# LYDIVS LAPIS INGENII, SPIRITVS, AC MORVM GASPARIS SCIOPPII,

AB

ALBERTO DE ALBERTIS, E SOCIETATE JESV TRIDENTINO, ET IN MEDIOLANENSI COLLEGIO, SACRARVM LITERARVM PROFESSORE CONFORMATVS.



*Permissu Superiorum.*

MONACHII,
Formis LVCAE STRAVBII.

ANNO M. DC. XLIX.

# FERDINANDO III.

AVGVSTISSIMO IMPERATORI,

GERMANIÆ, HVNGARIÆ, BOHEMIÆ, DALMATIÆ, CROATIÆ, SCLAVONIÆ, &c.

REGI,

ARCHIDVCI AVSTRIÆ,

DVCI BVRGVNDIÆ, STIRIÆ, CARINTHIÆ, CARNIOLÆ, ET VVIRTENBERGÆ, &c.

COMITI TIROLIS.

QVVM immortalia tua facinora, FERDINADE AVGVSTISSIME, animo, & cogitatione percurro, nihil ego cunctos mortales in admirationem æquè rapere animaduerto, quàm quòd Te potiùs, quàm Tua, quicunque Nomen Tuum laudibus ad Cælum efferre, cupiunt, laudare necesse habent. Nimirum plerique Principum, Regum, atque Imperatorum, etsi gloriosis titulis in Historiarum monumentis ambitiosè circumsonant, potentiâque, opibus,

dominatu, armis, milite, auro, gemmisque abundare dicuntur; fucatis tamen elogijs non tam ornantur, quàm onerantur; ac nisi quæ eos extrinsecus circumstant, laudentur, laudari ipsi verè non possunt, aut si nihilominùs fortè laudantur, laudatoris affectata fallaxque adulatio illico proditur, simulque ludibrio ab omnibus iure habetur.

Tu verò, tot bellicosarum gentium RECTOR MAXIME, clarissimarum exercitatione, & contentione virtutum eam Tibi Gloriæ Lauream iamdudum meritissimò asseruisti, vt quamuis Tuo in censu tot Regiones, tot Prouincias, tot Regna, Imperium ipsum, & Imperatoriæ dignitatis potentiam, splendorem ac magnificentiam numeres; hæc tamen omnia longissimo interuallo infra Te posita sint, & Tu Ipse, dum alijs bonis multo præstantioribus circumfluens, ista alto animo despicis, minora Te haud

iniuriâ reputes, ſimulq́ue oſtendas; ſed tanto magis Te ipſum idcirco Terrarum orbis ſuſpiciat, ac veneretur. At ego nimis planè hîc longus ſim, ſi vniuerſam Tuorum pompam Honeſtamentorum in Theatrum euocare adoriar, neque vllo modo mihi iam integrum eſt, eorum amplitudinem in has exiguæ paginæ anguſtias compingere. Vnum proinde, alterumq́ue dumtaxat ex illis nunc delibo, ſed eiuſmodi, quæ agmen ducant, neque ſolitaria eſſe, aut aliter, quàm reliquorum omnium comitatu ſtipata, poſſe conſiſtere, extemplo demonſtrent.

Nam, vt ſilentio in præſens reliqua Tua immortalia facinora prætercam, hinc ego Tuum illud Catholicæ Religionis propugnandæ, & propagandæ ſtudium incredibile, illinc parem conſtantiam, & fortitudinem cum eo coniunctam, dumtaxat appello, quæ vt Oratotum diſertiſſimi extollere

 ope-

operosè nitantur, numquam tamen ſatis digne eloqui poſſint. Magnifica quippe Templa condere, Sacella ſumptuoſa inædificare, gentilitia Sacerdotia conſtituere, Religioſis Ordinibus ædes extruere; Dei miniſtros alere, aliaque id genus munia rei ſacræ obire, diuinæ quidem Religionis argumenta ſunt omnino illuſtria, ſed in Tuæ Auguſtiſſimæ Familiæ morem iam pridem inducta, dudumque in eâ vſitata. At Tu RELIGIOSISSIME FERDINANDE, nimis contractos, nimis arctos hos Religionis fines Religioni Tuæ, & Pietati exiſtimâſti. Tametſi enim multo auro, & opulentiâ Delubra diuina inſtruere, lautaque Sacerdotibus ſtipendia dependere Regiæ eſſe liberalitatis, & Religionis non ignorabas; nihilominùs certò etiam tenebas, non cunctis Regibus, & Principibus, qui huiuſmodi liberalitatis, & Religionis monimenta quoque reliquerunt, Religionem ipſam Regno, ac

ac Principatu fuiſſe cariorem, ſed politicis commodis, inhoneſtoque præpoſteræ rationis, quam Status vocant, famulitio ab aliquammultis turpiter ac flagitiosè ſubinde mancipatam.

Quid tu porrò IMPERATOR GLORIOSISSIME meditatus es? Quid excogitâſti? quam Tuæ Religionis teſſeram, quod inſigne, aut pignus Chriſtiano Orbi præbuiſti, & etiamnum præbes? abſoluam verbo. Paternum; hoc eſt, pulcherrimum, ampliſſimum, locupletiſſimum. Pro Catholicæ fidei cauſsâ tutandâ, atque ab omni detrimento ſincerâ integrâque conſeruandâ, eadem prorſus RELIGIOSISSIMI PATRIS Tui veſtigia inſiſtens, Imperatoriam Tuam gazam exinaniſti, æraria effudiſti, omnem pecuniæ vim dilapidâſti: quàm raro exemplo? Prouincias Tuas pro eiuſdem Religionis incolumitate exhauſiſti, cuncta Tua Regna in periculum præſentiſſimum

 arceſ-

arcessiuisti, Fortunas Tuas omnes allisisti, ac pene funditus euertisti. Quàm admirabili documento? Bellum iustissimum pro eâdem ab iniurijs vindicandâ Hæreticis perduellibus indixisti, infesta arma ab ijsdem hostibus nefariè illata propulsâsti, seditiones, & tumultus ijsdem incendiarijs concitatos compressisti. Quàm heroicâ strenuitate?

At nondum hactenus Religioni à Te satis litatum putâsti. Cæsareum Tuum Sceptrum, & Diadema, ipsúmque Imperium Tuum vniuersum quoties in vltimam aleam eiusdem Religionis gratiâ dedisti? Quid Tuum Imperium dico? Tuam ipsam Vitam, quâ nihil Tibi pretiosius, vel antiquius natura ipsa esse voluit, vnaque cum Tuâ Vitâ Vitam quoque Tuorum FILIORVM, totamque Augustissimam Tuam Familiam, quâ nihil tibi in Visceribus magis hærere potest, quoties pro Christianâ fide neglexisti?

ſti? quàm ſæpe dubijs caſibus obiecisti? quàm frequenter ruinæ propemodum ſubdidiſti? In acie & ſpeculâ peruigil ſtetiſti, belli labores atque incommoda non ſecus ac quiſque de grege miles, exantlâſti, quamcunque prælij dimicationem nihil penitùs timuiſti. Quo vltra iam FERDINANDE RELIGIOSISSIME, ac FORTISSIME Tua Religio ac Fortitudo progredi queat?

At enim neque dum hiſce tam multis tamque præclaris Imperatoriæ Tuæ Virtutis experimentis modum ponis, neque tot laboribus fractus, aut feſſus, eaſdem Religionis, & Fortitudinis palmas vel Tuo etiam cruore, ne dum ſudore, cotidie Te ipſo Religioſior, & Fortior, inſtaurare, amplioremque ad gloriam æterni Numinis educare perpetuò contendis. Vtcunque autem Religioſiſſimis Tuis conatibus peruicaces Hæretici reflauerint, nihil tamen ijs Catholicæ

Fidei aduerſum à Te eblandiri potuerunt, neque Te quibuſcunque machinamentis eò adigere, vt illam Regnis, Imperio, aut Vitæ Tuæ, ac Tuorum poſthaberes: Vel ſi quid fortè expreſſerunt, ab inuito prorſus per vim omnino ineluctabilem, quo grauiorem diuini cultus plagam auerteres, extorſerunt.

Si animum Tuum flexiſſes, aut induxiſſes, vt Hæreticorum poſtulatis annueres, vt eorum amentiæ indulgeres, vt Religionem Catholicam ipſorum furori ac ludibrio vexandam, peſſumque dandam permitteres, nihil profectò moleſtiæ Tibi exhibuiſſent, ſed oppidò fauiſſent, ac fauerent porrò, ſedulam nauarent operam, ſuppetias curriculo aduenirent, Te ſoſpitem, atque immortalem, quem iam Chriſtianæ rei omnibus neruis patrocinantem è numero viuorum remis veliſque exturbare nituntur, maximè exoptarent. At tu, cui incor-

rupta Religio, quàm vita, ſemper potior fuit, compertiſſimis omnino teſſeris Orbi vniuerſo palàm feciſti, malle Te Regnis, quàm Religione; Imperio, quàm Dei obſequio; vitâ ac filijs, quàm Catholicæ Fidei tutelâ orbari. Hæc enim Tua Laus tota, & ſolida; hæc Tua Gloria maxima, & ſúmma eſt (nec quicquam hinc liuor, aut malignitas decerpere poteſt, vel quomodocunque deterere) ſimul ac Imperatorio Sceptro potitus es, Te actutum totum Imperium, tuaſque Fortunas omnes vnà cum Vitâ ipsâ, &Tuâ, &Tuorum pro Chriſtianæ Religionis conſeruatione fortiſſimè oppignerâſſe eidemque aſſerendæ Te, & Tua omnia nunc etiam non minùs fortiter, quàm continenter deuouere. Neque hîc vllum ego Momum, vtcunque etiam procacem, vereor, qui huiuſmodi decus, ac palmam Tuæ MAIESTATI detractum eat, mihique aſſentationis dicam idcirco iure queat impingere.

Quo ſanè Tuo admirabili exemplo, RELIGISISSIME FERDINANDE, cunctos futuri æui Principes, Reges, atque Imperatores exertiſſimè, ac luculentiſſimè docuiſti, & hodie quoque indeſinenter doces, in politicâ gubernandi diſciplinâ illibatam Religionem primam habere, docuiſti, ac doces, Cœleſte Regnum terrenis præferre; docuiſti ac doces Machiauelli impia dogmata Euangelio ſacroſancto non anteponere, ſed dirâ imprecatione defigere, rationem dictionis ad diuinæ legis normam ſemper exigere, nulliſque calamitatibus, aut incommodis ab Æterni Numinis iuſſis Fideique Catholicæ præſcriptis vnquam abduci; docuiſti denique, ac doces quaſcunque tempeſtates, aduerſos caſus, atque infortunia pro eâ ſubeundos adeò à te minimè reformidari, vt in totidem Tuæ Catholicæ Fidei, & Imperatoriæ Fortitudinis Lydios lapides abs Te pariter mirè vertantur.

At ex geminâ hac Tuâ Virtute quanta cæterarum quoque lux, Deus immortalis, emicat? Quantus Christi Domini, ſempiterni imperatoris amor? quantum diuinarum rerum ſtudium? quanta precandi bonas preces cura? quanta tolerantiæ ſeges? quanta appetitionum moderatio? quanta humanæ felicitatis, fucatæ nimirum, & bracteatæ deſpicientia? vnde quicunque TVAM MAIESTATEM curioſiùs paulò contemplantur, ac vtramque iſtam Tuam laudem libratâ decempedâ metiuntur, Te Ipſum ſcilicet multo magis, quàm Tua, vt initio denuntiaui, laudare coguntur.

Quamobrem quum ego quoque Te, FERDINANDE GLORIOSISSIME, non ſolùm circumſpicerem, ſed etiam introſpicerem, è veſtigio Sacrum Tuarum Virtutum chorum vidi, admiratusq́ue ſum, præcipuè autem Catholicæ Religionis à Te fortiſſimè propugnatæ Lydios tuos lapides, à

quibus & hunc etiam meum *Lydium*, quo ego multiplicem inſaniam Hæreticam, Hæreticumque hominem detego, ac reuinco, ad Te allici, trahique ſenſi. Quò enim, niſi ad Te, qui acerrimum Catholicæ Fidei Vindicem, maximum aduersùs iuratos eius hoſtes præſidium, Te præſtas; raperetur? vt propterea Tuos ego Religionis vindicatæ lapides non ſolùm Lydios, ſed Magneticos etiam planè expertus ſim, neque TVA MAIESTAS mihi, quòd homo prorſus incognitus hunc *Lydium* Tibi deſpondere non dubitem, iure ſuccenſere poteſt, quum Tu Ipſe, eum ad Te pellaci Tuâ Virtute inuitâris, vocaueris, traduxeris. Vel certè ſi quod audaciæ crimen meum iſtuc eſt, ambigere nullo modo poſſum, quin eâdem inuictâ Tuâ Patientiâ, quâ infinita incommoda pro Catholicâ Religione alacriter deuorâſti, & hanc quoque moleſtiam à me Tibi conflatam æqui, boniqúe facturus ſis.

Quare Maiestatem Tuam enixè rogo, atque obſecro, vt hunc meum qualemcunque laborem eidem Catholicæ fidei tuendæ ſtudiosè impenſum, pro quâ etiam Tu Ipſe ne propriæ quidem Vitæ pepercisti, læto vultu pro Tuâ ſumma Humanitate, Clementiâ ſuſcipere, Tuoque Imperatorio patrocinio ab aduerſarijs non paucis illæſum præſtare digneris. Mediolani anno CIↃIↃCXLVIII. Kalen. Iulij.

Avgvstissimæ Maiestati Tvæ

*Deuotiſſimus.*

Albertus de Albertis è Societate Iesv Sacerdos.

LAVRENTIVS KEPPLER
Societatis IESV in Prouincia Superioris Germaniæ Præpositus Prouincialis.

CVm *librum, qui inscribitur* Lydius Lapis Scioppiani ingenij Spiritus, *à P. Alberto Alberti Societatis nostræ compositum aliqui eiusdem Societatis Theologi recognouerint, ac in lucem edi posse probauerint, potestate ad id factâ ab Adm. R. P. Vincentio Carrafa Præposito Generali, facultatem concedimus, vt typis mandetur. In quorum fidem has litteras manu nostrâ subscriptas, & sigillo nostro munitas dedimus. Monachij die 15. Decembris Anno 1648.*

Laurentius Keppler.

# INDEX CAPITVM
## LAPIDIS LYDII.

### DIVISIO TOTIVS OPERIS.

### PARS PRIMA.

CAP. I. *Exploratæ de Hæresi, atque Hæretico sumptiones.*

CAP. II. *Hæreticos clam venena Hæresis inhalantes multo esse nocentiores, quàm manifestò bacchantes.*

CAP. III. *Hæresis, Hæreticiq; cognitio, ac iudicium ad quem pertineat.*

§. I. *Iudicium de Hæresi, Hæreticiq; forense & contentiosum ad Concilium Generale, Sedemq; Apostolicam, & Summum Pontificem dumtaxat spectare.*

§. II. *An Iudicium priuatum de Hæresi, atque Hæretico nondum à Sede Apostolica damnato viris doctis facere, ac peruulgare liceat.*

§. III. *Fas esse priuato Doctori certum hominem Titium ex grauibus argumentis Hæretici nomine, ac notâ, emisso etiam in lucem libro, commaculare, idq; primo veterum Patrum exemplo.*

§. IV. *Eiusdem doctrinæ secundùm firmamentum à communi Theologorum decreto*

§. V. *Tertium fulcimentum eiusdem doctrinæ à legitimo Historicorum vsu.*

§. VI. *Quartum fulcimentum eiusdem doctrinæ à legitima Catholicæ religionis defensione.*

§. VII. *Quintum fulcimentum eiusdem doctrinæ ab auxiliari, ac necessaria operâ Ecclesiæ ipsi nauatâ.*

§. VIII. *Sextum firmamentum eiusdem doctrinæ ab obligatione deferendi Hæreticos ad Sacræ Fidei Quæsitores.*

§. IX *Septimum firmamentum eiusdem doctrinæ à sacræ Scripturæ interpretandæ experimento.*

§. X.

§. X. *Octauum firmamentum eiusdem doctrinæ ab ostentorum miraculorum priuatâ narratione.*

§ XI. *Nonum firmamentum eiusdem doctrinæ à B. Gelasij Summi Pontificis testimonio.*

§. XII. *Decimum firmamentum eiusdem doctrinæ à remotione cuiuslibet interdicti.*

§. XIII. *Vndecimum firmamentum eiusdem doctrinæ à contraria lege, si quà fortè scisceretur, omnino irritâ.*

§. XIV. *Duodecimum firmamentum eiusdem doctrinæ à fideli operâ ipsi Apostolicæ Sedi impensâ.*

§. XV. *Tertiumdecimum firmamentum eiusdem doctrinæ à probabilitate vel dubio, tum à Doctorum auctoritate.*

§ XVI. *Allata hactenus firmamenta in Hæreticos, qui Catholicorum quoque filij sunt, suâ vi ac robore potiri.*

§. XVII. *Expositis firmamentis locum quoque esse, quum Hæresis palàm damnata non est.*

CAP. IV. *Apologetica Catholicæ Religionis vel innocentiæ aduersùs Hæreticos, aut Calumniatores scripta, non esse famosos libellos, conuincitur.*

§. I. *Famosi libelli infamiam Apologeticis inustam perperam, ipsâmet famosi libelli definitione aboleri*

§. II *Famosi libelli labem arcent obiecta crimina, quæ non ignorari Reipub. interest, & Principi vel Iudici probantur, aut Apologetica ipsa, quæ ab Auctore extra suspicionem iniqui animi posito elucubrata esse, constat.*

§. III. *Famosi libelli probro Apologetica præ sola verborum ac sententiarum aspredine ac vehementiâ, non esse obnoxia.*

§. IV. *Intercessiones initio paratæ, molli brachio abijciuntur.*

CAP. V. *Apologetica in crimen temerè vexata innocentiæ frustra vocantur.*

CAP. VI.

CAP. VI. *Prætextum, ne Calumniatoris aut Hæretici fama Apologeticis lædatur, inanem eſſe, neque ijs obſtare.*

CAP. VII. *Apologeticis libris nullam remoram à præuia explorati Hæretici interrogatione, ac monitione fieri.*

CAP. VIII. *Nullam tragulam in Apologetica ab vllo Reipub offenſaculo, vel incommodo inijci.*

CAP. IX. *Sacrorum Canonum Sanctionibus Apologetica nequaquam aduerſari.*

CAP. X. *Apologetica neque in Pij V. Pontificis Maximi diploma, neque in Regulas Indicis quicquam delinquere.*

CAP. XI. *Exemplum à Iureconſulto petitum Apologetica non oppugnat, ſed propugnat.*

PARS SECVNDA.

CAP. I. *Quanti Chriſtianæ Reipub interſit, Gaſparis Scioppij artes ac fraudes detegi, ac reuinci.*

CAP. II. *Gaſpar Scioppius Hæreſis iam pridem manifeſtò infamatus.*

CAP. III. *Prima Scioppianæ Hæreſis teſſera, Apoſtolica Romana Sedes impuratis, patuliſq́; pulſata cornibus.*

CAP. IV. *Secunda Scioppianæ Hæreſis teſſera, corrupta doctrina de Summi Pontificis in Bona Eccleſiaſtica iure.*

CAP. V. *Tertia Scioppianæ Hæreſis teſſera, nefaria, veſanaq́; doctrina de totius Eccleſiæ in honore cultuq́; viris Sanctis decernendo lapſabundâ auctoritate.*

CAP. VI. *Quarta Scioppianæ Hæreſis teſſera, impia Sanctorum virorum Ignatij, ac Franciſci Societatis Ieſu ludificatio.*

CAP. VII. *Quinta Scioppianæ Hæreſis teſſera, S[illegible] mas Aquinas, S. Auguſtinus, alijq́; Sancti ludibrio habiti.*

CAP. VIII.

**CAP. VIII.** *Sexta Scioppianæ Hæresis tessera, dementissima Instituti Societatis Iesu vituperatio.*

**CAP. IX.** *Septima Scioppianæ Hæresis tessera, peruersa doctrina de votis Obedientiæ, & Castitatis.*

**CAP. X.** *Octaua Scioppianæ Hæresis tessera, stolidissima doctrnina de Paupertate Patrum Franciscanorũ.*

**CAP. XI.** *Nona Scioppianæ Hæresis tessera, noua, ac temeraria doctrina de Episcoporum paupertate.*

**CAP. XII.** *Decima Scioppianæ Hæresis tessera, falsa doctrina de precibus ac meritis contemplantium.*

**CAP. XIII.** *Vndecima Scioppianæ Hæresis tessera, impia atque execranda doctrina de diuiduo Religionis ac virtutis à Politicis contubernio.*

**CAP. XIV.** *Duodecima Scioqpianæ Hæresis tessera, librorum ab Apostolica Sede proscriptorum iterata editio, ac patrocinium fraudulenter arreptum.*

**CAP. XV.** *Tertiadecima Scioppianæ Hæresis tessera, Hæreseon, errorumq́; cum veritate conglutinandi, permiscendiq́; conatus, & fraus impudentissima.*

**CAP. XVI.** *Quartadecima Scioppianæ Hæresis tessera, communium inter omnes Catholicos sententiarum oppugnatio, nec non Scholasticæ Theologorum, & Philosophorum in docendo, disserendoq́; normæ irrisio.*

**CAP. XVII.** *Quintadecima Scioppianæ Hæresis tessera, scelerata diuinarum literarum deprauatio.*

**CAP. XVIII.** *Sextadecima Scioppianæ Hæresis tessera. Sacri Concilij, Catholicorumq́; Doctorum dolosa obtruncatio, nec non complures aliæ in afferendis, explicandisq́; Scriptoribus fraudes ad calumnias, aut errores creandos nequissimè consuta.*

**CAP. XIX.** *Septimadecima Scioppianæ Hæresis tes-[illegible] neralis Hæreticorum defensio.*

**C[illegible]** *[illegible]ctauadecima Scioppianæ Hæresis tessera, [illegible] hæretici hominis, abiecta tandem Catholici [illegible]arua, professio.*

PARS

# PARS TERTIA.

CAP. I. *Verruca prima Scioppianæ Hæresis, portentosa arrogantia, atque superbia.*

§. I. *Scioppij in honoribus ac titulis iactandis superbia.*

§. II. *Ingens Scioppij in sui ingenij ac litterarum prærogatiuis recensendis arrogantia.*

CAP. II. *Verruca secunda Scioppianæ Hæresis, Pharisaica hypocrisis, abditum superbiæ cubile, ac locuples auctarium.*

CAP. III. *Verruca tertia Scioppianæ Hæresis, Talenta Iesu Christi impudenter à Scioppio sibi arrogata.*

§. I. *Talenta Scioppianæ Castitatis.*

§. II. *Talentum Humilitatis Scioppianæ.*

§. III. *Talentum Scioppianæ Paupertatis.*

§. IV. *Talenta infamiæ ac mortis à Scioppio contempta.*

§. V. *Alia Scioppij Talenta expensa.*

CAP. IV. *Verruca quarta Scioppianæ Hæresis, Principum literæ commendatitiæ, insigniumq; virorum testimonia insolenter iactata.*

CAP. V. *Verruca quinta Scioppianæ Hæresis, effrænis omnium Ordinum maledicentia.*

§. I. *Scioppius omnium Religionum cœtus maligno dente ferit.*

§. II. *Scioppiana maledicentia in Sacerdotes, & Clericos furit.*

§. III. *Scioppij maledicentia sacros Præsules, Episcopos, &* Cardinales *exagitat.*

§. IV. *Scioppius maledicentia ipsum quoque Pontificem Maximum lacerat.*

§. V. *Maledicentia Scioppij profanos etiam Principes, Reges, Cæsares, Regiones, ac Respublicas mordet.*

§. VI. *Maledicendi palma Scioppij propria.*

§. VII. *Scioppianæ maledicentiæ alexipharmacum.*

§. VIII. *Scioppianæ maledicentiæ Epilogus.*

CAP. VI. *Verruca sexta Scioppianæ Hæresis, prodigiosa mendaciorum, & calumniarum textrina.*

CAP. VII. *Verruca septima Scioppiana Hæresis, supina ignorantia atque inscitia.*
§. I. *Scioppiana Grammatices imperitia.*
§. II. *Scioppius Logices, Rhetorices, atque Eloquentiæ ignarus.*
§. III. *Scioppij in Physicis, Metaphysicis, atque Ethicis hebetudo.*
§. IV. *Alia Scioppiana in Moralibus inscitiæ documenta.*
§. V *Scioppij in Politicis, ac rebus sacris deliramenta.*
§. VI. *Scioppianæ ignorantiæ atque inscitiæ coronis.*
CAP. VIII. *Verruca octaua Scioppianæ Hæresis, inconsulta dictorum, ac sententiarum inconstantia, & repugnantia.*
CAP. IX *Verruca nona Scioppianæ Hæresis, versuta Catholicæ religionis simulatio.*
CAP. X *Verruca decima Scioppianæ Hæresis, multiplex variorum scelerum infamia.*

## PARS QVARTA.

CAP. I. *Qualis Hæreticus Scioppius sit, quo iure appellatus, & publicatus Hæreticus.*
CAP. II. *Scioppius non minus frustra, quàm fraudulenter suos errores, atque Hæreses excusat.*
CAP. III. *Gasparis Scioppij germana effigies suis expicta coloribus.*
CAP. IV. *Totius Operis ad Gasparem Scioppium peroratio.*

## AVCTORIS ANIMADVERSIO Lectori omnino animaduertenda.

QVOD in mearum *Vindiciarum* vestibulo monui, necesse planè habeo hîc etiam totidem ferè verbis monere. Quum Gaspar Scioppius suos in Societatem IESV famosos libellos in Germaniâ edi curauerit, ego quoque hunc meum *Lydium Lapidem* in eâdem typis imprimendum, vt vbi venena potissimùm grassantur, ibi etiam antidota maximè præsto sint, meritò existimaui. At quia per locorum intercapedinem pręlo ego ipse præesse non potui, permultos errores in librum irrepsisse animaduerto, non sine ingenti animi mei molestiâ; qui tamen, ne cuiquam fraudi sint, Lectorem ego etiam atque etiam obtestor, vt antequàm *Lydium* huiusmodi inspiciat, quoniam plura in isto, præter mentem meam, ac voluntatem, prætermissa, vel addita, vel transposita sunt; hæc, quæ præcauenda sunt, diligenter obseruet.

I. Si qua verborum constructio vitiosa, aut vox importuna, aut sensus impeditus, vel absonus occurrerit, tabellam ad calcem Operis adiectam illicò consulat, eâque remoram omnem tollat.

II. In eandem tabellam non omnia Typographi menda ego retuli, sed ea tantùm, quæ minùs attento Lectori, vel etiam perspicaci faciliùs possiint imponere: cætera

verò,

verò, quæ ab imperitioribus quoque nullo negotio discerni queunt, vt sunt accentus penitùs omissi, aut perperam appicti, inconstans orthographia, puncta interrogationis vel prætermissa, vel malè adiecta, vnum characteris genus pro alio, atque alia id genus non pauca, omnino neglexi, ac Lectoris eruditioni, & prudentiæ emendanda reliqui.

III. In Auctorum locis citandis vti soleo ad numerum indicandum veteribus Romanorũ characteribus, quos Typographus, quia totidem fortè in promptu nõ habuit, in barbaras notas Arithmeticas, quæ iam dudum sunt vsitatæ, commutauit. In quâ commutatione quàm sit procliue, vnam notam pro alterâ substituere, erroreḿque improuidè admittere, nemo non videt. Vnde si qui fortè admissi sunt, ij certè mihi adscribi non debét.

IV. Quanquam infra in *Præfatione num.* 7. denuntiaui, nonnulla ex verbis Auctorum à me recitatis, quoties, quæ interiacent, ad rem meam non faciunt, de industriâ à me omitti; atque ad id detegendum Lectori lineolam antecedentibus, & consequentibus interponi: nihilominùs Typographus hanc meam accurationem penitùs neglexit; quod mihi sane inacuit valde. Tametsi hoc eo leuiùs fero, quò ex istâ verborum mediorum dissimulantiâ nullus sensus à mente Auctoris alienus, aut loco dissentaneus à me elicitur, omnisq́ue fraus ac fallacia omnino procul habetur.

CHRI-

# CHRISTIANO LECTORI.

## I.

QVum incorruptam Christi Domini Sponſam Eccleſiam multiplici fraudium genere à verſipelli præſtigiatore fœdè infici ac labefactari non ſine acri ſenſu doloris, Chriſtiane Lector, animaduertiſſem; nec propinatum ab eo venenum, quanquam aptis librorum antidotis à P. Laurentio Forero, & P. Henrico Wangnereckio tempeſtiuè admotis, ſatis dilui, egeriq́ue intelligerem; honeſtiſſimâ quadam adeò turpium facinorũ indignatione meritò commotus, exarſi equidem & ego, exitiabilis iſtius peſtis, quoquo poſſem modo compeſcendæ cupiditate. Quocirca *Lydium* hunc *Lapidem* diſcolorem ac varium, quem tibi hîc exhibeo, ad ſimplicem veritatem à doloſo mangone infucatam explorandam exprimendamq́; peropportunum elaboraui. Quamuis enim Fo-

rerus, & Wangnereckius iam laudati totum illum planum ac veteratorem ſuis coloribus luculenter expinxerint; tamen, quia eum per diuerſos mendaciorum, & calumniarum Mæandros temerè quærentem diuerticula, errabundis, vt fit, veſtigijs, neque àlio ferè ordine, quàm quem inſita aduerſario obtrectandi libido præſcripſit, inſequi neceſſe habuerunt; neſcio quomodo lucifugi iſtius calumniatoris lineamenta minùs adhuc bono in lumine collocata, neque dum tam probè cunctis nota, quàm par eſt, viri ſapientiſſimi iure arbitrantur.

II. Quamobrem quum huius tenebrionis ſpiritum, atque ingenium nemini Catholicorum eſſe incompertum, Chriſtianæ Reipubl. haud mediocriter intereſſe perſuaſiſſimũ habeam, *Lydium* hunc tempori adornaui, in quo ſingula eiuſdem tenebrionis deliramenta certam in formam redacta, totumque monſtrum ex his

con-

conflatum quouis monſtro deformius oculis omnium expono.

III. Verùm quia is ipſe æruſcator, & circumſcriptor in ſuâ *Anatomiâ, pag. vlt.* ad Sedem Apoſtolicam fraudulenter omnino, vt deinde liquebit, prouocat, ego è regione ſyncerè & candidè ad eandem illam Petri inconcuſſam petram, meum iſtum Lapidem excutiendum, probandumque lubens, atque oſculabundus ſiſto: illius cenſuræ quicquid in medium affero, ex animo ſubijcio: illi teſſeras omnes, & verrucas, quibus ego adductus, aduerſarium vel certâ Hæretici notâ, vel grauiſſimâ minimum ſuſpicione aſpergendum exiſtimo, examinandas porrigo: ad illam, vadimonium, vel nutu euocatus, obiturus, de ſubito conuolabo. Nomen meum proprium libro apposui, locumque, vbi nunc dego, Mediolani nimirum, de induſtriâ iam indico, vt, ſi quid opus ſit, acciri extemplo poſſim; ſecus prorſus, ac vitilitigator iſte

præſtitit, qui Pontificium tribunal ita appellauit, vt ſuo, & loci, in quo tum hærebat, nomine ſuppreſſo, in cœcas penitùs tenebras, ne deprehendi poſſet, ſeſe abdiderit. At ſi is probus vir eſt, ſi verè Catholicus, ſi Romanæ filius Eccleſiæ, ad eandem Petri Cathedram iam properet; & tum, ſi cunctas, quas promo, teſſeras, & verrucas ritè induxerit, atque eliſerit, erit ille inſons, ego calumniator. Sin autem neque has diffiteri, aut reijcere; neque tot ac tam grauia præiudicia diluere poterit; vel certè ſi auguſtiſſimum illud æquitatis tribunal declinauerit; tùm enimuerò palàm erit, vter meliore iure, egóne ipſum in Hæreſis crimen toto hoc *Lydio* vocem, qui quod aio, tot documentis vinco: an contra ipſe Ieſuitas generatim Hæreticos, Phariſæos, *Atheos*, & Turcis peiores aſſeueret, qui hæc in nos probra ſine vllâ probatione, mero ex odio, ac furore per calumniarũ ſaturam inſanè congerit: ſimulque

Orbi

Orbi vniuerſo erit perſpectum, ab iſto ſeditioſo capite non tam id ſanè actum, vt Societati noſtræ tantummodò incommodaret, aut ægrè faceret, quàm vt ingentem plagam Apoſtolicæ Sedi, Eccleſiæque Catholicæ per latus noſtrum infligeret, eamque, dum laudatum ab ipsâ Religioſum Ordinem, eidemque peculiari ſacramento authoratum Orco deuouet, nec non Cœlites quoque ab eâdem Sede in Sanctorum cœtum cooptatos expungit, per ſummum nefas ſubrueret. Sed quî tandem, aut quando vnquam Aduerſarium, tametſi audaciæ columen eſt, auſurum Romæ apparere quæſtioni, non temerè quis credat, quum illam ipſam *Anatomiam* à ſe concinnatam, quam nonniſi ab Apoſtolico Senatu, aut à Pontifice Maximo iudicari poſtulauit, ab eodem Pontifice, ac Senatu ceu improbam, & flagitioſam iam pridem damnatam, vnaque cum eâ alios famoſos libellos à ſe pariter fabricatos eâdem

 lege

lege proſcriptos, atque in vetitorum codicum tabellas relatos, probè ſciat? ſed vt vt eſt, ſiue ſubterfugiet iudicium, cadet, ſiue ad hoc aderit, multò magis cadet.

IV. Reliquum eſt, vt pręmoneam, ne quis à me euibratos ſenſiculos, delicatáſue acuminum quaſi punctiunculas, ſtatas hoc æuo ſermonis blanditias, acida videlicet ſtomachi faſtidientis embammata, aut ſollertes palati iam ſtupeſcentis illecebras à me expectet. Nihil enim iſtorum in hoc *Lapide*, & lapis, aut ſtipes ſit, ſi quis in eo quærat. Ego verò hîc meum omnem conatum eò maximè colli-neo, vt fucum à circumforaneo circulatore factum depellam, Lectoremque in perſpicuæ ueritatis cubile, expeditâ, minimeque ieiunâ oratione perducam. Hanc qui amat, & nôſſe cupit, *Lydium* hunc etiam amabit, facileque perleget; ſin autem, ne quidem, ſi me audit, attingat.

V. Ad ſtylum autem, & Latinita-

tem

tem quod attinet, eadem omnino, quæ in meis *Vindicijs Societatis* Jesv principio Lectori denuntiaui, multoque copiosiùs in meâ *de scitis, & placitis Latinæ Linguæ dissertatione* explicaui, hoc loco repetita, ac denuò inculcata cupio; diserteque moneo, falli eos pueriliter, turpiterque allucinari, qui Latinitatis amplitudinem, atque elegantiam solo Cicerone angustant, & circumscribunt; vel extra Calepinum, Nizolium, & Thesaurum nihil Latini patrimonij superesse arbitrantur, aut quæ non intelligunt ipsi, vel ignorant, obscuritatis illico damnant, inscitię potiùs ijdem à cunctis eruditis iure optimo damnati; quemadmodum in eâdem *dissertatione de Scitis Latinæ Linguæ*, nec non in meis *Sicilimentis* eiusdem linguæ manifestò reuici.

VI. Porrò ne quis in contentiosis hisce scribendi, criminandique caussis parum versatus, styli modum carpat, lenioremque desideret; huc ego lon-

longam meam hac de re disputationem *Vindicijs* meis *cap. 9. 10. 11.* & *12.* insertam commodùm aduoco, in quâ compluribus tum rationibus, tum exemplis quà Prophetarum, quà Apostolorum, quà sanctorum Patrum, quà ipsius etiam Christi Domini, solidè ostendi, procacitatem, atque insolentiam calumniatorum, prę sertim Hæreticorum, in primis verò Momi istius, acri, & pertristi orationis, censurâ esse, refrænandam; quam tu disputationem, Lector, antè, quàm de styli acerbitate conquueraris, vt oculis lustrare ne graueris, te ego per tuam humanitatem etiam atque etiam obsecro. Eam quippe vbi vel primoribus labris degustaueris, mox Lydium hunc nimis potiùs indulgentẽ, quàm austerum, haud dubiè pronuntiabis. Nempe *stulto iuxta stultitiam suam respondendũ ne sibi sapiens videatur*, diuina oracula sanciunt, *a* & à Mimographo memoriæ sapienter ita proditum

est:

a *Prouerb. 26.*

eſt; *Crudelem medicũ intemperans æger facit:* recteque S. Iſidorus hoc pacto ſubſcribit: a *Qui blando verbo non corrigitur, acriùs neceſſe eſt, arguatur: & cum dolore ſunt abſcindenda, quæ leniter ſanari non poſſunt.* Quid quòd Apoſtolus quoque *vaniloquos, & ſeductores durè increpandos* docet? *b* quid quod Eccleſia Catholica etiam D. Hieronymum ſingulari eapropter commendat elogio, *c* quòd *Hæreticos acerrimis ſcriptis exagitauerit?* quid quòd S. Gregorius Nazianzenus, quum aliter aliquando ſenſiſſet, & Apollinariſtas Hæreticos ſuâ lenitate mitigandos ſibi perſuaſiſſet, experimento ipſo poſteà ſe deceptum cernens, fateri coactus eſt, *d* illos *per imprudentiam ſceleratiores* à ſe *redditos, & Eccleſiam intempeſtiuâ hac Philoſophiâ detrimento affectam; neque peruerſos homines lenitate, atque humanitate flecti?* quid

 quod

a *Lib. de ſummo bono cap. 46.* b *Ad Tit. 1.* b *In Breuiario pridie Octob. Lect. 6.* d *Epiſt. 77.*

quod *aduersùs tam impium, & mordacem Hæreticum*, qualem meus *Lydius* delineat, ac redarguit, *verba temperare*, vt in Lutherum doctiſſimus Albertus Pius, Carporum Princeps, meritiſſimò dixit, *a contra modeſtiam, non ſolùm contra pietatem eſſe videtur.*

VII. Nihilominùs ita mihi in tam impotente obtrectatore euerberando moderabor, *vt foris* quidem *terribilis increpatio*, velut ſuadet Auguſtinus, *b perſonet*, at *intus lenitatis correctio* à me *teneatur*; & quanquám *procacis hominis erectam ceruicem oportet durâ increpatione ferire*, vt enucleatè tradit S. Bonauentura: *c Non tamen amari cordis odio* (quod à me, Deo auſpice, procul aberit) *ſed tranquillæ mentis æmulatoriâ caritate*, quam ſemper etiam atque etiam cordi habebo.

Poſtremò illud etiam Lectorem monitum volo, ſolere me in verbis alio-

a *In fine reſponſionis ad Epiſtolam 1. Eraſmi.* b *De verbis Domini.*

c *In Prologo Apologiæ pauperum.*

aliorum Auctorum syllabatim recitandis pleraque intermedia, quæ ad rem non faciunt, prætermittere, atque huiusmodi prætermissionem interpositâ lineolâ designare, fideliter tamen, & sine vllâ fraude sententiæ, quam refero. Cuiusmodi compendijs eo libentiùs, ac rectiùs vtor, quò & Apostolis ipsis olim fuisse vsitatam, quum in veteris Testamenti testimonijs recensendis media subinde omittebant, animaduertit Origenes in *Epist. ad Romanos*, & ex eo notat Salmeron *Tom. 1. Prolegom. 4. pag. 42.* longè secus tamen, ac Aduersarius, cæterique falsarij, qui eò truncant media, antecedentia, & consequentia, vel certè dissimulant, vt fallacias, & dolos cudant, quod piaculum ab isto tenebrione fuisse non semel commissum, infrà suo loco, sicut etiam eiusdem nomen & cognomen monstrabo.

# LAPIS LYDIVS

## SCIOPPIANI INGENII, SPIRITVS, AC MORVM.

### *DIVISIO TOTIVS OPERIS.*

LYDIVM *hunc Lapidem ad Hæretici Grammatici doctrinam & mores periclitandos, discernendosq; ex destinato adornatũ, quatuor ego in partes seco, ac diuido. In quarum primâ de Hæresi, atque Hæretico nonnulla vniuersè in antecessum delibo, quæstionemq; hactenus nec satis excussam, neque datâ operâ propositam explico copioseq; illustro. Porrò quum vitia, quæ Hæreticis hærent, duplicis omnino sint generis, alia quæ orthodoxæ fidei è regione aduersantur, eosq;, qui illis laborant, Hæreticos propriè constituunt; alia, quæ in plerisque etiam Catholicorum, vt superbia, maledicentia, mendacium,* hypocrisis, *& similia, reperiuntur; sed quia in Hæreticis potißimùm regnant, hæreticamq; doctrinam, atque perfidiam, ceu quædam mancipia à pedibus consectantur, hæretica nihilominùs, quanquam minùs propriè appellantur: eodem modo Hæresis quoquè atque Hæretici notæ ac tesseræ duplicis formæ sunt: nonnullæ, quæ Hæresim ipsam, atque Hæreticum planè designant, de quibus dissero hîc in alterâ Lydij parte; aliæ verò, quæ Hæresis Hæreticiq; bullas tantummodò, ac luxuriantes veluti capreolos indicant, de quibus disputo in tertiâ parte. Hæresisq; verrucas, quò à prioribus secernantur, appellare placet. In quartam denique reijcio quædam eiusdem literatoris corollaria, de quibus singulis partitè nunc enucleateq; disceptandum.*

LA-

# LAPIDIS LYDII PARS PRIMA.

*Quoniam de Hæretico Grammatico, variaq́; eius Hæreſi multus mihi hoc in* Lydio *ſermo futurus eſt, ne qua deinceps remora proferendis paulò pòſt teſſeris inÿci queat, pauca hîc maturè hoc de ſcelere, ſceleſtiſq́; hominibus generatim in hac primâ parte ſunt perſtringenda.*

## Cap. I.

## Exploratæ de Hæreſi, atque Hæretico ſumptiones.

I. DISPVTATIONEM de Hæreſi, atque Hæreticis ex profeſſo, hoc loco inſtituere, quum ea huic *Lydio* minimè neceſſaria ſit, conſilium mihi non eſt; ſed potiùs, quæ à Theologis de huiuſmodi materiâ probè iam ſunt conſtituta, pro operis, quod aggredior, fulcimento carptim dumtaxat legere, Lectorique non tam probare, quàm ab alijs iam ſatis probata in mentem reuocare. Quo in argumento admodum videlicet, ſpinoſo, minimeque florido, vt vocabulis, Theologorum ore dudum iam vſurpatis ac tritis, ſine Latinitatis fraude, vti mihi integrum ſit, & iure meo poſtulo, & ipſa etiam Latinæ linguæ ſcita, vt alibi docui, *a* vltro largiuntur. Iam mora nulla eſt.

II. Ordior ab ipsâ Hæreſis definitione, quam Alphonſus à Caſtro *lib.* 1. *de iuſtâ Hæret punit. cap.* 1. Azor *par.* 2. *Inſtit. lib.* 8. *cap* 9 *q* 1. Sanchez *lib* 2. *Decal. cap.* 7. Becanus 2. 2. *de fide cap.* 14. *q.* 1. *num.* 2. Ferdinandus à Caſtro Palao *Tom.* 1. *Tract.* 4. *Diſp.* 3.



a *In Menſuris Latinitatis cap.* 26.

*to.1 num.1*, vnà cum Cano, Coninck, Farinacio, Bonacinâ, & alijs, quos refert, tradunt, aiuntque esse *voluntarium, & pertinacem errorem intellectus contra aliquam fidei Christianæ veritatem*: seu *propositionem falsam*, vt habet Alphonsus, *fidei Catholicæ repugnantem*, vel, vt docet Suarez *de fide disp. 19 sect. 5. num. 13.* probatque Cardinalis de Lugo *disp 20. de Fide, sect. 1. num. 31. Hæresis est voluntarius, & pertinax error in materiâ fidei Catholicæ contrariâ, in homine, qui se Christianum esse profitetur.* Quam definitionem latiùs explicans idem Alphonsus *cap. 4.* & cum eo Arnoldus Albertinus *de agnoscendis Assertionibus, quæst. 5.* sancit Hæresim esse, *quod est contra Scripturam; vel definitionem Concilij generalis; vel totius Ecclesiæ consensum, seu traditionem; vel Sedem Apostolicam, vel concordem omnium Doctorum sententiam.*

III. Diuiditur porrò Hæresis latè sumpta in Hæresim materialem, seu *obiectiuam*, vt vocant, & in Hæresim formalem. Illa eadem omnino est, ac propositio hæretica, quæ cum quacunque ignorantiâ, culpæ etiam omnis experte potest consistere; hæc perfidiam semper inuoluit. Hinc Castro Palao accommodatè ad hanc rem loco iam laudato: *Materia*, inquit, *& obiectum Hæresis est, quod obiecto fidei immediatè repugnat. Quum enim D Thomas communiter receptus* 2 2. q. 11. a. 2. *dixerit Hæresim esse, quod fidem corrumpit, infertur sanè, obiectum Hæresis obiectum fidei corrumpere, esseq; illi contrarium.* (Sic enim legendum, non autem *est*, vt mendosè editum legimus.) *Ex quo fit, quamlibet propositionem ex diametro oppositam propositioni fide diuinâ credendæ* (ita rursum lego, non *credendam*, quæ Typographi oscitatio fuit) *Hæresim esse, quia est propositio destruens obiectum fidei, & fidem corrumpit.* Neque aliter Albertinus loco iam appellato, *quæst 4 num. 4. & seqq.* Alphonsus item *cap. 1. cit.* &

Suarez

Suarez *de Fide, disp.* 19 *sect.* 2. *num.* 22. sentiunt, quorum postremus enucleatè *solam propositionem Hæreticam, materiam Hæresis propriam & adæquatam esse* decernit. Vnde, quid Hæresis materialis, seu *obiectiua* sit, perspicuè satis dilucet.

IV. Quid verò Hæresis formalis? Audi quid Palao inibi statim subijciat. *Aliquibus*, inquit, *placet, non sufficere hanc directam contradictionem fidei, vt propositio Hæretica sit, nisi accedat pertinacia in proferente, eo quod contradicere quis potest fidei obiecto ignoranter, quâ ignorantiâ positâ Hæreticus non est. Sic docuit Caiet,* 2. 2. q. 11. a. 1 *& ibi Bannes* a. 2. *Sed laborant ij in æquiuoco: aliud enim est loqui de propositione Hæreticâ formali, aliud de obiectiua, & materiali. Fateor ergo ad propositionem Hæreticam formalem, quæ idem est ac Hæresis, requiri pertinaciam: at ad propositionem Hæreticam obiectiuam, seu ad obiectum Hæresis, pertinacia non requiritur, quia hoc obiectum in sola contradictione cum obiecto fidei consistit.* Quo etiam modo philosophatur Alphonsus *Cap* illo 1. suprà relato.

V. Cæterum ad ignorantiam quod attinet, etsi me non fugit, Sotum, Palacium, & Lopez apud Suarez *disp.* 19. *cit. sect.* 3. *num.* 2. quibus subscribit etiam Lorca 2. 2. *q.* 11. *d.* 41. *num.* 15. censuisse, Hæresim ex ignorantiâ qualibet grauiter culpabili committi; alios verò, vt Valentiam, & Sayrum ab eodem Suarez adductos, tum Felinum, Zabarellam, Ancaranum, Butrionem, Io. Andream, ac Toletum à Sanctarello *lib de Hæresi, cap.* 1. *dub.* 5. *nũ.* 12. commemoratos, ignorantiam minimùm crassam Hæresi conflandæ necessariam existimare; alios demum, vt eundem Felinum, Tuscum, Illyricum, Hondedeum, Nauarrum, Canum, Cordubam, Zumel, Torres ab eodem Sanctarello ibidem appellatos ignorantiam affectatam requirere: nihilominùs mihi longè communior Theologorum, Iuris-

que

que Pontificij Interpretum sententia, multo magis arridet, quæ formalem absolutamque Hæresim, nisi cum pertinaciâ coniuncta sit, negat existere, quemadmodum apertè docent Suarez *sect.*3. *cit.* Alphonsus *lib.*1.*aduersus Hæreses,cap.*9. Albertinus *loc.cit. quæst.*9.*num.*9.10. & *quæst.*3.& 29. Coninc. 2.2.*de Fide, disp.*18 *dub.*7. *num.*76. Azor, Arragon, Bannes, Farinacius, quos producit, & sequitur Palao *Puncto* 2. *num.* 1. & 3. *cit.* recensque approbat etiam Cardinalis de Lugo l.c.*sect.*5.*n.*154.

VI. Quanquam autem ignorantia, quæ antecedens dicitur, à formali Hæresi ex horum Doctorum placito vindicet, non tamen ea, quæ *concomitans* appellatur, vt rectè idem Suarez illic *num.*16. auctor est, *quia tunc illa ignorantia talis est, vt secum admittat, imò requirat voluntatem non mutandi sententiam, etiamsi constet Ecclesiam aliud docere; nam ab hac voluntate habet illa ignorantia, quòd sit concomitans, & consequenter non est caussa errandi, nec excludit contumaciam.*

VII. Verùm si quis *errans in fide*, ex antecedente, inculpatâque ignorantiâ se errâsse caussetur, in foro externo ei non creditur, inquit Palao *loc. cit.nũ.*5. *Si error commissus sit, in his, quæ quis ex officio scire tenetur; vel quæ passim & communiter omnes illius qualitates sciunt. Vnde Sacerdotes, Episcopi, & alij viri docti errantes in articulis fidei, & præceptis Decalogi, ex malitiâ præsumuntur errare, & non ex ignorantia. Sic* Menoch Cons.82.*num.*175. *Farinacius* de Hæresi *q.* 179. *num.* 27. *&* 28. Simancas de Cathol.Instit.tit.27 rubr. de fide Cathol.num.13. Decianus in Tract. Crimin.lib.5. cap.37. num.15. *Pegna,* Direct.1. par. q.7. comment.22. vers. Sit secunda regula.

VIII. Sed quum ad formalem Hæresim consummandam pertinacia, vt dixi, necessaria sit, ne cui aqua hæreat, obscurumque sit, quæ huiusmodi pertinacia esse debeat, aut vnde coalescat, recito

hîc,

hic, quæ Suarez *sect.* illâ 3. iam laudatâ, ex communi Sapientum decreto appositè ita animaduertit: *Ad pertinaciam requiritur voluntas resistendi Catholicæ doctrinæ, seu Ecclesiæ illam docenti; & cognitio sufficiens auctoritatis Ecclesiæ, & quod doceat, seu proponat veritatem illam, contra quam aliquis errat.* Quam doctrinam priùs explicauerat etiam, suoque munitam suffragio vulgauerat Alphonsus à Castro *lib.* 1. *de Iustâ Hæret punit. cap.* 9. vbi huiusmodi regulam hoc pacto defigit: *Quisquis scit assertionem suam esse contra sacram Scripturam, aut alicuius Concilij Generalis decretum, aut Papæ legitimam definitionem, aut contra communem omnium Catholicorum Doctorum sententiam, aut contra tacitum Ecclesiæ consensum, errat, & peccat. Is, qui sic sciens errat, statim sine vlla vlteriori monitione est pertinax censendus.* Eidemque scientiæ percelebratæ Durandus, Gabriel, Corduba, Caietanus, Valentia, Vasquez, Turrianus apud Sanctarellum, *de Hæresi, cap.* 1. *dub* 4. *num.* 18. *num.* 96. & 78. & 93. nec non Sanchez, & Bonacina à Palao *puncto* 2. *cit. num.* 1. allati, & probati adstipulantur.

IX. His de Hæresi leui brachio perstrictis, procliue erit, & de Hæretico breuia psephismata instituto meo accommodata è Doctoribus excerpere. In primis Hæreticus ille est, diciturque, qui *committit Hæresim*, vt ex communi Auctorum calculo Suarez *disp.* 19. iam commemoratâ *sect.* 5. *num.* 13. planum facit; quò etiam it Albertinus *loc. cit q.* 1. *num.* 1. Hæreticum eum definiens, qui semel Catholicus, *aliquam opinionem contrariam Catholicæ veritati, pertinaciter tenet, & sequitur.* Vnde fit, vt quemadmodum alia est Hæresis materialis, siue *obiectiua*, alia formalis, sicut exposui; ita quoque alius sit Hæreticus materialis, siue *obiectiuus*, is nempe, qui Hæresim materialem, vel *obiectiuam*, seu propositionem Hæreticam profert; alius

alius Hæreticus formalis, ille videlicet, qui Hæresim formalem, seu cum pertinaciâ copulatam enuntiat. Quæ Hæretici duplex ratio valde notanda. Quin etiam *in sacris Canonibus Hæretici nomen varium esse & multiplex* iam pridem Alphonsus à Castro *lib. 1 de iusta Hæret. punit cap. 7.* monuit. *Nam aliquando*, inquit, *extensâ nimis eius significatione, Hæreticus dicitur, quisquis quomodolibet in Hæresim lapsus est* (hoc est, seu in Hæresim materialem tantùm, seu in propositionem Hæreticam inculpatâ, vel culpabili ignorantiâ, absque pertinaciâ tamen, comitatam) *aut qui apertam, & vehementem de Hæresi suspicionem dedit.*

X. At vbi quis de Hæresi, à quo debet, monitus non resipiscit, sed mordicus eam tenere pergit, haud dubiè pertinax formalisque Hæreticus iudicandus, quemadmodum magnus Theologorum Sol, Augustinus *lib contra Manichæos*, ab omnibus receptus, referturque *cap.* Qui in Ecclesiâ, 24. *q.* 3. pronunciat. *Qui in Ecclesia*, inquit, *morbidum aliquid, prauumq; quid sapiunt, si correcti, vt sanum rectumq; sapiant; resistant contumaciter, suaq; pestifera, & mortifera dogmata emendare nolint, sed defensare persistunt, Hæretici sunt.* Quocirca Alphonsus *lib. 1. de iusta Hæret. punit. cap* 10. *Qui incidit*, ait, *in Hæresim apertè damnatam, sat est ei ostendere expressam Ecclesiæ definitionem, aut contradictoriam eius in Scriptura expressam, vel immediatâ, & euidenti consequentiâ deductam:* & si adhuc peruicaciter ei adhærescat, Hæreticus formalis reputandus est.

XI. Sed quis ille, inquiet aliquis, à quo eiusmodi admonitio fieri debet, vt qui erroris Catholicæ fidei aduersantis commonitus, nisi eum expectoret, ac detestetur, Hæreticus pertinax actutum euadat? Certum est, satis esse, si quis à Summo Pontifice, vel à Concilio generali moneatur. Quid si ab Episcopo, vel ab Inquisitore,

vel

vel ab alijs viris doctis de Hæresi meritò appellatus, & prolatis Christianæ veritatis oraculis planè conuictus perfidiæ, adhuc pugnaciter resistat? Hunc in Hæreticorum album, tametsi errorem suum Ecclesiæ scito non repugnare autumet, omnino referunt Bartolus, Vgolinus, Alphonsus à Castro relati à Sanchez *lib.2.Decal. cap.7. nũ.* 25. Eiusdemque mentis Ferdinandus à Castro Palao est *puncto* 2. sæpius testato, *num.*6. valideque cunctos, qui dissentiunt, refellit. At Suarez *disp.* 19. *cit. sect.* 3. *num.*20. & 21. fatetur in primis hanc communem esse Iurisperitorum opinionem; deinde quantum ad forum externum talem sententiam certam & iuri *Canonico cap.* ad abolendam, *de Hæreticis*, consentaneam à se existimari; demum quantum ad forum internum eandem quoque sibi probari, quoties admonitio decretum Ecclesiæ monito ponit ob oculos.

XII. Quid verò, si quis propositionem non quidem *de fide*, sed Theologicam tantummodò neget? Hæresis etiamnum à Cano, à Valentiâ, & à Bonacinâ apud Ferdinandum à Palao *puncto* 2. iam indicato *num* 18. postulatur, sed intercedit idem Ferdinandus, inibi *num.* 19. vnà cum Arragon, Sanchez, & Suarez, probatque *non esse Hæreticum, bene tamen præsumi.*

XIII. Quod si quis fidem externis seu verbis, seu factis neget, etiamsi intrinsecus credat, neque assensum amittat, seque errasse sine animi deliberatione dicat; in foro externo credulas aures minimè reperit, *quia stat aduersus illum præsumptio, quum nemo seriò præsumatur dicere, vel facere; nisi quod sentit. Aliàs si excusatio hæc hæreticis prodesset, omnes impuniti euaderent, siquidem facillimo negotio hanc possent excusationem assumere*; vt eodem loco Ferdinandus, laudatis Simanca, Roia, & Farinacio, commodùm differit.

XIV.

XIV. Denique, qui *in vno articulo Hæreticus est*, dici potest *verè propriè, & simpliciter Hæreticus in omnibus*, vt Farinacius *q.178.de Hæresi §.2. nũ.64. & 66.* cum omnibus Theologis, & pluribus alijs, quos illic recitat, apertè docet.

## Cap. II.

## Hæreticos clam venena Hæresis inhalantes multo esse nocentiores, quàm manifestò bacchantes.

I. Verùm cuncti Hæretici, quibus in Christi Domini Ecclesiâ ad animarum perniciem grassari solemne, & summa votorum est, duplicem in phalangem seu agmen diuiduntur. Nam alij palàm impudentiam professi, nudatis perfidiæ impietatisque mucronibus Catholicam fidem inuadunt: alij ex insidijs & cuniculatim eandem per varias fraudes, vt constat, adoriuntur. Quod geminum Hæreticorum genus illis Cantici Salomonis verbis: a *Capite nobis vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineas:* graphicè adumbratum D. Bernardus existimat; siquidem nonnullæ vulpes vulgo satis compertæ, & notæ; aliæ clanculariæ, & tectæ. Illæ minùs infestæ, istæ multo perniciosiores. Haud secus Hæreticorum alij, luce palàm Ecclesiæ Dei bellum indicunt, alij tantùm dissimulanter, sed hi longè exitiabilius, quàm illi. Vbi enim Hæresis signis in propatulo collocatis, castra mouent Hæretici, atque in aciem prodeunt, nullo negotio obseruantur, repelluntur, profligantur. Quippe *quum Ecclesia semper ab initio sui vulpes habuerit*, vt sapienter idem Bernardus, b *citò omnes comperta, & capta sunt. Confligebat Hæreticus*

a Cant. 2. b Serm. 65. in Cant.

*ticus palàm. Nam inde Hæreticus maximè, quod palàm vincere cupiebat, & succumbebat. Ita ergo facilè illæ capiebantur vulpes. Quid enim si positâ in lucem veritate, Hæreticus in sua pertinaciæ tenebris remanens, solus foris relegatus aresceret? Nihilominùs capta reputabatur vulpes, condemnatâ impietate, & impio foras misso, ostentui vtique iam victuro, non fructui. Ex hoc iuxta Prophetam erant illi vbera arentia, & venter sterilis; quia non repullulat error publicè confutatus, & falsitas aperta non germinat.*

11. At vbi Hæretici laqueos, decipula, ac pestem artificiosis technis defodiunt, tum enim verò ægrè deprehenduntur, tum incautis facilè imponunt, tum antiquos maximè homines inficiunt ac perdunt. Idcirco eorum è grege quàm plurimi *nihil magis curant*, vt cordatè Tertullianus *a quàm occultare, quod prædicant, si tamen prædicant, quod occultant.* Hi sunt, *qui linguis suis*, vt canit Regius Vates, *b dolosè agunt.* Hi qui *aliud in corde tenent*, vt bellè exponit D. Hieronymus, *c aliud in sermone pollicentur. Pietatem loquuntur, & occultant Antichristum.* Hi amicis S. Iobi pares omnino, *d* qui *quasi dum consulunt, inuehuntur.* Hi, qui *sub specie consulendi*, vt pulchrè interpretatur Gregorius Magnus, *e agunt negocium seducendi.* Hi, quibus *moris est*, vt egregiè Ioannes cognomento Chrysostomus obseruat, *f seipsos occultare in principijs, quousque maiorem fiduciam capiant, & quodam fauore multitudinis iuuentur. Tunc enim contagiosa venena intrepidi effundunt.* Vulpes nimirum sunt posterioris generis, ex fraudibus præstigijsque totæ consutæ, *quæ*, vt D. Bernardus suprà laudatus acutè expendit, *g nocere, quàm vincere malunt, & ne apparere quidem nolunt, sed serpere.*

Quod

a *Lib. aduersus Valentinianos cap.* 1. b *Psalm.* 5. c *Ibi.* d *Iob.* e 23. *Moral.* 1. f *Homil.* 47. *in cap.* 13. *Matth.* g *Loc. cit.*

Quodque portenti instar habet, vbi *omnibus vna intentio Hæreticis semper fuit, captare gloriam de singularitate scientiæ; sola ista malignior cæteris, versutiorq; Hæresibus, damnis pascitur alienis, propriæ gloriæ negligens. Docta, credo, exemplis veterum (quæ proditæ euadere non valebant, sed confestim capiebantur) cauta est nouo maleficij genere, operari mysterium iniquitatis eo licentius, quo latentius. Denique indixere (vt dicitur) latebras sibi, firmauerunt sibi sermonem nequam. Iura, periura, secretum pandere noli.*

III. Ex cunctis tamen Hæreticis tenebricosis & clancularijs, nemo Christianæ Reipub. cladem maiorem infert, quàm qui desertæ Hæresis, Catholicique viri sumptâ personâ, nuntium impietati à se remissum, atque exaduersum Christi religionem sanctè arreptam subdolo ore, fronteque nauiter perfrictâ, mentitur; adeoque rectè idem melligenus Doctor, a *Longè plus nocere falsum Catholicum, quàm si verus appareret Hæreticus*, pronuntiat. Nimirum insaniæ venenum, qui fucatus Catholicus est, non solùm captiosorum melle verborum illinit, sed fallendi cupidus, simulatâ etiam vitæ probitate multo leniùs improuidis animis instillat, tam insidiosè abditeque, vt nisi quis in speculâ semper sit, atque apud se habitet, fraudis nihil planè odoretur, aut suspicetur; ac proinde tanto proniùs, grauiusque, nihil labis metuentibus labem adspergit. Ad viuum prorsus huiusmodi veteratorum laruas, præstigias & vulnera, quæ infligunt, idem D. Bernardus ità expingit: b *Quod signum dabitis, vt palàm fiat pessima Hæresis hæc, docta mentiri, non linguâ tantùm, sed vita? Et quidem recens vastatio vineæ vulpem indicat adfuisse; sed nescio qua arte fingendi ita sua confundit vestigia callidissimum animal, vt qua vel intret, vel exeat, haud facilè queat ab homine deprehendi; quumq; pateat opus, non* apparet

a *Loc. cit.* b *Ibidem.*

*apparet Auctor: ita per ea, quæ in facie sunt, cuncta dissimulat. Denique si fidem interroges, nihil Christianius; si conuersationem nihil irreprehensibilius, & quæ loquitur, factis probat. Videas hominem in testimonium suæ fidei frequentare Ecclesiam, honorare Presbyteros, offerre munus suum, confessionem facere, sacramentis communicare Quid fidelius? Iam quod ad vitam mores\[q;\] spectat, neminem concutit, neminem circumuenit, neminem supergreditur. Pallent insuper ora ieiunijs, panem non comedit otiosus, operatur manibus, vnde vitam sustentat. Vbi iam vulpes? Tenebamus eam: quomodo elapsa est è manibus? quomodo tam repentè disparuit?* En laruas, en præstigias. Intuere nunc vulnera & vlcera. *Certè vinearum demolitio (pergit Bernardus) testatur vulpem. Mulieres relictis viris, & item viri, dimissis vxoribus, ad istos se conferunt. Clerici & Sacerdotes, populis Ecclesijs\[q;\] relictis, intonsi & barbati apud eos inter textores, & textrices plerumque inuenti sunt. An non grauis demolitio ista? an non opera vulpium hæc?* Sine dubio, & quidem teterrima, quæ non tantùm à Catholicæ religionis transfugis, Hæresisque cornua palàm erigentibus, sed etiam ab ipsissimet Hæreticis Christiano gregi per operosam Hæreticæ fraudis & sycophantiæ dissimulantiam aggregatis, nequissimè perpetrantur.

IV. Nec rarò sanè huiusmodi vulpes personatique Hæretici Ecclesiam Christi diuexant, ac lacerant. Quot enim monstra id genus Diuus Hieronymus suo conspexit seculo, quum graui iustâque eorum indignatione commotus, vociferari coactus est, a *Hæc quotidie cerni & rebus probari, quod ideò Hæretici fidei simulent veritatem, vt simplices quosque decipiant, & non ipsi conuertantur ad fidem sed fideles trahant ad infidelitatem?* Num verò cum nostro seculo mitiùs, aut feliciùs agitur, vt ab hisce

a *Lib. 3. in Ierem. cap. 13.*

hisce abditis hostibus, ac malè cicuratis furijs Christianam Rempublicam liberam planè videamus? scilicet. Quàm multa huiusce notæ portenta in Catholicos populos latenter irrepunt, virusque perfidiæ clam in alios fraudis securos penitusque incuriosos propagant? frequentia experimenta ipsa luculenter testantur, omnesque probi ingenti sensu doloris continenter deplorant. Verùm luctum mœroremque istorum leuat maximè, & consolatur idem S. Hieronymus, expressè denuntians; *a Quòd si translati in Ecclesiam peruersorum dogmatum reliquias tenuerint, & non audierint verba Domini; euelletur gens illa de medio populi Dei, euulsione, & perditione perpetuâ, vt nequaquam eis vllus locus pœnitentiæ relinquatur:* quod iam denatis, atque ab hac vitâ abiunctis contingere perspectum est. Etsi hîc quoque, qui huiusmodi gentem euellere, si non possunt conuertere, summopere studeant, minimè desint, de quibus proximè anquirendum.

## Cap. III.

## Hæresis, Hæreticique cognitio ac iudicium, ad quem pertineat.

I. QVum Hæretici partim aperti, partim occulti Ecclesiam Christi Domini afflictare, vt explanatum est, non desinant; nunc in rem meam indagandum diligenter est, quorum maximè intersit, eos internoscere, agnitosque damnare, seu ad quem cognitio iudiciumque de Hæresi, ac de Hæreticis spectet. Pro cuius quæstionis explicatione.

II. Animaduertendum breuiter est, cognitionem & iudicium duplex esse posse in hac materiâ, alterum propriè acceptum, illud videlicet, quod Iudex propriè item sumptus in foro externo &

contentioso cum publicâ auctoritate, & iurisdictione inter alios exercet, habens quoque potestatem obligandi eos, quibus ius dicit, vt latæ ab se sententiæ obsequantur; tum coërcendi, multandique, quoscunque refractarios compererit; alterum verò impropriè vsurpatum, illud nimirum, quod omnis auctoritatis, & iurisdictionis expers, nullâque obligandi, aut puniendi facultate præditum, nec non à formâ, strepituque extranei fori, publicique iudicij longè diuersum, à quocunque mortalium de qualibet re priuatim tantùm fit, ac datur.

## §. I.

### *Iudicium de Hæresi Hæreticisq; forense & contentiosum ad Concilium Generale, Sedemq; Apostolicam, & Summum Pontificem dumtaxat spectare*

III. Iam si de cognitione & iudicio prioris generis propriè accepto quæramus, statim quæstio ipsa in quæstione ampliùs non est, quum apud Catholicos omnes extra controuersiam exploratum certumque sit, caussas de Hæresi, Hæreticisque eâ ratione cognoscere, ac iudicare; tum auctoritate & iurisdictione, prauam quamlibet doctrinam Hæreseos, quæ tabo huiusmodi vitiata est, notandi damnandique, nec non eiusdem criminis, quicunque illi obstrictus est, reum, atque Hæreticum pronuntiandi, vniuersumque Christi Domini cœtum, ad damnatam illam doctrinam pro Hæresi habendam, hominemque ipsum Hæreticis accensendum grauiter obligandi, & pœnis etiam quoscunque obluctantes capitones compescendi præstare, solius esse Concilij Generalis, &

Apostolicæ Sedis, Summique Pontificis; quemadmodum disertè tradit Arnaldus Albertinus *lib. de agnoscendis Assertionibus Catholicis, & Hæreticis, q.2. num.8. a num* 1. & *q* 9 *num.*1. Alphonsus à Castro *lib.* 1. *de iusta Hæret. punit. cap.* 5. & *lib.* 1. *aduersus Hæreses, cap.*8. & Sanctarellus *lib. de Hæresi, cap.* 40. alijque complures; & Albertinus quidem *q.* 9. illâ relatâ distinctè quærit, *ad quem spectet, auctoritate iudiciali, & supremâ, definire aliquam assertionem esse Catholicam, vel Hæreticam, & sic dubia fidei terminare:* respondetque ac probat ex Pontificio iure, ex PP: Cyrillo Ierosolymitano, & Hieronymo, ex D Thomâ, atque ex Caietáno, *quòd ad Summum Pontificem, eiusq; Sanctam Sedem Apostolicam hæc determinatio, & definitio spectat.* Omitto sponte rationum momenta & testimonia, quibus huiusmodi assertio nititur, quòd illa ab alijs congesta, quum hæc minimè dubia sit, hoc loco repetere otiosum duxerim.

IV. Quare *nec Vniuersitas alicuius Academiæ,* inquit Alphonsus *loc. cit.* & meritò, *quantâlibet literarum eminentiâ polleat, potest sic de Hæresi censere, vt eius censuræ, & sententiæ omnes fideles Catholici obedire teneantur.* Et paulò pòst: *Hoc autem priuilegium certitudinis quum nulla particularis, & priuata persona habeat, consequens est, vt nulla talis in caussâ fidei sit iudex, cuius iudicio & sententiæ omnes fideles Catholici obedire teneantur.* Idcirco Iulius III. Constitutione x 1. quæ incipit: *Licet à diuersis,* grauissimis pœnis propositis, atque inter reliquas intorto anathematis fulmine, seuerissimè vetat, *ne Seculi potestates, & Domini temporales, ac Prouinciarum, Ciuitatum, Terrarum & Locorum quorumcunque Rectores, quibuscunque Dignitatibus, vel Officijs, aut nominibus censeantur, de crimine Hæresis, quum merè sit Ecclesiasticum, quoquo modo cognoscant, vel iudicent.* Quos autem eiusmodi anathemate, ac pœ-

nis

nis Summus Pontifex feriat ac designet, mox dilucidè patefacit, subdens: *Mundanæ gloriæ eò processisse ambitionem, vel sacrorum Canonum inscitiam, vel Ecclesiasticæ disciplinæ contemptum, vt in animarum suarum perniciem, atque interitum Diœcesanos Episcopos, & Inquisitores à Sede Apostolica institutos, inquisitionis officiũ exercentes, alij sub iustitiæ prætextu, ne vlli scil. fiat iniuria, impedire; alij verò sub pietatis colore, vt sontes scilicet seueriùs puniantur, se ipsis Diœcesanis Episcopis, & Inquisitoribus adiungere, & vnà cum eis de ipso Hæresis crimine cognoscere, processus formare, formatosq́; suo iudicio submittere non erubescant.*

V. Verùm hæc de Hæresis crimine cognoscendi iudicandique potestas, quæ penes Concilium Generale, & Sedem Apostolicam, Summumque Pontificem, vt dixi, per se est, ab eodem Capite ipsis quoque Episcopis, atque Inquisitoribus in rebus perspicuis minimeque dubijs defertur, vt idem Albertinus suprà iam sæpius allatus *quæst* 8. *num.* 1. 2. 3. 4. & 7. nec non Alphonsus à Castro *loc. cit.* explicatè docent, quorum hic posterior, vbi *Hæreticæ prauitatis Inquisitores* admonuit, *ne facilè de Hæresi pronuntient*, statim adijcit: *Si Hæresis est iam olim damnata, aut euidentissimis scripturæ testimonijs deprehenditur, & non humano ratiocinio, cui possit obuiari; tunc executores sunt, vt exequantur id, quod circa Hæreticos decreta Pontificia fieri iubent. Si autem res est dubia &c. Sedes Apostolica est consulenda.* Addit insuper idem Alphonsus *lib.* 1. *de iusta Haret punit cap.* 10. *concl* 2 neminem Hæresis reum, cui *Hæresis per euidentia argumenta ostensa sit*, posse ab Inquisitore ad Pontificem Maximum prouocare. Hæc de externo iudicio foroque contentioso pro operis mei instituto satis.

## §. II.

## *An Iudicium priuatum de Hæresi, atque Hæretico nondum à Sede Apostolicâ damnato viris doctis facere, ac peruulgare liceat.*

I. Hinc altera actutum è proximâ enascitur quæstio, an per recitata Apostolica scita, aliasque Sanctiones Ecclesiasticas sicut iudicium de Hæresi, atque Hæretico publicum, & forense nemo, nisi cui ab Apostolicâ Sede illius cura delegatur, exercere potest, vt vidimus; ita etiam quodcunque priuatum ac solitarium de Hæresi pariter Hæreticoque iudicium cunctis viris speciali facultate à Pontifice Maximo datâ carentibus interdictum planè sit, sublataque potestas omnis hac de materiâ decernendi; an è contrario minimè vetitum, sed permissum, concessumque doctis hominibus, maximè Theologis, de Hæresi, atque Hæreticis agere, tractare, cognoscere, iudicare, Hæresisque Hæreticique notam certæ doctrinæ hominique, etsi à Sede Apostolicâ nec dum Hæreticis adnumerato, vbi grauia, & solida argumenta id persuadent, inurere, atque huiusmodi censuram in Commentarios etiam referre, lucique committere?

II. Quæstionem hanc quis ex destinato è Theologis, vel Iurisperitis excitârit, ac profligârit, prorsus ignoro; nullumque ex ijs, etsi in cunctis nostræ Bibliothecæ Doctoribus, quoscunque Symboli aliquid saltem ad eam dare posse suspicatus sum, accuratè peruolutandis multus fui, hactenus reperire potui; neque meâ qualicunque industriâ & facultate contentus, è plerisque etiam Theologiæ Professoribus doctissimis, nec non Iurisprudentiæ Consultissimis percontatus sum non semel,

mel, an illam ipsi aliquando ab aliquo Auctore habitam ac persolutam viderint, inaudierint, meminerint; nemoque ad id locorum mihi vel vnum solumque indicauit. Quamobrem sicut prima de forensi iudicio controuersia, quæ sine controuersiâ est, explicatu facilis admodum fuit; ita hæc secunda de priuato valde impedita ac salebrosa, eoque magis, quo nullum in eâ ducem, cuius vestigijs insistam, nancisci mihi fas est. Dixi antè, *Quis ex destinato excitarit profligaritque, me ignorare*, vt tempestiuè innuerem me hîc nihil morari illos, qui strictim breuiterque aliquid huiusmodi attigerunt, libâruntque dumtaxat, sed non disceptârunt. Strenuam proinde operam mihi nauandam existimo, quò tam anceps, tantique momenti dubitatio hactenus omnino ferè prætermissa, è latebris in solem euocetur, bonoque in lumine collocetur.

III. Sed vt certa ab incertis seponantur, prospiciendum in primis est, Hæresim, cuius nota alicui doctrinæ, vel homini inuritur, duplicem statui posse, aliam, quam manifesto Concilij Generalis, Sedis Apostolicæ, vel Summi Pontificis decreto damnatam iam esse, compertum est; alteram, quæ neque dum nominatim ab Ecclesiâ proscripta est, sed aliunde seu è sacris literis, seu è traditione, seu è Patrum antiquorum documentis reuincitur. Iam quum Hæresis primi generis est, damnata expressè, puta error impius negantium verum Christi Domini corpus in augustissimo Eucharistiæ sacramento reapse præsens esse, extra controuersiam penitùs est, huiusmodi errorem ab omnibus, quibus Ecclesiæ censura in eum peracta innotuit, liberè posse Hæresim appellari; quin etiam debere, in sacris præsertim Concionibus, ac libris foras datis, quò scilicet Christiani populi illam agnoscant, ac detestentur; tum quia iam Ecclesia ipsa ita ap-

pellandum, vt hîc ponitur, iam denunciauit; tum quia si appellare liceret, nouâque Ecclesiæ sanctione opus foret, omnia Ecclesiæ, Pontificum, Sedisque Apostolicæ scita in irritum planè caderent, aliaque & alia infinitè, si primum, etsi perspicuum non sufficit, otiosè requirerentur; tum quia, si quis talem errorem à tali censurâ vindicaret, Hæresimque vocandum inficiaretur, iam ipsemet Hæreseos labe infectum se proderet; tum quia idem error Hæresis nomine à cunctis non solùm Theologis, & Doctoribus, sed ab omnibus etiam, qui Christianâ *Catechesi* imbuti sunt, rectè riteq; insigniri consueuit; eademq; prorsus ratio de cæteris erroribus est, quos Ecclesia Hæresis appellatione dehonestauit. Quare de ipso Hæresis, aut Hæreticæ doctrinæ nomine, qui errori ab Ecclesiâ seu Romano Pontfice, Sedeúe Apostolicâ iam ambusto perculsoque, ab omnibus tuto affingi queat, lis nulla esse potest.

IV. Quod si de homine non certo, & signato, sed indefinito, & promiscuo quęratur, an qui Christi Domini verum corpus in Eucharistiâ negat existere, Hæreticus sit, itáque appellandus; nulla item contentio, quin hoc nomine à cunctis donandus, ac dedecorandus meritò sit, ob easdem rationes modo expositas, quæ hîc pariter militant, esse potest. Præterquàm quod mutuò relata, mutuoque inter se nexa videntur, aliquem errorem Hæresis nomine esse damnatum, & eum, qui talem Hæresim imbibit, Hæreticum esse. Quis enim Hæreticus est, nisi qui Hęresim, vt anteà definitum est, a committit? Quando igitur hunc, vel illum errorem Hæresim dicendum esse controuersiosa res minimè est, quidni etiam & qui eiusmodi Hæresi deprauatus est, ex *denominatiuorum* nominum, vt vocant, lege Hæreticum dici ius fasque sit?

V. Quocirca tota, quæ superest, altercatio huc demum redigitur, an priuato Doctori certum ali-

a *Cap.* I.

quem ac singularem hominem, puta Titium, quem Hæresi ab Ecclesiâ, vel Sede Apostolicâ, aut Romano Pontifice iam damnatæ palàm adhærescere argumentis haud dubijs perspectum habet, Hæretici nomine, antequam ab vllo Ecclesiastico Iudice in foro contentioso Hæreticus publicè sit declaratus, ob graues iustasque caussas designare integrum sit?

VI. Hoc in euentu censeo omnino, ab eiusmodi Doctore, qui Titium esse Hęreticum nouit, istius nomen ad Sacrum Quæsitorem quàm primùm deferendum, tum vt sanctissimis Apostolicæ Sedis edictis, quæ ita planè iubent, morem gerat, tum etiam quia, etsi vulgato libro Titij Hæresim refellere cogitaret, quum tantum præsidij ad cunctas Hæreses Hæreticosque refrænandos in Pontificio illo religiosoque Tribunali positum sit, id ad Titij amentiam comprimendam nullo modo debet negligere.

VII. Addo prætereà, si Titius Hæreticus capi, Hæreseosque flamma ab eo excitata Inquisitoris auctoritate ac viribus penitùs extingui potest, vbi id ab eodem Inquisitore probè gestum, perfectumque constiterit, nihil ampliùs ab illo Doctore, vel alio tentandum, neque vltra pergendum videri. Quum enim ægrotus, depulso morbo, pristinæ valetudini omninò restitutus est, quorsum insuper missione sanguinis, vel vstrinâ, aut pharmacis excrucietur? Haud secus quum Hæresis carcinoma, quo Titius laborabat, iam Quæsitoris operâ exustum, excisumque prorsus, ne qua eius contagio aut lues ad alios permanare queat, statuamus; quid attinet editis in eum libris planè superuacaneis, ac plerumque etiam noxijs, negotium afflicto, & iam sua piacula lacrymis diluenti facessere, nouasque faces sopitis iam incendijs intempestiuè subijcere.

## §. III.

*Fas esse priuato Doctori certum hominem Titium ex grauibus caussis, perspicuisq; argumentis Hæretici nomine, ac nota, emisso etiam in lucem libro commaculare; idq; primo veterum Patrum exemplo.*

I Quid verò, si Titius Hæreticus comprehendi non possit, Hæresimque alijs vel clam inhalet, vel concionabundns etiam publicè ferat, aut floridâ quoque oratione exornatam, typisque editam remis velisque dilatet; neque illum Inquisitores, neque Sedes Apostolica compescere; neque ingentia damna rei Catholicæ ab illo importata resarcire possint; vel si possint, vt maiora mala caueant, meritò dissimulent? hic nodus, hic cardo totius quæstionis est, cuius enodandi, emouendique gratiâ.

II. Præcipiendum animo est, quum suprà *cap. 1.* ille Hęreticus definitus sit, qui *Hæresim committit*, tantundem esse, si quis Hæresim commisisse, vel quiduis aliud re ac sensu huic par idemque fecisse aut scripsisse dicatur, ac si Hęreticus vnicâ voce appellaretur, vt liquet. Quocirca qui alium ait *Apostatam* à Catholicâ religione, quum hic talis esse nequeat, nisi simul etiam Hæreticus sit, vt patet, satis eum Hæreticum exprimit. Eodem modo, qui omisso generali Hæretici nomine, alicuius singularis sectæ atque Hæresis ab Ecclesia iam damnatæ certâ notâ hominem singularem designat, ac Titium Lutheranum, Caium Arianum, Sempronium Pelagianum vocat, perinde reuera est, ac si Hęreticum nuncuparet, sicut qui hominem, equum, bouem nominat, non potest non vnà

quoque

quoque animal reapse inuoluere atque enuntiare, quamuis non ita enucleatè ac dilucidè. Cęterùm quod ad rem præsentem attinet, certum apud Doctores est, paris criminis, atque infamiæ manifestum haberi, qui Lutheranus, vel Caluinista speciatim, ac qui Hæreticus generatim appellatur. Propterea S. Cyrillus in Apologiâ ad Imperatorem Theodosium, vbi commemorauit se à Ioanne Antiocheno Episcopo perstrictũ per calumniam; quod *cum impio Apollinario sentiret, Arijq; & Eunomij friuola, & impia dogmata approbaret*; mox hoc refellens subdit; *Si Hæreticus sum, & impiæ Apollinarij, prætereà & Arij & Eunomij improbitatis consors, quomodo me comministrum vocat?* & tamen nomen Hæretici expressum, Cyrillo exprobratum non fuerat, sed tantum Ariani, Apollinaristæ, ac Eunomiani. At quia species genus continent, rectè Cyrillus colligit, se quoque Hæreticum fuisse nuncupatum. Hinc

III. Aio planissimè, viro docto, Theologo præsertim, ius potestatemque esse, eiusmodi Titium, etsi ab Ecclesiâ nondum nominatim damnatum, Hæretici nomine, ad opportunum, vel necessarium Catholicæ fidei patrocinium suscipiendum, damnumque commune, quod aliter vitari nequit, auertendum, perstringere; tum Apologetico etiam luci credito, reuincere, & peruulgare; non omissâ tamen eiusdem ad Sacros Quæsitores festinâ delatione. Quod ego scitum, assertionemque graui in primis luculentoque priscorum Patrum exemplo illustrare ac demonstrare, pretium operæ magnum existimo. At quia longum nimis foret singulos hîc percensere, pauci ad specimen, fidemque satis erunt. Ordior à Tertulliano; qui Hermogenem, Heracleontem, & Theodotum Melchisedechianum explicatè Hęreticos vocat, & scribit. *Hermogenis autem doctrina tam nouella est*, in-

 quit,

quit, *a cap.* I. in Hermog. *homo in seculo, & naturâ quoque Hæreticus etiam turbulentus.* Et lib. de præscript. cap. 49. *b Extitit prætereà Heracleon alter Hæreticus, qui cum Valentino paria sentit.* Et capite postremo eiusdem libri: *c Post Theodotum Byzantium alter quoque Theodotus Hæreticus erupit.* Non secus Philagrius Ægypti præfectus: *d Transfuga nostræ religionis* atque *Apostata in Ecclesiam infestus, & præceps* à magno Athanasio in Epistolâ ad Orthodoxos appellatur. Quid Iulianus Imperator Catholicæ religionis perduellis? *e Apostata post Iudam Proditor, post Pilatum Christicida, post Iudæos Dei Hostis* à Gregorio Nazianzeno priore in eundem Iulianum oratione indigitatur. Rursum Athanasius in eâdem Epistolâ Gregorium Cappadocem Hæreticis Arianis accensens: *Scirent*, inquit, *f neminem, nisi Arianos cum Gregorio esse, ipsumq; adeò Arianum & esse, & ab Ariano Eusebio missum esse cognoscerent.* Sed multò adhuc animosiùs Lucifer Calagaritanus Episcopus, elucubrato, & misso ad Constantium Cæsarem lib. *de moriendo pro Filio Dei*, liberè sic eum increpat: *g Sicut apud Nicæam contra Hæresim tuam Arianam, & omnes errores videtur esse sacra fides conscripta.* Pari libertate Basilius Archimandrita de Nestorio Constantinopolitano Episcopo, antequam ab Ephesino Concilio damnaretur, vt in libellis, qui inter eiusdem Concilij acta habetur, intueri licet, ita narrat: *h Simplex quidam Monachus Zelo quodam vehementi instigatus per mediam Ecclesiam progressus, impietatis præconem, quòd Hæreticus esset, quodq; populi Synaxis haberetur, ab in-* gressu

a *Refert Baronius Tom. 2. Anno Christi* CLXX.
b *Ibid. Anno* CLXXV. c *Ibid. Anno* CXCVI.
d *Tradit Baronius Tom. 3. Anno Christi* CCCXLII.
e *Tom. 4. Anno* CCCLXIII. f *Baron Tom. 3. An. Christi* CCCXLVII. g *Ibid. Anno* CCCLVI.
h *Tom. 4. Anno* CCCCXXIX.

*gressu prohibuit. Sed hunc ille* (nempe Hæreticus Nestorius) *egregiè casum magnificis Præsidibus præbuit.*

IV. Quibus vestigijs insistit quoque Hugo in vitâ Norberti cap. 34. vbi contigisse memorat, a *vt Hæreticus quidam miræ subtilitatis, & seductor Tanchelinus nomine, illuc adueniens in eâdem gente locum suæ imposturæ inueniret.* Eâdem decurrit viâ venerandus etiam Petrus Cluniacensis lib. 5. epist. 3. ad Innocentium II. Petri Abailardi, qui Hæreseos fuerat postulatus, emendationem ei spondens, & errata deprecans. *Quæsiuimus,* inquit, b *quo tenderet: grauatum se vexationibus quorundam, qui sibi (quod valde abhorrebat) nomen Hæretici imponebant, Maiestatem Apostolicam se appellare; & ad eam confugere velle respondit.* Quàm enucleatè quoque S. Bernardus Epistolâ 240. c *Quanta audiuimus, & cognouimus mala, quæ in Ecclesijs Dei fecit, & facit quotidie Henricus Hæreticus?* de quo itidem Gofridus in vitâ S. Bernardi lib. 3. cap. 5. d *Henricus quidam olim Monachus, tunc Apostata vilis, pessimæ vitæ.* Et Petrus Cluniacensis de alio hominis monstro lib. 1. Epist. 2. e *Scripsi nuper Epistolam Reuerentiæ vestræ contra Hæreses Petri de Bruis disputantem.*

V. Nec minùs disertè Tertullianus de alijs, lib. de præscript. cap. 49. f *Post hunc extiterunt Ptolomæus, & Secundus Hæretici.* Tum etiàm Eusebius in Chronico, in quo Tatianũ Hæreticum an. duodecimo g imperij M Aurelij detectum fuisse testatur, & lib. 4. Histor. cap. 27. h *Seuerus,* ait, *quidam nomine, Hæresim modò à nobis commemoratam mordicus tuebatur, atque illis, qui ex eo tanquam ex erroris fonte dimanârũt, auctor extitit, vt Seueriani, appellatione ab eo deriuatâ.*



a *Baron. Tom.* 12. *An.* CIↃCXXVI. c *Ibid. An.* CIↃCXL.
c *Baron. Tom.* 12. *Anno* CIↃCXLVII. d *Ibidem.*
e *Ibid. Anno* CIↃCXXVI. f *Tom.* 2. *Anno* CLXXV.
g *Ibid. Anno* CLXXIV. h *Ibidem, eodem Anno.*

*natâ, appellarentur.* Nec non Tertullianus iterum lib. de præscrip. cap. 6. *Cuius signis & præstigijs*, inquit, a *Apelles inductus nouam Hæresim induxit.* Addo Theodoretum, qui lib. 1. Hæreticar. fabular. *Dicunt*, ait, *Monimum Arabem, quum ex scientiâ Arithmetica accepisset occasionem, suam formasse Hæresim.* Et lib. 2. b *Elcesai, quum ex quodam Elcesai, qui Hæresim incœpit, appellationem accepisset:* tum lib. 4. c *Huic Hæresi præfuit Sabbas, & Adelphius, & Baodes, & Simeones, & Hermas.*

VI. Ex quibus compertum est, plures, certos & singulares viros à veteribus Patribus Hæreticos, seu, quod tantundem est, *Apostatas*, aut Hæresis Auctores, satoresúe fuisse appellatos. Quæramus modò, an tum, quando ita fuerunt appellati, damnatoriâ sententiâ iam ab Ecclesiâ essent multati; compendijq́ue caussâ Cæsarem Baronium, ingens illud Vaticanæ purpuræ, Historiæq́ue Ecclesiasticæ lumen, qui cunctas Hæreses ab initio Christianæ legis, ac deinceps exortas, earumq́; architectos, fabros, ac propagatores, nec non quo tempore illæ, atque isti à Sede Apostolicâ, vel ab Episcopis damnati sint, suis Annalibus diligentissimè consignauit, haud oscitanter peruolutemus. Ausim ego quauis sponsione certare, suprà recensitos Hæreticos eâ tempestate, qua hisce nominibus à Patribus sunt insigniti, neque dum reos Hæresis à Iudicibus Ecclesiasticis fuisse peractos, vt facilè intelliget, qui loca Baronij paulò antè ad marginem à me de industriâ apposita, & præcedentes annos accuratè inspexerit. Ego sanè, quanquam operosè eos excussi, nihil huiusmodi odorari potui. Scio equidem Henricum illum captum, Gregorium Arianum, à Sardianâ Synodo, Constantium Imperatorem à Felice Summo Pontifice, Petrum

Abai-

a *Tom.* 2. *Anno* CXLVI. b *Tom.* 2. *Anno* CCXLIX.
c *Tom.* 2. *Anno* CCXLVII.

Abailardum ab Innocentio II. fuiſſe damnatos, ſed id poſtquàm illi Hæreticorum in album à priuatis Scriptoribus relati fuerant, accidiſſe nullo negotio deprehendet, qui eiuſdem Baronij Annales ijſdem, quæ memoraui, locis, ſedulò conſuluerit. Henricum captum fuiſſe, illic legimus, damnatum autem nominatim, minimè. Theodoretus quoque, qui in libris Hæreticarum fabularum, quum Hæreticos ab Eccleſiâ proſcriptos fuiſſe conſtabat, haud ſilentio tranſijt, vt paret, quum *lib.* 2. Paulum Samoſatenum, *lib* 3 Nouatum, & *lib.* 4. Arium, Eunomium, & Neſtorium à Sede Apoſtolicâ Hæreſis nomine perculſos refert; de Monimi, Elceſai, Sabbæ, Adelphij, ac cæterorum ſuprà enumeratorum damnatione nullam prorſus mentionem facit.

VII. Eodem pacto Origenes quoque, antequam ipſius Hæreſes non ſolùm à Sextâ Synodo, hoc eſt, anno Domini 1ↃCLXXX. vt indicat Baronius, *a* ſeu à Quintâ, id eſt, anno Chriſti 1CXLI. vt notat Bellarminus *de Scriptoribus Eccleſiaſticis, in Origene*, ſed multò etiam antè ab Anaſtaſio Pontifice, anno Domini CCCC. vt Baronius *b* eodem año animaduertit, inuſto publicè iuridciali Stigmate amburerentur, Ruffinus Aquileienſis iam tres ſuos in D. Hieronymum libros, vt tradit eodem anno idem Baronius, *c* vulgauerat, in quorum altero eundem Origenem Hæreticum fuiſſe, non ex aliquo Apoſtolico ſcito, ſed ex monimentis tantùm ipſius diſertè colligit. *Scribis*, inquit, *in iſtis inuectiuis tuis, me interpretatione meâ hoc oſtendiſſe, quod ego quidem eſſem Catholicus, Origenes autem, quem interpretabar, Hæreticus. Ais enim: Hoc eſt, dicere, quia ego ſum quidem Catholicus: iſte autem, quem interpretor, Hæreticus. Ais enim: hoc legi, ſi vt*



a *Tom.* 2. *Anno Chriſti* CCLVI. b *Tom.* 5. *pag.* 106. c *Pag* 108.

*dicis, hoc toto Opere meo ostendi, quod ego Catholicus sum, & Origenes Hæreticus, quid adhuc aliud quæritur?* Vnde liquet, Hæretici nomen Origeni necdum damnato non tantùm à Ruffino, sed à Hieronymo quoq; fuisse impositum, imò à sancto etiam Epiphanio *Hæresi* 64. vbi eum inter Hæreticos censet. Huc pariter spectat, quod Basilius magnus in Eunomiū libros tres publicauit, in quibus illum, etsi ab Ecclesiâ nondū proscriptum, ex solis ipsius Codicibus Hęreticum probat, caputq; nouæ Hęresis esse voluisse testatur. *Princeps enim*, inquit lib. 1. *atq; defensor totius Hæresis appellari concupiuit*; quem tamen ante eiusdē Basilij obitum non fuisse Pontificijs diris deuotum, ex Baronio anno Christi CCCLXXVIII. & præcedentibus palàm omnino fit.

VIII. Nihilo segniùs Diuus etiam Hieronymus stylum vibrat in Heluidium, in Iouinianum, Vigilantium, in Ioannem Ierosolymitanum, ijsque Hæreseos dicam impingit; cui suppar S. Augustinus, Hæreticorum mastix, Fortunatum, Adimantum, Faustum, Felicem, Secundinum, Manichæos; Maximinum, & Felicianum Arianos; Parmenianum, Petilianum, Cresconium, Gaudentium, Emeritum, Donatistas; Iulianum denique Pelagianum, singularibus veritatis & Fidei Catholicæ vindicijs contra singulos istorum foras datis, egregiè reuincit, Hæreticos perspicuè ostendit, Hæresis mancipia solidè demonstrat: eâdemque ratione cæterorum quoque Patrum plerique in Catholicæ fidei perduelles complures, non generatim tantùm, sed speciatim quoque linguam calamumque strinxerunt, ijsque Hæreticorum nomina iure, quàm qui optimo, indiderunt. Sed num ij omnes Apostolicæ sententiæ gladio iam tum ab Ecclesiâ abscissi erant? nullo modo. Euoluantur cuncti Baronij Annales, & mentiar, nisi permulti quibus Ecclesia ad eam vsque diem pepercerat, re- ...antur.

IX.

IX. Quid plura? S. Epiphanius primò *opus panarium* contra omnes Hæreſes concinnauit; deinde S. Philaſtrius Epiſcopus Brixienſis eidem Epiphanio, Diuoque Ambroſio æqualis, de Hæreſibus item volumen ingens eodem ferè tempore conflauit; haud ita multò pòſt D. Auguſtinus etiam lucubrationem breuem de Hæreſibus pariter adiecit; tum B. Theodoretus demum de Hæreticis fabulis quoque libros quinque coagmentauit; in quibus Operibus Patres ſapientiſſimi ſingularum Hæreſum, ſingulorumque Hæreticorum, vnde illæ proſeminatæ ſunt, Catalogum diligenter texunt, necnon initia, progreſſus, detrimenta, nomina, cæteraque adiuncta partitè ediſſerunt. Sed num propterea cuncti illi Hæretici, quorum nomina in tabulas ijdem Patres non generatim tantùm, ſed ſpeciatim quoque ſingulorum ſingula retulerunt, iam ab Apoſtolicâ Sede, vel ab Eccleſiaſticis Iudicibus nominatim Hæreſeos damnati fuerant? Ego verò pernego confidentiſſimè; nec ſolùm nego, ſed neque aliter ab vllo, niſi temerè exiſtimari poſſe, ineluctabili planè documento conuinco. Quî tandem? D. Epiphanius Hæreſes, Hæreticoſque earum conditores nonniſi LXXX. numerat; at S. Philaſtrius CXXVIII. & tamen nihil eorum, quæ Philaſtrius ſciuit, *Epiphanium doctiorem latuit*, teſte S. Auguſtino in ipsâmet præfatione ſui de Hæreſibus libelli; atque adeò Philaſtrius XLVIII. ampliùs, quàm Epiphanius, quot ſcilicet, detractis LXXX. ſuperant, Hæreticos anteſignanos recenſuit. Neceſſe igitur eſt, Hæreticos penè XLVIII. à S. Philaſtrio fuiſſe nuncupatos, editoſque, quos nondum Eccleſia ipſa declarauerat; alioquin ſi iam eos declarâſſet, S. Epiphanius, qui illos ignorare, vtpote Philaſtrio coætanæus, & doctior, minimè potuiſſet, ex albo Hæreticorum delere nunquam profectò auſus fuiſſet.

ſet. Eodem modo neque eos omnes, quos ſeu Epiphanius, ſeu Auguſtinus, ſeu Theodoretus enumerat, fuiſſe tunc à legitimis Iudicibus Apoſtolicâ auctoritate Hæreticos nominatim pronuntiatos, facilè ex iiſdem ſacris Doctoribus, nec non ex Baronio, allatis in medium temporum articulis, quibus eiuſmodi monſtra ſingula poſteà damnata ſunt, doceri poteſt. Quod ego fuſiùs hîc perſequendum non autumo, ne longior ſim, ac ſuperuacuo labore Lectorem, ac meipſum ineptè onerem.

X. Quare quum antiqui Patres certos & ſingulares homines à Catholicâ religione flagitiosè deſciſcentes, Hæreticorum nomine, quamuis nequedum ab vllo Concilio generali, vel à Romano Pontifice, aut à Sede Apoſtolicâ, vel ab alijs Iudicibus Eccleſiaſticis ſingulatim damnatos, iure optimo dedecorare, aut vulgatis libris contundere, vt iam probaui, conſueuerint; ſuoque exemplo idem quoque & æuo noſtro viris doctis, Theologis præſertim, licere in ſimilibus euentis, haud obſcurè monuerint; quumque poſtea nullæ ſanctiones editæ, neque vlla præpedimenta obiecta ſint, quin hodie etiamnum idem fas ſit, vt infra ſuo loco planum fiet; nemo ſanæ mentis inficiari iam poteſt, integrum eſſe cuiq; ſapienti id ipſum, quoties opus eſt, in vſum reuocare. Solemne nimirum veteribus Patribus fuit, vbi inſanam aliquam doctrinam, Hæreſimque à quocunque Auctore in Catholicâ Republ. ſeu concionibus, ſeu libris pangi, exerique conſpiciebant, haud ſtertere, nec diſſimulare; ſed quàm primùm nouæ peſti gliſcenti obuiam ire, obluctari, reclamare; magiſtrum erroris ſerio commonefacere, argumentis refellere, ſacrarum ſcripturarum pondere labefactare; quumque eum amentiam dedoceri, atque ad bonam frugem redire pertinaciter nolle animaduer-

maduertebant; etſi ille Chriſtianam fidem anteà profitebatur, etſi in cœtu Catholicorum diuerſabatur, etſi à cunctis pro Catholico ad eum vſque diem habitus fuerat; tamen, non expectato alio Apoſtolicæ Sedis iudicio, ſtatim in eundem linguam & calamum armare, illius libellos Hæreſeos manifeſtos oſtendere, ipſum diuulgatis Apologeticis fraudulentum Hæreticum nominatim appellare, ac demonſtrare, vt ſatis iam ex productis exemplis teſtatum eſt. Quis enim neſcit magnam partem principum Hæreticorum nouæ impietatis fabrorum, non ſolùm fuiſſe viros antè Catholicos in Catholicis vrbibus degentes; ſed etiam Deo ſacros, pleroſque Monachos, Antiſtites, Præſules, Epiſcopos, quales Neſtorius Epiſcopus Conſtantinopolitanus, Pelagius Monachus, Eutyches cœnobij Præſes, Nouatianus Sacerdos, Valentinus Catholicæ fidei præco, alijque complures, qui à Chriſtianis ſacramentis diſceſſerunt? Nihilominùs Patres, quàm primùm illos Hæreſi mordicus adhæſiſſe, fruſtraque ab eâ reuelli deprehenderunt, quin etiam luem infuſam libris vulgo ſenſim adſpergi viderunt; eoſdem Hæreſis animosè inceſſere, Hæreticos nominatim vocare, ceu lupos omnino vitandos cunctis edicere, publicatisque Vindicijs, validè perſuadere, ante etiam quamcunque Eccleſiaſtici fori ſententiam, vt planum feci, non deſtiterunt; nec quicquam in præſentiâ intercedit, quin idem quoque noſtræ ætatis viri ſapientes iure meritoque præſtare poſſint.

## § IV.

### *Eiuſdem doctrinæ ſecundum firmamentum à communi Theologorum decreto.*

I. Nec leue ſanè momentum ad hanc ipſam verita-

veritatem patefaciendam in vulgato illo Theologorum placito ſitum arbitror, quòd diſputare de rebus Catholicæ fidei cum Hæreticis iuſtam ob cauſſam, ad eos nempe reuincendos, conuertendosque, viris doctis ac ſacris fas eſſe conſtituunt, vt enucleatè S. Thomas 2. 2. *q.* 10. *a.* 7. Valentia *Tom.* 3. *diſp.* 1 *q.* 10. *puncto* 4. Arragonius 2. 2. *q.* 10. *a.* 7. Arnaldus Albertinus *de Aſſertionibus Catholicis, q.* 13. *num.* 14. Bannes, & Malderus 2. 2. *q.* 10 *a* 7. Azor *par.* 1. *lib* 8. *cap.* 26. Sanchez *lib* 2. *Decal. cap.* 6. Bonacina *de ledibus diſp* 3. *q.* 2. *puncto* 4. *num.* 1. 2. 3. & alij communiter decernunt. Atqui quum de rebus fidei Catholicæ ſeu conſentaneis, ſeu aduerſis, hoc eſt, de Hæreſibus, atque Hæreticis cum Hęreticis ore diſputant viri docti, vt ijdem Theologi concedunt, fieri nullo modo poteſt, quin ſimul de Hæreſibus Hæreticisque priuatum iudicium edant, verbisque explicent, vt conſtat; neque quum ita diſſerunt, cum inani dumtaxat imagine, mentisque colore pictâ ſpecie Hæreticorum, hoc eſt cum laruis & ſpectris luctantur, ſed cum viris indiuiduis atque conſpicuis cum Titio, Sempronio, Caio, Pompilio congrediuntur, hosque ad Hæreſim peruicaces, Hæreticos nuncupant, probant, redarguunt.

II. Rurſum Doctores generatim tradunt *bonum eſſe, & ſanctum contra Hæreticos ſcribere;* vt expreſsè opinantur Gerſon *Tract de laudib. Scriptor.* Alphonſus à Caſtro *lib.* 1 *de iuſtâ Hæret. punit. cap* 20. Suarez 2. 2. *de Fide, diſp.* 20 *ſect.* 1. *num.* 13. neque vllus è verè Catholicis inficias ire iure poteſt, vt notum eſt. Neque huiuſmodi facultatem Theologi ad ſolos Hæreticos à Iudicibus Eccleſiaſticis iam declaratos pertinere aiunt, ſed dum vniuersè ſine vllâ exceptione loquuntur, ad alios quoque nec dum declaratos porrigi haud inuiti patiuntur, taciteque omnino aſſentiuntur. Quocirca

quum

quum ij generalem regulam figant, quâ viris sacris fas esse cum Hæreticis collato pede, eos conuertendi gratiâ, disputare, laudabileque esse contra eosdem scribere, ac libros edere apertè sanciunt; si quis huiuscemodi regulam intra limites illorum tantùm, qui iam Hæretici à legitimis Iudicibus nominatim renunciati sunt, aut certè indefinitâ dumtaxat appellatione designantur, arctandam putat, nullo modo audiendus est, nisi priùs rationes graues talis limitationis, & cur regulæ generali locus esse nequeat, in medium afferat, vt leges compertæ passim definiunt. At nullæ rationes suppetunt, quæ allatæ generali regulæ intercedant, ac limitationem extorqueant. Frustra igitur hæc illi appingitur, atque assuitur.

III. Imò verò, inquies, limitationis suadela in promptu est; siquidem Theologi de solâ quæstione iuris, quæ tum habetur, quum contra Hæreticum dogma generatim disputatur, ac scribitur; non autem de quæstione facti, quæ tum oritur, quum de singulari Hæretico Hæreseos conuincendo, ac publicando agitur, palàm loquuntur. At Sisyphi versatur saxum, neque hilum proficitur Quippe generalis illa approbatio disputatione oris, librorumque editione oppugnandi ac refutandi Hæreticos, vtramque quæstionem tam facti, quàm iuris, nec non tam nominatim à Sede Apostolicâ damnatos, quàm non damnatos complectitur, vt perspectum est; atque adeò qui quæstionem facti à Theologó posse excuti, & Hæreticos nominatim minimè damnatos, emissis libris singulatim designari, ac refelli negat, necesse p[illegible]sus habet, id aliquo scito aut lege vetitum ostendere, quod nemo hactenus, vt infrà constabit, præstitit: ac proinde standum esse regulæ generali, & vtramque quæstionem, & vtrosque Hæreticos suâ

ampli-

amplitudine atque ambitu continenti, donec oppositum dilucescat, Doctorum nullus dubitat.

IV. Quamobrem Alphonsus à Castro *cap.* illo 20. iam laudato, in eos, qui hoc de Hæreticis iudicium priuatum Theologis inuident, grauiter inuehitur, Theologiæque imperitos ac meros Iureconsultos vocat; & lib. 1. aduersus Hæreses cap. 8. *Non est,* inquit, *Canonistarum munus de Hæresi; aut de fide iudicare, sed Theologorum, quibus diuinum ius committitur.* Neque tamen me fugit, non deesse, qui velit, sicut solius Theologi est, quæ Propositio hæretica sit, pronuntiare; ita ad Ecclesiasticarum sanctionum peritum spectare, quis generatim Hæreticus, vel pertinax, formalis, & manifestus dicendus sit, decernere, & an omnes circumstantiæ, quæ ad constituendum Hæreticum requiruntur, confluant, explorare; atque hoc discrimen afferri ab Albertino *de agnoscendis assertionibus quæst.* 10. *num.* 17. & 18. nec non à Farinacio *de Hæresi quæst.* 185. *num.* 5. Verùm huiusmodi dissidium facilè componi potest. Nam si de iudicio fori externi, contentiosique, ac de singulari aliquo Hæretico nominatim designando, publicando, plectendoque sermo sit, ad Iudicem tantùm Ecclesiasticum id muneris, ad quod nempe ritè obeundum multâ sacrorum Canonum notitiâ opus habet, pertinere, in confesso est. Sin autem de iudicio solùm priuato agatur, quanquam & sacrorum Canonum consultus, quæ circumstantiæ ad pertinacem & formalem Hæreticum tam generatim, quàm singulatim renuntiandum exigantur in foro externo, edisserit; quod Albertinus & Farinacius [illegible]tè commemorati contendunt, nihilque ampliùs; Theologi tamen idipsum etiam interest, officiumque proprium est, non solùm, quæ assertio hæretica sit, enucleare, sed etiam quis Hæreticus pertinax, & formalis tam singillatim, quàm generatim

ratim censendus; & num omnes circumstantiæ ad vtrumque necessariæ adsint, statuere, quod Alphonsus à Castro existimat. Tametsi Theologus has omnes sui partes muneris explere probè non potest, nisi eam sacrorum Canonum doctrinâ, quæ Theologiæ nonnulla pars quoque est, apprimè imbutus sit, vt ex ijs, quæ *cap* 1. iam exposui, dilucidè vincitur.

V. Sed vtvt est, illud extra controuersiam viris doctis & sacris (Theologísne, àn Canonum etiam peritis, nihil hîc refert) concessum vidimus, vt cum Hæreticis singularibus atque indiuiduis, nec dum etiam legitimè damnatis nominatim, disputare, eos Hæreseos conuincere, pertinaces & formales Hæreticos probare, illorum conuertendi, vel saltem compescendi causâ possint. Quid igitur vetat, quò minùs hanc ipsam disputationem cum Titio, vel Caio Hæreticis, in quâ nominatim Hæretici nuncupati ac demonstrati sunt, etsi nondum ab vllo Iudice Ecclesiastico damnati fuerint, priuatim habitam typis imprimere, atque in lucem dare fas sit, præsertim quum Theologi generatim tradant, laudabile esse contra Hæreticos scribere; quod de singularibus quoque Hæreticis, & neque dum nominatim damnatis, commodè intelligi posse, iam paulò antè explanatum est? Adamus certè Tannerus insignis Theologus, multorúmque librorum editione nobilis, inter reliquos vulgauit etiam typis *Relationem compendiariam de initijs processu, & fine Colloquij Ratisbonensis*, habiti anno salutis CIↃIↃCI. inter Catholicos & Ministros Hæreticos, in quo nomina eorundem Hæreticorum singillatim exprimit, illosque Hæreticos esse non obscurè indicat, neque vllus Catholicorum hactenus id ei vitio vertit.

VI. Quam sanè Theologorum doctrinam de Hæreticis nec dum ab Ecclesiâ nominatim proscriptis,

ſcriptis, & tamen nominatim ac particulatim huiuſmodi titulo dehoneſtandis refellendisque, emiſſis quoque Apologeticis, eſſe intelligendam, perpetua, quæ in eâdem Eccleſiâ ſemper tenuit, conſuetudo Theologorum atque Doctorum, omnino perſuadet; quibus nimirum liberum ſolutumque hactenus nunquam non fuit, vbi Codex aliquis hæreticâ infectus lue exijt in lucem, extemplo & doctrinam ipſam Hæreſis infamare, & Auctorem ipſum, explicato nomine, in Hæreticis numerare. Quod etiam noſtrâ quoque tempeſtate vſuuenire, plurimi Catholicorum aduersùs Hęreticos libri, qui in Galliâ, in Germaniâ, in Poloniâ identidem prodeunt, fidem locupletem faciunt; in quibus priuati Catholicæ fidei propugnatores non tantùm in Hæreticos generatim, ſed ſpeciatim quoque in certa illorum capita pugnant, & modò Lutheranum aliquem Claudium, modò alium Caluiniſtam Simonem, modò alterum Zvvinglianum Ioſiam, inuſtâ ſingulis Hæretici notâ, etiamſi nemo eorum à Sede Apoſtolicâ tum nominatim ac ſingillatim damnatus ſit, manifeſtò iugulant. Hinc tot ac tam multa volumina, quæ ab eruditiſſimo, ac doctiſſimo noſtro Philippo Alegambe in *Bibliotheca Scriptorum Societatis* IESV Romæ approbatâ recenſentur, atque hac inſcriptione in *materiarum Indice* notata, *Controuerſia cum Hæreticis*, quæ à noſtri tantùm Ordinis viris ſunt diſceptatæ, cernuntur; è quibus, vt pauciſſimos ad ſpecimen referam, præclarè omnino Antonius Poſſeuinus in *Andream Volanum*, Adamus Tannerus in *Ægidium Hunnium Prædicantem*, Claudius Tiphanus in *Ferrium Miniſtrum*, Eduardus Burtonus in *Hencaium Miniſtrum Caluiniſticum*, Elias Graff in *Georgium Zeamannum*, Franciſcus Garaſſus in *Petrum Paſquerium*, Gaſpar Lechnerus in *Theodorum Thummium*, Gebhardus

Razen-

Razenried in *Laurentium Lælium Prædicantem*, Henricus Fizſimon in *Ioannem Riderum*, Iacobus Kellerus in *Iacobum Hailbrunnerum*, alijque plurimi in alios plurimos Apologetica, in ſingulos ſingula, emiſerunt, ſingulosque nominatim Hæreticos, antequam tales à Sede Apoſtolicâ expoſitè eſſent renuntiati, aut illorum codices interdicti, atque in primam claſſem damnatorum Auctorum Pontificiâ auctoritate relati, appellârunt, confutarunt, perulgarunt, totâ Chriſtianâ Repub. non ſolùm minimè aduerſante, ſed etiam atque etiam inſuper applaudente. Vetus nempe, & ſapiens Eccleſiæ conſilium eſt, vt paulò pòſt docebo, etſi Hæreticos cunctos generatim illa damnat, atque execratur, non tamen in eorum ſingulos, ſiue ex Hæreticis parentibus orti ſint, ſiue à Catholicis prognati, genuinâ Chriſti religione eiuratâ, illorum impietati dein ſe aggregârint, ſimul ac Hæreticam peſtem diditis libris afflare cœperint, damnatoriam ſententiam nominatim eiaculari; meritoque cenſet, ſat eſſe, vniuersè eoſdem proſcribere, ſingularem autem ſingulorum damnationem, cauſsâ priùs cognitâ, denſisque actis antè cumulatis, ſuperuacaneam, cum fraude etiam impendioque aliorum operum longè vtiliorum neceſſariò coniunctam; ac propterea omnino, niſi qua peculiaris ratio ſecus ſuadeat, omittendam.

VII. Sed longè diuerſam eſſe rationem, quum quis in Tranſalpinis regionibus Hæreticus vocatur, ac proditur, ac quum in Italiâ eiuſdem ſceleris triſti notâ inſignitur, aliquis non immeritò monebit: in illis quippe, vbi publicè libereque Hæretica lues graſſatur, nullam prorſus ignominiam Hæretico Auctori imprimi, neque infamiæ aliquam ſpeciem apud ſuos Hæreſim apertè profitentes continuò degenti, ab Hæreticæ appellationis nomenclaturâ irrogari; at in Italiâ longè

turpiſſi-

turpissimam maculam, vitam non inter Hæreticos, sed inter Catholicos viuentibus indidem prorsus inuri, ac proinde non posse ijs nomen Heretici, etsi reuerà Hæreticis imponi. Verùm discrimen huiusmodi nullo negotio eliditur, primò quia Catholici Doctores in Transalpinis prouincijs Nomen Hæretici cuicunque Auctori libri Hæretici, vbicunque is diuersetur, siue inter Hæreticos, siue inter Catholicos, vbi Hæretici non tolerantur, vt in Bauariâ, atque Italiâ, affigunt, & quidem iure optimo? Cui enim Theologorum vel probabili documento persuaderi queat, nefas esse in Italiâ, ne dum in Bauariâ, Hæreticum nuncupare eum ac publicare, quem libri Hæretici editi, atque in eâdem quoque Italiâ vulgati architectum & fabrum esse ibi pariter vulgatum est, vtcunque etiam ibi toleraretur? An, si Titius proditionis reum se probaret edito libro, etiamsi Princeps ei conniueret, proditor meritò, donec crimen dilueret, non vocaretur? Quis dubitet? Tolerantur meretrices ad maius malum vitandum, neque tamen ea toleratio eas honestas reddit, aut ab infamiâ liberat. Multa etiam sæpe intercedunt, quò minùs Inquisitores in omnes Hæreticos, etsi delatos, manus possint inijcere, ideoque subinde prudenter, necessarioque dissimulant, vt pluribus infrà suo loco; non propterea tamen ij, qui Hæresis infamiâ publicè notati sunt, hanc statim eluunt.

VIII. Deinde. Si Hæreticis in Transalpinâ regione Hæresim profitentibus non infertur iniuria, neque infamia; neque hæc infertur cuicunque alteri libri Hæretici Auctori, etiam in Italiâ hospitanti, vel habitanti; quandoquidem suam Hæresim addito suo nomine sciens volensque emisso libro professus est, atque in eâdem regione ponamus ita contingere (quod sanè potest) eun-

dem

dem librum alibi cuſum, atque ad ſe miſſum publicauit; ac proinde tota illa differentia obducta penitùs euaneſcit.

IX. Prætereà. Hæreticus in Germaniâ Hæreſim palàm profeſſus, in quem fas eſſe Catholicis ſcribere, & nomen Hæretici expreſsè iácere concedis: Si in Italiam veniat, ſeque pro Catholico aliquâ in vrbe venditet, pluribusque annis exiſtimatus Catholicus deliteſcat: num propterea Theologis in Italiâ diuerſantibus, qui facultate Apoſtolicâ quoſcunque libros Hæreticos legendi ſingillatim impetratâ gaudent, codicemque eiuſdem Hæretici proprio inſignitum nomine, puta Titij, luſtrârunt ac peruolutârunt, ius talis Codicis Hæretici refellendi, eiuſdemque, Titij nomine Hæretici deſignandi, ademptum ſit? Hoc ſanè fingi bellè poteſt, ſed nullâ certè ratione, nullâ lege, vel ſcito doceri poteſt.

X. Denique eadem conſuetudo in Tranſalpinis regionibus apud Catholicos Doctores, Hæretici nomine quodcunque enatum Hæreſis monſtrum appellandi, non eos ſolùm Hæreticos, qui ab Hæreticis genitoribus ſati, in territorio quoque Hæretico incolunt, ſed eos etiam, qui in Catholicæ ſinu Eccleſiæ lucem fidei diuinæ vnà cum humanæ vitæ vſurâ à parentibus hauriunt, ſed poſtmodum eam ſceleſtiſſimè deſerunt, editiſque teterrimis portentis, nequiſſimè corrumpunt, potiore iure, ne dum pari, perſtringunt; quum iſtorum malitia, longè magis, vt patet, quàm illorum, adipata planè ſit. Quippe his quoque agnitæ fidei Catholicæ transfugis ſacri Doctores illius vindices, Hæretici nomen, & dicam, antequàm etiam huiuſmodi probro à Sede Apoſtolicâ expreſsè dehoneſtentur, impingunt, vt conferto exemplorum agmine ſat ſuperque teſtatum eſt, quorum ſanè Doctorum nonniſi pauciſſimos hîc ad teſtimonium citare

ſuffecerit. Ioſephus Scaliger, Arnaldus Pariſienſis, M. Antonius de Dominis, Iacobus Reihinghus, & neſcio quis alius furuæ lucis Lucifer, vt cæteros huius notæ quàm plurimos prætercam, à Catholicâ religione, quam à maternis vberibus pio genitricum magiſterio vnà cum lacte ſuxerunt, impiè, vt perſpectum eſt, degenerârunt, Hæreticorumque perfidiam amplexi, Hæreſes, excuſis libris, nundinari non dubitârunt. At illas viri doctiſſimi, fideique Chriſtianæ ſartæ tectæ ſeruandæ ſtudioſiſſimi, haud tacitè habuerunt, ſed mox adornatis Vindicijs & væſanas doctrinas euerberârunt, & deliris Auctoribus Hæreticorum nomina diſertè ac liberè impoſuerunt; Scaligero quidem M. Antonius Delrius, liberiusque Sanga in *Penículo Foriarum, cap. 9.* Arnaldo Pariſienſi Franciſcus Montanus in *Apologia cap. 5. 10. & ſeqq.* Antonio de Dominis, Zacharias Bouerius in *Paraneſi Catholicâ*, Reihingo Simon Felix in *Metamorphoſi Iacobi Reihingi Catholico-Lutherani*, Lucifero Georgius Stengelius in lucubratione *de duobus Apoſtatis*, eodemque modo ac iure alijs permultis alij multo plures, etſi tum, quum illos Hæreticos nominatim, palamque ſcripſerunt, neque dum à Iudicibus Eccleſiaſticis Hæreſeos damnatos fuiſſe conſtabat; & num poſteà aliquando damnati ſint, ego ſanè adhuc ignoro. Neque ſanè Catholicos Doctores ea ſuſpicio, vel ſuperſtitio, ne fortè probroſâ Hæreticorum appellatione infamiam grauem viris anteà Catholicis, quanquam deinde perduellibus adſpergant, à ſuſcepto conſilio deterret. Nam tametſi ij, quantum gloriæ apud Hæreticos eiuſmodi transfugio comparare ſibi videntur, tantum apud Catholicos eodem deperdant, delictique admodum probroſi infamiâ flagrent; nihilominùs quum hanc eandem ſuam infamiam iidem ipſi deſertores quà nefario traiectu, quà

Hære-

Hæreticis Codicibus in lucem emiſſis, vltro prodant, ac publicent, iam Catholicos omnes manifeſtò admonent neminem prorſus de eâ ſolicitum eſſe debere. Nec profectò Theologi, qui eos refellunt, Hæreticoſque appellant, Hæreſeos illos primùm infamant, ſed iam à ſemetipſis infamatos priùs, ſine iniuriâ redarguunt. Neque verò huiuſmodi Doctorum morem vllus Catholicorum hactenus improbauit, nec iure improbare poteſt, quum vniuerſo Chriſtiano Orbi probari, laudarique, quotidiana ipſa experientia loquatur. Ex quibus ſatis iam in aperto eſt, perfugium illud ac diuerticulum diuerſæ in Tranſalpinis regionibus conditionis minimè tutum eſſe, fruſtraque omnino quæri.

XI. Vnde perſpicuè modò efficitur, generales illas duas Theologorum regulas initio commemoratas, quarum altera diſputandi cum Hæreticis etiam non declaratis, non generatim ſolùm, ſed particulatim quoque cum ſingulis eorum, poteſtatem facit, altera autem eoſdem refutandi, vulgatiſque Apologeticis, validè coërcendi, tum Hæreticos etiam nominatim vocandi munus ceu egregium prædicat, non ſolis Hæreticis ab Eccleſiâ iam dudum ſingillatim proſcriptis, eſſe addictas, ſed alijs quoque nondum ſingulari fulmine perculſis congruere; atque hanc eorum doctrinam ſtato ſolemnique Catholicorum Doctorum vſu, qui legum omnium, ne dum regularum, interpres optimus eſt, bellè confirmari.

## §. V.

### *Tertium fulcimentum eiusdem doctrinæ, à legitimo Historicorum vsu.*

Sed age, lubet quoque ad Historicorum consuetudinem prouocare, qui aliorũ infanda etiam scelera, certis quoque illorum auctoribus nominatis, referunt, ac diuulgant; & honestè quidem, quoties ea occulta omnino non sunt, boniq́ue publici gratiâ illa narrant, vt destinatò id ipsis concedunt Sotus *lib.4. de Iust. q.6. a.3.* & *lib.5. q.10. a.2.* Valentia *Tom.3 disp.5 q.17. punctò 2. columnâ 5.* Bannes *2.2. q.73 a.2.* Salon *ibid. contr. 2.* & *q.63. a.3. controu* 18. vbi Caietanum, & Maiorem etiam refert. Molina *de Iust. Tract.4 disp.28. num. 2.* Victorellus *in Notis ad Aphorismos Sa, verbo, Infamare, num.4.* Layman *Tom. 1. lib.3. tract.3. par. 2. cap.3. num. 13.* cæteriq́ue communiter, quibus consentit quoque Cardinalis de Lugo non minùs doctrinâ, quàm purpurâ eminentissimus, *Tom. 1. de Iust. disp. 14. sect.6 num.87. & seq.* Quamuis enim hic nihilo plus Historicis hac in re, quàm reliquis, licere putet, ac probet; fatetur tamen vnà cum alijs iùs eis esse, ea peccata, quæ ignota non sunt, posterorum memoriæ ob publicam vtilitatem mandandi. Quocirca Molina *loc. cit* *Quæ autem non sunt*, inquit, *ita occulta, fas illis est, ea scribere (præsertim si hominum sint iam defunctorum) idq́; pro bono publico. Tum vt notitia rerum gestarum in historijs habeatur. Tum etiam vt homines spe famæ comparandæ, quæ historijs æternitati mandetur, timoreq́; infamiæ incurrendæ, cuius similiter historijs perpetua sit memoria, alliciantur ad res præclaras gerendas, ad turpiaq́; atque indecora magis fugienda, ac vitanda.* Hactenus magnus Theologus, iurisque pariter consultissimus

11. Neque Hostiensis *in Summ. de iniurijs, § quot*

*modis*

*modis fiat, num.3. verʃ. Literis verò.* Azo *in Summ. de iniurijs, num* 4. Clarus *in pract.§.fin q.62.nũ.26. verʃ. Libelli famosi auctor*, & Farinacius *quæst.* 105. *num.*466. à Theologis diſcrepant. Etenim libelli famoſi reum eum quoque, qui hiſtoriam in alterius infamiam compoſuit, ſtatuunt, quod ego quoque lubens do; tamen non de quacunque hiſtoriâ, ſed de eâ tantummodò, quæ iniurioſa eſt, loquuntur, vt ex eorundem verbis perſpicuum eſt. Neque aliter quiſquam ſapiens cenſere poteſt, quum libellus famoſus ſine iniuriâ nequeat, vt infrà docebo, conſiſtere, neque vllus de hiſtoriâ minimè iniurioſâ iure conqueri queat. Hiſtoria verò triplici maximè ex capite, iniurioſa alteri eſſe poteſt, vel quia grauia crimina falsò ei imponit, ac proinde non hiſtoria, ſed mera fabula & calumnia eſt; vel ſi vera narrat, quum ea penitùs eſſent occulta, iniurioſè vulgat, quorum vtrumque nefas eſſe Hiſtorico, ſanciunt Theologi; vel ſi non ampliùs arcana, ſed publicitus iam comperta memorat; at prauo animo, & iniuriæ faciendæ cupido, quod itidem illicitum eſt. At enim Theologi, qui Hiſtoricis fas eſſe, iudicant, crimina memoriæ prodere, ijs dumtaxat id concedunt, qui ea citra cuiuſquam iniuriam ſcribunt, hoc eſt, neque falſa, neque occulta omninò, neque ex infenſo animo, ſed vera, nota, ac publici boni ſtudio. Tum enim nemini illi faciunt iniuriam; quippe criminoſis ipſis apud eos, quibus eorum crimina iam innotuerant, infamiam nullam irrogant, ſed irrogatam tantùm referunt; apud abſentes verò ignaros & poſteros, licet verè in cauſſa ſint, vt quibus ea latebant, in ſcena ponantur, eademque criminum infamia perennet; hoc tamen qualecunque famæ detrimentum, quum boni publici commodo præponderante, cui debet omnino cedere, longè vincatur, omnem iniuriæ rationem ac veſtigium

tollit, ac proinde historiæ honestatem non violat.

III. Quod si quis historiam quamcumque hoc tantùm nomine, quòd alterius delicta, etsi ista clam non sint, sed aperta, literis consignat, ac posteritatis memoriæ prodit, atque ita illorum infamiam perpetuat, præfractè damnet; is profectò & pleraque Sanctorum Patrum, quin etiam & sacrarum Scripturarum monumenta carpere ac reprehendere ineluctabili consecutionis telo cogetur, quandoquidem & in ijs quoque multa flagitia, quæ suâpte naturâ alteri infamiam inurunt, expressis etiam Auctorum nominibus, ac continuato eorundem probro leguntur, quod tamen nemo nisi impius, atque insanus asseuerauerit. Neque is euadet, caussatus Deum famæ ac vitæ omnium Dominum Scriptori sacro indulgere, vt crimina etiam occulta diuulget. Tametsi enim id Deo integrum pro eius lubentiâ sit, temerè tamen huiusmodi indulgentia in illis diuini Codicis historijs, in quibus nullum eius extat indicium, prætexitur. Deinde in tot alijs delictis iam publicatis locum nullo modo habere potest, vt patet. Denique adhuc Historiæ à Sanctis Patribus conscriptæ, quos à superno Numine non perinde, ac sacrarum Auctores literarum afflatos fuisse indubitatum est, eiusmodi indulgentiâ, quæ istarum solùm propria foret, muniri, aut gaudere non possunt.

IV. Quamobrem extra controuersiam est, eas historias, quæ crimina cuiusuis iam comperta memorant, hac solâ de causâ, quòd eorum dedecora posteritati tradant, iure culpari non posse. Similes verò historiæ passim in Christianâ Republ. etiam in Italiâ, vt videmus, eduntur, in quibus enormia multorum delicta, quæ magno probro sunt, vt proditiones, rebelliones, furta, direptiones,

nes, & alia huius generis, etiam de ijs, qui in viuis adhuc sunt, narrantur; nec non eorum quoque nomina, qui à Catholicâ religione palàm defecerunt, referuntur, Hæreticique, atque *Apostatæ*, priusquam etiam tales à Sede Apostolicâ renunciati sint, liberè nuncupantur; neque tamen Inquisitores, alijque, qui facultatem eas typis imprimendi dederunt, illas improbant, neque vllus Theologorum religionem aliquam, quo minùs tutâ conscientiâ legi possint, hactenus iniecit.

V. Quoniam igitur Historicis, vt ostendi, fas est, quæcunque delicta, etiam Hæresis, iam nota mandare posterorum memoriæ, nominaque eorum, qui ijs se polluerunt, singillatim enuntiare; ac licèt hoc pacto illorum infamiam in pòstfuturos quoque transmittant, tamen publici documenti, ac maioris boni gratiâ, hanc iure negligere ius est; sanè meridianâ luce clariùs est, multo magis Theologis liberum solutumque esse, quum constat, libros Hæreticos ab aliquo satos, Hæresimque Lectoribus non ex imperitiâ, sed ex certâ nequitiâ propinatam, nomen Hæretici ei ad Catholicæ fidei patrocinium indere, editoque Apologetico Hæreticum vocare ac demonstrare: quandoquidem in illius Hęresi reuincendâ non de morali tantùm aliquo monito eliciendo, quò potissimum Historicorum consilium spectat, sed de grauissimis Catholicæ religionis damnis arcendis, quæ illam moralis documenti qualemcunque vtilitatem centies sine dubio superant, agitur; ac proptereà Theologi, pestilentes id genus libellos exenterantes, eorum Auctores iam perspectos validis rationibus Hæreticos esse iure centies potiore docent, ac vocant, quàm Historici, qui eos tantùm nominant, sed non probant.

## §. VI.

## *Quartum fulcimentum eiuſdem doctrinæ à legitimâ Catholicæ religionis defenſione.*

I. Iuſtum ſui patrocinium à naturâ ipsâ cuique adeò indulgetur; vt vel *Clericis* ipſis, & *Monachis* iniuſtum inuaſorem, etiamſi proprius ac naturalis Pater ſit, cum moderamine inculpatæ tutelæ occidere liceat, vt vulgatum eſt. Nam *vim vi repellere, leges omniaq; iura permittunt,* inquit Alexander III. *cap. Si verò 1. de Sentt. Excom* & vnà cum omnibus Doctoribus Leſſius *lib. 2. de Iuſt. cap. 9. dub. 8. num. 41. & 42.* & Cardinalis de Lugo *de Iuſtit. diſp. 10. ſect. 6. num. 137. & 138.* oſtendunt: ac proinde & ipſimet Catholicæ religioni neceſſaria ſui defenſio nullo modo negari poteſt, vt conſtat. Faciam aliquem eò amentiæ progreſſum, vt libro Hæretico, & multiplicibus calumnijs infami emiſſo, Catholicam religionem, & Catholicorum famam ſceleſtè aggreſſus ſit, nec non aliquos Catholicorum ſingulares ac indiuiduos, Ioannem puta Sacerdotem, Iacobum Monachum, Antonium Epiſcopum, Hæreticos nominatim appellârit. Dubium nullum certè eſt, quin Theologis Catholicis, religionis Catholicæ vindicibus ius fasque ſit vel à naturâ ipsâ impertitum, & Religionem Catholicam, & innocentium exiſtimationem, eiuſdem libro Hæretico profligato, & calumnijs euerberatis, tuendi. Igitur quũ ad damna à libro Heretico Religioni, & famæ Catholicorum illata reſarcienda, Auctoris, qui illum librum publicauit, nomen exprimere, tum eumdem Auctorem Hæreticum nuncupare, Hæreticisque annumerandum, palàm facere, neceſſe eſt, id pariter

Theo-

Theologis, imò & cunctis, qui possunt, integrum erit.

II. Confirmatur 1. Quia ad famam redintegrandam, vbi eius recuperandæ ratio alia nulla suppetit, crimina etiam occulta illius, qui eandem labefactauit, detegere (quando id ad fidem illius, qui calumnias vel crimina imposuit, eoque grauiter infamauit, extenuandam iuuat) consentiunt Theologi omnes, fas vtique esse, teste eodem Lessio *lib.2.de Iust.cap.*11.*dub.*25.& Cardinali de Lugo, *loc.cit disp* 15. *sect.*3. *num.*48. Igitur si necesse sit Ioanni, qui à Iosiâ Hæresis infamatus falsò est, eundem Iosiam Hæreticum verè demonstrare, ac nominare, quum aliter à calumniâ vindicare se nequit; eademque ratione si Catholicam fidem aduersùs Hæreticum illius librum aliter propugnare integrè plenèque non potest, nisi eundem Iosiam Hæreticum planè esse doceat, ac disertè ita eum appellet, etiamsi hoc illius delictum Hæreseos adhuc inuolutum tenebris lateat, honestissimè id præstare potest. Quanto verò etiã magis, vbi ipsemet Iosias Hæretici libri Auctorem non dubijs argumentis se prodidit, aut aliunde satis vulgo perspectum est, Hæreticos illos furfures ex eiusdem sacco esse depromptos?

III. Confirmatur 2. Quia hîc de damno non priuato, quale est, quum Ioannis priuati hominis fama læditur, sed de publico, & grauissimo vitando agitur, quale sine controuersiâ illud est, quod in Catholicæ religionis, aut earum personarum, quæ in proximorum salutem incumbunt, vt sunt Episcopi, Antistites, Sacerdotes, & plerique Religiosi Ordines, magnam fraudem redundat. Igitur multò magis fas iusque est Theologo, ad huiusmodi detrimenta tam grauia auertenda, Hæretici Auctorem libri retundere, suoque designare

nomine, ac inter Hæreticos suâ ipsius nequitiâ cooptatum Orbi patefacere, quum ita opus est; quàm cuiuis priuato ad priuatam, & longè leuiorem noxam declinandam, hoc idem præstare.

IV. Hæc generatim exposita vt rata & fixa, nemine discrepante, apud omnes sunt; ita nunc explicandum, quî tandem ad legitimum Catholicæ religionis ac innocentiæ patrocinium necesse planè sit, alicui nomen Hæretici impingere. Cur enim, inquiet aliquis, satis non sit, libellum ipsum Hæreticum vel famosum, eiusque Hæreses & calumnias, illius Auctore dissimulato, infirmare, ac redarguere? At ratio in promptu est. Nam qui propudiosorum voluminum calumnijs & multiplici Hæresi scatentium fabri sunt, complures Catholicorum Hæresis, aliorumque criminum non minùs falsò, quàm nefariè postulant, Hæreticosque singillatim, ac nominatim vocant; ipsi interim sub commentitijs plerumque nominibus delitescunt, aut si illorum Codicum Architectos se profitentur; quod ipsi nomen ac munus Hæreticorum cumulatè repræsentāt, alijs per solitam impudentiam attribuunt. Quid hîc facias? Titius publico libello anuli aurei, atque adamantis furtim subducti à Sempronio delatus, maloq; dolo per falsos testes conuictus, quum affictū huiusmodi crimen rectè ac solidè diluere nequeat; animaduerso, variam Hæresim ab eodem Sempronio seu scripto, seu ore non vulgatam, sed Hæreticâ etiam pertinaciâ mordicus defensam; ad detrahendā illi apud cunctos obiecti furti fidem, crimen Hæresis reddito libello eidem vitio vertere, quum ex hoc multarum fraudium & mendaciorū satorem eum esse liquet, atq; ita & furti sycophantiā struxisse vero propius esse, haud ex vano colligitur, quod equidem sæpius vsuuenire potest, iure sanè valet, vt paulò antè extra aleam positum est. Igitur idem Titius multo

magis potest eundem Sempronium edito Apologetico Hæreticum dicere, atque ostendere, si ab eo non furti tantùm, sed Hæreseos etiam iniquè infametur, atque Hęreticus appelletur, vt ex ratione connexi antè explicatâ perspicuè dilucet.

V. Quod maximè eo quoque roboratur, quia Hæreses non minùs, quàm reliquæ cuiusque rei sententiæ, ab ipsismet Auctoribus, qui magnâ in existimatione sunt, plurimum ponderis accipiunt, vsque adeò, vt permulti non ratione vllâ, aut rationis specie, vel colore ducantur, sed nudâ ac solâ auctoritate docentium, quoquo modo eam sibi pepererint, seducantur, vt innumeri populi idiotæ, rudes, atque hebetes ab Hæreseon varijs institoribus fuco & fallaciâ decepti, apertè testantur. Nimirum dum apud Catholicos abditi Hæretici Catholicorum speciem ac nomen retinent, libellis suis, calumnijs, atque Hæresibus vim non mediocrem indunt, fidem, & venerationem conciliant, simplices, priscosque homines nullo negotio illaqueant, atque infatuant. Quocirca vt eiusmodi Hæreses conuellas, euellasque, illam existimationem magnorum virorum, improbis comparatam artibus, labefactare priùs, atque Auctoribus ipsis palàm adimere; tum, ne deinceps pestem ij afflare vspiam pergant, præcidere omnino oportet. Atque id fieri nullo modo potest, nisi illorum & scelera, & nomina memores, ipsos Hæretica venena spargere, ipsos mille nocendi technis grassari; ipsos sub ouinâ pelle lupinam rabiem alere, atque exerere; ipsos mortis stipendia vnà cum reliquis Hæreticis mereri, ac proinde ceu Hæreticos tæterrimo infectos tabo auersandos fugiendosque, manifestò doceas. Neque verò legitimo ac necessario Catholicæ religionis, ac innocentiæ patrocinio consentaneum est, vt antequam Hæreticum libellum vnà cum Au-

ctore retundas, totius caussæ cognitionem ac iudicium ab Apostolicâ Sede per longas moras, vt res ipsa, maximè ex locorum, & personarũ distantiâ, poscit, necessariò ducendum præstolari cogaris. Tum enim, dum procrastinatur iudicium, quantam vastitatem Catholicæ rei, Hæretici libelli sine fræno, atque impune volitantes importarent? Ergo necessarium fidei Catholicæ, atque innocentiæ patrocinium (quod à naturâ concessum, nullâ lege humanitus antiquari potest) nunquam erit integrum, neque fraudi, atque iniuriæ repellendæ par, nisi iure potiaris reijciendi ac publicandi iustis Vindicijs, quascunque Hæreses, atque Hæreticos, non generatim solùm, sed nominatim quoque, & singillatim, nullâ etiam sententiâ Apostolicâ singulari expectatâ, quanquam delatione ad Sacros Quæsitores, vbi horum tribunal adest, nunquam omissâ, vt patet.

VI. Rursum idem necessarium fidei Catholicæ, atque innocentiæ patrocinium exigit, vt huiusmodi censura & singularis nomenclatura Hæretici, puta, Sempronij, à Titio foras danda, licita sit; siue Sempronius suo libello Hæretico nomen proprium apposuerit, siue fictum addiderit, dummodò ex circumstantijs in aperto sit, illum talis libelli conditorem omnino esse; quum perinde sit, siue veritas ex claro nomine, siue ex alijs adiunctis in eandem lucem prodeat. Quin etiam, etsi fortè vulgo minimè notum sit, quis Hæretici libelli vel sine nomine, vel nonnisi commentitio adscripto nuper emissi genuinus Auctor sit; si tamen non dubijs argumentis Titius perspectum habeat, esse Sempronium; hunc iure optimo potest prodere, Hæreticumque etiam pertinacem, quum id illa euincunt, demonstrare, ac nuncupare, quia, ad publicum religionis Catholicæ damnum cauendum, & occulta quæque crimina extra confes-

confessionem piacularem auditione accepta pandere, ius fasque est, vt omnes Theologi tradunt, quos hîc enumerare in re compertissimâ nihil attinet. At nisi exploratum omnino sit, Sempronium Hæreticâ lue laborantem, Hæretici libelli architectum esse, sed dubium tantummodo, aut suspiciosum, an ille sit, non potest Titius, vulgato libro huiusmodi, crimen eidem affingere, quum in dubio de innocentiæ possessione ille deturbari iure nequeat, vt constat. Quod si crimen Sempronij minimè anceps, sed certum, at occultum penitùs sit, tum Hæreses ipsæ libello insitæ, nullam commendationem ab illius auctoritate secum afferunt; atque adeò si hæ validè refelli funditusque extirpari, eo non prodito, possunt, neque periculum est, ne ille insanire pergat, cur edito libro auctor sceleris nominatim prodendus sit, publici damni declinandi caussâ, ego sanè non video. Cæterùm quia Hæresis semper, vt cancer, serpit, semper ab eo, qui Hæreticum nouit eundem Sempronium, vtcunque etiam in tenebris delitescat, ad Quæsitores fidei deferendus est; & si quod publici damni periculum ingruat, aut Hæreses ipsæ haud ita commodè ac probè auerruncari queant, nisi eo detecto, & nudatâ Apologetici sicâ nominatim iugulato, id Titio, qui rei totius gnarus est, omninò licet, vt palàm est.

VII. Verùm Hæretici Auctor libri iam notus, non clancularius, mox peruulgato alio libro, impactoque illi Hæretici nomine, arietandus atque euertendus, non solùm, ne Hæresim suâ auctoritate ipse confirmet, vt jam vici, iure ac meritò est; sed hoc ipso etiam, quia Hæresim eum seuisse, iam minimè obscurum est, vt iam aperiam. Extra controuersiam scilicet est, libros Apologeticos, qui Hæreses, Hæreticosque confutant, remedium esse ad detrimenta ab illis seu illata resarcienda, seu

 immi-

imminentia propulsanda, quum cætera præsidia, vt paulò pòst ostendam, minimè sufficiant, pernecessarium; adeoque ab Ecclesiæ Præsidibus, qui fidem suam id genus damnis auertendis tacitè grauiterque obligârunt, sine ingenti piaculo subduci non posse; ac si temerè subducant, noxarum omnium, & malorum, quæ inde in Rempub. deriuantur, reos esse. *Error*, quippe *cui non resistitur*, approbatur (vt tritum Innocentij Pontificis effatum *cap.* Error, *dist.* 83 pronuntiat) *& veritas, quum minimè defensatur, opprimitur. Negligere quippe, quum possis perturbare peruersos, nihil est aliud, quàm fouere. Nec caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiari.* Remedium verò quo sit efficax, & morbo curando accommodatum, necesse minimùm est, vt peruersorum librorum doctrinas non tantùm falsas, sed Catholicis etiam dogmatis repugnantes, atque ab Ecclesiâ iam Hæresis damnatas solidè probet, vt liquet. Absque hoc enim foret, Apologia ipsa Catholicæ veritatis ab Hæreticâ insaniâ Lectores non satis deterreret, vel reuocaret, nec vulneri aptã pręsentaneamque, vt par est, faceret medicinam. Ecclesia namque alicui prauæ doctrinæ stigma Hæresis idcirco inurit, eamque proscribit, ac diris ferit, quo mortales omnes summopere ab illâ præ cæteris flagitijs retrahat, ac depellat. Ergo si falsam doctrinam Lectori ab Ecclesiâ Hæresis etiam notatam, atque execratione defixam non demonstras, haud satis efficaciter eum ex Ecclesiæ præscripto, & regulâ, ab eiusmodi contagione auocas. *Neque enim parum confert ad euitationem mali* (vt pulchrè, sapienterque animaduertit D. Chrysostomus lib. 3. contra vituperatores vitæ Monasticæ) *nudas ipsas, & proprias vitiorum proferre appellationes: verùm tantùm habet momenti, & roboris ad eos, qui peccant, feriendos, vt plurimi nonnunquam turpissimis flagitijs insignes, quum id, quod sunt, se vocari audiunt, modestè ferre non possint, sed vt qui acerbissi-*

*ma sint perpeßi, ita saeuiunt, atque efferantur. Deinde si quis vel mulierem adulteram, vel stupratum puerum ex actu ipso fœdißimo vocauerit, vt qui maximis iniurijs affecerit, irreconciliabilis efficitur repentè inimicus. Nec istos solùm, sed & cupidum quemque, & ebrium, & elatum, ac tumidum, omnesq; penitùs, qui graue aliquid peccauerint, videas nõ tam opere ipso nefario, multitudinisq; opinione morderi, ac dolere, vt appellationibus proprijs operum suorum. Atque ego complures isto correptionis genere emendatos noui, factosq; ipsis exprobrationibus moderatiores, ac meliores.* Hactenus Chrysostomus. Neque secus S. Leo Pontifex Maximus, & de Hæreticis nominatim disserens, Epist. 63. ad Theodoretum; *Nec vnquam contra Nestorianos,* inquit, *aut Eutychianos agentes alteri eorum videamur terga vertisse, sed vtroque Christi hostes æquâ lance vitemus, atque damnemus, ita vt eos, quoties audientium quantalibet poscit vtilitas, cum dogmatibus eorũ digno anathemate promptißimè atq; euidentißimè feriamus, ne si à nobis hoc aut obscurius fieri videatur, aut tardius, putetur inuitum.* Ex quibus manifestum iam est, ad Hæresim detestandam, abolendamque haud sat esse, eam quæsitis circumscribere vocibus, sed proprio planè nomine Hæresim esse appellandam. Porrò dum hinc falsam aliquam doctrinam Hæreseos ab Ecclesiâ damnatam reuincere, Hæresimque palàm vocare Titius Catholicæ vindex religionis, elaborato Apologetico necesse habet: illinc verò compertum publicè est, eam Hæresim à Sempronio non solùm editam, sed pertinaciter etiam propugnatam; ineluctabili consecutione euidens quoque est, eundem Sempronium esse Hæreticum, & quia Ecclesia nomen Hæretici, si crimen reapse illi hæreat, sus deque habet, vt infra planum faciam; Hæreticum pariter scripto in eum libro nominari, articulateque frangi posse.

VIII. Imò haud rarò potest contingere, vt nisi væsana doctrina Hæreseos, Auctorque eius Hære-

tici

tici expreſsâ notâ perſtringatur, Apologeticon nō ſolùm minùs vtile, ſed noxium quoque ac perniciabile euadat. Quamuis enim illis in libris, qui Catholicæ fidei aduersùs Hæreticos controuerſias non enodant, ſi quando alicuius Hæreſis mentio incidit, Hæreſis nomen ſine periculo ac piaculo diſſimulari queat, ſatisque cautum videatur, ſi doctrinam illam falſam eſſe, ſacrisque literis aduerſari, vel quidpiam ſimile moneatur; at ijs in Commentarijs, qui bellum ex profeſſo Hæreticis indicunt, Hæreſesque vnà cum ſuis Auctoribus debellandos ſuſcipiunt; quamuis errores, quos refellunt, à Catholicâ religione abhorrere diceretur, tamen nomen Hæreſis, atque Hæretici nimis periculosè ſemper taceretur. Nam qui minùs prudentiâ, vel ingenio pollent, in eam ſiue opinionem, ſiue ſuſpicionem adduci ſe facilè paterentur, vt illos errores tametſi agnoſcerent, ab Hæreſeon nihilominùs infamiâ longè adhuc abeſſe crederent; ac proinde neque vſque adeò, ſed communium dumtaxat culparum inſtar abominandos ſibi, non ſine graui fraude, perſuaderent. Quid enim? Si Cardinalis Bellarminus varijs Hæreticis (qui hoc in cenſu, non quia ab Apoſtolicâ Sede nominatim damnati ſint, ſed quia aliorum Hæreſiarcharum aſſeclas fuiſſe, Catholicamque religionem flagitioſis libris ab ijſdem oppugnatam eſſe, in confeſſo eſt) numerantur, nunquam ſuis in Controuerſijs Hæreticorum nomen tribuiſſet, neque inter Hæreticos dicam apertè ſcripſiſſet; quanquam etiam errores complures Catholicis repugnantes dogmatis, ab ipſiſmet gnaris, & præfractè volentibus admiſſos patefeciſſet; ideoque & Hæreticos neceſſariâ conſequentiæ lege tacitè ſimul indicâſſet; ſimpliciores tamen hinc anſam allucinandi grauiter, ſecumque reputandi eiuſmodi errores ab Hæreſum dedecore, & contubernio adhuc

multùm

multùm distare non sine magnâ pernicie profectò caperent. Quam perniciosam allucinationem Ecclesia vt cauendam doceret, eosdem errores Hęreseon notâ dedecorandos, eosque qui illos amplectuntur, Hæreticorum nomine dehonestandos meritò iudicauit. Ergo vt Catholicæ fidei patrocinium aduersùs Hæreses, Hæreticosque singulares arreptum, accepto damno leuando æquale, vt pharmacum morbo grassanti eijciendo par, vt antidotos cicutæ egerendæ idonea sit, necesse prorsus est, peruersam doctrinam Hæresis, Auctoremque insanientem, Hæretici titulis nominatim turpare.

IX. Quæ etsi tam perspicua sunt; est tamen fortè nonnemo, qui tenebras offundit, & Sacrorum Quæsitorum tribunal, ad quod quisque, quos nouit Hæreticos, deferre, Pontificiæ execrationis fulmine intentato, cogitur, vt egregiè Suarez vnà cum cæteris Theologis *de fide, disp.* 20. *sect.* 4. edisserit, efficacius, atque opportunius ad singulares quosque Hęreticos refrænandos remedium, quàm Apologeticorum librorum editionem, esse contendit; ac propterea Lege Ecclesiasticâ cautum esse, vt Hæretici quique ad Inquisitores sine præuiâ etiam monitione deferantur, vt ibidem Suarez *num* 7. & 9. explanat: priuatamque huiusmodi monitionem prætermittendam, decerni iure optimo ab Ecclesiâ potuisse; quia *propter grauitatem*, vt illic *num*. 12. idem Doctor explicatè subdit, *& periculum commune detrimenti, quod est in peccato Hæresis, rarissimè potest conueniens remedium adhiberi per solam monitionem priuatam, & magna prudentia necessaria est ad cognoscendum, an Hæreticus verè corrigatur, vel fingat, & decipiat:* ideoque *meritò potuit Ecclesia, quasi reseruare sibi, seu Prælatis, & Iudicibus suis hoc negotium, & illud non relinquere arbitrio, & discretioni alicuius hominis priuati.* Vnde clarè scit,

quum

quum de certâ personâ Hæreticâ agitur, denunciationem eius ad Sacros Quæsitores, efficacius, atque opportunius esse remedium, quàm priuati hominis Apologetica, atque huiusmodi prouinciam nullius priuati iudicio ab Ecclesiâ fuisse creditam, aut permissam.

X. Verùm ego aut solem in meridie, quanquam oculorum acie minimè hebetatâ, non cerno; aut quò id telum destinetur, vel intorqueatur, non dispicio. Tribunal Inquisitorum magis efficax & opportunum ad compescendos singulares Hæreticos remedium est, quàm Apologeticorum editio. Quis id vnquam negauit? Ego sanè ne per somniū quidem. Nempe carcer, funis, equuleus, fidiculæ, & cætera tormenta solis verbis, aut libris multo sunt validiora. Illorum nomina ijsdem Inquisitoribus denuntianda omnino sunt. Quis ambigit? quoties id enucleatè dixi? & omittenda quoq; priuata eorum monitio. Ecquando hoc in dubium reuocaui? Nunquā. nuspiam. Quid tum posteà? Ergóne Suarez iudicium priuatū de singulari Hæretico euulgando ab Ecclesiâ Theologis vetitū asseuerat? nullo modo. de alio enim ille casu, quàm de præsenti, vt euidens est, disputat, de eo nimirum Hæretico, cui Inquisitor ipse mederi potest, delatione & coercitione bonam ad frugem reuocando, qui si priuatim fuisset admonitus, fortè aufugisset, vel remora saltem aliqua, ne caperetur, inijci potuisset. At ego de Hæretico tantùm loquor, cuius Hæresi iam fœdè grassanti ne tota quidem Sedes Apostolica sola, nedum Inquisitor, necessariam, sufficientemq; opem, etiam post quamcunque delationem affert, vt mox parebit, de quo nullū verbum ibi facit Suarez. Sit Quæsitorum tribunal Hæreticis singularibus comprimendis, quàm cætera remedia, potentius, Quorsum id? ergóne solum extinguendæ Hæresi sufficit? Falsum est. Quomodo enim adhuc

huc tam immanis Hæreticorum multitudo vexaret Ecclesiam? Ergóne nullum aliud prætereà necessarium, aut valde conducibile? consecutio ex æquo vana & clauda. Sed hac de re multo adhuc copiosiùs actutum.

## §. VII.

### *Quintum fulcimentum eiusdem doctrinæ ab auxiliari ac necessariâ operâ Ecclesiæ ipsi nauatâ.*

I. Verùm quamuis in Sacro Quæsitorum tribunali ad redarguendos, & expugnandos Hæreticos tantum præsidij sit, id tamen ad eos penitùs exterminandos nullo modo sat est, vt manifestum est, quum nihilominùs tanta eorũ vis adhuc superet, Catholicamq; Remp. adeò impotenter, continenterq; perturbet; ideoq; præter delationem Hæreticorum ad eosdẽ Quæsitores, elaboratis vulgatisq; Apologeticis, quibus ijdẽ non generatim tantùm, sed nominatim quoq; reuincantur, opus prætereà esse & disertè pronuntio, & solidè demonstro.

I. Primò. Quia etsi perniciosos libellos omnes generali saltem scito à Sede Apostolicâ vetitos esse ponamus, Index tamen librorum prohibitorum vltra Alpes Italiæ non vbique locum habet, neque Lectoribus religionem inijcit. Imò verò ne ipsa quidem *Bulla Cœnæ*, vt obseruat Becanus 2.2. *de fide, cap* 15 *q.* 2. *num.* 6. & *q.* 8. *num.* 4. & 5. Cui etiam adhæret Diana *par.* 1. *Tract.* 11. *Resolut.* 35. afferens pro eâdem doctrinâ Azorium quoque & Sanchez, in plerisque Germaniȩ, Angliæ, & Galliæ regionibus vsu recepta est, atque idcirco si quis illis in locis, vbi ea *Bulla* recepta non est, librum Hæreticum legat, *Excommunicationis*, vt vocant, ab illâ denuntiatæ, quemadmodum ijdem Doctores tradunt, immunis est. Ergo consimiles

libri

libri Hæretici vtcunque proſcripti, ſi eos publicatis Apologijs, illorumque Auctoribus Hæreſis palàm inſimulatis, obterere non liceret, ijſdem in locis impune planè, & ſine andidoto, per manus præſertim Hæreticorum, circumferrentur, quod nefas omnino eſt, ipſi Apoſtolicæ Sedi, tametſi eoſdem Hæreticos nominatim minimè declarâ-rit, nullo modo probatum.

III. Secundò. At enim in Italiâ etiam, aut alibi, vbi Index ille damnatorum Codicum receptus eſt, non deſunt permulti improbi, qui nihilominùs complures eorum inuehunt, inuehendos curant; inuectos legunt, ac ſpargunt, nullâ legendi prorſus diſtrahendique facultate. Quod vtinam à vero longè abhorreret, neque Christianorum plurimi è Macchiauello, vt de reliquis taceam, Dei abolitionem ſeu iam tritum ſermone *Atheiſmum* non haurirent. Quid quod plerique ſimpliciores, doli nihil ſuſpicantes, eiuſmodi volumina ſæpe bonâ fide peruoluunt, vnde Catholica eorum Fides maximè læditur, vel omnino perimitur? Quàm multi etiam facilè ſuſpicantur id genus libros non æquo iure, ſed per fraudem, per potentiam, per commodi alicuius cupiditatem, per inſectandi libidinem, per vmbratilis etiam offenſæ vltionem, aut per quemcunque alium inanem prætextum ſupprimi, adeoque Apoſtolicæ Sedis edicta nullo pudore, nullâque religione contemnunt? vt igitur ijs omnibus, ſeu qui per imprudentiam labuntur, ſeu qui malitiosè delinquunt, fiat ſatis, cunctique eorundem librorum nequitiam, errores atque Hæreſes in propatulo collocatas ac iugulatas intueantur; vt infirma multorum fidelium fides confirmetur; vt peruicaces Hæretici ad Hæreſes in crucem actas expectorandas, Chriſtianamque religionem amplectendam alliciantur; vt innocentium virorum fama,

ac decus à calumnijs deterrimis vindicetur; vt Apostolicæ denique Sedis in illis Codicibus interdicendis iustitia, candor, ac prudentia omnibus innotescat; Apologeticis disceptationibus foràs datis, quæ væsana capita probè pectant, ac nominatim etiam Hæreticis agitata furijs doceant, quamuis nondum singillatim ab Ecclesia ex destinato percussa sint, præter Inquisitorum tribunal, peropus est.

IV. Tertiò. Sicut Principes ijs, qui per capitales simultates ab alijs iniquè ad necem quæruntur, armorum alioqui vetitorum gerendi facultatem indulgent, neque illos satis ab insidijs tutos putant, quòd homicidium legibus, graui capitis pœnâ denuntiatâ, prohibitum sit; & qui illius reus à Iudice tenetur, noxiam obtorto collo subinde luat; neque eosdem iubent, quum infestis spiculis ab hoste petuntur; antequam vim vi repellant, sententiam huiusmodi iniuriæ damnatoriam præstolari: Ita quamuis propudiosis libellis alterum infamare, Christique Ecclesiam Hæretico veneno inficere, leges omnes dirâ imprecatione defigant, Hæreticique ad Inquisitorum rapti tribunal, pœnas conuicti, quas merentur, persoluant: hæc tamen cautio atque animaduersio tota, ad Catholicæ fidei, famæque innocentium vitam atque integritatem tuendam, vel restituendam minimè sufficit, sed ad vtriusque necessarium patrocinium, validis prætereà Apologijs tempori publicatis vtendum, strenueque pugnandum: neque quum Christi hostes Hæretici in Catholicam religionem tæterrimis libris emissis impetum faciunt, stertendum, aut ansatis brachijs ac manibus expectandum, vt priùs à Sede Apostolicâ nominatim illi multentur, sed extemplo vis vi æquissimo iure propulsanda, atque in singula eorum capita, Hæreticorum titulo expressè de-

sè dehonestata, calamo styloque nauiter, ac fortiter ruendum.

V. Quartò Si, vbi Inquisitorum extant tribunalia, fas minimè esset, Hæreticos libros cum facultate etiam Maiorum per varias technas extortâ editos *a* (sicut Macchiauellum quoque Romæ primò typis impressum constat) sine morâ compescere, sed totius caussæ iudicium priùs ab Inquisitore esset absoluendum: plurimi errores atque Hæreses diu multumque cum magnâ complurium fraude atque pernicie sine remedio grassarentur. Nam I. priùs quàm ad Quæsitoris tribunal Hæretici nomen deferatur, dies complures labuntur; delatum verò reum antequàm ille aduocet, carcerique mancipet, lentè festinat, multumque temporis insumit, & quidem necessariò. At intereà lues noxiorum errorum propagatur. II. Reus sæpenumero longè abest, ac propterea nequit ab Inquisitore in carcerem conijci, neque caussa expediri. Quod si ille præsto sit, forsan ob vnius tantùm delationem minimè citabitur: vel si à pluribus delatus, fortè quia nimis potens, atque vndique septus armatis, comprehendi non poterit, fortè neque id tentare consultum. III. Sin citatus iudicio se stiterit, quamdiu sui patrocinium moras nectendo procrastinabit? IV. Aliæ probationes delicti Hæresis in foro Inquisitoris exiguntur, aliæ in libris Apologeticis aduersùs Hæreticos scriptis sufficiunt. Nam Inquisitor, quia pœnam delati Rei spectat, ad eius damnationem certas omnino requirit. At qui Hæreticos scripto refellit, non ad illius damnum rectà pergit, sed Catholicæ veritatis multorumque innocentiæ defensionem præcipuè respicit, adeoque minùs seueris probationibus, quàm Inquisitores, iure conten-

*a Vide Wangnereckium in Vindicijs Politicis, Præfat. §. 2.*

contentus est, cum eo tamen, ne quicquam temerè alicui affingat. Quod sanè discrimen eo paret maximè, quòd plurima, quæ necessariæ defensioni conceduntur, ad pœnam irrogandam neutiquam sufficiunt. Iniustum enim grassatorem possum, si aliter vitam tueri nequeo, iure occidere: & tamen non possum priuatâ auctoritate hostem meum, qui in caput meum elapso anno percussorem emit; ideoque necis reus euasit, depulso iam omni periculo, interficere. Ipsi quoque Historici, quum varia multorum delicta, nec rarò etiam Hæreseon monstra narrant, vel nulla argumenta ad fidem eorum certam faciendam, vel certè non exploratissima adhibent, sed coniecturas, *præsumptiones*, vt appellant, insignia, aliaque indicia non vndique sanè firmissima afferunt; quumq; huiusmodi vulgant Historias, Inquisitores, antequam edendi potestatem illis faciant, nullas rigidiores probationes ab ijsdem solent exigere, vt notum est. Præterquam quòd coniecturæ quoque, & existimationes, seu, vt Iureconsulti loquuntur, *præsumptiones*, vbi plures, probæ, ac propinquæ confluunt, in criminibus tenebricosis, compertuque arduis, quale planè est famosorum libellorum supposititio nomine emittendorum, euidentissimam probationem conflant, vt ex Iurisprudentiæ etiam coryphæis in meis *Vindicijs Generalibus, cap.* 7. planissimè ostendi. Accedit etiam, quod etsi argumentis non dubijs, testibusque legitimis Titius perspectum omnino habet, Sempronium Hæretici libri esse Auctorem, atque Hæreticum, & quidem pertinacem; tamen quia illi testes vel absunt, vel ab Inquisitore rogati, renuunt accedere, alioue migrant, vel nescio quâ ratione ducti, aut seducti inficiantur; id frustra eidem Inquisitori persuadet. Tum verò quanquam Inquisitori probationes ad Sempronium Hære-

ſeos conuincendum, puniendumque ineluctabiles prorſus non ſuppetunt, Titio tamen & argumenta præualida, & teſtes ſynceræ fidei, qui ſecretò rem totam ei candidè aperuerunt, ad eundem Sempronium inter Hæreticos vnà cum eius libro numerandum, non temerè, ſed prudenter; nec dubiè, ſed certo, ad manum ſunt; ac licet huiuſmodi probationes Iudici in foro externo ob varias fraudes ab eodem Sempronio interpoſitas, vel ob alia impedimenta, ſeu reſpectus palàm fieri nequeant; ſufficiunt nihilominùs, vt Sempronij amentiam Hæreſimque elucubratâ Apologiâ nominatim euerberet, quum ad eam caſtigandam Inquiſitoris auctoritas ſatis, vt liquet, minimè ſit. Et ſanè in confeſſo eſt, permultos ſcelerum reos omnino, ex Quæſitorum compedibus, quòd de eorum reatu nihil pro comperto habeatur, impunitos neceſſariò dimitti: neque ignotum ex Diuo Auguſtino eſt, verſipellem Pelagium, non ſemel Patribus, atque Concilijs circumuentis, Eccleſiæ cenſuram eluſiſſe. V. Denique etiamſi reus Hæreſis citari, & reuinci poſſit; aliquandò tamen Inquiſitores ad grauiora incommoda vitanda diſſimulandum meritò iudicant. Ex quibus omnibus perſpicuum eſt, ſolum Inquiſitorum tribunal ad cunctos ſingulosque Hæreticos compeſcendos ſatis non eſſe, hosque peſtem ſæpenumero, illo fruſtra prohibente, magnâ Catholicæ Reipub. fraude damnoque, impune pleriſque inhalare.

VI. Quum igitur Sacrum Quæſitorum tribunal omnia Chriſtianæ Fidei, ac famæ innocentium detrimenta tam multas ob cauſſas remorasque arcere non poſſit, vt patefeci; Theologi profectò, qui Catholicam religionem Hæreticis fœdatam libellis, alijque, qui ſuam innocentiam calumnijs temeratam cernunt, naturali iure hanc, atque illam vulgatis Apologeticis defenſandi, Hæ-

reticos-

reticosque eos, qui tales se produnt, nominatim designandi, antequam quoque à Sede Apostolicâ singillatim damnati sint, etsi in Inquisitoris foro Hæreseos, tametsi delati, conuinci non possint, priuari nequeunt.

VII. Neque obluctantur, qui apud Farinacium. *quæst.* 105. *num* 232. multis legum scitis nixi, censent ad iniuriæ verbis irrogatæ pœnam euadendam, probationem illius omnino ratam fixamque esse necessariam: siquidem illi de eâ tantùm probatione, quæ in iudicio & foro externo ad pœnam vel infligendam, vel declinandam requiritur, clarè loquuntur; non de aliâ extra iudicij forensis pedicas ad legitimum patrocinium accommodatâ, de quâ solâ ego hîc differo, ac proinde ijdem huic obstare non possunt; nam hæc quoque quamuis in foro externo locum habere nequit, tamen extra illud etiam argumentis minimè ambiguis, testibusque idoneis; vel certè coniecturis atque existimationibus bonis, conglobatisque, quæ fidem planè locupletem faciunt, vt notaui, satis munita est; atque adeò crimen quodcunque, vbi huiusmodi firmâ probatione in lucem extrahitur, citra iniuriam calumniatori, Hæreticoúe defensionis gratiâ exprobratur.

## §. VIII.

### *Sextum fulcimentum eiusdem doctrinæ, ab obligatione deferendi Hæreticos ad sacræ fidei Quæsitores.*

I. Nunc id insuper ego maximè pugno vrgeoque, si quis omne Theologorum iudicium priuatum abrogandum putat, priuatamque in singulares Hæreticos censuram de medio penitùs sublatam, vel tollendam contendit, cum illos in la-

queos imprudentem necessariò indui, vt Hæreticorum fautor meritò reputari, ac dici possit; imò debeat. Quid enim? Qui Hæreticos ad Inquisitoris tribunal deferendos negat, dirasque ab illo in refractarios, qui obstinatè eiusdem edictis obtemperare nolunt, denuntiatas esse prorsus irritas, rotundè ait; an non Hæreticorum fautor meritò appelletur? Sed quò, quæso, nisi huc, rectà tendunt, quicunque omne iudicium priuatum de Hæresi, atque Hæretico Theologis vetitum arbitrantur?

II. Connexum ostendo. Nam qui Hæreticum Sempronium, Hæreses manifestò vomentem, Christi Domini nempe præsentiam in Eucharistiâ, virginitatem Mariæ post partum, pœnitentiæ sacramentum ore impurato inficiantem, inficiationemque in Codicem iam editum à se relatam, frustra impietatis admonitum, arctè tenentem, suismet auribus auscultaret, oculisque cerneret; is animum facilè, neque immeritò, posset inducere, vt eiusmodi Hæretici nomen Inquisitori, vel Episcopo à se deferendum minimè duceret, neque vtriusque interdicto obnoxium se esse crederet; caussatus videlicet, sibi fas non esse, vllum de Hæresi, Hæreticoúe iudicium, ne priuatum quidem edere, sed id totum ad solam Apostolicam Sedem pertinere, ideoque eam solam quoque hac de re esse consulendam. Quæ tamen excusatio insana esset, atque ab Inquisitoribus ipsis meritò vapularet, ac proinde nihilo etiam sanius est id, vnde illa fluit, vt liquet.

III. Neque elaberis, si renuntiandos quidem Hæreticos Inquisitori fatearis, sed eidem iudicium de ijs, an reapse Hæretici sint, relinquendum; ab illis verò, qui renuntiare debent; non iudicium certum, sed incertum tantummodò præbendum decernas. Quippe aut iudicium priuatum de Hæresi, atque Hæretico cuiuis Theologo licitum ais,

aut

aut negas. Ais? Ergo iam vici, nullaque ampliùs iurgandi fibra supereſt. Negas? Caſſum igitur eſt omne diſcrimen à te excogitatum. Quid enim incertum iudicium eſt, niſi ſuſpicio, aut opinio? quid verò ſuſpicio, niſi animus, qui teſte Leſſio *lib.2.de Iuſt. cap.29. dub.2. num 6. in alteram partem inclinat; nondum tamen abſolutè aſſentitur? non enim eſt aſſenſus, & determinatum iudicium, ſed inclinatio, vel incitatio animi ad aſſenſum, quæ fit vel per motus quoſdam aſſentiendi imperfectos, & indeliberatos, vel quod ſpecies aliqua veri ſubluceat in hac parte, quæ non in alterâ.* Quid autem opinio, niſi *aſſenſus alterius partis*, vt idem Leſſius illic ſubdit, *& iudicium determinatum, ſed vacillans habens, coniunctam formidinem de oppoſito.* Quocirca etſi in opinione iudicium determinatum adſit, id tamen incertum eſt, & tremulum. At *iudicium firmum*, ſeu certum, vt definit ibidem Leſſius, eſt *aſſenſus ſine formidine veritatis oppoſitæ.* Hinc

IV. Quæro ex te, an opinionem de Hæreticis permittas cuiuis Catholicorum, ne dum Theologis, iudicium autem firmum nequaquam? Si ne opinionem quidem concedis, ſed ſuſpicionem tantùm, inanis prorſus eſt differentia iudicij certi & incerti à te paulò antè allata, quandoquidem in ſuſpicione nullum iudicium eſt, neque determinatum, neque certum, neque incertum, vt patet.

V. Deinde. Quamuis Hæretici certi à ſuſpectis de Hæreſi hoc diſtent, quòd illi Hæreſeos certa atque explorata ſigna, hi verò non certa quidem, ſed grauia tamen produnt: nihilominùs vt quis ſeu Hæreticum certum, ſeu ſuſpectū de Hæreſi tantùm deferre Inquiſitori debeat, nō ſatis eſt, ſi illum Hæreticum certum eſſe, vel ſuſpectum de Hæreſi ſuſpicetur, ſed opus prætereà eſt, vt reuerâ noſcat, ſciatque ipſum eſſe talem, vt enucleatè Doctores communiter tradunt, Nauarrus *Conſ de Hæreticis*, & cap.

*intèr verba* 11. *q* 3. concl. 6. Rodriquez *in Summâ, cap.* 78. *par.* 1. *num.* 7. Clauis Regia Sayri *lib.* 12. *cap.* 14. *num.* 33. Reginaldus *lib.* 24. *num.* 63. Lazarius in *Monitor. sect* 2. *q.* 12. *num.* 2. vbi plures alios recitat, quibus & Bonazina *de Censuris disp.* 2. *q* 6. *puncto* 1. *num.* 12 & 13 vnà cum Sanchez, Corduba, Gutienez, & alijs subscribit. *Scire* autem *propriè*, vt ijdem docent, est *veritatem visu, vel alio corporis sensu perceptam retinere*, quod longè abest à suspicione, in qua nullum iudicium est; illud autem sine iudicio determinato non contingit, vt clarum est. Ergo si iudicium, & opinionem de Hæresi priuatis hominibus aufers, solamque suspicionem relinquis, omnem deferendi Hæreticos Inquisitoribus obligationem perimis, quod nemo nisi Hæreticorum fautor audebit, ab ijsdem Inquisitoribus eapropter iure plectendus.

VI. Sin opinionem de Hæreticis cuiuis licere, non verò iudicium firmum ac certum existimes, adhuc frustra es. Nam primò sicut certa signa Hæresis à Sempronio edita firmum certumque iudicium, ita incerta, sed grauia opinionem gignunt, vt constat. At Titius non minùs perspecta signa Hæresis certa ab eodem Sempronio edita habere potest, quàm tantùm grauia, vt apertum est. Ergo de Sempronij Hæresi non solùm opinari, sed certo etiam iudicare potest. Deinde ipsi Inquisitores, dum suis in Edictis certos Hæreticos à suspectis tantùm de Hæresi discriminant, iubentque vtrosque deferri; iam palàm non solùm opinionem, sed certum quoque iudicium de Hæreticis, quod ex certis signis certos denotantibus proficiscitur, Catholicis omnibus licere significant. Atque adeò qui aliquem seu certum Hæreticum, seu suspectum de Hæresi deferre Inquisitori debet, priùs iudicium certum de eo, vel saltem opinionem, in qua etiam iudicium determina-

num

tum eſt, ſed nutabundum, eliciat, neceſſe eſt, ipſum talem eſſe, vt compertum eſt.

VII. Iam pone crimen Hæreſis Sempronij ſeu certum, ſeu ſolâ ſuſpicione adſperſum, publicum eſſe. Tum haud dubium, quin quiſque ſuum de eo iudicium, vel opinionem alteri citra illius iniuriam, vbi iam innotuit, enuntiare poſſit, ac liberè de eo loqui: neque huiuſmodi priuatum iudicium, vel opinio de Hæreticis, aut ſuſpectis de Hæreſi à Iudicio externo Inquiſitorum prohibetur, ſed huic potiùs neceſſariò illud præire debet, vt euidens eſt. Ergo Theologus quicunque, puta, Titius, qui huiuſmodi iudiciũ priuatum de Sempronio Hæretico publico cum omnibus eodem in loco iure ſuo, ſine vllo piaculo communicat; poteſt etiam illud honeſtiſſimè ex iuſtâ cauſsâ, ad eum refellendum, damnumque graue Catholicæ fidei reſarciendum, ſcripto excipere, adornatoque Apologetico peruulgare; quum id nullam prorſus iniuriam iudicijs ſermone tantùm explicatis, quantum ad eos, qui crimen illud non ignorabant, ſuperaddat, vt notum eſt: quantum verò ad ignaros ac poſteros, exemplo Hiſtoricorum publici boni gratiâ noxiæ quoque omnis immune conuincitur, vt reliqua etiam argumenta hactenus expenſa omnino prætermittantur.

VIII. Sed forſan negabit aliquis, parem eſſe rationem iudicij de Hæreticis ſermone dumtaxat vulgati, atque excuſis etiam libris publicati; neque id cuiquam, niſi præuiâ legitimi Iudicis ſententiâ, concedi; ſed illud tantùm. At dicis ſolùm gratiâ hæc bellè finguntur. Cæterùm iudicium de Hæretico ſingulari priuatum, ſcriptoque traditum, ſi licitum non eſt; vel id eò fit, quòd aliquam iniuriam alteri irrogat; vel quòd aliquâ ſaltem lege prohibitum eſt. Non illud, vt iam probaui; neque iſtud, vt infrà monſtrabo. Ergo nihil obſtat.

## §. IX.

## *Septimum firmamentum eiusdem doctrinæ à sacræ Scripturæ interpretatæ experimento.*

I. Si qua tergiuersandi ansa adhuc reliqua est, aut fingi potest, ea, ni fallor, præcipua, vel etiam vnica est, quòd iudicium de Hæresi *totum est Ecclesiasticum*, vt Pontificia Diplomata expresse loquuntur, & ad Sedem Apostolicam, seu Ecclesiam spectat. Atqui hoc vt verissimum est, ita nihil prorsus obest, quandoquidem de solo iudicio publico, & fori externi cum iurisdictione &c. vt suprà iam aduerti, id intelligendum est, quod hîc exemplo luce ipsâ clariore ostendo.

II. Ecclesiæ quippe est *iudicare de vero sensu, & interpretatione Scripturarum sanctarum*, vt disertè tradit Concilium Tridentinum *Sess.* 4. & habetur quoque in solemni Catholicæ Fidei professione, consentiuntque omnes Doctores Catholici, qui & Iudicem Controuersiarum in rebus Fidei ac Religionis eandem Ecclesiam, vel ipsius caput adspectabile Romanum Pontificem agnoscunt, vt Bellarminus *Controu.* 1. *lib.* 3. Serrarius *in Prologomenis Bibliacis*, *cap.* 10. *q.* 4. & *cap.* 21. *q. vlt.* Bomfrerius *in Præloquijs Scripturæ, cap.* 9. *sect.* 8. & alij passim docent. At id nullo modo impedit, quo minùs innumera penè Catholicorum Interpretum in Scripturam diuinam Commentaria, sine vllâ singulari Summi Pontificis, Sedis Apostolicæ, vel Ecclesiæ facultate, sed cum eâ tantummodò Antistitum Ecclesiasticorum, quæ vbique locorum ad libros quoque profanos imprimendos è Lateranensis Concilij Sessione x. requiritur, quotidie propè in lucem exeunt, in quibus Doctores de sensu & interpretatione earundem Scripturarum liberè iu-

rè iu-

rè iudicant, censent, pronuntiant, totâ Ecclesiâ non solùm non repugnante, sed etiam suffragante.

III. Quid ita? quia nimirum Ecclesia priuatis Doctoribus tacitè annuit, vt varia in Scripturam sacram meditamenta priuata, dummodò contra eiusdem Ecclesiæ sensum non sint, neque vnanimo Patrum consensui aduersentur, elucubrare, ac foras dare; seu iudicium priuatum de Scripturarum intelligentiâ, ac sensu multiplici edere queant, eiusmodi tamen, vt, quia Apostolicæ Sedis auctoritate id caret, neminem vllâ religione, quo minùs dissentire possit, obstringat: Iudicium verò, quod verè huiusmodi religione Catholicos omnes deuincit, sit tantùm illud, quod ab Ecclesiâ, à Sede Apostolicâ, vel à Romano Pontifice, vt indicatum est, fertur. Haud secus igitur & Iudicium de Hæresi, atque Hæreticis (quum id non minùs Ecclesiasticum sit, atque ad Summum Pontificem, vel Sedem Apostolicam spectet, quàm illud de sensu Scripturarum, vt exploratum est.) Duplex omnino est, aliud publicum, aliud priuatum. Alterum hoc discrimine secretum ab altero, quòd publicum, & forense, cum auctoritate definiendi, obligandi, & puniendi, totum in solius Ecclesiæ, aut Sedis Apostolicæ potestate est: priuatum verò eiusmodi orbatum auctoritate, cuiuis Theologorum concessum est.

IV. Hinc disceptationes de Fide diuinâ, de dogmatibus, de Hæresibus non solùm cum Hæreticis, sed etiam inter Catholicos haberi, ac priuata id genus iudicia exerceri, tum alios ab alijs mutuò oppugnari eadem Sedes Apostolica sinit, vt in sexcentis, qui de his Controuersijs frequenter emittuntur, libris manifestum est, donec communis pax non turbatur, nec aliquid

gratioris incommodi Christiano populo imminet. Vbi verò quidpiam huiusmodi erumpit, vel nocentium iurgiorum semina iaciuntur, & gliscunt; tum illa auctoritatem suam interponit, contentionem suo dirimit calculo, vel nutu sufflaminat, aut dubiam quæstionem tempestiuè definit.

## §. X.

### *Octauum firmamentum eiusdem doctrinæ ab ostentorum & miraculorum priuatâ narratione.*

I. Lubet modò ad suffragium huc etiam arcessere parile aliud exemplum, recens quidem, sed luculentum. Anno CIↃIↃCXXV. Martij XIII. *in Generali Congregatione S. R. & Vniuersalis Inquisitionis habitâ in Palatio Apostolico in Vaticano coram S. D. N. D. Vrbano diuinâ prouidentiâ Papâ* VIII. *ac Eminentissimis Cardinalibus* decretum est, ne cui deinceps fas sit imprimere *libros hominum, qui Sanctitatis, siue Martyrij famâ, vel opinione (vt præfertur) celebres è vita migrauerint, gesta, miracula, vel reuelationes, seu quæcunque beneficia tanquam eorum intercessionibus à Deo accepta continentes sine recognitione Ordinarij, qui in ijs recognoscendis, Theologos, aliosque pios ac doctos viros in consilium adhibeat, & ne deinde fraus aut error, aut aliquid nouum, ac inordinatum in re tam graui committatur, negotium instructum ad Sedem Apostolicam transmittat, eiusque responsum expectet.*

II. Nihilominùs non defuerunt viri Catholici, prudentes, docti, & religiosi, qui varios libros, in quibus de plerisque viris sanctimoniæ, vel *Martyrij* nomine clarissimis insignia miracula, aliaque complura omnem supergressa naturam, etiamsi ij à Sede Apostolicâ in Sanctorum, vel Beatorum

Cœtum

Cœtum neque dum solemni ritu cooptati sint, neque ab eâdem peculiarem aliquam approbationem, aut facultatem, quantum ex monumentis ipsis licet colligere, ipsi impetrârint, persæpe narrant, typis cum ordinariâ tantùm potestate impresserunt. Sed quo pacto, rogo, nihil ab his in eiusmodi Pontificium edictum, quod *miracula, & reuelationes* de viris, *qui neque Canonizationis, neque Beatificationis honore ab Apostolicâ Sede insigniti sint,* scribi imprimique apertè vetat, peccatum est? nempe quia duplicem fidem, qua miracula, & reliqua prodigia scribi, ac referri possunt, viri sollertes prudenter discriminârunt; alteram Apostolicam & publicam cum auctoritate Catholicos quosque, vt illa velut à Sede Apostolicâ obsignata venerationi habeant, obligandi; alteram verè humanam, & priuatam sine vllâ eiusmodi auctoritate, qualem cæteri quoque Historici etiam profani præferunt.

III. Hinc initio similium momentorum, quæ de rebus à viris nondum publico Sanctorum cultu potitis, supra naturæ vires diuinitus gestis eduntur, palàm denuntiari solet, miracula, *reuelationes*, & cætera his affinia, quæ in illis exponuntur, solâ fide humanâ, & priuatâ, non Apostolicâ, & publicâ inniti. Quâ ratione neque decretum illud Apostolicum temeratur, neque virorum sanctitudinis laude excellentium portentosa facinora, temporum alioqui iniuriâ, ac vetustate obliteranda, posteritati inuidentur.

IV. Ex cunctis porrò, qui valido huiusmodi clypeo egregiè munitas historias felicibus auspicijs emiserunt, primus omnium, quod sciam, periculum fecit Zacharias Bouerius è sacrâ Capuccinorum Familiâ Theologus disertissimus, ac religiosissimus, qui duos ingentes Tomos Annalium sui Ordinis, miraculorum, & *reuelationum* multi-

tudine de viris à Sede Apostolicâ in Sanctorum, vel Beatorum album publicâ consecratione minimè relatis confertissimis paucis ante annis, atque ab illo ipso Vrbani VIII. edicto nonnisi septem luci commisit; quibus ne quis genuinum infigeret, aut Pontificij decreti violati reos ageret, in præfatione ad Lectorem hac prudentissimâ exceptione tempestiuè cauit.

V. *Postremò id cunctis maximè exploratum esse volo: me illustrium virorum, quorum Vitæ in hoc primo Annalium nostrorum volumine exarantur, ac posterioribus libris, si vita comes fuerit, Deo bene iuuante conscribentur; gesta, miracula, reuelationes, demum si qua alia beneficia eorum intercessione à Deo lata fuerunt, haud ita legentibus credenda proponere, quasi ab Apostolicâ Sede iam examinata, atque approbata, ab eâ fidem, & auctoritatem acceperint, quum his eam tantùm apud homines fidem conciliare propositum fuerit, quæ cæteris rerum humanarum Historijs communis esse solet; quæq; neminem vel ad Catholicæ, vel ad certæ fidei Canonem perstringat. Demum quæ Apostolico Sacræ Congregationis S. R. & vniuersalis Inquisitionis Decreto (quod per omnia integrum, ac sartum tectum seruatum volo) nullatenus aduersetur. Quanquam enim in his tradendis studium omne, ac diligentiam contulerim, vt vera dumtaxat, & quæ certâ fide, ac famâ probata accepi, in medium afferrem; ea tamen neque ab Ecclesia Canonicè approbata censeri: neque maiori, aut ampliori, quàm humanâ, ac Historicâ fide potiri, certum apud omnes, & velut sacrum esse volo. Quin etiam quum sæpenumero in Virorum illustrium, qui apud nos vel miraculis floruerunt, vel virtutibus excelluere; vitæ perfectione explicandâ Sanctitatis nomine vsus fuerim: quo in sensu illud passim tum apud Scripturas, tum apud Patres vsurpatur; Sanctosq; ac Beatos homines nonnunquam appellauerim; quos Euangelicâ perfectione insigniores ostendi: ne-*

*quem-*

*quemquam ea Sanctitatis nuncupatio moueat, quasi ij iam ab Apostolica Sede in Sanctorum album conscripti fuerint: cunctis perspicuum sit, nihil in ea nuncupatione, Ecclesiasticæ Canonizationis, siue Beatificationis, quâ Sancti, ac Beati ab Ecclesia declarari solent, qui publico cultu ac veneratione apud homines donantur, insinuari: sed eam tantùm Sanctitatem in his à nobis commendari sciant; quæ ex eorum virtute, & morum excellentiâ proficiscitur.*

V I. Hæc ille. Quod monitum in secundi quoque Tomi præfatione commemorat, ac veluti totidem verbis ibi repetitum exertè testatur. Bouerij exemplum deinde secuti sunt plerique alij, eâdemque cautione ac prouisione initio librorum adhibitâ, id genus Vitas, atque Historias sacras miraculis, reuelationibus, visis, rebusque diuinitus actis eximias peruulgârunt, quibus præsidium à geminæ fidei Apostolicæ, ac priuatæ explanato discrimine, ne quis eos in Pontificium diploma scitumúe deliquisse censeat, tutissimum imposuerunt. Ita Philippus Alegambe suæ de Scriptoribus Societatis I E S V Bibliothecæ; ita Iacobus Fuligatus suo de Vitâ Bernardini Realini Commentario; ita Ioannes Rho suo de variarum virtutum exemplis operi; ita Io. Baptista Rossi suo Camillo de Lellis; ita Franciscus Cardim suo è Iaponicis floribus Fasciculo; ita alij complures fortè, suis quique Codicibus de eâdem materiâ sapienter prospexerunt.

V I I. Haud secus igitur fas quoque est, Hæresis, Hæreticique nomen ac notam certo errori, ac nebuloni Titio, aut Septio, quum robusta argumenta, id persuadent, indere, atque inurere; fatendumque, huiusmodi priuatum de Hæresi, Hæreticisq; iudicium, Theologis præcipuè, etiamsi publicum externâ iurisdictione subnixũ, ad solam Apostolicam Sedem pertineat, conuenire. Sicut enim

præter Apoſtolicam fidem de miraculis Sanctorum, fides quoque humana atque hiſtorica de miraculis pariter hominum nondum Sanctorum veneratione gaudentium permiſſa eſt; ac præter iudicium Apoſtolicum de ſacrarum ſcripturarum ſenſu, liberum quoque Doctoribus de eodem ſenſu iudicium relictum eſt; tametſi Sedes Apoſtolica approbationem miraculorum, & iudicium de ſcripturarum interpretatione generatim ſibi aſſeruerat: ita etiam tametſi Pontificia diplomata cognitionem ac iudicium de Hęreſi totum eſſe Eccleſiaſticum apertè dicant; nihilominùs haud vetant, quin à Theologis quoque priuatum iudicium, nullâ tamen iuriſdictione firmatum, de eâdem Hæreſi exerceri queat, vt ſatis iam enucleatum eſt, nec aliunde etiam quicquam remoram vllam, quin honeſtè, ac liberè ab iiſdem Theologis edatur, inijcit, vt deinceps videbimus.

VIII. Verùm animaduertendum eſt, quamuis illuſtrium virorum monumenta ſignis, miraculis, prænotionibus, alijsque prodigijs inclyta, cum ordinariâ tantùm Epiſcoporum, atque Inquiſitorum poteſtate, cæteris quoque libris emittendis ex Pontificum decretis neceſſariâ, abſque aliâ peculiari Sedis Apoſtolicæ approbatione foras datâ, in Chriſti Eccleſiâ circumferuntur; non propterea tamen neceſſitatem vllam, obligationem, vel officij religionem eidem Apoſtolicæ Sedi inijci, vt eorundem præſtantium virorum ſolemnem conſecrationem ordiri, ac pertexere debeat; quandoquidem per eiuſmodi volumina ita vulgata nondum de illis miraculis, geſtiſque diuinitus ipſi Apoſtolicæ Sedi ritè, ac legitimè conſtat. Pari ratione priuata Doctorum in diuinas literas interpretamenta, etſi cum ſtatâ Epiſcoporum atque Inquiſitorum ſubſcriptione, abſque ſingulari Romanæ Sedis, vel Summi Pontificis àdſtipulatione

publi-

publicantur, non tamen idcirco vllum Apostolicâ auctoritate, quin illis refragari possit, obstringunt, neque oraculi Apostolici instar habent, vt notum est. Ità prorsus quanquam Titius, vel Sextius edito cum Episcopi, & Inquisitoris consuetâ facultate libro, Hæreticus reuincatur; non ideò tamen Sacri Quæsitores vllo laqueo illaqueantur, vt eum velut Hæreticum, aut de Hæresi suspectum carceri mancipare, ac plectere necesse habeant; quum per eiusmodi librum nondum in eo Quæsitorum foro probatum compertumque sit, eundem Titium, vel Sextium esse Hæreticum, vel de Hæresi suspectum.

## §. XI.

### *Nonum firmamentum eiusdem doctrinæ à B. Gelasij Summi Pontificis testimonio.*

I. At quid ego hinc, atque illinc plura argumenta conquiro, quum hac ipsâ de re explicatum Summi Pontificis chirographum in eâ, quam ad Dardanos scripsit, Epistolâ 11. suppetat, cuius etiam fragmen, sed mutilatum Gratianus in C. *Maiores* 24. q. 1. retulit? Integra atque incorrupta illius verba hæc sunt.

II. *Quæ maiores nostri diuinâ inspiratione cernentes præcauerunt, vt contra vnamquamque Hæresim coacta Synodus pro fide, communione & veritate Catholica, atque Apostolica promulgâsset, non sinerent post hæc nouis retractationibus mutilari, ne prauis occasio præberetur, quæ medicinaliter fuerant statuta, pulsandi: sed auctore cuiuslibet insaniæ, ac pariter errore damnato, sufficere indicârunt, vt quisquis aliquando huius erroris communicator existeret, principali sententiâ damnationis eius esset obstrictus: quoniam manifestè*

*quilibet vel professione suâ, vel communione potest agnosci. Et vt priora taceamus, quæ diligens Inquisitor facilè poterit vestigare, Sabellium damnauit Synodus; nec, vt Sectatores eius posteà damnarentur, necesse fuit singulas viritim Synodos celebrari; sed pro tenore Constitutionis antiquæ cunctos, qui vel prauitatis illius, vel communionis extitere participes, vniuersalis Ecclesia duxit esse refutandos. Sic propter blasphemias Arij forma fidei communionisq; Catholicæ, Nicæno prolata Conuentu, Arianos omnes, vel quisquis in hanc pestem, siue consensu, siue communione deciderit, sine retractatione conclusit. Sic Eunomium, Macedonium, Nestorium Synodus semel gesta condemnans, vlteriùs ad noua Concilia venire non siuit: sed vniuersos quocunque modo in hæc consortia recidentes, tradito sibi limite Synodali refutauit Ecclesia.*

III. Hinc perspectum est, vbi Ecclesia aliquem ceu Hæresiarcham, vt Arium, Eutychetem, Lutherum, Caluinum semel damnauit, eodem decreto & cæteros quoque omnes eiusdem Hæresis, atque Hæresiarchæ Sectatores, Arianos, Eutychianos, Lutheranos, Caluinistas ab illâ fuisse damnatos: ac proinde, quando constat aliquem, puta Sempronium, vel Lucium esse Lutheri, vel Caluini asseclam, fas esse Catholicis, Theologis præsertim, illum Lutherani, vel Caluinistæ, aut Hæretici nomine, quamuis ab Ecclesiâ nondum singillatim ita appellatus sit, notare. Confirmatur, quia ipsemet se Lutheranum, vel Caluinistam esse vltro fatetur, & verò etiam gloriatur, vt de plurimis cotidiano experimento capto testatum est. Ergo mihi quoque integrum est, eundem Lutheranum, vel Caluinistam vocare, vt patet. Ergo & Hæreticum nuncupare, quum Lutherani, & Caluinistæ omnes non possint non esse Hæretici; non minùs quàm qui Romanus est, necessariò quoque Italus est.

IV. Neque verò quum Ecclesia Hæresiarcham damnat,

damnat, sat habet, Heresim ipsam, primumque eius caput eâdem sententiâ damnatum censeri; sed vult prætereà, vt vbi manifestum est, alios quoscunque eiusdē Hæresiarchæ subscriptores in eâdem Hæresi esse; hos pariter omnes eâdem damnatoriâ tabellâ esse comprehensos, ac velut Hereticos à Catholicis agnoscendos, nominandos, declinandosque vnusquisque sibi persuadeat. Sic *Sabellium damnauit Synodus*, inquit Gelasius Pontifex, *a nec vt Sectatores eius posteà damnarentur, necesse fuit, singulas viritim Synodos celebrari:* quo scilicet singuli quoq; Sabelliani damnati crederentur. Verùm vt ita singuli ab Ecclesiâ damnati vulgò existimarentur, non singulos singillatim, sed *pro tenore constitutionis antiquæ, qui vel prauitatis illius, vel communionis extiterant participes, vniuersalis Ecclesia duxit esse refutandos.* Nimirum quando Arius, Macedonius, Lutherus, Caluinus, similesq; Catholicæ religionis proditores à Sede Apostolicâ Hæreticorum in album nominatim relati sunt; quotquot è Catholicis ab orthodoxâ Fide desciscentes, illorū amentiæ, Hæresique adstipulari in aperto erat, cunctis ius planè fuit, sine aliâ Sedis Apostolicæ censurâ Hæreticos nominare, & diuulgare. Ergo quos pari insaniâ hodie etiamnum laborare compertum est, dilucidè Hæreticos quoque appellare ante singularem etiam illorum damnationem potestas est. ne alioqui, si adhuc renuas, ad innumeros Hereticos, suâ nomenclaturâ, hoc est, Hæreticorum titulo singillatim donandos, totidē omnino Pontificijs decretis, id est, innumeris, singulis nempe ad singulos proscribendos opus esse, contra perspicuam Gelasij sanctionē temerè prosus somniare cogaris.

V. Quod etiam stabilitur I. Quia fas cuique est, doctrinam ab Ecclesiâ semel Hæresis damnatam, Hereticam, & si pertinacia ei accedat, Heresim formalem vocare, & quemcunque mortaliū, qui eam

a *Loc. cit.*

mordi-

mordicus arripit, & quamuis Apostolicæ Sedis effatis palàm repugnare sciat, nihilominùs obfirmato animo arctè tenet, Hæreticum formalem sine aliâ eiusdem Sedis speciali facultate pronuntiare, vt suprà §. 2. & *cap* 1. *num.* 2. vsque ad 11. ostendi. Quibus addo, Hæreticum definiri eum, vt illic expendi, qui Hæresim committit. At huiusmodi definitio non exigit, vt is à Sede Apostolicâ Hæreticus nominatim declaratus sit, vt euidens est. Quidni igitur, etiamsi talis conditio desit; sicut quis committit Hæresim, adeoque Hæreticus simul est; ita pariter Hæreticus iure optimo nuncupetur? Ergo fas quoque est, & hunc certum hominem, puta Titium, si eiusmodi Hæresim ab ipso commissam, manifestum sit, & ipsemet etiam palàm fateatur, aut etiam glorietur, ante quoque expressam Ecclesiæ sententiam in eundem latam, Hæreticum appellare. Consequentiam probo, quia omnibus, maximè Theologis integrum est, argumentis euincere, Hæresim formalem à Titio esse approbatam, & libris editis vulgatam; idque perspicuè ijdem Theologi demonstrant, dum illis in libris intento digito ostendunt, virginitatem v. g. Mariæ post partum ab eodem Titio negari; hancque opinionem Romanæ Ecclesiæ dogmati è regione aduersantem agnosci, sed eandem Romanam Ecclesiam tanquam falsam atque adulteram repudiari explodique, neque libris tantùm, sed ore etiam ac verbis huiusmodi Hæresim non vnam, sed duplicem repeti, ac propugnari. Ergo licet quoque Titium Hæreticum formalem, seu pertinacem nominare. Quis enim formalis Hæreticus dicitur, nisi qui Hæresim pertinaciter, vt *cap.* 1. obseruaui, committit? At ius est, docere pertinacem Hæresim à Titio commissam, vt explanaui. Igitur & eundem Titium formalem Hæreticum asseuerare. Nisi fortè quis ridiculè caus-

setur, Hæretici defensionem Titio adscribi posse, Hæretici nomen non posse. Atqui non de nomine, aut de voce, sed de re, & notione, quæ subest nomini, hic contentio est, an scilicet Titius Catholicam fidem flagitiosè corruperit? Quare quũ formalem Hæresim ab eo commissam esse, palàm sit, eundem etiam Hæreticum iure nominari posse, exploratum est.

V.I. Stabilitur I I. Quia vbi alicuius criminis indicia atque argumenta perspicua habentur præ manibus, eaque vulgo nota sunt, licitum est, crimen eiusmodi ab illo, qui ea argumenta dedit, perpetratum affirmare, vt ex communi Doctorum sententiâ tradit Lessius *lib. 2. de Iust. cap. 29. dub. 2. num. 5.* Ergo si argumenta Hæresis edat, fas etiam est, eum Hæreticum iudicare, vt si videam à Titio *Missæ* sacrificium irrideri, quod est exemplum à Lessio allatum, multoque magis si non vnam Hæresim, sed plures ab illo scriptis libris publicatas, vestigijs minimè dubijs deprehensum sit. Ergo si Hæresis argumenta certa, & peruulgata sint, fas vtique est, ea etiam iustas ob caussas in familiari sermone commemorare, nempe detestandi, refellendi, & vitandi gratiâ, vt perspectum est; adeoque etiam in Commentarios ob easdem caussas referre, vt itidem compertum. Quo rato fixoque, duæ enuntiationes hic perpendendæ sunt, vna quæ iuris dicitur, & ratiocinationis seu syllogismi maior propositio esse solet, v. g. *Quicunque Christi Domini Matrem negat esse Virginem, Hæreticus est:* altera, quæ facti nuncupatur, & in eodem syllogismo minorem propositionem efficit v. g *Titius scripto libro negat Mariam esse Virginem,* profiteturque audacter talem librum à se elucubratum, & quicquid eo continetur, sibi maximè probari, idque publicè sæpius multis audientibus ingerit, ac licèt monitus, intelligat, huiusmodi

opinio-

opinionem Hæresis ab Ecclesiâ manifestò damnari; nihilominùs eam adhuc præfractè tuetur, Ecclesiæque iudicium, sententiam, atque auctoritatem palàm contemnit. Hinc ego sic neruosè, enodateque dissero. Primò indubitatum est, vnicuique Catholicorum licere, primam enunciationem, quæ iuris vocatur, quòd quicunque negat Matrem Domini esse Virginem, Hæreticus est, exprimere, non tantùm linguâ, sed stylo quoque, vt docet Theològia, & clarè ex verbis Gelasij suprà recitatis elicitur: *Auctore*, inquit, *cuiuslibet insania, ac pariter errore damnato, sufficere iudicârunt, vt quisquis aliquando huius erroris communicator existeret, principali sententiâ damnationis eius esset obstrictus.* Et paulò pòst: *Sic propter blasphemias Arij, forma fidei communionisq; Catholicæ, Nicæno prolata Conuentu, Arianos omnes, vel quisquis in hanc pestem, siue consensu, siue communione deciderit, sine retractatione conclusit.* Eademque ratio de quocùnque alio Hæresis auctore est, vt de Cerintho, & Heluidio, Mariæ Virginitatem sacrilego ore inficiantibus, quibus ab Ecclesiâ damnatis, & omnes, qui eorundem Hæresim amplexi sunt, damnati Hæretici censentur, vt constat. Deinde certum quoque est, secundam enuntiationem, quæ facti appellatur, quo Titius negat Mariam esse Virginem, quando publicè prolata est, vel etiam clam; non solùm in iudicio, sed extra iudicium quoque posse innotescere, vt patet. Nam Iudici ipsi quî tandem enotescit? profectò nonnisi per confessionem rei, vel per testes, vel per scripturas, vel per alia huiusmodi indicia. At per hæc omnia pariter extra iudicium quoque exploratum Caio esse potest, Virginitatem Mariæ à Titio pertinaciter negari, tum quia illum id apertè fatentem audiuit; tum quia plures testes omni exceptione maiores, id ipsum illi confirmant; tum quia cernit eandem

Hæresim

Hæresim vulgato libro ab eodem Titio venditari. Quod sanè & ipsemet Gelasius non obscurè indicauit, dum, vbi priùs monuit: *Quisquis aliquando huius erroris communicator existeret, principali sententiâ damnationis eius esset obstrictus:* Mox subdit: *Quoniam manifestè quilibet vel professione suâ, vel communione posset agnosci.* Nempe tam extra iudicium, quàm in iudicio, quia si Titium rogo, cuius sectæ sit, si Heluidianum se esse respondet, vel id plures viri graues testantur, vel talem Codice edito se probat; iam mihi factum huiusmodi probè compertum sit, eodemque modo & alijs fieri potest. Neque dubium, quin, vbi ampliùs occultum non erit, fas mihi sit, Historicorum, & Theologorum more, talem Hæresim à Titio ore, ac libro prolatam, ac propugnatam asseuerare, &, emisso Apologetico, diuulgare, ac iugulare.

VII. Quibus extra controuersiam positis, sequitur omino, vt eundem Titium Hæreticum esse, liceat quoque expromere sermone, & Codice etiam publicare. Quum enim integrum sit, duas syllogismi legitimè explicati propositiones, quòd Hæreticus sit quicunque Mariæ Virginitatem negat; & quòd Titius eam negat, enuntiare, & libro etiam foras dato luci committere, vt ostensum est; ius quoque sit, necesse planè est, & consequentiam ineluctabilem inde elicere, vt Dialectica præcipit, Titium esse Hæreticum, idque linguâ calamoque memoriæ mandare. Neque enim Ecclesia, aut Sedes Apostolica nos ita bardos stolidosque esse iubet, vt quum duplici propositio præuiæ, quarum alteram Catholica inter dogmata ipsamet retulit, alterã ex facti attributionibus & documentis perspectã esse liquet, nos assentiri non solùm permittat, sed etiam velit; consequentiam omnino necessariam inde propagare non sinat, sed per difficil-

limum

limum conatum, ac summam vim sustinere ac suspendere imperet; quod plerique Philosopho-rum etiam naturæ viribus fieri posse, non de nihilo inficiantur.

VIII. Stabilitur III. ex modo ratiocinandi, à Gelasio eâ in Epistolâ adhibito, in quâ hoc præcipuè illi est propositum, vt doceat, Apostolicæ Sedi nouâ Synodo coactâ ad Achatium Hæresis damnandum minimè opus fuisse; siquidem Hæresim Eutychetis iam à Chalcedonensi Concilio damnati is amplexus fuerat, adeoque cum eo iam damnato damnatus ipse pariter tum meritò censebatur. Hanc veram solidamque doctrinam singulari aptatam Hæretico, Pontifex vt Dardanis Episcopis, ad quos scribit, persuadeat, quid agit? initio eiusdem Epistolæ, quæ sanè perlonga est, hanc generalem propositionem statim iacit, figitque, quòd quandocunque à Synodo certus Auctor Hæresis nominatim damnatus est, toties damnati quoque censentur singillatim omnes, quicunque eandem Hæresim deinde arripiunt; qui autem illam arripiant, sintque eapropter Hæretici, ex eorum professione, vel communione vnicuique constare, non tantùm Iudicibus, sed etiam priuatis; neque vt innotescat, quinam Hæretici singulares sint Ariani, quinam Sabelliani, quinam Macedoniani, nouas Synodos habendas, à quibus singuli Arianorum ac reliquorum nominatim proscribantur, sed quæstionem iuris à Synodo, quæ Auctorem Hæresis multauit, sat decisam fuisse pro cunctis, & singulis; quæstionem autem facti cuiuis retectam posse apparere. Quo explicato ac rato, demonstrat idem Pontifex multò minùs Apostolicæ Sedi necessitatem cogendæ Synodi, antequàm Achatium damnaret, impositam fuisse &c.

IX. Sed audio, qui his intercedit, pertenditque, quamuis Sedes Apostolica non vetet, quò

minùs

minùs ex antecedentibus consecutionem necessariam in similibus euentis vnusquisque apud se priuatim emungat, vetare tamen, ne illam ore, calamoque exprimat, neúe alicui nondum ab ipsâ singillatim proscripto nomen Hæretici imponat: satisque esse, si definitionem Hæretici, Hæresim à Tito commissam aiens, à nomine tamen Hæretici abstinens, honestè quis ei tribuere possit. Verùm, vt omittam huiusmodi diuerticulum esse planè commentitium, nullaque probabilitatis specie coloratum, tum à congestis, explanatisque supra rationibus prorsus intercludi; iam alio insuper aggere interiecto idem ipsum penitùs abscindo. Fac enim Titium, quia Christi Matrem Virginem esse negauit, caussâ in foro externo ab aliquo profano Principe cognitâ, nullâ Hæresis, aut Hæretici voce vsurpatâ, damnari, pertinacemque in flagitio flammis addici. Num propterea is Princeps, anathematis fulmen in *Laicas* omnes *sæculi potestates* Hæresis iudicium ad se trahentium, vel occupantium intortum quamuis Hæresis Hæreticique nomina prætermiserit, huiusmodi ludificatione declinabit? nullo modo. quippini? Quia vtcunque nominibus parserit, reapse tamen quantum ad definitionem, & definitum idem Princeps publicum iudicium in caussâ Hæresis, quod Pontificiâ execratione plectitur, sibi vsurpâsset. Contra verò si idem aliquem è subditis perduellionis, & proditæ patriæ reum, ratus per imperitiam id crimen esse Hæresim, illumque Hæreticum, hisce ipsis nominibus infamaret, ignique absumi iuberet, non idcirco eidem execrationi, vtcunque interno affectu deprauato deliquisset, foret obnoxius, vt paret, quia ipsum delictum externum reipsa non esset illud, cui Pontificia diplomata diras solemni ritu imprecantur. Vnde euidenter efficitur, Sedem Apostolicam non de Hæresis, Hæreticique

nomini-

nominibus, ſed de re ipsâ, quæ ijs ſubeſt, eſſe ſolicitam; neque ad *excommunicationem* cauendam ſat eſſe eadem nomina abſtinere, neque ad eam ſibi arceſſendam ſufficere, illa ipſa adhibere, niſi ipſa quoque Actorum materia cauſſam Hæreſis reuera contineat, vt exploratum eſt; quumque fas ſit definitionem ac definitum Hæreſis, atque Hæretici Titio aſſerere, vt probatum eſt, liberum quoque eſſe, & nomen Hæretici illi exprobrare, vt pariter notum eſt.

X. At neſcio quis alius aurem hic mihi peruellit, iubetque meminiſſe, etiamſi à lege damnatoria ſententia lata ſit; nihilominùs, vt quis infamiâ talis criminis notari iure queat, requiri adhuc ſingulare ipſiuſmet Iudicis de eodem decretum, quemadmodum tradunt Azor *par* 1. *Inſtit. lib.* 8. *cap.* 13. *q* 7. Sanchez *lib* 2 *Decal. cap.* 26. *num.* 1. Menochius *Conſ.* 301. *num.* 20. *lib.* 4. Burſatus *Conſ.* 14. *num.* 18 & *ſeq.* & *lib.* 1. *num.* 27. & Farinacius *de Hæreſi, quæſt.* 189 *num* 56. Vnde conſtare etiam colligunt, etſi quæſtio de iure à quouis priuato excuti ac definiri poſſit, quæſtionem tamen de facto nonniſi ad Iudicem pertinere. Hinc licèt C. 1. *de homicidio*, in 6. decernatur, vt *poſtquam probabilibus conſtiterit argumentis aliquem ſcelus* (nempe graſſationis, ſeu *aſſaßinij*, vt illic vocatur) *tam execrabile commiſiſſe*; *nullatenus alia excommunicationis &c. aduerſus eum ſententia requiratur*: tamen cuncti Doctores, qui idem caput ac ſcitum enucleârunt, ſtatuunt, vbi damnatoria ſententia à Canone lata eſt, quum de certo aliquo eiuſdem reo nominatim conuincendo, damnandoque agitur, Iudicis declarationem prætereà eo de crimine ab illo patrato eſſe neceſſariam, vt ex communi Iuriſconſultorum placito Farinacius *quæſt* 193. *num* 11. & *quæſt.* 123. *num.* 17. & poſt eum Rota *Deciſ.* 255. *num.* 3. *par* 3. *recent.* docent.

Atque

Atque huius dicti ratio in promptu est, quòd licèt iuris quæstio, vbi à lege ipsâ, quid faciendum, vel cauendum sit, præscribitur, neminem potest fallere: tamen facti quæstio, an Milo necârit Clodium, hominis priuati iudicium de præfacili potest decipere, adeoque æquum minimè est, vt quis delicti reus infamiæ pœnâ ex iudicio hominis tantùm priuati, sed ex sententiâ dumtaxat publici Iudicis deinde pronunciatâ multetur, vt apertè de Hæresis flagitio existimant Guttierez *lib.* 1. *Canon. qq cap* 1 *num.* 1. Azor, Sanchez, & alij paulò antè nominati.

XI. Verùm hæc omnia machinamenta aduersùs expositam probatamque à me doctrinam frustra omnino fabricantur, frustra in aciem educuntur, frustra admouentur, geminoque ac plano discrimine animaduerso, ruunt de subito, atque enertuntur vniuersa. Nam I. aliud est, à sonte, ob commissum delictum pœnam lege sancitam dari; aliud alicuius criminis infamatum publicè, seu voce, seu scripto priuatim redargui. II. Attendendum est, duplicem esse infamiam, alteram iuris, facti alteram, vt Doctores omnes in l. 1. ff *de his, qui notan. infam.* & in *cap. testimonium, extra, de testibus,* & alibi sæpius, teste Farinacio *de opposit. contra personas, quæst.* 56. *num* 1 consentiunt, notantque Siluester, Fumus, & Sa *summ. verbo, Infamia,* num. 1.

XII. Infamia iuris ea dicitur, quæ ab ipsis legibus inuritur, redditque infames, *quia tales à iure reputantur,* vt ex Iasone, & Corrado describit idem Farinacius *loc. cit. num.* 3. & 4. atque hæc pariter duplex est, nam alia ipso facto, seu, vt alij loquuntur, ipso iure subitur, cui obnoxius quilibet eo ipso fit, quo aliquid committit, quod lex plectit infamiâ; alia, *quæ super crimine publico, vel quibusdam priuatis sententiâ Iudicis definitiuâ* irrogatur; quâ tamen nemo notatur, nisi qui à Iudice

latâ

latâ sententiâ damnatus est, vt idem Siluester *loc. cit. num.* 8. & 9. Sa *num.* 11. & Farinacius *quæst.* 56. *cit. num* 5. ex legum scitis, tum ex Iasone, Bartolo, & alijs obseruant.

XIII. Infamia verò facti ea vocatur, quâ *alicuius opinio atque existimatio apud bonos & graues viros super crimine aliquo grauata est*, vt Bartolus *in l. de miore, ff. de quæst.* citatâ glossâ Raymundi, Baldus, & Felinus *in cap testimonium, extr. de testibus, num* 13. Iason *in l. cunctos populos lect* 2. *num.* 44. & 45. C. *de summa Trin & fide Cathol.* & ex alijs pluribus Farinacius eâdem *quæst.* 56. *num* 6. Siluester *loc cit q.* 2. Fumus, & Sà *loc. cit. num.* 1. definiunt. Hæc autem à crimine ipso, tanquam à caussâ proximâ plerumque, interdum aliunde etiam gignitur, quod multis modis accidit, vt Doctores allati fusè explicant.

XIV. At de infamiâ iuris, etiam quum à lege ipsâ tam seuerè denuntiatur, vt certo admisso facinore, ipso facto statim subiri decernatur, etiam nunc sub Iudice lis est, an, vt reapse ea subeatur, adhuc Iudicis declaratio exigatur? Probabilior quidem opinio affirmat, cui Azor, Sanchez, Menochius, Bursatus, Farinacius suprà *num* 10. adducti, meritò subscripserunt: sed tamen opposita quoque compluribus viris doctissimis, infamiâ iuris præ Hæresis crimine Hæreticum, ante Iudicis quoque sententiam, plecti existimantibus, quos infrà *a* suo loco referam, arrisit. Atque hæc infamia sanè grauis pœna est, multosque effectus pœnarios parit, de quibus Iurisperiti passim disserunt.

XV. Ad facti porrò infamiam alicui conflandam nulla prorsus Iudicis sententia requiritur, quumque delictum ipsum verum, certum, vulgatumque est, vt quum tota vrbs in foro coacta, Caium à Titio necari cernit, huius facinori infamia

*a Par. 3 cap.* 10.

facti

facti comes adeò indiuidua mox hæret, vt Iudici ipſi nihil omnino iuris in eam ſit. Nam vtcunque idem Iudex, ac teſtes gratiâ, pecuniâ, odio, vel minis corrupti, Titium innocentem pronuntient, nunquam tamen occiſi Caij infamiam ei detrahent, ſed labem ingentium nebulonum ſibimetipſis inferent, vt perſpectum eſt. Dixi *quum delictum, verum, certum, vulgatumq; eſt*; quia vbi id incertum, obſcurumque eſt, ſententia Iudicis ad facti infamiam abolendam non parum momenti habet. At vbi illud omnino exploratum, & publicatum eſt, hæc operam prorſus ludit. Quocirca Farinacius *de Inquiſitione, q.6.num.* 45. (vbi D. Oddum *Tract. de reſiſt. in integrum, par.2. art.*4. & *ſeq.* tum Henricum Boycum *in cap teſtimonium, nū.*14. & 15.*extra, de teſtibus,* præclarè de ratione infamiæ iuris expungendæ diſputantes laudauit) illico de facti infamiâ addit: *In propoſito ſcias vnum valde iudicio meo notabile: quòd licet princeps poßit delinquenti famam reſtituere, & iuris infamiam ex delicto incurſam ei tollere,* ex l. prima, C. de ſent. paſſ. & l. fin. §. C. eod. *non tamen poteſt tollere, & remouere infamiam facti, quia opinio hominum de bonitate, vel de malitia alicuius, non poteſt ab aliquo etiam maximo, vel ſupremo Principe remoueri: Principsq; non poteſt facere, vt homines credant illum eſſe bonum, quem credunt, & credere volunt eſſe malum.* Abb. *in C. quum te, num.* 9. *& ibi* Felyn. *num.* 10. *de re iud.* Roman. *ſing.* 459. *incip.* Dubitatio eſt magna, *vbi dicitur, quod nonniſi à Deo facti infamia aboleri poteſt.* Archid. *in cap. teſtes,* 2. *q.* 7. Bald. *in cap. veritatis de dolo, & contum.* Gabr. Saray. *in addit. ad Mattheti ſing.* 62. Port. *Inſtitu. quib. mod patr. poteſt. ſolu. num.* 20. Alciat. *in l plus eſt, num.* 9. ff. *de verb. ſign.* Eſt tex. *in cap. Euphemium* 2. *q.* 3. *& paßim tradunt ibi Doctores, prout teſtatur* D. Oddus Peruſi. *d. q* 92. *art* 4 *num.* 14. *ſeqq. vbi præfatos congerit Doctores, & contrarijs reſpondet.* Quanquam autem idem

Oddus *quaest. 97. num. 9* cum Afflictò, *in tit. quae sit prima caussa benef. amitten. num. 99. gl. 3.* & Ayin. *Cons. 168. num. 1. & 2.* vt Farinacius inibi memorat, opinatur, *Principem ab infamia facti, si hoc ei placeat, exprimatque, restituere*, id tamen necessariò intelligendum est, tum posse contingere, quando delicta admodum incerta, ac tenebricosa sunt, secus quando rata, & omnino dilucida. E contrario verò vbi alicuius innocentia, puta Sempronij vulgo comperta est, quem in Iaponiâ diuersari, quum Cremonae Caius à Titio in foro, totâ ciuitate spectante, interfectus est, in aperto erat, frustra subornati testes, Iudexque nummarius eundem Sempronium occisi Titij reum latâ sententiâ apud Cremonenses peragunt, frustraque huiusmodi facinoris factique infamiam, etiamsi iuris infamiâ ipsum, quàm possunt, turpissimè dehonestent, eidem irrogant, vt manifestum est.

XVI. His citra controuersiam constitutis, meridianâ luce clarius est, Auctores *num.* 10 recitatos Azor, Sanchez, Menochium, Bursattum, & Farinacium doctrinae hactenus traditae nihil penitùs officere; tum quia illi non de quacunque infamiâ, sed de eâ tantùm, quae tanquam poena, à Iudice ipso inuritur, varijsque effectis poenarijs obnoxia est, palàm loquuntur; haec autem de illâ dumtaxat, quae nullo modo poena humana est, neque à Iudice infligitur; sed crimen ipsum comitatur, priuatimque sermone, aut libro iusti patrocinij gratiâ exagitatur; tum quia illi de infamiâ iuris solùm disputant, vt liquet, neque tam stulti sunt, vt ad infamiam facti certi, perspicui ac publici reapse subeundam, sententiam Iudicis exigant, cui nihil iuris in eam esse, sed Deo soli, qui obliuione potest illam prorsus conterere, iam suprà ostensum est. At allata doctrina de infamiâ facti tantummodò agit, vt constat. Eodem modo qui

in

in C. 1. *de homicidio*, in 6. ad reum grassationis nominatim damnandum, Iudicis declarationem postulant, minimè aduersantur, siquidem & de pœnâ infligenda, ac luendâ, tum de infamiâ iuris irrogandâ disertè philosophantur, à quâ, exposita doctrina toto cœlo distat. Nec ratio illa suprà adiecta quicquam vrget I. Quia non solùm quæstio facti, sed quæstio etiam iuris fallere potest, non tantùm priuatos homines, sed Iudices quoq;, tum quando verba legis non satis clara, sed ambigua sunt, in quibus interpretandis tot sententiæ, quot capita, plerumque numerantur, mutuoque digladiantur: tum quando etiam verba perspicua sunt, sed in multiplicibus euentis iñumeræ fermé conditiones & circumstantiæ eidem legi adiunguntur, ex quibus rursum plurima dubia pullulant, quæ infinitas alias sententias diuersas prosẽminant, quibus immensa Iureconsultorum volumina referta, ac stipata sunt, vt offendit quicunque ea versat, vel inspicit. II. Etiamsi darem quæstionem iuris extra fallaciæ periculum consistere, quod falsum esse iam docui: adhuc controuersum valde est, an in quæstione facti explorandâ decidendâque minùs Iudices, quàm priuati homines fallantur. Quot enim mendacia, fraudes, doli, periuria, corruptelæ in iudicum tribunalibus regnant? & quæ veritas hinc exprimatur, quæ inde proscripta tam frequenter exulat? Innumera flagitia impunitatem auferunt, quia in externo foro non legitimè Iudici ipsi probantur, sontesque ab isto velut innocentes, fallaciâ manifestariâ, & penè cotidiana, absoluuntur, quos tamen reuerâ esse reos suppliciјsque dignos, veritatis conscij complures rectè, & verè iudicant, iudiciumque priuatum non fallitur, sed publicum. III. Esto. Iudicum prærogatiua sit, vt minùs, quàm priuati fallantur. Quid tum? ergo

*æquum minimè est, vt quis infamiæ pœnâ ex iudicio hominis tantùm priuati, sed ex sententia dumtaxat publici Iudicis multetur*, vt suprà obiectabatur? Audio, conniueo, indulgeo. At quum de infamiâ, quæ pœna humana est à Iudice irrogata, sermo ibi fit; ab hac doctrina explicata longè discedit, quæ nihil pœnariæ infamiæ, sed eam tantummodò, quæ cum flagitio ipso vulgato semper conglutinata est, perstringit. Nempe eam infamiæ pœnam, quæ pœnarios effectus gignit, vt quòd infamis detestabilis euadat, nonnisi à Iudice irrogari par fuit, at alterius infamiæ, quæ similes effectus non parit, diuersa ratio est, neque in Iudicis manu sita est, sed à delictis ipsius iam testatis, & per ora hominum labentibus proficiscitur, vt anteà satis explanatum est.

## §. XII.

### *Decimum firmamentum eiusdem doctrinæ à remotione cuiuslibet interdicti.*

I. Quamuis conglobata ad id locorum argumenta, explicatam à me doctrinam de Hæretico singulari priuatâ auctoritate nominatim appellando satis muniant, & rerum æquo existimatori persuadeant; non leue tamen pondus inde eidem quoque accedere, non immeritò arbitror, quòd nullum decretum, scitum nullum, vel edictum, neque ex sacrorum Canonum tabulis, neque ex Pontificijs Diplomatis, neque ex Concilio Tridentino, neque ex Regulis Indicis damnatorum Codicum, neque ex vllâ Synodo, neque ex vllis Legibus etiam profanis depromptum hactenus est, quo id prohibeatur, quandoquidem edicta omnia, scita, & decreta, quæ Hæreticorum cognitionem, & iudicium totum esse Ecclesiasticum, atque ad solam

Apoſtolicam Sedem ſpectare pronuntiant, de iudicio tantùm externo, & contentioſo foro loquuntur; de priuato autem, quod omni iuriſdictione caret, & ſine eâ fori extranei formâ exercetur, nullam prorſus mentionem faciunt, ac proinde non obſtant. Neque enim ratio vlla ſolida, quæ priuatæ huiuſmodi cenſuræ in certos Hæreticos nominatim ferendæ incommodaret, hucuſque obducta eſt, adeoque eadem hactenus propugnata doctrina tantò magis legitima, & tuta eſt, vt deinceps experiemur.

II. Sed vereor non mediocriter, ne, quis hanc meam differendi rationem minimè fucatam, tamque conſtantem cuiuſuis remoræ ſublatæ aſſeuerationem ægrè ferens, nimiæ confidentiæ, inconſultæque temeritatis, qui tam multa polliceri non dubitem, me arguat. At qui poſt magnam, multamque diligentiam in pleriſque viris doctiſſimis, & ijs quoque, ad quos iura Sacrorum Quæſitorum, totamque illius tribunalis normam agendi callere, atque ad vnguem tenere pertinet, rogandis, percontandiſque adhibitam, an ipſi ius aliquod, Concilium, Canonem, vel Legem, Regulamúe propoſitæ à me doctrinæ refragari meminiſſent; reſponſoque à cunctis eodem planè accepto ſe neque meminiſſe, neque ſcire; tot Doctorum auctoritatem ſecutus, ait nihil obſtare (quam diligentiam à me impenſam eſſe profiteor) cur is temeritatis, vel audaciæ inceſſi debeat, nondum diſpaleſcit.

III. Deinde aio, me negâſſe extare vllam legem peculiarem, quæ doctrinam meam nominatim expreſſeque improbet, vt facilè deinde planum faciam.

Denique addo, ne vllam quidem Legem, Canonemúe generalem, qui eidem doctrinæ generatim

ſaltem obluctetur, hactenus in aciem prodijſſe, vt paulò pòſt etiam periclitabimur.

## §. XIII.

### *Vndecimum firmamentum eiuſdem doctrinæ à contrariâ lege, ſi qua fortè ſciſceretur, omnino irritâ.*

I. Verùm non ſolùm nulla hactenus lex, quæ priuatam huiuſmodi Hæreticorum nomenclationem vetaret, lata eſt, ſed etiam ſi qua fortè vnquam feratur, quæ ſanciat, ne vllus Catholicorum Homini libros Hæreticos ſcribenti edentique, in eorum refutatione nomen Hæretici, antequam illius cauſſa à Sede Apoſtolicâ cognita ſit, imponere audeat, omni vi ac pondere, niſi quid aliud maioris momenti præponderet, quod ego iam minimè diſpicio, videtur caritura. Ea quippe lex, quæ bono communi valde pernicioſa accidit, & iniqua, & nulla prorſus eſt, vt Theologi, & iuris vtriuſque Conſulti ad vnum omnes in diſputatione de legibus definiunt. At quid eiuſmodi lege vel interdicto, ſi quod proponeretur, Chriſtianæ Reipublicæ foret damnoſius?

II. Magno videlicet, magno etiam falſi fratres in Chriſtianorum cenſu cœtuque temerè cenſi, diuturnam noxiorum librorum diuulgandorum impunitatem emant; ſi Hæreticæ doctrinæ, Hæreticique Auctoris, emiſſis tempeſtiuè Apologeticis, coërcendi, ſuiſque nominibus perduellium Eccleſiæ, quorum gerunt imagines, & facta exprimunt, appellandi poteſtatem Catholicis ademptum ire queant, donec hanc à Sede Apoſtolicâ cauſâ proexcuſſâ compertâque, obtineant. Nimirum ple-

raque

raque Christianæ religionis castra multis in locis, antequàm facultas hostis repellendi è longinquo, ac nonnisi post diuturnum tempus in caussæ cognitionem necessariò impendendum, aduentaret, expugnarentur, multorumque fidelium pectora Hæreticæ luis virus seu ab Hæreticis, seu à perfidis Catholicis propinatum, antequàm præsentaneum, efficaxque antidotum illis apponi posset, haud dubiè permearet, penitusque extingueret. Quid quod Hæretici eâ ex lege ansam arriperent, caussam Hæresis per sexcenta fraudium genera, per quæsita diuerticula in longum tempus extrahendi, morasque alias & alias interponendi, quo interim venenum in dies latiùs sine remedio funderetur? Quam sanè artem non semel Pelagius Monachus, ad Hæresim dissimulandam, tam multis Patribus, imò & integris Concilijs per varias technas atque mendacia toties, vt D. Augustinus in libris aduersùs illum elucubratis memorat, deceptis, subdolè adhibuit.

III. Confirmatur 1. à pari, quia si Hispaniarum Rex Mediolanenses, aut Neapolitanos arma in apertos hostes alterutram regionem iniquè inuadentes, diripientes, vastantes capere, eos arcere, vel exturbare, nisi priùs obsistendi, suique defendendi facultate à se nominatim impetrauerint, prohiberet; interdictum huiusmodi & omnino iniustum, & suopte pondere ruinosum planè esset; eodemque etiam recideret, si patrocinio ac defensione sui ijsdem non interdiceret quidem Rex, at ea arma sumere, quæ ad hostes reijciendos necessaria forent, minimè sineret. Hæc enim, & similia mandata ceu bono communi admodum detrimentosa, statim sponte suâ dissoluta ac vana, naturæ ipsius, tum Gentium quoque iure censerentur. Haud secus etiam si quo edicto Catholicis interdiceretur, ne cui Hæreticorum Ec-

clesiæ Romanæ hostium, nisi Hæresis caussâ anteà à Sede Apostolicâ cognitâ, & eius refutandæ potestate expressè concessâ, obluctari, librosque illius Hæreticos frangere, atque obterere auderent; aut certè si Catholicam doctrinam aduersùs eosdem libros tueri possent, at ijs armis vti, quibus ad illorum internecionem opus planè est (inter quæ præcipua sunt, vt tum ipsa impietas, tum impietatis sator, hoc est, tam pestilens doctrina, quàm pestis Auctor, probrosis Hæreseos Hæreticique nominibus infamentur) vetarentur, interdictio profectò, tanquam Christianæ Reipublicæ apertè perniciosa, irrita prorsus esset atque inanis.

IV. Confirmatur II. Quia etsi libri, qui scatent erroribus, vel bonis moribus obsunt, prohiberentur omnes nominatim, ac singillatim (nam generatim esse cunctos prohibitos ex Indicis Regulis paret) si tamen in eorum Auctores commentitijs laruatos nominibus, sed aliunde satis notos scribere non liceret, neque eos nominatim Hæreticos nuncupare, atque ostendere, quamuis re verâ essent, antequam à Sede Apostolicâ per Sacros Quæsitores tales renuntiarentur, fas iusque esset; ingens sanè ostium maximo totius Christianæ Reip. damno incommodoque aperiretur: siquidem huiusmodi interdicto, summæ licentiæ famosos Hęreticosque libellos cudendi, extrudendique ansa magna plerisque præberetur. Hæretici quippe, perditique Catholici non pauci, animaduersâ infamandi alios nominatim libertate; contrà verò optatâ impunitate, ne vicissim ab alijs nominatim infamari queant, dum ipsi suis Lœdorijs Satyrisque ficta imponunt nomina, vel nulla, quoad ab Apostolicâ Sede fraudis, atque Hæresis conuicti, & publicati sint, quod plerumque non contingit, neque varias ob caussas potest, diu multumque gaudentes, ad eiusmodi libellos famosos

Hære-

Hæreticosque concinnandos emittendosq;,etiam atque etiam ſine dubio prolectarentur,ac ſolicitarentur: vnde ingens labes atque pernicies in totam Rempublicam manaret, vt perſpectum eſt.

V. Confirmatur III. Quia Sedes Apoſtolica, vt ſuprà iam quoque indicaui, omnia Catholicæ fidei detrimenta cauere, aut reſarcire non poteſt, ne Inquiſitorum quidem curâ ac diligentiâ additâ, vt liquet, quandoquidem ipſa nihilominùs à tantâ Hæreticorum multitudine continenter vexatur. Neque libris famoſis atque Hæreticis vltra Alpes liberè erumpentibus, & graſſantibus frænum ſatis validum hucuſque inijcit; quos tamen libros Auctoresque illico refelli, Hæreticorumque nomine, antequàm Romæ cauſſa terminetur, expreſsè inſigniri, boni publici valde intereſt, tum etiam ratio ipſa naturalis defenſionis ac neceſſitas, ne venenum Hæreſis & calumniæ incautos ignarosque priùs,quàm antidotum admoueatur, perimat, omnino iubet. Quod planè ius naturale, & diuinum neceſſariæ defenſionis per nullam legem humanam tolli poteſt, vt conſtat.

VI. Hoc argumentum adeò validum, firmumque eſt, vt à nullo hactenus ex cunctis, quibus à me expoſitum eſt, conuelli aut debilitari, omni oppugnatione penitùs fruſtratâ, animaduerterim. Nemo enim adhuc rationem grauiſſimi damni Reipub. totius auertendi, ſi interdictum commemoratum ederetur, oſtendit. Dixi tamen initio, *niſi quid aliud maioris momenti præponderet*; quia ſi id accideret, lex vtique teneret. Quanquam quomodo, aut quando poſſit accidere, ego modò non video.

VII. Sed forſan aliquis contendet, huiuſmodi meum placitum non parum audaciæ ac temeritatis præ ſe ferre, quum lex potiùs contraria, ſi qua poteſtatem Hæretici nondum à Iudice damnati

appellandi faceret, esset iniusta ac nulla, quia hinc plerique prætextu Hęretici alicuius, compactis argumentis productisque Hæresis tesseris refutandi, & nominandi, proprios inimicos infami notâ dedecorare, nec non mordaçi libro dilaniare possent, ipso etiam legis, quæ id indulgeret, clypeo tecti, ac tuti. Quod graue offendiculum vt vitetur, infamia cuiuscunque priuato hominum iudicio nullo modo permittenda est. At ego huiusmodi terriculamentum nihili prorsus dūco, mirorque excitari, quum manifestò vanum sit. Quæ enim lex tam honesta, tam æqua, tam vtilis, tam sacrosancta est, quæ improborum corruptelis obnoxia non sit? delicta omnia, quæ committuntur, quid nisi cunctarum legum, quibus aduersantur, piacula quædam, ac distortiones sunt? Ergóne leges cunctæ idcirco inanes? euanidæ? nullæ? an ideò iniustæ? rationis expertès? malorum procreatrices? Hoc certè sine intolerabili audaciâ & temeritate nemo asseuerauerit, vt exploratum est. Quod igitur plures abutendi lege occasionem captent, eâque persæpe abutantur, hoc sanè legis ipsius iniquitatem, perniciem, vel peruersitatem minimè ostendit, alioqui de legum omnium honestate actum esset. At vbi lex ipsa à pluribus migratur, vel alia aliqua habet incommoda; diligenter videndum est, an pensatis omnibus, adhuc bono communi conducibilior sit, nécne; quumque magis nihilominùs prodest, si cæteræ conditiones non desint, haud dubium, quin ea honesta, vtilis, & iusta sit, meritoque laudanda, ac retinenda. Iam tot argumentis in aciem eductis palàm demonstraui, integrum esse Theologis, nomen Hæretici certis hominibus, qui se Hæresi infectos documentis non ambiguis produnt, ad necessarium Cdtholicæ religionis patrocinium, etsi illi nec dum

à Sede Apostolicâ nominatim damnati sint, sigillatim indere, atque huiusmodi facultatem plerisque Doctorum, ac Legum etiam scitis esse consentaneam. Quod autem hac permulti abuti queant, nihil planè refert, quum talis facultas, & lex etiam peculiaris, si qua extaret, multo grauiora damna Fidei Christianæ, & Reipublicæ adhuc prohibeat, vt suprà explanatum est, adeòque corruptelæ omnes & flagitia, quibus complures prætextu illius habenas laxare possunt, non tollunt, quin ea legitima, æqua, vtilis, ac sana sit. E contrario autem ea lex, quæ huiusmodi priuatam Fidei Catholicæ defensionem vetaret, nec grauissimis illius detrimentis caueret, aut illa arceret, esset omnino inutilis, noxia, iniqua, ac nulla.

## §. XIV.

### *Duodecimum firmamentum eiusdem doctrinæ à fideli operâ ipsi Apostolicæ Sedi impensâ.*

I. Iuuat hic postremâ in acie propugnatæ ad id locorum doctrinæ, accuratè disquirere, quàm egregium nobileque præsidium Theologi, Catholicæ religionis patrocinio priuato, acriquè Hæreticos quosque singillatim reuincendi, nuncupandiquè studio ipsimet Apostolicæ Sedi opportunè ferant.

II. Episcopos, atque Inquisitores in Hæreticis dijudicandis, ac plectendis esse ac dici Ecclesiæ, seu Apostolicæ Sedis executores, quia quæ in Hæreticos ab eâdem Ecclesiâ, vel Sede sunt constituta, fideliter exequuntur, planum est. Ideò enim *Episcopus*, inquit Alphonsus à Castro lib. 1. aduersus Hæreses cap. 8. *potest in his, quæ iam definita*

 *sunt,*

*sunt, aut euidentissimis sacræ Scripturæ testimonijs absque vllâ tergiuersatione deprehendi possunt, ius dicere, & aduersùs eiusdem assertionis pertinaces defensores animaduertere. Illud namque non est sententiam ferre, sed sententiam latam exequi.* Eodem modo & Theologi omnes, quum aliquem damnatæ ab Ecclesiâ Hæresis reum agunt, emissoque in vulgus libro Hæreticum singillatim nominant, Ecclesiæ & Sedis Apostolicæ priuati executores iure appellari possunt, hoc tamen ab Episcopis, atque Inquisitoribus necessario seiuncti discrimine, quòd fori externi & contentiosi omni iurisdictione, tum quauis obligandi, cogendi, puniendiúe auctoritate, quâ ijdem Episcopi, atque Inquisitores, velut Sedis Apostolicæ recuperatores, seu delegati Iudices, præstant, suntque eiusdem Sedis publici executores, omnino destituuntur, suumque iudicium merè priuatum sine formâ & vi externi iudicij, sed priuatorum dumtaxat Doctorum auctoritate circumscriptum proferunt, neque vllam obligandi Christi fideles potestatem in foro extraneo habent; in interno autem illam tantummodò, quam quum testimonia è sacris Codicibus, è Concilijs, è Patribus, aut aliunde deprompta, tum rationes atque argumenta in medium allata pariunt.

III. Quamobrem quum Hæreticorum, ac flagitiosorum Catholicorum fraudibus noxijsque libris comprimendis extinguendisque, vel grauissimis damnis indidem iam allatis, aut ingruentibus prohibendis leuandisque, quæcunque Apostolicæ Sedis, Episcoporum, atque Inquisitorum diligentia, quæcunque vis, atque auctoritas, quæcunque vigilantia & cautio satis non sit, vt superiùs exposui, Christianorum Theologorum munus proprium est, Apologeticis in lucem editis illorum & refrænare amentiam, & resarcire detrimenta, atque hoc pacto quum Apostolicæ Sedi,

Episco-

Episcopis ac Quæsitoribus, quoad possunt, opitulari, eorumque priuatos executores strenuè se gerere, vt quos publica tribunalia præ consutis perditorum hominum dolis, multisque alijs impedimentis multare nequeunt, priuata saltem Doctorum opera aliquâ ex parte coërceat.

IV. Quocirca ipsa quoque nostrum omnium mater Ecclesia, vbi quis seu suo è gremio perduellis, seu externus hostis insanæ telo doctrinæ iugulum illius, aut latus petit, opem ab vnoquoque filiorum tacitis vocibus flagitat, arma extemplo sumi iubet, desides excitat, festinato opus clamat, afflatam pestem quàm primùm depellendam edicit. Non enim Hæreticos singulos ipsâ Apostolicæ Sedis dexterâ semper mactandos, sed velitaribus dumtaxat priuatorum Doctorum pugnis persæpe cædendos: nec singulos hostium ipsâ Imperatoris manu confici, sed quàm plurimos lanceis subiectorum tantùm militum traiectos cadere: ita non ad quòsuis errores Hæresesque subinde repullulantes configendas obruendasque, ipsiusmet Summi Pontificis fulmine intorto opus esse, sed pleraque huiusmodi monstra vel priuatis Theologorum libris tanquam gladijs ex antiquo Ecclesiæ armamentario, hoc est, è diuini humanique iuris apparatu depromptis, fortiterque vibratis transadigi ac necari.

## §. XV.

### *Tertium-decimum firmamentum eiusdem doctrinæ à probabilitate vel dubio, tum à Doctorum aucto- ritate.*

I. Verùm quamuis omnia argumenta hactenus enumerata atque enucleata non essent adeò

robusta ac solida, neque veritatem hanc tam perspicuo in lumine collocarent, sed aliquam adhuc dubitationis nubeculam relinquerent; quum in dubio, vel probabili etiam opinione certæ scientiæ experte, *melior* sit *conditio possidentis*, vt commune vulgatumque Theologorum, & Iurisconsultorum effatum sancit, etiam extra materiam iustitiæ, vt melior pars Doctorum sentit; in dubio sanè etiam opinionis, melior quoque innocentium, atque Catholicæ religionis, quàm calumniatorum, atque Hæreticorum hanc illosque insectantium, conditio esse vtique deberet; ac proinde & Theologis vtrosque publicatis Apologeticis tueri solutum, ac liberum. Quanto ergo adhuc magis, quum nonnullæ ex recensitis rationibus planè inexpugnabiles id ipsum extorqueant?

II. Ad Doctores autem quod attinet, quia, vt initio præfatus sum, neminem, qui hanc controuersiam distinctè destinatoque proposuerit, ne dum profligârit, reperire hactenus potui, neque repertum ab alijs intelligere; multos, qui explicatæ à me doctrinæ nominatim patrocinentur, hîc centuriare nullo modo possum. Generatim quidem fauere omnes, ac tacitè assentiri, quum nullus eorum, neque clam etiam refragetur, iure existimo, & ex varijs plurimorum quà Theologorum, quà iuris vtriusque Consultorum documentis sat exploratum est.

III. Qui verò eandem doctrinam suffragio suo nominatim ornent, si ex me quis percontetur, laudare in primis Leonardum Lessium possum, qui *lib. 2. de Iust. cap. 29. dub 2. num. 5.* iudicium, quòd quis Hæreticus sit, quia *Missæ* sacrificium ridet, non esse temerarium, sed rationi consentaneum, vt suprà quoque §. 11. *num. 6.* memoraui, pronuntiat. Quumque ille *Missæ* sacrificium publicè explodat (ponamus ita contingere)

haud dubium, quin idem Lessius concedat quoque, eiusmodi iudicium, quòd Titius, quia *Missæ* sacrificium ludibrio palàm habet, Hæreticus sit, ex iustis caussis, præsertim publici boni gratiâ, verbis enuntiari posse, ac proinde & libris etiam eodem nomine ostendi, vt patet.) Vir pereruditus Dianam quoque addit, qui *par.1.tract.17.resolut.24.* & *par.3.tract.5.resolut.33.* cum Lessio omnino hac in re faciat. At ego nihil hisce in locis huc pertinens inuenire, aut notare potui.

IV. Sed Alphonsus à Castro *lib.1. aduersùs Hæreses, cap.9.* non inuitus adstipulatur, vbi in eos, qui nomen Hæretici temerè alteri impingunt, meritò inuehitur, cæteros, qui non temerè, sed prudenter ex solidis argumentis, & grauibus caussis id agunt, haud obscurè absoluens. Quod si id semper nefas esse duxisset, quàm facilè suam illam reprehensionem confirmâsset, disertè testatus, legum sanctionibus vetitum esse, quenquam singillatim nominare Hæreticum? Nusquam tamen id dixit, imò eodem loco mox subijcit, se nemini, ne Franciscano quidem ex Ordine, cuius ipsemet Alphonsus quoque erat, si quam eius Hæresim offendisset, parsurum, quin in Hæreticorum album illum referret.

V. Nec minùs perspicuè Didacus Couarruuias *lib.1. variarum Resolutionum, cap.11. num.6.* huic meæ sententiæ velificatur, vbi indicato duplicis criminis discrimine, cuius alterum manifestari nihil sanè Reipublicæ interest, vt si quis aliquem meretricis filium appellet: alterum verò innotescere haud parum eiusdem Reipubl. refert, vt *Si quis*, inquit, *alterum dixerit Hæreticum:* Mox subdit: *Ego quidem primùm animaduerto, siue in iudicio, siue extra iudicium conuicium dicatur, etiam verum, cuiusq; notitia Reipublicæ intersit, prauâ*

tamen

*tamen intentione, atque iniuriandi animo, peccatum esse non omnino ab iniuriarum actione liberum.* Deinde aliquanto pòst ita pergit: *Secundo opinor, veri criminis exprobrationem, cuiusq; Reipub. intersit manifestationem fieri, secluso iniuriandi animo, à peccato, & ab iniuriarum actione immunem esse, nec refert quantum ad hoc, id in iudicio, vel extra iudicium acciderit. Atque ita Bartolum, & Sequacium opinionem interpretandam censeo.*

VI. Vnde constat, quoties Reipublicæ vtilitas suadet, vt quis occultum Hæreticum detegat, ac nominet, etiam extra iudicium, id cuique absque iniuriarum piaculo, Auctoribus Couuarruuia, & Bartolo vnà cum huius asseclis, vt ille existimat, licere. Ergo per eosdem Couarruuiam, Bartolum, & asseclas licebit quoque, quum Reipub. non solùm commodum, sed necessitas etiam vrget, damnumque publicum aliâ ratione minimè auertendum impellit, vulgato insuper libro talem Hæreticum prodere, reuincere, nuncupare, vt suprà probatum est, neque hîc iniuriæ locus esse potest, vbi ex vtilitate ac necessitate Fidei Catholicæ defendendæ animum iniuriæ irrogandæ abesse &c. apertum est.

VII. At enim idem Couarruuias, inquies, eodem loco Vers. *Secundò eâdem ratione*, scribit quoque: *Si quis famoso libello potiùs, quàm iustâ delatione alterius honorem læserit, vera illius criminis manifestans, capitali pœnâ esse puniendum. Oportere sanè, & id magis publicæ vtilitati conuenire, viros sceleratos potiùs accusationibus ad Iudicem deferri, quàm famosis libellis extra iudicium in maximam omnium perniciem infamari.* Audio, annuo, concedo. Sed nihil hæc ijs, quæ anteà ex eodem Doctore recitaui, obstant. hîc quippe de solis libellis famosis agit, quibus viros scelestos extra iudicium, omissâ illorum accusatione, occultisque eorundem delictis retectis,

infamare

infamare fas esse negat, & meritò. At de alijs Scripturis, quæ ob Reipub. commoditatem necessitatemúe aduersùs improbos, atque Hæreticos extra iudicium in casu nostro toties repetito iustè concinnantur, haud ibi inficiatur licitas esse, neque eas libellorum famosorum nomine comprehendit; quin potiùs in ijs enuntiatis, quæ ante illum versum, *secundò eâdem ratione*, & posteà, exarauit dilucidè, vt planum feci, easdem approbat. Præterquam quod illo ipso versu, *secundò eâdem ratione*, illos capite plectendos docet, qui omissâ iustâ delatione criminis ad Iudicem, famosis libellis alterius honorem malunt dedecorare. At ego Hæretici denuntiationem non esse Apologeticorum prætextu vnquam negligendam, iam sæpius monui.

VIII. Quæ Couarruuiæ apertissima mens eo magis notanda, quo ab aliquo perturbatam fuisse aliquando intellexi, dum iste *versum prioris membri*, in quo ille *si quis*, inquit, *alterum dixerit Hæreticum*, vt suprà monui, cum versu *Eâdem ratione* &c. coniungens, & cætera dissimulans, hunc Auctorem, quo ego maximè propitio vtor, in opposita castra traducit, sed frustra, vt patefeci, confirmoque iam insuper, quia infra idem Couarruuias hæc etiam appingit. *Sextum iuris est apertissimi, huiusmodi reuelationem extra iudicium fieri posse absque iniuriarum crimine, eiusq; punitione, vel ob ipsius criminosi correctionem, vel ob Reipub. aut proximi necessitatem, vtilitatemq; : ex his enim constat animum iniuriandi abesse.* Vbi cernis, Couarruuiâ præcone, fas esse, sine iniuriæ periculo, alterius abditum scelus in lucem proferre, quoties id vel eius corrigendi spes, vel Reipub. commodum, aut necessitas postulat; ex quibus adiunctis vides quoque animum ab iniuriâ alienum pellucere: adeoque & Hæretici notâ quemcunque libro edito, nomi-

natim

natim insignire, quando id eadem spes, vtilitas, vel necessitas exigit, integrum esse.

IX. Quod sanè placitum neque Arnaldo Albertino clari nominis Sacro Quæsitori, atque Episcopo displicere vllo modo potest, quum in libro *de agnoscendis assertionibus Catholicis quæst. 29. num. 21.* explicatè tradat, si quis Hæresim lucri gratiâ pertinaciter, sed extrinsecus tantùm defensaret, interiùs verò, quod ei ex animo minimè assentiret, fidelis esset, non fore coram Deo Hæreticum; moxque admoneat, eundem *à fidelibus, qui non habent de interioribus animæ iudicare, reputandum esse Hæreticum, & tanquam Hæreticum fugiendum.* Pro quâ doctrinâ affert idem Albertinus Rotam *Decis. 875. & quæst. 30. num. 3.* adijcit prætereà: *Quum quis facto, vel verbo monstrat se non firmiter credere fidem Christianam esse veram, & sanam, sed dubiam, talis est iudicandus Hæreticus manifestus sine vlteriori examine, & tanquam Hæreticus pertinax condemnandus.* Pro quâ sententiâ appellat Ocham quoque, ac Turrecrematam. Atqui, dum is Doctor Hæreticum externum à fidelibus & reputandum, & fugiendum, etsi à nullo Iudice declaratus sit (de hoc enim ibi loquitur) exertè affirmat, manifestò etiam concedit iudicium priuatum externum etiam de Hæretico singulari, quando sine expresso iudicio nemo alterum agnoscere, reputare ac fugere Hæreticum potest, vt liquet. Ergo eâdem caussâ & nomine idem Doctor indulget; vt nomen Hæretici & crimen emisso codice, certo homini, vbi vtilitas communis, vel necessitas imperat, imponatur.

X. Sed animaduertendum est, iudicium priuatum à publico non eo hîc distingui, quòd illud solâ in mente hæreat, hoc verò extrinsecus quoque cernatur; sed quia etsi priuatum sit quoque externum, nempe quod externâ voce, aut Scripturâ

râ proditur, tamen definiendi, obligandi, puniendique auctoritate ac iurisdictione penitùs caret, quâ solum externum forum Ecclesiæ potitur, vt sæpius dixi.

XI. Hanc pariter sententiam Romanus quoque inclytus Iurisconsultus suo munire calculo necesse habet, quum *Cons. 96. num. 2. vers. Secundo verò casu* articulatè fateatur, fas esse, occultum Hæreticum ad *spiritale* nocumentum vitandum, ne simplices ab eo inficiantur, detegere ac patefacere, dummodò ea patefactio extra iudicium non fiat per libellum famosum: licere etiam, quando iusta caussa vrget, adornatâ Scripturâ eundem Hæreticum prodere. Atqui non omnis Scriptura, quæ alterius crimen extra iudicium reprehendit, est famosus libellus, vt satis dilucet, & infrà ex professo demonstrabo, sed illa tantùm, quæ iniusta est, atque aliena delicta iniquè exprobrat, vel diuulgat. Romanus verò illic negat dumtaxat fas esse, extra iudicium per libellum famosum, qui semper iniusta Scriptura est, Hæreticum abditum manifestare, non autem, quin id per Scripturam iustam liceat, etiamsi extra iudicium, imò hoc potiùs tacitè dat, nec tergiuersari potest. Nam occultum alterius crimen ad graue Reipub. damnum, quod aliter arceri nequit, impediendum, fas esse manifestare, Theologorum omnium sententia citra controuersiam vna est apud Molfesium *in Summa, tract* 11. *cap.* 22. *num.* 188. & apud alios communiter. Iam si quis Princeps Hæreticus clancularius Hęresim subditis suis clam adlinat, incautosque perdat; quum summum Reipub. damnum ex propagatâ ab eo Hæresi nec per conciones, quas ille supprimit, nec per carcerem Inquisitoris, quem ille despicit, auerti queat; ius Theologo, qui latentem hanc pestem exploratis vestigijs deprehendit, profectò est, ad eam restinguendam

suendam Reipub. laboranti opem ferre, Hæreticumque Principem libro foràs dato ostendere, ac nuncupare, quo videlicet simplices ab eo deinceps caueant, neque ampliùs se decipi sinant. Cui doctrinæ ipse quoque Romanus non potest non libenter annuere. Si enim per eum, licet occultum Hæreticum ad nocumentum *spiritale* cauendum verbis detegere; & quamuis huiusmodi detectio Hæretici famam lædit, tamen, quia is ius non habet, vt tanto cum Reipubl. damno, quantum ex propagatâ Hæresi emergit, famam tueatur, iustè omnino hanc lædit; ac proinde & ipsa iusta est; licebit quoque per eundem Romanum ob eandem rationem, & iustâ Scripturâ nomen Principis Hæretici occulti ad maximum Reipub. *spiritale* damnum propulsandum, quod aliter declinare nequit, producere ac vulgare; & quanquam huiusmodi Scriptura famam illius dehonestat: nihilominùs, quia ille ius non habet ad eam tantâ cum animarum pernicie retinendam, iustè eandem dehonestabit, & ipsa quoque iusta erit.

XII. Denique Theologi, & iuris vtriusque Consulti etiam, quum ex destinato quærunt, quænam conditiones ad formalem & pertinacem Hæreticum constituendum exigantur, vt quòd sacro fonte ablutus sit, quòd oppositam veritatem ab Ecclesiâ tradi sciat, &c. nullam prorsus mentionem faciunt, vt ille à Iudice Hæreticus quoque declaratus sit; verùm vbi reliquæ conditiones adsunt, disertè affirmant omnes, eum Hæreticum pertinacem esse, ac formalem, atque vt talem existimandum, fugiendumque; non sanè ob ipsam Pontificiam execrationem (cuius nemo, qui cum illo agit, antequàm nominatim perculsus sit, reus sit, vt certum est) sed ob pestem tantùm ipsiusmet Hæresis, vt in Arnaldo, in Alphonso à Castro, in Ferdinando à Palao, in Farinacio, in Sanctarello,

&

& in alijs passim videre licet.a Quum igitur fideles illum, in quo Hæretici pertinacis conditiones omnes cernunt, Hæreticum reputare & fugere, etiamsi à nullo Iudice nominatim proscriptus sit, omnino debeant; quæ reputatio, & fuga sine iudicio & sermone de eodem Hæretico declinando, vt moris est, minimè contingit: manifestum est à Doctoribus cunctis potestatem de eodem ita sentiendi, ac loquendi fieri; ac proinde, si necessitas poscat, & libri quoque in eum scribendi, illumque Hæreticum nominandi ac diuulgandi.

XIII. Sed fortasse nonnemo ( vt vincat, aliquem saltem Doctorum meæ repugnare sententiæ, nimisque audacter à me asseueratum, neminem hactenus, qui eidem obnuntiaret, inuentum) grauiter obducet Gutierrezium *lib. 1. Canon. quæst. cap. 1. num. 12.* vbi perspicuè ait: *Nemini priuato licere aliquem appellare Hæreticum, etiamsi talis appareat, priusquam ab Ecclesia id iudicetur, aut per sententiam declaretur.* Et suprà *num. 13.* decernit ad Ecclesiam tantùm declarationem huiusmodi negotij spectare. Verùm ego nullo audaciæ periculo certare ausim quauis sponsione, ne Gutierrezium quidem expositæ à me doctrinæ refragari, quum is de casu longè diuerso à meo, vt mox apparebit, disceptet. Nam ipsummet Caput XXII. ita inscribit: *Quinam excommunicati sint vitandi:* deinde *num. 16.* vitandos negat, etiam *notoriè excommunicatos, excepto notorio Clerici percussore; quòd verius sit*, inquit, *etiam in factis notorijs requiri sententiam declarationis*, nempe vt reus pœnas luat, alijque eum vitare debeant. Mox autem *num. 21.* docet, vt Princeps Hæreticus pœnis Hæreseos *C. vlt. de Hæreticis* denuntiatis obnoxius sit, subditique fidelitatis authoramento soluti censeantur, haud satis esse, quod ille Hæreticus manifestarius sit,

a *Loc. cit.*

ſit, ſed requiri prætereà ſententiam, & declarationem Iudicis ipſum Hæreticum eſſe manifeſtarium pronuntiantis. Continuò verò *num.* 22. ſubdit; *Nemini namq́ priuato, nec etiam Iudici ſeculari, quum ſit incompetens cauſſa, licet iudicare aliquem Hæreticum, etiamſi notorius talis appareat, priùs, quàm ab Eccleſiâ id iudicetur, aut per ſententiam declaretur.*

XIV. Vbi primò animaduerto eundem Gutierrezium ita obſeruatè loqui; *Non licet iudicare aliquem Hæreticum*, non autem, vt paulò antè obiectum eſt, non licere aliquem appellare Hæreticum, quod longè diuerſum eſt, vt mox liquebit.

XV. Secundò animaduerto eundem Doctorem non generatim, ſed de ſubiectâ tantùm materiâ diſſerere, ac docere, fas non eſſe priuato, quiſnam Hæreticus manifeſtarius ſit, iudicare, eâ nempe ratione atque auctoritate, vt ille vitandus ſit, & à ſubditis fidelitatis officium ſuo Principi Hæretico pariter comperto negari poſſit, de qua quæſtione titulus ipſe propoſitus fuerat, & ibi ex deſtinato diſputat, non autem generatim de quolibet iudicio priuato à forenſi ſtrepitu longè peregrinante, nullâque iuriſdictione, aut in obligandi pœnæque infligendæ, vel meritæ iam renuntiandæ prædito. Quocirca quum *num.* 3. dixiſſet, manifeſtum Hæreticum eſſe, qui nullâ tergiuerſatione celari poteſt, quum factum ſcilicet, & ius eſt euidentiſſimum: ſtatim monet, id verum eſſe, *quantum ad claritatem notitiæ, non tamen quantum ad auctoritatem claritatis, quia etſi quando factum ita notorium ſit, quod nullâ poſſit tergiuerſatione excuſari, executio fieri poſſit, non tamen tenemur ad exequendum, quamdiu Eccleſia, vel Iudex tolerat, ad ipſam enim ſpectat declaratio huiuſcemodi negotij, non verò ad quoslibet priuatos.*

XVI.

XVI. Hinc constat planissimè per hunc Doctorem priuatis hominibus non quodcunque iudicium, sed illud tantummodò negari, quod inijciendæ religionis, pœnæque imponendæ Hæreticis, Hæreticosque minimè vitantibus auctoritatem obtinet, non autem cætera iudicia priuata, quæ huiusmodi auctoritate deficiuntur. Quod prætereà euidenter eo quoque reuinco, quia concedit ibi Gutierrez *claritatem notitiæ* Hæretici manifesti euidentissimam tam quod ad factum, quàm quod ad ius spectat, ante quamcunque Iudicis quoque sententiam haberi. At fieri nequit, vt quis Hæreticus manifestus dicatur, talisque Hæretici ius, factumque euidentissimum, nisi à priuatis multorum iudicijs ita dicatur, atque existimetur, vt clarum est. Imò ipsamet Ecclesia ac Iudices Pontificij nunquam suum iudicium contentiosum & publicum exercent, nisi priuata iudicia præcedant. Vnde enim colligunt hi aliquem esse manifestarium Hæreticum, nisi ex priuatis multorum iudicijs id attestantium? & quomodo testes rogati ritè sancteque asseuerare possunt, Titium v. g. Hæreticum manifestum se prodere, talemque totâ ab vrbe censeri, nisi priùs multorum priuata iudicia talem omninò renuntiârint? Non vetat igitur Gutierrez homini priuato omnia priuata iudicia de Hæretico, sed illud dumtaxat, quod obligandi ac puniendi vi pollet; ac propătereà subdit, *Licet executio fieri possit, quando factum notorium est, non tamen nos teneri* (hoc est, obligari) *ad exequendum, quamdiu Ecclesia vel Iudex tolerat.* Hinc infra *num.* 23 nempe statim post *num.* 22. præcedentem, in quo dixerat, *nemini priuato licere iudicare aliquem Hæreticum, etiamsi notorius talis appareat, priùs quàm ab Ecclesia id iudicetur, aut per sententiam declaretur*; hanc doctrinam de iudicijs pœnam irrogantibus tantummodò accipiendam

mox

mox indicans, exertè ait, pœnas non deberi, ne in foro quidem interno, nisi post sententiam.

XVII. Cæterùm etsi manifestum Hæreticum, antequàm à Iudice declaratus sit, nemo, Pontificiæ execrationis diris adactus, vitare cogatur; iure tamen naturali & diuino, qui Fidei Catholicæ inquinandæ, vel abijciendæ, si cum eo agat, periculum adit; obstrictus tenetur, vt ab eo omnino facessat. Tum verò de huiusmodi Hæretico cauendo, priuatim colloqui mutuò, iudicare, consulere in medium, publiceque eum appellare Hæreticum, & libro emisso refellere, ac nominare fas est.

## §. XVI.

*Allata hactenus firmamenta in Hæreticos, qui Catholicorum quoque filij sunt, suâ vi ac robore potiri.*

I. Verùm ne quis explanata huc vsque argumenta, nullo negotio eludi à se posse arbitretur, si fortè argutè contendat, ijs illos dumtaxat Hæreticos, qui Hæreticis à parentibus orti, inter Hæreticos vitam degunt, aut certè apud Hæreticos saltem Hæresim palàm sine fuco profitentur, oppugnari, quos sanè intento digito Hæreticos nominatim vocare, ac Apologetico elucubrato retundere ius sit; non autem reliquos, qui Christianis initiati sacris, ritu & more Catholico inter Catholicos viuunt: monendum hoc loco puto, recensitis supra rationibus vim suam ac pondus in vtriusque conditionis Hæreticos, inesse, vt eas sedulò expendenti facilè liquebit; vt eo etiam validè confirmatur, quod huiusmodi exceptio inanis omnino, tota merè voluntaria, commentitia & ficta, nullo rationis, legis, sciti, vel decreti stylobate subnixa est, vt patet.

II. Vnum

II. Vnum tamen diſcrimen vtroſque Hæreticos verè diuidit, quòd qui inter Catholicos more Catholico agunt, in foro externo *præſumuntur*, vt aiunt Iuriſperiti, ſeu exiſtimantur Catholici; qui verò inter Hæreticos more Hæreticorum ætatem exigunt, Hæretici *præſumuntur*. Cæterùm ſi Catholici inter Catholicos verſantis *præſumptio*, atque exiſtimatio contrarijs Hæreticæ nequitiæ indicijs luculentis, teſſeriſque compertis ab eo ipſo datis apertè elidatur; iam Catholicus ille Catholici opinione abdicatur, parilique cum natis inter Hæreticos, atque ex Hæreticis cenſu cenſetur, niſi quòd iſtius improbitas eo execrabilior eſt, quo tota ex malitiâ fluit, nullumque excuſationis velum poteſt oſtendere: at Hæreticorum plerique filij inter Hæreticos ab infantiâ educati, quibus Catholica Fides legitimè, planè pleneque nunquam propoſita eſt, ab Hæreſis crimine præ ineluctabili ignorantiâ immunes euadunt, vt diſertè tradunt Valentia 2.2.*diſp.*1. *quæſt.*10. *puncto* 4. *verſ. Hoc verò procedit.* Sanchez *lib.*2.*Decal.cap.*1.*num.*8. Malderus 2.2. *de Fide, quæſt.*2. *a.*7. *ad finem,* Bonacina *de legibus diſp.*1. *quæſt.*2. *puncto* 2.*num.*7. & alij paſſim.

III. Quamobrem quum Martinus Lutherus, Petrus Martyr, Bernardinus Ochinus, aliaque ſimilia monſtra, eiuratâ Catholica religione, ad Hæreticorum caſtra conuolârunt, Hæretici ſanè, antequàm etiam à Sede Apoſtolicâ nominatim proſcriberentur, appellari, libriſque agitari multo magis, quàm ipſimet Hæreticis ſati, ſemperque cum ijſdem verſati, inculpatâque Fidei Catholicæ ignoratione perpetuò obſeſſi iure optimo potuerunt. Eademque de reliquis quoque Catholicis ratio eſt, quoties documentis ſatis exploratis, præſertim libris Hæreticis luce donatis nuntium Chriſtianæ religioni ſe remiſiſſe, atque in Hæreſim

lapsos esse demonstrant; quos proinde velut Hæreticos pariter & nuncupare, & profligare non minùs, quàm cæteros, tametsi illi ab Ecclesia necdum renuntiati sint, sacris Theologis integrum est; sicut etiam alios inter Hæreticos semper degentes, quamuis nullâ adhuc censurâ ab eâdem Ecclesiâ illaqueatos Catholicis Doctoribus eâdem Hæreticæ appellationis infamiâ notare liberum, & solutum.

IV. Vnde Alphonsus à Castro *lib. 1. de iusta Haret. punit. cap. 11.* nonnullos Catholicorum inter Hæreticos hoc nomine referendos sapienter autumat. *Fateor*, inquit, *me nescire, quo pacto possim aliquos Doctores, qui pro Catholicis habentur, à crimine Hæresis excusare, quum in eorum scriptis aliquas reperiam sententias, quæ apertissimè, & ex diametro pugnant cum Ecclesiæ definitionibus, & ex eorundem Doctorum scriptis constat, eas ipsas Ecclesiæ definitiones, quas oppugnant, fuisse illis notas.* Sed ante Alphonsum iam pridem Diuus quoque Hieronymus in ea Apostoli verba: *Manifesta autem sunt opera carnis*: ad Galatas 5. hoc ipsum non obscurè tradiderat, disertè ita pronuntians: *Quicunque aliter Scripturam intelligit, quàm sensus Spiritûs sancti flagitat, quo conscripta est; licèt de Ecclesia non recesserit, tamen Hæreticus appellari potest.*

## §. XVII.

## *Expositis firmamentis locum quoque esse, quum Hæresis palàm damnata non est.*

I. Hactenus de iustâ Hæreticorum nomenclatione à Theologis, quum eorum Hæresis ab Ecclesiâ apertè iugulata est, iure meritoque vsurpandâ. Quid verò si Hæresis ab eâdem Ecclesiâ expreisè damnata non sit?

II. Tum idem decernendum, ac quasi manifestò ea proscripta est, censeo, nec laboriosè ostendo. Esto enim. Hæresis nominatim perempta non sit. Quæro, num illa nihilominùs Hæresis reuera est, an secus? Si Hæresis non est, tunc huius dica certè nemini falsò temereque impingenda, vt constat; Sin autem Hæresis adhuc testata est, idem ius hanc quoque explodendi, Hæreticique nomine quemcunque, qui eam affectatur, insigniendi, Theologis, doctisque Viris sartum tectum manet; quod pariter adducta anteà argumenta persuadent, tum quia antiqui Patres, & Doctores, Hæretici nomine vocandum suo exemplo quemcunque, qui Hæresim, etsi hæc nominatim proscripta non sit, committit, palàm docent; tum quia edictum Sacrorum Quæsitorum iubet quosuis Hæreticos, vel suspectos de Hæresi, hoc est, Hæreseos siue clarè, siue tacitè damnatæ crimine vel suspicione laborantes ad eiusmodi tribunal deferri; tum quia non solùm nulla lex obnuntiat, sed vix etiam vlla ferri posset, quæ id iure vetaret (nisi fortè tum, vbi maius emolumentum faciendum, aut damnum arcendum eam suaderet) si quidem, etiamsi Hæresis apertè obtrita non esset, adhuc maximum detrimentum in Christianam Rempub. si illius exturbandæ, Hæreticique nomen ipsi mordicus adhærentibus imponendi ius de medio esset sublatum, nec Theologis doctisque Viris priuatim concessum, redundaret; tum quia hoc eodem iure antiquato, ac dempto, iusta sui defensio, ipsique iniuriæ par, Catholicæ religioni, ac plurimorum innocentiæ, quam vtramque libelli famosi, Hæreticique fœdè lædunt, iniquè eriperetur; tum demum quia & reliqua documenta anteà enucleata hîc pariter militant, vt facilè qui ea omnia accuratè trutinatus, etiam huic quæstioni aptauerit, recognoscet.

III. Dixi autem primò: *Etiamsi Hæresis ab Ecclesia expreßè damnata non sit*; quia reapse Hæresis nulla, quantum quidem ego cognitione assequor, esse potest, quin tacitè saltem impliciteque ab Ecclesiâ damnata sit. Hæresis quippe materialis, de quâ hîc loquor, eadem scilicet, ac propositio Hæretica, nihil aliud est, quàm error intellectûs voluntarius, veritati Fidei Catholicæ oppositus, vt *cap.* 1. *num.* 2. definitum notaui. At huiusmodi error vel est contra definitionem Concilij generalis, vel contra Sedem Apostolicam, vt Alphonsus à Castro illic laudatus edisserit; & tum liquet Hæresim esse manifestò ab Ecclesiâ, vel eius primario capite adspectabili proscriptum: vel sacræ Scripturæ, aut totius Ecclesiæ consensus, seu traditioni diuinæ, aut concordi Doctorum omnium sententiæ repugnat, vt idem Alphonsus eodem loco probat; & tum ab Ecclesiâ implicitè damnatam esse in aperto est; quandoquidem eàdem Ecclesia damnat implicitè, Hæresimque decernit, quicquid vel sacris litteris, vel traditioni, vel concordi Doctorum sententiæ aduersatur.

IV. Dixi secundò. *Si Hæresis testata est.* Quia si probabile tantùm est, eam esse Hæresim, ac proinde probabile item non esse, tum huiusmodi Hæresis nota, alicui doctrinæ nonnisi probabiliter inuri potest. Sin dubium est, an illa Hæresis sit, & quidem ita anceps, implexumque, vt firmo iudicio, vel opinioni probabili, neganti Hæresim esse, locum non relinquat; tunc Hæresis suspicionem, vt ex Alphonso *lib.* 1. *de iustâ Hæret punit. cap.* 4. elicitur, meritò gignit.

V. Hinc de quibusdam Catholicæ religionis punctis dissensiones, non solùm inter Catholicos, Hæreticosque sed inter ipsos quoque Catholicos mutuæ, ac tam multæ, dum aliqui eorum opiniones nonnullas Hæresis damnant, eorumque pa-

tronos Hæreticos aiunt: alij contra vtrosque absoluunt. Hinc Philastrius Brixiensis Episcopus in eo, quod de Hæresibus conscripsit, opere multas assertiones inter Hæreticas retulit, atque Hæreses esse pronuntiauit, quas tamen Alphonsus modò appellatus Capite illo IV. velut Catholicas ab omnibus defendi, iam disertè testatur. Hinc Bernardus de Luthzenburgo Ordinis Dominicani Mopsarabes suo Hæreticorum Catalogo inseruit, quos nihilominùs idem Alphonsus inibi *cap.* 7. verè Catholicos esse docet. Hinc olim Diuus quoque Hieronymus *lib.* 2, *in Ruffinum*, eundem Ruffinum Monachum & Sacerdotem introductæ Hæresis insimulat, cuius tamen lucubrationes tum ab Ecclesiâ minimè notatæ, neque ipse proscriptus fuerat, vt perspectum est. Quod planè argumento certo est, complures sententias, atque Auctores, quamuis ab Ecclesiâ non palàm Hæresis damnatos, à Patribus tamen, atque Doctoribus ex varijs fundamentis, quibus quisque innitebatur, Hæresibus, atque Hæreticis fuisse annumeratos.

VI. Verùm vt in reliquis delictis, ne quis alterum sine graui caussâ, ad damnum scilicet maioris momenti vitandum, vel ad bonum publicum procurandum, temerè infamet, sedulò cauendum est: ita in grauissimo Hæresis crimine id potissimùm obseruandum, ne cui huius labes sine argumentis necessarijs, permagnisque de caussis inferatur. Adeoque iure optimo idem Alphonsus *lib.* 1. *aduersus Hæreses, cap.* 7. & 9. nec non *lib.* 1. *de iusta Hæretic. punit. cap.* 7. in eos acriter inuehitur, qui præcipiti linguâ & calamo, Hæresis, Hæreticiq́; probris alios dedecorant. Qui autem alterum in crimen Hæresis temerè vocat, Hæreticumque inconsideratè nuncupat, peccat sanè contra iustitiam, quæ scilicet famam proximi fœdari vetat, non tamen contra Apostolicum edictum de iudi-

cio Hæresis non exercendo, quod ad forum externum dumtaxat, & contentiosum, vt explicatum est, pertinet. Iudicium autem priuatum de Hæresi, atque Hæreticis, quoties solidis argumentis, grauibusque causis nititur, quin liceat, Theologis maximè, nemo Catholicorum, quem viderim, inficiatur, nemo nisi imperitus, vt longa disputatio hucusque texta persuadet, negare potest; neque satis etiam intelligo, quo pacto sine ingenti temeritate, & Hæresis fouendæ quoque suspicione id quisquam negare queat.

VII. Hæc omnia copiosiùs atque vberiùs de hac quæstione, quam à nullo propositam, ac pertractatam (quamuis in vestigando multus fuerim) reperire potui; aliquorum gratiâ præcipuè, qui nodum in scirpo quærunt, enucleare operæ pretium duxi. In quâ sanè disceptandâ sicut nullum ducem, quem sequerer, nancisci mihi licuit, ita occasionem saltem alijs, vt feliciùs eam absoluant, à me oblatam, in sinu gaudeo.

## Cap. IV.

## Apologetica Catholicæ Religionis, vel innocentiæ aduersùs Hæreticos, aut Calumniatores scripta, non esse famosos libellos, conuincitur.

I. Solidam doctrinam de facultate priuatorum Theologorum propriâ, singulares Hæreticos, nec dum etiam à Sede Apostolicâ expressè damnatos, nominatim editis libris refutandi, nuncupandique hactenus varijs argumentis ac tabulis, tanquam mœnibus ac propugnaculis, quan-

sum

tum conniti potui, circumuallaui. Nunc qui cuniculi contrà ad hæc subruenda agi, quæ machinationes ad euertenda admoueri queant, non incuriosè dispiciendum.

II. Cerno in primis famosi libelli crimen inuidiosissimum ijs affingi: tum quia Imperatores Valentinianus, & Valens l. *vnicâ*, vnà cum Glossa *verbo*, sanè, *literâ* Q. C. *de famos. libell.* decernunt capite plectendum, qui alteri crimen quodcunque per famosum libellum, etsi eiusmodi crimen detegi publicæ salutis Principis, vel Reipub. intersit, exprobrauerit. Tum quia hinc Baldus in eam legem sancit, nullum prorsus famoso infamandum libello, sed Iudicem dumtaxat adeundum ab eo, qui scelus, quod obiectat, verum existimat. Tum quia Floridus *Cons.* 112. *num* 8. *lib.* 1. multis sacrorum Canonum Consultissimis, duce *Abbate*, in medium allatis, generatim pronuntiat, quamcunque criminationem alterius, extra Iudicij septa adornatam lege vetari. Tum quia Farinacius *quæst.* 105. *num.* 219. proposito dubio, an conuicij veritas quemquam pœnæ iniuriarum immunem reddat, recitatisque Doctorum opinionibus planè tredecim; tandem *num.* 247. & *seq* si crimen alteri per libellum famosum vitio versum sit, conuicij veritatem nunquam noxæ iniuriarum eximere, vt vt aliter accidat, quum quis nomen alterius infamiæ subijcit non scripto, sed verborum tenus, laudatque quod anteà *num.* 241. & *num.* 246. retulerat, vbi plerosque, qui commune placitum esse testantur, memorat, ac *de iure* quidem *Canonico expeditissimum* censet. Subditque *nũ.* 248 idem vtroque iure tam in Ecclesiastico foro, quàm in profano iam vsitatũ, etsi fortè iuris ipsa effata seueriùs expensa, secùs iubeant, aut certè sufflamini sint obnoxia. Tum denique quia Bossius in *Tit de iniur.* *nũ.* 4 *vers. nec obstat.* adducto Romano *Cons.* 96 *nũ.* 2.

eandem doctrinam amplectitur, fidemque facit, omnes existimare nefas esse, verum crimen etiam, extra iudicium per libellum famosum, quamuis illud detegi Reipub. intersit, vulgare; pauloque pòst *vers. Aduerte tamen*, ait, *se in hoc non reperisse contradictorem.*

## §. I.

## *Famosi libelli infamiam Apologeticis inustam perperam, ipsâmet famosi libelli definitione aboleri.*

III. Verùm quàm casso labore tota hæc moles extruatur, vel solâ ipsâ libelli famosi definitione liquere potest. Famosus quippe libellus, vt Angelus, & Siluester in *Summa. Verbo, libellus famosus*, definiunt, nihil aliud est, nisi *compositio in scriptis facta in infamiam alicuius, eius, quod quis probare non vult, & in publico iactata.* Quam definitionem probat quoque Farinacius *q.* 105. *num.* 421. affirmatque esse *secundùm Doctores.* Atqui in Apologeticis Auctores toti in eo sunt, vt, quàm maximè possunt, crimina calumniarum, atque Hæreseon probent, ostendantque, tantum abest, vt nolint. Igitur famosi libelli definitio ac probrum illis hærere non potest. Quæ sanè ratiocinatio eos, qui huiusmodi definitionem recipiunt, & nihilominùs in famosi libelli crimen Apologetica vocare non dubitant, penitùs iugulat, vt in confesso est. At ego hanc definitionem mancam omnino ac mutilam esse iudico, eoque facilè vinco, quòd infamia alteri non solùm, quum hæc non probatur, sed multò magis quum ipsa argumentis probatur, vt patescit, irrogatur. Imò in iudicio ipso forensi, vbi crimen documentis ostenditur, infamiâ reus laborat illico, vbi verò probationes deficiunt, libelli conditor capite plectitur, & *talis*

*libellus famam eius, in cuius ignominiam compositus erat, non lædet,* inquit Glossa *Si quis,* C. *de famos. libell.* Quum igitur fœdior infamia è crimine probato, quàm non probato proficiscatur, haud dubium, quin illa scripto exarata famosi naturam libelli multò magis, quàm ista, induat.

IX. Quocirca meliùs Theologi libellum famosum scripturam esse, occulta alicuius crimina ad probrum aperientem, consentiunt, Ludouicus Molina *de Iust. tract.* 4 *disp.* 35. *num.* 2. vbi egregiè monet, *Quando res, quam ea Scriptura continet, iam erat publica, non habere rationem libelli infamatorij.* Vincentius Reginaldus *lib.* 24 *Fori pœnit num.* 116. Bonacina *de Contract disp.* 2 *quæst.* 4 *puncto* 9. *num.* 1. vbi Finellum citat, & alios; Filiucius *tract.* 40. *cap.* 3. *num.* 79. vbi ait, esse *Scripturam, qua defectus proximi manifestantur*; nonnisi enim, quæ occulta sunt, produntur. Subscribunt Rebellus quoque *de obligat. Iust par.* 1. *lib.* 4 *quæst.* 7. *num.* 1. & Malderus 2. 2. *tract.* 7. *cap* 1 *dub.* 6. vbi dicunt, esse *Scripturam, quâ fama proximi iniustè læditur.* At quando delictum publicum est, iam illa deperdita est, vel cæsa, adeoque libello iniustè non læditur, nec lædi, nisi quid clancularij dedecoris retegatur, potest.

V. Hanc eandem conditionem ad libelli famosi notam subeundam, vt crimen, aut vitium, quod scripto alicui impingitur, abditum sit, necessariò requirunt omnes illi Doctores, qui actione iniuriarum negant teneri eum, qui alium iam vulgo infamem infami appellauit nomine, vt Mirtillam meretricem totâ vrbe notam, quemadmodum tradunt Angelus in l. *item apud Labeonem* §. *interdum, num.* 1. ff. *de iniurijs*, Belusius *in pract. lib.* 1. *cap.* 3. *rubr. de iniur. num.* 76. & llij. At extra controuersiam est, libellum famosum nisi grauem inferat iniuriam, nullum esse posse, vt Romanus *Cons.* 178. Bertazzolus *Cons.* 135. *num.* 3. Cephalus

*Conſ.*341 *num lib.*3. & Farinacius *quaſt.*19?. *nũ.*492. obſeruant, quorum poſtremus addit, omnia iura, atque Doctores ita cenſere. Cuius dicti ratio ineluctabilis in promptu eſt, quia quum iniuria ſit velut genus, & famoſus libellus inſtar ſpeciei; atque illa reſpectu huius, veluti animal reſpectu hominis ſe habeat: ſicut non omne animal homo eſt, ita nec omnis iniuria eſt famoſus libellus: rurſumque quemadmodum nullus poteſt eſſe homo, quin ſimul animal quoque ſit; ita nec libellus famoſus, niſi iniuria quoque ſit, ſeu niſi iniuriam faciat. Igitur illi Doctores, qui actione injuriarum eum, qui Mirtillam vulgati corporis ſcortum publicum, meretricem vocat, teneri inficiantur, illum libellum, qui delicta publica tantùm & manifeſta refert, non eſſe famoſum, dare neceſſe habent, ſiquidem huiuſmodi libellus iniuriæ expers eſt, neque cum damno alterius, famam iam infamatam, vt palàm eſt, infamat.

VI. Haud ignoro, Angelum in l.8. C. *de in iur.* Minſingerum *Conſ* 7. *num.* 29. & Farinacium *q.* 105. *num* 2?1. diſſentire, quòd eo caſu operæ pretium Reipub. eſſe nequeat, vt crimen publicum innoteſcat, quum iam notum ſit, neque vlli vſui eſſe queat, niſi vt contumeliam edat, adeoque animus tantùm iniuriæ iniungendæ exiſtimetur. Eſto. At ſaltem, ſi compertum ſit, Scripturam, quæ publica alicuius ſcelera recenſet (famam honeſti viri injuſtè alioqui læſura) à probo viro ſine malo dolo, iuſtamque ob cauſſam fuiſſe elucubratam, ratio omnis iniuriæ Angelo quoque & Farinacio arbitris, ceſſabit; ac proinde etiam libelli famoſi, vt planum eſt; adeoque vbi tria hæc concurrerint, crimen publicum, iuſta neceſſitatis, vel commodi cauſſa, animique probi exiſtimatio, iniuriæ famoſoque libello locus per vtriuſque ſententiæ patronos eſſe non poteſt.

VII. De-

VII. Deinde idem Farinacius *Conf 30. num. 90. notorij iuris* & facti, vt appellat, enucleatâ distinctione, quando delictum maiori parti populi manifestum est, annuit libelli famosi piaculum non esse, quòd tum famæ alterius non detrahatur quicquam, neque dedecus cuiusquam prodatur. Nec sanè obest, quod idem Auctor *q. 105. num. 428.* vbi pœnam libelli famosi, qui in notam meretricem vulgatus est, ait mitiorem esse debere, aliter sentire videatur. Nam eo loco tum duntaxat libelli famosi crimen agnoscit, quum scripto meretrici fit aliqua iniuria, sine quâ famosus libellus nullus esse potest, vt constat. Atqui meretrici publicæ iniuria eo non fit, quòd eius crimen publicum literis mandetur, siquidē fama illius iam profligata, turpi meretricis appellatione nihil preterea læditur, neque ipsa hoc tantùm nomine offendi iure potest, ac proinde libellum famosum hinc tantummodò concinnare licet. Quare iniuria, quæ illi nihilominùs fit aliquando, alio respectu fiat, necesse est, vt patet; eo scilicet, quòd publicum flagitium illi per libellum famosum cum ignominiâ exprobratur, eiusque ius, ne sibi ita exprobretur, apertè violatur: adeoque is, qui hoc pacto illi crimen eiusmodi exprobrat, animum iniuriæ, & contumeliæ faciendæ præ se fert, & reapse facit, proptereaq; meritò etiam famosi libelli Auctor habetur, quanquā leuiùs, quàm quum in hominem honestū scripto inuadit, punitur. Verùm vbi publica infamia simpliciter, & candidè, sine praui animi indicio, vel contumeliæ faciendæ suspicione, ex iustâ perspectâque caussâ refertur in tabulas, luciq; creditur, longè alia ratio est, quum nullum iniuriæ vestigium, ideoque nec famosi libelli tum reliquum esse queat, vt Farinacius quoque priore loco *Conf. 30 num 90.* relato non obscurè significat. Hæc de facti notitiâ.

VIII. Quid verò vbi crimen solâ iuris notitiâ compertum est? Turrianus cum nonnullis alijs *de Iust disp.* 53 *dub.* 3, censet, si delictum alio in loco narretur, ad quem probatæ sententiæ cognitio, præ magno interuallo nullâque commercij communicatione ægrè erat peruentura, id nefas esse. At ego notitiæ ipsius iuris duplicem conditionem distinguendam, obseruandamque existimo. Vel enim Iudex in Reum certum, atque à se agnitum publicam sententiam damnatoriam pronuntiauit; vel non pronuntiauit. Si pronuntiauit, integrum cuique ac solutum arbitror, eiusmodi sententiam quocunque in loco, vltra Garamantas etiam & Indos publicare. Quod eo perspicuè dilucet, quia Iudex, sicut Reo damnato bona externa, & vitam quoque pœnæ nomine iure aufert, & alijs eandem auferendi ab illo potestatem meritò dat, ita etiam ad scelus vindicandum famam eidem Reo potest ipse pœnæ item nomine eripere, vel per alios eripiendam curare. Quocirca vbi sententiam publicè in eum tulit, posset eam typis mandare, publicis basilicis affigere, atque ad longinqua omnia loca, quò omnibus enotesceret, transmittere; adeoque dum publicè eam fert, cunctis facultatem indulget, vt eam vbilibet publicare queant. Quin imò hoc ipsum quoque, vt vbique eadem, quoad fieri potest, publicetur, expetere videtur. Vnde fit, vt singuli facultate publicandi criminis & pœnæ quouis in loco, etiam remotissimo, saltem ex Iudicis voluntate, potiantur, & quamuis famam Rei ita lædant, crimen illius & pœnam vulgando; iure tamen suo, & potestate ab eo, qui potest, factâ illam lædant. Quam doctrinam pulchrè edisserit, traditque *Cardinalis* de Lugo *tom.* 1. *de Iust disp* 14. *sect.* 6. *num* 72, eiusque patronos Caietanum, Maiorem, Azorium, Molinam, Sa, Fagundez, Filliuzium, Lublinum, Dia-

nam *num* 71. laudat, ac refert, nec Farinacius *Conſ.* 30. *num* 90. vt mox liquebit, diſſentire poteſt.

IX. Sin autem damnatoria ſententia publicè à Iudice pronuntiata non eſt, ſed crimen à Reo dumtaxat in iudicio confeſſum, vel legitimis teſtibus plenè probatum eſt, non verò publicatum; non poteſt id neſcientibus aperiri, niſi eâ ratione, & cautione, quâ cætera, quæ occulta ſunt, ex iuſtâ cauſsâ nonnunquam produntur. Quippe in hoc caſu ante latam publicè ſententiam facultas publicandi delicti nondum ab eo, qui illam dare poteſt, reapſe data eſt. Quamobrem etiamſi crimen Iudici ſatis oſtenſum ſit, vel ex propriâ Rei confeſſione conſtiterit; dum tamen occultum, non eſt, cur magis liceat id alibi, vel apud alios publicare, quàm reliquas res arcanas; quandoquidem tota ratio, cur poſt ſententiam publicari queat, auctoritas ſcilicet publica Iudicis concedentis ius ſingulis præſtandi id, quod ipſe facere potuiſſet, hîc, vt clarum eſt, penitùs ceſſat. Quo ſanè pacto commune Theologorum placitum idem *Cardinalis* de Lugo aptè interpretatur, aut temperat, diſerteque Farinacius *Conſ.* 30. *num* 90. ſæpius commemorato docet, vbi, quum delictum ſoli Iudici, Actuario, ac Litigatoribus notum eſt, negat poſſe toti populo citra iniuriam detegi.

X. Quod ſi ſententia à Iudice lata quidem eſt, etiam in iudicio & foro externo, non tamen publicè omnino, ſed eo conſilio vt infra limites alicuius communis maneat; vt ſi Religioſus Antiſtes aliquem è ſubditis iuridiciali ſententiâ damnet, ac multet; haud ſanè fas eſt, huiuſmodi piaculum extra tale commune Ordinemque enuntiare, vt cum Molinâ idem *Cardinalis* inibi *num.* 73. auctor eſt, fuſiusque *num.* 74. & *ſeqq.* explicat.

XI. Porrò vbi certum eſt, probato iam crimine, Reoque conuicto, ſententiam damnatoriam à Iu-

à Iudice paulò pòst esse pronuntiandam; si quis ante hanc illud euulget, lethiferâ noxiâ idcirco obstrictus minimè videtur, quum eâ publicationis modicâ anticipatione graue damnum Reo non inferat, vt cum Molinâ rursum idem *Cardinalis, ibid num. 79.* sancit. Hæc de iuris notitiâ.

XII. Ex quibus manifestum est, quoties siue publico facto, siue publicâ damnatoriâ sententiâ probra criminum & Rei noti vulgata sunt, ab eo, qui hæc memorat, refert, aut scribit, nisi quam aliam iniquam circumstantiam addat, iniuriam eidem Reo nequaquam fieri, ac propterea nec famosi libelli culpam committi posse.

XIII. Verùm eadem occulti delicti conditio ad famosi libelli piaculum contrahendum necessaria, suadetur præterea ex communi scito Doctorum, qui, vbi Reipub. expedit manifestari flagitium, actione aut pœnæ iniuriarum negant teneri eum, qui alteri id verè obijcit, tritâque Sanctione l. *eum, qui nocentem*, ff *de iniurijs*, nituntur, vbi dicitur: *Peccata nocentium nota esse, & oportere, & expedire*, nec damnari debere, *qui nocentem infamauit:* quemadmodum expressè decernunt Bartolus, Cynus, Azo, Hostiensis, Abbas, Iason, Brifcien. Afflictus, Baldus, Salycetus, Socinus, Alexander, Boërius, Bitur. Villalobos, Clarus, Suarez, quos quidam Iurisconsultus apud Farinacium *Cons. 30 num. 156.* recitat, conspirantque Bellapert. Angelus, Aretinus, Ioan. Fab. Nicas. Anan Felynus, Io. Andreas, Oldradus, Gramaticus, Ludou. Bologninus, Ignatius Lopez, Iodocus, Bossius, Fabius à Monteleone, Antonius Gomez, Andreas Gayl, Viuius, & Andreas Fachineus, quos idem Farinacius *q 105. num. 226.* recenset. Atqui alterum nemo infamare potest, nisi delictum eius, quod enuntiat, abditum sit; si enim id esset publicum, iam ille esset infamatus. Igitur quum scelus est verum, occultumque,

que, si Reipub. interest id prodi, iniuria alteri, tot amplissimis Iureconsultis arbitris, nulla planè irrogatur; adeoque nec famosus libellus tum cudi potest. Quod demum confirmo è Glossa l. *vnica*, C *de libellis famos. lit.* A. vbi ait: *Sed nec alijs licet pandere per libellum famosum, sed in iudicio accuses:* quibus verbis materiam famosi libelli, nonnisi occulta crimina, quæ sola pandi possunt, non autem publica esse, perspicuè indicat.

XIV. Quibus solidè iam stabilitis, palàm efficitur, illa Apologetica, quæ calumnias, Hæreses-ùe ab exploratis Calumniatoribus, aut Hæreticis compositas, vulgatisque Codicibus inhalatas diluunt, famosos libellos (quoties I. crimen calumniæ, vel Hæresis publicum est, vtpote publico libro exaratum. II. Iusta & necessaria caussa tuendæ innocentiæ, vel Catholicæ religionis vrget. III. Mens & consilium ab omni prauo affectu libera sunt) esse non posse. Vbi namque tria hæc Scripturam scelerum exprobratricem muniunt, vtcunque eadem scelera singularibus quoque hominibus culpæ ab illa dentur, iniuriæ crimen eidem affingi, ex sententiâ Doctorum omnium non potest, ac propterea nec famosi libelli.

XV. Imò verò quamuis crimen Hæresis abditum sit, aut Hæreticus ipse occultus: quando Inquisitores neque hunc frænare, quia in potestate habere nequeunt; neque illud coërcere omnino ac penitùs extinguere, quia Hæretica lues, Auctoris nomine suppresso, aut personato codicillis euulgata grassatur, possunt; qui eiusmodi clancularium Hæreticum certo sibi compertum non solùm ad Sacrum Quæsitorum tribunal defert, sed publicato etiam Apologetico cunctis manifestat, & famam eius grauiter lædit, nullâ tamen ei facit iniuriam;

riam; tum quia huiusmodi criminis Auctorem vulgo detegi, Reipublicæ Christianæ valde interest; tum quia ad graue Catholicæ religionis damnum, quod ei ab occulto Hæretico imminet, neque aliter auerti potest, arcendum, iure suo famam illius infamat, vt ex ijs, quæ paulò antè *num.* 13. & suprà *cap.* 3. §. 15. *num.* 11. notaui, exploratum est: ac proinde quum ita eum infamando nullam iniuriam illi irroget, neque famosi libelli Auctor, aut faber esse, vel dici potest, vt constat.

## §. II.

### *Famosi libelli labem arcent obiecta crimina, quæ non ignorari Reipub. interest, & Principi, vel Iudici probantur; aut Apologetica ipsa, quæ ab Auctore extra suspicionem iniqui animi posito elucubrata esse constat.*

I. Iam duplici insuper aggere, præter definitionis vallum, legitima Apologetica, ne famosi libelli labe notari queant, mihi circumsepienda sunt.

II. Nam primò, quando crimina, quæ in libello carpuntur, vera sunt, & ea prodi Reipub. conducit, Iudicique, aut Principi probantur, huiusmodi exprobrationem & libellum esse extra noxiam libelli famosi, asseuerant vnanimo consensu Doctores omnes, Albericus, Oldradus, Cynus, Hostiensis, Ioan. Fab. Abbas, Felynus, Antonius de Butrione, Io Andreas, Socinus, Azo, Augustinus, Romanus, Diaz, Boërius, Aufrer. Bossius, Gayl, Suarez, Magon. Graffis, quos refert Farinacius *quæst.* 105. *num.* 232. vbi animaduertit hac de re inter cunctos planè conuenire, cui sententiæ ipse

quoque

quoque *num* 247. infrà subscribit, legesque scita, & iura ad eius patrocinium recitat. At Apologetica, quæ calumnias, aut Hæreses firmissimis documentis refellunt, vera flagitia, & quæ retegi expedit Reipub. persequuntur, &, quum Sacris Quæsitoribus, Episcopis, ac Principum ministris ad facultatem, antequam edantur, impetrandam, censenda porriguntur, iisdem quoque, velut legitimis Iudicibus eadem satis probant. Igitur à famosorum libellorum contubernio, ac probro, ex placito Doctorum omnium longè discedunt.

III. Deinde. Quamuis Farinacius eâdem *quæst.* 105. totâ *Inspectione* 3. & 4 tam operosè contendit, nefas esse verum crimen, etsi Reipub. prosit, id manifestari, per libellum famosum cuiquam obiectare; tamen *num.* 123. vnà cum Bellaperticâ, Cyno, Alberico, Salyceto, Nicasio, Felyno, Socino, & Angelo ingenuè fatetur, famosum libellum, quum animus Auctoris, à quo scriptus ille est, deprauatus minimè existimatur, seu præsumitur, nequaquam esse. Quod etiam eo ostenditur planissimè, quia nulla iniuria sine prauo affectu animoque fieri potest, vt apertè ex legum scitis Alexander, Salycetus, Angelus, Albericus, Augustinus, Romanus, Grammaticus, Aymon, Boërius, Corradus, Mysingerur, Baiardus, Mascardus, Claudius, Hondedus, & Surdus, quos memorat, & probat idem Farinacius *loc cit. num.* 111. & *seq.* decernunt, & Baldus quoque Crauetta, & Bertran. quos Bernardinus Bissa apud eundem Farinacium *Cons.* 30. *nũ.* 41. adducit, ac sequitur, confirmant. Sine iniuriâ autem famosum libellum conflari non posse, iam suprà §. . *num.* 5. à me demonstratum est.

IV. Sed quo pacto vitiosum affectum ab Auctore libelli abfuisse probari potest? coniecturis sine dubio variâque existimatione, & quidem tam validè, vt etiamsi verba ipsa vel facta suâpte na-

turâ

turâ sint iniuriosa, ac proinde in dubio mens iniuriæ cupida præsumatur; nihilominùs per coniecturas eo faciendæ iniuriæ consilio non fuisse edita, vel patrata vincatur, vt docet Bellapertica in l. *Si non conuicij*, *vers. Et probabit*, C. *de iniur.* & ibi etiam Cynus *num.* 2 *vers Dices modò*. & Angelus *num.* 3 *vers Et ideò incumbit*. Io. Andreas *in addit. ad Specul in tit de iniur. vers. Per circumstantias enim.* Felynus in C *Quum te, num.* 18. *vers. Si quod cognoscitur ex coniect de sent & re iud.* Beluis. *in pract. lib.* 1. *cap.* 3 *de iniur. num.* 3. & plerique alij, quos Farinacius *quæst.* 105. *num.* 117. & 121. enumerat, & commendat.

V. Atqui quoties crimina alicui iustâ ex caussâ obijciuntur, toties *æquissimum est*, Couarruuiâ teste *lib.* 1. *variar. cap.* 11. *num.* 6. *vers. Tertiò ad præmissa* vnà cum Oldrado, Io. Andreâ, Abbate, Romano, Ripâ, Speculatore, Martino Nauarro, quos illic laudat *præsumere, non animo iniuriandi, sed ex caussa contigisse.* Quod etiam è generali Legum, & Doctorum pronuntiato, eam sanctionis interpretationem, quæ delictum excludat, quoties legitima aliqua caussa, ex quâ factum manare potuit, præsto fuit, præferendum esse, sciscente perspicuè efficitur, vt elicitur è l *Inter omnes*, § *rectè. ff. de furt* & tradunt disertè Menoch. *lib* 1. *de arbitr quæst* 90. *num.* 25. Marsilius *Cons* 7. *num.* 23. & 25. *in rubr de fideiuss num.* 47. Ruinus *Cons.* 145. *num.* 10 *lib* 3. & Augustinus Lazarinus apud Farinacium *Cons* 30. *num.* 53. Quanquam enim quum verba ipsa naturâ sua indifferentia non sunt, sed iniuriosa, malus animus inferendæ iniuriæ ex l *Si non conuicij*, C. *de iniur* præsumitur, quemadmodum Romanus *Cons.* 96. *num.* 4. &, ibi Mandosius *in addit lit.* B. Socinus *Cons.* 146. *post. num* 7. *lib.* 1. Augustinus *in addit. ad Angel de malef in glos verba iniuriosa, num* 3 Decianus, Craneta, Iosephus Ludouicus, Petrus Gregorius,

rius., Paramus, & alij apud Petrum de Auiles contra Ioannem Spinum *art.4 num.479.* vsque ad 472. vbi egregiè ac luculenter id probat, cæterique omnes à Famiano Centolino aqud Farinacium *Conſ. 30. in addit lit* L. commemorati inter ſe concinentes, Auctores ſunt: id tamen intelligitur neceſſariò tum dumtaxat verum eſſe, vbi nulla coniectura, vel præſumptio fortior, quæ huiuſmodi verborum præſumptionem elidat, ad manum eſt; nam vbi hæc adeſt, ſecus omnino cenſendum. At enim cauſſa iuſta tam potens eſt, vt etiamſi verba ipſa ſint iniurioſa, nihilominùs ab actione iniuriarum ſemper liberet, vt dilucidè ſtatuunt Bartolus in *l. vlt. num. 7. ff. de hæred inſtit.* Cœpol. *Conſ. crimin 70. num. 13.* Claud *ad Bertaz. Conſ. 175. lit.* A. Surdus *deciſ. Mantuan. 89. num. 29.* Boërius *Conſ. 4. nũ. 43.* Aymon. *Conſ 9. nũ. 16.* multoq; magis idem ſentiunt, qui iniuſtam quoque cauſſam ad iniuriam excuſandam ſatis eſſe arbitrantur. Anton. Gomez *Tom. 3. variar. reſol. cap. 6. rubr. de iniur num. 2. verſ aduertendum tamen* vbi pleriſque alijs recitatis communeſcitum eſſe teſtatur, Alexander *Conſ. 212. num. 4. verſ. item iſte teſtis*, Ruuius *Conſ. 145. num. 16. lib. 5.* Io. Andreas *ad Speculatorem in tit. de iniur. verbo, Concipitur, verſ propter quod*, Oldrad. *Conſ. 53. num. 3. verſ. imò quandoque*, Aymon. *Conſ. 386. num. 20.* Puteus *Deciſ. 52. num. 2. lib. 3.* Boſſius *in tit. de iniur. num. 3. fin.* Quocirca eadem iuſta cauſſa & prauum quoque animum depellat, ſeu praui animi exiſtimationem perimat, neceſſe eſt, alioqui è prauo tantùm affectu iniuriarum reum qui verum etiam crimen exprobrat, fieri, & res ipſa loquitur, & Alexander de Neuo *Conſ. 82. num. 5.* Romanus *Conſ 96.* Ant. Gomez *Tom. 3 de delict. C. 6. de iniur.* Oldradus *Conſ. 53.* Io. Andreas *in additionibus in tit de iniur.* Couarruuias *variarum reſolut cap. 11. poſt. num. 6. verſ. primum iniuriarum actione propoſita.* Abbas,

&

& Felynus, & alij in C. *Quum te, de re iud.* Plac. *in Epitome delictor. cap. 1. num. 4.* & *seq* obseruant, probantque tum ex l. *Iustißima,* C. *de offic. Rect.* tum ex l. 2. C. *quan. & quib. quart. part.* lib 2. tum ex *cap. 1. fin. 15. quæst. 6.* Demum qui aliud pro Reipub. honore agit, quamuis alium lædat, non teneri actione iniuriarum, quia iniuriæ irrogandæ præsumptio cessat, sancit l. *Quod Reipub.* ff. *de iniur.* & docet Decius *Cons. 487. num. 54.* & Bartolus in l. *Eum, qui nocentem,* ff. *de iniur.* cuius opinionem communem esse pronuntiat Alexander *in* l. 3. *col* 2. ff. *de liber & posthum.* quibus accedunt quoque Boërius *Cons. 4 num 36. vers teneo opinionem*, Gomez *de delict tit de iniur cap 6. num. 2.* Tolet *Tom. 1 Cons. 102. num. 7.* Clarus *in pract § Iniuria, vers Item quæro,* vbi plerosque alios etiam refert. Iam verò in componendis Apologeticis duplex omnino caussa grauissima, & iustissima tum Catholicæ religionis ab erroribus, variâque Hæresi vindicandæ, tum innocentiæ aduersùs calumnias propugnandæ maximè vrget, Reique publicæ honori ac commodo summoperè velificatur. Ergo hinc clarè syncerus animus apertissimis præsumptionibus testatus emicat, studiumque egregium de Christianâ Reipub. bene merendi, quacunque prauâ affectione submotâ, probatur. Quocirca vbi peruersi infensique animi nulla rima patet, sed pacati & recti indicia pellucent, iniuria nulla nidulari potest; ac proinde neque vllus famosus libellus hospitari.

§. III.

## §. III.

### *Famosi libelli probro Apologetica, præ solâ verborum ac sententiarum aspredine ac vehementiâ non esse obnoxia.*

I. Verùm libros Apologeticos, famosi libelli eruci, forceps illa, præter alias iam adhibitas, refigit quàm fortissimè, quòd ij conuiciorum & contumeliarum Rei, vnde in famosi libelli crimen lubricus valde & pronus lapsus est, incassum postulantur.

II. Nam primò, Si ratio iniuriæ, sine quâ nullus libellus famosus, vt sæpius dixi, coagmentari potest, adeoque si & ipsius quoque libelli vis ac forma à conuicijs & contumelijs materiatis tantùm, cæteris attributionibus omnino neglectis, petatur; tum & Prophetarum quoque oracula, & Apostolorum chirographa, & veterum Patrum monumenta, & Catholicorum Doctorum lucubrationes, & ipsa etiam Christi Domini Euangelia famosorum libellorum infamiâ necessariò laborabunt, quod nemo sine effræni impudentiâ, immanique mendacio affirmauerit, vt integrâ operosâque disputatione in meis *Vindicijs* toto *cap.* 10 demonstraui. Nam in his quoque conuicia materiata & contumeliæ, vt illic patefeci, hoc est, verba austera admodum, dura, præfracta, rigida, acria abunde suppetunt; ideoque si hæc ad contumelias, & conuicia formalia fabricanda; ac proinde ad famosos quoque libellos condendos satis sunt; iam famosi libelli dica turpissima, Vatibus, Apostolis, Patribus, Doctoribus, Christo ipsi ineluctabili necessitudinis malleo impingetur, quod nonnisi delirus, atque impius asseuerabit.

III. Sed fortè est hic, qui intercedit, priscosque Patres facilè excusatos eo autumat, quòd illorum tempestate sanctiones quà sacræ, quà profanę, quæ huiusmodi scripturas acerbas, ac mordadaces vetarent, nec dum latæ fuerant, ac propterea in has ipsi delinquere non poterant. At effugium inane prorsus est. Nam I. etsi is color Patres piaculo talium legum violatarum eximit, non tamen crimini irrogatæ iniuriæ, iniuriosique animi, sine quo ea non irrogatur; neque obtrectandi vitio, sine quo famosus libellus non exefficitur; quum naturalis lex, & diuina, injurias, obtrectationes, famososque libellos semper prohibuerit: Quocirca antiqui Patres, quanquã in leges ciuiles, & sacrorũm *Canonum* scita nondum nata, eiusmodi senticósis Apologeticis emissis nihil peccâssent, peccâssent tamen in legem ipsam naturalem & diuinam, quod certè Catholicæ aures de viris sanctissimis sine graui horrore audire non possunt. II. Lex Cornelia, & cæteræ de iniurijs & famosis libellis, præsertim illa Valentis & Valentiniani C. *de famosis libellis* iam antequàm B. Petrus Damiani, D. Bernardus, Venerab. Petrus Cluniacensis lucem adspicerent; ac priùs, quàm D. Hieronymus & Ruffinus, S. Cyrillus Alexandrinus, & Theodoretus scriptis mutuò inter se dimicarẽt, vt ex Bellarmini *Chronologia* liquet, extabant; nec solùm ciuilia interdicta, sed Ecclesiastica quoque scita nonnulla, iam tum eâdem de re vigebant. Quum igitur ij Apologias, ac libros adeò aculeatos in alios nominatim nihilosecius ediderint, vt in *Vindicijs* eodem loco reuici, à libellorum famosorum crimine & pœnis, si sola verba considerentur, immunes minimè sunt, quod est absonum, nec ferendum. Neque refert, quòd Bernardus, Damianus, Petrus Cluniacensis, & alij nomen Hæretici, ac notam suis Aduersarijs non imponant, quandoquidem ad famosi libelli

delictum

delictum faciendum, pœnasque merendas satis est, si verba ipsa peracria existimationem alterius grauiter lędant, etiamsi Hęretici nomen ac tętrius probrum non ingerant, vt ex cunctis Iurisperitis compertissimum est. III. Præter Patres, adhuc reliqui sunt Prophetæ, Apostoli, Christus Orbis Assertor, in quorum sacra volumina nihil iuris, nihil potestatis vllis humanis legibus (quamuis tum sancitæ fuissent) neque fuit, neque est, neque esse potest. Et tamen ea quoque, si nuda verba spectentur, quòd hæc subinde asperrima sint, in famosos libellos necessariò transcriberentur, quod est fanaticum, & sacrilegum.

IV. Secundò. Innumeri ferè Scriptores Catholici Apologetica suos in Aduersarios, quos certis & proprijs nominibus distinctè exprimunt, cum solitâ facultate Præsidum luci commiserunt, ac publicârunt, in quibus multa criminantur, multa exagitant, multa vitio ijsdem aduersarijs vertunt, verbisque peracerbis carpunt, sugillant, explodunt; & nihilominùs in Christianâ Republicâ sine vllâ notâ, vel exceptione permittuntur, vt constat. At quicunque hæc eâdem mensurâ acrium dumtaxat verborum metietur, in totidem planè libellos famosos necessariò omnino referet. Sed profectò non sine graui tot tantorumque virorum & doctissimorum, & integerrimorum iniuriâ; & cum apertâ tum Episcoporum, tum Inquisitorum vbique locorum, quòd eiusmodi famosos libellos tam multos probauerint, datâque facultate typis imprimi siuerint, sugillatione; quin etiam cum non leui Sedis ipsius Apostolicæ, quòd tantam famosorũ libellorum minimè vetitorum multitudinem cum ingenti Ecclesiæ detrimento grassari, magnâ sanè oscitatione patiatur, dehonestamento. Quæ cuncta sunt durissima, & audacissima, & falsissima, nec vllo modo toleranda.

V. Ter-

V. Tertiò. Nomen ipſum Hæretici maximam infamiam naturâ ſuâ ei, qui talis renuntiatur, irrogat, vt copioſiſſimè, atque eruditiſſimè docet Farinacius *de Hæreſi quæſt.* 189 *num.* 40. 54. & 55. At ſi famoſi libelli ad normam tantùm materialium conuiciorum, ſeu abſciſſorum mordaciumque verborum exigantur, erunt pariter famoſi libelli omnia Catholicorum monumenta Doctorum, quæ Ario, Neſtorio, Eutycheti, Luthero, Caluino, cæterisque Hæreticis à Sede Apoſtolicâ nominatim ac ſingulari latâ ſententiâ iam damnatis nomina Hæreticorum palàm tribuunt, quod certè dictu nefas eſt, nec paruâ multâ multandum. Conſequentiam oſtendo planiſſimè, ac facillimè. Quia damnatoria illa ſententia à Iudice in certos Hæreticos pronuntiata, iſtorum contumeliam atque infamiam non tollit, neque imminuit, ſed tanto magis auget, atque exaggerat, quanto ea non priuati tantum hominis verbis, ſed publicâ Iudicis auctoritate confirmatur. Ita quoque qui ob nota flagitia infamis vulgo habetur, vbi eorundem à Iudice poſteà damnatur, multo magis infamis euadit, vt exploratum eſt. Alioqui ſi non ita res eſſet, infamiæ nota per damnatoriam ſententiam deleretur, & bipedum nequiſſimi ex ipsâ damnatione id lucrarentur, vt nomina latronis, rebellis, Hæretici valde probroſa expungerent, aut probro ſibi non eſſe vincerent, quod non minus ridiculum, quàm falſum eſt, adeoque Iudicis ſententia non impedit, quo minus ea nomina contumelioſa ſint, atque infamia, ſed potiùs contumeliam ipſam, atque infamiam corroborat, vt patet. Ergo ſi ſola conuicia materiata, ſeu verba aſpera & probroſa dumtaxat perpendantur, quoniam nomen Hæretici maiorem infamiam iam latâ ſententiâ ſingillatim damnato inurit, quàm non damnato; omnes Catholicorum libri, qui Arium, Neſto-

rium,

rium, Eutycheten, Lutherum, Caluinum, ac pariles Ecclesiæ perduelles iam singillatim anteà à Sede Apostolicâ damnatos, posteà Hæreticos nuncupârunt, in famosorum libellorum censu necessariò sunt numerandi, imò multò magis, quàm si nondum damnatos, Hæreticos appellâssent, si quidem tum longè minori infamiâ eos notâssent, vt probatum est. Quis autem sine impudentissimâ temeritate, ac vehementissimâ Hæresis suspicione eiusmodi Catholicæ religionis vindices Codices libellis famosis accensendos existimet?

VI. At, inquies, diuersa horum ratio ab alijs est; nam Iudicis sententia facultatem cunctis dat, vt sontem damnatum quilibet infamiâ adspergat, ac proinde libri in Lutherum, Caluinum, Ariumque iam damnatos scripti, famosi esse nequeunt. Audio. Verùm damnatoria ipsa sententia, si ceteræ attributiones seponantur, haud quaquam à libelli famosi crimine & pœnâ expedit, vt ex celeberrimo illo Farinacij Consilio, quod xxx. ab eo numeratur, testatissimum est. Quippe nobilis quidam Florentinus, etiamsi verum crimen certo Antistiti, cuius is à Iudice pronuntiatâ ritè sententiâ damnatus fuerat, expositâ votiuâ tabellâ, in quâ illud perstingebatur, obiectauerat; famosi libelli nihilominùs reus tum ab eodem Farinacio, tum ab alijs Iurisconsultis iure optimo actus, atque à Fabio Menichino Iudice legitimè peractus, & condemnatus est, vt ex eodem *Consf.* 30. Farinacij, in quo iura, leges, scita, Doctores, & cætera, quæ eum meritò condemnandum reuincunt, proferuntur, atque expenduntur, perspicuè dilucet. Vnde constat, solam Iudicis sententiam ad libelli famosi crimen diluendum minimè sufficere.

VII. Quum igitur nec Iudicis sententia sola ad famosi libelli notam eradendam, neque sola conuicia materiata, hoc est, verba rigida & pro-

brosa ad eandem inurendam satis sint, vt iam probaui; necesse omnino est, vt ratio iniuriæ, sine quâ famosus libellus esse nequit, aliunde, quàm à solis verbis mordacibus, aut ab irrogatâ infamiâ, aut à non pronuntiatâ sententiâ quæratur. Porrò iniuria propriè sumpta, nihil aliud est, quàm factum, vel dictum, quo ius alterius læditur, vt ex ijs Farinacius *quæst.* 105. *num.* 1. vsque ad 10 abundè congerit, manifestum est; qui verò iure suo vtitur, nemini facit iniuriam, vt apertum est, & sanctiones pleræque clamant l. *Gracchus,* C. *de adulter.* l. 1. & *ibi* Doctores, ff. *quod quisquis iur.* l. *quod reipublica,* & l. *quod iniuriarum* § 1. ff *de iniuria* l. *nemo damnum.* & l. *nullus.* ff. *de regul iur.* l 3. ff. *de liber. homic exhiben* Nulla autem iniuria sine dolo & animo faciendæ iniuriæ conflatur, vt l. *quod reipublica de iniur. cit.* l. 1. § 1. l. 3 *penult & vlt.* cum l. 4. ff. *eodem,* l. *si non conuicij,* C. *eodem tit. de iniur.* decernitur, & iam suprà §. 2. *num* 2. animaduerti. Quare ea Scriptura, quæ sine prauo affectu concinnata, alterius delicta iustè reprehendit, iniuriosa nullo modo esse potest. Si enim iustè reprehendit, nullius ius lædit, ac proinde iure suo reprehendendi vtitur; qui autem iure suo vtitur, nulli facit iniuriam. Tum verò iustè aliquis scripto alterum reprehendit tam extra iudiciū quàm in iudicio, quum iustam & legitimam caussam eius ita reprehendendi, etiam extra iudicium præsto habet, vt § 2. *num.* 5. demonstraui. Vnde

VIII. Efficitur I. Prophetarum, Apostolorum, Patrum, sacrarum Scripturarum monumenta vtcunque acribus alicubi verbis exarata sint, à famosorum tamen libellorum contubernio adhuc longè distare, quia caussâ iustissimâ, & consilio sanctissimo vbique nituntur, ac propterea nullius ius lædunt, sed suo vtuntur, nulli que idcirco sunt iniuriosa, vt copiosiùs in *Vindicijs, cap.* 10. § 8. explanaui;

naui: eodemque modo & cæterorum quoque Scriptorum Apologetica à famosorum libellorum calumniâ, obiecto legitimæ caussæ, ac sanæ mentis clypeo, vindicantur.

IX. Efficitur II. Quamuis, qui in Lutherum, Caluinum, Arium, & similes Christianæ fidei desertores iam damnatos, stylum stringunt, eosque Hæreticos liberè vocant, illorũ famam apud eos, quibus illi adhuc ignoti erant, multò magis lędāt, quàm si non essent damnati; à periculo tamen famosorum libellorũ, quia iustè eosdē lędunt, abesse.

X. Efficitur III. Etsi, qui Hæreticos nominatim proscriptos, vt Lutherum, Arium, & similes oppugnant, horum famam iure meritoque lędant, ob facultatem scilicet à Iudice datam, vt §. 1. explicaui, atque idcirco libellorum famosorũ, si honesto consilio ducantur, fabri non sint: hoc tamen iure & facultate potiri eos quoque, qui ex grauibus caussis, & optimis consilijs Catholicæ religionis, atque innocentiæ tuendæ Hæreticos singulares nondum nominatim perculsos scriptis refellunt, Hæreticosque expresè nuncupant. Ratio est, quia famosus libellus est illa tantùm *Scriptura, quâ fama proximi iniustè læditur*, vt suprà § 1. definitum vidimus. At non solùm quum quis Hæreticum nominatim iam damnatum stylo percellit, famam eius non iniustè lædit, sed neque etiam quum non damnatũ, ex legitimâ caussâ, & bonâ fide vulgato libro iugulat, siquidem iniuria ad nutum iustæ caussæ, & placati animi illico facessit, vt dictum est.

XI. Efficitur IV. Nobilem illum Florentinum, de quo antè *num 6.* ceu famosi libelli reum meritò fuisse damnatum, quia etsi eius Aduersarius Antistes reuerâ à Iudice latâ sententiâ falsi damnatus fuerat, ipse tamen nullâ iustâ de caussâ, sed vlciscendi tantùm libidine huiusmodi crimen eidem Antistiti publicâ tabellâ exprobrauerat, vt

conuictus fuit, adeoque & iniuriam grauem ei fecerat, libellumque famosum reapse conflauerat. Quamuis enim falsi damnatus Antistes, veracis famâ exciderat, nec iure eiusdem famæ iam sententiâ damnatoriâ ademptæ adhuç retinendæ potiebatur, ius tamen adhuc tenebat, ne id crimen sibi à quoquam animo inferendæ iniuriæ exprobraretur, vt suprà §. 1. *num* 5 & 7. in casu omnino simili de publico scorto pari iure pronuntiaui: quod sanè ius nisi adhuc ille tenuisset, iniuria illi fieri eâ criminis exprobratione nullo pacto potuisset, vt liquet.

XII. Efficitur V. Non omnem Scripturam, quæ extra iudicium alterius vitia carpit, esse famosum libellum, alioqui tales quoque forent omnes illæ, quæ in Lutherum, Caluinum, & alios iam proscriptos extra iudicium pariter typis vulgatæ sunt, quod falsum esse, atque insanum iam suprà ostendi; sed illas dumtaxat, quæ aliorum scelera iniustè vituperant.

XIII. Efficitur V. Quum animum illius, qui Apologetica elaborat, à consilio irrogandæ iniuriæ longè alienum ante §. 2. patefecerim; & duplici caussâ grauissimâ, ac iustissimâ propulsandi Hæreses, atque calumnias, ad Catholicam fidem atque innocentiam defensandam, impulsum docuerim; eundem Auctorem Apologeticorum, extra suspicionem faciendæ iniuriæ, ac proinde, & fabricandi libelli famosi esse; ideoque Scripturas & libros eiusmodi nonnisi iustos & iustè coagmentare, Quod eo insuper roboratur magis, quia etsi conuicia à legibus vetita, praui animi præsumptionem edant, vt pluribus Farinacius *Cons*. 30. *num* 30. Rinaldus Ptolemæus *ibid num*. 19. & Hieronymus Gualzeruzius *ibid. num* 60. rursumque idem Farinacius *quæst*. 105. *num* 117. euincit: secus tamen accidit, quando alijs coniecturis ac præ-

sumptio-

ſumptionibus palàm factum eſt, deprauatum affectum abeſſe, vt ex communi Doctorum ſententiâ, quos longo agmine recenſet, idem Farinacius *quæſt.* 105. *num.* 113. tradit. At quàm longè infenſius animus Apologiarum architectis peregrinetur, §. 2. euidenter in propatulo collocatum eſt. Igitur & quæcunque iniuria, & quiuis libellus famoſus ab id genus Apologijs longè abiuncti ſunt.

XIV. Vnde poſtremò colligitur, è conuicijs contumelijs materiatis, ſeu è ſpinoſis acidiſque verbis tantummodò, reliquis attributis penitùs ablegatis, neque famoſum libellum, neque iniuriam cuiquam conflari poſſe, quod mihi extorquendum rationibus initio propoſueram.

## §. IV.

### *Interceſſiones initio paratæ molli brachio abijciuntur.*

I. His de famoſo libello munimentis iam exædificatis; vt machinationes principio obductas vno ferè ictu frangam, atque euertam, interpoſitum ſuprà decretum hîc probè recolendum moneo, nondum probatum eſſe, imò nec probari poſſe, omnem Scripturam, quæ extra iudicium alterius crimina ſiue iniuſtè, ſiue iuſtè publicè carpit, agitatque, eſſe famoſum libellum. Nam ſi hoc ſemel euinceretur, profectò & Apologetica omnia, etiam in Hæreticos ſingillatim damnatos edita, & pleraque Prophetarum, Apoſtolorum, Euangelij, ac Patrum monumenta, in famoſos vtique libellos ineluctabili neceſſitudine, vt anteà patefeci, referenda eſſent. Quod ſanè conſequens ſicut non minùs falſum, quàm impium eſſe iam priùs oſtendi; ita falſum quoque inſanumque illud antecedens tam vniuersè fuſum, vnde fluit, eſſe, pla-

nè euidens eſt. Nunc ſingulas interceſſiones, quanti ſint roboris, exploremus.

II. I. Ea Codicis *de libellis famoſis* lex ſolos libellos famoſos vetat, non autem legitima Apologetica, vt demonſtratum eſt; nec quid amplius Baldus illic appellatus contendit, vt liquet.

III. II. Doctrina illa Floridi & reliquorum, qui alterius criminationem quamcunque, vbi extra iudicij fines intenditur, generatim damnant, de criminatione ſolùm iniuſtâ, ſeu iniurioſâ neceſſario intelligenda eſt, non verò de iuſtâ & legitimâ, qualem Apologeticis contineri iam palàm feci. Quippe ſi hanc quoque Doctores illi improbâſſent, valdè fuiſſent allucinati, omninoque repellendi eſſent, ſiquidem eodem calculo & ſacras Scripturas, & Patrum Codices, & Scriptorum omnium Vindicias in Hæreticos etiam nominatim proſcriptos vulgatas damnâſſent, vt ſuprà ſatis explanatum eſt, quod nullo modo ferendum.

IV. III. Farinacius quoque vnà cum patronis, quos ſequitur, dum ſtatuit, conuicii veritatem, quoties crimen per libellum famoſum alteri exprobratur, nunquam noxiæ iniuriarum eximere, expreſsè de famoſo tantùm libello, ſeu de iniuſtâ tantùm Scripturâ, quâ fama alicuius iniuſtè læditur, non autem de iuſtis Scripturis, quales ſunt libri Apologetici, quibus vel fama alterius iam læſa, ampliùs non læditur, vel certè adhuc illæſa iure meritoque læditur, vt pateſcit, loquitur; ac proinde enucleatæ ſupra doctrinæ nihil penitùs officit.

V. IV. Boſſius denique vnà cum Romano, quando vterque de libello dumtaxat famoſo manifeſtè diſſerit, Apologeticis aduerſari non poteſt, vt perſpectum eſt: Cæterùm quòd idem Boſſius teſtatur, Doctorum neminem prorſus à ſe repertum, qui aſſeueret fas eſſe, verum crimen, quod Reipub. manifeſtari interſit, extra iudicium per

libellum

libellum famosum vulgare, parum admodum se in Doctoribus volutatum, ac suâ opinatione oscitanter deceptum prodit, quum id Auctores quinque supra viginti, quos singillatim Farinacius *quæst.* 105. *num.* 242. & 243. recenset, apertè tradant, nempe Speculator, Angelus, Cynus, Bellapertica, Iodocus, Fereitus, Bonifacius de Vitalino, Io. Platea, Lancellotus, Bonacoss. Clarus, Bursatus, Plotus, Fachineus, Albericus, Fabius de Monteleone Abbas, Ioannes Andreas, Oldradus, Aufrerius, Siluester, Archidiaconus, Turrecremata, Præpositus, Alexander, & Bellamera, inter quos etiam Fachineus sententiam, Bossij placito oppositam, communem esse exertè scribit, tantum abest, vt quod ait Bossius, dicant omnes, & nemo contradicat; quod sibi idem Bossius, si plerosque istorum, qui iam lucubrationes suas in lucem tum emiserant, sedulò consuluisset, excidere nunquam sustinuisset.

## Cap. V.

## Apologetica in crimen temerè vexatæ innocentiæ frustra vocantur.

1. POst libelli famosi inuidiam ab Apologeticis libris remotam, ecce tibi, lex vltima è Codice *de accusat.* ad eosdem percellendos operosè euocatur, in quâ disertè vetatur, ne quis, simul atque delatus, vel accusatus est, reus criminis, antequàm à Iudice sententiâ pronuntiatâ damnatus sit, appelletur, aut existimetur, *ne subiectam innocentiam*, vt illic subditur, *feriamus.* Neque enim quicunque accusatur, atque in carcerem includitur, etiamsi in vincla quoque traditus sit, continuò reus est, vel dicitur, sed

ille tantùm, qui condemnatur, vt cauetur apertè l. 1. C. *de his, qui not. infam.* & *cap. vlt.* 15. *quæst.* 8. notatque Glossa in C. *nonne* 8 *quæst.* 4. cum alijs, quæ Giurb. *Conf.* 65. *num.* 54. abundè congerit. Quum igitur neque criminosus, neque Reus censeri, aut vocari ille quoque, qui iam & accusatus, & in carcerem conditus, & in vincula coniectus est, nisi post sententiam damnatoriam à Iudice latam, possit; multò minùs, qui neque dum delatus, neque carceri addictus, neque postulatus est, quales plerunque ij sunt, in quos nominatim Apologetica emittuntur, Reus ac nocens iure vocari, aut reputari potest.

II. Verùm hæc nubecula flatu etiam lenissimo facilè difflatur. I. Quia tam ea lex, quàm Doctores illius interpretes, ac reliqui paulò antè indicati, de eo dumtaxat, qui ad Iudicem delatus est, apertissimè loquuntur; & quia non rarò contingit, plerosque per meras calumnias accusari, eò nituntur summoperê, vt huiusmodi calumnias, improbasque delationes talionis pœnâ præcisè denuntiatâ, de quâ Glossa expresè, verbo *appellationis* eâdem lege, ac titulo, compescant; ac proinde sanciunt, ne vllus statim atque accusatus est, nocens credatur, & condemnetur; sed criminis probatio, Iudicisque sententia priùs expectetur; neq; cuiquam iuris infamia, aut alia iuridicialis pœna, nisi à Iudice, totâ iam caussâ cognitâ, ac peractâ, decreta irrogetur; si quis verò secus fecerit, *eandem pœnam* (inquit Glossa iam laudata eodem loco) *patiatur, si non probet, quam passurus esset, si crimen institutum probatum fuisset.* Vnde manifestum est, de falsis, & calumniarum plenis accusationibus tantummodò, quas solas prohibet lex, & talionis pœnâ impositâ refrænare conatur, illic sermonem esse; non autem de cæteris opinionibus, vel nomenclaturis, quæ de quibuscunque sontibus, ac

perditis

perditis extra iudicij cancellos fabricantur, neque ad vllam pœnam iudicialem infligendam ſpectant; ac proinde eandem legem, & Doctores de huiuſmodi extraneis criminationibus, atque appellationibus nihil prorſus decernere. Quocirca quum libri Apologetici extra iudiciale forum militent, neque ad vllam pœnam iuris cuiquam irrogandam, ſed ad nebulonum calumnias, atque Hæreſes famoſis publicisque libellis deſcriptas iugulandas dumtaxat tendant, in illam legem, atque Doctores, qui caſum longè diuerſiſſimum ab ab his reſpiciunt, nullo modo poſſunt delinquere; ideoque nec telum vllum ab eo caſu in hunc, vt clarum eſt, torqueri poteſt. Nam vt rectè Alphonſus à Caſtro *lib.* 1. *de iuſta Hæret punit. cap.* 10. Bartolum (qui è ſingulari lege ſciſcente, ac pronuntiante illum pertinaciter reſiſtere, qui Iudici præcipienti non obſequitur, vt deciditur l *Tutor,* §. *Tutores,* ff. *de ſuſpect. tutor.* ineptè colligebat, Hæreticum pertinacem illum eſſe habendum, qui Sacro Quæſitori aliquid de Chriſtianæ fidei arcanis eſſe renuntianti obluctatur) eapropter reijcit, quòd à peculiari illius legis caſu argumentum ad alium valde diſſimilem confingendum, Dialecticâ inuitâ omnino inconſultè ducit: idem pariter hìc quoque euenit, dum à certo ſingularique caſu ad alium maximè diſcrepantem immani ſaltu tranſilitur.

III. II. Eadem illa lex, & Doctores de occultis ſolùm delictis Iudici detectis loquuntur; non autem de publicis ac notis: alioqui nefas etiam foret, proſtituti pudoris manifeſtam ac publicam adulteram in carcerem præ infandis adulterijs publicè abreptam, meretricem, ante ſententiam Iudicis, exiſtimare, ac verbo tenus quoque appellare, quod abſonum eſt, atque à cunctis non modò Theologis, ſed Iuriſconſultis quo-

que, vbi factum vulgo iam innotuit, exploditur. Porrò Apologetici libri crimina plerumque publica persequuntur, ac proinde eiusmodi legi ac Doctoribus minimè aduersantur.

IV. III. Si ea lex etiam Apologeticis diem diceret; neque liceret Hæreticum occultum, ne alios inficiat, ne verbis quidem, manifestare, quod tamen suprà *cap* 3. §. 25. *num*. 11. & *cap* 4. §. 1. *num*. 5. fas esse probaui.

V. IV. Omnis quoque sermo extra iudicium de alterius sceleribus peruulgatis, quamuis ex iustâ caussâ habitus, foret prohibitus, quod vtique ridiculum est. Vt enim sermo vel iudicium non sit temerarium, sufficit quælibet iusta caussa credendi rem ita se habere, vt communiter tradunt Doctores. Pone iam à filijs patrisfamilias furtum à mancipio domi factum non dubijs indicijs deprehensum. Certum est, posse filios, qui à parente illius furti insimulantur immeritò, sermone idem furtum explicare, furemque eidem patri ad suam innocentiam tuendam prodere: quo pacto seruum mancipiumque iam reum & iudicant, nec temerè, & appellant, nec iniuriâ. At hoc per eam legem tam vniuersè ac latè, prout nuda verba sonant, intellectam, planè vetaretur, quod tamen omnes inficiantur. Ergo huiusmodi legis intellectus tam amplus, absurdus est, ac propterea falsus.

VI. Quamobrem si quis illam legem non ad solas accusationes iuridiciales referendam vellet, vt reapse refertur; sed ad cæteras quoque opiniones ac sermocinationes de aliorum delictis siue publicis, siue occultis porrigendam contenderet; necessariò adhuc temperanda esset, vt non quascunque, sed temerarias dumtaxat, atque iniquas, quæ sine legitimo documento & iustâ caussâ passim feruntur, improbauerit, ac damnauerit, non autem reliquas, prudentes æquasúe (quales sunt

Apolo-

Apologeticæ) quæ de criminibus etiam abditis, ne dum publicis, ex graui vtilitate, vel necessitate honestè ac probè instituuntur, vt cuncti Theologi, quos suprà iam appellaui, quin & Iurisperiti quoque, quos pariter recitaui, sine controuersiâ edisserunt.

VII. At enim, vbi quis nominatim pronuntiatur Hæreticus, grauissimâ illicò infamiâ adspergitur, quemadmodum eruditissimè Farinacius *de Hæresi, quæst.* 189. *num.* 40. 54. & 55. vt suprà *cap.* 4 §. 3. *num.* 5. memoraui, euincit. Infamiæ verò pœnâ nulla ferè atrocior, quippe quæ famam, quâ nihil pretiosius est, quum maxima humanæ felicitatis pars, vt probat Giurb. *Cons* 65. *num.* 54. iam relato, eâ nitatur, de medio tollit. Propterea iure meritoque sancitum est, ne quis infamis dici, aut reputari queat, nisi à legitimo Iudice infamiæ rite damnatus sit, vt liquet è l. *Athletas* 4. §. *calumniator.* ff. *de his, qui not. infam.* Deciano *Cons* 34. *num* 21. eodem Giurb. *loc. cit.* & in casu Hæresis enucleatè Farinacio paulò ante adducto *num.* 56.

VIII. Sed cuneus hic iam suprà *cap.* 3, §. 11. *num.* 11. vsque ad 16. vbi duplicem esse infamiam, alteram iuris, alteram facti; atque illam solam pœnam esse, quæ à Iudice irrogatur; non autem istam, quæ cuiusque sceleris comes indiuidua est, animaduerti, à me bellè excuneatus est. Infamiâ enim iuris laborat nemo, nisi à Iudice renuntiatus infamis, aut probrosi damnatus criminis, vt constat: facti verò infamiæ flagitiosus quisque obnoxius est; cui, si ea publica est, nihil insuper infamiæ inurunt Apologetica, vt patescit; vel si adhuc latet dedecus, ad grauem noxam innocentiæ, vel religionis propulsandam, meritò id retegunt, illumque dedecorant, vt toties iam inculcatum est.

IX. Verùm adhuc ſeuerus vncus impingitur, quia ſi priuato Theologo integrum eſſet, alteri extra contentionem iudicij, Hæretici dicam ex documentis ſuo dumtaxat iudicio examinatis, ac probatis nominatim ſcribere; infamiæ pœnam is, qui Hæreſeos ita argueretur, legitimâ ſui defendendi facultate à naturâ ipsâ Deoque naturæ auctore datâ iniquè fraudatus, perferret; quod ſanè peruerſum valde, ac perdelirum eſſet. Quid enim? Si ſuimet patrocinium tempeſtiuè idem ſuſciperet, fortè Hæreſis quaſcunque teſſeras, argumenta, & coniecturas aduersùm ſe textas nullo negotio retexeret, ac penitùs elideret. Quocirca ius ſuimet tuendi, à Deo, ac naturâ cuique inditum, tam ſacroſanctum eſt, vt etiamſi quis in iudicio crimen confeſſus ſit, atque Hæreſeos planè conuictus; nunquam tamen propterea iuſtâ ſui propugnandi poteſtate orbetur, vt ex communi Doctorum ſcito, ac tribunalium vſu, in crimine quoque læſæ maieſtatis humanæ ac diuinæ, tradit Farinacius *de Hæreſi, quæſt.* 185. *num.* 215 & *ſeq.* tum *Conſ* 156. *num* 46 *lib* 2. Neque effugiet, qui forſan cauſſabitur, in Apologeticis non agi de Hæretico condemnando, neque de pœnis in Hæreticos ſancitis ei infligendis. Nam ſatis ſuperque infamiæ pœna, quæ cum Hæretici appellatione neceſſariò coniuncta eſt, & quidem mortis inſtar grauiſſima, vt teſtatum eſt è l. *Iuſſa, ff. de manumiſſ. vindict.* Menochio *de præſumpt. lib.* 5. *præſumpt.* 49. *num.* 5. & Hondedo *Conſ* 105. *num* 43. *lib.* 1. illi imponitur.

X. At tota hæc impreſſio vmbone illo adamantino ex facili repellitur, quòd iuris infamia, quæ pœna à legum conditoribus ſtatuta eſt, nemini ſine præuiâ ſui defenſione irrogatur, vt paulò antè indicaui. Verùm quod ad facti infamiam attinet, Dei ac naturæ ſingulari prouidentiâ fit, vt vulgata crimina pediſequam ſociamque eandem habeant

infamiam;

infamiam; quâ ſanè cuncti, quicunque improbi ac ſceleſti, populo iam notuerunt, nullo ſui patrocinio conceſſo, iuſtè, vt Doctores omnes decernunt, multantur. Qui verò vel falsò, vel temerè alterum infamant, viderint ipſi; nequitiæ perditæ ſine dubio comperti. Sed hi legitimis Apologeticis, quæ non temerè, ſed prudenter; non falsò, ſed verè ex perſpicuis, certisque firmamentis conflantur, nihil officiunt. Vbi enim crimen calumniæ, vel Hæreſis libellis ab altero publicatum eſt, Apologetica eum non ampliùs infamant, ſed iam facto ipſo infamatum, non expectatâ illius defenſione, meritò redarguunt. Quod ſi Hæretici Codicis publici Auctor adhuc ignoratur; ad graue damnum Reipub. quod aliter arceri nequit, vitandum, fas quoque eſt, vt ſuprà iam oſtendi, illum ſcripto manifeſtare ac refellere; nec tum defenſionem ſui vllam indicendam, præmittendamúe Doctores aiunt, ſed omittendam potiùs, ſibi perſuaſum eſſe tacitè innuunt, & iure profectò, quàm qui optimo. Nam ſi Calumniator, atque Hæreticus calumnias, atque Hęreſes emiſſo libro, viris innocentibus Catholicæque Religioni, & Catholicis populis, quamcunque ſui defenſionem præuertens, obtrudit: quanto magis innocentes, & Catholici Homines eaſdem calumnias Hæreſesque, Calumniatoris atque Hæretici patrocinium nihil morati, in crucem agant, Auctoresque, earundem fabros demonſtrent?

***

## Cap. VI.

## Prætextum; ne Calumniatoris, aut Hæretici fama Apologeticis lędatur, inanem esse, neque ijs obstare.

I. Contentionis vnius finem mox alia excipit oppugnatio. Est quippe ita iure comparatum, vt nemo Hæreticorum vtcunque notus, & certarum Hæreseon manifestus, antequàm à Iudice ritè pronuntiatâ sententiâ, legitimè damnatus sit, impunè occidi, aut vulnerari, aut cædi possit, aut aliâ ratione corpus eius vexari queat, quemadmodum Doctores vnà omnes, quos Farinacius *quæst*. 199. *de Hæresi*, *num*. 86. & 38. accuratè recenset, sine controuersiâ definiunt. Neque igitur fama eiusdem Hæretici, nomine Hæretici imposito, publicatoque lædi ac infamari, Iudicis sententiâ minimè expectatâ, iure potest; quandoquidem per huiusmodi infamiam, qui ita dedecoratur, grauissimum capit detrimentum, non secus planè ac si necaretur, vt suprà iam commemoratum est. Imò magnus Iurisconsultus l. *Isti quidem*, 8. § *quod si dederit*, ff. *quod met. caus.* Cui Baldus quoque *Cons*. 311. *num* 3 *volum*. 4. Beroius *lib*. 3. *Cons*. 161. *num*. 1. & *Cons*. 173. *num*. 10. & Rom. Iun. *Cons*. 730. *num*. 6. *volum* 6. adstipulantur, disertè tradit, viris honestis infamiam ipsa mortis pœnâ acerbiorem accidere.

II. Verùm aut ego vehementer fallor, aut huius siue gladij, siue teli, siue sicæ nullam video cuspidem, nullam aciem, ictum nullum. Nam I. qui hanc pugnam pugnat, seipsum suismet verbis apertâque sententiæ repugnantiâ oppugnat, simulque expugnat. Quis enim Hæreticus manifestus

ſtus eſt, niſi ille in primis, qui publicè contra fidem prædicat, vt quum Arnaldus Albertinus *de agnoſcendis aſſert quæſt.30.num.3.* tum Farinacius *de Hæreſi quæſt 185.num 76.* præclarè vincunt? At qui hac ratione manifeſtus Hæreticus eſt, atque habetur, iam Catholici viri famam peremit, Hæreticique infamiam facinore ipſo comperto illico ſubit. Quomodo igitur, qui illum Hæreticum appellat, famam illius lædit iam læſam, atque obliſam? Qui ſibi conſentit, qui famam manifeſti Hæretici quantum ad Catholicam Religionem, quaſi huius exiſtimatione integrâ adhuc potiretur, quum eâ neceſſariò, qui palàm Hæreſim profitetur, exciderit, iure lædi poſſe negat? Quis tam diſſentanea poſſit componere? Atqui enim qui Catholici viri famam, Hæreſis publicâ nundinatione aboleuit, Hæretici appellatione perſtrictus, non poteſt ampliùs eam perdere, adeoque neque quod ad illam attinet, quicquam damni facere.

III. II. Hæreticus manifeſtus poteſt à quouis priuato homine ſine Iudicis mandato capi; quin occultus quoque, quando in fugæ ſuſpicionem venit, vt cum plerisque Farinacius *de Hæreſi, quæſt.186. num. 26.* vſque ad 30. docet. At capturæ laqueus à priuato homine iniectus ſuapte naturâ captum Hæreticum valde offendit, iniuriamque illi & grauem ignominiam, tum damnum irreparabile, velut leges ipſæ loquuntur, infert, vt pluribus idem Farinacius *quæſt. 27. num. 135.* ad 139. oſtendit. Falſum igitur eſt, quamuis noti Hæretici corpus necari, vulnerari, vel cædi non poſſit, ipſius famam lædi non poſſe, quum eiuſmodi capturâ lædatur maximè, nec etiam corpus ipſum multæ immune omnino non ſit.

IV. III. Apologetica, quæ in Hæretici libri manifeſtum Auctorem vulgantur eodem loco

ſunt, ac qui manifeſtum Hæreticum iure perſequuntur, ideoque famam illius iam infamati non infamant; prætèrquam quod etſi Hæreticus penitùs deliteſceret, adhuc fas iusque foret ad graue Reipub. Chriſtianæ damnum, cui aliter obuiam iri nequeat, auertendum ſcripto eum prodere, vt ſæpius iam admonui.

## Cap. VII.

## Apologeticis libris nullam remoram à præuiâ explorati Hæretici interrogatione ac monitione fieri.

I. MAgna quoque tempeſtas in priuatos Catholicæ fidei vindices inde ingruit, quòd etſi certò conſtaret, Propoſitiones Hæreticas aliquo comperto libro publicatas, & talis libri Auctorem eſſe Titium, v. g. adhuc tamen Titius dici Hæreticus, pronuntiari, aut publicari iure non poteſt. Nam quando Hæretici libri Auctor etiamdum ſuperſtes eſt, non ſtatim Hæreticus cenſendus, declarandusque, ſed priùs accerſendus, ac de Chriſtianâ religione rogandus, vt dignoſci queat, an imprudens ab Eccleſiâ recedat; an verò volens, pertinaxque ei terga vertat; vel è contrario Hæreſis ſuſpectionem, Epiſcopi, aut Inquiſitoris arbitratu, diluere malit, vt egregiè Albertinus *de agnoſcendis aſſert. Cathol. & Hæret. quæſt.* 28. *nũ.* 21. philoſophatur. Accedit inſuper, quod nemo exiſtimandus, vulgandusque Hæreticus eſt, niſi anteà legitimam admonitionem ex formulâ, quam diligenter Alphonſus à Caſtro *lib* 1. *de Iuſta Hæret. punit. cap.* 10. expendit, adhibitam improbâ peruicaciâ contempſerit. Nulla igitur in ſingulares Hæ-

reticos Apologetica, nisi priùs eorum interrogatio ac monitio frustra fuerit, edi possunt, aut scribi.

II. Verùm tota hæc tempestas in simpulo dumtaxat excitatur; ideoque non operosè, sed de præfacili sedanda. Primò. Quia interrogatio, atque admonitio tum solùm præmittenda, quando dubium est, an Hæreticus sit pertinax, quò videlicet eliciatur, an Hæreticam propositionem materialem tantummodò enuntiârit, an verò etiam formalem, ac propterea Hæreticus non solùm materialis, sed etiam formalis sit. Cæterùm vbi in confesso est, illum esse pertinacem, nullus ampliùs interrogationi, vel monitioni eiusdem locus est, vt item Albertinus totâ *quæst.* 30. idemque Alphonsus inibi *cap.* 10. *cit.* ex communi Doctorum placito sanciunt. Porrò quum is, qui à normâ Catholicæ fidei delirat, erroris à peritis, vel etiam ab imperitis, Christianâ veritate palàm testatâ, arguitur, neque acquiescit, neque doceri putereà vult, iam Hæreticus pertinax, eodem Arnaldo iudice, *quæst.* 30. *num.* 77. reputandus est. Rursum quando aliquis Catholicus assertionem semel agnouit, & confessus est, aut affirmauit; si deinde contrariæ subscribat, inter pertinaces Hæreticos pariter ab eodem Arnaldo *ibid. num.* 38. numeratur. Quamobrem quum ex Hæretico libro, vel alijs adiunctis certò constat, aliquem Hæreticum esse pertinacem; licet in eum libros Apologeticos, aliâ interrogatione, vel monitione insuper habitâ, tutò emittere.

III. Secundò. Occultos Hæreticos, omissâ fraternâ admonitione, Sacris Inquisitoribus tradendos esse è Doctorum celebri sententiâ demonstrant Gutierrez *lib.* 1. *Canon. qq. cap.* 11. *num.* 53. Suarez *de fide, disp.* 20. *sect* 4. & alij passim, eapropter, quòd eiusmodi admonitioni fidendum prudenter,

denter, meritò negent. Multò igitur minùs fidendum erit, vbi Hæreticus iam non ampliùs in latebris iacet, sed Hæreseos publicè infamatus est, vt plerumque illi sunt, in quos Apologetica elucubrantur, adeoque tum, neglectâ eorum admonitione, ista iure optimo luci committuntur.

IV. Tertiò. Arnaldus suprà *num.* 1. obductus illâ *quæst.* 18. *num.* 21, non de quacunque Hæretici censurâ, extra iudicium etiam peractâ, sed de eâ tantùm, quæ in foro iudiciali fit, expressè loquitur: neque ait, *vt Hæreticus pronuntiari, vel publicari possit*; quemadmodum anteà expositum est; sed *vt Hæreticus esset damnandus*; subditque: *Demum cum eo discutienda erunt, quæ cum accusato de Hæresi discuti debent.* Quo loco palàm est, id solùm decerni, antequàm aliquis velut Hæreticus condemnetur, & pœnis Hæreticorum afficiatur, esse interrogandum &c. quod ad forum contentiosum dumtaxat spectat, cum quo Apologetica, quæ extra iudicij subsellia quæstiones explicant, nihil habent, vt paret, commercij.

V. Quartò. At nihil planè obiectas suprà interrogationis, ac monitionis compedes ab ijsdem Apologeticis magis prohibet, quàm status mos solemnisque consuetudo Apostolicæ Sedis, cui vbi duo certò perspecta sunt, I. Aliquem librum Hæreticâ doctrinâ scatere, II. Talis libri Auctorem notum esse, eundem librum, Auctoremque nec rogatum, nec monitum, nec citatum Hæreseos nominatim damnat, Hæreticisque simul accenset. Quod etsi compertum satis est, lubet tamen nonnullis exemplis ex Indice Codicum prohibitorum syllabatim recitatis id confirmare. In decreto, quod VII. Idus Augusti, anno CIƆIƆIII. Romæ patratum est; ita profectò legitur: *Liber inscriptus: Francisci Guicciardini loci duo, an.* CIƆIƆCI. *impressus &c. prohibetur liber, & Auctor inter Hæreti-*

*ces*

*cos prima classis reÿcitur.* Rursus in eodem decreto: *Petri Frideri Mindani de processibus, mandatis, & monitorÿs Francofurti* CIƆIƆCI. *liber omnino prohibetur, & Auctor in primâ Hæreticorum classe reponitur.* Mox illic pariter additur: *Victorini Strigeli versio Dialogorum Theodoreti Episcopi Ciri cum perpetua analysi Logicâ omnino prohibetur, & in prima classe reponitur Auctor cum expositore Marco Beulero Tigurino.* Vnde liquet, Petrum Friderum Mindannm, Victorinum Strigelium, & Marcum Beulerum, quamuis anteà à nullo Iudice Ecclesiastico Hæreseos singillatim damnatos, quod constet; nihilominùs in Hæreticorū classem nominatim referri, ac proinde Hæreticos quoque non obscurè appellari, ac declarari; & quidem nunquam interrogatos à Iudice, nunquam admonitos, nunquam accitos, nullo alio intento iudicio, nullâ caussæ dictione; eâdemque ratione plurimi alij, etiamsi ab Ecclesiâ nunquam aliàs proscripti, tamen in primâ Hæreticorum classe, nihil anteà moniti, nihil rogati, non vocati aut citati recensentur, & tanquā Hæretici habentur, nuncupantur, publicantur.

VI. Sed quo iure? optimo. Quibus testibus? fidei exploratissimæ. Quâ confessione? apertissimâ; ipsis nempe libris Hæreticis, in quibus quum Auctores Hæresim nomenque suum clarè profiteantur, manifestamque in amentiâ pertinaciam perspicuis documentis prodant, omnis interrogatio, monitio, atque in ius vocatus, superuacanea planè ab eminentissimis Patribus iure meritoque existimantur. Haud secus quoque libellus, quo reus in ius citatur, tum sanè omittitur, vbi crimen eius tot ac tam illustribus argumentis signisque lucet, vt nihil solidi patrocinij ad se tuendum illi superesse, res loquatur ipsa, vt dilucidè permultis psephismatis cautum est, nempe l. *Quum seruum, §. si quis seruum, ff. de fidei com. libert.* l. *recusare, ff. ad Trebell. cap. vlt de offic. deleg.* in 6. traduntque

que enucleatè, velut commune ſcitum, Bartolus, Baldus, Marſilius, Tort. Conradus, Capra, Boſſius, Clarus, Iacob. Nouel. Abbas, Alciatus, Antonius Burg. Ruynus, Pariſius, & Menochius, quos refert laudatque Farinacius *quæſt.* 21. *num.* 70. & 71. Ita quum Hæreſis, animuſque Hæreticus non ex inſcitiâ, aut ignoratione, ſed ex pertinaciâ aberrans, obſtinateque auctoritatem Eccleſiæ contemnens, in vulgatis libris à quouis Sapiente cernitur, Auctorque ipſe ijs nomen ſuum & cognomen, vnde liquidò dignoſcitur, indidit, Apoſtolica Sedes illum pro comperto habet Hæretico, eumque in Hæreticorum album haud iniuriâ mittit.

VII. At obſtrigillat neſcio quis, nodumque in ſcirpo quærens, negat tantundem eſſe, *Auctorem aliquem inter Hæreticos primæ claſsis reijci* (quod à Sede Apoſtolicâ ſubindè fieri, allata exempla ſanè extorquent) ac Petrum Friderum, Victorinum Strigelium, Marcum Beulerum, ac cęteros nominatim Hæreticos deſignari, ac renuntiari, quod Sedi Apoſtolicæ in vſu eſſe minimè vincitur. Hæc enim, quum ſit quæſtio facti, legitimè decidi, niſi priùs reus ipſe audiatur, non poteſt: illa verò, quoniam iuris controuerſia eſt, ac generatim tantùm agitatur, nullo vocatu præuio, aut monitu opus habet.

VIII. Verùm nullum eſt in hac fugâ præſidium. Nam etſi iuris factique controuerſia, & quæſtio diuidua omnino ſit, hîc tamen vtramque ſociari eò tenetur manifeſtè, quòd Hæretici dica non ſolùm Auctori generatim, ſed certo etiam & ſingulari, expreſſeq; appellato impingitur: *Victorini Stringeli verſio*, inquit decretũ, *in prima claſſe reponitur.* Auctor, nempe Victorinus Stringelus paulò antè nominatus. Præthereà, *Petri Mindani de proceſsibus* &c. *liber omninò prohibetur, & Auctor in prima Hæreticorum claſſe reponitur.* Quid enim ſibi

vult *Petri Mindani liber omnino prohibetur, & Auctor in prima Hæreticorum classe reponitur*, quàm talis libri Auctorem in primâ Hæreticorum classe numerari? quid verò aliud est in Hæreticorum classe Auctorem numerari certum & expressum, quàm Hæreticorum labe adspergi, & nomine donari? Quid quod ex Regulis Indicis vetitorum librorum in primâ Hæreticorum classe non tantùm damnatæ doctrinæ Auctores generatim, sed particulatim quoque nomina singulorum, videlicet Erasmus Rotembucher, Clemens Marot, Iacobus Otherus, Thomas Venatorius, Raphael Musæus, Vincentius Obsopæus, & sexcenti alij percensentur, adeoque Hæreticorum quoque nomine, ac infamiâ palàm notantur. Quæro iam, quandónam hi omnes, antequàm huiusmodi probro, atque appellatione Hærericorum dehonestarentur, acciti sunt? quando moniti? quando rogati? quando examinati? quando auditi? quando defensi? Si dicam, nunquam, quod mihi sanè persuadeo, quis contra tendat? quis secus accidisse ostendat? Nemo, opinor, opinionemque tum deponam meam, vbi me falsum falsimonijs videro. Interim planum est, ex solis libris Hæreticis luci creditis & Hæreses manifestarias, & Auctorum earum perfidiam, ac propria nomina fuisse deprehensa; ac proinde eosdem Auctores in Hæreticorum quoque classem meritissimò adscriptos.

IX. Quæ mea annotamenta egregio insuper Eminentissimi Cardinalis de Lugo documento illustro, ac roboro, *qui Tomo de Fide, disp 21. sect 1. num. 16.* duplici ratione libros ab Ecclesiâ vetari docet. Primò, *per modum medicinæ, vt bono fidelium consulatur, auertendo scilicet ab ijs venenum, quod ex horum librorum lectione haurire possent* Secundò, *per modum pœnæ, quâ Auctor Hæreticus iustissimè plectitur, vt qui in doctrina abusu deliquit, in eadem*

*doctrinâ*

*doctrinâ puniatur, ablatâ ei potestate vllo modo docendi.* De primo autem modo ac ratione apertè statim pronuntiat, *immeritò sæpe Auctores conqueri, quod nec citati, nec auditi condemnentur: hoc enim necessarium esse, quando caussa ageretur contra Auctores, vt Reos: secus verò esse, quando agitur solùm de bono subditorum procurando, licèt inde indirectè Auctoris nota aliqua subsequatur. Nam paterfamilias punire non potest filium alienum, nec eum corripere: potest tamen proprios filios ab eius consuetudine separare, eamq; illis prohibere, ne fortè scelerati sodalis improbis moribus inficiantur.* Fatetur tamen illicò idem doctissimus Cardinalis *num. 27. Quia consequenter Auctoris nomen ex libri prohibitione grauiter læditur, diligentiam maximam adhibendam, vt quod deest defensionis propriæ, dum Auctor non auditur, suppleatur diligenti examine, &, si fieri possit, assignato quasi procuratore aliquo Auctoris absentis, qui bonâ fide adducat, quæ in defensionem Auctoris allegari possent: quando scilicet Auctor Catholicus est, & bonæ alioquin existimationis: quo casu* (subdit mox) *non videtur prætermittendum, quando error non est omnino manifestus, vt ab Auctore anteà exigatur, vt declaret sensum suæ doctrinæ, qui sensus si Catholicus appareat poterit iudicum iussu, si necesse fuerit, addi in ipso libro, nempe Auctorem nonnisi in tali sensu doctrinam illam tradidisse; atque ita eam explicasse.* Quâ lenitate erga Catholicos Auctores bonæ existimationis vtendum, iure censet prudentissimus Cardinalis.

X. Quo pacto autem Hæreticos tractandos idem arbitratur? mox sic edisserit: *Aliter cum Hæreticis Ecclesiæ hostibus agendum est, quorum verba etiam dubia in deteriorem sensum iuxta eorum mentem interpretanda sunt: subdole enim verbis ambiguis vtuntur, vt sese simplicioribus mentibus insinuent: aliter verò cum Catholicis, quando ij tales*

*sunt.*

*ſunt, vt ſperari poßit ab ipſis vel ſpontanea correctio, vel talis interpretatio, quâ appoſitâ periculum totum doctrinæ parum tutæ præcaueatur.* Vnde

XI. Obſeruo I. Quoties vel Auctor Catholicus non eſt, ſed Hæreticus; aut ſi Catholicus, non eſt bonæ exiſtimationis, eiuſque error manifeſtus eſt; ex ſententiâ ſapientiſſimi Cardinalis de Lugo, vt ex eius verbis palàm ac neceſſariò colligitur, non eſſe locum procuratoris aſſignationi, neque talem Auctorem interrogandum, audiendum, aut citandum.

XII. Obſeruo II. Hæreticorum nomine ab eodem Cardinali hîc haud dubiè comprehendi etiam nondum nominatim damnatos, & denuntiatos, quos ſcilicet tales eſſe ex manifeſtis erroribus libro vulgatis ſatis certò compertum eſt, quod perſpicuè eo reuincitur, quia *ibidem, num.* 40. vnà cum communi Doctorum placito ſancit, ad *Cenſuram Bullæ Cœnæ* prohibentis libros Hæreticorum *incurrendam* non requiri, vt ij ſint condemnati, denuntiati, vel declarati, ſed ſatis eſſe, ſi Lectori conſtet Auctorem eſſe Hæreticum, etſi is nominatim damnatus minimè ſit. Ex quo euidenter colligitur, huiuſmodi Hæreticos minimè declaratos, nec denuntiatos, ab Eccleſiâ, quando tales eos eſſe ex Hæreticis ipſorum libris certò agnoſcit, ac propterea talium librorum lectione, intentato quoque dirarum fulmine, interdicit, grauiter admodum puniri, vt planum eſt. Si igitur Eccleſia teſtatas libris tantùm Hæreſes ſatis eſſe iudicat, vt eos vetet, Auctoreſque illorum, quanquam minimè denuntiatos tam graui pœnâ, quanta eſt in Hæreticorum claſſem ipſos reijcere, afficiat; haud dubium, opinor, eſt, quin Cardinalis de Lugo eaſdem Hæreſes ſufficere quoque putet, vt ijdem Auctores tanquam Hæretici ab eâdem Eccleſiâ in eo-

rundem librorum censurâ tractentur, ipsorumque verba etiam, *quæ dubia sunt, in deteriorem sensum iuxta eorum mentem*, accipiantur, neque priùs ipsi interrogentur, audiantur, aut citentur, tametsi ijdem neque dum nominatim antè damnati, & declarati sint.

XIII. Obseruo III. Quando Ecclesia Auctorem aliquem in primâ Hæreticorum classe reponit, huiusmodi Auctorem ab illâ non solùm obliquè, sed directo etiam puniri, vt liquet. Nam quamuis pœna sontibus, quò innocentibus, & bono communi consulatur, irrogetur; id tamen non tollit, quin ijsdem sontibus directè infligatur. Haud secus etiam, quanquam Ecclesia, vt Catholicis prospiciat, Hæreticorum libros damnat, Auctoresque errorum Hæreticorum primæ classi damnatorum scriptorum accenset, hoc tamen certè eos minimè eximit, quo minùs huiusmodi pœnâ admodum graui, etsi iustissimâ, directè multentur, vt patet.

XIV. Hinc in rem meam sic præualidè vrgeo. Sedes Apostolica nomen Hæretici ex certis librorum Hæreticorum documentis tantummodò, singulis Auctoribus eorum non citatis, nec monitis iure imponit, vt demonstratum est. Igitur priuati quoque Theologi ex ijsdem librorum tesseris æquè exploratis nomen pariter Hæretici talium librorum architectis, & conditoribus singillatim multo magis etiam non vocatis, neque interrogatis possunt tribuere. Consequutionem euinco facillimè: quia etsi Apostolica Sedes censuram priuatorum Theologorum hac prærogatiuâ maximè superat, quòd ipsa auctoritate, & iurisdictione præstat, ista autem caret; ideoque illa sententiæ à se pronuntiatæ cunctos obstringit, hæc minimè, vt sæpius indicaui: tamen eadem Apostolica Sedes multo grauiorem, fœdioremque infamiam

Aucto-

Auctotibus ipsis Hæreticis, quàm priuata Theologorum censura, inurit, quandoquidem tantâ Auctoritate ipsa pollet, hæc orbata penitùs est, vt notum est, & iam antè probatum. Adde, quod illa Apostolicæ Sedis censura non tantùm facti, sed iuris etiam infamiam, pœnam videlicet morte ipsâ sæuiorem irrogat; hæc Theologorum nonnisi facti, longè nempe mitiorem. Ergo quum Sedes Apostolica ex solis libris Hæreticis, infamiam Hæretici criminis, & nominis, multò atrociorem Auctoribus eorundem librorum meritò conflet; multò magis priuati Theologi ex solis item Codicibus Hæreticis ignominiam paris quidem delicti, atque appellationis, at longè leniorem iisdem Auctoribus inferre possunt: præsertim quum eam non pœnæ, sed defensionis tantùm nomine inferant.

XV. Confirmatur I. Quia si libri Hæretici Theologis ad notam Hæretici eorundem fabris architectisque imprimendam satis non essent; neque Sedi Apostolicæ maiorem pœnam imponenti sufficerent, vt palàm est. Et tamen sufficiunt, vt docet experientia. Ergo multò magis Theologis minorem irrogantibus satis erunt. Confirmatur II. Quia vt duo testes Iudici ad Reum condemnandum, quum illi nulli exceptioni obnoxij sunt, planè sufficiunt; ita duo quoque testes omni exceptione maiores ad idem eiusdem Rei crimen exploratum omnino habendum, antequam etiam ab vllo Iudice damnetur, vel citetur, prudenti cuique satis sunt, vt constat. Ergo Theologi ex solis libris Hæreticis nomen Hæretici, scelus & probrum, certis eorum Auctoribus non monitis, neque rogatis, Sedis Apostolicæ imitatione, quanquam dispari auctoritate, vt explanaui, iure optimo possunt affingere.

XVI. Videant igitur, qui priuatim Theologo-

rum in singulares Hæreticos nondum nominatim proscriptos censuram & nomenclationem è solis voluminibus diuulgatis expressam improbant, ne ipsummet Apostolicæ Sedis eundem prorsus vsum moremque priscum imprudenter percellant, conuellantque, quod certè nemo, nisi improbus valde vnquam tentauerit.

## Cap. VIII.

### Nullam tragulam in Apologetica ab vllo Reipub. offensaculo, vel incommodo inijci.

I. HOc defunctus prœlio haud sanè leui, sed, ni me ludit opinio, feliciter; cerno modò eò decurrere amicum interpellatorem, vt Reipub. salutem tutam, si Apologetica in tuto consistant, neget, perturbatamque admodum ac penè euersam penitùs contendat. Quid enim? Si priuato cuique, iuridiciali criminis accusatione omnino prætermissâ, libellos publicæ vtilitatis nomine, vel priuatæ correctionis gratiâ, concinnare, ac foras dare, in quibus graue delictum certo ab homine, puta Titio, commissum varijs argumentis, indicijs, & coniecturis probare niteretur, quemadmodum Apologeticorum conditoribus solemne ferè est, liceret; quæ rixæ, quæ contentiones, quæ odia, offendicula hinc non pullularent? Si id fortè soli Hæreseos piaculo exagitando concessum quis aiat; nemo iure, cur idem quoque alijs etiam flagitijs longè tæterrimis (quæ Reipub. interest, ne dira lues grassetur, retegi) euerberandis fas sit, caussari, aut tergiuersari poterit. Eodem namque exemplo quibuscunque priuatis integrum, ac solutum foret, adornato, ac publicato libello Titium adulteratæ monetæ, paratæ necis

Prin-

Principi, multiplicis ſacrilegij, capitalis veneficij, ac ſimilium criminum valde atrocium Reum agere, quod ſicut leges omnes ſacræ, & profanæ vetant; ita nullus adeò pudorem decoxerit, vt ſomniare non erubeſcat.

II. Verùm fulgura iſta omnia, vtpote ex vitro, nulli formidanda, quilibet nòn inuitus fatebitur, qui vigilanter expendet. I. Sicut Hæretici delationem ad Sacros Quæſitores nullo Apologeticorum obtentu vnquam omittendam diſertè monui; ita neque accuſationem apud iudicem eorundem titulo negligendam, ſeriò me hîc denuntiare.

III. II. Longè aliam Hæreſeos eſſe rationem, quàm cæterorum criminum. Ea quippe crimen exceptum eſt, vt ex Hoſtienſi, Speculatore, Angelo, Conrado, Gomezio, & reliquis Doctoribus Farinacius *quæſt.* 18. *num.* 60. docet: ac propterea in ſacro Quæſitorum foro nomina ipſa teſtium, ac delatorum, qui Reum perſtrinxerunt, eidem Reo minimè aperiuntur, contra vſum planè, & conſuetudinem cæterorum omnium tribunalium, vt idem Farinacius *quæſt.* 188. *num.* 7. demonſtrat. Quocirca mirum non eſt, ſi certum Hæreticum nominatim refellere, edito quoque Apologetico fas eſt, non autem continuò quemcunq; alium etiam facinoroſum, tametſi Reipub. valde noxium.

IV. III. Manifeſtarium quoque diſcrimen patere, quòd Hęreſis velut cancer ſerpit, eſtque animi morbus præ cunctis alijs pellaciſſimæ contagionis, quum ea, quod delictum immane eſt, crimen eſſe inficietur, contraque quod infandum mendacium eſt, excoctam prædicet veritatem; quo fit, vt maximè omnium fręnos vitijs perniciabili indulgentiâ ex profeſſo quaſi laxet. At reliqui flagitioſi vtcumque perditi, quanquam alijs prauo exemplo vtique ſunt; nunquam tamen eò impudentiæ rapiun-

tur, vt peccata immania, quæ admittunt, negent esse peccata (alioqui & ipsi forent Hæretici) atque ita frænum ipsum peccandi, notitiam scilicet, tesseramque peccati de medio auferant. Quare delicta Monetarij, Latronis, Sicarij, ac aliorum respectu Hæreseos videntur potiùs singularia; at ipsa Hæresis, generalis quædam lues pestifera, quæ omnes communiter inficit.

V. IV. Casum initio expositum ab Apologeticis magno interuallo distare. Hæc enim de publicis libris Hæreticis, eorumque Auctoribus refutandis agunt; ille de improbis quidem ac scelestis, sed qui suis de flagitijs in libros nihil retulerunt. Hæc de eo, qui Catholicam fidem ab Hæretico publicis Codicibus nequissimè oppugnatam defendendam iustissimè suscipit; ille de eo, qui non defensionem vllam, sed accusationem tantùm adornat.

VI. V. Si casus æqualis componatur, vtrumque eâdem facultate gaudere. Si enim mores turpissimos ac impurissimos blandiloquo stylo descriptos, typisque editos, Lectoresque ab ijs ad libidinem, ad fœnus, ad homicidia, ad proditionem, atque ad alia delicta inuitari, incitari, solicitari ponamus, quum huiusmodi Codices Reipub. noxiosissimi sint, vt clarum est; liberum vtique cuiuis docto, vbi accusationem frustra interposuit, erit, contrarijs libris vulgatis illos reijcere, eorumque Auctores, vbi aliæ rationes ad grauissimum Reipub. damnum ex tam flagitiosorum voluminum lectione redundans auertendum non sufficerent, tanquam libidine alijsque vitijs fœdatos notare, appellare, vituperare. Neque id tum ab honestate, aut rectâ ratione deflecteret, quod quis frustra omnino suspicaretur, sed remedium necessarium prorsus foret, sicut viri sapientissimi plerique Machiauello, alijsque improbis

Aucto-

Auctoribus, nigrum stigma, antequam etiam eorum monumenta essent prohibita, liberè inusserunt, & quæ ipsi serunt, delicta ijsdem meritò impegerunt.

VII. Quando libri aliquem Hæretici nomine insignientes, priùs quàm emittantur, Episcopis, Inquisitoribus, Magistratibus examinandi, probandique ex Sacrorum Conciliorum, ac Pontificiorum decretorum præscripto exhibentur, nullum rixarum, contentionum, incommodorum, vel offendiculi, nisi fortè Pharisaici, ac proinde ex Christi Domini & Doctorum omnium scito ob bonum commune contemnendi, periculum esse potest, dum illi, quorum est, quid Reipub. Christianæ vtilitas, vel necessitas postulet, dispicere, sedulò excubant, atque in speculis toti sunt.

## §. IX.

## Sacrorum Canonum Sanctionibus Apologetica nequaquam aduersari.

I. PRofano legum armamentario exinanito, piam è sacro tormenta promuntur, quæ in libros Apologeticos exonerentur. Quis enim I. in his tam hospes est, quis tam rerum ignarus, qui nesciat, alieni obtrectationem nominis, Summorum Pontificum, Anacleti, Alexandri, & Clementis interdictis quà C. *ex merito, 6 q.* 1. quà C. *Summa ibidem*; quà C. *homicidiorum, de pœnit. distinct.* 1. seuerè vetari, ipsumque obtrectatorem homicidam appellari?

II. Deinde quis non animaduertit in C. *qui ambulat*, §. *sed & aliud.* 5. *q.* 5. aliud esse, ex sententiâ Gratiani, crimina deferri Iudici, vt improbos, qui secreto admoniti, resipiscere noluerunt,

pronuntiatâ ſententiâ corrigat; aliud, falſa obijcere, ſeu veram etiam inſultando exprobrare; illud namque caritatis, hoc impietatis eſſe officium?

III. Prætereà quis non legit in C. *Si Sacerdos, 2. de offic. ordinar.* ab Eugenio Pontifice Maximo ſtatutum, vt, ſi Sacerdos quis certi criminis manifeſtum aliqnem nôrit, eum nominatìm, *niſi iudiciario ordine probare poßit,* minimè arguat, *ſed indeterminatè, ſicut dixit Chriſtus: Vnus veſtrum me traditurus eſt?*

IV. Demum quis ignorat hiſce alijsque ſimilibus decretis permotos Hoſtienſem, Io. Andream, Cardinalem Butrionem, & alios in *cap. vlt. de iniur.* magnâ ſuffragiorum conſpiratione aſſeuerare, per Canonum iuſſa nefas omnino eſſe, crimina, tametſi vera, cuiquam extra iuridiciale forum impingere, ac vitio dare? quod ſanè, ſi Canonum ſcitis ſtetur, eſſe indubitatum Alexander de Neuo *Conſ. 82. num. 5.* & *de iure Pontificio expeditißimum* Farinacius *quæſt.* 105 *num.* 246. teſtificantur, Doctoresque huius ſententiæ patronos, quos hîc recenſere non attinet, ingenti numero afferunt. Hæ porrò Sanctiones omnes, Iuriſque Conſultiſſimi viri, quid, niſi Apologetica feriunt, à quibus commemorata piacula, quæ ab illis damnantur, contrahi palàm eſt?

V. Verùm hi omnes globi, quantumuis tantâ excuſſi vi, culcitâ nihilominùs quàm molliſſimâ à me iam iam excepti, ad irritum mox cadent. Singulorum, age, periculum faciamus. Primus fruſtra planè eſt, ſiquidem obtrectatio alienæ exiſtimationis, etſi naturali & diuino iure, ne dum Pontificio vetita ſit; tamen, quoties crimen, quod carpit, eſt publicum, locum nullum habere poteſt, vt Theologi omnes apud Leſſium *lib. 2. de*

*Iuſt.*

*Iust. cap.* 11. *dub.* 2. *num.* 6. Bonacinam *de Contract. disp.* 2 *quæst.* 4. *propos.* 1. *Cardinalem* de Lugo *Tom.* 1. *de Iust. disp.* 14. *sect.* 5. *num* 39. & alios passim definiunt, quicquid secus de ipso affectu, quo quis de aliorum commissis loquitur, sentiendum sit. Quocirca vbi Apologetica publicis tantum flagitijs inurunt stigma, obtrectationis culpæ obnoxia esse non possunt. Quid quod vbi crimen etiam penitùs occultum est, ad graue Reipub. damnum, quod aliter vitari nequit, arcendum fas quoque omnino est sine obtrectationis vitio illud detegere, imò etiam necesse est, vt ijdem Theologi apud Bonacinam *loc. cit. punct.* 8. *num.* 1. & Cardinalem de Lugo *ibid sect.* 7. *num* 110. consentiunt? Propterea quum aduersùs libellos Hæreticos, quando nomina Auctorum suppressa, atque ignota sunt, satis efficax remedium aliud non suppetit, quàm Apologetico publicato ad auctoritatem illis detrahendam, atque ita ad Hæresim quoque frangendam ea prodere, & compescere, hoc vtique sine obtrectationis scelere licet, & verò etiam opus est. Canones verò suprà *num.* 1. enumerati, de obtrectatione, atque obtrectatore dumtaxat, qui clancularia delicta vel infamandi libidine, vel saltem sine iustâ caussâ pandit, apertè loquuntur, meritòque iniustitiæ, atque impietatis officium esse pronuntiant.

VI. Gratianus autem, qui deinde in aciem eductus est, rectè, sanè ac prudenter in C. *Qui ambulat*, aliud esse crimina deferre Iudici, vt latâ sententiâ peruersos corrigat; aliud falsa obijcere; *seu vera etiam insultando exprobrare* animaduertit. Nam etiamsi crimen verum, & publicum sit, id tamen animo vindictæ cupido, aut aliàs iniurioso cuiquam petulanter insultando in faciem ingerere, nefas sine dubio est. At Apologetica innocentiç,

velCatholicæ religionis propugnandæ gratiâ conſcripta longè à tam prauo affectu, vt ſupra *cap.* 4. §. 2. patefactum eſt, peregrinantur.

VII. Neque Eugenius Pontifex tertio loco appellatus expoſitæ fundatæque doctrinæ refragatur, Quippe non de quocunque Sacerdote, ſed de Antiſtite ſolùm, atque Epiſcopo, vt ipſo è themate Canonis liquet. *Qui ſcit,*inquit,*non vtIudex,vel homo,ſed vt Deus,ſubditum eſſe reũ criminis,* affirmat integrum illi non eſſe eiuſmodi ſubditum nominatim arguere. At hic Canon I. ad alios, qui neque Antiſtites, neque Epiſcopi ſunt, neque vllâ iuriſdictione potiuntur, inuitâ planè Dialecticâ, & cunctis legibus reclamantibus, quæ ab vno ſingulari caſu ad alios valde diuerſos tranſiliendum negant, extendendus non eſt.

VIII. II. Reſpectu etiam Antiſtitis, atque Epiſcopi cum grano ſalis intelligendus, videlicet non licere Præſidi crimen ſubditi occultum manifeſtare, nominatimque illi exprobrare; niſi grauis cauſſa nimirum boni communis procurandi, vel damni cauendi aliud ſuadeat, vt Theologi vniuerſè de alterius abdito crimine ſine legitimâ cauſâ non aperiendo præcipiunt.

IX. III. Verba ipſius Canonis attentè inſpicienda, quæ ſunt huiuſmodi: *Si Sacerdos ſciat, pro certo aliquem eſſe reum criminis; vel ſi confeſſus fuerit, & emendare noluerit, niſi iudiciario ordine quis probare poſſit; non debet eum arguere nominatim, ſed indeterminatè, ſicut dixit Chriſtus; vnus veſtrûm me traditurus eſt.* Quæ verba ſupra *num.* 2. ita interpretata ſunt,vt Sacerdos, qui aliquem delicti compertum nouit, non eum nominatim arguat, *niſi iudiciario ordine probare poſſit; ſed indeterminatè, ſicut dixit Chriſtus* &c. perinde, ac ſi ea clauſula, *niſi iudiciario ordine quis probare poſſit*cum ſequenti membro,quaſi ad Sacerdotem, & non ad reum quoque

perti-

pertineret, iungenda foret. Sed perperam omnino; nam si ita verba traijcerentur, sensum valde perturbatum, ineptumque parerent. Quum enim eo in Canone de occulto crimine subditi agatur, vt indicaui, & ipsis è verbis satis dilucet; sic ille necessariò explanandus esset: Quando Præsul subditi occultum crimen nouit, si non habet duos testes, quorum fide illud in Iudicio probare queat, non debet eum publicè ac nominatim arguere. Occultè namque ac priuatim posse Antistitem, imò etiam debere abditum subditi peccatũ, quod exploratò nouit, nominatim reprehendere, ex ipso Euangelio perspectum est, & tanquam certum Theologi omnes sanciunt. Quare ex adultero huiusmodi sensu efficitur, etiamsi crimen occultum sit, quando Præsuli duo testes ad id in iudicio reuincendum præsto sunt, posse subditum publicè ab illo extra iudicium quoque eiusdem occulti criminis semper argui; quod tamen ita generatim acceptum falsum omnino est. Quum enim adhuc idem crimen, quanquam Præses duobus testibus illud probare potest, occultum sit, vt Canon ipse haud obscurè ponit, equidem nefas ei est id extra iudicium publicè redarguendo prodere, nisi grauis aliqua caussa ei præ manibus sit, vt constat. Ne igitur tam peruersus sensus inde eliciatur, spectant illa verba; *Nisi iudiciario ordine quis probare possit,* necessariò ad Reum quoque atque ad membrum præcedens, gignuntque hanc commodissimam, planissimamque sententiam: Sacerdos, qui aliquem criminis Reum certò comperit, seu quia aliquis se reum esse, ei tanquam Patri extra forum arcanæ, & sacræ confessionis vltro fassus est, seu quia res aliunde illi innotuit; vbi subditus in scelere ita erit pertinax, vt, nisi cernat hoc non ita latêre, vt aliquis *iudiciario ordine* idem probare non possit, nullam emendationis spem pollicea-

tur, tunc solùm nempe bonam ad frugem rediturus, quum in iudicio illud probari posse sibi persuaserit: donec crimen ipsi tanquam Patri confessum, manet abditum, haud debet istud publicè ac nominatim carpere. Vnde patet Canonem de propositâ Apologeticorum quæstione, an possit quis alterum omissâ iudiciali contentione, editoque libro exagitare, nihil prorsus innuere.

X. Venio iam ad Sacrorum Interpretes Canonum postremâ in acie locatos, qui vera crimina extra iudicium alicui exprobrare nefas esse aientes, explicatæ doctrinæ nihil officiunt. Aliud enim est, absentis crimen verum narrare simpliciter, atque vrgere, aliud præsenti scelus insultandi consilio exprobrare. Primum, quando crimen vulgatum est, prauusque animus facessit, ex honesto fine, vt quum Parens filijs, quò sibi caueant, illud refert, atque execratur, ex omnium Theologorum sententiâ licet. Alterum minimè, quia exprobratio atque insultatio iniuriosum animum sonat. Quocirca illud Interpretum placitum non quemcunque alterius de crimine sermonem, sed eum tantùm, qui occulta crimina sine necessitate retegit, vel certè quæ sunt publica animo insultante, hoc est iniuriæ architecto exprobrat, ac proinde & iniuriam facit, complectitur. Propterea Farinacius communem Doctorum sententiam *q. 105 num 246.* testatus, ita cum eis appositè philosophatur. *De iure Canonico iniurians tenetur indistinctè, etiam quod verum dixerit, extraiudicialiter tamen, & illud quod dicit, Reipub. intersit sciri. Et hoc quia extraiudicialiter informando videtur habere iniuriandi intentionem, quæ facit aliquem iniuriarum pœnâ teneri.* Subditque idem Farinacius vnà cum Ignatio Lopez, id esse *de iure Pontificio expeditissimum.* Quibus planè scitis atque Doctoribus ego quoque lubens assentior. At hi omnes, Apologetica, quæ ab omni verborum iniuriâ

iuriâ, iniuriæque faciendæ consilo iam *cap.4.§.2.* & 3. vindicaui, nihil prorsum attingunt, vt patet.

XI. Addo insuper eundem Farinacium, quantumuis allatam modò doctrinam *de iure Pontificio expeditissimam* pronuntiârit, paulò pòst tamen *num.251.* hoc pacto sapienter excipere: *Si iniuria fuerit prolata cum caussa, & sine animo iniuriandi, tunc veritatem excusare; prout dixi in octaua opinione, nũ.231.* vbi palàm docet, quod suprà *nũ.246.* vt modò retuli, ex communi Doctorum placito asseuerauerat, tum rescindi, irritumque esse; quum animus iniuriæ irrogandæ abest; & vera piacula ex iustâ caussâ velut legitimæ defensionis obiectantur, quemadmodum Apologeticis solemne esse toties iam denuntiaui. Quod eo etiã illustrius clarescit, quo idem Farinacius eo *nũ.251.* iniuriam cum caussâ, & sine animo faciendæ enuntiatã, non formalem veramque iniuriam, sed materialem tantùm ac planè inanem intelligit, alioquin secum ipse pugnaret, atque id, quod *num.246.* constituerat, turpiter vel pueriliter expungeret. Eodem enim modo *cap.4 §.3.* ostendi, verba aspera, & aliàs iniuriosã, quum iustè sanoque consilio vsurpantur, iniuriosa ampliùs non esse. Iam Farinacio, & cæteris Doctoribus illo *nũ.251* arbitris, quęcunque verba acria ac mordacia sontem maximè vrunt, quando sine animo inferendæ iniuriæ, & cùm caussâ verè proferuntur, etiam extra subsellia iudicij, quamuis eiusmodi sint, vt si absque caussâ, vel cum iniuriæ irrogandi consilio proferrentur, iniuriam vtique facerent, ab omni iniuriarum labe sunt omnino pura. Quamobrem hæc eadem verba cum caussâ, ac sine animo faciendæ iniuriæ, si in librum referantur, atque ad innocentiæ, vel Catholicæ fidei necessarium patrocinium typis vulgentur, culpari iure non poterunt: siquidem verba iustè enuntiata, eo dumtaxat, quòd scribantur,

atque edantur, iniusta, aut iniuriosa minimè redduntur, nisi aliqua mala circumstantia, vel deprauati affectus, vel alicuius interdicti, vel improbæ caussæ, vel alia similis accedat, quæ in legitima Apologetica nequaquam cadit, ac proinde hæc cunctis quoque Doctoribus plaudentibus elucubrari, atque in lucem emitti possunt.

## Cap. X.

## Apologetica neque in Pij V. Pontificis Maximi diploma, neque in Regulas Indicis quicquam delinquere.

I. SAcrorum arce Canonum depulsus Aduersarius, Pij V. Sanctionem, quæ nouo in *Bullario Tom.1 fol.339.* exarata est, atque ex ordine inter eiusdem Pij Diplomata, CXLVII. numeratur, in Apologeticos libros magno nisu eiaculatur. Nam in eâ Sanctione Pontificum ille Maximus, atque Sanctissimus, vt obuiam iret, frænumque inijceret odijs, Simultatibus, Iurgijs, Seditionibus, Rixis, atque Homicidijs, quæ graui animarum periculo, perniciosoque Reipub. exemplo atque offendiculo, vt illic *in Præmio,* & §. *præcedenti, num.* 1. disertè præfatur, grassari solent; pœnis acerbissimis propositis, quamcunque libellorum famosorum, seu quarumuis Scripturarum, quæ conuicia, iniurias, vel famæ, honorisúe alicuius probra continent, compositionem præcisè vetat, ijsdem pœnis teneri vult, *qui de alio fuerint oblocuti, alicuiusq; famæ ac honori vera etiam exprobrando detraxerint*, quæ sunt verba ipsiusmet Diplomatis. Præterquàm quod eodem illo §. 1. denuntiat, id ipsum aliàs plerisque sacris legibus fuisse cautum, atque

atque ad marginem ibi lex vnica C *de famosis libell.* alijque Canones è Decreto Gratiani laudantur. Quâ etiam de Sanctione Farinacius *quæst.* 105. *num.* 241. & *num.* 244. meminit, eiusque beneficio controuersiam omnem penitùs sublatam esse testatur. Quum autem Apologetica proximi famam gruuissimè omninò seu calumnias, seu Hæreses ei exprobrando lædant, haud dubium, hæc ab eo Diplomate damnari.

II. Sed auertat Deus infaustum omen. Pius V. legitimis Apologeticis aquâ, atque igni interdixit? Non patiar ijs tam insignem, compertamque iniuriam fieri. Aio planissimè, hæc extra ictum omnem illius Pontificiæ Sanctionis posita esse. 1 Quia Pius Pontifex eo Diplomate non sanè *quarumuis Scripturarum, quæ conuicia, iniurias, vel famæ, honorisue alicuius probra continent, compositionem vetat*, vt obiectum est, sed certarum dumtaxat & singularium, quas nominatim exprimit, fabricationem, vt ex verbis ipsis Sanctionis apertum est, quæ, hîc omissis breuitatis gratiâ ijs, quæ ad rem non pertinent, neque sensum vllo modo variant, sic habent, §.2. *Statuimus* &c. ne quis audeat, *nec præsumat libellos famosos, nec literas monitorum vulgo appellatas, Lettere d' auuisi, continentes conuicia, iniurias, vel famæ, & honoris alicuius læsionem, nec aliquam Scripturam, in qua de famosis successibus disseratur, vel ea, quæ coram nobis, vel alijs ad vniuersalis Ecclesiæ Status regimen deputatis secreto tractantur, reuelentur, componere, dictare, scribere.* Vbi palàm est, à Pio V. non omni, vel cuiuis Scripturæ, sed peculiari tantùm, in quâ *de futuris successibus differatur*, vel secreto acta cum Pontifice, eiusue administris deteguntur, stigma inuri. Nunc quæro ex te. Vel tu Scripturam quamlibet, alienæ famæ obtrectantem, quam à Diplomate Pij perstrictam ais, à libellis famosis, quos ibidem percellit, distin-

guis. Si non distinguis, fateor, eam omnem Scripturam, quæ famoso libello reapse eadem est, à Pontifice omnem libellum famosum diras ibi deuouente, omnino verari. Sin autem distinguis; tunc exploratum est, ab eo, non quamlibet Scripturam, quæ alienam lædit famam, sed illam dumtaxat, *in qua de futuris successibus differitur*, vel secreto acta cum Pontifice &c manifestantur, prohiberi; multoque minùs per illam clausulam, *Nec literas monitorum vulgo appellatas, lettere d' auuisi*, omnibus Scripturis proximi existimationem obterentibus diem dici, pœnamque irrogari; siquidem hæ quoq; literæ peculiares quædam ac certæ Scripturæ sunt. Quis autem nescit, minimè integrum esse, ex singulari interdicto aliquot Scripturarum, interdictionem generalem omniũ colligere; præsertim quum in odiosâ materiâ, in quâ leges, pœnasque esse restringendas vulgato Iurisperitorum effato vel tonsoribus constat, versemur?

III. II. Si Pontificij illius Diplomatis pœnis tenentur ij quoque, *qui de aliquo fuerint oblocuti, alicuiusq; famæ ac honori vera etiam exprobrando detraxerint*, vt principio *num.* 1. existimatum patet; ineluctabili consequutione fit; vt omnis planè honoris famæúe alienæ obtrectatio, etiamsi non scripto, sed verbis solis efferatur, ac vera exprobret, non tantùm flagitium sit, naturali, ac diuinâ lege, quæ proximi famam honoremúe lædi prohibet, vetitum, de quo nemo dubitat; sed cunctis etiam pœnis, quas Pius V. in ea Sanctione imponit, vrgeatur, quod sicut falsum omnino est, ita apud Theologos omnes, sacrorumque Interpretes Canonum prorsus inauditum, atque à mente & verbis sapientissimi Pontificis alienissimum. Nam Diplomatis genuina periodus hæc est. *Quibus pœnis etiam eos ligari volumus, qui huiusmodi libellis, literis, seu Scripturis de aliquo oblocuti fuerint, alicuius famæ,*

*&*

*& honori, vera etiam exprobrando detraxerint, ac ea, quæ coram nobis, vel alijs, vt suprà, secreto tractantur, reuelauerint. Ex hoc equidem animus deprehenditur prauus iniuriandi, & nocendi, atque ideò eos eâdem pœnâ teneri conuenit.* Vnde perspicuum est, huiusmodi clausulâ idem planè, quod anteà illo §. 2. decretum fuerat, repeti, vt ijs è vocibus, *vel alijs, vt suprà,* dilucet, atque hîc hoc dumtaxat adijci, vt etiamsi vera crimina exprobrentur, constitutæ pœnæ nihilominùs non effugiantur. Neque verò hîc Pontifex quamcunque obtrectationem pœnis multatam vult, sed eam tantùm, quæ libellis, aut Scripturis circumfertur. At talem obtrectationẽ libellis, Scripturisúe addictam, ad omnem aliam obtrectationem, etiam verborum tenus, porrigere, neq; per scita Dialectices, neq; per Iurisconsultorũ responsa fas est. Vt verò etiam porrigeretur, nihil certè adhuc ipsa Apologetica, quæ minimè obtrectant, sed obtrectationes diluunt, infestaret, vt notum est.

IV. III. Pontifex prudentissimus illic famosos tantùm libellos, & *literas monitorum, vulgo lettere d'auuisi appellatas,* quæ conuicia &c. continent; nec non Scripturas de futuris successibus &c. siue vera, siue falsa exprobrent, prohibet, vt paret; de alijs autem Scripturis nullam prorsus facit mentionem. At Apologetica neque sunt libelli famosi, vt probatum est *cap.* 4. neque *literæ monitorum,* quæ nihil docent, sed ad opprobrandum tantummodò adornantur, qualia Apologetica non sunt; neque Scripturæ de futuris successibus, vt manifestum est; neq; secreto acta cum Pontifice euulgant, vt pariter testatum est. Igitur in confesso est, eam Pij V. Sanctionem Apologeticis non repugnare.

V. IV. Quamuis darem Diploma Pij V. cuicunque Scripturæ conuicijs scatenti Christianâ Repub. interdicere, quod tamen minimè do, falsumq; id esse iam vici; adhuc tamen non omnes huius-

modi

modi Scripturas prohiberet, ſed eas tantùm, quæ famam honoremúe proximi iniuſtè lædunt, ac proinde & ipſæ quoque iniuſtæ ſunt, non autem reliquas, quæ eandem famam atque honorem iuſtè ſugillant, adeoq́ue iuſtæ ipſæ etiam ſunt. Quod profectò ſuadetur I. ex præfatione ipſiuſmet Diplomatis, in quâ Pontifex eiuſmodi Sanctionem ad iniurias, ſcripto præcipuè inferri ſolitas, de medio tollendas à ſe edi ſignificat. *Quum itaque,* inquit, *iracundia, ſic perturbatio immanis potiſſimùm ex iniurijs verbo, vel ſcriptis, vel facto illatis naſcatur.* Et paulò pòſt: *Nos conſiderantes, quod in dies creſcente malitiâ, quamplures &c. non erubeſcunt varijs modis nonnullos Principes, Prælatos* &c. *varijs iniurijs, & conuicijs afficere, eorumq́; famæ & honori detrahere,* &c. *adeò vt plerumque odia, inimicitiæ, ſeditiones, rixæ & homicidia oriantur.* Quum igitur Pius V. ſolas eas Scripturas, quæ iniurias irrogant, deſignet, atq; execretur; Apologetica ſanè, quæ iniurijs vacua ſunt, damnare ibi nõ poteſt. II. Si Pontifex illic quamcunq; Scripturam conuicijs etiam materiatis tantùm perſperſam quoque vetuiſſet, & pleraque etiam ſanctorum Patrum volumina, & ipſas ſacroſanctas literas, & eas quoque Catholicæ fidei Vindicias, quæ in Hæreticos ab Eccleſiâ nominatim ac ſingillatim damnatos foras datæ ſunt, quibus omnibus eiuſmodi materialia conuicia ineſſe ſuprà *cap.* 4. §. 3. oſtenſum eſt, ineuitabili neceſſitatis nexu prohibuiſſet, quod non minùs inſanum, quàm falſum eſt, ac proinde & dictu nefas. Quocirca ſtatuendum neceſſariò eſt, iniurias & conuicia formalia dumtaxat (quæ ab animo deprauato fluant, neceſſe eſt, ac propterea expreſsè ſubdit idem Pontifex: *Ex hoc equidem animus deprehenditur prauus iniuriandi & nocendi*) ab eodem Pontifice vetari. At iniuriæ formales & conuicia ab Apologeticis, quæ ex iuſtiſſimâ cauſsâ, ſeu innocentiæ

nocentiæ tuendæ, seu Catholicæ religionis propugnandæ elaborantur, omnino exulant, vt eo § 3. demonstratum est. Igitur ab illo Pontificio interdicto eadem Apologetica toto cœlo distare planum est.

VI. Sed contrà adhuc Regulæ Indicis librorum prohibitorum *tit. de correct. librorum* §. 2. *vers. Item quæ famæ*, & *vers. facetiæ*, ingeruntur, à quibus ibi apertè præcipitur, vt *quæ in perniciem, aut præiudicium famæ, & existimationis aliorum iactantur, repudientur.* Verùm neque hæc è Regulis illius Indicis excussa phalarica, Apologeticis pertimescenda est, quandoquidem eæ iniurias, contumelias, & conuicia formalia dumtaxat, non autem materialia tantùm; nec non iniustam solùm famæ proximi violationem, non verò iustam expungi iubent; alioqui & complures veterum Patrum Codices, & sacrarum oracula Scripturarum, & plurimos libros, qui in Lutherum, Caluinum, Arium, & similes Hæreticos nominatim iam ab Ecclesiâ proscriptos, à Catholicis Doctoribus emissi sunt, in quibus eiusmodi conuicia & iniuriæ materiales extant quidem, sed iustissimè, vt toties memoraui, vibratæ, necessariò culparent, improbarentque, vt paulò antè etiam redarguebam, quod minimè ferendum est.

VII. Denique Farinacius suprà *num.* 1. obductus, & Pij V. Diplomate controuersiam omnem sublatam esse aiens, nihil penitùs Apologeticorum luminibus obstruit, siquidem de famosorum libellorum dumtaxat quæstione, non autem de aliorum librorum, vel Scripturarum contentione manifestò differit. *Non immeritò*, inquit, *numero* illo 244. *quæst.* 105. *ista controuersia fuit sublata per illum Sanctißimum Pontificem Pium* V. *in eius Constitutione* CLV. *in qua cauetur pœnam libelli famosi locum habere, etiam quod in eo vera fuerint expressa.*

CAP.

## Cap. XI.

## Exemplum à Iureconsulto petitum Apologetica non oppugnat, sed propugnat.

I. VLtimò tandem Apologetica ab æqualis iuris ariete, quo Iurisconsultus vnà cum Theologo gaudet, vehementer pulsantur. Nam si priuato Theologo fas est, Hæretici notam, nomenque alicui, tametsi ab Ecclesiâ non expressè damnato, singillatim imponere, quidni etiam cuique priuato Iurisperito liceat, certum hominem, puta Titium, quem planè sontem esse sibi suà opinione persuadet, adornato libro, in quo patrati ab eo sceleris, v. g. latrocinij indicia & probationes recenset, confirmatque, Reum publicè agere, ac proscribere? Id verò tam absonum, atque in bene institutâ Repub. omnino intolerandum quis somniare ausit?

II. Verùm ego huiusmodi Iurisconsultum non reformido Aduersarium, sed meæ patronum caussæ, vt mox docebo, lætus excipio. Quid enim? Mitto in primis Hæreseos crimen, quod Theologi in Apologeticis persequuntur, esse delictum exceptum, atque inter excepta disparis quoque rationis, vt suprà *cap.8.* & in *Vindicijs* meis *cap.7.* notaui, cui proinde reliqua flagitia vndique componi nequaquam possunt. Illud nunc quæro, an Titij latrocinium certò exploratum sit, an verò incertò? Si incertò, constat iam, quanquam id cùm Hæresi etiam esset coniunctum, à nullo priuato, imò neque à Iudice ipso Titium eiusdem noxiæ Reum iure peragi ac damnari posse. Sin certò; quæro rursum, an latrocinium occultum, vel publicum sit? Si occultum; nemo potest illud cui-

quam

quam detegere, niſi iuſtâ ad retegendum cauſsâ moueatur, vt communis doctrina Theologorum ſancit. Sin publicum; poteſt quilibet id liberè, quemadmodum ſolent Hiſtorici,non ſolùm commemorare, ſed etiam ſcriptis tradere, vt ſæpius anteà expendi.

III. At ſi quis caſum noſtro omnino ſimilem comminiſcatur, pariq́ue conditione librum à Titio luce donatum ſtatuat,in quo is populos ad rebellionem ſolicitet,criminaq́ue infanda in Regem ſuum,ac magiſtratus euomat ; tum enimuerò cuiuis Iuriſconſulto, qui accuſationem eiuſdem Titij vel fruſtra fuiſſe,vel auertendo malo imparem cernit,fas eſſe aio, alio libro tempeſtiuè edito, illum Titij Codicem refellere, eundemq́ue Titium, antequàm etiam à Iudice latâ ſententiâ damnetur, rebellem appellare, ac reuincere. Quod ſi præſtet, officio fideliſſimi ſubditi defunctus meritò exiſtimabitur,laudemq́ue ac pręmia ſuum apud Regem ac magiſtratus promeritus iure cenſebitur, vt iuris vtriuſque Interpretes vltro concedent, neque vllus eorum inficias ire audebit. Ergo pari quoque laude ac præmio à Summo Pontifice, & alijs Eccleſiæ Præſidibus afficiendi ſunt, qui quoſcunque Hæreticos Hæreticis libellis foràs datis ad defectionem à Catholicâ fide Chriſti gregem adhortantes impellentesq́ue, nec non conuicijs & contumelijs præcipua ſacri Senatus capita ſæpe proſcindentes, iuſtis vindicijs compeſcunt, Hæreticosq́ue, quos iam Inquiſitoribus detulerunt, neque vllis alijs remedijs adhibitis peſtem eorum extingui poſſe animaduerterunt, apertè nuncupant,reuincunt,& diuulgant.

IV. At ſi ita res eſt, inquies, & Concionatori quoque, cuius munus, & partes ſunt, flagitioſos reprehendere, increpare, corrigere, integrum erit improbum homidem ipſo de ſuggeſto in templo

nominatim designare, intentoque digito commonstrare, quod tamen inconcessum esse, ac planè nefas explicare docet Alexander de Neuo *Conf.* 82. vbi quendam diuini verbi præconem, qui certum Sacerdotem adulterij, & sacrilegij in ipsâmet sacrâ concione publicè arguerat, etsi non perspicuis omnino verbis, sed inuolutis ac tectis illum delineauerat, veraque eiusdem scelera perstrinxerat, & animo quidem & consilio, vt aiebat, probo, hominis scilicet perditi bonam ad frugem reuocandi; nihilominùs & iniuriarum actione, & damnorum, quæ præ famæ iacturâ idem Sacerdos fecerat, resarciendorum obligatione teneri contendit.

V. Verùm neque id exemplum legitimis Apologeticis nocet. I. Quia dispar longè ratio Hæresis est, vt paulò antè innui. II. Quia tam imprudentis correctionis expressæ nulla plerumque vtilitas, vel necessitas, sed certa potiùs, & grauis offensio. Secus verò est de Apologeticis, quæ publicos alterius libros Hæreticos iugulant. Concionator non pugnat in vllum, qui libros nefarios in lucem emiserit, Auctores verò Apologeticorum maximè. Quod si quis nebulo, Titius v. g. Hæresim publicè nundinaretur, ac prædicaret, profectò quicunque Concionator, qui eum validè retunderet, Hæreticumque enucleatè appellaret, ac velut pestem tæterrimam fugiendum totis viribus persuadere niteretur, facinus valde egregium, opusque sanctissimum faceret, quod nemo iure improbare potest. Alexander autem de Neuo, illo *Conf.* 82. de casu longè diuerso cuiusdam Concionatoris disputat, qui etsi probum corrigendi consilium prætexebat, reapse tamen, vt illic planè vincit, ex odio atque inimicitiâ, occulta crimina illi Sacerdoti suomet capitali hosti, non vllâ probabili caussâ permotus, sed eius infamandi tantùm

gratiâ

gratiâ exprobrauerat. Idcirco ibi *num* 5. ſuæ opinionis firmamenta afferens idem Doctor, eam Concionatoris publicam reprehenſionem violatæ alienæ famæ ream, ac proinde clancularij flagitij neceſſariò enuntiatricem clarè pronuntiat. Mox verò addit: *Qui verum dicit ſine legitima cauſſa, & quia mouetur malo zelo.* Et paulò pòſt: *Quod non licet alicui detrahere dicendo verum, quando nulla probabilis cauſſa ad hoc impellit:* Denique; *Quia non conſtat, quod verum dixerit.* At enim Apologetica de ijs plerumque, qui flagitioſis libris excuſis, aut Hæreſeos, aut calumniarum iam infamati ſunt, diſſerunt, atque ex iuſtiſſimâ & grauiſſimâ cauſsâ neceſſariæ defenſionis quà innocentiæ, quà Catholicæ fidei, ſine vllâ deprauati animi affectione, vt toties aduerti, conflantur. Atque adeò horum factum ab eo illius Concionatoris, toto cœlo diuerſum.

His ita expeditis, coronidem quæſtioni ab alijs prætermiſſæ non minùs operoſæ, quàm ſpiſſæ hîc tandem aliquando lætus impono.

# LAPIDIS LYDII PARS SECVNDA.

*Paucis de Hæresi, atque Hæretico pro Lydij huius necessitudine generatim hactenus enucleatis, nunc de profani hominis insanâ doctrinâ, ijsq; tesseris, quæ multiplicem illius Hæresim palàm faciunt, anquirendum, ac primò tempestiuè, accurateq; dispiciendum.*

## Cap. I.

## Quanti Christianæ Reipublicæ intersit, Gasparis Scioppij artes, ac fraudes detegi, ac reuinci.

EX occultis, & clancularijs Hæreticis, de quibus *part.* 1. *num.* 2. sermo mihi fuit, duas ego classes secerno; in quarum primâ eos numero, qui suas Hæreses ita defodiunt, abduntque, vt earum vestigium extrinsecus nullum omninò relinquant, vel nonnisi paucissimos conscios habeant, de quibus nihil mihi hoc loco dicendum. In alterâ illos censeo, qui, etsi in recessu ac latebris degant, nihilominùs suæ amentiæ alios participare fraudulenter student, paulatimque suæ graueolentis nidore doctrinæ Catholicorum plurimos inodorant; quorum de grege turbulentus quidam Grammaticus est, intrinsecus lupus planè rapax, extrinsecus verò Proteus religionis, mirè versicolor, qui quum ex Hæreticorum patrijs stabulis quendam vtcunque se emersisset, ita in Catholicam Rempub. ouis corio quoquo modo circumtectus, non tam nouus hospes, quàm nocens

cens hoſtis, irrepſit, vt eam quà peſtilentibus libellis, quà multiplici conſternatione, quà flagitioſis moribus inficere, agitare, affligere, ac vexare in præſens quoque non deſinat.

II. Simili prope dolo olim Philippus quoque Melanchthon, nefariæ auſpex Sectæ, vt Catholicam religionem labefactaret, noſtram Societatem Ieſu circumueniendam ſibi euertendamque exiſtimauit. Nam ſuo è famulitio verſuti hominem ingenij, qui noſtri Ordinis res ac mores exploret, nonnulloſque ex eo Socios, ſi quo aſtu, vel arte tantum conſequi poſſit, ad ſuum execrandum dogma traducat, Romam ſubmittit. Hic emiſſarius ille ac ſycophanta, religionis ſpecie inſigniter ementitâ, noſtram in familiam per compoſitam ludificationem bellè ſe penetrat, tironumque in album relatus, mox ſacræ recentiſque militiæ, quanquam ſimulatè dumtaxat cultæ, partes omnes ſtrenuè obire, animi labes in hebdomade ſæpius expiare, diuinum epulum frequenter libare, ſuum in corpus voluntarijs flagris identidem ſæuire, externa pietatis officia ad vnguem implere, totum denique ſeſe ad diſciplinæ præſcriptum, nutumque moderatorum fingere. Verùm haud ita multo poſt, vt vt inuolucris ac tenebris ſeſe obruere annixus fuerat, quum imprudenti quinque ſupra viginti perniciabiles opiniones à Catholicis ſcitis abhorrentes excidiſſent, ad *Cardinalem* Io. Petrum Caraffam, Hæreticæ prauitatis Summum Quæſitorem confeſtim delatus, cauſsâ diligenter cognitâ, ad probroſa triremium tranſtra perpetuum inopinatò damnatur.

III. Pari ferme exemplo verſipellis quidam præſtigiator, quum Lutheri Hæreſim maternis ab vberibus ſuxiſſet, diuque inter Hæreticos educatus, vnà cum reliquis orthodoxæ fidei ianuâ complures annos deerrâſſet, obortâ tandem luce, ſaniora

niora inire consilia, veterumque flagitiorum cubilibus quomodocunque excedere visus est. Romam continuò aduolat, Epistolam de suâ ad Catholicos migratione scribit, Christianorum Aulas Principum sedulò lustrat, Italiam Hisaniamque diuersor Germanus peragrat, varijs officijs atque offucijs multam sibi apud summates auctoritatem conciliare omnibus vnguiculis, vt dicitur, contendit. Romanæ verò iam aggregatus Ecclesiæ, modestè aliquandiu se habere, boni viri mores præ se ferre, pietatis studium non mediocre ostendere, Catholici personam viri egregiè induere, de Hæreticis quoque ab errore euellendis agere, quin etiam de omni planè ordinum genere reformando complura documenta suggererere.

IV. At quia lupus pilum facilè, mentem ægrè mutat, vt est in prouerbio; vir inquieti spiritus, ad ingenium pedetentim regrediens, Christianæ laruam fidei siue dolosè sumptam, siue diu quocunque modo gestam sensim sine sensu posuit, donec temporis lapsu eò demum euasit insaniæ, vt qui mitis Christi ouis credebatur à multis, rursum lupum, qualis accesserat, sed multò insaniorem, perfidiâ non obscuris pellucente argumentis, sese prodiderit. Nam quum sacram profanamq; Rempnb. homo ventosus, supraque humanæ superbiæ mensuram tumens, nutu suo atque arbitrio, hoc est, meris sui capitis ludibrijs, neque à Summo Pontifice, neque ab Ecclesiasticis Præsulibus, neque à Catholicis Principibus, neque à cæteris Christiani cœtûs Optimatibus administrari cerneret; ingentium munerum æruscandorum spe frustratus, impotenter excanduit, suaque monita & commoda posthaberi fremens, in apertam erupit vecordiam; cunctaque penè Reipub. munia atque honestates arroganter despicere aggressus, palàm summa capita allatrare, in Principes, in Re-

ges,

ges, in Cæsares, in Antistites, in Episcopos, in *Cardinales*, in ipsum quoque Pontificem Maximum virulentos suos dentes adigere, Sacerdotes, Clericos, Religiosos tum linguâ, tum calamo dedecorare, virorum integerrimorum famam discerpere, Religiosas familias anteà concordes scelestè inter se committere, omnia denique Ecclesiæ luminaria famosis libellis calumniarum mendaciorumque congerie stipatis, forasque datis fœdè polluere.

V. Neque hoc satis. Supremi iura Pontificatus, Hæreticorum voluntarius patronus, temerat, auctoritatem irridet, decreta explodit. Quin Ecclesiæ quoque suffragia diuinitus adminiculata, erroris insimulat, sacrosanctas literas, Generalia Concilia, Doctorum Catholicorum libros nequiter mutilat, peruersè explicat, improbè distorquet, in scelerum tutelam seruitiumque abducit: contra verò damnatos ab Ecclesiâ Codices laudat, retinet, legit, disseminat, è tenebris editione iteratâ extrahit, lucique restituit. Quid amplius? toties approbatum à Sede Apostolicâ Ordinem irreligiosè improbat, viros sanctos solemni consecratione cœlo iam pridem assertos, de cœlo sacrilegâ impietate deturbat. Quibus facinoribus tam nefarijs prætereà veteratoriam, & plus quàm Pharisaicam *hypocrisim*, vt vocant, ad reliqua crimina fallaci sanctimoniæ colore pingenda, eoque ad venenum Christianorum animis propinandum instillandumque, illecebrosiùs concinnatam adiungit. Quid quod ipsâmet in Italiâ subdolus Momus diuersans, nouas subinde Satyras ac Lœdorias, tanquam sulphurata perniciosæ doctrinæ, ac veluti insaniæ malleolos fabricat, perque congerrones suos in transalpinis Hæreticorum regionibus clanculum, ac sine facultate, nisi fortè eorundem Hæreticorum, publicandos curat? Neque hisce artibus, quasi adhuc minùs, quàm vellet, no-

xijs contentus, dolis dolos semper nequiores nectit, ipsamque Apostolicam Sedem, quò auctoritatem ab istâ suis chartis addat, in *Anatomia, pag. vlt.* appellare simul, ac infamare non dubitat. Nempe vt hyena, bellua efferatissima, hominis simulatâ voce hominem certo accitum nomine, quod addidicit, fraudulenter euocat, & crudeliter vorat; non secus monstrosus hic planus Christiani viri fucatâ specie, Christianas animas flagitiosè decipit, illaqueat, infatuat, ac perimit: quanto autem totius Catholici Orbis detrimento, lacrymis potiùs, quàm verbis, enuntiare fas est.

VI. At quis tandem is ardelio, quis hic blatero, & lanius est, qui Christi Ecclesiam quum linguâ ferit, tum calamo vulnerat, vt eum quilibet, qui se perditum ire non vult, agnoscere queat, ac veluti anguem fugere? Iam ego illum suis descripsi coloribus; sed ne cuiquam deinceps lateat, aut quemquam possit fallere, suo insuper nomine distinctiùs nunc à me exprimetur. Gaspar Scioppius ipsissimus ille est, in quem ductus & lineamenta, quæ paulò antè recensui, ad vnguem quadrant omnia, vt facilè qui mores eius callet, & Codices maximè famosos leget, deprehendit. Quid ergo? in tam effrænata debacchantis istius Cerberi procacitate, ac rabie stupidis adhuc naribus stertendum est? Ego sanè, vt quàm maximè etiam tacere cuperem, cœlesti tamen classico, quod Magnus Cyprianus Carthaginiensis Antistes contentè inflat, torpentem hactenus stylum meum vehementer excitari, ac lacessi sentirem. Quanta enim spiritus contentione ille tonat? a *Vitate lupos, qui oues à pastore secernunt; vitate linguam diaboli venenatam, qui ab initio mundi fallax semper, & mendax mentitur, vt fallat; blanditur, vt noceat; bona promittit, vt malum tribuat: vitam pollicetur, vt perimat. Lucent nunc quo-*

a *Epist.* 40.

*quo*

*que verba eius* (de Nouatiano loquitur) *& venena manifesta sunt; pacem pollicetur, ne perueniri posit ad pacem; salutem promittit, ne qui deliquit, veniat ad salutem: Ecclesiam spondet, quando id agit, vt qui illi credit, in totum ab Ecclesia pereat.* At quid hominis Scioppius est? quæ eius consilia? quæ artes? qui animus? nónne is, qui eò tendit, vt oues à pastore diuidat? is, cuius linguam venenatam tam multi innocentes ab eo laniati experiuntur? is, qui ab initio ferè, quo ex Hæreticorum contubernio demigrauit, fallax semper & mendax, mentiendi dolos omnes versat, vt fallat? is, qui omnia blandimenta vafrè concinnat, vt noceat? is, qui vitam pollicetur, vt tollat? is, cuius verba nunc quoque lucent, sed aconita sunt manifesta; pacem spondet, sed ne perueniri possit ad pacem; Ecclesiam iactat, sed adeò insidiosè, vt qui illi credit, ab Ecclesiâ omnino extorris in totum pereat?

VII. Quanti igitur Christianæ Reipub. refert huiusmodi tot capitum hydram in Solem è tenebris, ne ab vllo ignoretur, euocari? quanti, vt tam multæ illius fraudes & mendacia, ne cuiquam deinceps imponant, detegantur? quanti, vt tot eiusdem Hæreticæ intemperiæ, ne quem inficiant, prodantur? quanti, vt grauissima detrimenta ab eo Catholicæ fidei importata resarciantur, atque imminentia arceantur? Equidem quum hinc monstri huius tam varij ac deformis argumenta & numero plura, & robore valida tenerem manibus; illinc verò nomen ab adolescentiâ ei Societati à me datum, cui pro sui ratione Instituti, quâ se Deo, proximisq; authorauit, antiquissimũ semper fuit; & perenne bellum aduersùs Christianæ religionis hostes gerere, & Christi gregem atque oues à lupis, hoc est, Hæreticis, horumque catulis, proxenetis, ac fautoribus defensare, persæpe animo meo occursaret; hanc, qualemcunque possem, ope-

ram à me Ecclesiæ Catholicæ esse præstandam, ne tam infestus lupus impune grassari in eâ pergat, pro meo eiusdem Ecclesiæ studio, atque obseruantiâ iure planè optimo existimaui. Ac ne quis quicquam istorum, quæ modò hîc perstrinxi, à me vel malitiosè fingi, vel temerè Scioppio exprobrari suspicetur, en tibi, amice Lector, Lydium hunc meum Lapidem, in quo omnes eas nequitiæ tesseras, quas suprà produxi, aliasque prætereà ab eodem Scioppio verè editas dilucidè ostendo. Vnde quis ille, quo ingenio, quâ doctrinâ, quâ animi morumque compositione sit, liquidò cognosces, simulque à patefacto, agnitoque lupo, nisi amas ei in prædam cedere, illico facesses.

VIII. Verùm vt cunctas, quas deinde proferam, tesseras, bene compertas nemo non habeat, ipsas meas *Generales Societatis Iesu Vindicias*, quas nuper luci commisi, hîc testor, in quibus sine fuco palàm docui complures libellos famosos ab eodem Scioppio fabricatos, ac typis impressos, illos nimirum, quorum titulos eo annorum ordine, quo exierant, fideliter hîc modò subijcio.

I. *Actio Perduellionis in Iesuitas S. R. Imperij hostes Auctore Philoxeno Melandro*, An. CIƆIƆCXXXII.
II. *Flagellum Iesuiticum*, eodem Anno.
III. *Colloquium inter Paulum V. Papam, Philippum Hispaniarum Regem, & Ferdinandum Archiducem Austriæ*, &c. sub idem tempus.
IV. *Mysteria Patrū Societatis Iesu*
V. *Iesuita exenteratus*
VI. *Anatomia Societatis Iesu*
(IV.–VI.) An. CIƆIƆCXXXIII.
VII. *Consultatio Fr. Iuniperi de Anconâ*, Anno CIƆIƆCXXXIV.
VIII. *Fr. Ludouici Soteli Relatio de Ecclesiæ Iaponicæ Statu*, Eodem Anno.
IX. *Alphonsi de Vargas Toletani Relatio*, Anno CIƆIƆCXXXV.

X.

X. *Arcana Societatis Iesu cum Appendicibus*, eodem Anno.

In quibus idem Scioppius diuersa nomina & cognomina, Fortunij scilicet Galindi, Augustini Ardinghelli, Bernardini Giraldi, Danielisque Hospitalij sibimet imposuit.

IX. At circa hos libros obseruandum I. Plerosque commentitijs insignitos quidem nominibus, sed reapse ab eodem Architecto Scioppio, vt in *Vindicijs* meis loco iam indicato probaui, fuisse designatos ac scriptos. II. Priores quinque Germanicâ linguâ esse exaratos, atque in his Auctorem Lutheri asseclam vel se palàm profiteri, vel non obscurè patefacere: reliquos autem totidem Latino Idiomate. III. Nomen Loci, vbi libri impressi sint, aut Typographi, qui impresserit, omnino supprimi. IV. Quanquam nonnulli eodem anno prodierunt, in manus tamen Iesuitarum priùs *Anatomiam*, & *Iesuitam exenteratum*, quàm *Mysteria*; Arcana antè, quàm Relationem Vargianam peruenisse.

X. Sed præter hæc decem volumina emersit etiam

XI. *Renati Verdai Statera*, *Lugduni apud Gelasium Nomimelcum*, Anno CIↃIↃCXXXVII.

De cuius Stateræ personato Auctore, ac suppositi-tio nomine dolisque compluribus, non ieiunè in ijsdem meis *Vindicijs cap.* 6. disceptaui, vbi etiam docui, quàm non temerè, Scioppiano ære, vel Symbolo eam procusam esse, persuasum sit. Si quos verò alios prætereà huiusce notæ cudit, ego non vidi.

Cæterùm sine laruâ, nominisque fallaciâ hi quoque ab eodem fabro conditi sunt.

XII. *Gasparis Scioppij Epistola de sua ad Orthodoxos migratione*, *Ingolstadij apud Sartorium* CIↃIↃC.

XIII. *Gasparis Scioppij Scaliger Hypobolymaus, Moguntia apud Io Albinum* CIↃIↃCVII.

XIV. *Gasparis Scioppij Ecclesiasticus, Hartberga* CIↃIↃCXI.

XV. *Gasparis Scioppij Scorpiacum, Moguntia apud Io Albinum* CIↃIↃCXII.

XVI. *Gasparis Scioppij Alexipharmacum, ibidem* CIↃIↃCXII.

XVII. *Legatus Latro, & Relatio de Latrocinio in Scioppium adornato, eodem Scioppio Auctore, Ingolstadij apud Elisabetham Angermariam* Anno CIↃIↃCXV.

XVIII. *Gasparis Scioppij Classicum belli sacri, Ticini apud Petrum Bartholum* CIↃIↃCXIX.

XIX. *Gasparis Scioppij Consilium Regium, ibidem* eodem Anno.

XX. *Gasparis Scioppij Suppetia Logica, Roma, & Mediolani* Anno CIↃIↃCXXIII.

XXI. *Gasparis Scioppij Casarij & Regij Consiliarij Astrologia Ecclesiastica ad Ferdinandum II. Cas. August. Romanorum Imperatorem, ex officina Sangeorianâ* Anno CIↃIↃCXXXIV.

XXII. *Gasparis Scioppij Comitis à Clarâ Valle de Pædiâ humanarum, & diuinarum literarum, Patauij apud Paulum Frambottum* CIↃIↃCXXXVI.

XXIII. *Gasparis Scioppij Comitis à Clarâ Valle Consultationes de Scholarum, & Studiorum ratione, & Eloquentia paranda modis, Patauij* apud eundem eodem Anno.

Placuit hos omnes Scioppij genuinos fœtus, quos ipsemet vero ac proprio nomine designauit; tum ibi, quando, & à quo typis vulgati sint, accuratè hoc loco describere, quo Lectori deinceps, quum horum mentio inciderit, aut quidpiam ex ijs recitauero, fides omnium constet.

XI. Sed quia Apologetica quoque complura

à P. Lau-

à P. Laurentio Forero nostro in eundem Scioppium emissa subinde appellabo, eorum etiam Indicem hîc habeto.

I. *Antimelander* Germanicè elucubratus, Monachij apud Nicolaum Henricum CIƆIƆCXXXIII. quo tum *Actionem Perduellionis*, tum *Iesuiticum Flagellum* eiusdem Scioppij egregiè flagellauit.

II. *Anatomia Societatis Iesu*, Oeniponte apud Io. Gäcchium, Anno CIƆIƆCXXXIV. quâ eiusdem Momi *Anatomiam*, & *Iesuitam exenteratum* penitùs exenterauit.

III. *Mantissa Antanatomiæ Iesuiticæ*, ibidem apud eundem Anno CIƆIƆCXXXV. quâ Scioppij item *Mysteria Societatis Iesu*, *Consultationem Iuniperi*, & *Relationem Soteli* confutauit.

IV. *Proteus Grammaticus*, *Auctarium Animaduersionum in Gasparis Scioppij Ecclesiasticam Astrologiam vnà cum Appendice ad Grammaticum Proteum*. Ingolstadij apud Gregorium Hænlin Anno CIƆIƆCXXXVI. quo in opere vario eiusdem Calumniatoris *Arcana Societatis*, *Astrologiam Ecclesiasticam*, & *Relationem Vargianam* funditus euertit. Atque hæc omnia idem P. Forerus in Scioppium. Quibus

Accedunt quoque *P. Henrici Wangnereckij è Societate Iesu Vindiciæ Politicæ*. Dilingæ apud Casparum Sutorem Anno CIƆIƆCXXXVI. quibus Scioppij Suppetiás Logicas omnino iugulauit.

Tum Eugenij Lauandæ Grammaticus Pædicus in Pædiam diuinarum, humanarumque literarum Gasparis Scioppij An CIƆIƆCXXXVIII. quibus eandem illam Pædiam perbellè confixit.

XII. Hisce omnibus ex libris Lydium hunc meum Scioppiani ingenij, spiritus ac morum lapidem

pidem nullo negotio excîdam, quem tibi, Christiane Lector, xenium non minùs iam necessarium, quàm tempestiuum lubens porrigo, illud disertè admonens, Hæretici nomine toto ferè in opere, non Hæreticum formalem, seu pertinacem; sed materialem dumtaxat, qui propositionem Hæreticam seu scripto, seu dicto enuntiat, à me intelligi, prout à Theologis quoque, nec non à Pontificij iuris Interpretibus ipsum Hæretici nomen nonnunquam paulò remissiùs accipi iam supra 1. *par. cap.* 1. animaduerti. An autem Scioppius prætereà, non qualiscunque Hæreticus sit, sed planè etiam pertinax, hoc est, Hæreticus etiam formalis censendus iure videatur, infrà *par.* 4. ex professo disquiram.

## Cap. II.

## Gaspar Scioppius Hæresis iam pridem manifestò infamatus.

I. NOn me fugit, Scioppi, quàm sæpe tuis in libris Catholicam Romanæ Ecclesiæ fidem cordi tibi esse, præ te feras; quàm frequenter tua erga Apostolicam Sedem promerita iactare soleas; quàm magnificè eiusdem doctrinam & verbis, & scriptis à te propugnatam vendites. Nihilominùs tota tua ista gloriatio, atque ostentatio satis non est, vt te Catholicum verè esse, ijs, qui tuarum sycophantiarum ignari non sunt, persuadeas; atque vt diu multumque te torqueas, nihil tamen prorsus extorques. Etsi enim inter Catholicos versaris, luemque tuarum intemperiarum abstrudere studuisti, haud tamen tam sollerter & cautè, vt tuæ improbitatis insanorumque dogmatum nidor emunctas Catholicorum virorum nares grauiter tandem non perstrinxerit, nomenque tuum Hæreseos infamiæ de-

nique

nique non ſubiecerit; quod ego hoc loco generatim exponendum ſuſcipio.

II. Hîc tu repugnas acriter, tibique immanem fieri iniuriam, clamas, ac fremis. Túne repugnes? tibi fiat iniuria? Adeſto animo. paucis te circumretio. Dic, quæſo, Scioppi, quid magis vulgatum & publicum, quàm publici, qui publicè habentur, libri? qui in oculis hominum palàm ſunt? qui per Bibliopolarum officinas paſſim circumferuntur? Atqui tu bone vir, & *Aſtrologiam Eccleſiaſticam*, & *Suppetias Logicas* multiplicis Hæreſis contagione fœdatas in lucem iam dudum extruſiſti. Et miraris, ſi Catholici viri fama hinc tibi infuſcata, & temerata eſt? ſi paulatim extabuit? ſi ad vltimum perijt? quot prætereà Codices ſuppoſititijs perſonatos nominibus, variarum Hæreſum promos condos elucubrâſti, quos tibi tanquam genuino Auctori, etſi cætera, quæ in *Vindicijs* meis produxi, argumenta hoc ipſum oſtendentia deeſſent, fama certè ingens, hoc eſt, rumor, vt communiter definitur, *ex ſufficientibus indicijs ortus, atque ad multos propagatus* (vnde famoſum crimen, quod huiuſmodi infamiæ obnoxium eſt, à Doctoribus apud Molfeſium *in Summa, Tract.* 11. *cap.* 22. *num.* 41. appellatur) aſſerit? An tergiuerſaris? an abnuis? At memineris, duos tantùm teſtes ad manifeſtarium Hæreticum probandum, quemadmodum Farinac. *quæſt.* 185. *num.* 84. cum pluribus diſertè tradit, ſat eſſe. Hîc verò qui fidem locupletem faciant, vulgatâ famâ te eorundem librorum Hæreticorum architectum fabrumque exiſtimari, quàm multi teſtes omni exceptione maiores, ne dum duo tantùm, nullo negotio centuriari poſſunt? Vt ergo famâ ſatis conſtat, eiuſmodi libros Hæreticos tui ingenij calamique partus eſſe legitimos, ex æquo etiam & te Hæreſis infamatum eſſe, planè compertum eſt.

III. Sed præter id, quod seu iure, seu facto notum dicitur, an nescis aliud quoque ex præsumptione dumtaxat iuris perspectum ratumque censeri, quod quamuis ex se euidens minimè sit, tale nihilominùs, vt notat Molina *Tract. 4. disp. 31. de Iust.* iure præsumitur? Sic nempe quia Titius Sempronij filius semper habitus est; statuitur, ferturque, manifestum esse, hunc illius filium esse, vt C. *Quoniam, de fil presb* & *cap per tuas, de probat.* apertè decernitur. Atqui eiusmodi libros Hæreticos commentitijs nominibus frustra infucatos pro tuâ verâ prole semper fuisse existimatos, porroque existimari, neque tu diffiteberis, neque, quum eos tibi à P Laurentio Forero adscribi haud semel intellexisti, inficiari vnquam ausus es. Adeoque notitiâ ipsius facti ex iuris præsumptione notum quoque iam, Scioppi, est, illosmetipsos tuum genuinum fœtum esse, ac proinde & te quoque Hæresis infamatum esse.

IV. Verùm non sola fama, aut præsumptio te flagitiosorum eorum libellorum parentem vociferatur, neque mentitur; sed Religiosi etiam Viri, Paulus Layman, idemque Laurentius Forerus præualidis documentis planum faciunt, & quidem tuo nomine perspicuè enuntiato, ille in suâ *Ecclesiastica Astrologia* à te editæ *censurâ*, iste a *Animaduers.* 1, in tuam eadem *Astrologiam*; in alijs verò libris, in *Antimelandro*, in *Antanatomia*, in *Mantissa*, in *Proteo*, in *Appendice*, quanquam tuum nomen syllabatim non expressit, ita tamen apertè clarèque illud tam multis ex adiunctis, quæ tibi dumtaxat hærent, descripsit, vt vulgo persuasissimum sit, teipsum omnino illum esse, quem idem Forerus suis in libris designat. Quæ planè designatio adeò euidens, vel ipsimet nominis appellationi dilucidæ penitùs se æquat. Idcircò qui famoso libello

a *In priore Proœmio.*

bello suppositititium nomen, suppresso illius, quem dedecorare cupit, nomine, quò id reapse feriat, exagitat, pœnam tali decretam crimini minimè euadit, sed perinde plectitur, ac si nomen illius palàm explicasset, vt disertè Glossa in l. *Lex cornelia*, §. *si quis librum*, ff. *de iniur.* literá C. animaduertit, Imò licet aliquis nullius nomen in libello exprimat, *si tamen ex signis, & circumstantijs demonstrauit, de quo intelligeret, perinde habetur, ac si proprio nomine expressisset*, vt totidem verbis pronuntiat Alexander de Neuo *Cons* 82. *num.* 1. vbi id luculenter probat, famosique libelli pœnam sibi eiusmodi sontem contrahere strenuè vincit quod etiam Farinacius *quæst* 105 *num* 474. vnà cum Salyceto, Azone, Hostiensi Bonifacio, & Bertazzolo confirmat. Iam, quum per libros permultos à P. Layman, & à P. Forero vtrisque Viris doctissimis atque integerrimis, tum complurium aliorum librorum editione inclytis, deque Dei Ecclesiâ optimè meritis in lucem emissos liquidò pareat, à te, Scioppi, Hæreticos illos Codices fuisse proseminatos, planum indidem quoque necessariò est, Hæreseos infamiâ te iam dudū adspersum.

V. At enim idem P. Forerus non solum te Hæreticorum voluminum Auctorem enucleatè, vt indicaui, nuncupat, sed *Hæreticum* etiam, *Athenæúe* teipsum pariter tum in *Antanatomia*, *sect.* 5. *num pag* 59 tum *Animaduers* 1. in tuam *Astrologiam* expressè nominat. Quæ nomenclatura, quum Foreri libri in Catholicâ Repub. publicè legantur, neque à te ijs quicquam responsi hactenus redditum, neque eiusmodi crimina diluta notamúe deletam, in meis *Vindicijs* ostenderim, infamiam Hæresis tibi iam pridem ineluctabili connexi lege sanè irrogauit.

VI. Verùm non tantùm Layman, & Forerus, sed plurimi quoque alij Iesuitarum, vbiq; gentium

iam pridem eam animo de te opinionem multis ex capitibus, præsertim tuis è libris famosis imbiberunt, vt te Hæreticis, aut Diagoris Numen omne de Mundi vniuersitate expungentibus accensendum iure arbitrentur; quam opinionem sententiamque cum externis etiam omnibus, quibuscum agunt, vbi de te incidit mentio, liberè communicant, vulgant, publicant; nec voce solùm efferunt, sed documentis etiam probant. Vide iam, quàm graui, quàm latè diditâ, quàm longè inueteratâ Hæresis notâ notatus sis. Quid enim? an ignoras, Scioppi, quod neque iuris notitiâ, neque facti euidentiâ manifestarium est, famâ tamen id vulgante, id publicum esse, hoc est, è communi hominum existimatione per verisimiles coniecturas (vt egregiè Ludouicus Molina, insigne non Theologiæ tantùm, sed Iurisprudentiæ etiam lumen, *Tract.* 4. *disp.* 31. iam laudatâ, obseruat) rite deriuatum? Age nunc, quod sit publicum crimen, quæ publica macula, ab eodem Molinâ quærito; & perspicuè ab illo explicatum, decisumque inuenies, vt aliquis in oppido è XL. domibus conflato rei alicuius infamatus dicatur, *Satis esse, si opinio de ea re sit apud viginti de eo oppido*; vt autem toto regno infamatus censeatur, sufficere, *si in Curia sit infamatus, aut in illustri alio loco, quo influere solent ex toto regno, & vnde fama in regnum totum facilè spargitur.* Generatim verò, vbi *res ita limites secreti, seu occulti egreditur, vt prudentis arbitrio, attentâ qualitate communitatis indicetur esse adeò propalata, ac publica, vt moraliter attentâ conditione humanâ, sit vlterius ea res diffundenda, censendum sanè esse, de quo ea opinio à tot iam habetur, amisisse ibi eâ in re suam famam, esseq; eâ de re ibi infamatum.* Quam etiam doctrinam affert, amplectiturque Ioannes de Lugo purpurâ, ingenio, sapientiâque eminentissimus *Tom.* 1. *de Iustit. disp.* 14. *sect.* 6. *num.* 70. ac ne

Iesuitas

Iesuitas solos, aut Theologos ita decernere putes, aut rideas, magnus quoq; Iurisconsultus, Prosper Farinacius necessariò omnino consentit, dum *quæst*.185. *num*. 85. manifesto Hæretico (qui magis vtique vulgo notus est, quàm qui Hæresis infamatus dumtaxat est) occultum opponens, *Limita*, inquit, *propositam regulam, vt non dicatur manifestus seu notorius Hæreticus, cuius Hæresis non pluribus, sed paucis, vt puta quinque personis nota sit*, subditque occultum dici, quod fit coram duobus, vel tribus testibus. Quid si verò Hæresis infamia non ampliùs quinque tantummodò, sed decem, viginti, vel triginta viris innotuit? certè eam non occultam, sed publicam iam idem Farinacius asseuerabit. Cerne nunc, Scioppi, tot Iesuitarum millia per Christi Ecclesiam in tam varias multasque prouincias ac regiones longè lateque diffusos; quorum omnium, qui vitam tuam, mores, ac doctrinam cognitam habent vtcunque, vna vox, vna sententia est, te plures nundinari Hæreses, & plures alias quoque parturire; qui verò te penitùs ac medullitus nôrunt, inter Hæreticos nostri æui tæterrimos meritò referendum, idque vtrique palàm, quum de te sermones cædunt, vbiq; locorum planissimè sine vllâ circuitione prædicant. Quocirca vel soli Iesuitæ, tuæ infamiam Hæresis è latebris in lucem ita extrahunt, vt non solùm humanæ conditionis imbecillitate, & garrulitate spectatâ, ea tum per eosdē Iesuitas, tum per illorum discipulos, cæterosq; vlteriùs porrigenda sit, sed etiam iam per eosdē in tam diuersa ac longinqua loca propagata sit Non est igitur, Scioppi, cur Catholici viri nomine ac famâ, vel fuco ampliùs glorieris, aut tibi placeas, quum Hæresis infamiâ publicè iam pridem tam multis in locis labores.

VII. At hic tu magno impetu, ac tribunitio prope furore intercedens, exclamas repentinò:

Quæ te insania agitat, vt à Iesuitis infestissimis mei hostibus honestissimam mei nominis famam dehonestari, meque in Hæresis infamiam populo poni posse opineris? O te plumbeum, quum tam plumea eiaculas tela! Nec luna latrantes canes moratur, neque ego Iesuitas oblatrantes. Audio baubantem Cerberum, Scioppi, molossorum quorumcunque latratibus palmam facilè præripientem, quam tibi nemo sapiens inuidet, nos vltro asserimus. Ceterùm frustra hîc ringeris, frustra obstrepis. Nam primò, huiusmodi prætextu vel exceptione adhuc non elidis cætera Hæreticæ tuæ infamiæ, quæ integra nihilominùs superant, argumenta. Deinde narro tibi. Infamia ab hostibus quoque orta, quando non temerè, sed ex verisimilibus caussis cuipiam inuritur, ad purgationem habendam, Farinacio cum plerisque alijs *q* 187. *num.* 69 teste, satis est, ac proinde ad fidem quoque faciendam sufficit. At Iesuitis caussas non solùm verisimiles, sed planè necessarias quoque & perspicuas ad multiplicis Hæresis crimen tibi affigendum suppetere, nemo qui huiusce Lydij tesseras lustrauerit, dubitabit. Quum autem duo testes, vt aliquem Hæresis infamatum legitimè probent, vt idem Farinacius *ibidem, num.* 65. tradit, satis sint, ijsdem Iesuitis, ad hanc ipsam Hæresis infamiam tibi iam dudum irrogatam demonstrandam, non duo tantùm testes, sed decem, sed quadraginta, sed centum, facilè, si experiri adlubescat, præsto erunt. Ergo testimonium Iesuitarum, quantumuis hostium, vt tu vis, adhuc Haretici hominis infamiam tibi afflat, quam difflare nequis. Denique scitor ex te, Scioppi. Iesuitæné omnes tui hostes sunt, an pauci dumtaxat? Pauci? Manet igitur testimonium longè plurium tibi minimè infestorum, teque nihilominùs Hæreticum vociferantium incorruptum. Et sanè tum à ratio-

ne,

ne, tum à Scitis maiorum, tum ab omni vsu alienum est, vt si quis externus cum nonnullis Religiosis viris simultates priuatim exercet, continuò reliqui omnes eiusdem Ordinis Religiosi à testimonio aduersùs illum in caussis longè diuersis dicundo repellantur. Si igitur paucos Iesuitarum duntaxat insectaris ( quibus nominibus, tu videris, hìc quærere necesse non est ) adhuc supersunt cæteri omnes longè plurimi, extra hostilitatis exceptionem positi, qui in Hæreticorum album mittendum germanâ ac priscâ fide testificantur. An verò Iesuitas omnes cuiusque modi, aut plurimos saltem, iuratos tui hostes iuras, aut peieras? At quæro ego, cur, aut quomodo tuas ij inimicitias susceperint? Eorum complures tecum erant priùs familiaritate coniuncti, te non vulgaribus beneficijs obstrinxerant, te syncerae caritatis officijs demereri sæpius studuerant, te præclaris elogijs, quæ tu ipse tuâ in *Tædiâ humanarum & diuinarum literarum* recitas, ad inuidiam vsque exornârunt. Quæ igitur magica vis carminis illos tam repente mutauit? quæ importuna mentis vertigo peruertit? quis violentus turbo transuersos egit? vt te paulò ante amicum paulò pòst angue peiùs cuncti oderint? vt capitali odio à te dissidere cœperint? vt in simultate tecum esse maluerint? Quæ caussæ, quæ iniuriæ intercesserunt? Commuta, Scioppi, vt lubet, quadrata rotundis, caussam dissutæ amicitiæ, grauisque offensæ à Iesuitis contractæ, veram ac genuinam profectò, nullam aliam extundes, ac ne in speciem quidem comminisci poteris, quam quòd tam multis infandisque libellis ijdem Iesuitæ generatim à te contumeliosè perstricti, ac lacerati sunt. Sed quam lacunam Saperda insipiens hìc tu commoues? Non animaduertis, dum Iesuitas omnes tanquam tui hostes proscribis, à te eosdem in tui infamiâ maxi-

mè

mè armari; dumque teſtimonium eorundem, qui te Hæreticorum Codicum Auctorem aiunt, inimicitiarum nomine infirmare conaris, multò magis confirmari? Rogo enim. Veréne, Scioppi, tu illos libros fabricâſti, nec ne? Fabricâſti? Salua res eſt, vici. Iam Hæreſis infamatus abunde teneris. Non fabricâſti? Et Ieſuitarum tam multi adeò ſtulti, & perfidi ſunt, vt in veterem amicum, talem ac tantum, planè innocentem furiosè excanduerint, Hæreticumque promulgantes, crudeliter ſæuierint? At decepti ſunt. Et cui tu fabulam impingis? Nimirum exoculati ſumus omnes; quid diſtent æra lupinis, cernere, aut Solis radios à tenebris in meridie internoſcere non poſſumus. At ne cui id prudenter exiſtimare integrum ſit, meæ *Vindiciæ cap.* 4. 5. 6. & 7. facilè, reor, euincit.

VIII. Verùm quid Ieſuitarum teſtimonio ad tuæ Hæreſis oſtendendam infamiam opus eſt, quum tu ipſe Lutheranam Hæreſim (quam olim vnà cum luce à parentibus hauſiſti, multisque annis mordicus retinuiſti) iterum tum in *Actione Perduellionis*, tum in *Flagello Ieſuitico* apertè profeſſus ſis; quemadmodum tibi Forerus *Animaduerſ.* 1. in *tuam Aſtrologiam* iam commemoratâ palàm exprobrat; nec tu hactenus inficias ire auſus es? Porrò confeſſum pro iudicato habendum, ſatis ex Alexandri de Neuo conſilio ſuprà allato liquet: & confeſſione vltroneâ ad facti euidentiam conuincendam, nihil eſſe efficaciùs, ſolidè Burſatus *Tom.* 1. *Conſil* 293. *num.* 11. probat; quin etiam vnico teſti, etſi aliàs infami proprium factum fatenti credendum, idem Burſatus *Tom.* 1. *Conſ.* 94. *num.* 16. docet. At enim gemino tu libro publico Lutheri Hæreſim ſponte confeſſus, & profeſſus es, & quiſquam ambigat, aut in dubium reuocet, quin Hæreſeos nimirum infamatus probè ac publicè iamdudum ſis?

IX. Sed

IX. Sed nescio, quis commodùm hîc tibi suppetias aduenit, negatque huiusmodi infamiâ te ampliùs flagrare, quando iam tui isti inauspicati libri in prohibitorum Indicem relati sunt, atque ita totum illud probrum ac labes tui nominis adobruta penitùs, ac sepulta. O hebetem amentemque tui patronum, Scioppi, cui si fidis, aut credis, næ tu oppidò vnà cum eo allucinaris. Quid? num interdictio librorum infamiam Auctorum delet, ac non potiùs exaggerat? Itáne Lutheri, Caluini, Bezæ, ac cæterorum Hæreticorum infames Codices, quia damnati vetitique sunt, infamiam flagitiosissimorum hominum expungunt? palmare deliramentum. Quid quod nullus liber, proprium Scioppij nomen, hoc est, tuum sine inuolucris præferens in illum damnatorium Indicem, quod sciam, relatus est? Quid quòd ne cæteri quidem tui famosi, alienis personati nominibus, omnes in illum ipsum Indicem adhuc redacti sunt? Quid quòd ille Index vltra alpes vbique minimè receptus est, adeoque non impedit, quo minùs tui libri, quamuis prohibiti, in Germaniâ, in Vngariâ, in Boëmiâ, in Poloniâ, alibique passim legantur? Quid quòd in Italiam quoque, vbi improbi huiusmodi libri à Sacris Quæsitoribus non tolerantur, à te nihilominùs, vt meis in *Vindicijs cap.* 5. palàm feci, clam inuehuntur, scelesteque sparguntur? Quid quòd tua *Astrologia Ecclesiastica*, ac *Suppetiæ Logicæ* tuo præscripto nomine multiplicem Hæresim, vt infrà docebo, blandè propinant, & tamen impune adhuc grassantur? Quid quòd Foreri Apologetica, quæ te Hæreticum produnt, ac probant, in Catholicis vrbibus cum Præsidum facultate impressa, atque in Dei Ecclesiâ permissa, liberè, publiceque leguntur? Quid postremò quòd pleraque alia indicia ac probationes, de quibus antè, quæ te Hæresis infamatum cumulatè

latè persuadent, adhuc integra ac robusta supersunt?

X. Pone igitur, Scioppi, cristas, pone fastum; Catholici viri nomen exue, qui fidem iam pridem expectorasti. Imò nomen ipsum quoque tibi, iam fœdâ turpatum ignominiâ agnoscito. Romanæ filium Ecclesiæ mentiri te desine, qui tam multas Hæresis tesseras sermone & scriptis ostentas. Verùm quum has vniuersè tantùm hîc ego libauerim, age nunc, singulas particulatim exploremus.

## Cap. III.

## Prima Scioppianæ Hæresis tessera, Apostolica Romana Sedes impuratis patulisque pulsata cornibus.

I. Ordiamur ab Apostolicâ Romanâ Sede. quam quum Hæretici cuncti, quibuscunque possunt, machinationibus quatere, nunquam, vt constat, desinant (quanquam conatu omni aduersus eam, quæ & Infernis arietibus immota stat, semper frustrato) nunc, quæ tua, Scioppi, erga illam reuerentia sit, ex te quæro; quod tuum obsequium, quis animi sensus; vt albúsne, an ater; Catholicus, an Hæreticus sis, nulli clam sit. Quid subinde commentus ac fabulatus sis, hîc ego non moror. In animi tui penetralia, si pateris, penetrare me cupio. Quæ tua insita, & non fucata mens sit, è præcordijs emedulla. Quid obluctaris? quid hæres?

II. Interrogo te, Gaspar Scioppi, an qui verè Catholicus, & non de ganeis Hæreticorum est, Romanam Sedem Apostolicam superbiæ, ac fatuitatis insimulare audeat? Negant Catholici omnes.

nes. Tu quid ais? qui tibi à secretis est, tuumque frumentum stylo subegit, ac moluit, Renatus Verdæus, vt in *Vindicijs* meis *cap.* 6. monstraui, tuorum *Mysteriorum* patronus, Foreriique Mastix, nónne in *Statera, cap.* 7. *pag.* 74 *typum & superbiam Sedis Romanæ in extrauaganti Bonifacij* Summi Pontificis *iam olim bonis omnibus displicuisse* mentitur? nônne eundem Pontificem *dignissimum auctorem superbissimæ decretalis, de qua tam insolenter gloriantur Monarchomachi*, appellat? nónne eiusdem *fatuitatem, qui intrauerit, vt vulpes, regnarit vt leo, mortuus sit, vt canis, à Philippo Pulchro redargutam* memorat? Sed quo iure? Lutheranæ procacitatis, aut Caluiniani spiritus vtique æmulo. At parum hoc, nisi etiam *cap.* 10. *pag.* 119. *Romanæ Sedis auctoritatem* infrunito ore *tyrannicam* vocare non dubitaret; parum, nisi certa quædam de Romani Pontificis ac Sedis Apostolicæ auctoritate, ac prærogatiuis pronuntiata, à Gregorio VII. Antistite Maximo, ac Viro Sanctissimo in Synodo Romanâ, vt Baronius *Tom.* 11. ad annum Christi CIↃLXXVI. narrat, explicata & confirmata, *superbissima, & absurdissima* eodem loco pronuntiaret; parum, nisi illos, qui eiusdem Sedis Apostolicæ auctoritatem vulgatis libris tueri, atque à calumnijs vindicare conati sunt, *eo nomine infames fuisse* ibidem perfrictâ fronte scriberet: parum, nisi *insanam Episcoporum Romanorum libidinem propagandi terminos suos quà iure, quà ue iniuriâ, cap* 11. *pag.* 136. hostili licentiâ confingeret; parum denique, nisi illic quoque, *vtile esse, constitui vnum Summum Monarcham spiritualem in vniuersa terrâ*, haud obscurè negaret. Viden' Scioppi, viden' tuam Hęreticam impudentiam? viden' ad Sedem Apostolicam subruendam, perduellionis cuniculos palàm actos?

III. Sed quid ego clancularios cuniculos refero, quàm apertè, quàm meridianâ in luce capitatum

pitatum arietem ad eandem Sedem penitùs euertendam intorques? An non Catholicæ religionis diuino oraculo compertum eſt, fidem Petri, illam videlicet, quæ à Chriſto Domino, ipſi, eiuſque Succeſſoribus, ſui Vicarijs, qui Apoſtolicâ Sede potiuntur, tradita eſt, defieri non poſſe, neque eiuſdem Chriſti Sponſæ Eccleſiæ vnquam defuturam? Extra controuerſiam cunctos apud Catholicos poſitum eſt. Quæ autem extra cancellos eiuſdem Eccleſiæ, ac Sedis, genuina Chriſti fides vſpiam eſſe poteſt? nulla prorſus. Tu verò verſipellis Protee, eandem Petri Sedem de medio quàm dilucidè ſuſtuliſti? quàm perſpicuè Sedem peſtilentiæ dixiſti? quàm enucleatè falſæ doctrinæ fermento corruptelas ſerere affirmâſti? Caue, hiſcas. Caue, inficieris. Hæc cuncta de te rabula tuus & ſcriba Verdæus, teſtis omni exceptione maior, ſine fuco & fallaciâ diſertè prædicat. Fatetur, inquit ille *cap.* 1. eiuſdem *Statera, num.* 3. *pag.* 13. Fatetur Myſteriographus (nempe Scioppius, tu ipſe faber faberrime, qui ea *Myſteria*, vt in *Vindicijs* meis *cap.* 5. reuici, fabricâſti) Se Apoſtolicæ Sedis auctoritatem *ſi qua iam eſſet Sedes Apoſtolica* (poteráſne clariùs hanc abolere?) neque irridere, neque ludificari *vnquam velle. Sed non ſolùm irridet, verùm deteſtatur, Phariſæos, qui ſe profitentur* ſedere in cathedrâ Moſis, *& tamen fermento falſæ doctrinæ mundum corrumpunt:* Sedem *etiam* peſtilentiæ *illius, qui in Templo Dei tanquam Deus ſedet, præ ſe ferens ſe eſſe Deum,* 2. Theſſal. 2. verſ 4. Intelligo, Scioppi, quid velis, cerno, quò tendas. Tibi Sedes Apoſtolica nulla iam eſt, Eccleſiæ Præſules omnes Phariſæi ſunt, Romanus Pontifex Antichriſtus, Sedes Petri ſedes peſtilentiæ; quæ ſunt conſpicuæ certæque tuæ Hæreſis, vt liquet, teſſeræ. Perge. *Id etiam non ſolùm agnoſcit, ſed de eo gloriatur* (ſubdit *ibidem pag.* 14. tuo nomine Verdæus) *quod conatur eos, qui nomen vni Chriſto dederunt,*

*à Sede*

*à Sede peſtilentiæ auocare; ne ad eius gremium redeant, quæ* mater *eſt* fornicationum, & abominationum terræ, *Apoc.* 17. *verſ.*5. Iam rogo te, Scioppi, quicquámne Hæreticis tam frequens in ore, tam familiare in ſermone, tam inculcatum in libris eſt, quàm hæc ipſa *Antichriſti, Sedis peſtilentiæ, matris fornicationum, & abominationum* vocabula, & portenta, à te in eandem Sedem Apoſtolicam, Maximumque Pontificem per ſummum nefas iactata? Negare non potes. Et tuæ Hæreticæ perfidiæ manifeſta chirographa teneri manibus non ſentis?

IV. Hinc Catholicum Bellarmini ſcitum *lib.* 1. *de Cleric. cap.*30. & *lib.*1. *de offic. Principis, cap.* 1. vbi meritiſſimò negat, *Reges ſeculi eſſe legitimos Superiores, & Iudices Clericorum*, ceu inſanam doctrinam, inſaniam tu ipſe inſaniens maximam *cap.*7. eiuſdem *Stateræ, pag.* 71. irrides. Hinc alteram eiuſdem *Cardinalis* certam apud Catholicos ſententiam, quâ ſolidè docet, *Principem Laicum Epiſcopo* (quod ad res *ſpirituales* pertinet) *ſubditum eſſe debere, non Epiſcopum Principi*, velut flagitioſam eodem *cap.*7. *pag* 82. explodis. Hinc librum Franciſci Suarez Defenſionis Fidei, contra Anglicanam Sectam ab Epiſcopo Conimbricenſi probatum, in quo Apoſtolicæ Sedis, Summique Pontificis iura egregiè propugnat, tanquam Hæreticum inibi *cap.*8. *pag* 85. traducis, illiusque Epiſcopi approbationem huiuſmodi ſcommate nequiſſimo perſtringis: *Sed quid tum, ſi ſicarius, aut latro, habeat ſuos approbatores, an propterea innocens iudicabitur?* Hinc tam frequenter immunitatem Eccleſiaſticam in eâdem *Statera* obteris, ſummâque contentione euertere niteris. Hinc Sacrorum Canonum auctoritatem *cap.*12. *pag.*145. & *ſeqq.* ne pili quidem facis. Hinc poſtremò, quicquid vſpiam excogitare, aut effodere potes, quod ad Catholicos Principes ac Reges à Romani Pontificis obedientiâ ac-

reuceren-

reuerentiâ abducendos, nec non aduersùs Apostolicam Sedem irritandos, solicitandos, inflammandosque torqueri potest, auidissimè arripis, totoque conatu, præsertim *cap* 7. 8 & 9. eiacularis. Vnde sceleratæ tuæ Hæresis immania cornua sat superque, vt constat, protuberant.

V. Cæterùm quæ hîc in sacrosanctam Sedem insolentissimè elatrâsti, comprimere, aut diluere, quum procacissimi nebulonis decumana mendacia & apertæ calumniæ sint, in Catholicorum libris iam pridem contusa, ac penitùs iugulata, superuacaneum omnino existimo. Porrò ne de iniuriâ fortasse, quòd quæ in *Statera* delirauit Verdæus, tibi vitio vertam, iure expostulare queas, meæ *Vindiciæ cap* 6. planissimè intercedunt, vbi palàm ostendi, quàm tibi solemne sit, alienos vultus & nomina tuis in libris induere, subdoleque mentiri, neque temerè gnaris rerum persuasum, eâdem in *Staterâ* te mutuum cum Verdæo facere, hoc est, vt sine fuco dicam, aut Riuetum *Scioppizare*, aut Scioppium *Riuetizare*. Elige tu, quod mauis.

## Cap. IV.

## Secunda Scioppianæ Hæresis tessera, corrupta doctrina de Summi Pontificis in bona Ecclesiastica iure.

I. QVàm effrænatè, Scioppi, in Pontificem Maximum sæpenumero debacchatus sis, paulò antè ex iniquissimâ *Staterâ* æquissimâ lance sum trutinatus. Nunc peculiarem tantùm appendicem de eiusdem Pontificis in bona Ecclesiastica potestate, à te pariter, non minùs petulanter, quàm imperitè temeratâ, lubet hîc addere.

II. Sci-

II. Scitor enim ex te, quid facultatis Summo Pontifici in cuncta Sacerdotia, & bona Ecclesiastica, cuiusmodi ista sint, esse censeas? Potésne in controuersiam vocare, quod ratum fixumque est, eundem Pontificem minimùm horum esse supremum administrum, ac dispensatorem? Si dissentis, vel abnuis, grauissimi sapientiæ Mystæ & numero multitudinis, & pondere auctoritatis extemplo te obruent. Ducit agmen Magnus Aquinas 2.2.*quæst.*C. *a.*1. ad 3. Sequitur Caietanus ibidem. Adstipulatur Turrecremata *lib* 2.*Summæ cap.* 113. Subscribit Nauarrus in C *Non liceat, de spolijs Cleric.* §.2. Concinunt Azor *lib.* 6. *cap.*1. *quæst vlt.* Molina *Tract* 2.*de Iustit. disp* 29 *quæst* 2. Adrianus in 4 *de restitutione.* Lessius *lib.* 2.*de Iust.cap.*4.*dub.*4. & Filliucius *Tract.* 41 *de Beneficijs, cap.* 2. *quæst* 2. *num.*6. Conspirant denique cæteri omnes quum Theologi, tum Sacrorum Canonum Interpretes. Sed non de nihilo *minimùm* dixi. Quippe eorundem Interpretum complures, Pontificem bonorum Ecclesiasticorum Dominum etiam omnino, ne dum dispensatorem, existimant.

III. Sed fac dispensatorem tantummodò esse. Quàm latè pertinens nihilominùs, quàm ampla & cumulata illius potestas in huiusmodi bona est? Nolo hîc, cuiquam explanatorum credas; nolo, vllis Doctorum opinionibus mouearis; nolo, priuatæ auctoritatis suffragijs cedas. At publicum sacrumque Ecclesiæ totius caput adspectabile, Clementem V. Pontificem Maximum, quid in Sacerdotijs possit, enuntiantem, non potes, si Catholicus audire vis, eludere, aut reijcere. Lege sis, si adhuc tibi oculi in capite sunt, nec acies eorum præ senio hebetata est, quid ille *Clement.*1. *vt lite penden.* Edisserat. Quàm perspicuè? quàm infinitè? *Ad Romanum*, inquit, *Pontificem Ecclesiasticarum Dignitatum, aliorumq́ Beneficiorum Ecclesiasticorum plena,*

*& libera dispositio ex sua potestatis plenitudine noscitur pertinere.* Eodemque modo à Clemente I I I. aliàs I V. *cap. licet Ecclesiarum, de præbend.* in 6. *plenaria dispositio* nuncupatur. Sed cur, Scioppi, *plena*, aut *plenaria?* nempe quia nihil est, vt rectè Filliucius iam laudatus, *num.* 8 *quod non poßit de illis agere, interueniente iustâ caußâ.* Cur verò *libera?* nimirum quòd etsi iure naturali, & diuino ea circumscripta est; non tamen, vt subdit idem Filliucius, *est coarctata iure Canonico disponendi in materia circa Beneficia.* Vnde effatum illud, apud Sacrorum Canonum enarratores celebre, ac decantatum manauit: *Quum quid Pontifex circa bona Ecclesiastica disponit, sacrilegium esse de disponentis potentiâ dubitare.* Quam compertam, spectatamque regulam Concilium Tridentinum tantæ religioni habuit, tantâque veneratione prosecutum est, vt quanquam de Ecclesiasticis Sacerdotijs plurima constituerit, liberam tamen plenamque Sedis Apostolicæ auctoritatem exceptam semper, conceptis verbis denunciârit. Quum autem Concilium generale, quale Tridentinum fuit, nomino, quid, Scioppi, nomino? Intelligis, opinor, nisi penitùs desipis, Senatores Orbis terræ omni exceptione maiores, sanctiores, doctiores, ætate, sapientiâ, vsuque rerum præstabiliores. Singillatim verò Tridentinus ille amplissimorũ Patrum Conuentus quantus, Deus immortalis! quàm grauis, quàm locuples, quàm luculentus fuit? *Quæ gentium varietas* (vt Edmundi Campiani nostri, viri eloquentissimi verbis in loco vtar *a*) *qui delectus Episcoporum totius Orbis, qui Regum, & Rerumpublicarum splendor, quæ medulla Theologorum, quæ sanctitas, quæ lacrymæ, quæ ieiunia, qui flores Academici, quæ linguæ, quanta subtilitas, quantus labor, quàm infinita lectio, quanta virtutum, & studiorum diuitiæ*

*a* *Ratione.* IV.

*diuitiæ augustum illud sacrarium impleuerunt? Audiui ego* (pergit idem Campianus) *Pontifices exultantes, & in his Antonium Archiepiscopum Pragensem, à quo sum creatus Presbyter, amplissimos & prudentissimos viros, quòd in ea scholâ hæsissent aliquot annis: vt nullum Ferdinandi Cæsaris, cui multum debuerant, regalius, & vberius in se beneficium colerent, quàm hoc fuit, quòd in Tridentino Gymnasio Legati ex Pannonia consedissent. Intellexit hoc Cæsar, qui reuersis ita gratulatus est.* Aluimus vos in scholâ optimâ. Quid igitur tot lectissimorum virorum Concilium sapientissimum, de iure Pontificio in quæcunque Ecclesiastica Sacerdotia, ac bona censet? quid existimat? Expergiscere, Scioppi, veternum excute, Tridentinum oraculum auribus venerabundis excipe. *Postremò, sancta Synodus,* inquit, *a omnia & singula sub quibuscunque clausulis, & verbis, quæ de morum reformatione, atque Ecclesiasticâ disciplinâ tam sub fel. record. Paulo III. ac Iulio III. quàm sub Beatissimo Pio IV Pontificibus Maximis in hoc sacro Concilio statuta sunt, declarat, ita decreta fuisse, vt in his salua semper auctoritas Sedis Apostolicæ & sit, & esse intelligatur.*

IV. Neque tamen sum nescius, vbi nulla ratio, vel caussa exuendi quemcunque Ecclesiasticis bonis iam ritè possessis suppetit, nihil his periculi à Pontificiâ auctoritate iure esse posse. Idcirco quum in *Cœnobio* tantus Religiosorum numerus, quantus ad Congregationem Conuentumúe ex legum præscripto conflandum requiritur, superat, iidemque Religiosi approbatæ Regulæ congruenter viuunt; nunquam Canonum scita, neque Ecclesiæ inueterata consuetudo, neque perennis Apostolicæ Sedis vsus vllo modo patiuntur, vt aliquod Monasterium quâcunque auctoritate alteri Ordini, aut liberis Sacerdotibus tradatur, quod



a *Sess. 25. de Reform. cap. 21.*

Innocentius III. disertè *cap inter quatuor, de religios. domib* cautum voluit, & Concilium Chalcedonense *cap.* 14. vt 19 *quæst* 3. *cap* 4. *Quæ semel*, indicatur in ipso titulo, inibique decernitur, expressè vetuit; tum idem Innocentius *Epist.* ad *Cardinalem* Remensem ita sancitum antè, palàm his verbis commemorat: *a Sanctionibus Canonicis prouidâ fuit deliberatione statutum, vt quæ semel Deo dicata sunt Monasteria, quum & hodie generaliter statuatur, vt Ordo Monasticus, qui in aliquo Monasterio secundùm Deum, & Benedicti regulam dignoscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur.* Fateor etiam Concilia, Pontifices, Theologos, sacrorum Canonum propalas, securim cuidam corruptelæ, quæ *Commendis*, vt appellant, perpetuis indulgendis infesta subinde esse solet, atque *abusus* vulgo dicitur, iure optimo iniecisse.

V. At legitimum vsum, ac potestatem tam de *Commendis*, quàm de Monasterijs statuendi, atque hæc alium quoque ad Ordinem seu Religiosorum, seu Clericorum graui ex caussâ, publicâ videlicet necessitate, vel vtilitate transferendi, Romano Pontifici diuinitus tributam, nemo hactenus Theologorum, nemo cæterorum Doctorum, nemo Catholicorum ademit. Imò Leo X. Christi Domini Vicarius in Concilio Lateranensi *Sess* 9. *cap.* 5. non tam recèns decernit, quàm consignatissimè prædicat, integrum sibi esse, quæcunque Monasteria per obitum *Abbatum* vacauerint, ad ius Apostolicæ Sedis fartum tectum conseruandum, quandocunque ei libuerit, commendare, & aliàs commendata rursum purpuratis nominatim Patribus commendare. Sed ne quid à me addi, vel fingi putes, Scioppi, en tibi ipsissima Pontificis & Concilij verba, quæ hîc tibi syllabatim annumero. *Volumus, ac sancimus*, inquit, *vt quum illa Monasteria per obitum*

a *Lib.* 1. *Decretal folio mihi* 94.

*obitum Abbatum, qui illis praerant, vacauerint, nullo pacto cuiquā poßint commendari, nisi pro conseruatione auctoritatis Apostolicæ, & ad occurrendum malitijs illam oppugnantium, pro temporum qualitate, aliter nobis de fratrum Concilio visum fuerit expedire. Sed de persona idoneā iuxta præscriptam constitutionem, eis ita prouideatur, vt illis idonei Abbates (prout decet) præfuturi sint. Ea vero Monasteria, quæ commendata fuerint, quum per eorum cessum, vel decessum, quibus erant commendata, commenda eiusmodi cessauerint, Cardinalibus dumtaxat, ac qualificatis, & bene meritis commendari poßint.*

VI. Quod si in *Cœnobio*, quod cum alijs *Cœnobijs* seu eiusdem, seu diuersi Ordinis nullam habet coniunctionem, sed Episcopo loci subiectum est, omnes morte extinguuntur penitùs, vt nullus ampliùs in eo superstes sit; vel certè illi ipsi, qui in eo degunt, ab Instituti formulâ haud leuiter desciscant, vitamque improbam omnino viuant; fas itidem Summo Pontifici vtique est, Religiosam vnam familiam è Monasterio, etiam Benedictini Ordinis, expellere, alteramque alterius Ordinis illi subrogare. Quis enim, Scioppi, hac de facultate Pontificis è cœtu Catholicorum ambigit? quis? nemo vnus. An non Alexander III. post Lateranense Concilium, *part.16 cap 7* quod & in *cap. Relatum, Ne Clerici, vel Monachi,* legitur, documento certissimo est, Monachos Religiosæ disciplinæ desertores suis è Monasterijs Pontificiâ auctoritate eijciendos, aliosque alterius Ordinis in ea inducendos? Ipsemet Innocentius III. Alexandri Successor, idem ille, qui *Monasteria semper manere Monasteria, Ordinemq́, Monasticum in aliquo Monasterio secundùm Deum, & Benedicti regulam institutum, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruari oportere*, ad *Cardinalem* Rhemensem, vt suprà vidimus, scripsit, nempe quoad Viri Religiosi, qui in

illis diuersantur, ab Instituti normâ non deflectunt, vt explanaui, satisque etiam è verbis antè recitatis elici potest; an non aliâ in Epistolâ *a* ad Archiepiscopum Coloniensem de nonnullis Monachis, qui suæ Regulæ videbantur obliti, secus omnino pronuntiat, eidemque Archiepiscopo explicatè præcipit, vt si Monasterium S. Stephani ad bonam frugem aliâ ratione ac modo reducere nequeat, *Fratres S. Abraha de valle Ebron* inde eijciat, & in eorum locum *Canonicos Regulares secundùm regulam S. Augustini* substituat, quemadmodum anteà quoque Nigros Monachos ob dissolutos perditosque illorum mores indidem exturbauerat? An non idem Pontifex *Epist. 3. Abbati* sancti Vedasti Ordinis S. Benedicti potestatem facit, vt S. Petri templum, quod curæ quorundam Monachorum priùs creditum fuerat, *ad ampliandum ibidem diuini nominis cultum, secularibus Canonicis tradat, quod in eo minùs solenniter Domino deseruiretur?* An non hæc ipsa consuetudo atque vsus, Pontificiâ auctoritate nixus, in Christi Ecclesiâ, nullo vnquam aduerso ariete labefactatus, semper tenuit? An non sacrorum Canonum Consultissimi Abbas, Innocentius, Zabarella, Ioannes Andreas, Butrio, Hostiensis, Ancharanus, Viuianus, Alagona, Ximenius, Antonius Augustinus à iuniore Barbosâ in *cap. relatum* paulò antè adductus, laudati ac probati, cæterique omnes vno ore præcisè sanciunt, *Monachos, qui seculariter viuunt, & sunt incorrigibiles, expelli debere, fratresq; alterius Ordinis in eorum Monasterium, si de Monachis eiusdem Ordinis reformari non potest; intrudendos esse?*

VII. Quid hîc obgannis, Scioppi? quid mussas? quæro ex te, complura Monasteria olim vni adscripta Ordini, nónne deinde in alterius manus iure

a *Lib. 1. Epist. Decretal. folio mihi* 160.
b *Refert Forerus in* Antanat, sect. 5. num. 7.

iure peruenerunt? VViltinense in Tiroli prope Ocnipontum, Schefflariense in Bauariâ, Ietense non procul Bruxellis, quibus Monachis quondam addicta sunt? nónne Benedictinis? Nunc verò quinam Religiosi ijsdem potiuntur? Præmonstratenses. Laurissense qnoque in VVormatiensi agro, S. Lucij ad muros Curiensis vrbis in Rhetiâ, Altonis, vulgò Altmünster in Bauariâ rursum, quibus antiquitus extructa sunt? Viris, & Virginibus è D. Benedicti prosapiâ, duo priora illis, hisce tertium. Iam autem quæ facies rerum? hoc ad D. Birgittæ alumnas Virgines; primum, & secundum ad Præmonstratenses pariter translata sunt. Templa insuper Concinentiũ Sacerdotum choro inclyta, quæ *Collegiata* vocant, Lucernense, Eluacense, Oetinganum vetus, S. Albani Moguntiæ, S. Burcardi non longè ab Herbipoli, priscis temporibus, quorum legibus temperabantur? Benedictinorum sine controuersiâ. Posteà verò, quam in gentem nomenque concesserunt? in extraneos omnino Clericos. Complures alias huiusmodi vicissitudines ac traiectiones si nôsse cupis, euolue Hundium in Salisburgensi Metropoli, Trithem de ruinâ Monasteriorum sui Ordinis, Myræum in Chronicis Præmonstratensium, Cisterciensium, Canonicorum Regularium; Bruschium, & alios, in primis autem confertissimum, ac longissimum Indicem è testatis historijs excerptum eorum *Cœnobiorum*, quæ à D. Benedicti Ordine, ne dum ab alijs, ad diuersi Ordinis Religiosos, quin etiam ad Clericos *sæculares*, vt nominant, eâdem Pontificiâ auctoritate translata sunt, quem Paulus Layman labore non exiguo confecit, atque in *Iustæ Defensionis Appendice, pag.* 10. *lit* F. recenset.

VIII. Hæc quum ita se habeant, Scioppi, interrogo te, si quis hæc perspicua & Catholica scita iugulare non dubitet, num cum Catholicis sen-

tire, an cum Hæreticis insanire tibi videatur? Quid si rotundè inficietur, Monasteria ab Ordine Monachorum ad Clericos etiam Religiosos quacunque de caussâ, Apostolicâ auctoritate traduci posse? quid si Pontificem Romanum, quotiescunque ea transfert, sacrilegio obnoxium esse, quamuis vtilitate publicâ suadente, aut necessitate vrgente, transferat, impudenter statuat? Quid si Monasteria Benedictinorum vllâ de caussâ, ne in aliorum quidem Religiosorum ac Monachorum *Cænobia* ob quamcunque vtilitatem, aut necessitatem à Christi Vicario commutari posse neget? Quid si, nec posse eundem cuiusuis Ordinis *Cænobia*, vlli mortalium extra Ordinem commendare; & si commendet, sacrilegij reum esse, quippe qui res Deo sacras lupis in prædam det, dilucidè asseueret? húncne tu in Catholicorum grege numerabis? At ego oppidò amens sum, qui id à te postulo, quum totidem planè piacula, tu ipse commiseris. Quid? Nónne in *Anatomia pag.* 15 diserte ais, *Sine sacrilegio fieri non posse*, idque *diuersorum Pontificum iudicio* (quòd tu egregiè mentiris) vt *Monasteria* alteri Ordini sacro, sed non Monachorum, Apostolicâ auctoritate tribuantur? non ibidem *pag.* 88. scribis: *Probè Pontificem nôsse, sacros Canones summâ cum prudentia statuisse, vt nullum Monasterium, cuiuscunque Ordinis sit, ita mutari posit, vt Monasterium esse desinat:* quod falsissimum esse suprà demonstraui? non continuò animaduertis, non vetare quidem sacros Canones, qnin Monasteria *auctoritate Apostolicâ ab vno Ordine Monachorum ad alium Ordinem Monachorum propter aliquam necessitatem, aut magnam vtilitatem publicam transferantur: Scire tamen* Pontificem *hoc præcipuum & singulare esse Ordinis Benedictini, quod Canones permittant quidem, vt aliorum Ordinum Monasteria propter graues caussas ad Benedictinos transferantur, sed generaliter prohibeant*

*beant, ne vllum Benedictinorum Monasterium ad vllum Monachorum Ordinem quibuscunque de causis transferatur*, quod perperam omnino falsóque enuntiari, iam antè pariter ostendi? non fremis denique in *Consultatione fratris Iuniperi pag. 35. & 36. Sacrilegium* esse, & Spiritui aduersari, quoties Summus Pontifex alicui ex Cardinalibus Monasterium aliquod *Commenda* nomine concedit: idque nihil aliud esse, *quàm res Deo sacras lupis in prædam dare*, quod non minùs quoque falsum, quàm temerarium ac nefarium esse, ex allatis testimonijs nullo negotio conuincitur?

IX. Hîc tibi qui color vultus? quæ oris ac linguæ vox? qui sensus animi? Recognoscísne, Scioppi, hæc tua chirographa? viden' flagitiosis erroribus scatere? cernis apertis Conciliorum, ac Pontificum decretis illudere? intelligis cum sanâ Catholicorum omnium doctrinâ è regione pugnare? sentis gentilem tuam Hæresim planè redolere? Pontifex Maximus Leo X. & Concilium Lateranense expressè indicant, fas esse, Monasteria *Cardinalibus* commendare; tu generatim id negas, perfrictâque fronte affirmas tantundem esse, ac *res Deo sacras lupis in prædam dare*. O Hæreticam impudentiam! Christi Domini Vicarij Clemens III. & V. Romani Pontificis potestatem in Sacerdotijs ac bonis Ecclesiasticis dispertiendis, liberam plenamque aiunt; Concilium Tridentinum veneratur, semperque saluam esse intelligendam monet; Catholici omnes Doctores, vno ore prædicant: tu perfidiosè tergiuersaris, eandemque potestatem mutilas, arctas, discerpis. O Hæreticam temeritatem! Alexander Tertius Monachos Religiosæ disciplinæ osores è Monasterijs expelli, aliosque alterius Ordinis ipsis subrogari iubet, idemque faciendum sacrorum Canonum Interpre-

tes vniuersè decernunt, tum Summorum quoque Pontificum auctoritate Apostolicâ plurima Monasteria, etiam Benedictini Ordinis ad alios Ordines, translata sunt, imò ad *Canonicos* quoque *Seculares*, ne dum ad *Regulares*: Tu procaciter id improbas, & sacrilegium esse vociferaris, totque Religiosas familias, tot *Canonicos*, & Clericos; qui Monasteria olim vel à Benedictinis, vel alio ab Ordine possessa iam incolunt, tot etiam Pontifices Maximos, qui ea ipsis incolenda graues ob caussas meritò præbuerunt, omnes sacrilegos prorsus, haud obscurè pronuntias. O Hæreticam vesaniam! ô probrum! ô scelus! ô monstrum! Quæ cuncta quum in confesso satis iam sint, ac pro inquisitis habeantur, ad alia tuæ nequitiæ portenta properare nunc propero.

## Cap. V.

## Tertia Scioppianæ Hæresis tessera, nefaria vesanaque doctrina, de totius Ecclesiæ in honore cultúque viris sanctis decernendo lapsabundâ auctoritate.

I. QVi semel verecundiæ fines migrâsti, Scioppi, non mirum, si nauiter impudens euasisti. Mirandum potiùs, si qui Apostolicam Sedem, quantum in te fuit, penitùs euertisti, Romaniqúe Pontificis auctoritatem tam sceleratè vulnerâsti, vt docui; ipsam Christi Domini Ecclesiam, vniuersam intactam relinqueres. Quem enim superiorum temporum veterumque monumentorum non ignarum præterit, à Pontificis Maximi despicatu ac traductione, Hæreses omnes fluere, ac propagari? Quàm disertè, ac perspicuè

S. Cy-

S. Cyprianus, auctor, instar omnium, vt cæteros in præsentiâ silentio transmittam, locupletissimus, fidem facit religionis contagionem omnem vitiato illo ex fonte manare? *Inde enim schismata*, inquit, *a & Hæreses obortæ sunt, & oriuntur, dum Episcopus, qui vnus est, & Ecclesiæ præest, superbâ quorundam præsumptione contemnitur.* Et alibi in eandem sententiam: *b Non aliunde Hæreses obortæ sunt, vel nata schismata, quàm inde, quod Sacerdoti Dei non obtemperatur.*

II. Tu verò, qui & Apostolicam Sedem, & Summi Pontificis iura per Hæreticam impudentiam, vt planum feci, iam obtriuisti; num insana dogmata insanire desines? Desines autem? Imò verò in quæ deliramenta cuiusque modi, ac sine modo præceps non ruis? Age. de totius Ecclesiæ auctoritate in publicâ sanctis viris veneratione, sacroque cultu asserendo quid sentis? Quod omnes verè Catholici, inquis. Itáne, Scioppi, quod Catholici omnes? num ex animo? quippeni? Num Catholici cuncti, totius Ecclesiæ suffragia in solemni Diuorum consecratione, nutabunda, errorique obnoxia arbitrantur? ô vocem summæ imperitiæ, extremæque dementiæ testem exploratissimam! Imò perfidiæ tuæ, ac impietatis documentum ineluctabile. Vt enim reliquos Scriptores Catholicos in præsentiâ dissimulem, certè Roberti Bellarmini Controuersias tibi perspectas, à te lectas, nec semel laudatas, inficiari non potes, aut si id porrò negare audes, nullo negotio tuis è libris reuinci potes. Nunc cedò mihi, *de iudicio eius, qui Sanctos in numerum Sanctorum refert*, Vaticanæ purpuræ decus, tibi probè cognitum, quid opinatur? quid memorat? *Duæ sunt*, inquit, c



a *Ad Florentium Pupianum Epist.69.*
b *De laudibus Martyrij.*
c *Tom.1.lib.1.de Sanctorum beatitudine, cap.9.*

*sententia.* Quænam hæc? *Prior est Hæreticorum, posse Pontificem errare in Sanctorum Canonizatione:* Cuius placiti flagitiosi patronos Ioannem VViclefum, Lutheranos, & Caluinistas vbi appellauit, mox subdit: *Altera est Catholicorum asserentium certum esse, Ecclesiam non errare, in Sanctorum Canonizatione, ita vt sine vlla dubitatione Sancti ab Ecclesia Canonizati, venerandi sint.* Dic iam, Scioppi, dásne hoc commune, indubiumque Catholicorum scitum esse? Mitto omnia argumenta luculentissima, quibus id probat Bellarminus, ne actum præclarè hîc frustra agam. Auctores postulas? in promptu sunt. In aciem prodit omnium antesignanus S. Thomas, cui idem Bellarminus B. Antoninum, Augustinum de Anchonâ, Caietanum, Siluestrum, Driedo, & Canum succenturiat. Pauci hi numero sunt? Catholicis multò etiam pauciores abunde sunt; Hæreticis capitonibus neque integra ac tota Ecclesia satis est. Sed ne exiguam Doctorum manum caussari, aut eleuare possis, obduco tibi pariter Turrecrematam, Valentiam, Ioannem de Neapoli, atque Azorium, quos huius Catholicornm doctrinæ propugnatores affert, ac laudat Suarez *disp 5 de fide, sect. 8. num. 18.* Quibuscum & Mascardus quoque *Tom. 1. de probat conclus. 262. num* 57. consentit; ac ne hos etiam infrequentiæ arguas, cerne ingentem confertumque exercitum eiusdem assertorem veritatis, Tabienam, Carbonem, Arragonium, Bagnes, Viguerium, Panuinum, Maluetium, Couarruuiam, Seraphinum Ractium, Catharinum, Amphossinum, Signium, Cordubam, Henriquez, Nugnez, Turrianum, Pitigianum, Molfesium, Nauclerum, Tuscum, Rocchum, & Paramum, quos omnes, & plerosque alios Felix Cantelorius vir eruditissimus nominatim euocat, atque in agmen cogit, edito *de Canonizatione* singulari opere, *cap.* 10.

*num.*

a *Tom. 1. lib. 1. de Sanctorum beatitudine, cap. 9.*

*num* 6. & *seqq.* Ex quibus Scriptoribus complures, vt Bellarminus, Nugnez, Tuscus, Valentia, Molfesius, S. Antoninus, Ansossius, Pitignianus effatum hoc inter Catholicæ fidei dogmata omnino numerant; nemo verò Theologorum, præsertim recentiorum est, qui oppositam opinionem temeritatis atque impietatis manifestò non damnet.

III. Quæro nunc de te, Scioppi, quibus in Castris verseris. Signáne VViclefi, Lutheranorum, & Caluinistarum, an Catholicorum sequaris? nónne cum istis Hæreticis monstris palàm conspiras? Egóne? inquis. Nego, pernego, calumnia est. Malignitas est. At stomachum, quæso, tantillùm placa, rediq́ue in memoriam, quid verborum ac sermonis in Monasterio Murensi Benedictini Ordinis, quod in Heluetiâ situm est, anno cIↃIↃCXXXV. ipsis nonis Iunij, quum Religiosas epulas, quibus venerandus ille *Abbas*, duos, vt vocant, *Guardianos Capuccinos*, & *Commissarium* Lucernatem exceperat, importunissima vmbra conuicij, interuentorq́ue molestissimus repentinò irrupisses, flagitiosè effutiueris. Sed illius sermocinationis fortè memoriam tantâ pòst temporis intercapedine, præsentem tibi non esse comminisceris. At ne ea excideret, posteritati à grauissimo viro ex D. Benedicti familiâ, qui eiusmodi mensæ vnà tum accumbebat, datis ad Laurentium Forerum literis, quæ in *Protei Appendice* a ab eodem Forero vulgatâ leguntur, fideliter tradita est. Post multa, quæ eâ tempestate, atque occasione in illam conuiuarum prętantem coronam canino tuo more elatrâsti, an non eò demum amentiæ ac furoris erupisti, vt Ecclesiam in solemni sanctorum hominum inauguratione allucinari posse, explicatè asseueraueris? Hîc tuæ sycophantiæ decollant omnes, tergiuersari tibi integrum non est, nullum in tuæ obliuionis

K 6 præ-

a *Pag.* 431.

prætextu ac fallaciâ præsidium. Nam apertissimis tuæ perfidiæ tabulis, ab oculato auritoque teste conscriptis teneris, quas ego, velis nolis, tibi iure meo hîc commodum impingo. *Nihilominus*, inquit ille Religiosissimæ fidei Monachus, *in sententia Scioppius perstitit, gloriatus, se per Dei gratiam ne vnâ quidem horâ, Societatis discipulum fuisse* (immanis laus, expugnatæ Troiæ palmâ maior, bubulcis tamen omnibus, & caprimulgis communis) *Ego ex opposito quum non modò septennem Patrum discipulum fuisse, sed sanctum quoque Ignatium in album Patronorum meorum adlegisse me, dicerem: velut amens ille, non est certum, inquit, Ignatium sanctum esse; Ecclesia enim circa Canonizationem errare potest.* Cui catus ille sollersqueReligiosus tempestiuè reposuit: Si Ecclesia circa *Canonizationem* errare potest: *ergo & circa inuocationem Sanctorum: Ergo & circa articulum fidei errare potest, quod Hæresim sapit*: tibi autem sapit quàm maximè.

IV. At tuæ istius insipientiæ testem alium locupletissimum tibi do, virum planè doctissimum, atque integerrimum, tuique olim, antequàm te à Catholicæ religionis tramite adeò enormiter delirare comperisset, amicissimum P. Matthæum Valerium Carthusiani Monasterij Ticinensis olim Præsidem, quem quum ego vnà cum P. Fabritio Bamfo anno CIↃIↃCXXXIX. hîc Mediolani VI. Kal. Aprilis domi suæ officij gratiâ inuisissem, eique has tuas de incerto errabundoque Ecclesiæ calculo intemperias narrâssem, statim ille certum hominem tibi perfamiliarem, cui vnum ex tuis Auctarijs Grammatices inscripsisti, nominauit, quem eodem errore de fluxâ Ecclesiæ sententiâ in viris sanctis publicâ veneratione donandis imbutum meminerat, atq; à te infatuatum oportuisse, iure optimo sibi persuadebat. Quod si forsan id tibi etiam effluxisse caussaris, periclitare saltem,

an veniat tibi in mentem, quid posteà Patauij gratiæ, viro humanissimo, qui tibi *Tractatum de Canonizatione Sanctorum Felicis Cantelorij* paulò antè commemorati vtendum dederat, retuleris. Certè idem ille vir non minùs eruditione, quàm humanitate præstans, non semel mihi germanâ fide testatus est, sibi eum abs te librum vnà cum insertâ schedulâ tuo exaratâ charactere quam prætextato illo Catulli carmine: a *Annales Volusi cacata charta:* fœdaueras, fuisse redditum. Nimirum quia egregius Auctor Catholicam doctrinam de Pontificis Maximi, atque Ecclesiæ in sanctis viris inaugurandis suffragio, erroris prorsum immuni validissimè tuetur, densissimoque Doctorum aggere, vt monstraui, obuallat, tibi Lutheri Caluinique clienti authorato, meram nauteam sordesque eiectare visus est.

V. Sed quid ego perspicuis certisque testium dictis (quorum nomina, vbi opus fuerit, detegi, qui modò clam esse volunt, ijdem pro suâ humanitate patientur) tuum crimen è latebris elicere, atque in propatulo collocare studeo; quum tu ipse versipellis Protee, in *Verdaana Staterâ* b vltro id fatearis, ac iactes? Nónne illic disertè scribis, pleraque ex Iesuitarum monumentis in *Mysteriorum* libello, quem in lucem emisisti, contineri, *in quibus eorum doctrina aperiebatur de Ignatij Loyolæ ortu, Sanctitate, & Apotheosi?* Non ibis inficias, neque ego abnuo. Sed quæ demum Iesuitarum de Sanctorum Apotheosi, seu *Canonizatione*, vt nunc loquimur, doctrina est? Ecclesiam certè in eâ celebrandâ falli non posse. Tu personate Scioppi, de huiusmodi doctrinâ Iesuitarum, Catholicis vniuersis adeò communi quid censes? Insanio ego, nisi insaniam enucleatè pronuntias. Fore-



a *Epigram.* 33. b *In Præfatione Stateræ Renati Verdæi pag.* 4.

rus, inquis eodem loco, *a vt Lectori fucum faceret, vel contemptu obiectorum, vel audaci negatione, & reiectione dictorum; vel aliorum inter Pontificios ſectarios* (ſic Catholicos pro tuâ Catholicæ fidei reuerentiâ nuncupare amas) *aduocato conſortio, quaſi Ieſuitæ ſint extra culpam, ſi cum alijs, vel poſt alios inſaniant.* Sed tuam hanc veſaniam paulò pòſt multo adhuc impudentiùs in illâ ipsâ *Staterâ* hoc pacto prodis: *b De informationibus Pontificijs, vbi agitur de Canonizatione Sanctorum, perſuaſum nondum eſt, exactas illas eſſe & rigidas ijs, qui vident in Album referri, quorum vita ſæpe atros potiùs Dæmones referebat, quàm vitam Angelorum.*

VI. Et potéſtne, Scioppi, ex Hæreticâ cloacâ fœtor tætrior exhalari? ecquis Lutheranum allium, Caluiniqúe hircum magis oboleat? quis mentiendi ſtolidiſſimæ procacitati pudorem omnem effrænatiùs proſtituat? Vnum, ſi potes, è cunctorum ordine Sanctorum, quos Catholicis colendos Eccleſia hactenus propoſuerit, nomina, qui vitam caſtigatis, innoxijsqúe moribus, tum eximijs virtutibus exactam non terminârit, & infamis calumniæ notam, quam tuæ inuſtam fronti meritò geris, per me illico deleueris. At coneris licèt manibus, ac pedibus, ne tota quidem Hæreticorum fabulandi impudentia id vnquam poterit, vel audebit, ne ſi quem deſignet, exprimatqúe, confeſtim teſtatiſſimis documentis redarguta, propudioſi mendacij ac impietatis manifeſta teneatur. At hinc ſat ſuperqúe, te VVicleſi, Lutheri, Caluiniqúe aſſeclam eſſe, quod vnum hic proſequor, planum eſt, moxqúe longè adhuc clariùs liquebit.

a *Pag.6.* b *Cap.4.pag.40.*

CAP.

# Cap. VI.

## Quarta Scioppianæ Hæresis tessera, impia sanctorum Virorum Ignatij ac Francisci Societatis Jesu Ludificatio.

I. Si qui Ecclesiæ vniuersæ auctoritatem in Viris sanctis consecrandis nefariâ temeritate conuellit, ac per errorem labi posse contendit, Hæreticis, vt ostendi, iure optimo accensendus est; num inde eximendus tibi, Scioppi, videtur, qui ore illoto ac impurissimo ipsosmet Cœlites beatissimo Dei contubernio iucundissimè iam dudum fruentes non solùm polluit, atque incestat, verùm etiam sanctitudinis diuinâ chlamyde spoliat, supernâque ex regiâ prorsus exturbat? Non puto te ita depuduisse, vt pudendam adeò inscitiam, ac delirium profiteri non erubescas. Nos certè Catholici omnes insigne Hæretici hominis, vbi quis Viris sanctissimis, quos mater nostra Ecclesia venerabunda obseruat, sacrisque mactat honoribus, reuerentiam, cultumque detrahit, exploratum ac certum arbitramur. Quâ de re, quia Catholicorum volumina passim obuia, argumentis præualidis, compertisque referta sunt, quicquam hoc loco attexere superuacaneum est.

II. Nunc id vnum, Scioppi, ex te sciscitor, quibus ex libris, ac magistris tam adipatam exsecrandamque in Virum sanctissimum nostri Conditorem Ordinis Ignatium impietatem hauseris, ac didiceris? è Lutheri Caluinique popinis, ac mancipijs sine dubio. Ignatius mirificâ vitæ conuersione ad Christi Domini vexillum traductus, seuerissimâ corporis afflictatione voluntariâ no-

uam

nam auspicatus militum, diuino magisterio insigniter eruditus, multiplici instinctu afflatuque cœlesti entheatus, disciplinæ Religiosæ exercitamentis diu multumque probatus, tibi Censorum maximo, qui ab Hæreticis parentibus in lucem editus, atque inter Hæreticos educatus, virgulam censoriam de Religiosæ familiæ institutione homo profanus tibi arrogas, hoc est, sutor omnino vltra crepidam, cœcus de coloribus, ebrius de temperantiâ insanè disputas, tibi, inquam, Ignatius ὀψιμαθὴς *nec scientiam magnam, nec vsum, siue experientiam rerum Religiosarum ad condendam Societatis formulam in consilium adhibere potuit, adeoque bonis cogitationibus tantùm armatus rem confecit:* vt in *Anatomia pag.* 32. calumniaris, quæ cuncta quàm temerè ac nequiter à te exprobrentur, quum luculenter Forerus in *Antanatomia, sect.* 7. *num.* 11. ac deinceps ostendat, non sunt hîc pluribus à me refellenda, vbi irreligiosa tua in virum sanctissimum cauillatio palàm se prodit.

III. Sed hanc ego modestiæ potiùs adscribi patiar, si cum alijs plerisque dehonestamentis, quibus Dei famulum maculare enixus es, componatur. Quid tuis in *Mysterijs pag.* 27. & 28. tam operosè nugaris, nisi vt Ignatij sanctimoniam ridendam Lectori propines? Quo spiritu agitatus? Luthrano scilicet, aut Caluiniano. Quid eodem in libello *pag* 12. quia Ignatius nonnihil è vulnere in Pampelonensis arcis propugnatione olim accepto claudicauit, ansam hinc procaci scommate Societatis nostræ perstringendæ, *quòd claudum habuerit Fundatorem*, scurriliter arripis? quo exemplo ductus? nonnisi Hæretico. Quid in tuâ *Relatione Vargianâ* eundem Ignatium *semißis hominem, neque crepitu digiti dignum* irreuerenter pronuntias? quam normam secutus? auiti nempe tui Legislatoris

toris Lutheri. Quid in *Anatomia* rursum *pag.* 38. *num.* 16. eundem Patriarcham haud obscurè sugillas, quòd suâ in Regulâ fabricandâ viam ingressus sit, *quam calcauerunt viri iniqui?* Cuius tu vestigijs insistens? Caluini profectò & huius gregalium. Perge, Scioppi, perge.

IV. Vbi Ignatius Arce Pampelonensi expugnatâ captus à Gallis dimissusque est, *vni illorum pugionem*, quo gratum se præberet, largitus est, ex quo pugione, inquis in ijsdem *Mysterijs*, *a* fabrefacti deinde sunt pugiones, quibus Reges à discipulis Iesuitarum sunt interfecti. Sed quàm obtusus hic tuus calumniæ pugio est, ac iam pridem à Iacobo Gretsero in *Stigmate Misenico*, atque ab alijs oblisus, ita impotens tua libido Iesuitas vel per latus sanctissimi parentis transuerberandi hinc manifesta, tuæ aduersùs cœli incolas reuerentiæ præclarum monumentum. Quid prætereà? Ignatium velut totius Orbis incendiarium pestilentissimum Hæretici Calumniatoris ludibrio in ijsdem *Mysterijs*, *pag.* 14. ita exponis, vt quamuis deinde *pag.* 15. & 16. criminationem diluere te velle præ te feras, nihilominùs Luciani more, sponte, ac de industriâ accusatori præuaricatus, innocentem non vindices à calumniâ, sed irridiculo habeas. Quæ tua sanctorum virorum eximia veneratio est. Quid ampliùs? Mentiris nauiter eodem loco *Iesuitas non exsatiari innumerabilium domorum incendio, quod primus Fundator eorum hinc inde excitauerit, Christianum Orbem ignibus implendo, ita vt nullum regnum, nulla prouincia, nulla ciuitas sit, in qua non bella ac seditiones, velut Iesuiticæ diligentiæ vestigia reperiantur; vnde Monti Ætnæ non absimilem esse primùm Fundatorem Iesuitarum, qui flammarumq; globos, liquefactaq; voluere saxa circumquaque solet.* Hic laureatum triumphum, quod gemino atrocissimæ iniuriæ, atque impietatis cornu

a *Pag.* 11.

Ignatium

Ignatium Hæreticorum domitorem audacissimè arietaueris, à cunctis Lutheri, Caluiniq́ue alumnis tibi decernendum esse iure tuo clamabis. Non inuideo, decernatur, eo vel maximè, quòd quæ bella funestissima post Christum natum crudelis Hæresis, cui tu fomenta suppeditas, antequam etiam Iesuitarum nomen in Orbe audiretur, continenter ferè excitauit, & regna quæque florentissima immane quantum vastauit, tu Catholicis Euangelij Præconibus, qui eandem Hæresim strenuè iugulant, vitio vertis. Res aperta. Curro.

V. Super hæc quid iam tuæ, Scioppi, impietatis in nostri parentem Ordinis reliquum est? vsqueadeo in eum debacchari tibi ludus est, vt te minimè veritum sit, in eodem *Mysteriorum* codicillo, *pag.* 22. & 23. illum & Magiæ quoque, ac nimiæ cum dæmone familiaritatis insimulare, tum Lutheri patronum aduersùs Nicolaum Serrarium de Lutheri magistro disputantem agere. Sed quo tandem operæ pretio? vt eâdem conuiciandi insulsitate, dementissimâq́ue accusandi malignitate, atque impietate & D Antonium Anachoretam, & D. Martinum Episcopum, & plurimos alios sanctos Viros, quos pariter, sicut Ignatium Cacodæmon varijs artibus tentauit, vexauit, ludificauit; quin & ipsummet Christum Dominum, qui eiusdem infestissimi hostis dolosos, atque iteratos assultus in solitudine itidem expertus est, magicarum cantionum reos agas ac peragas: quo deinceps nemini de tuo Hæretico spiritu, ausoq́ue Tartareo ambigere fas sit.

VI. At quem tu Hæreticâ effrænatione ita deprimis, non solùm ingentes virtutes, sed plurima quoque miracula patrata diuinitus, ad sidera iam pridem euexerunt, conspicuumq́ue Reipub. Christianæ fecerunt. Nugæ, inquis, & somnia. Quasi

verò hæc omnia in meis *Mysterijs pag* 19. 20. & 21. non euerberârim. Quasi verò *ibidem pag.* 18. totum illud patrocinium, quod Ignatio à Dei Filio ad Patris æterni nutum conceptis ijs verbis: *Ego vobis Romæ propitius ero*, honorificè promissum fertur, ceu inane commentum ac fabulam non exploserim. Bene habet, Scioppi, quòd Hæreticam tuam temulentiam dissimulare non potes, & quæ Diuorum probata miracula, ac visa in Christi Ecclesiâ non minùs venerationi, quàm admirationi Catholicis sunt, tu cum Hæreticis conspirans, nare detortâ, albisque dentibus proteruè derides, Hæreticamque tuam impietatem vltro profiteris, cui & in *Statera cap.* 4. *pag.* 42. velificans, *Verum dicit* Forerus, ais, *Mysteriorum Collectorem* (teipsum nempe) *miracula ab Ignatio facta oppugnare.* Sed multò adhuc impudentiùs inibi *cap.* 5. *pag.* 54. *Cur dissimulat non solùm ridicula & inepta, sed etiam blasphema, quæ excerpta sunt ex Iesuitarum libris de Cantibus dulcißimis in sepulchro Ignatij, de Angelorum Concentu musico, de apparitione B. Virginis, Petri, Patris æterni cum Filio crucem gerente? nónne qui hæc & talia effutiunt, ijs deridendam præbent Ignatij sui Sanctitatem, & Pontificis sui Canonizationem?* Sed quibus, Scioppi? nonnisi Hæreticis tuis congerronibus. At apud verè Catholicos Romanæ filios Ecclesiæ cuncta hæc magno in honore sunt, magnæ reuerentiæ habentur, & qui ista ita contumeliosè, vt tu, dedecorat, sine controuersiâ existimatur Hæreticus.

VII. Sed quamdiu ego ferale illud sacrilegæ tuæ dicacitatis spiculum, quod ancipiti falsus fallensque nomine, in virum innocentissimum intorsisti, tacitum ac irretortum fero? Fuit tempus, quum Ingolstadij in atrio S. Ignatij festus dies excitatis, vt fit, ignibus agebatur, casuque nescio quid missilis flammæ illinc exiliens, ocu-

lum

lum Guilielmo Friderico Landgrauij Leuchtenbergici S.R.I. Principis filio, qui ei, tum ludo intererat, perstrinxit, ac læsit. His tu ex ignibus, quas malignitatis tuæ ac impietatis faces repentè non elicis? in omnem cauillandi occasiunculam Momus perattentus, sedulò excubans, decumanæ calumniæ candentes prunas confestim extrahis, tuâque in *Relatione Vargianâ cap. 6. pag. 22.* fabularis, Fridericum illum, *quum superioribus annis apud Iesuitas educaretur, & ludos eorum in honorem Ignatij nuper consecrati, seu canonizati actos spectaret, eiusmodi missilis ignis ictu alterum oculum amisisse:* subdisque ore sacrilego: *alios Diuos in festiuitatibus suis cæcos illuminare, sed Ignatium videntes excæcare.* O Sycophantiam Hæreticam! de cuius tamen cuspidato acumine, tui scilicet prompti ingenij egregio documento, haud parum, si bene te noui, gloriaberis, lynceosque tibi esse oculos, dum alij cæcantur, adeoque & plausum ingentem tibi omnino deberi, pertendes. Quid hic reponam tibi, Scioppi? Ad plausum quod attinet, non inficior. Do vltro lubens, qualem è flammis mereris, pyram rogumque succensum, Hæreticæ tuæ nequitiæ strenam dignissimam. Quis enim, nisi Hæreticus, si quid læui, vel aduersi in Diuorum celebratione alicui accidat, canino id dente extemplo laceret, atque ad Cœlitis illius, cuius sollemnia habentur, ludibrium traducat? An non eâdem prorsus non tam lege, quàm licentiâ, aut potius furore, si quis fortè die Solis è vitâ excedat, vel eijciatur, & ipsum quoque Christum Dominum, quòd ei illa dies sacra sit, conuicio infando cauillaberis, vbi alij Sancti mortuos ad vitam reuocant, cum contra viuis inferre necem? Quo dicterio quid horribilius?

VIII. Quid si verò festiui illi ignes ad S. Ignatij Fundatoris nostri nomen religiosâ hilaritate

colendum

colendum nullo modo fulserunt? quàm infame tum erit tuum mendacium? quàm detestabilis tua improbitas? quàm infinita, quàm inexplebilis, quàm Hæretica calumniandi libido? Ad hæc cuncta palàm reuincenda, age, Scioppi: Illos ego ignes, quos iunior Landgrauius Fridericus suo infortunio spectauit, nego consecrationi S. Ignatij Parentis nostri celebrandæ fuisse destinatos, nego tum festum vllum S. Ignatij diem actum, nego eos ad S. Ignatium nostrum vllo pacto pertinuisse; aioque te bipedum omnium mendacissimum, ac flagitiosissimum, aio illos ipsos ignes in atrio S. Ignatij non Loyolæi, sed Antiocheni Episcopi, & Martyris, à Conuictoribus, ad S. Ioannis Baptistæ Natalitia de more eo die Ingolstadij honoranda, factos fuisse, aio te eosdem tamen ignes sancti Ignatij nostri existimationi & gloriæ per Hæreticam scurrilitatem vstulandæ, scelestissimè admouisse. Sed quem hiusce rei testem omni exceptione maiorem laudare possum? quem appellare? quem putas? quem expectas? non vnum, non duos, non tres, sed vniuersam Academiam Ingolstadiensem doctrinâ, sapientiâ, disciplinâ inclytam valdeque celebrem, ipsummet in primis illius Rectorem, & Professores, non, qui nostro ex Ordine sunt, sed qui extra Societatem nostram illic florent, huc ad fidem locupletem faciendam venerabundus arcesso, qui omnes tuam istam Hæreticam fabulam & cauillationem publicis tabulis ritè obsignatis prorsus elidant. At vbi, inquies, eiusmodi tabulæ? Iam pridem Laurentius Forerus eas tibi in sui *Protei Appendice, pag.* 454. repræsentauit; quarum principio (in quo tua calumnia & perfidia totidẽ, quibus à te exarata verbis est, hîc breuitatis gratiâ prætermisso) quæ proximè Viri doctissimi, & grauissimi subijciunt, iam tibi syllabatim reddo.

IX. Nos

IX. *Nos publico hoc testimonio palàm facimus, ac testamur, Illustrißimi S. R. I. Principis Landgrauij Leuchtenbergici filium Guilielmum Fridericum Anno* CIↃIↃCXXVI. die XIV. *Mensis Ianuarij, recèns huc profectum, Vniuersitatis nostræ Matricula inscriptum esse: Posteà verò eundem iuniorem Landgrauium Anno eodem in festo Natiuitatis S. Ioannis Baptistæ, dum ignem antiquo more huius diei excitatum spectauit, pyrobolis exilientibus, casu tactum, & altero oculo læsum esse: nec eum ignem in honorem S. Ignatij Confessoris Fundatoris, aut eiusdem Canonizationis, sed in atrio S Ignatij Episcopi, & Martyris, pro more temporis & lætitiæ eius diei, à Conuictoribus tum præsentibus, inter quos educabatur iunior Dominus Landgrauius, excitatum esse: illos verò, de quibus Vargas* (hoc est, Scioppius, tu ipsissime) *ludos Anno* CIↃIↃCXXII. *in honorem S. Ignatij Confessoris, & Societatis Iesu Fundatoris, tunc Canonizati, in Vere exhibitos esse annis ampliùs tribus ante aduentum Landgrauij iunioris Ingolstadium, quibus neutiquam interfuit: ac proinde hanc prædicti Domini læsionem, nonnisi maleuolè in S Ignatij Confessoris, aut cuiusquam alterius Sancti irrisionem trahi posse: neque verum esse, quod ex hac Illustrißimi Landgrauij læsione vlla occasio nata sit ioci in S. Ignatium Confessorem à Varga allati; quem quidem iocum nemo vnquam Ingolstadij aut excogitauit, aut edixisse hucusque auditus est: denique ea, quæ de pyrotechnicâ Iesuitarum Ingolstadiensium adferuntur, fabulosa esse, nec apud vllum honestum verique amantem, posse fidem mereri contra apertam veritatem, quâ nobis constat nullã talem pyrotechnicam à Varga descriptam Societatis Iesu Religiosos hîc profiteri, & exercere, aut vnquam exercuisse, & professos esse Ad cuius nostræ assertionis, ac testimonij robur, Vniuersitatis nostræ sigillum est appressum, cum subscriptione Notarij iurati eiusdem Vniuersitatis. Datum Ingolstadij, Anno salutis* CIↃIↃCXXXVI. *die* XXVII. *Octobris.* Hæc *Rector,*

*Camera-*

*Camerarium, aliíq. Professores Seculares Electoralis Vniuersitatis Ingolstadiensis*, vt initio illarum tabularum disertè præscribitur. Vnde, Scioppi, cuiuis Lectori Catholicò certò omnino subolet, quid tui in cerebri cacabo auita tua Hæresis in probrum S.Ignatij dudum coxerit, ac ebullierit.

X. Sed quæro modò de te, Scioppi; qui tam barbarâ, impiâque carnificinâ S.Ignatij decus & gloriam proscindere conatus es; an carissimum sanctissimumque Ignatij Socium Franciscum Xauerium à tuis vnguibus ac dentibus integrum dimissurus sis? Imò verò tuis in *Mysterijs, pag.10.* compertissimam de eodem Xauerio historiam in dubium reuocare, suspectamque de fide reddere, ac fabulis mendacijsque annumerare insigni fraudulentiâ studes: vt hinc nemo Catholicorum Hereticam tuam impudentiam non cernat, atque execretur, qui acta illa Xauerij, quæ publica Ecclesiæ auctoritate examinata, expensa ac probata sunt, falsitatis arguere, Ecclesiæque Catholicæ iudicium non pluris, quàm procacissimi veteratoris, tibi planè gemini, æstimare audeas.

XI. Nec Ignatium, ac Franciscum dumtaxat, sed generatim cunctos etiam ex nostrâ Societate Viros sanctos Hæreticâ effrænatione consputare pensi non habes. Quàm iactanter enim, quàm furiosè in *Staterâ* a Vertumne insidiosè in hos debaccharis, & gloriabundus hisce ipsis verbis insanis? *Pleraque tamen non inuitus agnoscit Auctor (Mysteriorum* scilicet, tu ipse, vt sæpius monui) *se proculcare vitam, & miracula nouorum Sanctorum Societatis Iesuiticæ, eaq. ue ludibrio habere; quod faciunt omnes verè Catholici, non pauci etiam ex ijs, qui Iesuitis tales habentur.* At ego vnà cum omnibus verè Catholicis hinc tuam in Viros sanctissimos impietatē

Hære-

a *Cap.1.num.1.pag.12.*

Hæresimque cogor vel inuitus agnoscere ac detestari. Verorum namque Catholicorum nomine ipsos Hæreticos, à quibus solis vita & miracula nostrorum Sanctorum, quos Apostolica Sedes ritè consecrauit, proculcantur, à te designari animaduerto, quod nemo, nisi Hæreticus tui similis facit. Mentiri te etiam flagitiosissimè more tuo in eo video, quòd eundem Diuorum contemptum plerisque etiam, qui à nobis verè Catholici habentur, affingis; quum luce meridianâ dilucidiùs palàm sit, neminem à Iesuitis verè Catholicum, qui Vitam & Miracula SS. Ignatij ac Francisci nostrorum ab Ecclesiâ probata, rideat ac proterat, censeri, nullumque, nisi Hæreticum tibi parem, eos calumniari.

## Cap. VII.

## Quinta Scioppianæ Hæresis tessera, S. Thomas Aquinas, S. Augustinus, alijque Sancti ludibrio habiti.

I. Sanctissimis Ignatio, atque Xauerio tam impiè à te, Scioppi, dedecoratis, nondum tuæ impietati litatum, nisi & plerosque alios Diuos quoque ac Cœlites despicatui habeas, scilicet arbitraris. Nec in minùs vulgo notos, minusúe celebres, sed in inclytos maximè, atque clarissimos lymphatus prorsus inuadis. Quàm radiatus enim Dominicani Ordinis Sol, magnus Aquinas, quouis Sole candidior, in Catholicæ Orbe Ecclesiæ fulget pulcherrimè? Huic tu nihilominùs tenebras studes offundere. Quàm diues, quàm sublimis tanti Solis doctrina? Hanc tu tamen pro nihilo ducis. Quàm exploratum in Christianâ Repub. oraculum illud est, à Christi Domini in

crucem

crucem acti imagine, sanctissimo viro, quum ad pedes eius preces vehementiùs funderet, Neapoli diuinitus editum? *Bene scripsisti de me, Thoma, quam ergo mercedem accipies?* Hoc tu tamen Æsopi tabulis annumeras. Quàm egregium responsum ex arcanâ Philosophiâ petitum, à Dei famulo continuò redditum est? *Non aliam, Domine, nisi teipsum.* Hoc tu tamen flocci facis.

II. Mihíne verò, inquies, piacula tam flagitiosa exciderint? Somnia. Cum Iesuitarum Sanctis mihi res est. Cæteros religiosè colo. At ego mendacissimum te mortalium, quem summopere memorem esse oporteret, stolidè, vel malitiosè obliuiosum esse, non miror. Vt vt tamen est, faxo in memoriam redeas. Quid verborum enim in illo Cœnobij Murensis conuiuio, de quo paulò antè sermo mihi fuit, in oculis tum ipsius *Abbatis*, tum *Commissarij* Lucernatis, tum duorum *Guardianorum* è sacrâ *Capuccinorum* familiâ, tum aliorum præterea Monachorum anno CIↃIↃCXXXX. Nonis Iunij, solemni tibi obtrectandi libidine funditaueris, fac, quæso Scioppi, vt tibi veniat in mentem. Quid hæres? quid longioris temporis intercapedinem caussaris? Vnus ex ipsismet Monachis, qui tum ei conuiuio præsto fuit, tecumque haud paucis, nec ieiunè, aut timidè disceptauit, commodum tibi suppetias aduenit, datisque ad Forerum nostrum literis, quas in *Protei* ab eodem Foreri emissi *Appendice pag.* 433. & deinceps extare iam semel monui, rem totam memoriæ mandat; atque vbi contumelias, quas in Cæsarem, in Episcopos, in Iesuitas iecisti, perstrinxit, ita deinde subdit planissimè: *Nos verò mirari primùm, quo fine talia, extra omnem conuersationis ordinem proferrentur; plerique absurdum hominis iudicium, & fœdam criminandi libidinem execrati. Mihi autem quum rei indignitas pallorem iracundiâ mixtum expressisset, in*

*mentem venit, hominis impudentiam vel obiter confutare. Dixi ergo Multa in medium proferre habes, Domine Scioppi. Sed opus tibi credulo auditore. Ille omnia, quæ narrâsset, meridie clariora* (hoc est cimmeriâ nocte tenebricosiora) *esse dixit: Ego: Si vel maximè vera, & clara essent, debere tamen Scioppium scire, Magnum Cæsarem, Archiepiscopos, Episcopos, Societatem, hactenus apud nos præclaram æstimationem, adeoq; ius bonæ famæ possedisse; quo ipsos qui spoliet, è communi Doctorum sententiâ iniustitiæ crimen admittere; neque ab hoc sensu alienos esse quotquot in D Thomam sint commentati. His meis, grauiter, & sapienter pro Illustrißimo Principe nostro Constantiensi Dominus Commissarius est adstipulatus. Ad quæ Scioppius: Quid ego curo Diuum Thomam? Non est ille verbum Dei: Cui ego: At oraculum illud in Ecclesia Dei paßim receptum est; probâsse Deum cœlitus scripta Diui Thomæ, & porrò mercedem scriptionis obtulisse. Rursum Scioppius: Quid mihi fabulas Æsopi narras? Ipse Neapoli vidi, & risi illam epigraphen.* Hactenus cordatns ille Monachus.

III. Qui iam fuci, Scioppi, quid sycophantiæ tuæ in *Angelicum* Doctorem, vt passim in Ecclesiâ audit, impietati potes obtendere? quot vno in crimine agglomeras crimina? Nónne certissimum in primis est, eiusmodi cœlestis cum virgine Thomâ colloquij historiam ab vniuerso Patrum Dominicanorum cœtu velut compertissimam haberi, tradi, prædicari, scriptis illustrari, de suggestu sacro exponi, per ora omnium vulgari, & quidem meritissimò? At quid Christianus Orbis, si à nobilissimo Ordine, quem tam vbere sanctitudinis sapientiæque seminario fœcundum semper admiratus est; quem tot Summos Pontifices Ecclesiæ Catholicæ suppeditare, tot purpuratis coruscare Patribus, tot infulatis nitere Præsidibus, toties vidit; quem tam con-

ferto ſanctiſſimorum ac doctiſſimorū hominum, agmine ſtipatum micare nunquam non adſpexit; quem demum eaſdem religionis, ſcientiæ, ac virtutum palmas etiamnum alere, ac feliciter perpetuare cernit; quid, inquam, Chriſtianus Orbis, ſi ab hac ampliſſimâ familiâ Æſopi fabulas ſibi pro hiſtorijs venditari, opinaretur, enuntiaret? quid diceret? an non indignabundus exclamaret, ſutelam & fallaciam eſſe improbiſſimam, glaucomam ob oculos populorum fraudulenter obiectam, Dominicanos Patres aut ſtolidiſſimè deceptos, aut, quia id nullâ probabilitatis ſpecie obduci poteſt, nequiſſimos multitudinis deceptores, malique doli, quippe qui id genus falſimonijs cunctos mortales ludificentur, nefarios artifices euaſiſſe? Sed quæ atrocior iniuria florentiſſimo Ordini innoxijsque Patribus, Scioppi, inuri poteſt? Atqui tu ipſe veterator ſacerrime, ille es, qui hanc ipſam ijſdem, ſi oraculum illud à Diuo Thomâ hauſtum diuinitùs, Æſopicæ fabellæ inſtar, te arbitro, habendum eſt, neceſſariò irrogas. Nam ſi id in fabulis ponendum eſt, fabula profectò non eſt, illos fabulatores eſſe faberrimos, ac tæterrimos. Verùm quis, obſecro, Scioppi, quis, niſi infamis Hæreticus tam eximium Ordinem de Eccleſiâ Dei ſemper optimè meritum, enormi adeò ignominiâ, ne deinceps ad Chriſti gloriam, animarumque ſalutem, præſertim in compeſcendis Hæreticis ſtrenuè pro ſuo more deſudet, notatum eat? Et Hæreticam tuam effrænationem, ac temeritatem hinc patêre non ſentis? non erubeſcis? non angeris?

IV. Quid quod hæc ipſa tam magna iniuria in omnes æquè Pontifices Maximos, quorum auctoritate illa eadem hiſtoria tum in ipſum conſecra-

tionis D. Thomæ diploma, tum in Romanum sacrarum precum Breuiarium ad eiusdem festum ornandum relata, totique Christianæ Reipub. vt rata ac fixa, ad credendum proposita est, haud dubiè redundat? Quid enim Apostolicæ Sedi fœdius, tibi verò antiquo Lutheri stabulario quid congruentius potest accidere, quàm eandem illam Sedem, tanquam Æsopicarum fabularum inuentricem altricemque mentiri? explodere? irridere? exsibilare? Imò verò non solùm Pontifices Maximos eiusmodi fabulæ conuicio, sed totam etiam Christi Ecclesiam, cunctosque Ecclesiæ filios, quibus eadem illa historia extra controuersiam omnino perspecta est, turpissimè vulneras. Quid enim? Magni Aquinatis doctrinam à Christi Domini sigillo de cruce pendente laudatam diuinitus, præmioque oblato ad nutum eius donandam Apostolica Sedes grauissimè testificatur; tu ceu anile commentum euerberas: Pontificiæ tabulæ, consulta loquentis Dei perspicuè interpretantur; tu Æsopeos Logos appellas; vniuersa Ecclesia, omnesque syncerè professi oraculum instinctu diuino afflatuque superno fusum certò reputant, sancteque venerantur; tu nihilo pluris, quàm festiuum Apologum risu dignum æstimandum pronuntias. Et quisquam ampliùs de tuâ Hæreticâ impudentiâ, atque impietate ambigat?

V. Sed quæro prætereà ex te, Scioppi, nónne, quâ fronte Historiam indubitatam, totiusque Ecclesiæ, calculo confirmatam tu pro tuæ erraticæ intelligentiæ ſtatâ vertigine in fabularum censu habes, eâdem & cætera quoque D. Thomæ prodigia, atque miracula; quin etiam & reliquorum insuper è Dominicanâ familiâ Sanctorum omnium, ne dum Aquinatis, diuina facinora, cœlestesque prærogatiuas in Milesiarum fabellarum numero nihilo verecundiùs, eâdemque perfidiæ normâ repones?

pones? Quippini? Si hanc S.Thomæ historiam, adeò testatam ac luculentam, vt Pontificij Diplomatis, Romaniq́ue Breuiarij Syngrapho consignata, in cunctis templis ab Ecclesiâ publicè ac religiosè legatur, tu nihilominùs ceu commentitiam & fabularem cauillaris; quantò procliuiùs aliorum pariter Diuorum, non tantùm è Dominicano cœtu, sed quibuscunque alijs quoque ex Ordinibus heroicas virtutes, dicta, & facta diuino prodigio nobilitata, fabulositatis damnabis? Quàm prono lapsu, pariq́ue calumniandi lubentiâ, & cæteros quoque Ecclesiasticos Annales, quibus minus ponderis, minus fidei atque auctoritatis inest, vt inanes, vt fluxæ fidei, vt è somnijs meris conflatos eleuabis? Et parúmne Hæretici tui furoris, atque impietatis hinc sese erumpit?

VI. At quid demum compendij ex recitato oraculo in Æsopicam fabulam à te transcripto, Scioppi, facies? nimirum vt quantum de librorum S.Thomæ auctoritate (quam eis diuinitus inditam Christiani omnes eodem oraculo monentur) malignè detrahis; tanto eorundem librorum trinodis claua, Herculeâ longè maior & grauior, quâ cœlestis Doctor Hæreticos, Ethnicosq́ue planè mactauit, gossypio, & pluma leuior per Hæreticam tuam istam calumniam euadat. Quò etiam & illud petulans conuicium in *Verdaana Staterâ, cap.12 pag.144.* negans eum vnà cum alijs Catholicis Scriptoribus probum tibi vel antiquum esse, flagitiosè collineas. *In vno*, inquis, *aut altero Thomam, Siluestrum & Sotum in subsidium vocanit. Sed nobis tales neque probi sunt, neque antiqui.* Quinam ergo, tibi probi, & antiqui, Scioppi? Lutherus, credo, Caluinus, aut Beza, Hæreseon germina, tibi amica monstra. Et Hæreticam tuam istam tramam omnium oculis subductam latêre putas? Hæreticum tuum cancrum subdolè, ac pedetentim

ſerpentem nemini eſſe obſeruatum? Lutheranum tuum halitum, ac purulentam animam nullis Catholicorum graueolentem ad id locorum accepiſſe? ſed quis ita fungus, aut luſcitioſus, vt non cernat, quo Circulator Hæretice, per exploratam in Chriſti Eccleſiâ hiſtoriam Æſopicæ fabulæ notâ à te inſignitam graſſeris? nonne eò rectà, vt omnes de Sanctis viris Eccleſiaſticæ hiſtoriæ tanquam mendaciloquæ rideantur? nonne vt Cœlitum omnium res præclarè geſtæ, atque miracula vetularum deliramentis gemina cenſeantur? nonne vt Apoſtolicæ Sedis auctoritas Hæretico cuniculo ſubruta, de medio prorſus tollatur?

VII. Verùm quum in D. Thomam adeò procaciter ac ſceleſtè incurreris; S. Auguſtino, qui in eiuſdem S. Thomæ calamo tam frequens eſt, fortaſſe parces. Imò ad hunc quoque tuo dente ſauciandum Hæretico te officio adſtringi, compellique exiſtimâſti. At quid tibi in maximo illo Eccleſiæ luminari, Scioppi, diſplicet? Vis illa ſcilicet ineluctabilis contundendi Hæreticos, quam vt quoquo modo debilites, mirificum illud Auguſtini ingenium. *a Dialecticis artibus quicquam tribuiſſe*, vt diſertus ille Monachus Benedictinus anteà laudatus in ſuâ illâ Epiſtolâ memorat, inficiaris, *imò nec Logicen didiciſſe*, hoc eſt, omnino neſcire, eodem Monacho teſte, non obſcurè pertendis. Quæ tua aſſertio plúſne adipatæ inſcitiæ, an latebroſæ nequitiæ præ ſe ferat, animi anceps equidem pendeo. De vtrâque enim quæro, an Auguſtini opera molis non exiguæ oculis aliquando vſurpaueris? an primum eorum volumen inſpexeris? an in hoc ipſo lucubrationem vnam *de Principijs Dialecticæ*, alteram *de Decem Categorijs*, in quibus conſummatæ Sapientiæ Doctor non ſolùm in Dialecticis benè volutatum, ſed Dialectices quoque Magiſtrum ſe

a *Apud Forerum in Protei Appendice, pag. 436.*

se prodit, videris? Quæro rursum, an *Confessionum libros*, quos idem Augustinus edidit, vnquam in manus sumpseris? an legeris? an cunctas Aristotelis *Categorias* ab eo, suo ipsius Marte sine vllo Præceptore probè intellectas, inde didiceris? Quæro denique, an apud eundem, priorem in Grescomium Grammaticum dissertationem euolueris? an istius literatoris amentiam tuæ affinem notaueris? an eo in Codice ad hanc comprimendam cap. 14. hæc ipsa verba in illum exarata animaduerteris? *Caue, ne cuiquam Dialecticen pro crimine obieceris, quâ vsos Apostolos confiteris.* An ex his palàm collegeris, Augustinum tantâ Dialectices peritiâ, ac prærogatiuâ excelluisse, vt ad inuidiam ei conflandam, ab Hæretico illo nugone ea in crimen, vocata sit, Doctorque sanctissimus ad hanc diflandam propterea ex destinato, suæ Dialecticæ cognitionis patrocinium aduersùs eundem Cresconium suscipit? *Quid est enim aliud*, inquit, a *Dialectica, quàm peritia disputandi? Quod ideò aperiendum putaui, quia etiam ipsam mihi obijcere voluisti, quasi Christiana non congruat veritati, & ideò me doctores vestri velut hominem Dialecticum meritò refugiendum potiùs, & cauendum, quàm refellendum, reuincendumq; censuerint.* Dic iam, rogo, Scioppi, an hæc, & plura alia, apud D. Augustinum offendisti? an obseruasti? an expendisti? Minimè? Et quæ agrestior inscientia, quàm tua, qui Augustino Dialectices imperitiam vitio v rtis, cuius libros Dialectices aculeis tanquam muricibus vbique obsitos, ne primoribus quidem labris degustâsti? Maximè? Et quæ certitior improbitas, quàm inuidere illi scientiam, cuius consultissimum eum esse, tibi perspectum erat?

VIII. Sed quò tandem tuam hanc seu inscitiam, seu nequitiam Scioppi, refers? eo nimirum,



a *Lib. 1. contra Crescent. cap. 13.*

rum, vt Hæretici, quum Augustini rationibus atque auctoritate tanquam ferreo grauissimoque malleo percelluntur, ac prosternuntur, Suppetias Logicas à te habeant, ad eiusmodi ictum malleumque eludendum tempestiuè latas; caussando videlicet, ac vociferando, Augustinum Dialectices ignarum fuisse, ac proinde illius argumenta lapsabunda esse, ac ruinosa. Quo sanè nomine immortales tibi gratias ijdē Hæretici prolixè agent, teque sua ad castra denuò reuenisse, in sinu lætabuntur. Nisi fortè non tam Dialectices inscientiam, quàm peritiam in Augustino à te culpatam hunc comminisceris; vt te hinc eadem prorsus carpere, quæ & Cresconius, & cæteri huius Collegæ Hæretici in illo criminabantur, manifestò dilucescat; adeoque & te cum istis conspirare testatum sit, & de Hæreticorum grege esse, nemo controuersetur.

IX. Quid ampliùs? S. Augustino tam audaciter ludificato, quanquam inauspicatâ prorsus temeritate, ad reliquos quoq; Diuos eâdem impietatis temulentiâ arietandos præceps ruis. Quàm perspicuo enim veterum Patrum, eiusdemque Augustini in primis, Hieronymi, Leonis Magni, Gregorij Romani, Bernardi, & aliorum, nec non Summorum Pontificum, tum Conciliorum generalium scito cautum est, vt Hæretici, qui lenibus remedijs sanari nolunt, vltricibus pœnis resipiscere, aut perfidiam luere cogantur? Mitto *Cardinalem* Bellarminum, qui *Tom.* 1. *Controu.* lib. 3. *de Laicis, cap.* 21. & Franciscum Suarez, qui *disp.* 20. *de fide, sect.* 3. nec non Cardinalem de Lugo, qui *disp.* 21. *de fide, sect.* 1. *num.* 6. & *seqq* recitatis sanctorum Patrum, Conciliorum, ac Pontificum verbis luculentissimè id probant. Teipsum conuenio, Scioppi. Olim, quum Viri Catholici habitum, si non mentiebaris omnino, saltem abs te indutum videri cu-

ri cupiebas, huic Catholico pronuntiato de Hæreticis coërcendis, & morte multandis quàm expressè, quàm seriò, quàm destinatò, quàm frequenter subscripsisti? An non in tuo *Belli Sacri Classico cap.* 19. elatè clamas: *Deus Hæreticos sine misericordia, ferro & igne deleri iubet?* An non in tuo *Ecclesiastico pag.* 379 explicatè scribis: *Deus promisit Ecclesiæ fore, vt lupi de medio tollantur. Hæretici autem sunt lupi. Itaque tollendi, non manu, sed ferro & igni?* An non in eodem Ecclesiastico *pag.* 373. locum è D. Augustino, Epistolâ 48 ad *Vincentium* maximè laudas, vbi inclytus Doctor antiquam suam opinionem his ipsis verbis palàm reuocat? *Mea primitus sententia erat, neminem ad vnitatem Christi esse cogendum: verbo esse agendum, disputatione pugnandum, ratione vincendum, ne fictos Catholicos haberemus, quos apertos Hæreticos noueramus. Sed hæc opinio mea non contradicentium verbis, sed demonstrantiū superabatur exemplis. Nam primo mihi opponebatur ciuitas mea, quæ quum tota esset in parte Donati, ad vnitatem Catholicam timore legum Imperialium conuersa est: quam nunc videmus huius vestræ animositatis perniciem detestari, vt in ea nunquam fuisse credatur. Ita alia multa, quæ mihi nominatim commendabantur.* An non in tuo Hypobolimæo candidè fateris; a *Sanctos Patres, odisse, & fugere Hæreticos iussisse:* S. Augustinum *testari, experimentis se probasse, multis prodesse, cogi ad fidem: Constitutionibus Imperatoriis, & legibus de Hæreticis vltimo supplicio afficiendis, plenum esse titulum Codicis de Hæreticis?* An non ibidem non multò pòst distinctè repetis: b *Has leges à sanctis Patribus laude dignissimas fuisse iudicatas: à S. Leone* Epist. 91. ad Thuribium *cap.* 1 *palàm fuisse supplicium Priscilliani probatum; eundem Leonem planè, & disertè affirmare leges, quæ corporali supplicio & ense non solùm Auctores errorum Hæreticos,* sed



a Pag. 319. b Pag. 331.

*sed etiam pertinaciores & importuniores eorum discipulos prosequuntur, prodesse, & adiumento esse Ecclesiæ?* An non eandem doctrinam tum in *Classico Belli Sacri, cap. 2. & 18* tum in *Ecclesiastico* rursum *cap* 109. 110. 115. 116. tum in *Consilio Regio, tit. Carolus M. Imper.* tum alibi iterum iterumque prædicas, suades, inculcas? Bene est, abunde est. Catholicæ veritatis præco animosus es, vt cernas à me laudem tibi, quum meteris, impertiri, multoque lubentiùs, quam probra.

X. Nunc te percontor, Scioppi. Si quis huiusmodi Catholicum decretum, sanctorum Patrum chirographis obsignatum, inducere stylo, erectisque impietatis cornibus incursare audeat; si eos, qui pertinaces Hæreticos, vbi cætera mititatis officia non prosunt, vi & armis ad bonam frugem, vel ad pœnas persoluendas iure optimo compellendos esse docent, Satanæ adiutores aiat; si Dæmonis seruitia appellet; si Pseudapostolos nuncupet; si operatios subdolos asseueret; nónne Catholicæ veritati bellum apertè indicit? nónne generali conuicio, Sanctos Patres eiusdem veritatis Patronos fœdè proscindit? nónne D. Augustinum, D. Hieronymum, D. Leonem, D. Gregorium, D. Bernardum nominatim sacrilego ore ferit? Extra controuersiam est. Atqui tu ipse, Scioppi, insignis ille furcifer es, qui hæc omnia flagitia fecisti; tu, quem vbi Catholicum videri piguit aliquot post annis, & Catholicæ doctrinæ extemplo pœnituit; tu, qui Hæreticis iam redditus, Hæreticosque propugnans, in tuâ *Astrologiâ Ecclesiasticâ, cap. 16.. pag.* 59. vbi de placidâ eos ad Christum reducendi ratione disseruisti, mox ita præcisè subdis: *Quibus Principum arma & gladij magis placent, vt ijs homines intrare compellant, eos minimè dubium est, regni Satanæ ministros esse, nec cum Pastore Christo oues colligere, sed cum lupis rapere, & dispergere, funestasq;*

*nestasq; bellis Ciuilibus faces ministrare.* Quibus planè consentiunt, quæ suprà eodem in *Astrologia* libro *cap.* 10. *pag.* 36. hinc de blandicijs mansuetudinis hoc pacto mones: *Paganismus, & Hæresis interficitur, & aboletur spiritu labiorum eius, id est, per prædicationem hominum spiritu lenitatis*: Et paulò infrà: *Scriptum enim est de veris Euangelistis*, Rom. 10. Quàm speciosi pedes euangelizantium pacem, &c. hinc de ijs, qui ad conuertendos Hæreticos, vbi lenitudo orationis, & reliqua charitatis machinamenta frustra sunt, arma demum esse adhibenda auctores sunt, continuò addis; *Sicut rursum de Euangelistis Satanæ*, Prou. 12. Verba impiorum insidiantur sanguini. *Prou* 16. Vir impius fodit malum, &c. Vir iniquus lactat amicum suum, & ducit eum per viam non bonam, *id est, armorum ei capiendorum auctor est*: & pag. 38. ibid. *Ministri ergo Satanæ, Pseudapostoli, & subdoli operarij* 2 Cor. 11 *arma & gladios innocentium istorum iugulis intentant.*

XI. Ex quibus tuis maledictis, & scommatis liquet, Scioppi, manifestè, Hæreticos, mortalium nocentissimos, à te, eorum scilicet gregali, innocentes vocari; Patres verò Sanctissimos, quia illos armis, vbi rationibus non licet, subigendos decernunt, in *Pseudapostolos*, in *operarios subdolos*, in *Satanæ Euangelistas*, in *Diaboli ministros*, pro singulari tuâ in eos obseruantiâ cooptari, certumque Catholicæ veritatis dogma pro tuâ egregiâ religione eliminari. Nempe multiplicis tuæ Hæresis admodum, Scioppi, interest, huiusmodi infamiâ adspergi, talesque vulgò perhiberi Augustinos, Hieronymos, Leones, Gregorios, Bernardos, cunctosque Ecclesiæ Patres, Doctores, & Pontifices, quò deturbatis Hæreticâ tuâ impietate de cœlo Cœlitibus, Lutherum, & Caluinum, tua cara capita, Diuorum omnium execrandos carnifices, è gehennæ incendijs extractos in cœlum inferas.

 XII. Ne-

XII. Neque verò qui cunctos viros sanctos consputare pensi non habes, ab eâ, quæ horum omnium princeps est, cœli, terræque Regina, ac Dei parens, os calamumque tuum impuratissimum abstines. Nam miracula à D. Ignatio diuinitus edita, tuis in *Mysterijs, pag. 19. & seqq.* vt rectè Forerus in *Mantissa, sect. 1. num.* 13. animaduertit, ita pulsas, vt quum alios Sanctos, tum gloriosissimam Virginē Dei Genitricem potissimùm ostentui exponas, indignisque omnino modis scurriliter impieque deludifices. Præterquàm quod in *Statera* quoque *cap. 3. pag. 29.* insuper statuis, *eum, qui sapiat, nunquam vocaturum creaturam* (Mariam nimirum) Spem suam: hoc pacto totam Christi Ecclesiam sugillans, atque insipientiæ arguens, quòd ea Beatissimam Virginem in precatione Deiparæ, *Salue Regina,* Salutem nostram, vt tibi Forerus obijcit, disertè nuncupat. Qui est nouus tuæ impietatis Hæreticæ capreolus, Sacrorum Fidei Quæsitorum flammis meritò exurendus. Sed de tuis in Diuos, Diuamque Maximam contumelijs impiè iactis iam satis.

## Cap. VIII.

### Sexta Scioppianæ Hæresis tessera, dementissima Instituti Societatis Jesu vituperatio.

I. NOn hîc ego tua, Scioppi, conuicia, & calumnias, quibus Societatis nostræ Religiosos viros, quà generatim omnes, quà specialiter atque expressè permultos vrgere soles, in crimen voco, neque alios parili nostrorum hominum obtrectatione nobiles, tecumque de palma fere certantes accuso, quibus è contrario læta omnia ac fausta ex animo precor, augurorque; sed

sed quod prætereà ipsummet nostri Ordinis Institutum à Sede Apostolicâ toties laudatum ac probatum carpere, atque improbare, tum probris ac maledictis incessere audeas, hoc enim verò & iure meo expostulo, & ad tuæ Hæreticæ temeritatis auctarium pertinere meritò censeo. Quod ne frustra aut perperam à me tibi impingi, suspicari queas.

II. Cedò mihi, qualem S. Ignatius viuendi formulam Societati nostræ, cunctisque, qui in hâc stipendia Christi Iesu faciunt, qualem perfectionis normam, quænam ad hanc adipiscendam instrumenta præscripsit? Non hîc ego tibi ipsammet Ignatij vitam virtutum omnium fulgore splendentem ingero, non Annales nostros appello, non Auctores nostros ad testimonium cito, non quenquam alium priuatum suffragatorem commemoro, quos omnes nullo negotio tibi deridiculo esse pro insigni tuâ modestiâ, haud ignoro; sed ipsa dumtaxat Summorum Pontificum oracula depromo, quorum auctoritate vel iudicij tui præcipitantiam sufflaminem, vel procacitatem frangam, vel Hæreticam impudentiam ostendam. Hæc enim si non contemnis, Scioppi, quod nulli Catholicorum integrum est, Instituti nostri rationem (siue finem, siue modos spectes) piam, eximiam, diuinitus excogitatam, à Spiritu sancto, singulari afflatu ac nomine profectam fatearis, necesse est. Nam quis, rogo, de Christiano grege præclarum elogium, quo Ordinem nostrum non solùm Pontifex Maximus, sed vniuersale quoque Concilium Tridentinum Apostolicâ auctoritate munitum cohonestat, *piumq́; Institutum à Sanctâ Sede Apostolicâ approbatum* honorificè nuncupat, non suspiciat? Cui venerationem non inijciat Gregorius XIII. a qui amplissimo suo Diplomate cunctis narrat, fidemque facit, *Ignatium Societatis*



a *In Bulla:* Quanto fructuosius.

*corpus diuino instituto ita duxisse disponendum?* Quem religionis non impleat idem Pontifex, qui eodem Syngrapho exertè testificatur: *a Spiritum sanctum bonæ memoriæ Ignatium Loyolam ipsius Societatis Institutorem, eiusq; Socios excitâsse, media etiam præclara, maximeq; opportuna huius Sedis ministerio eis tribuisse, atque confirmasse?* Quem sacro quodam horrore tum hæ, tum aliæ pleræque tabulæ Pontificiæ insignes ac luculentæ non perfundant, ex quibus Franciscus Suarez *b* magni in Repub. Christianâ nominis Theologus pensitatâ disputatione palàm facit Spiritum sanctum principalem huiusce Religionis fuisse Auctorem? Quò verò, nisi huc Iulius III. tendit, quum adeò clarè decernit, aut potiùs indicat, *c Nihil, quod pium sanctumq; non sit, in dictâ Societate, eiusq; laudabilibus institutis reperiri?* Quò Paulus III. quum tam perspicuè commendat, *d Præmissa omnia, & singula, tanquam ad spiritualem profectum eorundem Sociorum, & reliqui Christiani gregis opportuna?* Quò Gregorius XIII. rursum, quum tam enucleatè pronuntiat, *e Se vniuersalis Ecclesiæ vtilitati, quam ex inuiolato & inconcusso Societatis instituto & Religiosæ sobolis educatione sentit, ac maiorem in dies sperat, prospicere?* Quum adeò compertè *f ipsius Societatis tam vtiles, tamq; necessarias functiones* vocat? Quum tam gloriosè mox addit: *Tam salubribus dictæ Societatis ministerijs, quæ pro eorum dignitate, & maiori fidelium fructu in locis aptis, vbi maior seges, & frequentior populi consuetudo viget, exerceri, & ministrari debent?* Quò denique tot alij Pontifices Maximi Grego-

rij

a *In Bulla:* Quantò fructuosius. b *Tom. 4. de Relig. tract. 10. lib. 1 cap. 4 num. 4. & seqq.*
c *In Bulla Confirmationis Instituti.*
d *In prima Bulla Confirmationis.*
e *In Bulla:* Ascendente Domino.
f *In Bulla Saluatoris.*

rij XIV. *a* & XV. *b* tum Vrbanus VIII. quum singularibus, quique Diplomatis grauissimis eadem, quæ priores Pontifices sanxerunt, cumulatè laudant, probant, confirmant, multaque prætereà insuper adijciunt?

III. Porrò hanc nostri formulam Instituti tot Pontificum fundatam psephismatis, tanquam anchoris in humanarum vicissitudinum inconstanti salo, quàm ratam, Scioppi, fixamque existimas? Haud te fugit, qui in nostræ disciplinæ libris peruolutandis tam multus es, vel solis Iulij III. verbis, quæ paulò antè memoraui, vsque adeò fuisse roboratam, vt eiusmodi approbatio, quemadmodum sollerter expendit Suarez suprà appellatus, *c Habeat vim cuiusdam authenticæ definitionis, vel declarationis, cui falsum subesse non potest.* Quamobrem Gregorius XIII. præsentaneis diris, alijsque grauibus pœnis propositis, ne quis Regulas nostras, atque Sanctiones à Sede Apostolicâ toties affirmatas infirmare, conuellere, vel quoquo modo perstringere audeat, ita deterret: *d Præcipimus in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub pœnis excommunicationis latæ sententiæ, nec non inhabilitatis ad quauis officia, & beneficia secularia, & quorumuis Ordinum regularia eo ipso, absque alia declaratione incurrendis, quarum absolutionem nobis, & Successoribus nostris reseruamus, ne quis, cuiuscunque status, gradus & praeminentiæ existat, dictæ Societatis Institutum, Constitutiones, vel etiam præsentes, aut quamuis earum, vel supradictorum omnium articulum; vel aliud quid supradicta concernens, quouis disputandi, vel etiam veritatis indagandi quæsito colore, directè, vel indirectè impugnare, vel ei contradicere audeat.*

IV. Nunc

a *In Bulla data* CIƆIƆXCI. b *In Bulla Canonizationis S. Ignatij.* c *Loc. cit. num.* 12. d *In Bulla:* Ascendente Domino.

IV. Nunc ex te, quæro, Scioppi, hæc tot Pontificum oracula, quo loco apud te sint? nempe quo apud Hæreticos. Quâ reuerentiâ ea prosequaris? Mentior, nisi Lutherum Caluinumque æmularis. Age. Periclitemur. Certò in primis è Societatis Constitutionibus *cap.* 4 *Examinis,* § 2. & 4. tum *parte* 3 *cap* 1. § 7 *lit.* F. *parte* 4. *cap.* 4. *lit.* E. & *parte* 6. *cap* 2 *lit* H constat, bona externa temporaria post vota simplicia nuncupata ante ipsum solemnis professionis articulum adhuc in nostrorum hominum mancipio esse, quamuis hi illorum vsu careant, quemadmodum etiam Pontifex Maximus Gregorius XIII *a* sæpius iam laudatus gemino Diplomate apertè sancit. fuseque Suarez noster *Tom.* 4. *de Relig. tract.* 10. *lib.* 4. *cap,* 6. demonstrat: nihilominus qui eiusmodi votis simplicibus tantùm, sese in nostro Ordine deuinciunt, aut deuinxerunt, *esse verè & propriè Religiosos, ac fuisse,* idem Gregorius XIII. *b* manifesto scitcit. Quod scitum decretumque idem Suarez iam iam commemoratus, inibi *lib.* 3. *cap* 3 *num.* 2 & *cap.* 4. *corollar.* 2. *num* 5 *existimat esse omnino infallibile,* vt ipsemet loquitur, *ita vt sine errore in fide, negari non possit.* Et *ratio est*, inquit, *quia sententia Pontificis in his, quæ ad doctrinam pertinent, infallibilem continet certitudinem ex Christi institutione, & promißione,* Ego rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua, *Luc.* 22. Quam sententiam copiosè admodum ac solidè compluribus Canonum, Conciliorum, ac Doctorum tabulis ac documentis excellenter illustrat, c reuincitque idem Theologus.

V. Iam quid tu, Scioppi, hoc de placito sentias, ex te audire cupio. Dic, quæso te, si quis eos è nostro cœtu, qui paupertatis votum simplex dumtaxat

a *In Bulla:* Quanto fructuosius, *&* *in altera:* Ascendente. b *In Bulla:* Quanto fructuosius.
c *Ibid.*

xat edunt, Ananiæ, & Saphiræ exemplo defraudare ac Spiritui sancto mentiri; si duplici corde ad Deum accedere; si cor plenum dolo & fallaciâ habere asseueraret; nónne is votum huiusmodi paupertatis simplex, etiamsi duo reliqua castitatis, atque obedientiæ item simplicia à nostris hominibus conciperentur, ad hos in Religioso statu verè ac propriè constituendos, satis esse, necessariò ex connexi lege inficiaretur? quis ambigat? Religiosum enim statum sine triplici voto paupertatis, castitatis, atque obedientiæ saltem simplici non posse consistere, apud Catholicos omnes extra controuersiam est. At quomodo paupertatis simplex votum, reapse votum verum esse queat, si defraudet, ac Spiritui sancto mentiatur, si duplici animo ad Deum accedat, si cor doli & fallaciæ plenum gerat? Ne Ananias quidem, Saphira, aut quisquam alius, si hæc, dum vouet, secum verset in animo, ac statuat, etsi ore tenus voueat, verè vouere, aut voto se obstringere apud Theologos dicetur. Nam si mentitur Spiritui sancto, in quo mendacium situm est, nisi quod lingua contra mentem it, animoque aduersatur, adeoque licèt os voti vocem crepet, cor tamen rem ipsam, vinculum illud atque obligationem repudiat? Qui igitur nostros voti simplicis paupertatis sponte suscepti, non ore tantùm, sed ex animo reos, nihilominùs defraudare, Spiritui sancto mentiri, duplici corde ad Deum accedere, corque doli & fallaciæ plenum habere ait, is profectò verè nostros vouere, veroque paupertatis voto simplici se obligare negat, vt planum est; ac proinde ex albo quoque Religiosi Ordinis, qui sine voto paupertatis simplici minimùm stare non potest, necessariò delet, vt exploratum pariter est.

VI. At cuius ex ore calamoque tam insana deliria, nisi ex tuo, Scioppi, exciderunt? Nónne tuâ

in *Ecclesiastica Astrologia* Societatem nostram *Clericorum*, aut *Regularium* nomine plerunque designans, quod vel Transtyberina plebs facilè animaduertat, sic ipsam *cap.* 5. *pag.* 18. perstringis; *Veri testes Christi debent voluntariam paupertatem bonâ fide colere, nec astutè sibi aliquid retinere; quod fit à Clericis, quum paupertatem quidem voueant, sed adhuc lucrifaciendi, & parta retinendi saluum ius habentes, si nimirum sui eos præsides quacunque ex causâ emancipent?* Nónne paupertatem, quam nostri, necdum solemni professione vincti, profitentur, eodem loco *fraudulentam* appellas, *quâ vouendâ Ananiæ & Saphiræ exemplo* (Iesuitæ) *defraudent, ac Spiritui sancto mentiantur,* Act. 5 *duplici corde ad Deum accedant, cor plenum dolo & fallaciâ habentes* Eccl. 1. Nónne *cap.* 11. ibidem *pag* 42. nostros rursum ita calumniaris: *Qui in paupertatis voto minimè simpliciter agunt, sed ambulant in astutiâ, fumumq; hominibus faciunt, dum vel ius opes parandi & possidendi saluum sibi retinent, vel cum Præsidum suorum veniâ status ac perpetuis cœtus sui vectigalibus, per aliquos triginta aut quadraginta annos saginantur?* Sed in quem tandem, Scioppi, tuæ istæ Satyræ à te vibrantur, in quem tua hæc tela iaciuntur, nisi in ipsam Apostolicam Sedem, quæ simplex huiusmodi votum paupertatis, bonorum vsu, sed non iure sese abdicans approbauit? quò pertinent, nisi vt vincas, sacrilegia ab eâ laudari, fallacias ac dolos pro vitæ Religiosæ normâ proponi? quid aliud personant, quàm id votum commentitium ac nullum esse, & qui eo vnà cum obedientiæ & castitatis voluntarijs vinclis sese obligant, haud quaquam verè ac propriè esse Religiosos, quæ compertæ Hæresis tuæ genuinum chirographum est? Quocirca vbi nostri partem Instituti vulnerare studuisti, inde purulentam Hæreticæ tuæ calumniæ vomicam aperuisti.

VII. Quid

VII. Quid prætereà tibi in nostra formulâ Instituti, Mome ter maxime, displicet? Sanctus Ignatius nostri Conditor Ordinis, diuino illuminatus lumine, quum Christi Domini Ecclesiam à Religiosis illis familijs, quæ Numinis æterni laudes diurnis nocturnisque vocibus modulantúr, probè instructam cerneret, quo munijs saluti proximorum opportunioribus, magisque necessarijs, operam tam ipse, quàm eius Socij impenderent, *part. 6. Constit. cap* 3 §. 4. Societati nostræ ab Ecclesiasticâ *Psalmodiâ* abstinendum censuit; quam Sanctionem Gregorius Decimus tertius, *a* præter alios Pontifices suo muniens suffragio ac Diplomate, caussam illius à sapientissimo Institutore prætermissa hanc ipsam reddit; *Quò acriùs studijs, lectionibus & prædicationbus intendere possint.* Neque tamen Ignatius, aut Gregorius de sacræ *Hymnodiæ* præstantiâ quicquam detrahunt, vel imminutum volunt. Quis enim Catholicorum illius prærogatiuas non agnoscit? non laudat? non veneratur? At si ea psallendi prouincia cum animarum procuratione, seu cum sacræ doctrinæ cœlestique pabuli dispensandi munere, de nobilitate, de fructû, de principatu in contentionem veniat, quis in Theologicis quæstionibus, aut veterum Patrum monumentis tam hospes est, qui nesciat, herbam ab illâ isti necessariò porrigendam? An tergiuersaris, nodumque in scirpo quæris? At iam olim litem omnem Magnus Gregorius *b* prorsus diremit, palàm, serioque improbans eam consuetudinem, vt qui Euangelij præconio erant destinati, adeò distinerentur; tum dirarum fulmine intentato præcisè vetans, ne

a *In Bulla:* Ex Sedis Apostolicæ.

b *Lib.* 4. *Registri cap.* 88. *habeturq̃.* Cap. in Sancta, *dist.* 92.

ne deinceps hi canendi curâ suo à munere auocarentur, sed alijs ministris ista crederetur. Quod si tibi morosiori homini hinc nondum sat liquet, an te fugit, quid Theologorum schola, duce S. Thomâ, hac ipsâ de re constituat? Quàm perspicuè, quàm enucleatè, *Dicendum,* inquit, *a quòd nobilior est modus prouocandi homines ad deuotionem per doctrinam & prædicationem, quàm per cantum. Et ideò Diaconi & Prælati, quibus competit per prædicationem & doctrinam animos hominum prouocare in Deum, non debent cantibus insistere, ne per hoc à maioribus retrahantur?* Ex quibus Gregorij, & Thomæ planissimis testimonijs iam, opinor, intelligis, quæcunque ministeria proximorum saluti procurandæ rectà velificant, prædicationis & doctrinæ nominibus hîc comprehendi, & psalmodiæ, seu cantui Ecclesiastico, quando vtrumque simul perfectè continenterque exerceri nequit, vt Suarez disertim notat, *b* antehaberi. Hinc etiam discas licet, *prædicationem*, vt idem Suarez obseruat, *esse propriam actionem Sacerdotum, vel Diaconorum: cantum verò per quoslibet inferiores Clericos fundi posse: adde etiam per Laicos, si necesse sit, & maximè si sint diuino seruitio mancipati; & hinc factum esse, vt Religiones Monachorum, quia per se non sunt Religiones Sacerdotum, sed Laicorum, Chori ministerium profiteantur; quia optimè per illos exerceri potest, & est fini eorum accommodatum, scilicet ad contemplationem; non tamen idem esse de omnibus Religionibus Sacerdotum, quia Sacerdotis officium non est solùm diuinis officijs, sed maximè saluti hominum procurandæ insistere, vt Gregorius dixit in 3. parte Pastoralis cap. 4. & Concilium Aquisgranense* cap. 8. *& sumitur ex multis decretis apud Gratianum* 16. *quæst.* 1. cap. placuit *cum similibus.* Vnde quàm diuino obsequio congruenter

a 2.2 *quæst* 91.*art*.2.*ad* 3.

b *Tom*.4.*de Relig tract*.10.*lib*.1. *cap* 8. *num*.6.

ter, quàm Patrum ac Doctorum scitis conuenienter Ignatius suos Odei sacro penso leuandos duxerit, & Pontifices Maximi sæpius probauerint, dilucet clarissimè.

VIII. Iam verò quem tu honorem huic Instituti nostri parti tam bene constitutæ habeas, Scioppi, rescíscere hoc loco operæ pretium mihi est. Quem honorem autem? scilicet honorem. Totam præpostere omnino vertis, simulque peruertis, in tuâ *Astrologia* petulco ludibrio illam ita traducens: a *Quantum præ Vituli* (id est, Mutij Vitelleschi Generalis Præsidis Societatis Iesu, vt cum sæpius tum in eâdem *Astrologiâ*, tum in *Anatomia*, & alijs Satyris cum irrisu nominas) *triturâ, seu verbi prædicatione, grata Deo accidat Monachorum pauperum, ac dolentium Hymnodia, vel ex magnitudine effectuum eius iudicari potest.* Et infra adhuc apertiùs: b *Magna proinde eorum est stultitia, vel potius furor & insania, qui ad Hæresin debellandam homines alio armorum genere instructos, hoc est, nec contemplatiuæ vitæ addictos, nec Psalmodiâ vtentes, adhibere malunt, quos alijs potiùs, ne bene rem gerant, impedimentum afferre, quàm ipsos ad victoriam momenti facere certum est.* Ne plura, Scioppi, ne plura Satis est. Quò enim tua ingens feratur temeritas, & lippi vident. Societatem nostram, quò labores suos populorum saluti fructuosiùs impenderet, Ecclesiasticæ Hymnodiæ immunem Deo famulari, in maiorem Dei gloriam, maiusque animarum emolumentum cedere, Ignatius diuinitus edoctus censuit: Tu id stultitiæ insimulas. Gregorius Magnus exertè sancit: Tu procaciter explodis. S. Thomas, ac Theologi explicatè docent: Tu insaniæ contumeliosè tribuis. Plures Pontifices Maximi, præsertim Gregorius XIII. destinatò confirmant: Tu furoris furiosè condemnas. Et potest-



a *Cap.* 14 *pag.* 53. b 54.

ne effrænatio tua esse effrænatior? nequitia nequior? impudentia impudentior? Itáne Pontificiæ auctoritati, à quâ Ignatij Constitutio probata est, tragulam inijcis? Apostolicam Sedem, à quâ Regulam adeò flagitiosam laudatam vis, ac indignaris, pudendi erroris coarguis? Pontifices Summos, Reges, Principes, Antistites, quorum iussu ac voluntate Iesuitæ ad Hæreticos ab impietatis lustris ad Christi signa alliciendos reducendosque administri persæpe adhibentur, velut incusso talitro, imò pugno insolenter diuerberas? Tanta cárpendi nostri Instituti tua orexis, tam impotens libido est.

IX. Quid quòd non speciatim dumtaxat nonnulla Religionis nostræ capita reprehendis, sed generatim quoque ipsummet nostri Institutorem Ignatium in condendâ Societatis nostræ formulâ allucinatúm audacissimè mentitis? Recognoscísne, quæ in tuâ *Anatomia pag.* 32. ex Pseudo-Marianâ recitas, palamque commendas? An non illic scribis, *Leges particulares Societatis non tam ex vsu rerum & praxi, quàm ex imaginatione, seu speculatione profluxerunt, quæ origo solet esse multorum errorum?* An non ibidem interpretamentum de tuo huiusmodi mox appingis: *Sanctus nempe Ignatius, velut homo militiam à puero sectatus, &* ὀψιμαθὴς, *nec scientiam magnam, nec vsum siue experientiam rerum Religiosarum ad condendam Societatis formulam in consilium adhibere potuit, adeóque bonis cogitationibus tantùm armatus, rem confecit?* An non his verbis grauis imperitiæ, atque inscitiæ labe, fœcundâ scilicet errorum scatebrâ virum sanctissimum, & sapientissimum aspergis?

X. Per hæc Institutore nostri Ordinis Ignatio ita dedecorato, quid ipsimet nostro Instituto, Ordiniqúe iam facies? quàm dilucidè in eâdem Anatomiâ.

tomiâ, *pag.29.* quàm operosè, quàm inflammanter ex Melchiore Cano *lib. 5. de Locis Theologicis, cap. 5.* probare conaris nouum Societatis Iesu Ordinem, etiam vt à S. Ignatio institutus est, nec esse Ecclesiæ vtilem, nec necessarium, tametsi illum Sedes Apostolica approbauerit? *Nostro enim seculo multas Religiones à Pontificibus confirmatas esse, quas qui omnes tueri voluerit tanquam Ecclesiæ vel vtiles, vel necessarias, imprudentiæ (ne dicam stultitiæ) nomine, iure optimo, summisq; rationibus argui posse.* Quid ex te audio, Scioppi? Siccíne Apostolica Sedes, Pontifices Maximi, Eminentissimi Ecclesiæ Patres in Societatis nostræ Regulâ laudandâ approbandâque allucinati sunt? delirârunt? imprudentes ac stulti fuerunt, & porrò etiámnum, quum eandem approbare non desinant, nihilo plus sapiunt? Hæc tua verecundia est, hic honos, hæc reuerentia, quam Summis Pontificibus Christi Domini Vicarijs, Sacris Ecclesiæ Præsulibus, ac Purpuratis Patribus, Scioppi, præstas, eos non imprudentiæ tantùm, sed stultitiæ quoque contumeliosissimè insimulando.

XI. At asylum tutum mihi, inquis, pandit, ac præbet Melchior Canus. Tutum, ais? imò lubricum, imò scopulosum, imò nullum. Quid enim? nihil ille eo loco de Societatis Iesu Religione nominatim memorat. Sed hæc ipsa eiusdem Auctoris sententia generatim etiam enuntiata cuius tandem pretij est? quanti pendenda? nónne à cæteris Theologis, tanquam omni probabilitatis specie viduata, damnatur, atque à Francisco Suarez nostro *Tom.3. de Relig. lib 1. cap.17. nũ.18* vsque ad 24. stirpitus euertitur? Quis verò Religiosorum hominum, quis ei potest subscribere, quin suæ quoque Religionis bonam existimationem in apertũ discrimen, ne fortè & ipsa perperam, imprudenter, stulteque à Summo Pontifice sit confirmata,

simul

ſimul adducat? Quàm ineluctabili inſuper fulmine S. Thomas *Opuſc.* 19. *contra impugnat Relig. cap.* 4. eandem ita proſternit: *Quum aliqua Religio per Sedem Apoſtolicam inſtituta eſt, manifeſtè ſe damnabilem oſtendit, qui talem Religionem damnare conatur?* Te iam ego perpaucis, breuiterque percontor, Scioppi. An de poteſtate confirmandi Religiones, quæ Sedis Apoſtolicæ peculiaris eſt, nullique alteri permittitur, animi pendes? At memineris Hæreſis, piaculum ſine controuerſiâ eſſe, de eiuſmodi facultate dubitare, quum ad Sedem Apoſtolicam dumtaxat ſpectet, Religioſum Ordinem auctoritate roborare, vt perſpicuè *cap vlt. de Religioſ. domibus*, & *cap. vlt.* pariter, *eodem tit. lib.* 6. Sciſcitur, & vtrobique Doctores Catholici omnes fatentur, nominatim verò Auguſtinus Barboſa *de poteſt. Epiſcop allegat* 50. *num.* 57. Azor 1 *pvr lib.* 11. *cap* 23 *quæſt.* 5. Rodriquez *tom.* 13. *quæſt* 48. *art.* 3. Reginaldus *lib.* 18. *num* 364. Menochius de *arbitrarijs, caſu.* 421. *num.* 18. Miranda in *Manuali Prælatorum, tom.* 1 *quæſt.* 5. *art.* 6. Suarez *tom.* 3 *de Relig. lib.* 2. *cap.* 15. Vaſquez 1. 2 *diſp.* 165 *cap* 4. *num* 38. & 39. & Thomas Sanchez *lib* 7. *de matrim. diſp.* 15 *num.* 10. quos omnes affert ac ſequitur Petrus de Auiles contra Ioannem Spinum *art.* 3. *num.* 331. An verò Sedem Apoſtolicam, Maximumúe Pontificem in Religioſo cœtu ſtabiliendo errare putas? at parilem inſaniam Hęreticam manifeſtò inſanis, quum Pontifex in Religionum confirmatione errare nequeat, vt Catholici Doctores omnes decernunt, atque inter hos articulatè Bannez 2. 2. *q.* 1. *art.* 10. Silueſter *verbo, Fides, quæſt.* 20. Valentia *tom.* 3. *diſp.* 1 *quæſt* 6. *pun* 7. §. 4. *verſ. Ad id quod* Bellarminus *lib* 4. *de Rom Pontif cap* 5. Aragon 2 2. *quæſt.* 1. *art.* 10. Granadus 2. 2. *Controu.* 1. *tract.* 7. *diſp* 2 *ſect.* 2. Tannerus *tom* 3 *diſp.* 1. *quæſt* 4 *dub.* 7. Ludouicus de Torres *diſp.* 16. *dub.* 4. Suarez *de Fide, diſp.* 8. *ſect.* 18.

*num.*

*num.* 9. Castro Palao *Tom.*1. *tract.*4. *disp.*1. *pun.* 6. *num* 1. & Petrus de Auiles *loc cit num.* 3,2. In his quippe, quæ ad doctrinam, moresque probandos pertinent, qualis sine dubio Religiosi Ordinis approbatio est, Pontificem errare non posse, tradunt Catholici omnes, vt docet D. Antoninus 3.*par. tit.* 22.*cap.*8 §.2. Canus *lib.*5.*de Locis,cap.*5. Bannez *loc. cit dub.*6. Bellarminus *loc.cit cap.*10. Molina *lib.*2. *de Iust. disp.* 325. *num.*5. Suarez *de fide, disp.* 5. *sect.*8. *num.* 7. & Auiles *loc.cit. num* 333. & alij communiter. Quamobrem solius Pontificis Maximi, velut supremi, & vniuersalis Pastoris est, proponere suæ Ecclesiæ, approbare, & confirmare Religiones, sine errandi in ipsâ approbatione, & confirmatione periculo; adeoque Religionem à Pontifice Legibus sancitam, Religionem inficiari, comperta Heresis est. Iam quid hic ais, Scioppi? quid obgannis? quæ vox nunc tibi reliqua est? an adhuc hiscere audes? Sed quàm validè os tuum D. Augustinus *Epist* 118. contudit, explicatè pronuntians: *De eo, quod vniuersa Ecclesia facit, quin ita faciendum sit, disputare, insolentissima insania esse?* Quàm optimo iure Franciscus Suarez *loc.cit.num* 19. hinc colligit, *De his, quæ Pontifex in aliqua Religione approbat facienda, dubitare, an honesta sint, insolentissimæ insaniæ esse?* Sed quæ ratio, quæ tabulæ, quæ argumenta Canum in eam sententiam traxerunt? quæ? nulla penitùs, sed fortè *vel falsâ opinione aduersùs aliquam Religionem approbatam* (vt ait idem Suarez *ibidem num.* 8.) *ex sinistra informatione de illius moribus, aut instituto præcipitanter conceptâ; vel certè solâ humanâ coniecturâ*, quæ nihil habet momenti, vt constat, ita censuit. De nostro autem Instituto quid quæris, aut quis iure possit ambigere, quum idem Theologus luculentissimus *Tom.*4.*de Religione, tract.* 10. *lib.*3. *cap.* 4 *num* 5. manifestò vincat, certum esse, eiusmodi Institutum rectè; atque vti-

liter à Summo Pontifice esse confirmatum, neque id sine fidei errore ac fraude negari posse? nec non idem Auctor *ibidem lib.1.cap.1.arum.1.* Luisius Turrianus *disp.16.de fide, dub.4.vers.* Quartò nulla, & Auiles *loc.cit num.334.* affirmatè pronuntient, Hæresim esse, existimare, ac præ se ferre nostram Societatem Iesu non esse Religionem?

XII. Quæ quum ita sint, interrogo te, Scioppi. Quænam ampliùs, Catholici viri larua tuæ vultum Hæresis, frontemque perfrictam potest occulere, quum tot monumentis eam tu ipse in lucem edas? Pium Societatis Iesu Institutum à Sede Apostolicâ approbatum Tridentini Concilij Patres amplissimi vocant; diuinum Gregorius Decimus Tertius nuncupat; Sanctum Iulius Tertius appellat. Tu quid arbitraris? minimè necessarium, inutile, stultitiæ ferè obnoxium. Et quisquam te adhuc in Catholicis numeret? Instinctu afflatuque Spiritus sancti præscriptam ab Ignatio Regulam, Pontifices Maximi memorant. Tu insaniæ probro commaculas. Et cui, tuæ proteruitatis Hæreticæ nidor hinc non suboleat? Auctorem nostri Ordinis eundem Spiritum sanctum singulari nomine ferri, è Pontificum Diplomatis perspectum itidem est. Tu nihilominùs eum furore laborare, atque agitari decernis. Et quis tam cœcus, qui te cum Hæreticis furere non cernat? Omnia & singula quæ Societatis nostræ Constitutionibus continentur, laudabilia, pia, sancta, ad *spiritalem* tum Sociorum nostrorum, tum reliqui Christiani gregis profectum præclara, maximeque opportuna esse, qui vicariam Christi Domini potestatem in terris gerunt, Summi Antistites testificantur. Tu inscitiâ, inertiâ, imprudentiâ, errore præscatere; inania, cassa, superuacanea, atque otiosa esse, statuis. Et quis adeò imprudens, atque imperitus, vt te Hæreticos errores nundinari

non

non animaduertat? vt Pontificio Dirarum fulgure te perculsum non intelligat? vt te multis alijs pœnis propterea dignum non reputet? vt effrænatissimum tuum os, calamumque vstulatorum Hæreticorum titione vrendum non iudicet? Hoc igitur habe, tuæ Hæreticæ insolentiæ solitum insigne, statumque supplicium.

## Cap. IX.

## Septima Scioppianæ Hæresis tessera, peruersa doctrina de votis Obedientiæ, & Castitatis.

I. Etsi, Religionis nostræ Instituto tam nequiter à te sugillato, dubitare non possum, quin Obedientiæ quoque, & Castitatis vota nobis vsitata, eâdem operâ allatraueris; nihilominùs quia hæc alijs etiam Religiosis familijs communia sunt, lubet seorsim, quæ tua de ijs opinio sit, quæ mens, te percontari.

II. Ad obedientiam quod attinet, certos quosdam in eâ gradus ab interioris Philosophiæ mystis notari, secernique, non incompertum tibi, Scioppi, autumo; quorum primus, vt Præsidis iussa opere externo exequatur, qui illius voto sese deuinxit, graui omnino religione obstringit; duo alij ad exuperantiam, absolutionemque virtutis tantummodò pertinent; alter, vt non solùm opere, sed voluntate quoque obsequatur, hoc est voluntatem ipsam sine tergiuersatione, imperantis voluntati ac nutui adiungat; alter, vt iudicium insuper suum, ne dum opus ac voluntatem, iudicio Antistitis subijciat, eumque rectè præcipere, neque falli, aut allucinari, vbi secus perspicua documenta vim ineluctabilem non inferunt,

runt, sibi persuadeat, atque ita vndique aptam cœcæ, vt vocant, obedientiæ formam expleat. Quæ vt explorata sunt, ita & tibi nota non negabis.

III. Verùm quàm oculata cœcæ huius obedientiæ sapientia, hoc ipso, quòd parendi cupiditate iudicium proprium exoculat, quantæ dignitatis, atque excellentiæ sit; si fortè tibi excidit, age, Scioppi, memoriam tantillùm refrica: dummodò tamen eiusmodi iudicium proprium ita exoculatum memineris, vt vbi aliqua culpæ species manifestò detegitur, aut obuia fit illico ius oculumque suum ab illo repeti, tum obtemperandi legem abrogatam, simulque obluctandi latam intelligas. At quum imperium nihil piaculi præ se fert, quæ prudentia sollertior, aut perspicacior, quàm propriæ prudentiæ non fidere, sed ductum Præsidis, quem Christi Domini loco veneraris, cuiusque prudentiæ adest ipsemet Deus, eamque suomet numine temperat, cœlestique sapientiâ diuinitus illustrat, sequi? An non imperiti magna peritia est, si non suo inertis, sed artis periti consilio stet? si non sibi ignaro, sed alteri rerum probè scienti credat? si non se inexpertum, sed alium experientissimum audiat? Inficiàs ire non potes. Quanta igitur, quàm cumulata & consummata sapientia est, si tuam ipsius hominis sapientiam, quæ errori obnoxia est, & sæpe fallitur, Christi Domini gratiâ, tui Antistitis iudicio, cui Deus sapientiam humanâ maiorem, ille, qui nec fallere, nec falli potest, indulget, afflatque, veluti captiuam submittas? Decantata sunt Pythagoræorum silentia, quibus prima Sapientiæ lex erat, *ita Pythagoram aliquandò dixisse*; nota Peripateticorum, duce Aristotele, scita, quibus in limine Philosophiæ occinitur; addiscentem credere oportere; explorata cunctis in artibus effata, quibus disciplinæ omnis compendium circumscribitur,

artifi-

artificis documenta tironibus sine vllâ censurâ diligenter esse capienda. Quantò magis ergo rationi congruit, & longè præstantior sapientia est, vt, non cum Pythagorâ, non cum Aristotele, non cum mortali artifice, sed cum Deo ipso (cuius sapientiâ Præsidem diuinitus imbutum, qui Deo obedientiam vouisti, agnoscis) sapias, si tibi ipsi desipias? Non me fugit, Scioppi, quàm longè ab hac sapientiâ, qui adeò sapiens tibi videris, & obedientiæ prærogatiuas vel penitùs ignoras, vel vsu certè non tenes, peregrineris. At tuæ inscitiæ, aut puerilitati tempestiuè D. Bernardus opitulatur, Religiosæ militiæ candidatum obedientiæ cœcæ monito ita sapienter informans: a *Stultus fiat, vt sit sapiens; & hac omnis sit eius discretio, vt in hoc nulla sit ei discretio; & hac omnis sapientia eius sit, vt in hac parte nulla ei sit.*

IV. Sed quanta cœcæ huius obedientiæ nobilitas, Scioppi est? quantum decus? quanta eminentia? Vísne veterum Patrum Senatum cogamus, eosque hac de re sententiam rogemus? Sic, opinor. Adsunt frequentes, adsunt concordes, hanc ipsam propriæ persuasionis abdicationem communibus suffragijs probant, eximijs laudibus exornant, multis nominibus commendant. Quem primum poscis? Basilium Magnum? præsto est. Quàm disertè! b *Vt instrumentum*, inquit, *non sibi ipsi deligit, quod facto vsus sit, ad artem iuuandam; eodem modo pietatis cultorem quoque nequaquam conuenit, ipsum esse, qui sibi suo iudicio opus deligat, sed gubernationem sui, artificu prudentia debet, consilioq; concedere.* Quem deinde? Gregorium Nazianzenum? lubens adstipulatur. Quàm enucleatè? c *Oues pastores ne pascite, nec supra fines vestros assurgite;*



a *Ad Fratres de monte Dei coll. 6.*
b *In Constit. Monast cap. 23.*
c *Orat. 9. ad Iulianum.*

*gite; satis enim vobis est, si rectè pascamini: iudices ne iudicate, nec legislatoribus leges praescribite.* Quem praetereà? alterum Gregorium Romanum? vltro se offert. Quàm insigniter? quàm explicatè? a *Vera quippe obedientia nec Praepositorum intentionem discutit, nec praecepta discernit, quia qui omne vitae suae iudicium maiori subdidit, in hoc solo gaudet, si quod sibi praecipitur, operatur.* At vbi Cyrillus Alexandrinus? Vrget is filios ac subditos ad obsequendum parentibus, ac dominis, quòd ij Dei nomine agant, subditque: b *Et ideò nullo genere aduersùs Patrem, ne verbo quidem habendum certamen est, aut mouenda contradictio: Pater est, mater est: vt ipsis videtur, agant, faciant, dicant.* Vbi Hieronymus? c Is cuidam Monacho normam, ad quam in Religiosâ palæstrâ vitam ac mores exigeret, præscribens, inter cætera, iubet eum *Non de maiorum sententiâ iudicare, cuius officij est obedire, & implere, quae iussa sunt, dicente Moyse,* d Audi Israel, & tace. Vbi Ioannes Climacus? e Huic ipsamet *Obedientia* egregiè definitur, *inexaminatus, atque indiscussus motus, spontanea mors, vita curiositate carens, discretionis dispositio inter diuitias discretionis.* Vbi Hilarius? Felicem is illorum, qui quod non percipiunt, credunt, insipientiam, dignamque laureâ ignorantiam sapienter ita pronuntiat: f *Habet enim non tam veniam, quàm praemium, ignorare, quod credas, quia maximum stipendium fidei est, sperare, quod nescias.* Vbi Bernardus? Censet is *perfectam obedientiam, maximè in incipiente* esse, vt ipse ait, g *indiscretam. Hoc est non discernere, quid, vel quale praecipiatur, sed ad hoc tantùm niti,*

*vt*

a *In lib. 1. Reg ad cap. 3.*
b *Lib. 11. in Leuit.*
c *Epist. 4 ad Rusticum.* d *Exodi 6.*
e *Gradu 4.* f *Lib. 8. de Trinit.*
g *Loc. cit.*

*vt fideliter, & humiliter fiat, quod à maiore præcipitur.*

V. Consentit quoque Cassianus, palàm testatus, a *Nunquam rationem veritatis intraturum, quisquis à discußione cœperit erudiri, quia videns eum inimicus suo potiùs, quàm Patrum iudicio confidentem, in id vsque propellit; vt etiam illa, quæ maximè vtilia, atque saluberrima sunt, superflua ei videantur, & noxia.* Conspirat Cæsarius Arelatensis, b obedientem subditum sic præclarè instituens: *Quidquid tibi à Superioribus fuerit commendatum, accipe tanquam de cœlo, sicut de ore Dei prolatum; nihil reprehendas, nihil discutias, in nullo penitùs murmurare præsumas.* Subscribit Theoctistus, c de B. Nicetæ obedientiâ hæc referens: *Quæ verò à Præside ipso dicebantur, tanquam à Deo ipso dicta excipiens, omnem quidem curiositatem, & hæsitationem abÿciens, fidem autem, ac certam persuasionem habens, omnia exequebatur.* Huc pariter tendit Antiochus, d obedientiam eam genuinam esse decernens, *Quâ quis persuadetur, & obedit, citra vllam dÿudicationem, adeò vt quod Superioris imperio imponitur, iucundus quis, & alacer, non item turbulentus expleat.* Huc Nilus in Ascetico, seriò exhortans, *Vt qui salutem animæ suæ aliÿs crediderunt, omißis propriÿs opinionibus, & coniecturis, periti rectoris arti cedant, & scientiam illius suis cogitationibus anteponant.* Huc Ioannes XXII. Pontifex Maximus, obedientiæ primas supra paupertatem & castitatem deferens, quia paupertas rebus, castitas carni; e Obedientia verò *menti dominatur & animo, quos veluti effrænes, & liberos ditioni alterius, iugo propriæ voluntatis adstringit.* Huc denique tòt alia Patrum decreta, huc tot diuinarum Scripturarum oracula,



a *Collat* 18 *cap*.3. b *Homil* 8.
c *In cap*. 4 *ad Roman.vers*.20. d *Hom*. 40.
e *Extrauag*. Ambitiosæ, *de verbor. signific.*

cula, huc tot Doctorum responsa, quæ viri eruditissimi Guilielmus Peraldus, *a* Hieronymus Platus, *b* Alphonsus Rodericius, *c* Io. Antonius Velazquez, *d* Aluarus de Paz, *e* alijque permulti centuriant, hîc verò recensere & longum nimis, & superuacuum omnino est. Quibus sacrorum Voluminum, priscorumque Patrum vestigijs ad amussim insistens quoque Ignatius nostri Fundator Ordinis, hanc eandem obedientiæ formam ac legem tum pluribus Constitutionum locis, tum luculentâ Epistolâ hac ipsâ de virtute elucubratâ, nobis omnibus proposuit, de meliore notâ commendauit, seriò, & grauiter inculcauit. *Ad eum scopum* (inquit Part. 6. *Constitutionum*, eandemque doctrinam alibi sæpius prædicat) *vires omnes, ac intentionem in Domino conuertamus, vt sancta obedientia tum in executione, tum in voluntate, tum in intellectu, sit in nobis semper omni ex parte perfecta: cum magna celeritate, spirituali gaudio, & perseuerantiâ, quidquid nobis iniunctum fuerit, obeundo: omnia iusta esse nobis persuadendo. omnem sententiam, ac iudicium nostrum contrarium cæcâ quadam obedientiâ abnegando.*

VI. Quam doctrinam Christi Domini scitis adeò consentaneam, cunctorumque Patrum calculis manifestò obsignatam, certam omnino atque exploratam nemo Catholicorum in dubium reuocat, nemo reuocare potest, solique Hæretici conuellere ac labefactare audeant, vt planum est. At tu, Scioppi, quem Catholicæ veritatis iam diu piguit, Hæreticæque impietatis effrænis libido dudum

a *Tom 1. summæ virtut tract. 5 de Iustitia, part 10.*
b *Lib. 1. de Bono status Religiosi, cap. 11.*
c *Part. 3. tract. 5. cap. 5. & 5.*
d *In cap. 2. ad Philipp. vers. 14 An 1. & 2.*
e *Tom 2 lib. 5 part. 3. Part. 3. const c. 1. §. 23. Part 4. cap. 10. §. 5. Part. 6. c. 1. §. 1. Part. 6. cit.*

dudum inuasit, ne huic quidem de obedientiâ Catholico effato parcendum existimâsti. Quò enim tua illa conuicia & probra collineas, quum tuis in *Mysterijs, pag.29.* sumptâ Hæretici personâ, obedientiam Societati nostræ consuetam, *characterem* esse *bestiæ* asseueras? quum mox simulato Politici hominis vultu eandem obedientiam *brutalitatem* appellas? quum in *Statera, cap 5. pag.56.* addis, *Notam hanc esse notam bestiæ, meritoq; à te exprobratam; brutorum enim esse sine iudicio aliquid agere?* Quum paulò pòst inibi *pag 58.* ita insanis: *Quæ ex Peraldo & alijs adducuntur* (nempe à Foreró a) *ad rem non faciunt, quia aut non laudant illam cæcam obedientiam sine iudicio, aut si eam laudent, id faciunt contra verbum Dei?* Quò, inquam, hæc & alia similia à te torquentur, nisi vt Catholicum placitum ludibrio habeas, Hæreticamque tuam impudentiam, atque inscitiam apertè prodas? De inscitiâ liquet. Nam proprio obluctari iudicio, vt sapientioris iudicio obtemperes, in humanâ quoque Repub. vt innui, non Brutorum res est, sed cordatorum hominum magna prudentia, non solùm à sacris literis, Catholicisque Scriptoribus passim laudata, sed ipsis quoque Ethnicis Auctoribus maximè probata, vt ex Aristotele, Tullio, Senecâ, Plutarcho, alijsque plurimis constat, quam nemo, nisi qui cum brutis sapere, & in brutis numerari mauult, vt tu, vituperat, aut carpit. Iam Religiosi viri quum Præsidi suo morem gerunt, atque in eo Christi Domini personam, cuius caussâ illi auscultant, agnoscentes, suum iudicium illus iudicio, obnuptum planè, vinctumque dedunt, memores nempe dicti Euangelici. b *Qui vos audit, me audit:* non solùm à ratione minimè aberrant, sed prudentiâ etiam quadam maiore, vt

 dixi,

a *Sect.1. Mantissa, num.22. vsque ad 27.*

b *Luc.10.*

dixi, quàm humanâ, ſcilicet non ſuâ, ſed diuinitus Antiſtiti impertitâ vtuntur.

VII. De Hæreticâ verò tuâ impudentiâ quis, Scioppi, ambigat? Cœcam obedientiam, tam acceptum Deo ſacrificium, atque à ſanctis Patribus tantoperè laudatum, tu beſtiæ notâ meritò inſignitam aſſeueras; & quicquam Luthero, aut Caluino de procacitate concedas? Religioſæ obedientiæ votum, ſine quo Religioſi ſtatus eſſentia nequit exiſtere, vel ſceleſtè de medio tollis, vel flagitiosè vulneras; certè quidem cunctos veteres Patres, qui cœcam illam obedientiam miris præconijs in cœlum ferunt, violati verbi Dei reos nequiſſimè peragis; & tuæ Hæreticæ temeritati vlla ſuperſit larua, aut latebra? Proprij iudicij in Religiosâ obedientiâ patrocinium contra Catholicorum rata & fixa decreta ſuſcipis, vniuerſiſque Eccleſiæ Chriſtianæ Doctoribus bellum indîcis; & tua Hæreſis cornua extuberantia quiſquam Catholicorum non cernat? At, qui adeò tuus, adeo in iudicando tui iuris eſſe vis, aureum Diui Bernardi monitum tibi vndique aptum noli obliuiſci: *Qui* enim *ſibi ſe magiſtrum conſtituit*, vt præclarè ille ad Ogerium ſcribit, *a ſtulto ſe diſcipulum ſubdit.* Quem autem? nonniſi equum, & mulum, de quo Regius Vates: *b Nolite fieri ſicut equus, & mulus, quibus non eſt intellectus* Sed quorſum iſtuc? nimirum *equus & mulus erectâ ceruice ſunt,* inquit Auguſtinus, *c* neque vt bos, atque aſellus, qui præſepe Domini ſui cognôrunt, *d* cernui. Sed quis ceruicem ſuperbiùs erigit, quàm tu, qui eam contra priſcos omnes Patres arroganter attollis, iudicijque tui peruerſiſſimi apprimè tenax, tot ſapientiſſimorum virorum iudicio quæſitiſſimo ſubdendum negas? Næ tu ſtultus non minùs tui magiſter, quàm diſcipulus es, equus & mulus Hæreticus,

a *Epiſt.87.* b *Pſal.31.* c *Ibid.* d *Iſaia 1.*

ticus, cui tantò minus est intellectus, quantò plus te intelligere arbitraris. Hactenus de voto obedientiæ.

VIII. Restat alterum castitatis, quo qui obstrictus est, si vxorem ducat, culpam admittere in se lethalem, nec posse coniugale debitum exigere, quamuis soluere queat, & verò etiam cogatur, tradunt ex communi consensu Doctores Catholici, Theologi, ac Iuris vtriusque Consulti, quos magno numero ad LXXIV. ferè laudat probatque Thomas Sanchez *lib. 9. de Matrimonio, disp. 33. num.* 1. & 5. Scio aliquos, tametsi paucissimos, ab hac peruulgatâ percelebratâque sententiâ, quos Sanchez *ibidem num.* 3. commemorat, abijsse, ratos eiusmodi votum superinducto matrimonio penitùs extingui, sed inualido prorsus ac ruinoso fundamento nixos, vt ostendit eodem loco idem Sanchez *num.* 11. & 12. Nihilominùs hæ pertenues, peruetustæ, prærancidæ, ac profligatæ Auctorum reliquiæ magis tibi, quàm confertissima Theologorum, ac Iurisperitorum agmina arriserunt; quumque tuis in *Mysterijs, Aphorismo* 11. *pag* 91. *Cardinalem* Toletum communi hærentem doctrinæ, de voti relaxatione ad vsum coniugio licitum petenti etiam reddendum necessariâ, sine quâ petere nefas sit, in medium attulisses, discedis illico in alia omnia, queribundusque subijcis; *Mirum videri Hæreticis, hominem in legitimo matrimonio non posse vti vxore suâ, nisi Papa concedat, aut vxor petat.* At multò magis mirum est, te, quid Hæreticis delirantibus adlubescat, quàm quid Catholici Sapientes decernant, potiùs attendere. Sed fallor: non mirum est, esset mirum, si Catholicus fores: at quum Catholica dogmata iam pridem fastidio tibi sint, quid mirum, si cum Hæreticis malis facere? Non te accuso, quòd Auctoris Catholici vnius, vel alterius, quanquam obscuri

nominis, & leuioris armaturæ non tam opinionem, quàm allucinationem disertissimorum & grauissimorum Doctorum Senatusconsulto amplissimo antè habueris, etsi hinc quoque inconsulta tua temeritas satis pellucet; sed quod à Catholicorum consensione, quò Hæreticis gratificeris, desciscas, id enimuerò iure optimo criminor, reprehendo: neque te in Catholico grege, qui Hęreticum tuum spiritum halitumque tam fœdè exhalas, vllo pacto deinceps tolerandum meritò contendo.

## Cap. X.

## Octaua Scioppianæ Hæresis tessera, stolidissima doctrina de paupertate Patrum Franciscanorum.

I. OBedientiâ, & castitate tam malè à te, vt vidimus, acceptis; nisi vanus sum Vates, rem magnam præstas, Scioppi, si paupertatem quoque non affligis pessimè. Non de nihilo hariolor, neque mea præsagitio irrita. Factum iam abs te abundè, factum iam prolixè, effusè, sine modo. Paupertatem, quæ diuitijs redundat, paupertati, quæ inops est, maiorem, atque admirabiliorem prædicas: quo tuo paradoxo nihil vnquam in Philosophorum Lyceis, aut in Theologorum exedris neque subtilius, neque ingeniosius auditum est. Nam quum Franciscanos Patres, qui paupertatem omnium seuerissimam profitentur, argento vel auro, quo sibi præcisè interdicunt, emungere non posses, nescio quo œstro percitus, eorum paupertatem ludificandam tibi existimâsti, quosque Religiosos Ordines mutuâ caritate bellissimè conglutinatos animaduertisti, iactis

discor-

diſcordiarum ſeminibus, diſcerpere, & inter ſe collidere enixè conatus, Patrum Benedictinorum quorum liberalem hoſpitalitatem ſæpius, quàm par eſt, hoſpes inhoſpitalis expertus es, paupertatem Franciſcanæ inopiæ mendaci aſſentatione, præferens; diſſidij faces adultæ paci ſubijcere, qui aliter quieſcere, niſi inquietatis alijs, non potes, ſtuduiſti. Quod ne quis me ad tui inuidiam nominis comminiſci putet; iuuat hîc aures tibi de tuâ hac inſolentiſſimâ fabulâ operosè diſſerenti præbere.

II. *Quoniam,* inquis, a *Apoſtoli*, & LXX. *Diſcipuli ante acceptam Spiritûs ſancti plenitudinem nondum perfecti erant, ſed adhuc ad perfectionem tendebant, eâq; de cauſâ tam ardua & difficilis virtutis præceptum* (nempe *vt ſimul pauperes, & hoſpitales eſſent, & inter opes paupertatem religiosè colerent,* vt ibidem proximè antè tradis) *ferre nondum poterant, quod etiam Chriſtus Ioannis* 16. *ſic ſignificat:* Adhuc multa habeo vobis dicere, ſed non poteſtis portare modò, &c. *Propterea Chriſtus ſatis habuit eis prioris paupertatis, de qua dictum eſt, id eſt, leuis & expedita* (quum ſcilicet nihil proprij, neque ſinguli, neque totum commune, neque vllus quiſpiam poſſidet) *onus imponere, per quam opes abijcerent; ſed poſtquam Spiritu ſancto repleti fuerunt, vt Euangelium eorum eſſet in virtute, & plenitudine multâ,* 1. Theſſ. 1 *nec tanta in eis virtus deſideraretur, ad prius illud paupertatis genus hoc alterum impeditæ grauis & oneroſæ adiecit, vt opes nimirum admitterent, ſiue opere manibus faciendo partas, ſiue piorum hominum liberalitate collatas, ſic tamen vt eas calcarent, nec ſibi, ſed alijs poſſiderent.* Audio operta Bonæ Deæ hactenus inaudita, quæ vt vendibiliora ſint, paulò pòſt tanquam doctrinæ Chriſti caput affers huiuſmodi: Beatior eſt pauper dans, quàm accipiens: *Quòd nihil eſt aliud,* inquis, b *ac ſi diceret*



a *In Aſtrologia Eccleſiaſtica cap. 7. pag. 28.* b *Pag. 29.*

*ceret* (Christus) *Beatitudinis maioris consequendæ medium & adiumentum est paupertas cum beneficentia & communionis onere coniuncta Cui consequens est, Christum pecunias in loculis ad Apostolorum, aliorumq́; pauperum vsus seruando, non imperfectis consulere, sed altiorem perfectionis gradum docere, nec leuioris, sed grauioris, & difficilioris paupertatis exemplum, nec tamen nisi perfectis imitabile præbere voluisse. Nisi enim hoc concedatur, ostendi non potest, vbi Christus exemplo suo docuerit, Beatius esse eleemosynas dare, quàm accipere, quod Episcopos Paulus affirmat facere oportere, tanquam perfectos, quorum officium est suscipere infirmos,* Rom. 15.

III. Sed quorsum ista, Scioppi? eò nempe, vt gratuitum Patrum Benedictinorum hospitium, quo ab illis frequenter exceptus es, aliquâ calami tui strenâ remuneres, adeoque vincas, eorundem Patrum Benedictinorum paupertatem præstantiorem esse, ac feliciorem, quàm Patrum Franciscanorum. Hinc eodem in libro vbi ita, vt exposui, a prolusisti, deinde negas tam Carthusienses, quàm Franciscanos in Camaldulensium ordinem admitti, *Nisi maioris perfectionis magistram S. Benedicti Regulam cum S. Romualdi institutis sese obseruaturos voueant, & S. Brunonis leges, ac S. Francisci formulam velut eiurent.* Subdisque continuò id de Franciscanis minùs miraturum, *Qui eos cogitet ab opibus abstinere, quas non habent, Camaldulenses autem sicut & reliquos Benedictinos ex formula viuentes, abstinere etiam ab illis, quas habent: illos etiam nihil officio egredi, si cupedias & scitamenta comedant, quibus donantur: Benedictinos autem id facientes nefas contrahere, præscriptumq́; patris sui parum sartum tectum habere.* Hinc ibidem appingis in margine: *Franciscanorum paupertas minùs mirabilis, quàm Benedictinorum.* Hinc idem caput hisce verbis absoluis. b *Nullum proinde*

a *Cap. 9. pag. 34.* b *Pag. 35.*

*proinde est dubium, si aquè vtrique Rechabitarum exemplo* obedientes sint iuxta omnia, quæ præceperunt eis patres sui, *Benedictus, & Franciscus, quin ex verbis illis Luc.* 6 Beati pauperes. *Et Eccl.* 31: Beatus diues. *Et Act.* 20. Beatiùs dare, quàm accipere. *suum cuique hoc pacto tribuatur.*

*Beati Franciscani pauperes, sed diuitum similes. omnia vitæ necessaria ab alijs accipiendo.*

*Beatiores Benedictini diuites, sed pauperum similes, omnia vitæ non necessaria alijs largiendo.*

IV. Hæc, & plura alia huius notæ ad hospitalis paupertatis panegyricum exornandum à te sycophantiosè excogitata. Sed putásne huiusmodi tuas sycophantias Patribus Benedictinis placere? egregium grati diuersoris officium videri? acuti ingenij, obsequiosique clientis præclarum monimentum censeri? Falleris, totoque aberras cœlo. Viri Religiosissimi sunt. Tam odiosè cum Patribus Franciscanis se abs te committi, probare nullo modo possunt. Prudentissimi sunt. Assentatrices tuas istas offucias, quibus oculis nisi toruis infestisque aspiciant? Doctissimi sunt. Tua hæc mendacia, insulsa somnia, emotæ mentis intemperias non possunt non stomachari. Testor ego complures ex laudatissimo illo Diui Benedicti cœtu viros integerrimos, qui sibi tuum istum præposterum laudandi modum vehementissimè displicere, ᵃP. Laurentio Forero nostro, vt is publico libro fidem palàm iampridem fecit, apertè significârunt. Florentissimus Ordo est, amplissimus, splendidissimus, propriæ virtutis, famæ, gloriæque prærogatiuis locupletissimus. Non eget infucetis tuis fabulis, vt luceat; non poscit scurriles tuas ineptias, vt niteat; non fert tenebricosa tua commenta, vt fulgeat.

V. Sed

a *In Proteo Animaduers. in Astrol pag.* 383.

V. Sed noua tua ista, & peregrina doctrina in præsens accuratè mihi, cuiusmodi sit, excutienda est. Scioppi, noli indignari, si eam paulò asperiore censurâ, quanquam digno patellâ operculo, liberè perstrinxero. Falsa est, stolida est, Hæreticâ lue infecta est. Falsitas, ac stoliditas in confesso sunt. Paupertatem enim cum beneficentiæ, & communionis ore coniunctam, nonnisi perfectis imitabilem esse, scribis planissimè. At quid hoc mendacio mendacius? quid hac amentiâ amentius? Rerísne tu, quotquot Christiano authorati sunt nomini, vitamque communem solis obstrictam diuinæ legis præceptis viuunt, qui, quod necessariò victui superat, pauperibus, vel hospitibus erogant, continuò perfectos esse? Hoc tibi, opinor, quanquam aliàs homini incònsulto atque præcipiti, non excidet, ne stultorum stultissimus habearis. Nam si ad Christianæ perfectionis palmam lucrandam beneficentia vel hospitalitas satis est, quorsum tot in Ecclesiâ Christi, ac tam diuersi status ad illam adipiscendam instituti? quorsum tam varij ordines discreti? quorsum tam multæ Religiosorum virorum familiæ coactæ? quorsum tam diuturnum pertinaxque reliquarum virtutum omnium studium imperatum? Nónne cuncta hæc, si ad interioris Philosophiæ Christianæ absolutionem comparandam, spargendæ stipis curæ sufficit, vel frustra sunt, vel minimè necessaria? Quibus deliramentis ne cogaris annuere, velis nolis, fatearis necesse est, Christianæ perfectionis, & hospitalis beneficentiæ contubernium neutiquam esse indiuiduũ. Quum igitur profani quoque homines, qui ab fastigio perfectionis Christianæ tam longè absunt, nihilominùs beneficentiæ atque hospitalitati dent operam, plerique sanè egregiam; quî fit, Scioppi, vt huiusmodi beneficentia, atque hospitalitas à Mo-

nachis

machis etiam imperfectis exerceri non possit? Quid prohibet? quid intercedit? votum solemne paupertatis? Duo reliqua obedientiæ, & castitatis? Nihil minùs. Num enim omnes, qui tria hæc vota nuncupant solemnia, ne dum vnum paupertatis, extemplo in perfectionis verticem euasisse credis? Iterum prodigialiter insanis, si ita inducis animum. Vtinam tam bene cum humanâ imbecillitate ageretur, vt qui ritu solemni Deo sese deuouit, illico perfectionis Christianæ laureâ potiretur. At longè aliter contingere, experientia ipsa conuincit. Quod si tamen quicunque triplici solemni voto Deo se obstringunt, statim in absolutæ virtutis homines tibi transcribuntur; quâ fronte tu tot millia ex his, velut bipedum flagitiosissimos, ne dum valde imperfectos, Caninis tuarum Satyrarum dentibus, vt in loco docebo, a barbarè laceras? Si autem non pauci ex his adhuc imperfecti sunt, quâ capitis vertigine circumactus, sancis, beneficentiam atque hospitalitatem, seu paupertatem hospitalem ac beneficam perfectis tantùm esse imitabilem? At enim neque votum ipsum paupertatis solitarium, neque sola hospitalitatis virtus perfectos reddit, vt liquet; neque item, si hæc illi addatur, vt palàm est, quum adhuc tam multa ei ad perfectionis apicem desint. Quî igitur tua ista hospitalis paupertas in perfectos viros dumtaxat cadit? Irretitus es, teneris. Scitum hoc tuum inscitum, falsum, & fatuum, vt vici.

VI. Neque minùs veternosa & stupida tua illa distributio: *Beati Franciscani pauperes, sed diuitum similes.* Quo pacto? *Omnia vitæ necessaria*, inquis, *ab alijs accipiendo.* Pulchrè. Hominum mendicabula, quæ stipem corrogando vitam ærumnosam tolerant, quotque dies, totidem miserias numerant,

a *Infrà part. 3. cap. 5.*

rant, te iudice, de beatitate cum diuite Crœſo certant. Nulla ſubulæ cuſpis cum tuo iſto acumine certare poteſt. Perge. *Beatiores Benedictini diuites, ſed pauperum ſimiles.* Quo nomine? *Omnia vitæ non neceſſaria*, ſubdis, *alijs largiendo.* Catum dictum. Beatitudo & profanis de vulgo, qui alios, quo ad vitam ſuſtentandam non egent, participant, nullo negotio parabilis. Sed quis tam malè partiri ac ratiocinari, Scioppi, te docuit? Omnia vitæ neceſſaria ab alijs accipiens paupertas, te arbitro, beata eſt; non neceſſaria alijs largiens, beatior. Sed vbi linquis, vitæ neceſſaria non ab alijs accipientem, ſed proprijs ex redditibus habentem? Vtra perfectior ac felicior paupertas, hæccíne, an illa? Num habens ex redditibus? At hinc nemo pauper eſt, ſeu paupertatem leuat; profani quoque, ne dum Religioſi. Num quia ſuperuacanea, alijs ab hac erogantur? At hoc etiam profani complures præſtant. Sed pende inſuper, vnâ lance, hinc vitæ neceſſaria ab alijs accipere, illinc alterâ, vitæ non neceſſaria alijs erogare. Vtrum operoſius? honeſtius? ſanctius? Non hîc ego mendicitatis ſordes, & duram neceſſitatem moror, ſed voluntariæ paupertatis, Chriſti gratiâ præoptatæ diuitijs, prærogatiuas metior; quas ſi non deſpicis, virtutis multo præſtabilioris ſpecimen agnoſces, proprijs ſponte abdicare ſe opibus in tantum, vt vitæ neceſſaria ab alijs quæras, quàm retentis fortunis patrijs aut partis, redundantes ſolùm alijs impertire. Ergo dum hîc è contrario Benedictinos, quòd omnia vitæ non neceſſaria alijs largiantur, beatiores prædicas, falsò iuxta ac ſtolidè allucinaris.

VII. At quæro præterea ex te, Scioppi. Quomodo Benedictini Patres vitæ non neceſſaria alijs largiuntur? num votæ paupertatis religione? Id tu non explicas. At ſcitor ego. An ſi hanc

partem

partem officij non leuiter ij negligant, temerati voti noxiæ obnoxios, & ſacrilegij reos illic arbitraris? Quid ais? negas? At tum quo Franciſcanos Patres ſuperant? Quia vitæ non neceſſaria alijs donant? Donant etiam Franciſcani valde liberaliter ex his, quæ neceſſario victui ſuperſunt, ac ſuper hæc victum quoque ipſum ab alijs accipiunt. Annuis? At temerè, ſine tabulis, ſine documentis, ſine vllâ fide. Quid enim? An cunctos Patres Benedictinos, quibus, præter neceſſarium victum, quicquam domi eſt, voti paupertatis inſuper habiti, contemptique omnino manifeſtos, & ſacrilegos cenſes? Das? ſed per fallaciſſimam ſtropham, apertiſſimamque calumniam, vt compertum eſt. Inficiaris? Non ergo Benedictinorum paupertas felicior, quàm Franciſcanorum, ſed contra potiùs horum, quàm illorum. At Benedictini vitæ ſuperuacua alijs erogant. Sed non voti ſponſione. Erogant pariter hoc eodem modo & Franciſcani, inſuperque quod plus eſt, vitæ neceſſaria non ex ſuis ipſorum fundis colligunt, ſed aliunde gratis accipiunt, adeoque ſe illis beatiores probant, ac produnt, vt patet.

VIII. Quid quòd Franciſcani plura dant, & pauciora accipiunt, quàm Benedictini, qui certa vectigalia, communis eorum propria, hoſpitalitati tuendæ deſtinant? Plura erogari à Franciſcanis, Scioppi; non abnues, ſi cœleſtia terrenis, ęterna caducis potiora non inficieris. Atqui hoſpitalitas nonniſi temporaria bona ſuppeditat, vt perſpectum eſt; Euangelij autem ſerendi prouincia, aliaque *ſpiritalia* miniſteria, quibus Franciſcani ex inſtituti formulâ vacant, diuinis & minimè perituris theſauris Chriſtianos locupletant, vt patet etiam. Plura igitur iſti, quàm illi, erogant. Et tamen pauciora accipiunt,

nam

nam hi nihil penitùs, vt quicquam, ne promiſcuo quidem communiq́ue nomine, poſſideant, ab vllo acceperunt, vel accipiunt, ſed ſolo rerum ad vitam ducendam neceſſariarum vſu contenti, cæteris abſtinent; illi verò communes & promiſcuos fundos, quos poſſident, ab alijs profectò acceperunt, quibus, qui ſe ſuis in ipſo Religionis ingreſſu exuunt, meritò fruuntur. Ergo quum Franciſcani plura, quàm Benedictini largiantur, & pauciora accipiant, vt oſtendi, eos iſtis beatiores vel tuomet ipſius calculo decernas, & temerè miſſa vox, per tuum iugulum redeat, teq́ue falſitatis iterum ac fatuitatis conuincat, neceſſe eſt.

IX. Verùm ego tuis hiſce piaculis ac ſimilibus, dummodò Catholicæ doctrinæ fraudi non eſſent, quanquam aliàs adhuc ea multanda forent, facilè conniuerem, Scioppi. At quis ſtatim non intelligit, Vigilantium, alioſq́ue Hæreticos tuis hiſce lituis à te recèns euocari, rurſumq́ue in Religioſos Ordines, quos iiſdem machinamentis, quibus tu quoque vteris, olim oppugnatos Eccleſiaſtici Annales teſtantur, armari? Quò illi tenebriones graſſabantur, niſi vt Catholico Orbi perſuaderent, vitam inter homines liberè, ſuoq́ue iure compoſitam exactamq́ue, propiùs à perfectione Chriſtianâ, quàm Religioſis clauſtris ac votis circumſeptam (quòd eam tam multæ, pellacesq́ue rectè viuendi remoræ obſideant, ac remorentur, hæc longè leniùs ac procliuiùs in portum feratur) abeſſe? Quò tua diſputandi ratio decurrit, niſi vt oſtendas, Patrum Benedictinorum, qui diuitias in commune collatas retinent, paupertatem, ceu pluribus & maioribus curis, difficultatibus, atque oneribus circumſeſſam, paupertate Patrum Franciſcanorum ab iſtis impedimentis liberâ eſſe perfectiorem, adeoq́ue huic anteferendam? quò, niſi huc, vadunt, quæ in tuâ *Aſtrologia* ingeris, *a Be-*

*a Cap.6.pag.*22.

huc,

*nedictinos necesse habere, opibus suis abstinere, quod non minus arduum sit, quàm in medijs aquis sitim tolerare?* Quàm cumulatas ijdem Hæretici gratias tibi ex animo persoluent, quòd eorum errores iam pridem damnatos in præsens postliminio bellè reuoces, tuoque isto placito, tanquam tibicine, præualidè fulcias? Non est opus hic, scitum hoc tuum adeò peruersum euertere, quum id Platus *a* noster capitato malleo dudum antè penitùs eliserit. Quis nescit eundem Vigilantium, Desiderium Lombardum, & Catharos pariter Hæreticos, esse adopinatos, rectiùs ac meliùs eos sibi consulere, qui sua prædia & possessiones seruant, horumque fructus egenis paulatim donant; quàm illos, qui fortunis cunctis diuenditis semel omnia simul largiuntur? Quàm proximè istorum vestigia tu quoque insistis, Scioppi, qui bona in communi sita possidere, atque hinc beneficentiam in hospites ac pauperes exercere, maiori perfectioni, quàm omnia omnino Christi gratiâ relinquere, & cibo mendicato viuere, simpliciter adscribis?

X. Vnde verò tu argumentum potissimum ex eo Christi Domini, *b* *Beatiùs esse magis dare, quàm accipere*, pronuntiantis effato, sed perperam interpretato, ductum, ad tuam hanc vesaniam venditandam nactus es? vnde mutuum sumpsisti? vnde eruisti? Nónne à Guilielmo de Amore, hoc est ab eo, qui sanctissimos Ordines mendicantes olim tam hostiliter agitauit, atque hac eâdem falaciâ ac strophâ indidem concinnatâ, iure cogendæ stipis Patres Dominicanos, & Franciscanos interuertere annixus est, vt fidem locupletem quum Magnus Aquinas; *c* tum D. Bonauentura, *d* qui geminâ

a *Lib. 1. de Bono Relig. cap. 23.* b *Act. 20.*
c *Opusc. 19. contra impugnantes Religionem.*
d *Opusc. de paupertate Christi contra M. Guilielmum, ad obiectionem 5.*

minâ lucubratione veteratoris illius furias compescuerunt, faciunt? Nónne hoc pacto tam veterum Hæreticorum, quàm insectatorum Religiosæ vitæ discipulum te ostendis? Nónne hoc eodem ratiocinandi modo efficis quoque, S. Martham, aliosque pios homines, qui Christo, atque Apostolis vitæ necessaria subministrârunt, eosque hospitio exceperunt, fuisse eodem Christo atque Apostolis, *a* si quidem hi acceperunt, illi verò dederunt, vt probè te redarguit Forerus, ad tuæ præscriptum regulæ beatiores, & perfectiores? At quid hoc consectario scelestius? quid amentius? quid execrabilius? quid Hæreticæ temulentiæ propius?

XI. Quid quod tua insana mens atque opinio cum summorum quoque Pontificum sanctionibus, cum veterum Patrum tabulis, cum Doctorum decretis è regione pugnat? Ais tu perspicuè: *b Christum pecunias in loculis ad Apostolorum, aliorumq; pauperum vsus seruando, non imperfectis consulere, sed altiorem perfectionis gradum docere, nec leuioris, sed grauioris & difficilioris paupertatis exemplum, nec tamen nisi perfectis imitabile præbere voluisse* Sed contra apertam Gregorij IX. in *cap penul de excessibus Prælatorum* sententiam, vbi testatur *Fratres Prædicatores & Minores in arctissima paupertate*, hoc est, perfectissimâ, communes quoque redditus abdicante, *Christo famulari.* Sed contra manifestum Nicolai III in *cap. Exijt, de verborum significat.* in *6. §. Porrò* scitum, vbi eam paupertatem, quæ rerum omnium mancipium tum à singulis, tum à toto etiam communi remouet, mirificè velut absolutissimam prædicat, alterique minùs perfectæ disertè præfert, tum Christi Domini exemplum eò tetendisse, vt imperfectis nonnunquam conniuendum doceret, quòd tu ferreâ & præmortui pudoris fronte negas, explicatè ita commemorat;

a *Loc. cit.* b *Loc. cit.*

morat: *Quod enim Chriſtus aliquando loculos habuiſſe dicatur, id tantum factum eſt, vt interdum infirmorum imperfectionibus condeſcenderet.* Sed contra dilucida Innocentij IV. & Alexandri IV. diplomata, in quibus Pontifices Maximi *Minores* ſic alloquuntur. *Vos, qui nomine Ieſu Chriſti extremam ſuſtinetis paupertatem.*

XII. At multò antè hos Pontifices ſancti etiam Patres tuo iſti placito crucem fixerunt. Non vides D. Auguſtinum *lib. de bono coniugij, cap. 8.* ſtricto acinace ita in te ruentem; *Bene faciebant, qui de ſua ſubſtantia Chriſto, & diſcipulis eius neceſſaria ſubminiſtrabant, ſed meliùs, qui omnem ſubſtantiā dimiſerunt, vt expeditiores eundē Dominū ſequerentur?* Non conſternaris hoc S. Hieronymi *contra Vigilantium*, in te quoque intorto fulmine: *Si vis perfectus eſſe, vade, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus:* Chriſti Domini oraculum eſt: *ad eum loquitur, qui vult eſſe perfectus, qui cum Apoſtolis patrem & nauiculam, & rete dimittit. Iſte, quem tu laudas* (audi Scioppi) *ſecundus, & tertius gradus eſt, quæ & nos recipimus, dummodò ſciamus prima ſecundis, & tertijs præferenda.* Non expalleſcis ad huiuſmodi haſtam à Diuo Thomâ in tuam impudentiam rectà iactatam: a *Habere ſuperabundantes diuitias in communi, ſiue in rebus mobilibus, ſiue immobilibus eſt impedimentum perfectionis, licèt non totaliter excludat eam?* An non idem conſummatæ ſapientiæ Doctor, eadem Diuorum Benedicti, & Gregorij, exempla, qui communes poſſeſſiones à Religioſâ paupertate minimè excluſerunt, à nonnullis veteratoribus tui ſimilibus propoſita, vt vincerent, *non pertinere ad maiorem perfectionem, quod aliqui poſſeſſionibus careant:* multò antè, quàm tu hæc ſomnia ſomniares, in medium protulit, ſimulque hiſce totidem verbis

a *2.2. quæſt. 188. art 7.*

a *Opuſc. 17. contra Retrahentes homines à Religionis ingreſſu, cap. 14.*

verbis non ad maiorem, sed ad minorem perfe-ctionem attinere demonstrauit? a *Expedit quidem possessiones communes possideri, sed propter eos, qui non summæ perfectionis capaces, qualis in primis credentibus fuit, qui tamen imperfectiores omnino negligendi non erant,* &c. *Vnde si qua sit Congregatio, in qua omnes ad maiorem perfectionem tendant, expedit eis communes possessiones non habere. Quod verò B Benedictus in vita sua amplas possessiones recepit, hoc sufficit ad ostendendum, quòd communes possessiones non totaliter Monasticam perfectionem excludunt; non autem ex hoc haberi potest, quòd maioris perfectionis non sit, possessionibus communibus carere, præsertim quum idem B Benedictus in sua Regula dicat, se aliquã remisisse de rigore Monasticæ vitæ à prioribus institutæ, condescendendo infirmitatibus sui temporis Monachorum: & eadem est ratio de B. Gregorio.* An non hanc eandem doctrinam de perfectissimâ omnium paupertate, quæ possessionibus etiam communibus orbata est, cuncti passim Doctores, præsertim Aluarus Pelagius *lib 2. de planctu Ecclesiæ, cap. 59. & 63.* Ioannes Azor *par. 1. Instit. lib. 11. cap. 24 quæst. 8.* Franciscus Suarez *Tom 3. de Religione, lib. 8 cap. 9. num. 4.* & alij tradunt, vberiùs enucleant, fortiusque confirmant? Verùm etsi, nescio qui, secus existimare videantur (quanquam sine probabili ratione, & frustra omnino, vt ijdem Azor, & Suarez *ibidem* reuincunt, præterquàm quod hi quoque eosdem Auctores, & commodè interpretantur, & minimè dissentire ostendunt) quisquámne tamen, vt tu eò dementiæ vnquam progressus est, vt genus paupertatis perfectius ab addito beneficentiæ onere metiretur, ac fabularetur? nemo vnus, nemo prorsus. Sed fac aliquem è verè Catholicis tecum forsan ita desipuisse, quod falsum est: an non Nicolaus

a *Opusc. 17. contra Retrahentes homines à Religionis ingressu, cap. 16.*

colaus à Iesu Maria temerariam tuam istam effrænationem, vulgatâ *de perfectione vitæ spiritalis Apologiâ*, velut lupato fræno immisso, quum tu ipse huiusmodi librum Rauenspurgensibus typis anno CIↃIↃCXXXI. edendum curaueris, Lectorique in ipsomet vestibulo à veritate potissimùm (quem etiam Magister Sacri Palatij Romæ probârit) pleno ore laudaueris, ità refrænat, vt obluctari nequeas? quem nisi te hæc, quæ is *Propos.* 34 *pag.* 106. disputat, penitùs mactant? *Maioris autem perfectionis est paupertas illa, quæ est sine possessionibus in communi; quàm illa, quæ possessiones in communi habet, vt expresse docet S. Thomas Opusc.* 19 *cap.* 6 *vbi multoties id repetit, & pluribus rationibus probat.*

XIII. Nunc quæ tua frons, Scioppi, est? qui sensus? quæ cogitatio? Negant Patres Sanctissimi, negant Pontifices Maximi, negant Doctores omnes, paupertatem redditibus communibus subnixam, beneficentiæque onere pressam, alterâ, quæ hisce impedimentis quoque expedita est, esse perfectiorem. Tu pertinaciter asseueras, & cum Hæreticis coniurare manifestò non censearis? Sanciunt ijdem, eam esse absolutissimam, quæ bonis omnibus etiam communibus nuntium remittit. Tu id præfractè negas. Et quisquam Catholicorum te verè Catholicum reputet? Sciscunt ijdem, Christi Domini, Sanctorumque Benedicti, & Gregorij exempla, qui communes stipes, vel prouentus non repudiârunt; imperfectis tantummodò consulere; tu perfectis dumtaxat imitabilia esse pronuntias. Et Hæretica lustra ac stabula repetijsse, liquidò non videaris?

XIV. Sed vt adipatam tuam imperitiam, Scioppi, qui illud Christi Domini psephisma: *Beatius est magis dare, quàm accipere*, tam absurdè torques, iam te dedoceam; dic sodes, cur à D. Thoma *a* non



*a* *Loc. cit. contra impugnantes Relig. Opusc.* 19. *c.* 7. *ad* 3.

non didicisti, tametsi actio dandi suâpte naturâ laudabilior sit, quàm accipiendi, ac proptereà liberalitas in dando magis, quàm in accipiendo (quamuis qui liberalis est, non tantùm det, sed etiam accipiat, teste Philosopho *a*) spectetur; nihilominùs receptionem eo ex adiuncto ac prærogatiuâ, quum his bonis omnibus non coactus, sed volens, & Christo obsequendi gratiâ, studioque se exuit, easque ad incitas redigit, vt mendicato victu opus habeat, ipsâmet datione esse præstantiorem? cur Glossam in eandem illam Christi Domini sententiam *Actor.* 20. digitum ita intendentem non attendisti? *Non illis, qui relictis omnibus sequuti sunt Dominum, diuites eleemosynas præponit, sed illos maximè glorificat*, vtpote qui plura, & pretiosiora, nempe *spiritalia* atque æterna dent, pauciora autem ac viliora, corporalia scilicet ac mortalia recipiant. Cur D. Bonauenturam *b* rectè discriminantem, monentemque non auscultâsti, stipis acceptionem ab ineluctabili necessitate imperatam posthaberi quidem dationi, at ei acceptioni, quæ à voluntariâ iustitiæ ac virtutis exuberantiâ proficiscitur, herbam ab eâdem datione porrigi? Cur Auctorem libri de Ecclesiasticis dogmatibus id ipsum planè statuentem his verbis non obseruâsti? *Bonum est facultates cum dispensatione pauperibus erogare, melius est pro intentione sequendi Deum insimul donare, & absolutum à solicitudine cum Christo agere.* Cur denique plerasque alias illius Christi Domini dicti exceptiones apud diuinarum Scripturarum Interpretes, quas hîc repetere operæ non est, non legisti? non animaduertisti? non expendisti?

XV. At enim, *nisi hoc concedatur*, vociferaris vsque ad rauim, *c. Christum, seruatâ in loculis ad Aposto-*

a *Lib. 4. Eth.* b *Loc. cit.*
c *In Astrologia cap. 7. pag. 29.*

*Apostolorum aliorumq́ pauperum vsus pecuniâ; non imperfectis consulere, sed altiorem perfectionis gradum docere; ostendi non potest, vbi Christus exemplo suo docuerit, Beatius esse eleemosynas dare, quàm accipere, quod Episcopos Paulus affirmat facere oportere, tanquam perfectos, quorum officium est suscipere infirmos,* Rom. 15. Hoc est telum tuum acerrimum, hoc ingenij tui acumen subtilissimum, de quo quid quæris? exclamare lubet, an cogis? *Nubes excedit Olympus.* Sed reuerâ, Scioppi, tua ista adulta inscitia nondum è pueritiâ (monstrum ingens!) excessit, & tamen omnem sycophantiæ ac stupiditatis modum excedit. Quid enim? Beatius esse stipem dare, quàm accipere, Christus dixit. Audio. De stipe tantùm corporali loquitur. Falsum. Non hac dumtaxat effatum suum Assertor Orbis angustauit. At Paulus corporali stipi *Actor* 20. id aptauit. Rectè. Nam & hanc quoque, ne dum *spiritalem,* complectitur. At quando Christus id ipsum exemplo suo, quod docuit, præstitit? quando, inquis? nónne iam explicaui? quando ab hominibus victa & peritura accipiens, cœlestibus ac perennaturis remetiebatur, & plura & pretiosa, quàm recipiebat, largiebatur. Absque hoc enim foret, Martha, alijq́ue homines, qui Christi Domini, atque Apostolorum paupertatem erogatâ stipe leuârunt, eodem Christo, atque Apostolis ex tuo calculo perfectiores ac beatiores fuissent, quod iam ante ceu vesanum, atque impium explosum est. Adhæc. Pecunia illa in loculis à Iudâ seruata, Christoque, atque Apostolis communis, quæ necessario eorum victui superabat, atque in alios pauperes ab ijsdē conferebatur, quos, quæso, pauperes reperiebat? complures certè non ex ipsius Christi nouâ disciplinâ, rerum omnium voluntariâ abdicatione, in egestate versantes, sed inopiâ ineuitabili miserè vexatos. Ergo id satis est, vt Christus ex liberalitate stipem dans ipsis

accipientibus ex solâ necessitudine omnino ineluctabili, beatior, etiam te arbitro, dicatur, dictumque suum proprio exemplo confirmâsse existimetur.

XVI. Sed quorsùm id Christi Domini exemplum, vt persuadeas, paupertatem, beneficentiæ legibus obstrictam, esse omnium perfectissimam, quum hinc Sancti Patres, Pontifices Maximi, & Doctores conficiant, Christum eo exemplo imperfectis tantùm indulgere voluisse? Hos tu verò omnes insuper habes, & contrà decernis, perfectis dumtaxat eiusmodi exemplum esse imitabile. Sed Hæreticâ temeritate, vt palàm feci. At Paulus affirmat, Episcopos stipem dare, tanquam perfectos oportere. Hóccine Paulus? vbi? quâ in Epistolâ? quâ Actorum paginâ? Nuspiam. At *cap.* 20 *Actor.* denuntiat Episcopis, *oportere* eos *suscipere infirmos, ac meminisse verbi Domini Iesu (quoniam ipse dixit) Beatius est magis dare, quàm accipere.* Concedo. At vbi *tanquam perfectos* id *illos facere oportere,* quod tu expresse scribis, ait Apostolus? Tuum ingens hoc mendacium est, nullum talium verborum illic vestigium. At Episcoporum Ordo ac Status nonnisi perfectorum est. Hîc aliquid dicere videris, sed anceps, neque ad rem. a *Episcopos pastorale assumentes officium, obligare se ad ea, quæ sunt perfectionis,* Theologorum, Aquinate Magno antesignano, decretum est: Episcopos verò omnes esse perfectos, neque ij aiunt, neque tu fers, qui plurimos ex illis ceu improbissimos & suillam vitam ducentes intolerabili licentiâ, vt infrà constabit, vituperas. Perfectos autem statim, atque Sacro illo Ordine initiati sunt, esse debere, neque Doctores sanciunt, neque tu euinces; quanquam ad consummatam virtutem adipiscendam niti, ipsâ officij religione obstricti cogantur, vt ijdem statuunt, ideoque

a 2. 2 *quæst.* 184. *art* 5.

ideoque non delinquere Epiſcopum, qui quum perfectus non ſit, a eum *perfectionis ſtatum aſſumit*, ſed *qui ab intentione perfectionis animum reuocat*, ſapienter reſpondet Thomas, eademque ratio & de perfectione poſteâ necdum comparatâ, vt liquet, eſt. At enim Epiſcopi omnes in ſtatu perfectionis ſunt, & quidem exercendæ, non acquirendæ, vt Religioſi, atque adeò in ſtatu perfectorum, & alios perficientium, vt ex eodem S. Thomâ tradunt ſine controuerſiâ Doctores. b Fateor. Sed quid hinc tandem conficitur, niſi *Epiſcopos ex propria ratione ſtatus*, vt egregiè notat Valentia, c *debere ea opera caritatis exercere, quæ ex natura ſua ad Magiſtrum, & Ducem*, hoc eſt, ad virum perfectum, perfectoremque aliorum, *pertinent, cuiuſmodi ſunt monere, docere, corrigere, in omni virtutum genere aliys exemplo prælucere?* Sed tamen licèt aliqui ex Epiſcopis imperfectiores ſint, quàm aliqui Religioſi, qui in ſtatu perfectionis non acquiſitæ, ſed acquirendæ verſuntur, nihilominùs *ſi conuenienter illi qualicunque caritati, opera genere ſuo perfectiora præſtent, pro loco & tempore, tutâ conſcientia ſunt*, addit idem Valentia, ſtatimque id ſeu temperans, ſeu magis enucleans, ſapienter ita concludit. *Quare etſi Epiſcopus non proptereà ſit in mortali, quod non antecellat in actuali perfectione caritatis omnibus Religioſis, tamen reus peccati mortalis erit, ſi quantum eſt in ſe, non conetur per exercitia pia Epiſcopo conuenientia, maiorem perfectionem caritatis aſſequi, quàm ſit communiter perfectio Religioſorum.*



a *Ibid. Ad 2.* b *Loc. cit. Art. 7.*

c *Apud Valentiam* Tom. 3. diſp. AI. q. 2 punct. 4. *Suarez* Tom. 3. de Relig. lib. 1. cap. 15. num. 5. & ſeqq & cap. 18. *Ferdinandum à Caſtro Palao*, Tom. 3. tract. 16. diſp. 1. punct. 1. num. 2. *Valentia* loc. cit. verſ. Ad ſecundum argumentum.

XVII. Verùm age, Scioppi, age. Episcopi omnes perfecti omnino sint, ne dum in statu perfectorum. Num propterea munus elargiendæ stipis, quod Paulus *Actor.* 20. Episcopis inculcat, nonnisi in perfectos cadit? Maximè. Alioqui documentum meum hinc expressum, esset ficulnum. Ficulnum planè. Maximè autem? Nempe deliras iterum quàm maximè! Interrogo te, Timotheus Apostoli discipulus erátne Episcopus? Sanè quidem, Ephesi. Inficiari nequis. Nihílne verò huic Episcopo idem Apostolus pręcipit? Imò plura: nimirum a *vt viduas, quæ vera viduæ sunt, honoret; vt adolescentiores vitet; vt castum se custodiat; vt modico vino propter stomachū, & frequentes infirmitates vtatur;* & pleraque alia. An igitur quicunque aliquid istorum vel omnia etiam simul expleuerit, & veras viduas venerationi habuerit, & adolescentiores earum vitauerit, & castimoniâ excelluerit, & vinum parcè libauerit, continuò perfectus erit? Hæc tua certè admirabilis Dialectica est; si tamen verum audire vis, adeò præpostera ac nugatoria, vt eius vel ipsos quoque opiliones ac bubulcos non mediocriter pudere debeat; tibi nihilominùs summopere necessaria, vt vincas, erogandæ stipis prouinciam Episcopis decretam, à perfectis dumtaxat obtineri posse. Atqui vel Transtyberini homines, aut Subrostrani tenent, hæc eadem officia virtutum, castitatis, temperantiæ, beneficentiæ, & aliarum ab ijs quoque, qui nullo in statu perfectionis sunt (vt profani) obiri, & quidem accuratè, ac strenuè, quos tamen à perfectionis metâ, quin ab eius studio quoque longè abesse, compertum est, tantum abest, vt perfecti sint. Quid quod improbi etiam nonnulli in subleuandâ egenorum miseriâ liberales admodum se præstant? An & hi confestim perfecti tibi euadent? Quidni? pulchrè

a 1. *Timoth.* 5.

pulchrè id ſcilicet cum tuâ iſtâ præclarâ philoſophandi ſollertiâ concinit. *Epiſcopos*, inquis, *Paulus affirmat, eleemoſynas dare oportere, tanquam perfectos.* At ſint licèt perfecti Epiſcopi, *eleemoſynas* tamen *dare* etiam imperfectorum eſt, vt paret. Sed mox monſtrum aliud, quum dixiſſes *oportere eleemoſynas dare tanquam perfectos*, proximè ſic eniteris, *quorum* (nempe perfectorum, ſeu Epiſcoporum) *officium eſt ſuſcipere infirmos*, Rom. 15. Rogo te, Scioppi, ſi ridicula portenta deſtinatò excogitare ac funditare voluiſſes, poteráſne vllum ineptius, deformius, ac ſtultius comminiſci? Quid? Paulus Apoſtolus in Epiſtolâ ad Romanos quos alloquitur? ad quos ſcribit? quos inſtituit? Num ſolos perfectos? an Epiſcopos tantummodò? Itáne Romani illi, quos admonet, cuncti Epiſcopi? cuncti perfecti? Faceſſe hinc; Anticyram nauiga; elleborique modio tantam inſaniam dilue. Quid igitur attinet à Romanis, inter quos plurima imperfectorum turba, perfectionis teſſeram arceſſere, ac dementer obtrudere? Quid ampliùs? vbi, quæſo, Apoſtolus illo *cap* 15 *ad Romanos*, ait, *perfectorum officium eſſe, ſuſcipere infirmos?* Ipſo ſtatim initio hiſce totidem verbis: *Debemus autem nos firmiores, imbecillitates infirmorum ſuſtinere, & non nobis placere.* At quæ hîc, Scioppi, Apoſtoli Epiſcopis, aut perfectis ſuadentis, ſtipes infirmis eſſe erogandas, mentio? nulla. Opponit quidem, vt obſeruant Interpretes, a infirmis infirmiores, iubetque hos non proprijs commodis cum offendiculo etiam infirmorum velificare, de quibus proximo capite anteà egit, quò alludit, imò & redit; ſed aliorum potiùs imbecillitati conſulere; de Epiſcopis verò vel perfectis nullus ibi ſermo.

XVIII. Ex quibus omnibus ritè ſupputatis, ſatis iam perſpicuâ in luce poſitum eſt, quàm Hære-



a *Cornel. Iuſtin. &c.*

ctica tua doctrina ſit, quàm conferto intemperiarum, allucinationum, ac deliriorum comitatu ſtipata, quàm flagitioſo ſacrarum literarum mangonio, fraude, imperitiâ, ac malo dolo fabricata, quod initio à me tibi crimini iure datum, luculenter iam demonſtraui.

## Cap. XI.

## Nona Scioppianæ Hæreſis teſſera, noua ac temeraria doctrina de Epiſcoporum paupertate.

I. Ex inope paupertate diues, neſcio quo modo, Scioppi, inſaniarum copia tibi prouenit. Infelix omnino prouentus. Vix enim Patrum Franciſcanorum paupertatem ludibrio admodum inſolenti eleuâſti, quum ecce Epiſcopis quoque omnibus paupertatem ex Patrum Benedictinorum formulâ colendam Stoico ſupercilio imperas, ac ni extemplo pareant, in Orcum cunctos detrudis, Rhadamanthus planè inexorabilis; vel certè vno partu monſtrum vtrumque in lucem edis: monſtrum ſanè deforme, ingens, tætrum, infandum.

II. Neque eſt Vertumne fallax, cur tergiuerſeris, aut obſiſtas. Nam quid tuâ in *Aſtrologiâ, cap.6.7.* atque 8. tam multas è ſacris libris ſententias conſarcinas, niſi vt Epiſcopos iuxta & Benedictinos pari paupertatis lege teneri doceas? quid ſibi ea volunt, quæ inibi *cap.8.pag.29.* enodatè ſcribis: *Paupertas igitur, quam Epiſcopi, velut perfecti præſtare debent, quamq; filijs ſuis S. Benedictus in Regula imponit, verè Euangelica eſt, & Apoſtolica,* niſi paupertatem Epiſcoporum eodem prorſus loco numeroque, ac Benedictinorum eſſe habendam? Quod ex illo Chriſti Domini conſilio Matth. 10. *Nolite*

*lite possidere aurum, neque argentum*, tum alijs ex pronuntiatis *cap.5.* eiusdem *Astrologiæ pag.* 18. & 19. contendis, voluntariam paupertatem ijs, qui initio testimonium fidei Catholicæ præstare cupiunt, esse pernecessariam, & si qui talem paupertatem non experiantur, testes idoneos minimè esse, neque cum Christo colligere, vt Pastores animarum, sed spargere vt lupos; nisi vt Episcopos omnes, qui Catholicæ fidei tuendæ, ac propagandæ studere debent, neque tamen huiusmodi paupertati dant operam, probroso conuincio incessas, ac vulneres?

III. At quis te improbus genius, Scioppi, in has intemperias impulit? quæ læua te mens adeò transuersum egit? qu[illegible] furore abreptus, hæc portenta tam flagitiosa cudisti? Quæro de te. D. Benedictus quâ paupertatis compede, alumnos suos ac filios arctari voluit? illâ nempe, vt constat, quæ voto deuincta est, communésque redditus ita quidem participat, vt nihil in cuiusquam priuati mancipio singillatim esse sinat. Ex tripode. Quæro rursum, Episcopi, quum initiantur, votóne paupertatis; sponte, an præcepto adacti, sese obstringunt, atque huiusmodi voto, quò minùs quicquam proprij iure habere queant, prohibentur? Somnia. Quis hæc vnquam somniauit? Fallor. Hæretici Manichæi tuis hisce deliramentis non obscurè iam olim proluserunt, tuque pro tuâ ingeniosâ sollertiâ Hæreticorum rudera euderandi, antiquam cramben pronuper recoxisti. Nam tametsi illi voti religionem Episcopis nominatim, vt tu, minimè iniecerunt, generaliùs tamen Clericis omnibus iure temporalia bona possidendi, quemadmodum M. Antonius Columna Marsilius I.C. atque Archiepiscopus Salernitanus *part.3. de Ecclesiast. Redditũum origene, & iure, cap.22. nũ.27.* Dominicus Sotus *lib.10. de Iust. quæst.4. art.1.* & Petrus Sotus *de Instit. Sacerd. Lect.2.* tradunt, interdixerunt.

xerunt. Quem manifestarium ac pudendum errorem, iam pridem à Patribus in Concilio Agathensi fuisse iugulatum, apud Doctores in confesso est. At tu hunc ipsum si non integrum, saltem dimidiatum, dum facultatem cuiuscunque rei familiaris proprio nomine possidendæ singulis Episcopis ex æquo, ac singulis Benedictinis aufers, his quidem rectè, at illis perperam, denuò effodiendum existimâsti.

IV. Cum Manichæis quoque VVicleffus, Hæreticus pariter insaniens, quo argumento cuncta bona Ecclesiastica, nisi illo Christi Domini enuntiato, malè intellecto: *Nolite possidere aurum, neque argentum*, vt Thomas VValdensis *lib. 4 doctrinæ fidei art. 3.* ostendit, arietat? Tu hic succenturiatus, indidem prorsus arma subdolè petens, vnumquemq; Episcoporum, fortunarũ dominio (quod singulis Benedictinorũ, voto paupertatis solemni omnino aboletur, quibus tamen eosdem Episcopos pares facis) Hæretico planè ausu abdicas. Quid enim in Catholicâ Ecclesiâ peruulgatũ magis, quàm Episcopos in bonorum temporalium possessionem venire, pecuniæ dominos fieri, patres esse rerum suarum? An non olim in Concilio Agathensi *cap. 48.* palàm factum est, Episcopis ius fasque esse testamenta conscribendi, hæredes nuncupandi, cui libuerit, sua legandi? An non à Gratiano in alteram *Decreti* partem 12. *quæst. 1. cap. 19.* eiusmodi scitum hisce perspicuis verbis relatum legimus? *Episcopi de rebus proprijs, vel acquisitis, vel quidquid de proprio habent, hæredibus suis, si voluerint, derelinquant.* An non complures aliæ tum Conciliorum, tum Summorum Pontificum tabulæ, quas Bellarminus *lib. 1. de Clericis, cap. 26.* recitat, bonorum dominium Episcoporum apertè asserunt? An non plurimorum etiam Seculorum vsus, & consuetudo idem planè ijsdem tribuit? An non Sanctissimi quoque Antistitum

ſtitum proprijs quondam etiam redditibus fruebantur. Nihílne verò propriarum poſſeſſionum Athanaſio fuit, nihil Burcardo, nihil Edmundo, nihil Epiphanio, nihil Irenæo, nihil Eteluoldo, nihil Carolo, nihil tot tamque multis alijs Epiſcopis ſapientiâ, integritate, ſanctitudine florentiſſimis? Quis id mentiri auſit? quis non vereatur, ne tam inconſultum mendacium ab omni vetuſtatis memoriâ, cunctisque Annalium monumentis obruatur? Quid? D. Ambroſius *Epiſt.*33 *ad Marcellinam*, nónne diſertè teſtatur, ſe, quum rogaretur, vt templum vnum Arrianis indulgeret, promptè patrimonium ſuum obtuliſſe, patrimoniū autem Chriſti tradere noluiſſe? Ipſemet Theologorum Coryphæus D. Thomas nónne ex deſtinato quęſtionem proponit. *Vtrum Epiſcopus poßit habere proprium*, eamque dilucidè ita definit? a *Dicendum, quod ad ea, quæ ſunt ſuperogationis, nullus tenetur, niſi ſe ſpecialiter ad illud voto aſtringat. Manifeſtum eſt autem, quod viuere abſque proprio, ſuperogationis eſt. Non enim cadit ſub præcepto, ſed ſub conſilio. Vnde Matth.*19 *quum dixiſſet Dominus adoleſcenti:* Si vis ad vitam ingredi, ſerua mandata: *poſteà ſuperaddendo ſubdidit:* Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus. *Non autem Epiſcopi in ſua Ordinatione, ad hoc ſe obligant, vt abſque proprio viuant; neque etiam viuere abſque proprio ex neceßitate requiritur ad paſtorale officium, ad quod ſe obligant. Et ideò non tenentur Epiſcopi ad hoc, quod ſine proprio viuant.*

V. Quæ omnia quum ſint, apud Catholicos exploratiſſima, quæro, Scioppi, ex te; vbi aliquis in Epiſcoporū Ordinem cooptatur, dominióne ſuorum bonorum, quæ priùs habebat, excidit? Quid ais? Negas? ergo teipſum mendacij, quum Epiſcoporum paupertatem eandem, ac Benedictinorum tam operosè conſtituis, palàm conuincis. Singuli



a 2.2. *quæſt.*185. *art.*6.

guli quippe Benedictini, ſimul ac Paupertatem Deo ritu ſolemni vouerunt, quouis bonorum ſuorum iure, quo antè potiebantur, penitùs exuuntur, vt compertum eſt: Epiſcopis verò, quum inaugurantur, nihil deinde iuris, nihil bonorum deperit, vt probatum eſt, & tu hîc das. Igitur mendacis ſycophantiæ omnino teneris. An dominio fortunarum, vbi infulam ſumunt, orbantur? Hoc enimuerò tibi, vt tuo mendacio laruam inducas aliquam, neceſſariò comminiſcendum. At non minùs impudenter, quàm imprudenter Hæreticam tuam perfidiam, qui inſolentem adeò opinationem contra iuſſa Pontificum, contra Sanctiones Conciliorum, contra Patrum decreta, contra Doctorum omnium ſententiam in Chriſti Eccleſiam, Hæreticorum iuratus aſſecla inuehis, in propatulo collocas, vt ex rationibus & documentis antè ſubductis certò perſpectum eſt.

VI. Nequaquam, inquis. Chriſtus Dominus auri argentique abſtinentiam Apoſtolis, quorum vices Epiſcopi in Eccleſiâ Catholicâ obeunt, *Matth.* 10. indixit. *Nolite*, inquit, *poßidere aurum, neque argentum*. At quomodo tam expreſſo Chriſti imperantis præcepto obſequantur Epiſcopi, niſi quæcunque patrimonia ac bona à ſeſe ablegent, neque ſecus, ac Benedictini Patres, depauperentur? At quid agis, Scioppi? non cernis, cauſſam tuam à teipſo iugulari? Scitor ex te. Vetátne Chriſtus illo interdicto, ne vlla auri argentique poteſtas neque penes Apoſtolos, neque penes horum ſucceſſores Epiſcopos in perpetuum ſit? Vetat? nulla igitur neque ab illis, neque ab iſtis bona poſſideri, ne promiſcuè quidem, ne dum ſingulatim potuiſſent, neque adhuc poſſent, quum Chriſtus eiuſmodi edicto nihil exceperit. Quæ ſanè VVicleffi Hæretica amentia fuit, tibi etiam, qui Epiſcopis & Benedictinis communia bona

per-

permittis, infesta. Adde quod, si ita peruersè illud Christi monitum accipiendum est, vt tu vnà cum Hæreticis auctor es, ipsimet Apostoli, qui pecunias à Christianis in stipem collatas, quo sese, & alios alerent, vt ex *cap.* 4 5. & 6. *Actorum* liquet, ceperunt, graui se crimine temerati illius præcepti obstrinxissent, quod nemo nisi Hæreticus tibi geminus, effutiuerit. Nec tu ipse profectò, qui huiusmodi paupertatem cordi non habes, neque auri argentique abstinentiam, nisi quum tuus vidulus penitùs exaruit, profiteris, idoneum Iesu Christi testem, etsi talem maximè te iactas, præstare potes. Non vetat? ergo tuo Hæretico transfugio asylum nullum reliquum est.

VII. Porrò ad pinguem tuam istam inscitiam pellendam, impudentiamque componendam disce primùm ex D. Hieronymo, *a* vt notat D. Thomas, *b* illis Christi verbis Concionatores doceri, ne Apostolicum munus lucrandi animas, humanæ sapientiæ, atque eloquentiæ negotium præcipuum existiment. Disce deinde ex D. Augustino, *c* ea Christi verba non tam præcipientis, quàm permittentis fuisse, vt integrum esset Apostolis sine auro argentoque ac alijs sumptibus ad Euangelium ferendum propagandumque proficisci, quum eos sumptus illi ipsi, quibus id intulissent, essent vltro largituri. Quocirca statim ibi subdit: *Dignus est enim operarius cibo suo.* Quanquam non prohibet, si aliquis vel proprijs impensis Euangelij stipendia facere velit, quin possit, vt Paulus 1. *Cor.* 9. exemplo suo præstitit. Disce denique ex D. Ioanne Chrysostomo, illud Christi Domini qualecunque mandatum non generatim ad cunctos Apostolicos viros pertinere, sed vnicâ illâ Apostolorum ad Iudæos legatione circumscribi, quò in eâ

 experti,

a *Ibid.* b *Loc. cit. ad* 2. c *Lib. de Consens. Euangel. in ea verba Matth.* 10. d *Ibid.*

experti, victum sibi sine proprijs sumptibus præberi, ad confidendum diuinæ illius virtuti excitarentur. *Ex quo tamen,* inquit S. Thomas, *a non obligabantur ipsi, vel successores eius, vt absque proprijs sumptibus Euangelium prædicarent. Nam & de Paulo legitur* 2. Corinth. 11. *Quod ab alijs Ecclesijs stipendium accipiebat ad prædicandum Corinthijs, & sic patet, quod aliquid possidebat ab alijs sibi missum. Stultum autem videtur, quod tot Sancti Pontifices sicut Athanasius, Ambrosius, & Augustinus illa præcepta transgressuri fuissent, si ad ea seruanda se crederent obligari.* Vnde Hæretica tua imperitia, ac stropha sat superque reuincitur. Sed ad aliam modò pergamus.

a *Ibid.*

## Cap. XII.

### Decima Scioppianæ Hæresis tessera, falsa doctrina de precibus, ac meritis contemplantium.

I. Etsi piceatas tibi esse manus, Scioppi, non me fugit; adeoque Episcopos omnes cunctis diuitijs, ac patrimonijs interuertere (fortasse quod argentum aurumque tuis præstigijs, minùs, quam velles, copiosum ab ijs eblandiri potuisti) quanquam inauspicato, frustratoque, vt ostendi, conatu, studuisti: nesciebam tamen te adeò facinorosum ac perditum euasisse, vt vel ipsi Deo easdem manus inijcere scelestissimè auderes, nisi me tuum incorruptum chirographum id me planissimè docuisset.

II. Non longè abeo. Ipsa tum *Anatomia* (quid nisi immanis carnificina, ex famæ atque existimationis tot innocentium lancinatæ sectionibus coagmentata?) vt perfidiæ atque impudentiæ totas

tas habenas immittit, ita Dei interminatam potentiam turpissimè cædit, angustissimè marginat, intra lineas flagitiosissimè coërcet. Quippe preces contemplantium tanto in pretio illic habes, vt Deum ijs obsistere, aut contra horum cogitationes quicquam mouere posse, rotundè neges. Sed ne queraris, Punicâ fide, quid sentias, me interpretatum, tua tibi verba syllabatim enumero: *Quumq́; quo plus quis Deum amat*, inquis, a *tanto plus ab illo diligatur, sic fit, vt contemplatiui velut gratiosissimi eius familiares omnia apud illum poßint; imò etiam Deus nihil poßit contra ipsorum non modo vota ac preces, sed etiam cogitationes.* Scio equidem pleraque hominibus, quæ supra naturæ totius vires sunt, per hyperbolen tribui. Sed noui quoque ab eo, qui pensiculatè loquitur, vocem aliquam adijci, quæ figuratum loquendi genus indicet, simulq́ue leniat. Fateor in oratione mentem potiùs scribentis, quàm verba, nonnunquam pensandam: Sed, quum aliqua grauis circumstantia, ita omnino iubet. Non ignoro Apostolum b denuntiare, se *omnia posse.* At non excidit, quod mox attexit; *in eo, qui* illum *confortat.* Cæterùm quod tu adeò absolutè ac simpliciter, tantâq́ue confidentiâ pronuntias, Deum *contra contemplatiuorum non modò vota & preces, sed etiam cogitationes nihil posse*, tam apertè falsam, impiam, omninoq́ue Hæreticam tuam doctrinam prodit, quàm manifestò diuinæ Scripturæ passim testantur, Deum *omnia posse*, ac quæcumque vult, facere, neque vllum voluntati illius posse obluctari.

III. Interrogo enim te, Scioppi, sine fuco, ac fallaciâ. Contemplatorum aliquis potéstne aliquid velle, quod Deus non velit? quippini? quid intercedit? quid vetat? potest? sine dubio, alioqui

a *In Anatam pag.* 78.
b *Philip.* 4.

qui libero ſpoliaretur arbitrio, & neſcio quas compedes ineluctabiles voluntati in anteceſſum iniectas, pecudis inſtar, quod dictu nefas eſt, experiretur. Vbi verò contemplatiuus, ſeu contemplator aliquid vult, quod Deus non vult, num continuò ita obæratum ſibi habet Deum, vt diſſentire non poſſit? Habet? ergo Deum vel repugnantem trahit. Ergo Deum obſiſtentem cogit. Ergo Deum amiſsâ libertate in vincla compingit, quod impium iuxta ac veſanum eſt. Non habet? Igitur à contemplatiuo diſſidere poteſt Deus, Extra controuerſiam eſt. Diſſideat. Igitur aliquid contra vota & cogitationes contemplatiuorum, quod temerè ac ſtultè inficiaris, poteſt. Quidni enim Deus, quod votis contemplatiui aduerſum vult, poſſit facere? Nemo, niſi Hæreticus compar tuus, ambigat. Poteſt, inquis, Deus à contemplatiuo diſcordare, poteſt aliter agere. At nunquam aliter agit, nunquam diſcordat. Verùm anterides iſtæ, Hæreticæ tuæ præcipitantiæ fulciendæ, ſatis non ſunt. Labant, nutant, ruunt. Quippe non factum diſcordantis Dei vel ſecus agentis, ſed poteſtatem contra quicquam mouendi explicatè negas. *Vt Deus nihil poſsit*, ais, *contra contemplatiuorum non modo vota ac preces, ſed etiam cogitationes.* Ad factum verò quod attinet, quo pacto tu diuinæ voluntatis, contemplatorum votis nunquam refragantis arcana, tam liquidò exploràſti? quando illius Conſiliarius fuiſti? quî tam repentinò tam abditi myſterij interpres ac vates in orbem prodijſti? quibus ex tabulis ſempiterni diplomatis ſtatam hanc legem, Numinis ſuam voluntatem ac potentiam contemplatiuorum nutibus addicentis eruiſti? O delirantis ſenis intemperias! ô furentis nugonis monſtra! Quoties Deus vult pleraque, quæ viri quoque ſanctiſſimi, & contemplationi penitùs deuoti, minimè volunt? Quoties hi

diuinam

diuinam voluntatem exorare non possunt? Quoties Dei iussu complura aliter accidunt, quàm iidem optârint? obsecrauerint? cogitauerint? Testor hîc omnem sacrorum Annalium memoriam. Quid? Ipsemet Dei Filius Christus Iesus, an non ter æternum Patrem, vt amari calicis potionem abstineret, rogauit, & tamen id Pater noluit? Num Orbis Assertorem, quia Pater, quod ab eo rogatus fuit, noluit, minùs contemplatiuis potentem, aut minùs contemplatiuum dices? Id scilicet ad Hæreticæ tuæ impietatis cumulũ deest.

IV. Sed quibus tu documentis tam portentosum de Numine, contemplatiuorum cogitationibus obsecundante, ac sine reluctandi facultate placitum probas, Scioppi? Quasi verò, inquis, statim atque hoc ego proposui, exempla Lothi, *Genes. 19. vers. 23.* Mosis, *Exod. 12. vers. 10.* Iosuæ, *Iosu. 10. vers. 14.* & Iobi, *Iob. 42. vers. 8.* non protulerim. Protulisti, non eo inficias; sed malis auibus, sed tibi infesta, sed aliena caussæ. Quibus enim de viris disputatio à te instituta est? de contemplatiuis certè, si non oblitus es. Et tu mihi inter contemplatiuos recenses Lothum, Mosen, Iosue, Iobum? a Lothúmne, hospitalitatis studiosum? Mosen populi toties tumultuantis ducem? Iosue acerrimum bellatorem? Iobum Dynastam ac principem, multisque propriæ familię curis implicitum? Sic opinor, & milites, & reges, & magistratus, & Prætores, & quique Patresfamilias à te in contemplatiuos translatiuâ operâ transcribuntur; quod pusiones de triuio ingestis certatim thyrsis, digno nimirum plausu actutum excipient. Nam quem tu, obsecro, contemplatiui nomine designas? quem intelligis? an eum quoque, qui precibus aliquid à Deo aufert? auferunt quoque innumeri Christianorum, tametsi contemplationis ignari prorsus,

a *Genes. 19. vt ibi Cornelius.*

ſus, quin plerique etiam improbi, & facinoroſi: quum & libidinoſorum votis quoque, bona temporaria honoris, pecuniæ, valetudinis flagitantium annuat interdum Deus, quò videlicet reſipiſcant. An eum, qui ſoli contemplationi totum ſe impendit? At tales nequaquam fuerunt Iobus, Ioſue, Lothus, Moſes, vt palàm eſt. An eum, qui partim contemplationi, partim actioni vacat? At inſolens omnino hæc tua ſubiecta temerè voti notio, quum non minùs actiuus, quàm contemplatiuus ſit. An verò quia Deus ſemel alicuius precibus cedit, extemplo tu conficis, nihil eum contra contemplatorum vota nec velle, nec poſſe? Sanè tua hæc admirabilis Dialectica, & Theologia eſt, quam vel ruſtici mediaſtini iure explodant. Quid? an Deus Moſis vota & cogitationes omnes ſemper expedito euentu donauit? nunquam fruſtratus eſt? quantâ ille viſendæ Palæſtinæ diuinitus toties promiſſæ cupiditate flagrabat? & tamen eius ingreſſu à Deo prohibitum, & morte præuentum ſacra Hiſtoria *Deuteron.* 32. *verſ.* 49. & *cap.* 34. *verſ.* 4. commemorat. Iobi ſolicitam pro amico orationem non ſurdis à Deo auribus auditam ex *cap* 42. *verſ.* 4. eiuſdem libri compertum eſt. Sed num propterea quicquid à Deo idem petijt, ſemper obtinuit? Imò verò repulſam ſe accepiſſe, teſtis ipſemet locupletiſſimus eſt, *cap.* 30. *verſ.* 20. ita gemebundus expoſtulans; *Clamo ad te, & non exaudis me; ſto, & non reſpicis me; mutatus es mihi in crudelem, & in duritia manus tuæ aduerſaris mihi.* Hæccine autem, Scioppi, demum ſunt Dei contemplatiuorum precibus ſuccumbentis experimenta? Imò pudenda totidem tua mendacia. Iſtáne indubitata teſſera, Deum nihil aduersùs Contemplatorum vota poſſe, quum Moſis, & Iobi, quos tu contemplatiuis accenſes, vota inſuper aliquando habuiſſe certum ſit? Imò manifeſtum delirium

tuum.

tuum. Itáne Mosen, Iobum, & alios adeò actuosos in Contemplatiuorum censu ponis? sed ridiculo tui capitis insanientis ludibrio. Atque huc tandem Hæretica tua doctrina, Dei potentiam contemplatiuorum cogitationibus perpetuò mancipans recidit, tam magno prætereà tuæ inscitiæ, atque ineptiarum auctario locupletata.

V. Sed quid, Scioppi, de contemplatiuorum meritis existimas? quid decernis? quid? omnes planè labores, siue diuinæ prædicationis ministerio, siue sacramentorum dispensatione, Christi, proximorumque caussâ susceptos illorum pretio longè esse inferiores. Nihil te moror. Tua syngrapha è tua *Astrologia* in promptu est. *Vna dies*, inquis, *a homini in contemplatione exacta, multò maiora bona quum ipsi, tum aliis confert, quàm mille dies in actione consumpti, siue quis in scholis doceat, siue in Ecclesia verbi, & sacramentorum dispensatione occupetur.* Satísne dilucidè? Neque minùs perspicuè eodem in libello, idem repetens ferè, *Contemplationi vacare longè Christo gratius* (inquis *b*) *accidit, quàm quicunque labor ipsius & proximorum caussâ susceptus.* At quisnam is labor? paulò pòst ibidem sic enucleas: *c Et quamuis* (contemplatiuus) *tam solicitus non sit, nec erga plurima turbetur, & circa frequens ministerium verbi, & sacramentorum non aquè satagat, ac vita actuosa sectatores, hoc maiorem bene de proximis merendi voluntatem, & facultatem habet.*

VI. Sed vnde, rogo, Scioppi, vnde ad huiusmodi meritorum præstantiam vitæque contemplatiuæ prærogatiuas discernendas, expendendas, attollendas trutinam sumpsisti? vnde examen & lances? Ab oraculo, ais Magni Aquinatis, cuius verba ex 1.2. *qu* 24. *art*.8. in eadem tua *Astrologia cap* 12. *pag.*

a *In Astrologia cap.* 2. *pag.* 9.
b *Cap.* 12. *pag.* 43. c *Pag.* 44.

*pag.44.* hæc refers : *Quando aliquis studium suum deputat ad vacandum Deo, & rebus diuinis : prætermissis alijs, nisi quantum necessitas vitæ requirit; ista est perfectio caritatis, quæ est possibilis in via, non tamen est communis omnibus caritatem habentibus.* Egregiè, præclarè. Hanc ego Theologi doctrinam vltro venerabundus exosculor. Sed quorsum isthæc? Quid hinc tu exprimis? quid extundis? Recitatâ S. Doctoris sententiâ, appingis proximè mirificum è tuo ingenio interpretamentum hisce verbis : *Id est, alij, qui vitam actiuam colunt, seq; saluti proximorum impendunt, habent quidem caritatem, sed non perfectam, vt contemplatiui, adeoq; nec tantam proximos iuuandi voluntatem*

VII. Hóccine verò, Scioppi, docet S. Thomas? hoc sancit? Nimirum Hæreticis solemne est, varia nunc diuini voluminis, nunc veterum Patrum, nunc Catholicorum Doctorum loca ad fucum faciendū, tametsi à proposito quàm longissimè aberrantia, corradere, vulgatas in Christi Ecclesiâ doctrinas subruere, noua & fœda monstra in dies parere, quod tu etiam strenuè æmularis. Dic enim, quæso te, túne D. Thomæ enuntiatum intelligis? tam commodè, ac Iaponum linguam. Fallor. Intelligis, sed peruersè, sed stolidè. An huius iudicio stare vis? detrectare non potes. Tu prior id appellâsti. At tuo ingenti malo perijsti funditus. Num enim singulare atque insigne disciplinarum omnium luminare, eos, qui proximorum saluti procurandæ se deuouent, in censu vitam actiuam ducentium numerat, minoreque caritatis affluentiâ ditatos, quàm contemplatiuos, vt tu exponis, autumat? Itáne D Thomas sentit? Imò toto cœlo euidentissimè dissentit. Atque hi familiares tui doli nequiter à te consuti, hæ tuæ Hæreticæ præstigiæ ac machinæ fraudulenter compositæ sunt, qui improbam tuam doctrinam sacris lite-

ris,

ris, scitisque Pontificum è regione aduersantem, tum animarum procurationi summoperè perniciosam, Doctori Sanctissimo, ac Sapientissimo scelestissimè affingis.

VIII. Dic enim sodes, Scioppi. Christo Domino caritatis modum, & & summam metienti fidémne habes? Et cui, nisi Christo? Rectè: Id saltem præ te fers. Quanquam reapse plus tuo iudicio, quàm Christo, & Ecclesiæ, credis, quum nemo consummatus Hæreticus sit, nisi qui iudicium suum Ecclesiæ, Christique iudicio obstinatè præfert, vt notum est. At quæ Caritas in Christi staterâ præponderat? quæ? an diuinum oraculum tuam vesaniam clarè non redarguit? *Maiorem*, ait, *a hac dilectionem nemo habet, vt animam suam ponat quis pro amicis suis.* Et tu eos, qui proximorum saluti operam nauant, eandemque salutem vel propriâ sanguinis impensâ emptum eunt, non tam perfectâ caritate, ac qui contemplationi tantùm student, præstare, fronte perfrictâ asseueras? At quo pacto Christi dogma apertiùs, atque impudentiùs euerberes? sed mitto id: quanquam Hæreticam tuam mephitim satis redolet. de Christi, & Apostolorum curis te percontor. Quid ij in orbe terrarum egerunt? num in latebras abditi, soli contemplationi vacârunt? Imò Euangelio prædicando, negotiando, propagando, animarum saluti quærendæ, amplificandæque grauissimos labores omni sedulitate, vigilantiâ, & contentione exsudârunt. Quid igitur? Hos quoque, hos, inquam, Christum ipsum, atque Apostolos actiuam dumtaxat vitam vixisse, nec tam perfectâ caritate, quàm meros contemplatiuos, flagrâsse decernes? Hoc omnino necesse est, ne alioqui placitum tuum tu ipse euertas. At id Hæreticam tuæ mentis vertiginem palàm reuincit, ac oppidò ridendam cunctis propinat.

a. *Ioan.* 15.

IX. Quum

IX. Quum porrò manifestæ Christi sententiæ, tum eiusdem Christi, Apostolorumque exemplis tam procaciter illudas, Scioppi, quid Summorum Pontificum Sanctionibus facies? Quàm disertè Innocentius III. *cap licet, de Regularibus* furorem tuum huiusmodi percellit fulmine? *Sicut maius bonum minori præponitur; ita communis vtilitas speciali vtilitati præfertur. Et in hoc casu rectè præponitur doctrina silentio, solicitudo contemplationi, & labor quieti.* Poteràtne Christi Vicarius magis articulatè, consignatiusque tuam insaniam configere? *doctrina silentio, solicitudo contemplationi, & labor quieti*, inquit, *præponitur*: Et tu non expallescis? Ipse D. Thomas, à quo tu suppetias tam inauspicato petijsti, & cum Diuo Thomâ omnis Schola Theologorum quàm explicatè, quàm expertè flagitiosam tuam opinionem iugulat? quàm planè duplex vitæ actiuæ opus distinguit, *Vnum quidem, quod ex plenitudine*, inquit, *a contemplationis deriuatur sicut doctrina, & prædicatio. Vnde & Gregorius dicit in homilia super Ezechielem, quod de perfectis viris post contemplationem suam redeuntibus dicitur psal.* 144. Memoriam suauitatis tuæ eructabunt. *Et hoc præfertur simplici contemplationi?* Quàm validam mox rationem addit, quia *sicut maius est illuminare, quàm lucere solùm; ita maius est contemplata alijs tradere, quàm solùm contemplari?* Quàm partitè alterum statim actiuæ vitæ opus explanat, *quod totaliter*, ait, *consistit in occupatione exteriori, sicut eleemosynas dare, hospites recipere, & alia huiusmodi, quæ sunt minora operibus contemplatiuis, nisi forte casu necessitatis?* Quàm solidè, quàm perspicuè hinc colligit, *summum gradum in Religionibus tenere, quæ ordinantur ad docendum, & prædicandum, quæ & propinquissimæ sunt perfectioni Episcoporum?*

X. Quia

a 2.2. *quæst.* 188. *Art.* 6.

X. Quis igitur fanaticus ſpiritus te, Scioppi, impulit, vt illa D. Thomæ verba è *quæſt.* 14. *art.* 8. iam laudato, tam intempeſtiuè obtruderes? num ibi ſtatum cum ſtatu, aut vitam contemplatiuam cum actiuâ confert? nullo modo, ne per ſomnium quidem, ſed hæc tua palmaris ſeu allucinatio, ſeu nequitia eſt, qui ita falſus animi, alios quoque fallere voluiſti. Quid enim ſanctiſſimus Doctor illic quærit, niſi, *vtrum caritas in hac vita poßit eſſe perfecta?* Quid mox reſpondet, niſi caritatem, quæ hîc comparari poteſt, duplicem eſſe, alteram communem omnibus, qui Dei præcepta cordi habent, alteram verò non communem omnibus, quum *homo ſtudium ſuum deputat ad vacandum Deo, & rebus diuinis, prætermißis alijs, niſi quantum neceßitas præſentis vitæ requirit?* De vitâ autem actiuâ, vel contemplatiuâ, aut de contemplatiuorum prærogatiuis vbi mentionem eo loco facit? vbi vel obliquè aliquid huiuſmodi perſtringit? Nuſpiam omnino. At quid illa S. Thomæ vſurpata locutio, *ad vacandum Deo, & rebus diuinis*, ſibi vult? Tibi quidem, qui vitam tuam nugis Grammaticis nugandis contriuiſti, puram putamque contemplationem ſonat, aliàs telum tuum plumbeum prorſus, ac nullum foret; atqui cui cor ſapit, intelligit, eam ad illum quoque pertinere, qui Euangelij lucem populis infert, & proximo ſacramenta adminiſtrat. An non enim id Deo maximè, & rebus diuinis vacare eſt? Profectò Catholici omnes hoc ſciſcunt, Tu, qui præfractè negas, ad Hæreticos tuos congerrones hinc deſubito faceſſe.

CAP.

## Cap. XIII.

## Vndecima Scioppianæ Hæresis tessera, impia atque execranda doctrina de diuiduo Religionis, ac Virtutis à Politicis contubernio.

I. Sed linquamus Religiosos Ordines, linquamus Episcopos, atque ad Politicen modò gradum faciamus, quam à te quoque, Scioppi, per Hæreticam fraudem turpissimè esse pollutam, ego sanè fero indignissimè, & iure optimo criminor. Quanquam enim, à quo Hæreticorum eruditus, *Pædiam Politices*, seu *Suppetias Logicas*, quas vulgâsti, elucubraueris, nescire me fateor, hoc tamen habeo compertissimum, te eo in libello Macchiauelli iuratum patronum, per eiuratam Catholicam Religionem palàm agere, ostiumque ingens cuicumque sceleri, atque Hæresi patefacere, quod nemo, nisi Hæreticus planè audet.

II. Quis enim te spiritus, nisi Hæreticus ita dementauit, vt curam omnem pietatis, ac religionis à Politicâ arte penitùs relegares? vt munus describendæ fœditatis Tyrannidis, quò ab hac vel occupandâ, vel retinendâ hominum animos deterreat, ab eâ alienissimum esse scriberes? vt si Politicus, *Principem verè pium ac religiosum esse, quò Deum sibi reddat propitium, & æternâ felicitate potiatur; non autem pietatem, & religionem præ se ferre, id est, id agere iubeat, vt qualis est, pius nimirum & religiosus, talis etiam ab alijs existimetur*; tanquam aliena tractantem accuses; vt *in Theologia & Morali Philosophia similia* de Pietate, & Religione *præcipi debere, non in Politica: nisi contra quàm ratio à Deo nobis data dictat, scientiarum, artiumque fines tollere, & apedeusiæ confusioni, tandemque obscuritati & ignorantiæ*

*ignorantia munire viam velimus*, impotenter exclames? vt Politicum, *si tractet de Principatu maximè communi & vsitato, neque si eum non semper iuris & æqui siue honesti curâ, sed vbi sit occasio, violentâ, astutiâ, ac perfidiâ seruari doceat*, minimè peccare, nisi fortè *talem principatum laudet, quum laudabilis haudquaquam sit, sed multis modis iniurius, & infamis*, dolo malo decernas? vt *ineptum* esse, & *imperiti Iudicis, Politicum reprehendere, quòd Tyranno imperium conseruare cupienti non veram pietatem, sed simulationem pietatis, & virtutis præscripserit*, insanè vocifereris?

III. Hæ sunt tuæ, Scioppi, Hæreticæ strophæ, hæ technæ, hæc decipula, sed è denso inscitiæ, ac nequitiæ tuæ cœno fœdè conflata. Nam vt ab vltimis ordiar, quotusquisque sapientum est, qui Politicos, eapropter in crimen vocet, quòd Tyrannidem iniustitiâ, simulatione ac fraudibus conseruari tradant? An non Dialectici quoque sophismata è varijs vocum, sensuumque fallacijs concinnari, Theologi scelera damnatis corporis animique illecebris perpetrari; Philosophi monstra, naturæ seu exuberantis, seu deficientis vitio, gigni; cuncti pariter artifices varia peccata artis multiplici prauitate fieri docent? Quis hos idcirco carpit? quis arguit? nemo. At eam ob caussam probi Politici dicam improbis scribunt, quia quum veræ reconditæque Politices magisterium ambitiosè profiteantur, tum veri Principis, optimæque Reipub. formam à se describendam apertè polliceantur, datam fidem perfidiosè fallunt, & falsa & maximè noxia insidiosè supponunt, iudiciumque quà de agendis, quà de fugiendis malitiosè corrumpunt.

IV. Cæterùm tua, Scioppi, fraus illa capitalis est, quòd simulationem virtutis, neglectum honestatis, ac vtilium vitiorum studium ceu necessarium ita præscribi iubes, vt de Tyrannidis turpi-

tudine nihil memorari patiaris, & si quis hanc vituperet, violatæ methodi Politices reum, ignorationi, obscuritati, & confusioni viam munire, illico pronunties. Sed manifestæ [illegible]emperiæ re agitant. Quid enim tam singularum artium proprium, quid tam ratum fixumque, quàm vera principia, caussas, & leges, ex quibus constant, primùm explicare; deinde aduersa vitia & peccata, quia oppositorum eadem est disciplina, indicare; tum illorum honestatem ac pulchritudinem amplectendam, istorum turpitudinem, sordesque vitandas monere? Quod Grammatices munus est? Rectæ locutionis regulas primùm explanare, mox rectę locutionis pręcipua vitia, Solœcismum, & Barbarismum; tum eas accuratè obseruandas, hæc diligenter cauenda sancire. Quæ Dialectices prouincia? priùs de legitimâ arguendi disserendique ratione, mox de fallacibus syllogismis agere; illam probare, istos explodere. Quod Rhetorices officium? persuadendi præcepta antè exponere, ac laudare; deinde errata, quæ ijs aduersantur, detegere, ac declinanda statuere. Quidni igitur & Politice primùm incorruptæ Reipub. formam, leges, principia, & caussas proponat, ac prædicet; exinde verò corruptæ vitia & peccata aperiat, ac detestetur? Verùm ad hæc artium flagitia carpenda, eorumque fœditatem colorandam vehementiore stylo, aut declamatorijs lateribus opus sanè non est. Nam quum bono ab artifice artis piacula intento digito produntur, simul & illorum turpitudo, quam totam in recessu ab artis regulis sitam esse perspectum est, denudatur.

V. Hinc tua Hæretica fraus, hinc tua versuta fallacia manifestò se pandit, Scioppi, qui Lectori venenum impiæ doctrinæ suaue admodum, ac mustulentum propinans, apertè vetas, Tyrannidem

à Poli-

à Politico Scriptore reprehendi, neque fers eam ceu vitiosum imperij genus, ac proinde fœdum, nefariumque delineari, ac perstringi; sed improbè doces, quibus illa modis conseruetur, omni eius turpitudine omnino dissimulatâ, disceptari tantummodò, nihilque prætereà, oportere. Quin etiam prauam principatûs formam maximè communem atque vsitatam, non tam iure ac legibus, quàm vi, ac dolo vtentem, non velut prauam corruptamque, sed ceu legitimam, consectandamque imprudenter obtrudis, vt paulò antè tuis è verbis palàm expressi. Vnde porrò tu, vnde hoc cœnum inquinatissimum, nisi è Macchiauelli lacunis eruisti? An non is quoque *lib. 3. de Repub. cap.* 41. vnà tecum Auctor est; *Quum agitur de conseruanda Patriæ libertate, nihil esse debere, quod animos nostros in aliam sententiam pertrahere queat. Neque ab hoc scopo auertere quenquam debere iusti, iniusti, crudelitatis, aut misericordiæ, non denique laudis & ignominiæ notam?* At non hæc ipsa quoque mens tua planè amentissima est? an non hæc numero verba à te etiam perscripta sunt? *Nihil igitur peccat Politicus, si tractet de principatu maximè communi & vsitato, neque si eum non semper iuris, & æqui siue honesti curâ, sed vbi sit occasio, violentiâ, astutiâ, ac perfidiâ seruari doceat.* At quid horum omnium consequens necessariò est, nisi, vt si fortè ad statum Reipub. seruandum, augendum, vel locupletandum è re sit, & conducibile, Hæreses Hæreticosque admittere, alere, fouere, Christo, & Christianæ religioni terga vertere, Deum & pietatem omnem penitùs expectorare; tu cum tuo Magistro Macchiauello huiusmodi facultatem non modò vltro ac liberaliter indulgeas, sed præcipè etiam ac seuerè imperes? sed quo furore agitatus? Hæretico. quâ auctoritate subnixus? Hæreticâ. Quo typhone incitatus? Hæretico,

VI. At enim Tyrannidis, sceleſtique Principatus antidotum è Theologiâ, Catholicęque doctrinæ inſtitutione peti iubes: Politicosque eſſe Chriſtianos quidem ac probos viros oportere, ſed tales non à Politice, ſed à Theologicâ Scholâ, à Catecheſi, Ethicâque arte conformari contendis. Verùm quis adeò cœcutit, *a* etiam mero meridie, vt Hæreticam tuam iſtam ſtropham facilè non diſpiciat? cui palatum ita ſtupidum, vt non ſentiat ſub melle venenum? quis adeò bardus & fungus, vt non agnoſcat ſub pelle ouinâ lupum? Quantæ enim infamiæ nomen ipſum Politices, Scioppi, in primis ſubijcis, quam nihil honeſtatis ſuos intra limites habere, adeoque impia etiam conſilia cum diſciplinâ Chriſtianâ, & bonis moribus pugnantia, modò ad conſeruationem bonorum fortunæ, quibus tota ratio ſtatus pſeudopolitici circumſcribitur, aliquid conferant, durâ quadam neceſſitatis lege ſuſcipere ſtatuis?

VII. At tu hanc infamiam inſuper habes, infamiæ tot nominibus iam obnoxius. Nihil mirum. Verùm dum cuncta pietatis ac religionis principia ſeu præcepta Politicæ omnino interdicis, atque ad Theologiam, ad Catecheſin, Ethicenque ablegas, quis non animaduertit, peccandi effrænatam licentiam Politicis abs te concedi, imò & neceſſitudinem prorſus imponi? Fateríſne, Scioppi? fateris? Fatere etiam te vnà cum Macchiauello, atque Hæreticis, qui hæc ſolemnia inſanitis, vrendum. Inficiaris? At Politici, quos tu ita inſtituis, vt nullam honeſtatis ac religionis, vtpote rerum ab officio & inſtituto eorum alienarum rationem habere, ſed eò ſolùm ſpectare velis, vt externæ proſperitatis ſtatum tueantur; quæcunque huiuſmodi fini quoquò modo erunt accommodata, iuſta, vel iniuſta, licita, vel illicita, neceſ-

*a Ex Wangnereckio in Vindicijs lib. 2. cap. 4. §. 2.*

necessariò, te præceptore, amplectentur. Quid enim? iniusta, atque illicita vitabunt? ergo iustitiæ ac virtutis rationem habebunt, quod tu prohibes, & ab officio Politici abhorrere tradis. Non vitabunt? ergo, nisi à Politici officio à te præscripto eis volupe sit, discedere, te suasore atque impulsore coguntur delinquere, nullumque scelerum genus vel conditionem defugere.

VIII. Dásne manus, Scioppi? an adhuc abnuis? non cernis, quàm adducto morosóque supercilio Politica ista natio, quam seris, Theologos velut libris, pluteisque affixos, nec rerum publicarum intelligentes contemnat? quàm fastidiosè Catechesis documenta tanquam se indigna repudiet? quàm arroganter Ethices rationem posthabeat? Et quî tandem Politici, quæ extra religionis ac virtutis pomœrium contra ius & fas Reipub. gratiâ sciscunt, ad Theologiæ, Catechesis, vel Ethicæ normam corrigent? Corrigent autem? Imò ne corrigere quidem possunt, si Politicorum Legibus à Macchiauello latis, atque à te confirmatis parere velint, quandoquidem hæ ditionem imperiumque quacunque demum ratione tueri iubent, & tum solùm, vbi commodum est, honestatis specie ceu laruâ flagitia occulenda decernunt.

IX. Quâ philosophandi peruersâ ratione velles nimirum, Scioppi, vt varia librorum genera, nequitiæ ac virtutis contubernio penitùs diuisa per manus populorum volitarent; vt nonnulla volumina Politicas fraudes vitiorumque turbam ad regni iura propaganda opportunam explicarent, nihilque religionis, aut honestatis, quod ijs incommodaret, olerent; alia verò Catholicæ doctrinæ institutiones, ac leges inculcarent. Pari quoque ratione, ne artium, & scientiarum fines perturbentur, præcipies, vt còdices puras libidi-

num impuritates, quotquot infamis Venus in lustris vnquam inuênit, Venereo ſtylo, quanquam ſine laude, tamen ſine vllâ etiam huiuſmodi flagitiorum damnatoriâ tabellâ narrantes, liberè ab omnibus legantur; hinc ſeriò cauſſatus iſthæc omnia probra ab arte explendæ voluptatis Venereæ poſtulari; hinc morum caſtitati ſat cautum ratus, quia luxuria omnis à Catechiſmo proſcribitur. Eodem pacto annues etiam, vt Hæretici libri Hæreticâ lue infecti vulgo habeantur vænales, paſſimque à cunctis peruolutentur, nullâ ipſarum Hæreſum de turpitudine adlitâ notâ, contentus eas à vindicibus religionis Scriptoribus, ſepoſito Controuerſiarum agmine oppugnari. Sed quo tandem fructu, Scioppi? quo operæ pretio? quo conſilio? Nempe vt Chriſtianæ animæ epoto priùs inſanæ Politices, libidinis, atque Hæreſeon veneno, deceptæ ac dementatæ pereant; quàm amuletum vllum aliunde vel medicinam à Theologiâ, Catecheſi, vel Ethicâ ſibi adhiberi patiantur, quin etiam, vt vbi ea aconita primùm hauſerint, antidotum, vel alexipharmacum deinde nullum velint accipere. Vnde Macchiauellica tua fraudulentia, Hæreticaque malignitas luculenter ſatis dilucet.

X. Sed adhuc reclamas, iniuriamque tibi fieri quereris, quum tuo in *Suppetiarum Logicarum* libello diſertè moneas: *Prudentiæ methodum, cui non tam veritas, quàm certa vtilitas eſt propoſita, non modò permittere, ſed etiam exigere, vt in Politica tradendâ etiam deformitas, ſeu turpitudo tyrannidis deſcribatur; ad eamq; auertendam verba conferantur.* Video, quam in ſpiram te colligas, Scioppi, ſed fruſtra. Huiuſmodi enim tuum malagma veneno, quod totâ illâ libelli diſſertatione propinas, diluendo ſatis non eſt. Nam ſi ex prudentiæ methodo Tyrannidis turpitudo & deſcribenda, & culpanda, & execranda eſt; quid tecum ipſe ſtultiſ-

ſimè digladiaris, teque ipſum fatuæ imprudentiæ, qui Scriptores illos, qui eiuſmodi prudentiam cordi habent, ac præ ſe ferunt, reprehendis; qui verò negligunt, laudas, omnino conuincis? Sed alia, inquis, methodus artis, alia methodus prudentiæ eſt. Non inficior. Quid tum poſteà? hæc ſcilicet alia tua pinguis allucinatio eſt, qui methodum artis methodo prudentiæ repugnare, veramque artis doctrinam hominibus detrimentum importare cenſes, dum hîc methodum prudentiæ exigere ais, vt falſæ Politices fœditas ob oculos ponatur, verbisque exagitetur; quam tamen methodum methodo artis aduerſari ſuprà expreſsè docueras. Inconſultiſſime mortalium, bona eſt omnis ars, rectæque rationi, niſi vitietur, ac peruertatur, conſentanea. Qui igitur artis methodus hominum vtilitati, cuius gratiâ cunctæ artes repertæ ſunt, quamque prudentia ipſa maximè ſpectat, refragetur? Obeſt quidem, non nego, & ſanè plurimum, ſi artis corruptelæ, & vitia pro veris artificijs, non oſtensâ eorum turpitudine, atque à regulis artis aberratione, à Scriptore Politico Lectori ingerantur, eoque magis, quo plures illecebras ars deprauata habet, vt Politice, imperio, gloriâ, opibus, quibus homines vitioſi, atque ad nequitiam proni, facilè illaqueantur, atque abutuntur, abundè circumfluens. At huiuſmodi tractatio non minùs methodo artis, quàm prudentię deuia, atque infeſta eſt, fallendique methodum flagitiosè admodum profitetur. Ex quâ item methodo id quoque deliramenti prompſiſti, quum *prudentia non tam veritatem, quàm vtilitatem eſſe propoſitam*, inibi ſcripſiſti. Nam etſi prudentia in rebus agendis bonâ fide ac ratione probabili frequentiùs (quod ad iudicium directum ſpectat) quàm exploratâ veritate nitatur, nunquam tamen ſciens fallit, aut falſum dicit; neque artium regulis certis, fixisque quidquam deperire ſinit.

XI. Quibus hunc in modum enucleatis, valideque conclusis, satis Christiano Lectori demonstratum arbitror, Scioppi, quàm pellaci dolosoque lenocinio viam ad omnem impietatem, ac scelus sternas, doctrinamque ex Erebo per Macchiauelli ora fusam, improbam perditamque in orbem denuò inuehas, quam quia P. Henricus VVangnereckius sæpius laudatus, editis Vindicijs Politicis egregiè penitusque mactauit, ne actum agam, hîc plura non addo.

## Cap. XIV.

## Duodecima Scioppianæ Hæresis tessera, librorum ab Apostolicâ Sede proscriptorum iterata editio, ac patrocinium fraudulenter arreptum.

I. Libera & promiscua exitialium librorum Lectio quot, & quàm grauia Catholicæ Religioni & moribus vulnera imponat, lacrymis atratoque habitu potiùs innuere, quàm atro calamo enumerare possumus. Cui grassanti pesti vt tempestiuè obuiam irent Ecclesiæ Summates, quum multa apposita remedia aliàs sapienter adhibuerunt, tum illud postremo omniū præsentissimum Concilij Tridentini *a* Patres, ac deinceps Pontifices Maximi vnà cum Purpuratorum Senatu præclarè sanxerūt, vt noxijs eiusmodi Codicibus in Indicem diligenter relatis, seuerè cunctis interdiceretur, ijs autem, qui Hæretici, vel cujuscunque alterius Auctoris volumen ob Hæresis, falsique dogmatis suspicionem damnatum legere, vel retinere pensi non habent, Pontificiæ Diræ illico experiundæ insuper intentarentur. Quod

cumu-

cumulatè præstitum, ex ipsomet librorum prohibitorum Indice, huiusque Regulis, præsertim x. tum ex cotidianis experimentis liquet planissimè.

II. At ego commodùm ex te iam quæro, Scioppi, quam tu reuerentiam huic Indici habueris, quâue religione Apostolicæ Sedis interdictis parueris? Quid moraris? Quid cachinnis ora distorques? At subolet iam, quò tua hæc ridendi licentia pertineat. Rides nimirum procacissimè, neque miror, quum iam pridem Apostolicam Sedem à te euerberatam, vniuersæ Ecclesiæ Suffragia erroris insimulata, Pontificiam auctoritatem ludibrio habitam, Religiosos Ordines exagitatos, ipsosmet Cœlites solenni ritu consecratos sacrilego ore esse incestatos, productis tesseris quàm exploratissimis, in aperto posuerim, nunc tibi de vetitis libris improbè vsurpatis religionem intempestiuè à me inijci, frustraq; litem intendi. Pudebit scilicet leuioris dedecoris, qui longè turpissima pudore nullo deuorâsti. Verùm ego ad reliqua Hæretici tui ingenij præiudicia id etiam perfidiæ auctarium addendum, minimeque dissimulandum existimo, te nequitiæ callum vsque adeò obduxisse, vt Codices æternis tenebris, Erebique flammis Pontificiâ sententiâ meritissimò addictos non solùm legeris, atque apud te habueris, sed etiam recuderis, denuoque in lucem dederis.

III. Quod ne inficiari possis, Scioppi, testor inprimis illa *Monita priuata Societatis Iesu*, libellum nempe mendacijs calumnijsque refertissimum, Notobrigæ in Poloniâ sine Auctoris nomine anno cIↃIↃCXII. editum, pauloque pòst ab Episcopo Cracouiensi Petro Tylicki, nec non à Francisco Diotallenio ad Poloniæ Regem Apostolico Nuntio in eodem Poloniæ Regno anno cIↃIↃCXV. damnatum, tandemque à Sacra Indicis Congregatione Apostolico decreto anno proxi-

mo CIↃIↃCXVI. proſcriptum, vt quum Iacobus Gretſerus in Apologiâ aduersùs ea ipſa *Monita*, tum Laurentius Forerus in *Antanatomia*, *ſect*. 6. *num*. 7. & *ſeqq* palàm faciunt. Quàm manifeſtò enim hunc ipſum famoſum, iniurioſumque Codicillum temerè palantem, ſolâ inſcriptione variatum, ſubdoleque inſignitum, *Secretam Inſtructionem*, tuam in *Anatomiam* cooptâſti, iterumque Lectoribus obtruſiſti? Quàm apertè tuam ipſe fraudem retexiſti, eandem *Secretam Inſtructionem* candidè ac ſine fuco & fallaciâ *Monita priuata* in eâdem *Anatomia*, *pag* 61. appellans? Quàm dilucidè hic ipſe dolus à te conſutus, ſi quis *Secretam* iſtam tuam *Inſtructionem* cum *priuatis* illis *Monitis*, quæ in laudato iam Gretſeri Apologetico proſtant, diligenter contendat, vt probè animaduertit inibi Forerus, diſſuitur, ac reuincitur. Prætereà Commentarium *de Morbis Societatis*, *eiusq; cauſsis & remedijs*, ſuppoſititium inuidi Calumniatoris fœtum, Ioannique Marianæ perperam adſcriptum, publico Eccleſiæ iudicio ceu detrimentoſum, atque inteſtabilem iam dudum, vt ex eodem prohibitorum Codicum Indice paret, nullâ prorſus obductum laruâ, quanquam malè deartuatum in eandem tuam *Anatomiam* infarſiſti, & cum iſtâ typis vnà exprimendum, vt tum in hac, tum in Foreri *Antanatomia* a intueri licet curâſti. Rurſum eandem *Anatomiam*, *Actionem Perduellionis* tametſi velut nocentes, falſique dogmatis ſuſpicione laborantes libros à Purpuratorū Patrum auguſto Senatu Apoſtolicâ auctoritate perculſos, atque in damnatorium illum Indicem redactos, vt tum ex Foreri *Mantiſſa*, *ſect*. 4. tum ex meis *Vindicijs*, *cap* 14. §. 9. perſpectum eſt, vidiſti; nihilominùs in duo alia famoſa volumina, in *Arcana Societatis Ieſu*, atque in *Relationem Alphonſi de Vargas* ijſdem planè mendacijs & calum-

a *Sect*. 7.

nijs

nijs ſcatentia magnam partem tranſcripſiſti, ac de integro in lucem anno CIƆIƆCXXXV. emiſiſti. Sed quâ, obſecro, Scioppi, Epiſcoporum, vel Sacrorum Quęſitorum pręuiâ cenſurâ? nullâ. Quâ Magiſtratus, aut Præſidum facultate? nullâ. Quibus in oppidis Catholicorum? nullis. Eas quippe ferales Satyras, ac Lœdorias, quas ſuprà *cap* I. recenſui, ſine vllis loci, Auctoris, atque editoris nominibus, aut adumbratis fictisque dumtaxat ad fraudem faciendam adſcriptis, & ſine vllâ Antiſtitum approbatione flagitioſiſſimè euulgâſti; in quibus quàm multa de rebus ſacris peruersè diſſeras, quàm varia diuinæ Scripturæ ſceleſtè corrumpas, quàm malignè omnia ad Religioſi Ordinis, ac Religioſorum Virorum contumeliam, graui admodum proborum Catholicorum offendiculo, collinees, nemo ſibi, niſi qui illas peruolutauit, facilè perſuadeat, neque hîc mihi otium eſt, pluribus ea explicare.

IV. Verùm etſi ob hæc piacula tam magna adeoque perniciabilia tibi Catholicus quiſque grauiter ſuccenſere debet, Scioppi, leuia tamen, & parua iſta omnia ego duco, præut peſtilens omnino fuit, porroque eſt libellus ille, qui Romæ anno CIƆIƆCXXIII. Magiſtro Sacri Palatij, atque Cenſoribus per compoſitam malitiam, vt VVangnereckius perſpicuè oſtendit, *a* circumuentis, cum huiuſmodi elogio à te publicatus eſt;

*Gaſparis Scioppij Cæſarij & Regij Conſiliarij Pædia Politices, ſiue Suppetiæ Logicæ Scriptoribus Politices latæ. Aduersùs ἀπαιδευσίαν & acerbitatem Plebeiorum quorundam iudiciorum.*



*a In Præfatione Vindiciarum Politicarum* §. I.

Nam cui, quęso, Scioppi, nisi Nicolao Macchiauello, impietatis vexillum in Politiâ apertè explicanti, cunctisque improbis Politicis præferenti suppetiæ istæ à te feruntur? Quanquam eâ in *Pædiâ* Macchiauelli clientis tui nomen fallaciosus aduocatus, vt fucum facias, perpetuò dissimules, quis tamen adeò stipes est, vt illius patrocinium maximè, ijsdem suppetijs à te susceptum non animaduertat? Quem fugit, te Macchiauellici nominis, ac libri semper fuisse studiosum? Quis apud eundem Henricum VVangnereckium auritum, a atque oculatum testem, omni exceptione maiorem, non legit, quum Ingolstadij Iuuentus Academica Macchiauelli impietatem, sub annum ↀIↄIↄCXVI. ferè in theatrum daret, te eâ tempestate illic diuersantem acriter propterea indignatum, valdeque ceu de iniuriâ homini innocentissimo publicè illatâ, quemadmodum idem VVangnereckius, qui eâdem in vrbe tum agebat, fidem locupletem facit, questum esse? Quis tuo ex ore varias excusationes, quas Macchiauello gratificari solitus es, à te subinde concinnatas, ac venditatas audiuit, qui illas ipsissimas in tuâ istâ inauspicatâ *Pædiâ*, vt idem VVangnereckius testificatur, non deprehendat? Quid? vbi primùm hæc eadem tua *Pædia* Romæ clanculum in lucem se emersit, nónne in Germaniam â nonnullis ex Italiâ remigrantibus desubito, vt memorat idem Auctor, illata est, ac velut Macchiauelli comperta propugnatio vulgo accepta est?

V. Sed quid ego ista seu præiudicia, seu consectaria in medium affero? In ipsâmet ad *Cardinalem* Ludouisium Epistolâ, cui eiusdem *Pædiam*, seu *Suppetias* despondisti, an non clarè profiteris, te *Politicorum quorundam præcepta, conscio, atque annuente Pontifice, Romæ primùm edita* eâdem illâ lucu-

bratiun-

a *In Præfatione Vindiciarum Politicarum* §. 1.

bratiunculâ *tueri?* Quorum verò, Scioppi, præcipuè Politicorum ea præcepta sunt, nisi Macchiauelli potissimùm, cuius scripta initio adhuc ignota, neque dum tot scelerum manifesta, Romæ primùm, circumscripto Pontifice, in lucem erepsisse feruntur, quibus patrocinium à te destinatum palàm denuntias? Certè quidem *Suppetiæ* istæ *Logicæ* eos in Auctores, qui fraudulentos Scriptores Politicos censoriæ seueritatis notâ maximè inurunt, quam ἀπαιδευσίαν *& acerbitatem Plebeiorum iudiciorum* vocas, intorquentur. At quibus tandem in Auctoribus, quos tacito perstringis nomine, hæc iudiciorum acerbitas à te obseruata est? cur eos non appellas? cur illorum libros non designas? cur aliquod singulare indicium non edis? quinam, rogo, quibus infestus es? Ambrosius Catharinus, opinor, *in Disputatione de libris à Christiano detestandis*, Ioannes Molanus, & Ioannes Boterus in Commentarijs *de Ratione Status*, Petrus Ribadeneyra in *Principe Christiano*, Scipio Amiratus in *Dissertationibus Politicis, ad Tacitum*, Hieronymus Osorius *lib.*3. *de Nobilitate Christiana*, Antonus Posseuinus in *Bibliotheca Selecta*, Iustus Lipsius in *libris Ciuilis Doctrinæ*, tum *ad Lectorem*, tum *lib.* 2. *cap.* 14. alijque similes. Atqui hi viri doctissimi, ac sapientissimi, nec non boni publici amantissimi, Macchiauellum præcipuè, tanquam religionis, iustitiæ, ac virtutis, tum synceræ Politices capitalem iuratumque hostem iam pridem acerrimè insectati sunt; alios verò, vt Ioannem Bodinum, Philippum Morneum, Militem de Lanone ac pariles, quanquam doctrinæ ciuilis pestes quoque teterrimas, tamen vix aliqui, & si aliqui, isti ipsi haud quaquam pugnâ tam decretoriâ, quàm Macchiauellum, adoriuntur; cato nimirum consilio, atque eapropter, quòd præ-

lium, duce proſtrato, penè confectum ſit, cæteraſque copias profligare procliue admodum videatur. Quorum omnium neceſſariò, Scioppi, vt liquet, conſequens eſt, vt ijdem illi viri potiſſimùm, qui Macchiauellum ſummoperè execrantur, acerbitatis à te non obſcurè coarguantur, ac pro iudicijs plebeis habeantur; contra verò Pſeudopoliticis Scriptoribus, horumque Corypħæo Macchiauello, quos à prioribus illis incorruptæ Politicæ vindicibus vapulare palàm eſt, aduocatio officioſa non perplexè commodetur.

VI. Sed perditos rerum Politicarum præceptores, age, Scioppi, hîc tantiſper prætereamus. Idemmet Macchiauellus eorum princeps, an non tibi ita in amoribus, ac delicijs, vt ad illum noxiæ omni ac labi eximendum complura alia, præter has *Suppetias Logicas*, meditamenta elaboraueris? Num hæc ex vano haurio? num in tenebris latent? num temerè diuino? Quid? nónne tu ipſe, etſi illa in lucem mittere tibi hactenus non licuit, eorum tamen titulos diutius clam eſſe noluiſti, ſed in anteceſſum in operum tuorum Catalogo, quem in *humanarum & diuinarum literarum Pædiâ* Patauij anno ciↄiↄcxxxvi. impreſſâ texuiſti, diſertiſſimis verbis proſcripſiſti? An non ibi *pag.* 17. Apologiam à te conflatam prodis, *quâ innocentia Macchiauelli aduersùs Italici nominis hoſtes, aliosq; ſycophantas propugnatur?* An non eodem loco proles tua genuina mox à te agnoſcitur; *Macchiauellicorum operæ pretium, ſiue demonſtratio vtilitatum, quas Reipub. apportat doctrinæ Macchiauellicæ examen, & ad Euangelicæ veritatis normam directio?* An non denique continuò legitimus tuus fœtus illic indicatur, *Methodus de Scriptoribus Politicis, ac propriè de Macchiauelli libris iudicandi, cum ſynopſi libri de Principe Macchiauelli?* At ſicut his in libris Macchiauelli tutelam exporrectâ fronte profiteri

non

non erubescis; ita profectò tantæ impudentiæ atque nequitiæ in *Suppetijs* tuis *Logicis* iam foràs datis, eodem Macchiauello abditè quidem, sed haud dubiè defenso, explicatè prolusisti.

VII. Quid tum verò posteà, inquies, etiamsi Macchiauelli caussæ patronus extiti? quid tum posteà ais, Scioppi? quid tum posteà, etiamsi publicum honestatis prædonem tuearis? quid tum posteà, quamuis iustitiæ euersorem restituere nitaris? quid tum posteà, tametsi vitiorum omnium promum condum operosè tegas ac fulcias? quid tum posteà, etsi huiusmodi functus officio, teipsum Hæreticum, aut Ethnicum, vel cuiusuis Numinis perfidum irrisorem ostendas? Nam quò tandem tuum hoc Macchiauello allatum præsidium euadit, nisi huc planè, vt Catholicam Religionem tuo à pectore exulare, huius loco multiplicem Hæresim tuo in animo hospitari, cunctis sceleribus ostium à te patefieri, iura omnia diuina, atque humana de medio tolli; Deum ipsum quoque de Maiestatis immensæ solio deijci, ac penitùs auerruncari, doceas? At tu hîc summâ excandescentiâ cuncta ista repellis, tibique per immane nefas impingi clamas, & fremis. Sed frustra. Velis, nolis, Scioppi, irretitus es. Curriculo periclitemur.

VIII. Cliens ipse tuus, dextella tua, deliciolum tuum, Macchiauellus nónne omnibus, quæ modò tibi ingessi, criminibus obnoxius est? Quis enim, rogo, ex omnibus improbis ad maiorem veræ Politices perniciem, quàm ipse, incubuit? quis grauiora detrimenta Catholicæ Religioni iniunxit? quis Christianos mores magis labefactauit? Plura sanè flagitiosi Politici, ab honestatis tramite longè deflexa, olim excogitârant; at Macchiauellus cuncta ea in artis formam redegit, quibuscunque delictis vtilitatis, ac virtutis hederam

præ-

prætexuit, nequitiæ omnis deteſtanda magiſteria pro germanæ Politicæ documentis orbi venditauit, Vt verò voti potiatur, quid molitur? Finem, modum, rationesque, Politices turpiſſimè vitiat, illum in fortunæ bonis ſitum pronuntiat, in huiuſmodi bonorum numerum, quicquid dominationi ancillatur, fanda & nefanda omnia, nullo prorſus diſcrimine recipit.

IX. Sed ne generalem hanc accuſationem meam calumniæ arceſſas, Scioppi, agedum ſingularibus exemplis eam illuſtremus. Verùm quia nimis longum eſt, cuncta maleficiorum genera, quibus Macchiauellus tuus ſuis in libris pretium fecit, minutatim hîc enumerare; vnum, alterumue ad ſpecimen abunde erit. In primis res loquitur ipſa, cardinem totius Politices Macchiauellicæ in eo verti, ſummamque ſummarum ab impio inſtitutore cenſeri, vt Princeps ſuæ ditioni conſeruandæ adeò contentè ſemper velificet, vt nullâ cuiuſcunque ſceleris admittendi, dummodò operæ ſit conducibile, religione tangatur, neque vllam improbitatis, infamiæque notam ſubire vereatur. De quo tam execrando placito, decretoque quis poſſit ambigere, Scioppi, qui Principem diſertè ab eo iuberi cernat, a *Vitam tueri, & imperium conſeruare quibuſcunque rationibus, modò honeſti ſpeciem præ ſe ferant?* qui ab eo tradi ſciat, b *Neceſſarium eſſe Principi, vt perceptum habeat, ſi ſe ſaluum velit, quâ ratione poſſit eſſe non bonus?* qui hîc animaduertat, non animæ ſalutem, quam neque bonus amittit, neque non bonus poteſt acquirere, ſed imperij incolumitatem ab ipſo intelligi? qui compertum habeat, ſi virtutes reipublicæ ſynceræ integræque præſtandæ minimè ſuffecturæ videantur, vitia in ſubſidium, ita nequitiâ hominum impellente, euocanda ab illo decerni, adeoque, compluribus

a *In libro Principis cap.* 18. b *Ibid. cap.* 15.

ribus Principum virtutibus vitijsque recensitis, inibi hæc proximè subijci: a *Rem fortè summis laudibus celebrandam, si omnibus his Princeps foret ornatus, quæ ex iam dictis bona existimantur. Verùm quum nec haberi, nec aduersante humanæ vitæ conditione seruari possint, necessarium esse vti eâ prudentiâ, quâ eorum infamiam fugiat, quibus illi imperium adimi posset?* Qui paulò pòst eundem veteratorem videat Auctorem esse, b ne Princeps *multum sanè laboret, si in eorum vitiorum infamiam incurrat, sine quibus dominatum non facilè tueri posset?* Qui ab eodem literis proditum meminerit: c *Honestæ æquè, ac turpis vitæ factis odium conciliari. Quocirca Princeps,* inquit, *imperium qui saluum velit, cogitur nonnunquam esse non bonus?* Qui denique ab eodem scriptum, secum ipse reputet: d *Cuiusuis ciuis, qui Reipub. bene consultum cupit, officium esse, nempe vt spectet ad conseruandam Patriæ libertatem. De qua quum agitur, nihil esse debere, quod animos nostros in aliam sententiam pertrahere queat. Neque ab hoc scopo auertere quenquam debere iusti, iniusti, crudelitatis, aut misericordiæ, non denique laudis, aut ignominiæ notam?* Satísne hinc, Scioppi, impij dogmatis purulenta sanies ocelli tui exprimitur? Satísne graueolentis animæ, vitia cuncta ad Reipub statum tutandum centuriantis fœtor hinc exhalatur? Quàm dilucidè? quàm rotundè? quàm impudenter? *Neque ab hoc scopo* (iterum eadem lacuna commouenda est) *auertere quenquam debere iusti, iniusti, crudelitatis, aut misericordiæ, non denique laudis, aut ignominiæ notam?*

X. Alterum Macchiauelli non minùs præcipuum, neque minùs nefarium pronuntiatum est; malum boni caussâ perpetratum, seu malum non sui gratiâ, sed velut accommodatum instrumentum

a *In libro Principis cap. 15.* b *Ibid.* c *Ibid. cap. 19.*
d *Lib. 3. Discurs. de Repub. cap. 40.*

tum ad bonum finem, imperij videlicet conseruationem, relatum, minimè malum esse, sed bonum, itaque omnino existimandum. At quis tam impuratæ Hæresis nauteam ab infami præstigiatore euomitam credat, Scioppi, nisi ipsissima illius verba hîc syllabatim appendam? Cui magis, quàm tibi liquidò constat Romuli fraternam cædem huiusmodi prætextu obtentuque ab eo purgari? *Quicunque igitur prudens est*, ait, *a idemque ita Rempub instituere cupit, vt publicæ vtilitati potiùs, quàm sibi, prosit, & patriæ toti potiùs, quàm suis posteris: in id incumbere debet, vt solus potentiam habeat, non as illas leges & ferendi, & rogandi. Nec quisquam prudens quenquam facilè accusare debet, qui vt solus Rempub. aliquam instituere poßit, insolens aliquod factum patrauerit. Aut si maximè factum ipsum damnet, ex ipso tamen scopo, & fine, qui inde consequitur, idem ipsum excuset. Nam bonus euentus, vt qui ex cæde Romuli secutus est, factum semper excusat. Neque is, qui benefaciendo, sed is, qui malefaciendi causâ vim infert, reprehensione dignus est.* O voces execratas, dirisque omnibus defigendas! ô cunctarum Hæresum sentinam, cloacamque detestandam! Itáne bonus finis, atque euentus flagitijs omnibus detrahit vitiositatem? At quid hoc ex scito sceleratissimo efficitur, necessarioque cogitur, nisi vt, qui vxore sterili, virginem, prolis suscipiendæ gratiâ, constuprat; qui agnatum veneno, quò eius hæreditatem cernat, suæque indigentiæ consulat, perimit; qui cunctas fraudes in commercijs, vt ditescat, struit; qui quæcunque demum facinora turpissima, vt aliquid commodi, vel honoris sibi ijs compararet, nundinatur; quandoquidem proles, hæreditas, diuitiæ, lucrum, honor in boni finis atque euentus censum, Macchiauello arbitro, ac Magistro, veniunt, minimè delinquant, ac planè innoxij

a *Lib. 1. Discurs. cap 9.*

noxij sint? Verùm quæ hydra omnium Hæresum capitibus insanè pullulantibus, istâ fœcundior, ac monstrosior? In hanc acuendus probè stylus, atque arma cuncta in aciem meritò iam essent educenda, nisi iam pridem Viri disertissimi suprà laudati, omniumque nouissimè Pater Henricus VVangnereckius *lib.2. Vindiciarum cap.* 5. eam penitùs contudissent.

XI. Cæterùm geminis hisce effatis, tanquam duobus verticibus, quòd quibusuis sceleribus, si imperio seruando profutura sint, non solùm conniuendum, sed studendum etiam sit; quodque vitia omnia huiusmodi finis obtinendi caussâ concepta honestentur, tota Politices Macchiauellicæ moles, non minùs quàm cunctæ scientiæ duplici eo principio; *Quodlibet est, vel non est; & impossibile est idem simul esse, & non esse,* innititur, vt palàm est, & commemorati Auctores, veræ Politicæ vindices, demonstrant. Quamobrem tam multis, tamque nefarijs sacerrimi capitis piaculis Pontifices Maximi grauissimè commoti, rerum Politicarum Magistrum nequissimum eundem Nicolaum Macchiauellum sæpius iam appellatum, sententiâ latâ meritissimò damnarunt, in vetitorum librorum indicem retulerunt, in primam classem perditissimorum Scriptorum vnà cum Hæresiarchis, atque Hęreticis insuper adscripserunt; ex quâ nunquam eum hactenus fuisse à Sede Apostolicâ expunctum, indubitatum est.

XII. Iam si quis hinc, quid tandem hominis, cuius fidei, aut religionis hic veræ Politices corruptor, ac proditor fuerit, colligere, ac nôsse cupit, id ab eodem P. VVangnereckio nullo negotio discat, à quo summa breuiter atque egregiè ita inita est. a *Ex his, quæ Religioni diuinæq; auctoritati aduersantia in fasciculos Gehennæ flammis dignos alliga-*

a *Lib.3.c.7.§.16.*

*alligauimus, apparet Macchiauellum solo nomine Christianum, animo Hæreticum, & minimo minimum, Ethnicum fuisse. Præcipua enim Religionis nostræ capita Dei prouidentiam, arbitrij libertatem, animæ immortalitatem, Scripturæ, & Ecclesiæ, Ecclesiasticorumq; auctoritatem, sacrificij Christiani sanctitatem, & tandem prima virtutis probitatisq; principia aut tollit, aut peruertit, aut contemnit, aut in contemptum adducit. Quâ in re Ethnicis Scriptoribus longè deterior est. Nam illos falsam Religionem tenuisse in aperto est, nec quisquam mouetur, etsi Deos immortales nominent, aut superstitionis suæ deliria memorent. Macchiauellus verò & generatim, & speciatim, vti vidimus, Religionis fundamenta conuellit.*

XIII. Nunc paucis te conuenio, Scioppi. Agnoscísne Macchiauelli, clientis tui colores, lineamenta, ductus? Viden' Christianæ religionis perduellem, omnis honestatis desertorem, cunctarum Hæresum institorem, abolendi prorsus Numinis cuiuscunque ex professo magistrum? Et tu huic nihilominùs aduocationem præstas? à te *innocentia eiusdem aduersùs Italici nominis hostes, aliosq; sycophantas propugnatur?* à te *Macchiauellicorum operæ pretium, siue demonstratio vtilitatum* editur, *quas Respub. apportat doctrina Macchiauellicæ examen, & ad Euangelicæ veritatis normam directio?* Atqui ego ex hoc tuo patrocinio id demum compendij ad te redire contendo, vt te perfidum Hæreticum, te vesanum Ethnicum, te omnis diuinitatis impiū euersorem indicijs quàm exploratissimis esse persuadeas. Scitor enim ex te, Scioppi, si Arrius, si Lutherus, si Caluinus, si Hæretici cuiusque modi in tui oris & calami castris præsidijsque versentur, horumque Hęreses ab vniuersâ Ecclesiâ iugulatus defensitare, ac postliminio reuocare coneris, an putas quenquam è Catholicis tam hebetem bardumque, qui te continuò Arria-

num,

num, Lutheranum, Caluinianum, Hæreticum non existimet, ac iure pronuntiet? Noli tergiuersari, aliàs ipsâ tergiuersatione Hæreticum te deteges, ac reuinces. Porrò tu Macchiauello non vtcunque suppetias ferre sat habuisti, sed eiusdem quoque errores, Hæreses, impietatem, Religionis, & Dei excidium in eâ *Pædiâ Politices* apertè propugnas, imò verò doctrinam eodem libello à te explicatam ac defensam ex eiusdem Macchiauelli sententijs, quin etiam ex verbis ipsis, vt Henricus VVangnereckius suis in *Vindicijs Politicis* ostendit, totam exprimis: adeoque tuis istis in *Suppetijs Logicis*, quas clienti tam improbo aduenisti, nihil suppetiarum reliquum est, quin, vt idem Macchiauellus, tu quoque Hæreticus, Ethnicus, Deique inficiator, meritò censearis.

XIV. Sed iuuat hîc eundem P. VVangnereckij suarum *Vindiciarum* operi coronidem imponentem, ac de te nominatim verissimè hunc in modum perorantem audire. *Gaspar Scioppius Rei tam seuero iudicio damnati infelix patronus seu caussidicus, multis se criminibus, & pœnis obnoxium fecit. Nam Summorum Pontificum, & Ecclesiæ in primis auctoritate spretâ. Auctorem inter libros prohibitos, & ipsos Hæresiarchas relatum, velut* optimum & perfectissimum artis Politicæ Doctorem *defendendum sibi sumpsit: pari ferè audaciâ, ac si quis Lutherum, aut Caluinum, tanquam optimos perfectissimosq; Religionis Doctores defendendos susciperet Verùm quum eiusmodi librorum Lectionem grauibus pœnis coërcere voluerint Pontifices, quid Scioppius hac defensione meruerit, ipse auguretur. Machiauelli deinde, aliorumq; Pseudopoliticorum errores, fraudes, mendacia, & tum impia, tum sacrilega principia, ac præcepta, sua fecit Facti enim crimen habet, qui scelera facere cogitat, aut facta defendit.* Quoniam qui talia agunt, digni sunt morte. non solùm qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus. *Rom.* I *vers* 22.

*Consen-*

*Consentiunt autem vel maximè malefactis, qui ea defendunt. Quem consensum nisi Macchiauello præstitisset Scioppius, non optimum, & perfectißimum, sed deterrimum vitiosißimumq;* artis Politicæ Doctorem *appellare debuisset.*

XV. *Ad hæc grauißimam S. Thomæ, & Aristoteli iniuriam intulit, non solùm eorum auctoritate, & exemplo falsò & fallaciter abutendo: verum etiam eos Macchiauello comparando, quasi non sanctius, nec innocentiùs, quàm ille Politicam tractauerint; & vel tam hunc, quàm illos absoluere oporteat; vel tam istos, quàm illum inter Auctores damnatos referre, quum paria ferè, imò eadem scilicet cum Machiauello de vitiosis Politiæ formis docuerint. Quo ipso Scioppius Summorum Pontificum in Macchiauello damnando iudicium acerbißimè & iniquißimè perstrinxit. Alijs prætereà scientijs vim intulit, vt Macchiauelli Pseudopoliticam tueretur. Ostendimus grauißimos, & pudendos aduersùs Metaphysicam, Ethicam, Logicam, imò & Grammaticam errores à Scioppio commissos: vt non tam Macchiauellùm defendisse, quàm inscitiam suam paucis pagellis, veluti compendio patefecisse videatur. Quod grauißimum denique est, Christianam Politicam profanauit, imò penitus sustulit. Sine Christo enim Politica Christiana nec esse, nec dici potest; & vnde Christiana, inde & Christus excluditur. Atqui Scioppius totis suppetijs hoc præcipuè egit, vt Christianæ religionis, & omnis virtutis doctrinam à Politicâ alienam esse, eiusque rationes & præcepta, non sine vitioso* transitu de genere in genus, *à Politicis vsurpari demonstraret. Politicam igitur Christianam ablatâ religione, & virtute, adeoq; & Christo, vtriusque supremo Magistro excluso, non solùm profanauit; verùm etiam nullam reliquit, nisi impiam, & sceleratam, vt necessarijs sequelis, & argumentis ostendimus.* Hæc Pater VVangnerechius præclarissimè.

XVI. Ex quibus omnibus palàm demum,

Scioppi,

Scioppi, fit, *Suppetias* iſtas tuas Macchiauello à te allatas haud ſanè *Logicas* eſſe, ſed planè Hæreticas, teque Hæreticum multarum Hæreſum fabrum longè faberrimum.

## Cap. XV.

## Decima tertia Scioppianæ Hæreſis teſſera, Hæreſeon, errorumque cum veritate conglutinandi, permiſcendique conatus, & fraus impudentiſſima.

I. Hîc enimuerò, Scioppi, ſtentoream, opinor, vocem exeres, tamque probroſæ de Macchiauello defenſo criminationi è veſtigio intercedens, frementi propior, quàm loquenti, clamabis, ita Macchiauelli innocentiam à te propugnatam, vt priùs tamen ipſammet Eccleſiæ ſententiam de eiuſdem Macchiauelli codicibus protexeris; teque per malignam prorſus calumniam ineptiſſimè traduci, indignaberis, quum in *Pædia humanarum ac diuinarum literarum* anteà commemoratâ *duplex Apologia* à te diſertiſſimè proſcripta ſit, *a quarum priore Eccleſiæ decreta de Macchiauelli libris defenduntur: poſteriore innocentia eiuſdem Macchiauelli aduersùs Italici nominis hoſtes, aliosq; Sycophantas propugnatur.* Quid huiuſmodi titulo, inquies, honeſtius? quid hîc non æquum, aut minùs probum? quæ dicti vllius ſuperioris vmbra, aut ſuſpicio? quàm perſpicuè honor ac reuerentia Eccleſiæ pſephiſmatis in primis à me diſſeritur?

II. Ne plura, Scioppi. Plenus rimarum ſum. Niſi erumpam ſtomachum, diſrumpar. O fumum, fucumq; Thraſonicum! ô ſolemnes tuas ſycophantias Hæreticas! An fruſtrà in ipsâmet pugnæ tecum

a *Pag.* 17. b *Part.* 2. *cap.* 1.

cum initæ prolusione suprà articulatè denuntiaui, te ingenio ex meris sutelis, fallacijsque consuto, id vnum moliri, vt sub ouinâ pelle lupus rapax, simplices atque antiquos homines circumscribas? Quid enim perblanda hæc tua pollicitatio, quid à te quæsita per Pontificij interdicti mentitum patrocinium, religionis, ac venerationis opinio reapse est, nisi monstrosa mulier supernè formosa, in scorpium, ne dum in piscem infrà desinens? nisi Pharisaicum sepulcrum, in speciem quidem dealbatum extrinsecus, at mortuorum ossibus intrinsecus, omniqúe sanie ac tabo refertum? nisi Gomorrhæ, aut Sodomorum pomum, quod cutem extimam rubicundam sanè, visuq; pulchram habet; at, hac detractâ, decorticatum, fauillaceam fuliginem cineremque dumtaxat euomit? Versipellis nimirum, vaferque Lutheri emissarius es, veritatem ac Religionem nunquam nocentiùs deprauans, quàm quum vtramque maximè obtendis.

III. Verùm tantùm abest, Scioppi, vt fucatâ huiusmodi exceptione ex Hæresis pedicis tete expedias, vt alio potiùs nouoque laqueo te implices. Nam quotusquisque Hæreticorum est, qui scutum è sacro volumine suæ Hæresi non fabricet? qui veteres Patres, & Concilia tanquam suæ firmamenta Sectæ non aduocet? qui diuinarum Scripturarum perenne studium, atque obsequium non iactet? & tamen quis ijsdem Scripturis fidem magis, quàm Hæretici abrogat? quis illas magis corrumpit? quis turpiùs contaminat? Atqui tu ipse pariter hunc eundem ludum fraudulenter ludis, Ecclesiæ decretis eo flagitiosiùs illudens, quo illecebrosius eorum patronum te spondes, vt mox euincam.

IV. Percontor enim te, Scioppi, Ecclesiæ decreta, quæ priore Apologiâ abs te defendi præ te fers,

fers, iuſtáne cenſes, an iniuſta? Iniuſta? ergo tu illa non tueris, ſed criminaris. Nam quî ea à crimine ac labe immunia à te reputentur, ſi iniuſtitiæ poſtulantur? Iuſta? ergo nequam ac ſceleſtus Macchiauellus, qui ab ijs damnatur. Minimè verò, inquies. Etſi enim Pontificibus Maximis, Purpuratisque Patribus fraudis ignaris, & bonâ fide ſciſcentibus viſa ſunt iuſta, nihilominùs per malum dolum ac ſtropham illis fuiſſe obtruſa, à me docebitur. O intemperias! Hoccíne demum mirificum tuum Eccleſiæ propugnandæ artificium eſt, eandem ipſam imprudentiæ, erroris, ac ſtupiditatis arguere? At errauit bonâ fide. Sed tamen, te arbitro, ac patrono, errauit, nec tu illam defendis, ſed prodis.

V. Verùm ille error, quem in Eccleſiæ capita irrepſiſſe comminiſceris, ad factúmne aliquod dubium, ancepsque, an ad doctrinam pertinet? vtrum culpas? Factum? Atqui Eccleſia, antequàm vllo de facto pronuntiet, lentè admodum, ſapienterque, ne quando decipiatur, feſtinat. Viden' quot rimandi, indagandi, eruendi retruſa quæque, curas impendit? quot Lectiſſimis Præſulibus rei totius latebras cunctas excutiendas mandat? quàm multis viris doctiſſimis, ac prudentiſſimis negotij partes omnes ac fibras explorandas, ſummâque accuratione expendendas committit? quàm ſollertem prudentiæ amuſſim diuinitus ſuppeditatam, ne à recto deflectat, admouet? Quis ergo, niſi de proſapiâ Lutheri, vel Caluini illam in decernendo falli, allucinari, errore labi cauilletur? At quum Macchiauellum proſcripſit, caligo certè in eius iudicio offuſa eſt. Caligo, Scioppi? à quo? vbi? quo die? quâ in cauſſæ dictione? quo fallaciæ decipulo? quibus à præſtigiatoribus? nihil ſanè iſtorum deſignare tu potes, imò nec fingere. Quos verò teſtes doli tam multiplicis, quem

hîc dolatum mentiris tu excitas? ex Hæreticorum popinis despumatas calumnias. Quæ documenta affers? tui capitis insanas vertigines. Quas è superiore ætate tabulas producis? puros putos tuæ procacitatis, ac malignitatis fungos. Nam quæ hîc de facto quæstio, quæ dubitatio esse potest? De præceptis, & scitis Politicis, quæ Macchiauelli libris contenta circumferuntur, quis vnquam, an ea extent, an in illis legantur, controuersatus est? Nemo vnus. Quis ad id locorum animi aliquando pependit, aut ambiguum habuit, iuréne, an iniuriâ ijdem libri Macchiauello Auctori tribuerentur? Nullus prorsus. De facto igitur nemo hæsitabundus interrogare, nemo fluctuari potest.

VI. De facto quidem, fateor, inquis, nihil est, quod mentem meam incertare meritò queat. At de doctrinâ Macchiauelli recténe, an secus velut falsa, ac flagitiosa ab Ecclesiâ perculsa, & Catholicis omnibus interdicta sit, diuersus planè agitor, contrariamque in sententiam distrahor. At ego nullus dubito, quin, qui Ecclesiæ sententiam deserit, atque oppugnat, vt tu, Scioppi, Hæretico asilo impotenter vexetur. Sed quomodo, tum bipedum inconsultissime, Ecclesiæ dignitati tu consulis? qui illius decreta fulcis? qui ad eorum tutelam Apologiam adornas? Tam accommodatè profectò, ac qui proprium clientem, propugnandi officium strenuè pollicitus, impacto in guttur gladio, scelestè iugulat. Quippe si Macchiauelli doctrinam siue temerè, siue imperitè ea, te iudice, damnauit; iam tu illam non defendis, sed perdis, vt patet. Nisi fortè ita eius aduocatione tibi vtendum putas, vt qui eandem in sanctorum virorum solemni consecratione deerrare posse, quemadmodum suprà ostendi, arbitraris; multò magis in librorũ doctrinis censendis titubare ac ruere tibi persuades, quò tua Hæretica insolentia hinc multò cer-

tò cerritior appareat, de quâ nemo iam Catholicorum ambigit.

VII. Verùm aliud nunc diuerticulum tuæ amentiæ, vt proſpicio, quæris, negasq́ue præfractè Macchiauelli doctrinam falſitatis ab Eccleſiâ fuiſſe damnatam, ſed huius lectione dumtaxat Chriſtianos populos, quod periculum non leue erat, ne plerique abuterentur, ſubmotos: ſicut etiam ſacrarum Scripturarum vernacula ac vulgari cuiuſque linguæ editione, etſi omnis erroris immuni, quia tamen pernicioſæ multorum interpretationi, varijsq́ue corruptelis ea foret expoſita, vulgo interdictum meritiſſimò eſt. At ſerò nimis ſapis, Scioppi. Quem enim Auctoris pro Catholico habiti librum ex relatis in primam proſcriptorum claſſem mihi dabis, qui ob flagitij periculum tantummodò, ac non multò magis ob peruerſam improbamq́ue doctrinam eiuſmodi infamiæ notâ notatus ſit? Nullum. Quod niſi annuis, iactis tuum in caput cunctis illius voluminibus tundendus tamdiu iure es, donec vnum exhibueris. Atqui Macchiauellus inter Catholicos natus, neque palàm vnquam Hæreticum, quoad vixit, ſe profeſſus, quum nihilominùs in primam illam damnatorum aciem vnà cum Hęreticis coniectus ſit, ob inſanam nimirum peſtiferamq́ue doctrinam ita illum multatum fuiſſe, neceſſe eſt.

VIII. Sed aliam rurſus in ſpiram, doloſè anguis, te colligis, Macchiauellumq́ue culpæ eo nomine exemptum is, quod quædam ſcelera facienda non abſoluto loquendi modo, ſed ex connexo tantùm, atque vt aiunt, *hypothetico* docuerit: ab Eccleſiâ autem modus hic loquendi *hypotheticus* nequaquam improbetur, ſed abſolutus dumtaxat. At fruſtra aquã cribro, Circulator inſulſe, hauris. Nam ſi modus loquendi, quo vtitur Macchiauellus, te hariolante, *hypotheticus* tacitè eſt, & quæ ille

præcipit, extra ictum Ecclesiasticæ censuræ sunt, & nihilominùs Ecclesiæ decreta & vera, & iusta esse vltro fateris; quid, obsecro, illud tandem est, quod eadem decreta in Macchiauello execrantur, ac damnant, sine quo iusta, atque ab errore libera esse non possunt? quid, inquam, monstri id est? Effare, Scioppi, quid est? papauer, cucurbita, aut pepo? Pepo tu, si id reris. Vitia, delicta, propudia, maleficia, quibus Macchiauellus apertè velificatus est, habenasque laxauit, ipsissima ea sunt, quæ illius in libris Ecclesia iure optimo detestata est, & quia tot flagitiorum auctor suasorque ille fuit, meritò eum damnauit.

IX. Porrò quum Ecclesiæ decreta in Macchiauelli libris igni addicendis & iusta, & extra omnem suspicionem erroris sint, vt explicaui, quæ reliqua Macchiauelli in ijsdem libris innocentia esse potest? quî tam dissentanea, & toto disiuncta cœlo, quæ tu gloriabundus simul coagmentas, inter se possunt congruere? Macchiauelli, inquis, a *Apologia duplex, quarum priore Ecclesiæ decreta de Macchiauelli libris defenduntur.* Rectè. Quid deinde? *Posteriore innocentia eiusdem Macchiauelli aduersùs Italici nominis hostes, aliosque sycophantas.* O monstrum! ô impudentiam! Ecclesia nullâ fraude aut errore decepta, Macchiauellum iure condemnauit, & tamen Macchiauellus innocens erat. Eâdem etiam concinnitate aliquem à Iudice ad patibulum iustè condemnatum, nihilque erroris in ferendâ sententiâ imprudenti obrepsisse pugnabis, & tamen hominem eiusmodi patibulatum, non reum, sed innocentem esse. Itàne, Scioppi, Macchiauellum innocentem mentiri non erubesces, qui Principi scelerum omnium potestatem ditionis tuendæ gratiâ impiè facit? Innocentem, qui cunctorum delictorum sordes eiusmodi

a *Loc. cit pag.* 17.

modi finis potiendi studio expurgari, ac nobilitari tradit? Innocentem, qui Valentini Principis nequissimi maleficijs tæterrimis enumeratis, subdit, *a Se non videre, quâ in re eum reprehendat, imò omnibus potiùs imitandum proponi, qui ad imperia fortunâ duce, & alienis armis sunt prouecti?* Innocentem, qui eundem Valentinum haud *b aliter rem suam*, quàm per fraudes scilicet, cædes, atque alia scelera, quorum infamiâ flagrauit, *administrare potuisse* scribit? *c* Innocentem, qui tanto facto vim inesse vult, vt necessitatem ab eo impositam nemo queat excutere, omnesque ineluctabilem, quamuis remedia in promptu sint, experiantur? Ille ille tuo suffragio, Scioppi, innocens audiet, *d* qui *ea arma pietatem redolere, quum nullâ aliâ in re, quàm in illis spes omnis vertitur*; hoc est, Tyrannorum, atque impiorum, qui in diuino auxilio spem nullam collocant, sed ius omne in armis ferunt, solâque militum ferociâ, ac suarum fiduciâ virium nituntur, perennes lanienas, maximè pias affirmat? Ille innocens, ille innoxius, *e* qui in Christianis sacrificijs *delicatam quandam mollitiem*; contrà verò in Ethnicorum hostijs magnificentiam quandam horrendam cerni, Catholicumque Orbem à Catholicæ vitæ institutione imbellem esse redditum, incesto, & sacrilego ore peierat? ô te perditorum omnium perditissimum, ac stolidissimum, si tuis hisce Grammaticis captionibus, ac delirijs innocentiam homini noxiosissimo, ac sacerrimo emi posse existimas!

X. At ex his ineptijs tuæ Hæreticæ strophæ, Scioppi, dilucent apertissimè, dum Ecclesiæ decreta de Macchiauelli Codicibus ita propugnas, vt eiusdem Macchiauelli innocentiam nihilosecius sartam tectam seruatam contendas. Quod perinde

 omnino

a *In Principe cap 7.* b *Ibid.* c *Ibid. cap. 25.* d *Ibid. cap. 26.* e *Lib. 2. Discurs. cap. 11.*

omnino est, ac si Hæreticos Macchiauelli errores cum Ecclesiæ veritate consociare velis remisque studeas, seu Macchiauellicæ impietatis virus Hæreticum, Apologiæ decretorum Ecclesiæ obtentu, ceu mulso subdolè dilutum, valdeque mustulentum Lectoribus doli nescijs, neque promptissimis propinare adoriaris. Sed quò, quæso, Scioppi, tuam istam Macchiauelli Apologiam, *aduersus Italici nominis hostes, aliosque sycophantas* à te fabricatam collineas? in quos illam eiaculas? in Scriptores sine dubio, eiusdem Macchiauelli Censores perseueros, ac reprehensores acerrimos. At quinam hi? Catharinus, Molanus, Boterus, Ribadineira, Osorius, Lipsius, Posseuinus, Amiratus, alijque Viri Catholici disertissimi. In hos, ac similes tu procaciter incurris. Sed quo pacto? Ecclesiæ decretis patrocinium tuum oppigneras; Catholicos Auctores, Macchiauelli vituperatores destinatò oppugnas, & sycophantas vocas. At hæc sycophantia tua Hæretica perspicua, ac vecors est. Quasi verò Doctores Catholici, Macchiauelli obiurgatores ab Ecclesiæ sententiâ dissideant, aut cum illâ perduelles filij bellum gerant, quos tui calami flagro compesci operæ pretium sit. Fraudulentissime Hæreticorum, Viri Clarissimi de Christianâ Repub. optimè meriti, quo magis Macchiauellum insectantur, eo arctius Ecclesiæ decretis consentiunt, adeoque dum eos cædis, hæc quoque perimis. At Italici nominis hostes in Macchiauellum Florentinum immeritò prorsus infestis signis inferuntur. At hæc tua rursus, Scioppi, Hæretica sycophantia est, qui hostilitatis prætextu, nefariæ Polirices Magistro, multarumque Hæresum satori, familiari tibi vafritiâ patrocinaris, tantundemque Ecclesiæ scita proteris, atque euertis. Ita si qui Italorum calamo in Lutherum, in Caluinum, in Bezam, & parilia portenta inuadant, tu mox

pro

pro tuâ Hæresum omnium, & sectarum tutelâ hisce velut Germanici, Gallici, Allobrogici, Peregrinique nominis hostibus dicam impinges, vt Hæreticorum omnium vindex prædiceris.

XI. Quid hic reponis? quid blatis? vitia si qua in Macchiauello sunt, ego, ais, non probo; sed plurima, quæ in eo lucent, egregia documenta ab iniuriâ vindico, palamque facio *Macchiauellicorum operæ pretium, siue demonstrationem vtilitatum, quas Reipub. Christianæ apportat doctrinæ Macchiauellicæ examen, & ad Euangelicæ veritatis normam directio*, quemadmodum in meâ *humanarum & diuinarum literarum Pædiâ* exertè denuntiaui. *a* Atqui palmaris hæc tua iterum Hæretica sycophantia est. Quotusquisque enim Catholicorum est, quem fugiat in plerisque libris, quorum Lectione Catholica Ecclesia cunctis interdixit, nonnulla extare, quæ à noxijs seposita, non solùm nemini fraudi sint, sed etiam aliquammultis prosint? Quidni igitur cuique veteratori, te auctore, ius fasque sit, Ecclesiæ sententiam partim tueri, partim eliminare; innocentiam posteà Scriptorum, à quibus illa monumenta elucubrata sunt, defensare mordicus, eâque re & Ecclesiam ipsam insanè arietare? quidni hac tuâ eâdem arte, & cunctis Hæreticis, & cuicunque Hæresi, quin etiam & Iudæorum, & Mahometanorum, & Dei inficiatorum superstitionibus, ludibrijs, ac bacchationibus copiosam aduocationem facilè indulgeas? quidni recentissimum quoque Hæresis stolonem, quæ salutem æternam cuicunque fidei, persuasioni, aut sectæ liberaliter impertit, nihilque à Numinis omnis abrogatione discedit, vel huius tradux primarius est, à Leonardo Lessio *b* iam dudum excisus omnino, ignique sempiterno deuotus, eâdem lege commendes, ac foueas?



a *Pag.* 17.
b *In Appendice Consultationis de Relig. cap.* 1 *qu.* 1.

XII. Sed quod tandem Macchiauellicorum Codicum iſtud, Scioppi, quod ſpondes, operæ pretium eſt? Multiformis nempe alia tua Hæretica ſycophantia, quam nemo meliùs, quàm Eugenius Lauanda, lepidiſſimi vir ingenij, enucleat, à quo ego ſenſa potiùs, quàm verba commodiùm mutuatus, eam tibi luculenter ob oculos pono a. Equidem nullus omnino, Vertumne inconſtantiſſime, dubito, quin ex tuæ Grammatico-politicæ principijs non ſolùm Herodis, Iudæ Iſcariotis, Caiphæ, Pilati, & totius Iudęorum aduersùs Chriſtum Concilij patrocinium aliquando ſuſcepturus ſis, verùm etiam ab ipſo *Diabolo* magnam gratiam initurus, ſi tam huius, quàm illorum dicta & facta ad Euangelicæ veritatis normam, vt tu eam peruersè interpretaris, exegeris. Cur non enim pro tuâ in Theologicis, & ſacris Scripturis Politicâ intelligentiâ, & Grammaticis fallacijs (quemadmodum ex Macchiauelli documentis à te laudatis & commendatis neceſſariò cogitur) audaciter pronunties, Herodem infantes occidendo, vt regni eſſet ſecurus, minimè deliquiſſe, ſed rectè ac probè ſibi conſuluiſſe? Ijſdem quippe artibus regnum, quibus acquiritur, ſeruari etiam, ac ſtabiliri: Et ſi Iſraelitis ius fuit aliorum regna aggrediendi, eorumque reges interficiendi; multò magis Herodi integrum fuiſſe, quò ſuum tueretur, eos è ſuis, à quibus timor, & periculum ingruebat, de medio tollere.

XIII. Scio graue eſſe flagitium, ſacrorum voluminum locis ridiculè abuti; quod ego ſanè haud leuiter execror. Sed quia tibi id ſolemne admodum eſt, rurſum decernes, Chriſtum à Iudâ ex obedientiæ virtute proditum fuiſſe. Hunc enim ab illo ijs apud Ioannem 15. verbis, *Quod facis, fac citius*, ad id incitatum fuiſſe. Ac proinde eidem

Iudæ,

a *In Grammatico Tadico pag. 27.*

Iudæ, tanquam nostræ salutis nauo procuratori, grates ingentes habendas, à quo si quid fortè ex negligentiâ, vel modo agendi, in leges peccatum est, id laqueo cumulatè expiatum. Eodem pacto Caipham quoque, Pilatum, ac cæteros necis Christi administros sanctissimo functos officio constitues; proptereaque maximis honoribus, vtpote qui Dei filium ex diuinis oraculis *definito consilio, & prospicientiâ Numinis traditum morti adiudicârunt*, vatumque prædictiones cœlesti afflatu editas expleuerunt, mactandos; alioqui fore, vt Caiphas vaticinandi prærogatiuâ in ipso patrandi facinoris articulo à Deo ornatus, perperam illud effatus sit; *Expedit, vt vnus homo moriatur pro populo, & non tota gens pereat.* Demum & cacodæmoni quoque grates exsoluendas, quòd sacram Scripturam versare, docuerit; rationem cum Doctoribus congrediendi ostenderit; facem Christi ex miraculis cognoscendi Iudæis incredulis proluxerit, confidenter asseuerabis. Quæ cunctæ, & similes aliæ sycophantiæ, vt Hæreticæ omnino sunt, ita ex tuo ingenio, Macchiauellique propugnatione à te operosè arreptâ necessariò expressæ. Nec profectò teipsum deseres, sed eâdem sycophantandi licentiâ, & tuos quoque famosos libellos publico Apostolicæ Sedis iudicio partim iam proscriptos, partim proscribendos ad Euangelij normam explicare, atque è damnatorum Indice eradere conaberis. Quod nimirum Christianæ Reipub. plurimum interesse putes, ne Catholica Religio quicquam à tuâ multiplici Hæresi, impiâque omnis Diuinitatis abolitione discrepet.

XIV. I nunc, Scioppi, & Macchiauellicorum librorum operæ pretium porrò pollicetor, ambitioseque plausum eum, quem tibi vltro Lauanda suprà laudatus dat, aucupator. *Resipiscat*, inquit, [a] *Romana*



[a] *Loc. cit.*

*Romana Ecclesia, & emendet erratum in damnanda Macchiauelli doctrinâ commissum. Ecce enim nouus instaurator Theodidactus adest Scioppius, non è cœlo, sed è cœno emergens, Quintus, Sextusúe Euangelista, recens Legulator, & Prophetes, quem meritò expectent non Hæretici solùm, verùm etiam Iudæi, Mahometani, Infideles omnes, & Pagani. Omnes quippe vniuersè ad vnam Synagogam Scioppianam aggregabit, vbi eorum examen ad Euangelicæ veritatis normam peræquè direxerit. Sed apage Grammaticopolitici, Plautinis bobus cædendam insaniam. Hactenus ad normam veritatis Euangelicæ, & ex doctrina Catholica interdixit Ecclesia perniciosorum librorum Lectione, quos inter & Macchiauellica, aliaq; id genus meritò censuit. Nunc vnius putridi, mucidiq; Grammatici instituto corrigendus Ecclesiæ stylus; abolendæ Conciliorum Sanctiones, scita Pontificum inducenda, omnia sursum deorsum miscenda* Hæc Lauanda non minùs falsè, quàm verè.

XV. Ex quibus planissimum postremò, opinor, est, hoc vnum lucri a te, Scioppi, qui innocentiâ Macchiauelli aduersùs Italici nominis hostes, aliosque sycophantas defensâ, vel defendendâ gloriaris, factum esse, vt complures tuas sycophantias Hæreticas in theatrum apertè protraxeris, quod ego initio demonstrandum mihi hoc loco sumpseram.

CAP.

## Cap. XVI.

## Quarta decima Scioppianæ Hæresis tessera, communium inter omnes Catholicos sententiarum oppugnatio, nec non Scholasticæ Theologorum, & Philosophorum in docendo, disserendoque normæ irrisio.

I. EXploratum famosi libelli, quem *Mysteria Patrum Societatis Iesu* inscripsisti, architectum te esse, Scioppi, quoniam in *Vindicijs* meis *cap.* 5. & 6. præualidè docui, non hîc ego otiosè denuò tibi ingero, sed eundem libellum in ius ambulare ad tribunal vsque Sacrorum Quæsitorum omnino volo; quò illic extemplo nostræ Catholicæ Religionis ac fidei perduellis, atque hostis indidem multis nominibus reuincaris. Verùm quum istorum complura iam antè produxerim, vnum tantummodò ex illo conuiciorum & calumniarum manipulo in præsens excerpo, quod te à Christianæ Ecclesiæ aquilis ac signis ad Hæreticorum ganeas & lustra transfugisse planè ostendit.

II. Quid hoc rei, inquis, est? Dicam, Scioppi, si priùs satis rogatiunculæ meæ feceris. Interrogo enim te, an in Catholicorum censu censendum censeas, qui plerasque sententias communibus Theologorum Catholicorum suffragijs munitas, atque obsignatas petulanter explodit? qui compositis Hæreticorum fallacijs euerberat? qui solida Catholicorum responsa vel omnino præterit, vel subdolè luxat, vel flagitiosè corrumpit? Quid ais? Catholicíne ho-

minis, an Hæretici ductus ac lineamenta isthæc tibi videntur? Catholici? At Catholici omnes, si ita tibi persuades, persuasissimum habent, te Hæretici Hæreticum esse patronum. Hæretici? at, si hoc das, teipsum in laqueum induis, qui illis ipsis in *Mysterijs*, hoc est, mendacijs tuis totidem prorsus piacula contrahis. Egóne, inquis? admodum. Qui id euincis? Ipsâmet eorum *Mysteriorum*, aut potiùs mendaciorum recensione. Sed quia operosum nimis, & longitudinis fastidio maximè obnoxium est, lustrare singula, compendio omnium tempori vtor, sistoque tibi dicti mei prædem vademque locupletissimum Laurentium Forerum, qui suâ in *Mantissa sect.* 1. cuncta tua illa *Mysteria* probè excussit, teque hisce de maleficijs nominatim appellat. Quàm disertim, quàm præcisè sic te ille vrget? *Complures Catholicorum Theologorum doctrinas communi consensione receptas & approbatas ignominiosè traducit, & cauillatur, quarum alias apertè negat, & pro absurdis habet; alias verò Hæreticorum argumentis ita oppugnat, vt responsionem Catholicorum omnino supprimat, & occultet, aut ridiculè peruertat; perinde ac si quis alteri grande vulnus infligat, eiq; deinde malagma, aut emplastrum eius generis imponat, quod magis lædat, & mordeat, quam sanet; qui est dolosissimus modus docendi Hæreses, & spargendi quoscunque errores.* Neque verò Forerus magis hæc verbis initio generatim præfatur, quàm factis deinde singillatim, affatimque totâ eâ sectione exequitur, vt cuiuis eam inspiciendi, perpendentique compertum est.

III. Hui quàm vitreum, plumeumque machinamentum arci munitissimæ quatiendæ, diruendæque, vel talitro infracto friabile, aut contorto flatu difflandum, inquies, hîc infeliciter portas? Atqui ego iam id in meâ *Staterâ* penitùs obtriui, Forerumque mendacij seriò coargui. Scioppi, quid

narras?

narras? quæ monſtra audio? Tu Forerum illic mendacij coarguiſti? Imò te quàm impudentiſſimè mendacijs exaggerare mendacia, palàm feciſti. Tu perſpicuæ veritatis machinamentum obtriuiſti? Imò tuam Hæreſim quàm maximè ibi patefeciſti. Hæc ſcilicet in illis *Myſterijs* paulò tenebricoſior, at eâ in *Staterâ* planè dilucet, omninoque diſſerenat, vbi ſine vllâ nube *cap.1. num.6.* ſcribis, *Falſum quidem eſſe, Auctorem* (teipſum nimirum) doctrinas Catholicorum Theologorum communi conſenſu receptas, & approbatas ignominiosè traducere & cauillari (quemadmodum totidem verbis Forerum tibi exprobrantem paulò antè retuli) *ſed verum eſſe, eum doctrinas non ſolùm Ieſuitarum, ſed eorum etiam, qui cum Ieſuitis ſentiunt, in ijs, quæ in libello Myſteriorum traducuntur, &* apertè negare, *& verorum Catholicorum* argumentis oppugnare, & reſponſiones ridiculè *proponere.* Quod enim Hæreſis chirographum certius, patentiusque, Scioppi, eſt, quàm quum verorum Catholicorum nomine Catholici ipſi exuuntur, eoque manifeſtarij Hæretici inſigniuntur? At quos eâ in *Staterâ*, loco etiam laudato, verorum nomine Catholicorum tu deſignas, aut intelligis, niſi Hæreticos? quos falſorum appellatione, niſi Romanæ filios Eccleſiæ, quos natio tua Hæretica *Papiſtas* ad ludibrium nominat? Nam quinam illi, obſecro, ſunt, qui cum Ieſuitis in ijs, quæ in libello Myſteriorum à te traducuntur, ſentiunt? Profectò D. Bonauentura, Silueſter, Angelus, Richardus, Panormitanus, Turrecremata, Pighius, alijque complures, in primis autem Hildebrandus *Cardinalis*, qui poſteà Gregorius VII. inauguratus eſt, quos pro veritate Forerus centuriat, atque in aciem educit. At hi, quia Romanæ Eccleſiæ religionem ſanctè profeſſi ſunt, tibi veri Catholici non ſunt, ſed Hæretici; eaque propter verorum Catholicorum argumentis, hoc eſt, Hæreticorum

deliramentis illos à te oppugnatos atque irrisos non fateris modò, sed etiam gloriaris. Hinc eundem Turrecrematam, & Pighium de Summi Pontificis potestate rectè differentes in eâdem *Staterâ, cap. 7. pag. 73. impuras cloacas* vocas. Hinc eundem Hildebrandum aliosque permultos eidem Pontificiæ auctoritati patrocinantes, hoc *nomine infames* ibidem pronuntias. Hinc Bonauenturam, Siluestrum, & cæteros sigillo arcanæ ac sacræ confessionis rite cauentes, *fraudium, & impietatum socios* inibi *cap* 11 *pag.* 140. nuncupas, hosque telis Hæreticorum, quos verorum nomine Catholicorum donas, aggrederis, non minùs sycophantiosè, quàm frustra, sed tuæ multiformis Hæresis documento planissimo.

IV. Quid quod in eodem *Mysteriorum* libello *viros doctrina laude celeberrimos* ( vt obseruatè tibi diem dicit idem Forerus, *a* cuius ego verba hîc totidem vsurpo ) *optimeq; de Ecclesia Catholica meritos, Cardinalem Toletum, Cardinalem Bellarminum, & Franciscum Suarez* (vt de alijs taceam ) *consutis dolis, fallacijs, & distortissimis deprauationibus, absque vlla illorum culpâ, in summum odium atque contemptum apud omnes tam Catholicos, quàm Acatholicos conaris pertrahere*, quemadmodum eodem loco P. Forerus *b* modò laudatus, tuarum fraudium spicilegio, vel exiguo, in medium allato reuincit? Quid quod ne tu ipse quidem id inficiari andes? Quid quod perspicuæ hostimentum veritatis, noui mendacij sacomate obruere, ne dum æquare, contendis? Nam opprobranti Forero quid tu in tuâ *Statera* reponis? *c* Quid respondes? *Te Fran. Toletum, Rob. Bellarminum ex Iesuitarum sectâ Cardinales: item Franciscum Suarez, in odium & contemptum apud omnes tam Catholicos, quàm Acatholicos conari pertrahere.*

a *In Mantissa sect. 1. pag. 2.* b *In Mantissa sect. 1. pag. 47. & seqq.* c *Cap. 1. num. 2.*

*trahere.* Bonum factum, Scioppi. Candidè quod res eſt, ſemel fateris. At continuò addis: sed non confutis dolis, ac fallacijs, & diſtortiſsimis verborum deprauationibus (vt tibi Forerus obiecerat) *verùm eos proprijs, & natiuis, quos ſibi ipſi induxerunt, coloribus depingendo.* Quod eſt immane tuum inſanumque mendacium, vt quà ex clariſſimorum eiuſmodi virorum editis monumentis, quà ex vitâ religiosè ab ijs exactâ, quà ex Foreri *Mantiſſa ſect.* 1. perſpectum eſt.

V. Verùm longè maius adhuc exitium rei Catholicæ alio inſidioſo cuniculo moliris, Scioppi de quo paucis te volo. Florent in Chriſtianâ Repub. ſacræ doctrinæ, ac Theologiæ ſtudia, ac vtriuſque explicandæ, docendæque ratio Catholicæ Religionis dogmata validiſſimè propugnat, parique robore, atque impreſſione contrarios errores Hæreſeſque iugulat, vt Catholicis conſtat. At tu hæc fidei Chriſtianæ præſidia, ac munimenta pacatè ferre nullo modo potes, dolent tibi oculi, liuore exederis, de illis euertendis tecum cogitabundus ſæpius is in conſilium. Quid tandem verò ſtatuis? quid machinaris? In libello de Pædiâ humanarum, ac diuinarum literarum *pag.* 9. plauſibile commentariolum à te vulgandum in lucem ſpecioſo huiuſmodi titulo infucatur? *Pædia diſciplina ſcholaſtica inter Catholicos vſitata: cuius vſus erit, vt diſtinctè ſciatur, quas peruulgata in ſcholis Catholicis humanas diuinasq; literas docendi ratio mendas habeat; ſiue defectus & noxas, quantiq; ad totius Orbis Chriſtiani ſalutem interſit, aliam rationem iniri* Hîc enimuerò mera monſtra nuntias, Scioppi. Túne ſuperciliosè Grammatice Chriſtianam Rempub. doceas, quæ omnino neſcis? quæ nunquam didiciſti? quæ nunquam vidiſti? quæ nunquam cogitâſti? quæ in tuæ mentis vertigines cadere minimè poſſunt? Mitto de multifariâ tuâ inſcitiâ, de quâ

commmo-

commodior infrà *a* differendi locus erit, plura in præsens commemorare de Philosophiâ dumtaxat, ac Theologiâ quæro. Quando tu in istarum disciplinarum adyta te penetrâsti? quid adyta dico? ipsa tantùm limina quando transijsti? quando institisti? quando saluere iussisti? nempe quum mula peperit, aut quo die Orcus ab Acherunte mortuos amisit. Et repentinò, velut fungus vnâ nocte exudatus atque concretus, tu Magister totius Catholici Orbis factus, prosilies, medullasque Philosophiæ ac Theologiæ emedullabis? Agnosco sycophantiam, facilè cuicunque nares sint, subolentem. At hæc alio à te destinata est. Catholicus mos ac ratio iuuentutis Philosophiâ ac Theologiâ imbuendi tibi displicet, Hæretica norma enormis ingenia peruertendi, cui à teneris vnguiculis assueuisti, ceu auita, & impressa visceribus perplacet; adeoque illum excuneare, hanc inuehere, ac subrogare niteris. Nimirum vim illam ineluctactabilem Christianæ Philosophiæ, ac Theologiæ, quæ Hæresim, Hæreticosque comprimit, transadigit, mactat, placatis oculis intueri non potes, eaque propter vt perditissimis congerronibus tuis gratificeris, ac suppetias feras, præclarissimas eas facultates dolosis strophis delumbare studes, penitusque corrumpere. De quo, ne quisquam ambigat, faxo mox, *b* Scioppi, sacrarum Scripturarum sceleste peruersarum specimen à te prolixè datum in promptu sit.

VI. Sed præstat iam Eugenio Lauandæ hisce tuis de præstigijs accuratè disceptandi operam nauare. *Vide, oro, infandam*, ait, *c vilißimi capitis arrogantiam cum summa inscitia coniunctam. Scilicet hactenus à mille sexcentis annis tot Sancti, & à Deo illustrati viri, atque etiam Ecclesiæ Doctores cum mendis,*

a *Part.2.cap.7.* b *Cap.16.*
c *In Grammatico Padico.*

*mendis, defectibus, & noxiis diuinas literas docuerunt. Vnus hic terræ filius, & nocte obscurior Orbem Christianum illuminabit. Apage Grammaticum Cloacalem virgindemiâ plectendum. Quid hinc colligant Censores fidei? Profectò si ad Orbis Christiani salutem, aliam Theologiæ explanandæ, tradendæq; cum hoc Nouatore rationem iniri interest, hucusque mortales omnes densis inuoluti tenebris cæcutiuimus. Ergo hic tenebrio Orbi lucem afferat? Hic salutem, ne pereamus, apportet? Animaduertis, opinor, Lector, in Grammatico elementa Hæreseos, qui audet disciplinæ Scholasticæ rationem nouam inter Catholicos præscribere, & omnem Christianam antiquitatem erroris arguere, ipse tantundem ex Scholasticis sapiens, quantum vtricularius ex Sibyllæ foliis. Et dubitamus hunc Rabinum, amentem literarum Meßiam, non aliquando ad Iudaismum transiturum?* Ita Lauanda suo congruenter nomini, seu cognomini, etiam sine Mattiacis pilis & nitellâ munditer, ac nitidè. Quod si tu fortè necdum tuas Hæreticas maculas illarum vsu emaculasti, Scioppi, alium saponem tibi prætereà liberaliter iam iam suppedito.

## Cap. XVII.

## Quinta decima Scioppianæ Hæresis tessera, scelerata diuinarum literarum deprauatio.

1. Nullus est, reor, Scioppi, pauo tam ambitiosus, qui gemmantibus conchatæ, & circulantis caudæ coloribus adeò magnificè, se circumspiciat; nullus gallinaceus tam inconditi turbidique stridoris, aut potiùs furoris, qui sanguineis cristis, & paleis ex rutilo albicantibus ita infletur, plumisque mirè horrentibus, ac solum pauientibus ita turgeat, vt tu sacrarum

Scriptu

Scripturarum cognitione, interpretandiq́ue peritiú, quam magnidicis sermonibus iactare non desinis vsque ad rauim, intolerantissimè gloriaris; ratus fortasse, cunctas Hæreticæ tuæ amentiæ syngraphas hac vnâ te nullo negotio aboliturum. Sed oppidò falleris. *Omnes* quippe *Hæretici*, vt catè obseruauit D. Augustinus, *a ex Scripturis falsas atque fallaces opiniones suas conantur defendere.* Imò eo maximè Hæreticos se produnt, probantq́ue, quod ijsdem fœdè abusi, suis deliramentis tibicines struunt, veritatem ipsam habent ludibrio. *Nec ob aliud sunt Hæretici,* vt sapienter idem Augustinus, *b nisi quod eas non rectè intelligentes, suas falsas opiniones contra earum veritatem peruicaciter asserunt.* Vt verò votis potiantur, & sacrosanctis literis sua obuoluant mendacia, quid agunt? Ipsummet diuinum diploma ac cœlestes tabulas vitiant, lancinant, verbis malo dolo ingestis farciunt, malitiosè ac nequiter traijciunt. *a Neque enim vtuntur Hæretici,* vt disertè notauit S. Hieronymus, *c testimonijs Scripturarum sibi cohærentibus, sed conturbant omnia.*

II. Hactenus, Scioppi, complures tuæ Hæresis tesseras in medium attuli, ratasq́ue ac fixas demonstraui. Nunc aliud telum vibro, pugnoq́ue id vnum strenuè, tuam omnem, quam prædicas, sacrarum literarum scientiam eo potissimum eminere atque excellere, quòd verendum illud, diuinumq́ue volumen impuratis manibus tractas, atque ad ruinosos tuos errores, insaniasq́ue Hæreticas statuminandas, tum ad improbas calumnias fabricandas, pro tuâ libidine atque odio, Hæreticorum more, torques, truncas, laceras, peruertis De Hæreticæ porrò tuæ doctrinæ flagitijs non hîc ego

a *Lib. 1. de Trinit. cap. 3.*
b *Lib. 7. de Genesi ad literam, cap. 9.*
c *In Ezech. c. 32.*

ego litem tibi (ne trepida) quam suprà documentis tam multis iam toties diremi, iterum, ac frustra intendo, sed quod ijsdem flagitijs Hæreticis venditandis sacrosancta chirographa impiè mancipaueris, nunc tibi, velis nolis, probè vapulandum.

III. Nec te ego vel punctum temporis moror. Quæ te enim Erynnis, Scioppi, transuersum egit; vt hinc exordiar, vt, quum in Societatem nostram debacchareris, Religiosamque nostrorum scholasticorum paupertatem simplici deuinctam voto, quæ vsu rerum dumtaxat, non dominio, abdicat, à Sede Apostolicâ, Summisque Pontificibus toties probatam sacrilegij insimulares, ad id persuadendum in tuâ Astrologiâ *cap.5. pag* 18. enucleatè scripseris; *Istos omnes paupertate vouendâ Ananiæ & Sapphiræ exemplo* defraudare, ac Spiritui sancto mentiri? *Act* 5. Quæro de te, quod fuit Ananiæ, & Sapphiræ, quod repentinâ morte multatos illico expirâsse, memorat ibi S. Lucas, exemplum? Quod votum illi vouerunt? quâ religione se obstrinxerunt? scilicet fortunarum suarum non solùm mancipium deposuerunt, sed vsu quoque sibi interdixerunt, voto vtroque nomine sponte Rei. At quia partem pretij ex diuendito agro clam sibi, non Apostolorum arbitrio, sed suo expensuri, retinuerunt, temeratæ deuotionis, & sacrilegij nefas contraxerunt, actutumque id subitæ mortis supplicio, perculsi diuinitus, luerunt, vt quum veteres Patres, tum Doctores omnes, vno dempto Caietano, tam apud Bellarminum *lib. 2. de Monachis, cap.* 10. quàm apud Lorinum *in Acta cap 5. vers.* 4. consentiunt. Sed quorsum istuc, vt nostrorum Scholasticorum paupertatem, vsu dumtaxat rerum proprio destitutam, vincas esse sacrilegam? quorsum? vt sacrilegam tuam diuini Codicis corruptelam omnium oculis exponas, quemadmodum iam anteà *cap.* 8. patefeci.

IV. Num

IV. Num verò quicquam ampliùs reuerentiæ aduersùs illam Christi Domini sententiam: a *Beatius est magis dare, quàm accipere:* à te adhibitum est? Quàm imperitè, quàm nefariè ad Benedictinorum paupertatem, quæ diuitias promiscui vsus habet, tanquam præ curis, oneribus, ac difficultatibus, quibus ea comitata est, longè maioribus, perfectiorem, Franciscanorum paupertati anteferendam diuinum illud oraculum contra priscorum Patrum, Maximorum Pontificum, Sacrorum Interpretum, omniumque Catholicorum sensum, vt suprà *cap* 10. expendi, flexisti? a An eorum Iesu Christi verborum: b *Nolite possidere aurum, neque argentum,* &c. quam oportebat, verecundiam habuisti? scilicet. Quàm effrænatè contemptâ Sanctorum Patrum, ac Theologorum expeditâ, sanâ, perspicuâque explicatione, de quâ iam antè *cap.* 11 satis copiosè, ita malignè ea resoluis, vt voluntariam paupertatem primis Christianæ Religionis præconibus, viam Catholicæ fidei legitimo, vt par est, testimonio aperientibus, pernecessariam; & si qui talem paupertatem in vsum minimè reuocent, testes idoneos non esse, neque cum Christo, vt pastores animarum, colligere, sed, vt lupos, spargere, decernas? c Quàm falsa, quàm propudiosa, quàm in Episcopos omnes iniuriosa tua ista opinationis vesania est? quàm à cunctis Doctoribus, antesignano D. Thomâ, vt iam vidimus, penitùs execrata? Num exemplum & effatum Pauli Apostoli Corinthijs sic denuntiantis: d *Non enim quæro, quæ vestra sunt, sed vos. Nec enim debent filij parentibus thesaurizare, sed parentes filijs:* te officij, ac pudoris admonuit? sanè, & quàm planissimè: sed contempsisti. Quàm ineptè enim, quàm flagitiosè locum hunc, ex quo certò

a *In Astrologia cap.* 7 *pag.* 29. b *Matth.* 10.
c *In Astrologia cap* 5 *pag.* 118. d 2. *Corinth.* 12.

certò liquet, sicut à naturalibus parentibus bona temporaria filijs transcribuntur, ita è contrario *spiritualibus*, vt vocant, genitoribus alimenta à filijs suppeditanda, nouus tu sacrarum literarum mystes, aut potiùs lanius eò collineas, vt hinc Patres *spirituales* ad vieta & caduca bona filijs suis *spiritualibus* largienda diuino obligatos esse præcepto, immani pudendâque imperitiâ extundas, proptereaque in tuâ Anatomiâ *pag.* 89. huiusmodi Pauli testimonio recitato, non solùm in nostra Collegia, quibus certos stabilesque fundos ad Socios sustentandos possidere per Constitutiones Apostolicæ Sedis auctoritate firmatas ius fasque est, sed in plurimos quoque alios Religiosos cœtus, quibus idem licet, & consuetum est, ita palàm insanis: *Iesuitæ,* & cæteri Religiosi eiusdem, quod ad hoc, conditionis, *volunt esse Patres, nec tamen filijs thesaurizare, aut impendere, sed sibi ab illis thesaurizari, quod est impossibile?* Quàm scurrile, quàm inficetum, quàm Apostolico scito aduersum tuum istud scomma est?

V. At scitor insuper ex te, Scioppi. Quod Paulus ad Galatas scribit *cap.* 4. *vers.* 13. *Scitis autem, quia per infirmitatem carnis euangelizaui vobis iam pridem:* ad quam Euangelij prædicationem spectat? Non me clam est, per *infirmitatem carnis* intelligi hîc ab Apostolo labores, ærumnas, insectationes, paupertatem, & pericula, quibus vndique obsessus, vilis, miser atque infirmus videbatur, vt cum D. Hieronymo sacri tradunt Interpretes. Sed num hac solâ mutæ prædicationis formâ, quæ in vitæ sanctitudine posita est, Paulus, quum iam pridem Euangelij lucem Galatis intulit, vsus est? Imò verò & ore, linguâ, voce diuinum Christi classicum simul apud eos cecinit, vt exploratum est, idque manifestò ibi indicat: *Euangelizaui vobis iam pridem.* Neque aliò it Re-

gius

gius Vates, vbi *Psal. 67.* sacrum hoc carmen condit: *Dabit verbum Euangelizantibus virtute multa,* quod ad Euangelij vocales internuntios pertinere, compertum est. At verò illud *Act. 4. Virtute magnâ reddebant Apostoli testimonium resurrectionis Iesu Christi:* non de boni exempli, & sanctæ vitæ virtute, sed de virtute miraculorum accipiendum esse, vel lippis perspectum est. Mentior iam, Scioppi, nisi hæc tria sacri voluminis chirographa ad sanctimoniæ, operumque insignium, quæ mutam prædicationem appellas, commendationem stolidâ improbitate depromis. Num inficiaris? Quò verò tendunt hæc, quæ in *Anatomia pag. 79.* tam anxiè hoc pacto inculcas? *Secundus modus, quo contemplatiui proximorum salutem adiuuant, est Euangelizatio operis, seu plenitudinis, & virtutis multæ, quæ est muta prædicatio, hoc est, vitæ, & conuersationis sanctitas, signum Dei, ex quo ministri eius, velut ex manu, aut chirographo Dei à Gentibus, & Hæreticis cognosci possunt.* Mira, & nunquam audita mysteria. Sed quomodo ijs fidem ex diuinis tabulis adhibes? Quomodo? Subdis illico tria illa suprà adducta loca *ad Galat. 4. Psal 67. Act 4.* quæ toto penè cœlo distant. Vnde paret manifestò, quàm volupe tibi, atque in delicijs sit, ab vno sensu ad alium desciscere, atque à germanâ diuinorum Codicum explanatione turpiter delirare.

VI. Sed noli, quæso te, Scioppi, indignari, si negotium tibi prætereà facesso, vt mihi duos illos versus 21. & 22. ex *cap. 37.* Ecclesiastici edisseras; *Est vir astutus multorum eruditor, & animæ suæ inutilis est. Vir peritus multos erudiuit, & animæ suæ suauis est Qui sophisticè loquitur, odibilis est: in omni re defraudabitur; non est enim illi data à Domino gratia.* Cedò nunc, quis sapientissimi huius pronuntiari intellectus syncerus est? quæ genuina notio? quis *vir peritus* hoc loco accipiendus? quî *animæ suæ*

*suauis*

*suauis* dicitur? Quid moraris? quid restitas? quid caput scalpis? Pone curam, pone ambages. Vicem ego tuam officiosè non minùs, quàm tempestiuè iam præsto. Illustrissimi ac doctissimi Præsulis Cornelij Iansenij eum locum vnà cum cæteris Catholicis Doctoribus incorruptâ fide, ac planissimè enucleantis verba hîc tibi annumero. *Vir,* inquit, *a peritus, doctus, & sapiens multos erudit, & interim etiam animæ suæ suauis est, & vtilis, quia & suâ sapientiâ multam sibi affert dulcedinem, atque vtilitatem, & magnâ afficitur voluptate, quòd alios sentiat, per se eruditiores & meliores fieri.* Nimirum qui sacrarum literarum præcipuè scientiâ abundat, multos alios quoque earundem cognitione amat imbuere; ac præ internæ dulcedinis, boniq́ue operis fructu, quo animam suam locupletat, & quia locupletat, etiam exhilarat, magnâ voluptatis suauitate perfunditur. Idcirco Lyranus in *Glossa* ad hoc *caput,* vir, inquit, peritus, *videlicet in Scriptura,* multos erudiuit *ad bonum,* & animæ suæ suauis est *per augmentum meriti* Quo veluti ditescit, ac saginatur. At contra omnino viro astuto, qui alios docet, seipsum non docet, sed negligit, accidere decernit idem Ecclesiasticus, eum quippe animæ suæ inutilem euadere. *Fit enim interdum, vt sit quispiam, qui alios bene doceat, & bene eis consulat* (Iansenij verba rursum vsurpo) *& tamen sibÿpsi sit inutilis, & malè consulit iuxta prouerbium: Nec quicquam sapit, qui sibi non sapit, & sapientem eum odi, qui sibÿpse non sapit.* De vero igitur & Catholico huius oraculi sensu res minimè anceps, constat; ambigere non licet. Atqui ego, Scioppi, iam tibi vehemẽter succenseo, tecumq́ue iniuriarum iure optimo ago, quòd hoc ipsum oraculum ad improbam calumniã viris Religiosis struendam fraudulenter adulteraueris. Negas? sed quàm malis auibus? teneris. Nónne in tuâ *Anatomia, pag.* 73. & 74. ita nostris hominibus obtrectas;

a *In ea verba Eccles.*

*Iesuitæ volunt simul multos erudire, siue ad faciendos fructus pœnitentiæ dignos impellere, & animæ suæ suaues esse, nec eam ieiunijs multis affligere, quod est impossibile?* Nónne ad hoc conuicium fulciendum mox cantherium à Syracide petis, continuoque subijcis: *Vt enim Eccles. 27. scriptum est.* Vir astutus multos erudiuit, & animæ suæ suauis est. Omni re defraudabitur *(id est, frustra laborabit)* non est enim illi dáta à Domino gratia? Nónne hanc eandem Ecclesiastici sententiam ad eandem calumniã recoquendam in tuâ *Astrologiâ, cap. 4. pag.* 15. vnà cum iisdem interpretamentis, loquendi formis, cæterisque adiunctis iterum inculcas? Nónne hinc documento prævalido cogitur, te vtriusque libri, *Anatomiæ*, atque *Astrologiæ* ( vt quasi præteriens id strictim attingam ) vnum eundemque Auctorem esse? ô strophas! ô dolos! ô sycophantias! cui non apertæ? cui non iam retectæ? diuersarum membra sententiarum perturbas. parum est. minimè sibi consentanea simul iungis. non est satis. è regione pugnantia in vnam periodum compingis. Vltra tuã impudentia progredi non potest. *Ecclesiastici* 37. inquis, *scriptum est; Vir astutus multos erudiuit.* Mentiris. *Vir peritus*, ait Sapiens, *multos erudiuit.* At inter astutum & peritum nullum discrimen. Mentiris iterum, mendaciumque tuum palàm Syracides reuincit, astuto peritum ex destinato opponens. Perge. *Vir astutus multos,* ais, *erudiuit, & animæ suæ suauis est*; itáque ab Ecclesiastico scriptum testaris. Sed mentiris oppidò rursum more tuo, mendaciique te idem Sapiens clarè coarguit sic enuntians; *Vir astutus multorum eruditor, & animæ suæ inutilis est.* Non verò, vt tu flagitiosè peruertis, *& animæ suæ suauis est:* sed *Vir peritus multos erudiuit, & animæ suæ suauis est.* Hanc porrò animæ suauitatem tantundem valere, ac corporis commodis studere, asperioremque viuendi rationem auersari,

non

non obscurè tu innuis. At inscito mendacique commento, quum longè diuersam dulcedinem indicet, vt ostendi. Quare si infamis leno, Scioppi, est, qui duorum vxores maritorum, alteram alteri, commutatis thoris, mutuo infandoque adulterio prostituit: an non pari te quoque infamiâ vrgeri necesse est, qui, vbi Spiritus sanctus virum peritum cum animæ suauitate castissimo connubio copulat; contra autem virum astutum inutili labore damnat; è contrario virum astutum cum animæ suauitate, inauspicatis ac sacrilegis nuptijs, execrabilis diuinorum verborum stuprator, ad dedecus Religiosis viris imprimendum, coniungis? Nemini aqua hæret.

VII. Sed prodigij magni instar habent, Scioppi, quæ in tuâ item *Astrologiâ a* luscitiosus Astrologus personas, *Hæreticis, & Gentilibus prædicandi prouinciam nemini rectiùs mandari, quàm Monachis hospitalitatis, & beneficentiæ lege obligatis.* Quorsum istuc? vt euincas scilicet, nostram Societatem improuidè, minimeque suo congruenter fini obtinendo à S. Ignatio fuisse institutam, quippe qui rem omnium, ad alienæ procurationem salutis, maximè necessariam, beneficentiam nempe, atque hospitalitatem, qualem D. Benedictus suis alumnis præscripsit, neglexerit. Non est animus hîc tuam hanc stropham malè materiatam euertere, quam probè iam Forerus *b* noster contudit. Illud tantùm te rogo, quâ tandem ratione hanc Monachorum prærogatiuam vendibilem facias. Nimirum, inquis, *a* quia *qui sanctos mores & sermones suos Beneficentiæ sale, condiunt, hominumq; palato conciliant, hi Victores discedunt, animasq; diabolo raptas in triumpho ducunt.* Quod ne dicis tantùm gratiâ asseuerare videaris, exemplo quoque robo-

Q ras,

a *Cap. 20. pag 74.* b *Animaduers. 4. in Astrolog. Scioppij.* c *In Astrologia cap. 20 pag. 73.*

ras, addisque confestim: *Quomodo Apostolos fecisse Actor. 14 narratur.* Quid verò ibi narratur? *Virtute magnâ,* ait, *Apostoli testimonium reddebant Christo, & Gratia magna erat in omnibus illis. Nemo enim erat egens inter illos, quia distribuebatur singulis prout cuique opus erat.* O tuam, Scioppi, tutelam, falla- ciamque palmarem! *Nemo erat egens inter illos* inquis. Non diffiteor. Sed cur supprimis, quod inibi etiam legitur: *Nec quisquam eorum, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia?* nempe quòd id fraudem tuam aperit, ac iugulat. Quod enim totâ in Germaniâ, imò in vniuersâ Catholicorum Repub. *Cænobium* certis redditibus, vt in Benedictino Ordine moris est, præditum, studioque hospitalitatis addictum extat, quod ea, quæ possidet, non sua esse, sed Christianis omnibus communia affirmet? Vnum reperito, & vicisti. Sed nuspiam adhuc conditum est. Nam hactenus condita fundos proprios, quos habent, & suos esse aiunt, & cæteris, etiam Religiosis familijs, ne dum Christianis cunctis, communes iure negant. Quàm temerè igitur, atq; infeliciter Apostolicorum virorũ, quibus suum nihil erat, exemplum ad Euangelicæ prędicationis prouinciã, Monachis potissimũm, quibus & prædia & possessiones propriæ sunt, neq; alijs alterius Ordinis communes, præ reliquis asserendam, atque hinc ad Societatis nostræ Institutum dedecorandũ arcessis? Hîc ego, quid distent æra lupinis, non de te quæram, Scioppi, qui quid inter mendacium, & veritatem intersit, dummodò maledicas, nil pensi habes.

VIII. Sed quamdiu insignitam tuam calami in sacrosanctum diploma procacitatem differo? Illud Iobi 41. *Quum sublatus,* siue irritatus *fuerit,* diabolus videlicet, de quo ibi sub ceti imagine sermo, *timebunt Angeli, & territi purgabuntur*: quo pacto tu exponis? *Id est etiam illi* (tua enodatio est

tuâ in Astrologiâ *cap* 10. *pag.* 38. si meministi ) *qui viribus ingenij plurimum pollent, præ timore se* CONCACABVNT, *& quo se vertant, nescient.* O virgineam tuam, Scioppi, modestiam! ô præclaram sacras erga literas reuerentiam! ô cœlestis oraculi elegantem exornationem! vnde, quæso, eam tu didicisti? A Luthero sine dubio, cuius olim in stabulo educatus, idem fimetum tecum circumfers. Nec ego de explicatione queror, quam vtcunque ferri posse, non ignoro, sed de tam inuerecundâ verbi obscœnitate, quâ eam contaminâsti. Quis enim, nisi Lutheri Catulus tam fœdè, vt tu, diuinos pugillares dehonestâsset?

IX. Hæc & plura alia quum ad specimen tuæ in sacris Codicibus explanandis, tractandisque impudentiæ ac stultitiæ, documenta affatim suppetant; ne longior sim, cunctis ijs tua *Pædia Politica, seu Ciuilis Philosophiæ quum ex Macchiauelli libris, tum ex sacris literis hausta*, vt eam in tuorum voluminum Catalogo *a* inscribis, coronidem sine controuersiâ imponit. O veteratorium tuum ac sceleratum ingenium, Scioppi, cui eodem numero ac loco sunt cœlestes tabulæ, & Macchiauelli infames chartæ, ad Politices nescio quam Pædiam indidem coagmentandam! Hæresim scilicet nouam architectaris, abolitionemque Numinis, quâ tua impietas turget, iam diu parturis, demumque semel paries: Eo vel maximè quòd gloriabundus iactas quoque aliam *Pædiam Theologiæ Didacticæ, cuius vsus*, vt spondes, *b erit, vt quis clauem duplicem parare sibi poßit ad aperiendum literalem, & Mysticum sacræ Scripturæ sensum: ipseq; fiat sicut arbor secus decursus aquarum, cuius nunquam deficiant nec fructus in cibum, nec folia ad animorum medicinam.* Psal. 1. & Ezech. 47. Hîc enimuerò exclamare me cogis, Scioppi.



a *In Pædia humanar. ac diuin. liter. pag.* 11.
b *Ibid.*

pi. Prô quàm diues nugarum, ac præstigiarum es! Túne alijs ad sensum historicum abditumque venandum eruendumque viam, quam tu ipse nescis, à quâ tam sæpe deliras, quam toties deseris, præbere queas? tu cæteris diuinarum oracula Scripturarum, quæ tot delitijs tuis obuoluisti, patefacias? O anilia commenta! Et quisquam adeò stipes sit, vt tibi vel si per Iouem seu iures, seu peieres, ne dum iniurato fidem habeat? Dicam ingenuè, quod res est, sine vllo verborum circuitu. Quum diuinos libros tam flagitiosè vitiaueris, torseris, vulneraueris, laniaueris; sensum literarium exprimere, te magistro id demum erit, cœlestia illa chirographa mutilare, traijcere, comminutare, confundere, perturbare; mysticum verò elicere, Dei notitias ac res sacris contentas vocibus, ad probrosas calumnias per summum nefas fabricandas, vt complures tui Codices, famosi præsertim locupletes sunt testes, & in *Vindicijs* meis, *a* planum feci, pauloque pòst *b* rursum conuincam, sceleratè transferre. Quâ vtrâque prærogatiuâ vsque adeò excellis, vt clauis ad noua & portentosa ex Dei responsis conuicia recludenda, atque expromenda verè tibi semper in ore, in manu, & in calamo sit; nullaque arbor ad enormes, ac nefarios errores, vbicunque diuersaris, serendos te fœcundior existat; in cibum scilicet venenatum, non in medicinam, obtrectatorum, maximè Hæreticorum, quorum partes tueris.

X. Sed age, quid in tuas istas intemperias Eugenius Lauanda bellè meditatus sit, gratis accipe. *En nouum,* inquit ille, *c* Videntem, *cui, crede, explorata sunt sacra Eleusina magis, quàm mysticus, vel etiam literalis sacræ Scripturæ sensus. Non longè eo. Blaterat quidem Scioppius in conuiuijs, atque symposijs ( vbi præsertim*

a *Cap 14. § 5 & 6.* b *Infrà part 3. cap. 6.*
c *In Grammatico Tædico pag. 36.*

*præſertim paulò hilariùs ſe ingurgitauit) fractas quaſdam ſacræ Scripturæ ſententias: ſed tam accommodatè ad rem, quàm quod prouerbio dici ſolet, ocreæ quadrant naribus. Apparet ea peritia ex libris, quos Sacra Indicis Congregatio proſcripſit, videlicet ex* Ieſuitâ exenterato, *ex* Anatomiâ Societatis, *& alijs id genus, quæ ipſiſſimam Scioppij Pythonici maniam agnitam exhibent, in quibus adeò ſtolidè, & indoctè verſatus eſt, vt non tam riſum, quàm commiſerationem tulerit.* Habes, opinor, nugiuende Grammatice, dignum tuis auribus acroama, cui mox alterum addit eodem loco Lauanda: *Verùm ſi hæc*, inquit, *de ſenſu literali; quid putemus de myſtico? Dicam, quod nonnemo ex magnis Principibus renidenti ore in gratijs protulit: tam callere Scioppium ſenſum Scripturæ myſticum, quàm merum Turcam Symbolum ſancti Athanaſij. Nihil profectò verius.* Niſi quod ad conflandas immanes ex diuinis literis calumnias, virisque innoxijs, & Deo ſacratis aſpergendas (patere me, quod reliquum eſt, liberè appingere) adeò nequam es artifex, ac præſtigiator, vt nemini propemodum Hæreticorum, qui in calumniandi palæſtra diuinisq; ſententijs abutendi impudentiâ ſunt aliàs, vt notum eſt, exercitatiſſimi, quicquam concedas. Nimirum antiquum inſitumque Hæreticorum morem, Scioppi, dediſcere religioni habuiſti.

XI. Cæterùm etſi huiuſmodi tua piacula improba admodum ſunt, vt liquet; in eo tamen capital maximè feciſti, quòd æterni teſtamentum Numinis auguſtiſſimum, eximiâque reuerentiâ ac religione colendum non ſolùm ad infandas calumnias ſtruendas, ſed ad pleraſque tuas Hæreſes quoque obtinendas, roborandasque, vt *Lydius* ipſe *Lapis* certo documento eſt, labefactâſti, detorſiſti, turpâſti, deprauâſti, atque ita te Hæreticis rurſum accenſum demonſtrâſti, quod hîc ego potiſſimùm perſequor, ac deteſtor.

## Cap. XVIII.

### Sexta decima Scioppianæ Hæresis tessera, Sacri Concilij, Catholicorumque Doctorum dolosa obtruncatio, nec non complures aliæ in afferendis, explicandisque Scriptoribus fraudes ad calumnias, aut errores creandos nequissimè consutæ.

I. Qvum diuinas tabulas, atque chirographa tam illotis manibus, impuratoque calamo, vt vidimus, Scioppi, pollueris; haud equidem miror, te pari effrænatione & in Lateranense Concilium, & in Scriptores cuiusque modi grassari: mirarer potiùs, si his pepercisses, aut parceres. Verùm quoniam ad tuæ Hæresis multijuges traduces propagandos nihil tibi inausum est, nihil intactum relinquis, cogor hîc tuæ Hæreticæ perfidiæ id quoque auctarium adijcere.

II. Inter reliqua tua opprobramenta, quibus Pontificem Maximum sæpius dedecorare, vt docui, studuisti, illud certè postremum non est, vt iam suprà *cap* 4 non dubiâ tuæ Hæresis tesserâ insignitum ostendi, quòd articulatè negas, vllum *Monasterium* ex ijs, quæ vacant, cuiquam mortalium, etiam à Christi Vicario sine sacrilegio commendari posse; addisque in *Anatomia, pag.*87 nec posse *cuiquam commendari, siue etiam administratorio titulo committi, sine destructione, graniq; eorum, atque etiam Ecclesiæ Romanæ fraude ac damno.* De quâ tuâ falsâ, insanâque doctrinâ non hîc ego tecum, Scioppi, ampliùs expostulo, quum iam anteà *a* illam penitùs obliserim; sed id tantummodò cu-

a *Cap.*4.

dò tupio resciscere, quo tu argumento eam firmatum eas. Instar omnium, inquis, *b* Concilium Lateranense est, sub Leone X. celebratum, quod *Sess.9.C.3.* ita disertè cauet: *Volumus, & sancimus, vt quum illa* ( nempe *Monasteria* ) *per obitum Abbatum, qui illis praerant, vacauerint; nullo modo poßint commendari, sed de persona idonea eis ita prouideatur, vt illis idonei Abbates, prout decet, præfuturi sint.* At vereor, ne maritimis moribus hîc mecum experiaris, Scioppi. Nam quin aliquam expedieris hoc loco fallaciam, nullus sanè dubito. An enim Concilij verba integra sine vllâ fraude recensuisti? nullum suppressisti? nihil dissimulâsti? num post eam particulam, *nullo modo poßint commendari*, proximè sequitur, vt tu subiecisti, *sed de persona idonea eis ita prouideatur?* nihílne interiacet? nulla prorsus vox interponitur? Imò tota hæc planissima clausula ex destinato intersita cernitur; *Nisi pro conseruatione auctoritatis Apostolicæ Sedis; & ad occurrendum malitijs illam oppugnantium, pro temporum qualitate, aliter nobis de fratrum Concilio visum fuerit expedire.* vt ex solido Concilij eo decreto suprà *cap.4.* §. 5. recitato testatum est. At cur huiusmodi perspicuam exceptionem falsariâ manu subduxisti? nempe quia temulentum tuum placitum apertè iugulat. Cur sacrosanctam sanctionem tam nefariâ carnificinâ deartuasti, atque exossâsti? nimirum vt Romani Pontificis auctoritatem affligeres. Cur, vbi Concilium decernit, Pontifici Maximo fas esse, *Monasteria pro conseruatione auctoritatis Apostolicæ Sedis commendare*, tu id præfractè inficiaris? scilicet vt te Lutheri Caluiniq́ue hircum redolere, Catholicus quisque deprehendat. Perge.

III. Vt Iesuitas, Scioppi, oculis nonnisi limis, hirquisque transuersa dumtaxat tuentibus



*a Cap.4.*

aspicere solitus es, ita Collegiorum nostrorum copia nimium quantum te vrit. Hinc in tuâ *Anatomia, pag.* 15. & 17. vt nostris Præfectis Generalibus, quorum auctoritate ea instituta sunt, ægrè facias, fibulam ijs à Secundâ nostrâ Congregatione generali, ne porrò id audeant, huiusmodi psephismate impositam ais: *Adhibeatur in posterum moderatio in multitudine Collegiorum admittendâ, rogatq; Patrem Præpositum Generalem Congregatio, & seriò* MANDAT, *vt potiùs applicet animum ad roboranda, & ad perfectionem adducenda iam admissa, quàm ad noua admittenda*: moxque quum P. Claudium Aquauiuam, tum P. Mutium Vitellescum, quòd id Congregationis mandatum insuper habuerint, & contempserint, perstringis. Sed Græcâ nimirum fide, scæuâque inauspicatâ. Nam si quis falsarius falsimonijs alios fallere cupiens, falsus vnquam ipse est, tu profectò, Scioppi, maximè es; & si cunctis falsarijs manus præciderentur, vt præcidendas esse nonnemo apud Suetonium *a* proclamauit; tu sanè iam pridem manibus careres. Quid enim? *Rogatq; Patrem Præpositum Generalem Congregatio, & seriò mandat*: inquis? Itáne *seriò mandat?* Imò tu valdè seriò mentiris, & *commendat*, quod est in autographo, atque in omnibus exemplaribus, quæ habent. *seriò commendat*; infelici secespitâ lacerans, ac mutilans, *mandat* nequiter substituis ac fraudulento tuo ingenio nauiter litas. An porrò quisquam puerorum, postquam septuennes sunt, quid inter *Mando, & Commendo* intersit, Scioppi, ignorat? Nunquámne tu amico tuo, aut etiam Principi paruolum aliquem parasitastrum per literas fortè *seriò commendâsti?* quippini? Num propterea etiam aliquid Principi seriò mandâsti? Hoc tu certè non somniabis, & si fors somnias, te somniantem ac deliran-

a *In Claudio cap.* 15.

delirantem non moror. Aliud ergo est *seriò commendare*, aliud *serò mandare*. Primum est in Congregationis decreto, alterum è tuo fanatico capite tantùm depromptum. Quid quod ad geminandam fallaciam non solùm verbum *Commendo* malè truncatum in *Mando* improbè transformas, sed memorabilem quoque Decreti illius appendicem, explicationemque proximè sequentem, quæ Congregationis mentem planissimè exprimit, Generalemque Præsidem extra culpam omnino ponit, dolato dolo supprimis? Quàm reuerenter enim, quàm manifestò eadem Congregatio non absolutè vetat, quò minùs Generalis Antistes noua deinceps Collegia possit admittere, sed eundem dumtaxat rogat, monetque, vt eâ in re cautionem ac moderationem cordi habeat? Quàm edocenter, quàm dilucidè sancit: vt *si quæ* Collegia admittenda *existimaret* Generalis Præses *ex ÿs, quæ offerrentur, eiusmodi essent, & eis in locis, & cum talibus circumstantÿs, vt ad commune bonum Ecclesiæ Dei magnum momentum habitura videantur?* Viden' iam, vt tota tua fraus hinc penitùs exenteratur? vt adunci tui vngues præciduntur? vt decipulo captus ipse tuo reuinceris?

IV. At longè atrociore calumniâ *Cardinalem* Toletum aggressus, Hæreticum errorem tuis in *Mysterÿs, Aphorismo 6 pag.92.* ei affingere non dubitas. *Mentiri, ais, in Confeßione non est semper peccatum.* Idem Toletus *lib.3.cap.9.* Hóccine Toletus? ne cogitauit quidem. Si tuâ de prosapiâ Hæreticâ foret Toletus, hæc & alia portenta Hæretica tecum cuderet. At quia morum innocentiâ, doctrinæ splendore, propugnatæ Catholicæ fidei gloriâ, Vaticanæ purpuræ dignitate Orbi conspicuus, de Christianâ Repub. optimè meritus est, haud mirum, si ab Hæretico nebulone, cui mentiri tam solemne, vt mendacia in virtutibus numeret, Hære-

tico conuicio proſcindatur. Verùm Toleti verba ipſiſſima, nullo detracto, ſic habent. *Mentiri in Confeſſione graue peccatum eſt, quamuis non ſemper mortale: niſi quum peccatum negatum, vel falsò affirmatum, eſt mortale quando verò eſt veniale, mendacium non eſt mortale.* Vnde bicubitalis tua ſycophantia ſeſe pandit, ac prodit. Quid enim? nihílne culpam lethiferam veniali intereſſe putas? nihil. ergo delicta omnia mortifera, nullum leuius agnoſcis, quæ Hæretica veſania eſt. Aliquid? ergo quum Toletus *mentiri in Confeſſione non eſſe ſemper peccatum mortale*, exertiſſimè doceat: tua Hæretica ſtropha diem illi dicens, perinde ac ſi ſimpliciter negâſſet, mentiri in Confeſſione arcanâ ſemper eſſe peccatum, palàm denudatur, fuſtuarioque digna meritò iudicatur. Quod verò ad hanc multam deprecandam Latinæ *Myſteriorum* editiones in Verdæanâ tuâ *Staterâ, cap.* 12. *pag.* 145. à quibus ea fraus abſit, ſubſidio à te vocentur, nihil prorſus agis, niſi quòd te *Myſteriorum* Germanicorum, in quibus illa fraus viſitur, germanum architectum fabrumque, qui eam & pleraſque alias fallacias improbo operi adiecisti, imprudenter oſtendis.

V. Nunc periclitari lubet, an qui Toleto adeò impudenter illuſiſti, Diuo Thomæ aduenienti aſſurrecturus ſis, tuæque procacitatis lacernam ſemel depoſiturus. Porrige ſis tuas *Suppetias Logicas.* In his enucleatè affirmas ab Ariſtotele, ac ſancto Thomâ demonſtrari, *a Politici eſſe, non tantùm de optima, ſed etiam de qualicunque Reipub formâ, quamuis deteriori, & vitiosâ præcipere* Pauloque poſt hæc, S. Doctoris verba repræſentas. *Politicus non ſolùm debet conſiderare Politiam ſimpliciter, ſed etiam optimam ex ſuppoſitione, & eam, quæ cuique congruit, & quæ poſsibilis eſt. Similiter debet Politicus conſiderare Politiam faciliorem, & communiorem* omnibus.

a *Apud Wangnereckium lib.* 1. *cap.* 4. §. 3. *pag.* 90. 4.

*omnibus. Isti autem solùm de optima Politiâ determinauerunt, quæ multis indiget, ad quam pauci pertingere possunt, & ideò solùm de illa, quæ vix, aut nunquam esse potest, considerauerunt. Et ideò manifestum est, quod errauerunt.* Hæc ille quæsitissimæ sapientiæ, diuinæ, ac humanæ mystagogus. Sed te percontor modò, Scioppi; numquid reuerentiæ horum verborum tibi fuerit? num fideliter cuncta enuntiâris? num aliqua de industriâ prætericris? num machinam hîc pariter subdolam sis machinatus? Quid mussas? effare. Quò te pedes? consiste. Vno obtutu colubram excolubro, simulque exanimo. Aio consignatissimè, os à te Lectori sublitum penissimè, atque ante postremam illam Diui Thomæ clausulam: *Et ideò manifestum est, quod errauerunt:* quam tu præcedenti orationi, verbo *considerauerunt* terminatæ ceu proximè sequentem subiecisti, sed falsò, ac perfidiosè, hæc cuncta verba, quæ piceatâ manu sublegisti, intermedia extare: *Alij considerauerunt Politiam magis communem, & nihil de optima dixerunt. Vnde reprobant quasdam Politias Laconicorum, & si qua alia est, quæ approbanda est, & quam laudamus* Post quæ demum illico appingit eam clausulam flagitiosè à te anticipatam: *Et ideò manifestum est, quòd errauerunt.* Vnde liquet erroris à sapientissimo Doctore arcessi non tantùm eos, qui facilioris, & communioris Politicæ omissâ penitùs tractatione, de optimâ dumtaxat præcipiunt; sed illos quoque, qui è contrario in communiore explicandâ ita toti sunt, vt optimam intactam omnino prætereant. Sed cur, quæso, Scioppi, hanc posteriorem notam à D. Thomâ ijs, qui optimæ Politiæ disputationem penitùs negligunt, inustam expunxisti? nimirum Macchiauelli patrocinium in eo *Suppetiarum* libello, vt suprà demonstraui, a susceperisti; ac proinde, ne



a *Cap. 14. & 15.*

ne clientem tuum eundem Macchiauellum, aliosque Politices corruptores, à quibus non solùm de optimâ Politiâ nihil literis mandatum est, sed etiam rectæ Politices formæ, quæ probandæ sunt, quasque & S. Thomas, & boni Politici laudant, nequiter improbantur, fuisse allucinatos, ac delirâsse fateri cogereris, per fraudem ea verba supprimere necesse habuisti.

VI. Quid prætereà? In eodem *Logicarum Suppetiarum* libello ex *lib. 5. Politicorum* Aristotelis *cap. 9. hæc* memoras: *a Oportet oligarchas videri semper plebis caussam defendere, & aliter iurare, quàm nunc solent. Nunc enim in quibusdam oligarchijs quum ad imperium admittuntur, ita iurant: ero plebi inimicus, & quidquid mali potero, faciam. Atqui oportet eos præ se ferre ac simulare contrarium, ita conceptis verbis iurantes: Plebem non afficiam iniuriâ.* Mox verò Diui Thomæ in hæc Philosophi verba Commentarium, velut syllabatim descriptum ita refers. *b Si debeat saluari paucorum potentia, oportet eam videri facere pro populo, & facere oportet iuramenta contraria ijs, quæ faciunt. Consueuerunt enim oligarchæ, quum in principatu instituuntur, iurando dicere: Iuro, quòd populum odio habebo, & consilio annitar, vt malè habeat. Hoc autem non est faciendum, sed oportet opinari contrarium esse faciendum, & insinuare in iuramento oportet, quod oligarchæ non facient iniuriam populo.*

VII. At num hæc verba, Scioppi, Aristotelis, ac D. Thomæ reuerâ sunt? vtique. Omnia? omnia. Nullum detractum? nullum. Nihil sycophantiæ in ijs à te compositum? nihil. Sed cui narras? Tibíne ego facili crudelitate fidem adiungam? tibi, qui tam sæpe doctis dolis attentos etiam & catos in transennam ducere, ac fallere suetus

a *Apud Wangnereckium lib. 2. cap. 1. §. 3. pag. 154.*
b *Lectione 7.*

ſuetus es? At falleris oppidò tu ipſe modò, ſi me tuæ fallaciæ ac tranſennæ iam opportunum autumas. Nego præcisè, ac diſertè illa verba eſſe genuina Ariſtotelis, nego eſſe S. Thomæ, nego fideliter ea à te recitata, aioque temerè variata, mutilata, coagmentata, perturbata, conſarcinata, falſoque pro illorum verbis obtruſa. An reluctaris? Recitetur locus integer Ariſtotelis è *lib.5. Politicorum, cap. 9.* turpiter à te vitiatus, vbi quum Philoſophus nonnulla imperia tradidiſſet videri popularia, aut paucorum potentiæ accommodata, quæ tamen popularem Rempub. aut paucorum potentiam, propterea quod hanc, aut illam nimis affectant, tandem euertunt; deinde ad eam doctrinam, quam tu improbo aſtu auſoque peruertere, decerptis ex eodem Philoſopho verbis, conatus es, illuſtrandam continuò ſubdit: *Erant autem & in popularibus Rebuſpublicis, & in paucorum potentijs. In popularibus quidem Rebuſpublicis populi ductores, vbi multitudo domina eſt legum. Duas enim ſemper efficiunt ciuitates, certantes cum diuitibus. At contrà oportet ſemper videri loqui pro diuitibus; in paucorum autem potentijs pro populo eos, qui paucorum potentiæ ſtudent; & iuramenta contraria, quàm nunc iurare. Nunc equidem in quibuſdam* (paucorum ſcilicet potentijs) *iurant: Ero populo inimicus, & conſulam, quicquid habuero mali. Oportet verò præ ſe ferre verbis, & ſimulare contrarium, id ſignificantes in iuramentis: quod plebem non afficiam iniuriâ.* Quæ Ariſtotelis verba è Græco Codice accuratiſſimè reddidit P. VVangnereckius, *a* nec Latina & communis Leonardi Aretini interpretatio, quanquam vocibus nonnihil, ſenſu diſcrepat. At hæc ipſa verba, quanto interuallo ab ijs, quæ tu alijs exturbatis, alijs præteritis, alijs in ſimiæ ſpeciem transfiguratis, in medium attuliſti, diſcedunt?



a. *Lib. 2. Vindiciarum, cap. 1. §. 13.*

diſcordant? diſſentiunt? Num omnes mortales fungos ac ſtipites, qui fraudem tuam collatis teſſeris deprehendere, ac luce veritatis diſpellere non poſſent, exiſtimâſti? Fungus tu planè ac ſtipes, ſi ita animum induxiſti, ſtupidiſſimus.

VIII. An verò meliore fide D. Thomæ hypomnema, ſeu expoſitionem exhibuiſti? ſcilicet. Prouoco ad propria atque integra ipſius S. Doctoris verba. Age, recitentur. *Peccant ductores populi in ſtatu populari, ſiue in quo tota multitudo, velut monarchiâ quadam dominatur; non ſecundùm legem. Ductores enim pugnantes contra diuites, diuidunt ciuitatem in duo; adulantes enim multitudini, mouent eam contra diuites. Hoc autem non eſt faciendum, ſi debeat popularis ſtatus ſaluari; ſed multitudo pro diuitibus debet videri facere, quod volunt: ſic enim ſaluari poterunt. In paucorum ſtatu ſimiliter peccat paucorum potentia, opprimens multitudinem, ex quo contingit corruptio paucorum ſtatus. Et ideò ſi debeat ſaluari, oportet paucorum potentiam videri facere pro populo, & facere iuramenta contraria eis, quæ faciunt. Conſueuerunt enim paucorum ſtatus potentia, quum inſtituuntur in principatibus, iurando dicere: iuro, quod populum odio habebo, & conſilio annitar, vt malè habeat. Similiter in populari ſtatu iurat populus, malignus ero diuitibus, & conſulam, quæ illis mala eſſe ſciam. Hoc autem non eſt faciendum; ſed oportet opinari contrarium eſſe faciendum, & inſinuare in iuramento, quod potentia paucorum non facient iniuſtum populo. Et populus debet iurare, quod non iniuſtè aget contra diuites.* Hactenus Philoſophorum, ac Theologorum luminare. At tu ab hiſce lineis, quàm longè abijſti? receſſiſti? deflexiſti? quàm multa amputâſti, traieciſti, ſurſum, deorſumque traxiſti?

IX. Nequaquam, inquis. Verba ego ſus deque habeo. Senſa religioſiſſimè tam Ariſtotelis, quàm

D. Tho-

D. Thomæ expressi. Ea etsi non annumeraui singula, quid piaculi est? Quid piaculi, Scioppi? nihil sanè, nisi quòd te mendacem conuincit, dum eiusmodi verba omnia illorum Auctorum esse destinatò profiteris, quæ tamen tua sunt, à te perperam subiecta, ac pro Aristotelis atque Thomæis venditata. Nisi id sponderes, & sensum dumtaxat aliorum commemorare, aut compendio indicare tibi adlubesceret, haud ego te culpandum, dummodò sententiæ minimè incommodares, censerem. Verùm non solùm verba singula contra polliciti fidem neutiquam præstitisti, sed ipsum quoque sensum dimidiatim prorsus discerpsisti. Siquidem Rerumpublicarum popularium, quarum error in diuitibus insectandis errorem optimatum in plebe agitandâ frequentatum quasi intento digito è regione ostendit, mentionem penitùs omisisti.

X. At fraudis tuæ enorme auctarium illud est, quod quia tum Aristoteles, tum D Thomas locis paulò antè laudatis paucorum dominatum, quem *oligarchiam* vocant, simulatione ac periurio conseruari docent, tu ad eorundem locorum, quæ tuis in *Suppetijs Logicis*, vt planum feci, affers, contumeliam, eidem Philosopho, nec non Theologorum etiam antesignano per indignum nefas imponis, quòd *a Status conseruandi caussâ doceant simulare & peierare:* excusari tamen vtrumque pronuntias, quòd id non absolutè, sed eâ cum conditione *si debeat saluari paucorum potentia*, vt loquitur S. Thomas, doceant. O versipellem præstigiatorem! ô Vertumnum Hęreticum! Tuas istas *Suppetias Logicas* appello, Scioppi. In his quò maximè tuas fallacias ac dolos collineas, nisi vt Lectori nefariam Hæreticamque Macchiauelli doctrinam, vt suprà *b* patefeci, quàm blandissimè instilles? Huic autem

a *Apud Wangnereckium in Vindicijs lib. 2. cap* 1. §. 3. *pag.* 164. b *Cap.* 14. & 15.

autem ſceleri tam execrabili, quò aliquod honeſtamentum prætexas, quò te vertis? Ariſtotelem, ac D. Thomam prenſas. Sed fruſtra. Refragantur. Eorum ſcripta excutis. Sed ludis operam. Dicta exploras. Sed tibi minimè propitia experiris. Vt votis potiaris, facinus aliquod atrox tibi audendum eſt. Nihil pigraris. Incorruptis tantorum Auctorum Codicibus manus infers, eosque torques, lancinas, diripis; quodque viri ſollertiſſimi nonniſi ſub conditione, atque ex connexo fieri innuunt, tu abſolutè illis affingis, quòd imperij conſeruandi gratiâ ſimulare, ac ſimulationi, iureiurando ſolemni, hoc eſt, infando periurio, fidem facere doceant. Itáne, Scioppi, quicunque alicuius rei conditionem ſtatuit, is tibi eiuſdem rei efficiendæ Auctor a abſolutè, ſuaſor, ac doctor extemplo eſt? Nónne inſanis palàm, ſi ita ſentis? Simulationis ac periurij doctrina, quam diuinæ humanæque leges damnant, ac deteſtantur, abſolutè improba eſt, neque à flagitio eximi poteſt, vt conſtat. Iam quum Ariſtotelem, & S. Thomam iſtorum ſcelerum Auctores abſolutè Doctoresque nefariè mentiris; quid niſi earundem ruptores legum illos apertè decernis? & tantâ te impietate ſanctiſſimum Doctorem inceſtante, impiare non erubeſcis? quid impietate? fœdâ etiam inſcitiâ atque imperitiâ manifeſtò allucinantem prodere te non pudet? Quid? in tuâ Grammaticâ quàm varios ſolœciſmorum modos tu ipſe explicas? num idcirco te ſolœciſmos docere ſi quis dicat, placatis auribus feras? ad rauim vſque haud dubiè oblatrabis. Theologus pariter an non iniuſtitiæ, libidinis, Hæreſis, aliorumque delictorum naturas, diuerſasque ea patrandi rationes accuratè exponit? an ideò & horum quoque ſcelerum Doctor abſolutè à te appelletur? nempe à cerrito capitone,

a *Ex Wangnereckio.*

pitone, & quo non cerritior alter. Dialecticus quoque an non multiplices ſophiſmatum formas, contortarumq; concluſiuncularum decipula ediſſerit? num proptereà in ſophiſtarum etiam album à te illico referetur? ſed à Sophiſtarum omnium ineptiſſimo. Poſtremò ipſemet Chriſtus Dominus, quàm perſpicuè iniquum villicum à ſuo laudatum Domino, quòd idoneum rebus ſuis remedium adhibuerit, Lucæ 16. memorat? Quid ergo? An etiam Chriſtum Aſſertorem Orbis, magiſtrum iniquitatis eodem nomine nuncupandum ſacrilego ore cauſſaberis? Huc nimirum tandem tuum illud *Logicarum Suppetiarum* conſilium euadit: dumque Macchiauello opitularis, Philoſophiæ ac Theologiæ principibus Ariſtoteli, ac D Thomæ, tum rectæ rationi in primis, ac ſplendenti veritati bellum tenebricoſum, plaudente orco, ſed execrante cœlo, indîcis. Verùm *aliud eſt,* nugiuende circulator, *docere vitia, aliud dedocere,* vt egregiè aurem vtramque tibi peruellit VVangnereckius; *a aliud præcipere vt fiant, aliud eá explicare, ne fiant; hoc eſt artis, illud improbitatis. Non ergo docent ſimulare & peierare S. Thomas, & Ariſtoteles; ſed dedocent, & abſolutè vetant, quod ex hypotheſi oligarchiæ neceſſarium, ac vtile eſſe cenſent; quia inter vitioſas fugiendasq; Reipub. formas eam reponunt, teipſo fatente, Scioppi, qui Politica turpiſſimus leno, immeritò Ariſtarchorum nomen, ac culpam, Pſeudopoliticorum æquiſſimis Cenſoribus affingis.* Cæterùm quia Macchiauelli Hæreticis intemperijs velificabas, vt has væno exponeres, Philoſophorum coryphæi Ariſtotelis, ac Theologorum ductoris S. Thomæ brachijs circumtritis, conuulſiſque articulis opus tibi exiſtimâſti.

XI. Sed quid ago, Scioppi? Res erit non vnius voluminis, ſed plurium, ſi cuncta id genus tua piacula,

a *Loc cit.*

piacula, quæ non tantùm in ſacris literis, ſed in cæteris quoque Scriptoribus Catholicis, nec paucis, cædendis, delumbandis, carpendis, perturbandisque, ad tuos errores, Hæreſesque cauponandos, contrahere ſoles, huc reuocare velim. Scatent his paſſim tui libri, præſertim famoſi, ex quibus perexiguam hanc partem ad ſpecimen Hæreticæ tuæ iſtius corruptelæ, cui modò ſtigma inuro, libâſſe ad alias properanti ſit ſatis.

## Cap. XIX.

## Septima decima Scioppianæ Hæreſis teſſera, generalis Hæreticorum defenſio.

I. VEllem, Scioppi, vt quam tibi geminam, complicatamque duplicis tuæ Hæreſis teſſeram, vnius tantùm inſtar, in manus paulò priùs tradidi, nunc mihi diuidere, alioque ex capite retractare, per tuam humanitatem liceret. Non inuitus, opinor, id mihi largieris, qui fœcundâ tuarum Hæreſium ſobole in ſinu gaudes. Oſtendi ſuprà *cap.* 7. tuam in pleroſque Cœlitum Hæreticam impudentiam, quos infandis maledictis figere, quia pertinaces in perfidiâ Hæreticos ferro atque igni coërcendos docuerunt, nihil te veritum eſt. Palàm modò faciam, Hæreticorum omnium patrocinium, quos à quauis pœnâ ſecuros eſſe vis, à te flagitiosè ſuſceptum, quod antè, quanquam tacitè indicaui, ex profeſſo tamen minimè expendi: vnde neceſſariò parebit, quàm impium te in Diuos præbuiſti, tam pium in Hæreticos maiores tuos, quos propugnas (ô pietatem impiam!) te præſtitiſſe. Parùm videlicet fuerat, complures libros ab Apoſtolicâ Sede iure damnatos, ſceleſtè à te, vt antè *cap.* 14. probaui, defen-

defenſari, niſi in præſens cunctis quoque Hæreticis iuratum aduocatum penitùs deuoueres. Quod ne quo fuco infucare, atque eludere queas.

II. Sciſcitor ego ex te, Scioppi, an eam opinionem, quæ obſtinatos Hæreticos profanis Iudicibus ad pœnas luendas dedendos negat, ſanam, tutamque arbitreris? Quid ais? Maximè! At non te mendácij apertè conuincunt Catholicæ Eccleſiæ ſcita, quæ tum *Cap ad abolendum*, tum *Cap. Excommunicamus, Extrau de Hæreticis*, tum *Cap. Super eo*, item *de Hæreticis in 6.* perſpicuè ſtatuunt, Hæreticos contumaces, ac refractarios poteſtati profanæ committendos, atque ab hac puniendos? Maximè? At non ferreum tuum os probè contundunt ipſimet Hæretici, Parmenianus, Petilianus, & Gaudentius, Donati mancipia, Ioannes Hus, atque Lutherus, vnà cum aſſeclis, qui ſoli delirium tam delirum commenti ſunt? Maximè? An non tibi metum incutiunt, non modò Lutheri articulus, qui eandem inſaniebat inſaniam, à Leone X. perpetuâ execratione defixus, ſed multò magis idem Ioannes Hus, Hieronymusque Pragenſis, qui in eâdem Hæreſi erant, à Concilio Conſtantienſi *Seſſ* 15. damnati flammisque vltricibus vſtulandi latâ ſentententiâ addicti? Maximè. At non te Catholicæ perduellem Eccleſiæ coarguit Bellarminus, qui *qui lib.* 3. *de Laicis, cap.* 21. ex diuinis Scripturis, è ſacris Concilijs, è veteribus Patribus oppoſitum dogma apud Catholicos omnes ratum eſſe fixumque demonſtrat luculentiſſimè?

III. Verùm non ſolùm fas iusque, Scioppi, eſt, Hæreticos arreptæ ſemel mordicus Hæreſis, nec vnquam reiectæ nomine, extremo plectere ſupplicio, ſed perſeuerantes quoque in ſcelere, omnemque reſipiſcendi ſpem incidentes armis aggredi, atque illatâ vi ad Catholicam Religio-

nem capessendam adigere. Quis enim ambigat? Peruicacem Hæreticum præ Hæresis noxiâ comburere, potestas, vt vici, in Christi Ecclesiâ est; neque minùs certum, Pontifici Maximo in Hæreticos ratione sacri Baptismatis Ecclesiæ subditos, quamuis extra Ecclesiam errabundos, ius esse. Quid si igitur iubenti Pontifici, vt Hæresim expectorent, obstinatis animis reluctentur? nónne peruicacis Hæresis maculâ notatissimi actutum erunt? nónne capital fecerint? nónne Pontifex pœnis non tantùm *spiritalibus*, sed etiam corporalibus in eos iure potest animaduertere, principumque ministerio, atque armis ad Catholicam fidem profitendam eosdem compellere?

IV. Sed præter vim argumenti ineluctabilem, quàm explicatâ dilucidâque Sanctione Bonifacius VIII. *Extrau. de Maiorit & obed.* id ipsum decernit? Num abnuis? Ecce tibi ipsissima Summi Antistitis verba. *Qui in potestate Petri temporalem gladium esse negat, malè verbum attendit Domini proferentis*, Conuerte gladium tuum in vaginam. *Vterque ergo est in potestate Ecclesiæ, spiritalis scilicet gladius, & materialis. Sed is quidem pro Ecclesia, ille ab Ecclesia exercendus. Ille Sacerdotis, is Regum manu & militum, sed ad nutum & patientiam Sacerdotis.* Quid planius? quid euidentius? At lege sis Glossam in hunc eundem locum, *verbo, Notandum autem.* Quàm disertè? quàm enucleatè! *Reges ergo*, ait, *& Principes videntes per signa hoc expedire Ecclesiæ, debent contra rebelles, & inobedientes* (quales præcipuè Hæretici indomitæ ceruicis, ac cernulantes) *materialem gladium exercere.* Quid porrò hæc sonant, quid denuntiant, nisi arma in Hæreticos, vt Catholicæ Ecclesiæ adiungantur, Principibus, ac Regibus ad nutum Sacerdotis, Petri in solio considentis, Vicarij scilicet Christi, de quo ibi sermo est, esse expedienda? Quorsum S. Gregorius Magnus

gnus

gnus *lib.* 1. *epist.* 72. Africæ Exarchum, vt notat Becanus 2. 2. *de bello, cap.* 25. *quæst.* 5. *num.* 4. operosè hortatus est, vt Donatistas bello comprimeret, nisi vt hanc ipsam doctrinam consignatissimè obsignant? Cur multò priùs Tertullianus quoque in *Scorpiaco, cap.* 2. hanc eandem quæstionem versans, articulatè scripsit; *Ad officium Hæreticos compelli, non inlici dignum est; duritia vincenda est, non suadenda; & vtique satis optimum præiudicabitur, quod probabitur à Deo constitutum atque præceptum:* nisi vt huic ipsi veritati in antecessum plauderet? sed num te clam est, quid hoc eodem antiquissimi Patris loco recitato, Benedictus Iustinianus, magnus Theologus in 1. *Petri epist cap* 2. *vers.* 13. *nũ* 13. mox subijciat? Ne ignorationem caussari possis, sic habet: *Tertulliano omnis antiquorum Patrum & Theologorum Senatus astipulatur, Hæreticos tanquam perduelles, & transfugas ad Ecclesiæ castra iure compelli, & ad proditam ac desertam religionem reuocari.*

V. Quamobrem Franciscus Suarez, insigne Philosophiæ, ac Theologiæ decus, 2. 2. *de Fide, disp.* 20. *sect.* 3 *num.* 3. vbi errorem illorum, qui negant, *posse, aut debere Hæreticos cogi pœnis siue spiritualibus, siue temporalibus* commemorauit, posteà *num.* 6. Catholicam veritatem, vt distinctè eam appellat, primâ assertione ita prorsus exponit. *Punire Hæreticos Apostatas à fide, quam in Baptismo professi sunt, licitum est, & sanctum, dummodò fiat ab habente potestatem; & hinc consequenter licita esse potest coactio ad fidem.* Quod dogma Catholicum statim vnà cùm Ioanne Arboreo, Alphonso à Castro, Roffensi, Simanca, & Farinacio, quos ad testimonium citat, fusè, ac solidè vsque ad *num* 10 demonstrat. Quippe si Hæreticos intractabiles punire fas est, vt vidimus; & pœnis vtique ad Fidem Catholicam eosdem cogere, quum vtrumque mutuò connexum sit, vt idem Suarez *num.* 9. 13. 14. 15. & 16.

docet,

docet, liceat, necesse est. Teipsum quoque, Scioppi, testor; quoties hanc eandem Catholicam Sanctionem, quum Catholici viri laruam nondum posuisses, subscripsisti? quoties laudâsti? quoties inculcâsti? Mitto complura tua illa chirographa, quæ iam suprà *cap. 7.* recensui; hîc vnum addo, quod in *Clasiico Belli sac[...], præfatione ad Lectorem* exaras, & reliquorum specimen cumulatè porrigit. Nónne ibi sic vota voues? *Faxit Deus, vt aliquando sapiant, quibus ipse populorum curam commisit, & nationem istam Consiliariorum, qui mollibus sententijs, Hæreticorum nata turbis & seditionibus ingenia alere solent, in maximam malam crucem facessere iubeat.* Tum in tuo *Ecclesiastico pag.* 370. *Hæreticorum combustio, magna,* inquis, *est vtilitatis.*

VI. Nunc porrò, Scioppi, postquam iam pridem Catholicam Religionem fastidire cœpisti, quæ tua mens? qui sensus? quæ opinio? sed non est, cur hîc denuò te rogem, quum iam suprà *cap. 7. num* 10. è tuæ *Astrologiæ cap. 10 pag* 57. præcisè respo nderis, *Paganismum, & Hæresim interfici, & aboleri spiritu labiorum, id est, per prædicationem hominum spiritu lenitatis.* Bene est. Quid si verò Hæresis, quæ, teste Apostolo, serpit, vt cancer, solâ prædicatione, aut spiritu lenitatis minimè euellatur, sed quotidie magis ad Catholicæ perniciem fidei grassetur, Hæreticique facti in dies impotentiores, omnia salutis remedia præfractè repudient? licebítne illos ad officium, Christianamque Religionem armis appellere? Quid censes? licebítne? Hîc enimuerò, Scioppi, homo summè mitis, & totus lenitate delibutus, Hæreticorum quantumcunque peruicacium supplicijs maximè commoueris, horumque patronum acerrimum agens ac vindicem, infesto impioque bello petis veteres Patres, Pontifices Maximos, sacra Concilia, vniuersamque Christi Ecclesiam, ad-

uersùs quam eoſdem Hæreticos in perfidiâ perſtantes ita incolumes eſſe vis, vt Conſiliarios, & Concionatores, qui ſecus exiſtimant, pœnisque ad Catholicæ Fidei teſſeram addicendos iure optimo ſtatuunt, ſubdolos operarios, miniſtros ſatanæ, ac Pſeodoapoſtolos eſſe, Hæretico ore decernas. Quo tuo te placito, ne cui aqua hæreat, ita diſertim tuâ eâdem in *Aſtrologiâ* explanatum voluiſti: *a Miniſtri ergo ſatanæ, Pſeudoapoſtoli, & ſubdoli operarij,* 2. Cor. 11. *arma & gladios innocentium iſtorum* (nempe Hæreticorum, de quibus hîc loqueris) *iugulis intentant.* Tum *cap.* 16. *pag.* 59. *Vnum coactionis genus dignum eo, qui Chriſtum, & Ioannem imitari cupit, violentiam, quâ in ſeipſum vtitur, aliosq; in Eccleſiam intrare compellit,* Luc. 14. agnoſcis; cæteros autem, *quibus Principum arma & gladij magis placent, vt ijs homines intrare compellant, regni ſatanæ miniſtros eſſe, nec eum paſtore Chriſto oues colligere, ſed cum lupis rapere,* expreſsè ſcribis, vt iam ſemel etiam *cap.* 7. *num.* 10. ſuprà retuli.

VII. At quis obſecro, Scioppi, oculis tam exoculatis iam eſt, qui tuam Hæreſim bicubitalia cornua exerentem non cernat? *Vnum coactionis genus* in Chriſtianâ Repub. ad Hæreticos Chriſto ſubmittendos adhibendum pronuntias. Quodnam iſtud? violentia, quâ Euangelij Satores ac Præcones in ſeipſos vtuntur, aliosque in Eccleſiam intrare compellunt. Audio. Quid ſi autem hæc violentia ſatis non ſit, ſpiritumque lenitatis Capitones Hæretici ludibrio habeant? Nil refert, aliæ machinæ ijs expugnandis minimè admouendæ. Quid ſi eorum pertinaciam longè improbiſſimam armis frangendam, atq; ad Catholicam fidem cogendam Eccleſiæ Patres, Concilia, Pontifices, Antiſtites, Theologi, Catholici omnes ſentiant, ſanciantque?

a *Cap.* 10. *pag.* 38.

ciantque? Satanæ ministros, Pseudapostolos, ac subdolos operarios exertè vociferaris. Quid si ad propugnandam Hæresim omnino duratos ferro, ignique plectendos iudicent? regni Satanæ ministros esse, nec cum Christo pastore oues colligere, sed cum lupis rapere, elatè clamas. Et poteràsne tuam Hæresim Catholicæ Ecclesiæ decretis è regione aduersantem impudentiùs enuntiare? Poteràsne perduellium Christianæ religionis defensionem apertiùs affectare, procaciusque suscipere, ac profiteri? poteràsne Hæreticorum omnium aduocatum, & patronum fideliorem, pugnacioremque te detegere, ac præstare? Hoc quia à te, quod antè pollicitus sum, iam manifestò extorsi, è certamine victor abscedo, verbumque ampliùs non facio.

## Cap. XX.

## Octaua decima Scioppianæ Hæresis tessera, aperta Hæretici nominis, abiectâ tandem Catholici laruâ, professio.

I. QVàm nefariè, Scioppi, Hæreticorum omnium patronum agas, nemini Catholicorum, opinor, iam latet. Faxo nunc, vt etiam tibi volupe esse, Hæresim ipsam ex professo profiteri, in confesso sit. Hactenus multigena tua Hæresis ex varijs, quas ad id locorum coagmentaui, tesseris pelluxit sanè, nec malignè; iam verò tota longo syrmate in theatrum prodit. Scilicet vbi Catholici personam viri, diu nimis improbè adumbrâsti, piguitque demum te, Christianæ Reipub. ampliùs imponere, Christi Religione iam pridem eiuratâ, Hæresim ipsam in fronte tandem, detriti homo pudoris, destinatò proscripsisti; quod

non

non inuitus, credo, sed gloriabundus potiùs fateberis. At si fortè hîc quoque tergiuersari statis sutelis tuis tibi adlubescat, induam mox te confessione tuâ, planeque iugulabo.

II. Quod enim asylum tibi, quod diuerticulum, quæ latebra reliqua esse potest? Sedem Apostolicam Romanam Hæretico œstro percitus, vt *cap.* 3. docui, impudentissimè dehonestâsti. Parum est. Iam veram Catholicamque Fidem, quæ sine eâ minimè consistit, in tuâ *Verdaanâ Staterâ* conceptis verbis res suas sibi habere iubes, Hæreticorumque sectam toto animo penitùs complecteris. Num id obscurum, Scioppi, est, aut ego hoc flagitium tuum inuidiosè quicquam exaggero? Exaggero, Scioppi? Qui Romanæ fidem Ecclesiæ germanam Christi fidem esse negat, dic, obsecro, quo breuiore compendio vniuersam auerruncare religionem Catholicam potest, Hæresimque depangere? nullo. Nam Forero nostro libellum tuum *Mysteriorum* suâ in *Mantissâ, sect.* 1. refellenti, *Catholicæq; fidei vehementer repugnare* meritò obijcienti, quid ingenui responsi denique in eâ *Staterâ* reddis? a Explicatè, sine fuco & fallaciâ, *verum id esse, si fides Iesu, & Iesuitarum vna & eadem esset fides: si in Iesuitis Paradoxis consisteret fides Catholica, Nam ea tantùm impetit libellus ille, cuius auctor* (tu ipse videlicet) *fidem Catholicam amplectitur, eam nempe, quæ fuit ab initio, quæ semper constans, &* perseuerans in doctrinâ Apostolorum, *Act* 2. *vers.* 4. Intelligo omnia. nihil hîc opacæ caliginis interiectum.

III. Sed naua, quæso, iam paulùm mihi operam, Scioppi. Quæ tua, quæ Iesuitarum fides sit, age, cernamus. Diuiduum enim vtriusque contubernium tu ipse denuntias. Quæ, rogo, fidei signa, quæ vexilla Iesuitæ sequuntur? Ea omnino, quæ Romana Ecclesia hodie etiamnum præfert, & con-



a *Cap.* 1. *pag* 11.

ſtantiſſimè tuetur, quod ne ipſi quidem Hæretici in dubium reuocant, ſed valde dolent. Fare modò. Num hæc Romanæ Eccleſiæ fides, genuina Chriſti fides, & Catholica eſt? Inficiaris? At hac ipsâ inficiatione, Eccleſiæ Catholicæ Romanæ perduellem te prædicas, Hæreſumque innumera portenta eniteris. Concedis? At hac etiam conceſſione Hæreticum te pariter reuincis, qui aliam à Romanâ & Catholicâ, quàm vel impensâ ſanguinis Ieſuitæ propugnant, fidem tibi cordi eſſe, diſertè tradis. At hodierna, inquies, Romanę Eccleſiæ fides, à vetere illâ, quam ſeuerunt Apoſtoli, iam pridem deſciuit. At te iterum Hæreticum, defectionis Hęreticâ calumniâ ac fabulâ manifeſtò detegis, vt Catholicis cunctis perſpectum eſt. Dáſne hoc candidè? Apage, ais; minimè gentium. Repugnaui acriter in eâdem *Statera, cap.* 10. *pag.* 119 vbi liberè monui, quamuis plerique viri Gregorij VII. ſcitis de Summi Pontificis auctoritaue adhæſerint, *alios tamen multos obſtitiſſe, etiam in Concilijs generalibus, quæ vocant. At quum tempore patrum noſtrorum cunctis ferè ad reformationem aſpirantibus, ſed de modo, & de pleriſque articulis controuerſis motis, in partes itum fuiſſet; Ieſuitas inter alios emerſiſſe, qui quæ ab alijs penè deſerta erant, & deplorata, reuocare ſtuduerunt, & vt Papæ fauorem ſibi conciliarent, Sedis Romanæ Tyrannicam auctoritatem labantem erigere conati ſunt.* Itáne, Scioppi, Hæretici nebulonis crimen diluis, an magis in te trahis? notam eluis, an magis ſubis? Eccleſiam Romanam à primæuâ Apoſtolorum fide iam olim degeneráſſe mentiris palàm, mentiarque ego, niſi vel hoc ſolo mendacio in Hæreticorum cenſu ab omnibus Catholicis illico cenſeris. Quid deinde? *Patrum noſtrorum tempore*, ais, *cunctos ferè ad reformationem aſpiraſſe.* Quæro. Quod fuit illud tempus, quo ad reformationem aſpiratum innuis? non aliud, quàm Lu-

theri,

theri, & Caluini. Quinam illi patres, quos tuæ religionis Auctores nuncupas? ijdem Lutherus, & Caluinus. Quæ ea reformatio? illa nempe, quam Lutherani, & Caluinistæ profitentur. Quid verò hæc reformatio molita est? discessionem à Catholicâ fide, Hæresimque Lutheranam, & Caluinianam, quæ Pontificiæ auctoritatis iugulum, omnium maximè petit, cui teipsum accensum vltro testaris. Quid autem de Concilijs tu existimas? Quæ *vocant*, inquis, *generalia*. Quinam vocant? Catholici? sanè. At tu minimè Catholicus, sed Hæreticus, qui teipsum ab ijs apertè abiungis, dum ea haud ita, vt nos Catholici, generalia appellas, ac veneraris. Non Catholici, reponis, sed *Papistæ* hoc illis nomen imponunt. At Hæreticâ istâ *Papistarum* catachresi, quam tacitè sapis, à Catholicis Romanæ Ecclesiæ alumnis, qui adspectabili Christi Domini in terris Vicario parent, te diffidere, & cum Hæreticis, qui nos Catholicos *Papistas* indigitant, sibique nomen Catholicorum insolentissimè arrogant, facere, præsertim tam probroso mendacióq; Tyrannicæ auctoritatis conuicio Romanam Sedem, more tuo, vt *cap* 3. pluribus docui, perstringens, dilucidè ostendis.

IV. Sed ne quis è tuis congerronibus has tuas Hæreticas intemperias eo *Statera cap.* 10. minùs articulatè à te expressas caussetur, easdem consignatissimè in eâdem *cap.* 1. *pag* 14. lineâsti. Nam Forero nostro suâ in Mantissâ *sect.* 1 *num.* 2. de famoso tuo *Mysteriorum* libello vehementer, sed iure meritoque expostulanti, quod is *Acatholicorum animos in Societatem Iesu iam antè plus satis accensos, confictis, horrendisq; calumnijs ampliùs exasperat, & capitali odio replet, reddit eosdem quoque à fide Catholicâ alieniores:* quo demum pacto, Vertumne Hæretice occurris? perspicuè sine vllis verborum offucijs gloriari te, a *quod à Socitate Iesuitica non tan-*

a *Cap.* 1. *cit.*

*tùm Acatholicorum, sed etiam verè Catholicorum animos ante quidem accensos, sed non plus satis, capitali odio replere conatur, eosq; alieniores reddere, non quidem à Catholica, sed à Iesuitica fide, & qui nomen vni Christo dederunt, à Sede pestilentiæ auocare.* Nunc te percontor, Scioppi. Iesuitæ cui fidei sunt obærati, à quorum fide ac religione longè diuersum te abire distinctè indicas? Romanæ Ecclesiæ; vt cunctis Catholicis persuasissimum iam dixi, nec tu inficias ire potes. Ergo tu manifestarius Hæreticus, qui eiusdem Ecclesiæ desertor Hæresi ab illâ damnatæ mancipatum te esse gloriaris. At quinam tibi hoc loco verè Catholici? quinam Acatholici? Cedò, quinam Catholici? quos Forerus vnà cum Romanâ Ecclesiâ, & Catholicis omnibus Acatholicos appellauit. Quinam verò Acatholici? verè Catholici, quos tu cum Hæreticis Christianæ fidei puræ putæ expertes reputas. Res comperta. Negas? At continuò ibidem rursum eandem Hæreticam peruersitatem exerens, subdis: *Verum esse, te doctrinas non solùm Iesuitarum, sed eorum etiam, qui cum Iesuitis sentiunt, in ijs; quæ in libello Mysteriorum traducuntur, & apertè negare, & verorum Catholicorum argumentis oppugnare* At Forerus in *Mantissa sect. 1 num. 2. §. 6.* doctrinas Catholicorum argumentis Hæreticorum à te oppugnari criminatur, & deinceps probat. Tu quid regeris? Eas doctrinas non esse Catholicorum. Quippini? quia ab amentiâ Lutheri, & Caluini abhorrent. Quorum autem? *Iesuitarum, & eorum, qui cum ijs sentiunt.* Sed num hi Catholici? Nequaquam. Quidni? quia Romanæ Ecclesiæ sacramentum dixerunt. Quinam igitur veri Catholici, quorum argumenta à te vsurpari scribis? ipsimet Hæretici, quos eadem Ecclesia Romana execratur. An verò aliâ ratione eandem hanc nomenclaturam, quàm istâ ipsâ, illic *cap. 8. pag.* 97

iteras,

iteras, atque ita Forerum nostrum affaris: *Negas esse Marianæ librum, qui Societatis vestræ regimen traducit, quamuis non ignores à fide dignis inter tuos Catholicos narrari?* De sycophantiâ supposititij illius libri pœnas hîc ego, quum locus non ferat, à te non exigo; hâc tuâ contentus sygraphâ, quâ planum facis, quos Forerus Catholicos nominat, & quibuscum in Romanæ Ecclesiæ fide, vt notum est, degit, à te pro Catholicis minimè haberi: quos autem cum eâdem Romanâ Ecclesiâ Hæreticos agnoscit, à te in veris Catholicis numerari.

V. Sed multò adhuc luculentiùs tuam hanc abusionem Hæreticam eâdem in *Statera, cap. 1. pag. 12.* hisce totidem verbis insolàs, præ te syncerè ferens: *Te proculcare vitam, & miracula nouorum Sanctorum Societatis Iesuiticæ - quod faciunt* (paulò pòst addis, simulque mentiris) *omnes veri Catholici, non pauci etiam ex ijs, qui Iesuitis tales habentur.* Verùm de tuâ in Diuos nostros impietate, quia *cap. 6.* non ieiunè disserui, nihil hoc loco repeto. Sat mihi in præsentiâ est, hinc liquere, nomine verorum Catholicorum Hæreticos ipsos, à te manifestè designari, à quibus omnibus miracula nostrorum Sanctorum explodi, vt certum est, ita non mirum; sed eos à Iesuitis inter veros Catholicos haudquaquam referri, Catholicis omnibus exploratissimum: illos autem non paucos, qui nobis Iesuitis Catholici habentur, Romanæ filios Ecclesiæ haud dubiè intelligi. Sed ab ijs, aut vllo istorum, miracula, vitamque nostrorum S. Ignatij, sanctique Francisci proculcari, Hæretica calumnia est, tuo ore calamoque dignissima. Quid ampliùs? Tuis in *Mysterijs pag.* 78. vsque ad *pag.* 85. quasdam Ribadeneiræ, & Marianæ sententias ad inuidiam Iesuitis apud Hæreticos conflandam exagitas. Respondet tibi Forerus in *Mantissa.*

*sect.* 1. *num.* 47. Si ij *hoc dicent, nihil eos edocere, nisi quod docent etiam ipsi Acatholici tum Caluiniani, tum Lutherani*; mox Bezæ verba ex *Epist. Theolog.* 1. *pag.* 20. & 21. recitat, tum Lutheri ad Fridericum Saxoniæ Electorem Epistolam *Tom.* 2. *Ien. Germ.* Anno CIↃIↃLXIII. refert; tum Isaaci Frœreisenij Lutherani opinionem è *volum.* 1. *Scrutinij Panopliæ Bellarminianæ, disp.* 28 *Controu.* 36. *num.* 2. memorat; tandemque nonnullorum Theologorum VVirtenbergensium, Badensium, Palatinorum, & Augustanorum, quos Hæreticos esse, planum est, iudicium, quod in Germanico libro, cui titulus, *Postilio ad omnes Euangelicos Reges, & Principes* &c. euulgârunt, profert. Quid hîc verborum facies, Scioppi? Quam vocem mittes? quam? Rogas? Quasi verò, inquis, in *Staterâ, cap.* 9. *pag.* 106. non sim vociferatus, *falsum esse, quod Iesuita affingit nonnullis eorum, quos Acatholicos appellat, pactiones omnes de libertate religionum publicè factas penitùs esse de medio tollendas.* At homo falsarie, Forerum falsi, falsus ipse, ac fallens (sed non, cui oculi ad tuam fallaciam in allatis Auctoribus deprehendendam) frustra accusas. Ipsimet enim Hæreticorum Codices eam pactionis de libertate Religionum abolitionem, vt Forerus asseuerauit, clarè repræsentant. Verùm hinc non falsò, sed certo certius cogitur, Bezam, Lutherum, & alios Hæreticos, quos in medium idem Forerus adduxit, à te Hæreticos minimè censeri, ac proinde multiformem tuam Hæresim in propatulo hoc modo collocari. Haud secus in eâdem *Statera, cap.* 7. *pag* 79. Iesuitis inclementer succenses, atque iniquitatem exprobras. Quid caussæ est? Facinus inexpiabile. Quod ij, inquis, *per singulas paginas in Caluinum, in Bezam, in Lutherum, & alios euomunt fœda conuicia.* Sed in eos, qui & multa fœdiora commeruerunt. Perge. *Si quis probationem petat, illi clamant Bolsecum, &*

*Staphy-*

*Staphylum, & similes, testes esse omni exceptione maiores, quos nôrunt fuisse hostes iuratos eorum, quos calumniantur.* Potésne iam impudentiùs inter Caluinum, Bezam, Lutherum, & cætera Hæreticorum monstra, tibi carissima, nomen tuum profiteri, Scioppi, quàm Catholicos Doctores, qui eos stylo & scriptis mactant, scurriliter traducendo, eosdemque Hereticos tanquam innocentes, adeoque & Hæresis immunes, calumnijs oneratos pronuntiando?

VI. At neque dum tuus Hæreticus furor totus deferbuit. Solemne Hæreticis est, Catholicam Ecclesiam Romanam, Pontificium regnum nominare. Eodem nomine, vt eius à gremio longè errabundum te prodas, sic ipsam in illâ *Statera cap.* 10.*pag.*119. donas: *Iesuitæ, vt Papæ fauorem sibi conciliarent, Sedis Romanæ Tyrannicam auctoritatem labantem* (quemadmodum procacissimè mentiris) *erigere conati sunt: ideò quæ plurimis alijs, etiam in regno Pontificio, paradoxa erant, selegerunt.* quod ex æquo falsum est. Hæretici eandem Ecclesiam à *Papa Papatum* vocant, vt constat. Haud secus & tu inibi *cap.*7.*pag.*74 cauillaris; *Superbiam Romanæ Sedis* in quodam diplomate, quod ibi carpis, *bonis omnibus displicuisse*, iubesque statim videri Barclaium, aliosque multos *in Papatu*; eos nempe, quos Ecclesiæ Romanæ authoratos esse compertum est. Hæretici nos Christianos, atque Catholicos hisce honorificis nominibus exuunt, ac Pontificios appellant, quosque vniuersi Catholici Hæreticos autumant, præfractè negant. Tu pariter eundem Hæreticum ludum ludis, eodemque *cap.*7.*pag.*78. deridiculi gratiâ ita scribis: *Quum autem Rex magnæ Britanniæ sit Pontificijs manifestè Hæreticus: Item Rex Daniæ, Regina Sueciæ, & alij Principes, & Respublicæ multæ.* At tu nouus Propheta Tartari, recensque Erebi Apostolus hos ac

pariles non pro Hęreticis, quos se præstant, sed pro defecatis, & sanctis Caholicis venditas.

VII. Verùm quum Lutherano Caluinianoque spiritu adeo ebrius, Scioppi, sis, num sacrosanctum *Missæ* sacrificium, arcanæque confessionis sacramentum relinques intacta? imò vtriusque quæsitis dehonestamentis, Hæretici flagitiosissimi famam ac lauream aucuparis. Ad illius ludibrium vocem insolentem fingis petulantissimè, ac *Sacrificium Mysticum* in eâdem *Staterâ, cap 5. pag. 61.* nuncupas, pauloque pòst subijcis, *ei sacrificio, quod Iesuitæ existimant esse corporis Christi*, vt ita cunctis persuadeas aliter à te existimari, omnesque Catholici tuum istum Caluinistæ ructum intelligant. Piacularis verò Confessionis secreto tam infensus es, vt quæ dogmata de illo Catholici Doctores passim sanciunt, tu ea horrenda atque execranda paradoxa *ibid. cap. 11 pag. 240.* decernas, illosque *fraudium & impietatum socios, quales fuerunt Siluester, & Angelus de Clauasio, & similes*, disertim ais, quo nemini, cui sectæ nomen dederis, obscurum sit. Inuiolabile confessionis sigillum iure & naturali, & diuino, & humano munitum resignare, ac temerare, fraudem atque impietatem, sacerrime mortalium, vocas, tu ipse è fraudibus atque impietate ita compactus, vt fraudem verendo sacramento non facere, fraudem appelles, & non esse impium, impietatis insimules.

VIII. Sed quorsum ego plura tuæ professionis Hæreticæ documenta conquiro, quum in *Actione Perduellionis* abiectâ demum Catholici viri personâ, quam permultos annos malè simulâras, Lutherani natiuam induas, ac repetas; in alijs autem propudiosis libris Hæreticum te potiùs exhibeas, quàm nomines? Quid quòd cum Hæreticis colludere, & conspirare, vt meis *Vindicijs cap. 4. num. 5.* ex tuâ autographâ Epistolâ patefeci, suetus es?

Quid

Quid quòd vbique locorum, postquam paulum alicubi pedem fixisti, præsertim Patauij, pro Hæretico omnium tæterrimo à viris cordatis, ac pijs, vt à locupletissimis testibus acceptum scio, passim haberis? quid quòd Eminentissimus olim *Cardinalis* Federicus Borromæus viro integerrimo, ac doctissimo, quem in oculis maximè ferebat (vt mihi sæpius is ipse narrauit) tui consuetudine, quum fortè tum Mediolani diuersareris, seuerè, ac præcisè interdixerit? Nimirum emunctæ naris Antistes, iam tabidam Hæresi ouem sagacissimè præsentiebat. Quid postremò quòd non solùm Hęreticus palàm es, sed alios etiam ad defectionem à Catholicâ religione solicitas? Certè Forerum nostrum in eâdem *Statera pag* 170. ita vrges. *Iesuitæ Forerio à Dei bonitate, & misericordiâ opto mentem sanam in corpore sano, vt tandem illuminatis mentis oculis, perspiciat, quàm perniciosæ sectæ se addixerit, quantis erroribus sit inuolutus, quàm periculosè hæreat, vbi sublata est libertas bene sentiendi, & loquendi.* Cui impio consilio ac suasioni quid idem Forerus in literis, quas Dilingæ XVII. Martij, anno CIƆIƆCXXXIX. ad me dedit, respondeat; vt germanâ fide reddo, sic accipe. *Et ego,* inquit, *tibi, Scioppi, opto mentem non tantùm sanam, sed saniorem. In felle enim amaritudinis, & obligatione iniquitatis video te esse. Mihi autem adhærere Deo bonum est. Scelera tua, si resipiscere nolis, sint tecum in perditionem. Non est tibi pars, neque sors in sermone Dei. Pœnitentiam age ab hac nequitia tuâ, si fortè remittatur tibi hac cogitatio scelerata cordis tui.*

IX. Quamobrem si fortè adhuc anceps animi pendes, Scioppi, an tua multiplicis Hæresis professio Christiano Orbi satis perspecta sit, securum te esse iubeo. Vadem me do. Meo periculo credito esse perspectissimam.

# LAPIDIS LYDII PARS TERTIA.

*Absolui, Scioppi, tesseras, non quidem omnes, sed paucas ad specimen excerptas, quæ variam tuam Hæresim è tuis famosis libellis vndique corniculantem, intento velut digito ostendunt. Iam pace tuâ ad multiplices Verrucas, quæ etsi Hæresim necessariò minimè continent, Hæresis tamen tubera quædam, ac fungi sunt, orationem conuerto, doceoq́ue, tuam Hæresim ijs quoque nulli secundam, fœcundè admodum siluescere.*

## Cap. I.

## Verruca prima Scioppianæ Hæresis, portentosa arrogantia, atque superbia.

I. EX cunctis deprauatæ doctrinæ, vitiosique animi insignibus, quæ Hęreticis hominibus comitari solent, haud equidem scio, an vllum ijs certiùs, quàm sui nimia æstimatio, tumorque supra cæteros elatus, tanquam imago, resonet. Nec tu dissentire potes, Scioppi, si magni Augustini *a* placito, à quo oraculum celebre quondam editum est, *Superbiam matrem esse omnium Hæreticorum*, subscribas; si Egesippo apud Eusebium *b* asseueranti, Thebutem ab Ecclesiâ recessisse, qui Episcopi Infulâ potiri non potuit, fidem habeas: si in memoriam de ambitu Simonis Magi, vt in Actis Apostolicis meminit Lucas, *c* regrediaris: si principalium Hæreticorum prima cunabula

a *Tom 6. lib. contra Epistolam Manichai.*
b *Lib. 4. cap. 11.* c *Act. 8.*

cunabula à Campano ſupercilio, faſtuque poſita, quia honeſtatum repulſam tulerunt, tecum reputes; ſi Hæreſim à Valentino proſeminatam, animaduertas, quia *Epiſcopatus* ſpe, vt ſcribit Tertullianus, *a* fruſtratus eſt; à Marcione, vt narrat Epiphanius; *b* à Montano, vt refert Theodoretus; *c* à Nouatiano, vt memorat Cornelius apud Euſebium; *d* ab Ario, vt tradit idem Theodoretus; *e* à Macedonio, vt teſtatur Epiphanius; *f* ab Aerio, vt affirmat idem Epiphanius; *g* à Neſtorio, vt exponit rurſum Theodoretus; *h* à Sabatio, vt Socrates *i* & Nicephorus *k* literis conſignârunt, quia eodem Epiſcopatus honore aucupando operam fruſtra contriuerunt, vt eruditè notat Benedictus Iuſtinianus. *l* Inre proinde D. Hieronymus peſtilentem hanc luem fœdè ſerpentem ſecum recolens, ſtomachum haſce in voces erumpit: *m Quis Hæreticorum, non in ſuperbiam extollitur, Eccleſiæ ſimplicitatem paruipendens, & fidem imperitiã reputans?*

II. Iam Scioppi, ſi pateris, explorare diſcupio, num tu quoque turgidis tui opinionibus inflatus, ventosâque arrogantiâ ſubnixus multiplici tuæ Hæreſi tu ipſe non dubijs auſpicijs, ſed oppidò infauſtis proluſeris, porroque ſuperbiæ ſtolones ac palmites ex eâdem deinde pullulârint.

a *Lib. contra Valentin.* b *Hæreſi* 42. c *Lib.* 4. *de Hæreſ. fabul.* d *Lib.* 6. *Hiſt. cap* 33. e *Lib.* 4. *de Hæreſ. fabul.* f *Hæreſi* 73. g *Hæreſi* 75. h *Lib.* 4. *de Hæreſ. fab.* i *Lib.* 5. *Hiſt. cap* 20. k *Lib* 11. *Hiſt. cap.* 30. l *In* 1. *Timoth.* 1. *verſ.* 7. m *In Abdiam Proph.*

## §. I.

## *Scioppij in honoribus ac titulis iactandis ſuperbia.*

III. Ordior à magnidicâ ſermocinatione, quam de tuæ gloriæ, ac dignitatis amplitudine ſy-

cophantiosè funditas. Carolus *Cardinalis* Madrutius, Tridenti Episcopus, ac Princeps tuis respondens literis, epistolam tibi Illustri Domino fortè inscripserat. Hoc tu ornatus elogio, quàm sublatè te infers, ac venditas Iosepho Scaligero? quàm erectâ ceruice id ei impingis? *Sed cedodum mihi,* exclamas, *a non tibi dolent oculi, quum illustrem me à Germano Principe appellari vides?* quàm arroganter tui supra eum prærogatiuam extollens mox addis, *Iniquum tamen forsan putes, in quo tu titulo ab adolescentibus, ijsq; nihilo sapientioribus caualonibus, & ludimagistellis consequendo tot annos laborabas, eundem nunc mihi titulum velut dormienti, aut oscitanti, vltro, non à virgatore aliquo ludimagistro, sed à Generoso Comite, eodemq; Cardinale amplißimo, & Illustrißimo Imperij Romani Principe impertiri?* quàm ventosâ prædicatione paulò pòst narras *b* à Pontifice *inter equites S. Petri, & S. Apostolici Palatij Comites ac familiares receptum*, tum *à Senatu populoq; Romano in Ciues ac Patritios cooptatum?* quàm insolenter te hoc ipso nomine eidem Scaligero his verbis ostentas? *c Ais Metrodorum Scepsium floruisse Cæsarianis temporibus. Sed ego Patritius Romanus & Senatorij Ordinis, duos Romanos Consules allegare possum, qui tibi mentienti, vt Plautus ait, os oscillent probè.* Verùm non tantùm Apostolici Palatij *Comitem* te profiteris, Scioppi, sed *Comes* etiam à Clarâ Valle duobus in libellis Patauij editis in Orbis Theatrum inexpectatus planè, repentinò prodijsti.

IV. Salue *Comes* Illustrissime, salue. O factum bene! tibi equidem, quòd è Grammatico ludo tandem excesseris, atque in *Comitem* fulgentissimum è fuligineo tenebrione conscriptus sis, gratulor, gratabundus acclamare cogor, Grammatico nugoni feliciter. Iam enimuerò nonnisi magnum spirans,

a *In Scaligero Hypobol. pag.* 116. b *Ibid.*
c *Ibid. pag.* 215.

ſpirans, auitam plebeiæ fæcis ſellulariorum conſuetudinem dedignaberis, iam veteres propinquos tuos, ac neceſſarios aſpernaberis, iam Principes dumtaxat ac Reges, in quorum familiaritatem intres, tibi colendos putabis. Olim ſanè Ioſephum, quem appellaui, Scaligerum nimiopere ſibi de nobili ſuâ ſtirpe placentem, ac paratragœdiantem vt contunderes, ita aggreſſus es, faſtumque eius maiore faſtu calcâſti. a *Quoniam verò tanta tibi res videatur Regibus ac Principibus notum eſſe,*

*Aſpice me, cui parua domi fortuna relicta eſt,*
*Nullus & antiquo Marte triumphus aui:*

*vt ſim & Regibus & Principibus non modò notus, ſed etiam probatus, ac commendatus, non paucis etiam familiari vſu & conſuetudine iunctus: quam ego rem minimè conſecutus eſſem, niſi aliam, quàm tu, artem didiciſſem Tu nempe bene loquendi, ego bene audiendi ſcientiam tenemus.* Creſcit oratio. *Itaque nouerunt me Principes illi, tanquam hominem vera Philoſophiæ ſtudio dies noctesq; affixum, & docente eadem Philoſophiâ, pro publica, patriæ inprimis, vtilitate, ſedulò laborantem.* Profectò non auarâ manu, ſed plenis modijs, tui laudes emetiris. Quid ampiius? Tumidis buccis infrà eodem in libro percrepas: b *Et ego tibi, ne quid fortè beneficio meo parcius vtendum putes, mea fide, hoc eſt, priſca, bona, & (quod ambitione relegata dicere queo) compluribus Principibus ac proceribus ſpectata probataq; recipio, ac polliceor, vbi hæc è baliſtario omnia emiſeris, alia me largiter ſuggeſturum eſſe* Eugepæ! Quàm blando Fauonio tuæ gloriationi velificas? At fruſtra ambitionem verbo tenus relegas, quam remis velisque prouehis. Quum autem fidem tuam abs te celebrari audio, vereor, ne, qui te nouit, plus quàm Punicam interpretetur, & mentiendi calumniandique libidini proſtitutam, vt deinceps clariùs patebit, exiſtimet.



a *In Hypobol pag.* 288. b *Ibid pag.* 360.

V. Eandem porrò de honoribus tibi habitis cantilenam alibi quoque, nec semel recinis. In *Padiâ humanarum ac diuinarum literarum*, a vt reliqua loca dissimulem, quàm magnificè te circumspicis, quòd *vsu rerum & hominum, siue experientiâ* præstes, *quam peperisti in Aulis Pontificum, Cæsarum, & Principum, in quibus omnibus haud multo secius, quàm vel Principes, vel publici Oratores honoribus affectus fuisti?* At non solùm inanes honores, meras offucias, & bella hominum ludibria, à Principibus tibi mandatos, sed munificis quoque stipendijs cumulatos, non parcus verborum recenses. Quum enim Ferdinandi Henricidis Alcalæi Ducis præconia in tuæ Grammaticæ præludio copiosè admodum explicuisses, continuò refers, te de quæstione Grammaticâ arbitrum à tanto viro, vt tuâ, quicquid verum esse decerneres, staretur sententiâ, captum. Felix omen, Scioppi, ad Grammatices Dictaturam, quam dudum ambis, inuadendam. Nec mora. *Ego,* inquis, b *re ad me delatâ, quum vtra Ducis esset opinio, nescirem, secundùm illum pronuntiaui, & quod ille ex Sanctio didicerat, rationi, atque idoneorum Scriptorum consuetudini consentaneum esse ostendi Hæc res sic eius mihi conciliauit animum, vt non ipse modò magnâ me munificentiâ prosequeretur, sed & à Catholico Rege Ciuitatis Hispaniæ ius ad capiendum ex Hispanicorum Sacerdotiorum fructibus mille aureorum vectigal annuum mihi impetratum auferret: quod ipse Rex diplomate suo se mihi propter multa mea erga Ecclesiam, & Rempub. Christianam merita, impetrato in eam rem publico regnorum suorum assensu, impertisse prædicat Itaque etsi nunc Sanctiana Grammatica magno studio meo exculta. & perpolita, multoq; quum auctior, quàm à Sanctio fuit edita, tum methodi legibus congruentior luci se committit; non tamen est, vt à me potiùs, etsi & ipso* Principis

a *Pag.30.* b *In Præfat. Grammat.*

*Principis (nullo genere Attalo Rege minoris) legatione Romæ olim functo, quàm à tanto, cuius auspicio ac ductu, propeq; dixero, velut propitij & adspirantis Numinis fauore opus apparet, auctoritas ei accedat*

VI. Satis est, Scioppi. Iam plausum vel à denatis exprimis. Nunc demum mirari desino, cur tu de Consule Rhetor, seu de Legato Grammaticus, hoc est, prioribus illis contra Hæreticos prælijs, grauioribusque studiorum curis, vtpote marsupio tuo minimè conducibilibus, valere iussis; In proletariam de integro pædagogorum tribum improuisò adscriptus, Grammaticas nugas denuò agere cœperis; quum opima adeò præmia, dapsilemque prouentum id genus leuidensis non merueris, sed abstuleris. Et portentosa profectò Ducis illius liberalitas, quæ tuas de syllabis atque apicibus apinas tot tantisque pretijs, atque strenis munerauit? Quis iam neget tibi arrisisse fortunam, teque prorsus fortunatum, quum in Grammatico ludo, atque alueolo Venerem tot numis, auroque diuitem ieceris? Sed mirificissima sunt tua in Ecclesiam, & Rempub. Christianam merita, quæ à Regio diplomate commemorari memoras. Ecquænam illa? Nempe de Grammaticis tricis nescio quid extricâsse quæstionis, aut omnes inter Grammaticos turbulentam conciuisse seditionem, vel mentiendi calumniandique artem dudum exercuisse. Sed vt vt est. An non magna tui gloria, Scioppi, Scioppium olim Legationem Principis, dignitate Regem Attalum facilè exæquantis, Romæ in Vrbe orbis capite obijsse, à Maximo Hispaniarum Rege multa tua erga Ecclesiam, & Catholicam Rempub. merita Regio diplomate celebrari? magna vtique, sed longè maior (vt hæc quoque ita sint, velut amplificas) tua superbia, isthæc tuo vnius ore decantari.

VII. Cæterùm reapse omnia eiusmodi merita

fuisse tantùm commentitia, ipsumque diploma ludicrum, & munera iocularia dicis gratiâ dumtaxat proposita, satis apertè, Scioppi, tu ipsemet indicas, dum stipendia eorum tibi non persoluta, in tuâ illâ *Pædia* stoicè, an stolidè ita conquereris; *a* Consilio Regio *Carthusianorum iura & bona contra Regis Hispaniæ ministros ita tutatus est, vt propterea plus* XII. *millibus aureorum fraudatus fuerit, tametsi Rex se illi menstruam octoginta aureorum pensionem constituisse affirmet propter magna erga Religionem Catholicam promerita, vtq; porrò etiam vtilem Ecclesiæ operam nauare possit; hoc amplius verò tabulis suis fateatur, eum sibi multis annis cum particulari satisfactione seruijsse, suaq; interesse, vt exactè ei satisfiat.* At reuera illæ tabulæ Regiæ docent sine fuco, quàm insanè, fame solicitante, obstrepueris, vt rectè Lauanda *b* interpretatur, protensâque palmâ, & collo obstipo aliquid pensionis tibi constitui flagitaueris. Iactata autem à te promerita, suis librata calculis proditionis notam tulerunt. Et si verum quæris, Scioppi, cur tot illis aureorum millibus, quæ nullus tibi vnquam debuit, fraudatus fueris; linguæ & calami tui intemperantia, calumniarum, & scelerum nundinatio, fraudes, doli, Hæresumque in te repullulantium contagio in culpâ, & caussâ sunt.

VIII. Atqui malè insuper metuo, ne, quemadmodum & merita tua, & munera, & stipendia in auras fugerunt, ita tua Equitis & Comitis dignatio à te prædicata cassâ nuce inanior sit. Quum enim tuæ prosapiæ incunabula breui eo disticho, quod iam retuli, tu ipse delineâris;

*Aspice*

a *Pædia human. & diuin. liter. pag. 25.*

b *In Gram. Pædico pag. 55.*

*Aspice me, cui parua domi fortuna relicta est,*
*Nullus & antiquo Marte triumphus aui.*

vbi te nihilominùs Equitibus annumeratum ex te audio, cogis penè me, facetum illud Bernardini Bauhusij, in Lycam è remige factum Equitem, epigramma tibi plausus loco hîc tempestiuè occinere, quod est huiusmodi. *a*

*Remigibus genitus, liniq; hamiq; magistris,*
*Squamigerum quibus est fallere cura gregem.*
*Nunc fertur nescire Lycas nomenq; genusq;,*
*Splendidus è nauta paupere factus eques.*
*Nunc illum madidi generis pudet, atque parentum.*
*Et Matri nuper: quænam, ait, hæc anus est?*
*Ante Lycas fuerat, finxit sibi nobile nomen,*
*Factus Mecœnas, qui fuit ante Lycas.*
*Sicq; salutatur cunctis: salue, & mihi salue.*
*Mæcenas atauis edite remigibus.*

O quâm concinnè, ac verè, Scioppi, mutato nomine, non fabula, sed historia de te narratur, quem quum de obscurâ *Prædicantium*, vt vocant, tribu natum, vt in Vindicijs meis *b* notaui, compertum sit, tam ventosas nihilominùs Equitis flare glorias, perridiculum est, ac proinde iure à cunctis salutari dignus es; *Mecœnas atauis edite remigibus, cui parua domi*, teipso teste, ac iudice, *fortuna relicta est*.

IX. Nihilo feliciora de tuo *Comitis* à Clarâ Valle titulo auspicia sunt. Nam is an verus, ac legitimus; an adumbratus, & pictus tantùm, fluctuarè me animo atque ambigere subigit, omnino eruditum Lauandæ de eodem hypomnema, quod tibi hoc loco nolo inuidere. Sic ille lepidè disserit. *c* *Repentina transitio est, aiebat Ioannes Manlius*, Ex balneatore Episcopum fieri. *Sed nonne ab aratro ad Consulatum*

*aliquis*

a *Lib.1. Epigr.2.* b *Cap.8.*
c *In Gram. Pædico pag.3.*

*aliquis vocatus? interdum & viliora seruitia nomen in speciosum genus infuderunt. Tu autem, Lector, quum legis nomen* Comitis, *mensarum comitem intellige, quia ex Labeonis definitione, Comes est, qui frequentandi cuiusque caussâ, vt sequatur, destinatus est. Ita Scioppius ferculorum, & verborum Comes, non solùm comest, sed etiam Comœdus est, & subinde scurra: præsertim quando in conuiuijs, ex Batrachomyomachia Homeri complusculos versus denumerat, vt se Græculum, & memoriâ valentem, aut quando personam Lutherani Prædicantis agit, qui Euangelium de illo,* qui descendens ab Ierusalem in Iericho, incidit in Latrones, *cum inusitata, sed perquam lepida vocis inflexione, solitus fuerat populo prælegere.* A CLARA VALLE. *Non inuenio, quæ sit ista* Clara Vallis *nisi Vallis Achor in tribu Iuda, non procul à Galgal sita, quæ olim ex Lapidatione Achan furis aurea regula inclaruit Iosue 7. Eam S. Hieronymus in Epitaphio Paulæ,* Vallem turbatum atque tumultus *vocat: alij* Vallem turbationis, & exturbationis *dictitant; quòd Achan, qui grauißimè suo sacrilegio turbauerat Israël, illic lapidibus obrutus sit, & exturbatus è numero viuorum; dicente Iosue;* quia turbâsti nos, exturbet te Dominus in die hac. *Quæ appellatio valde appositè etiam congruit in Scioppium; is enim sceleratis suis scriptis, dictis, & factis perturbat vniuersam Ecclesiam, Religiosos Ordines anteà inter se concordes committit; mendacijs, & spurcis calumnijs criminatur Episcopos, & alios viros probos & honestos; denique infirmis periculosa* offendicula *ponit; de cuius generis hominibus S. Paulus ad Galatas 5. num. 14. dixit:* Qui conturbat vos, portabit iudicium suum quicunque est ille. *Quâ autem ratione Scioppius pedem in possesionem huius Comitatus* Claræ Vallis *intulerit, non est pronum dicere. Fortè an à Mahumete Rege Turcarum olim data fuit in Feudum cuidam Scioppiano, viro antiqua nobilitatis dynastæ Ægypti: inde propagata est Scioppiana familia, quæ hodie Turcæ beneficiaria, eius Vallis titulo gaudet:*

*det: sed pro Scioppio, ibidem Cadi Turcichus nunc ius dicit Verùm expectemus, donec ipse Scioppius in scribendis Genealogijs dudum exercitatus, edat suæ stirpis originem, & se natum splendidè, supra omnes Scaligeros Orbi demonstret. Ridendum, non admirandum Comitem videbimus* Hæc Lauanda periucundâ hilaritudine. Ex quibus tamen extra iocum haud obscurè dilucet, quàm malâ scæuâ tuus iste *Comitis* titulus tibi expetiuerit, hoc solo diues reditu, quod anili fabellæ argumentum ridicularium suppeditat.

X. Sed quæso te per tuam Stoicam Philosophiam, Scioppi, quum in tenebricosis atque inuolutis rerum fatis euoluendis adeò excellas, vt *Fatum Imperij Turcici, Fatum Imperij Germanici, Fatum Augustæ Domûs Austriacæ*, quemadmodum in tuâ illâ literarum Pædiâ *pag.* 18. palàm tu ipse testaris, augur, ac diuinus de cœlo lapsus prænuntiàris, nomenque Vatis insuper ac Prophetæ eapropter tibi asserendum meritò, existimaueris, quippe qui, vt in eâdem tuâ *Pædiâ*, eademque plagulâ edicis, *Consilium Propheticum de falsâ, & verâ Sacri Romani Imperij medicinâ* tuo in capite hospitari præ te feras; quonam tandem fato, qui Eques eras, qui Senatorij Ordinis, qui *Comes* S. Petri, qui *Comes* à Clarâ Valle, qui Patritius Romanus, qui à Pontificibus, à Cæsaribus, à Principibus haud secus ferè, ac Princeps honoribus affectus; in vilem demum ac plebeium pharmacopolam degenerâsti? At tu indignaris, & de calumniâ expostulas. Sed frustra. Lauandam ausculta, qui rem totam paucis, ac festiuè describit, simulque cristas tibi nimium surrigenti, gallo scilicet fastoso, virgulâ censoriâ probè ita decutit. *Circulatoriam meditatur* Scioppius. a *Est in more medicamentarijs literas, peritiam, & periculum attestantes circumfigere.* *Quid*

a *In Gramm. Pædico pag.* 8.

*Quid dico? transijsse iam in hoc genus Foraneorum Gasparem Scipppium, perhibet recens pharmacotheon paratum contra omnia venena, & nuper Patauij typis vulgatum: cui inscriptio:* Effetti Marauigliosi del pretioso Elettuario del Conte di Chiara Valle & modo d' adoperarlo. *Huc tandem deuentum, vt speciosi tituli* Nobilis, Equitis, Franconis, Comitis, Cæsarij Consiliarij, Exlegati *in nomen Pharmacopolæ foranei transirent. Simili tamen sorte & Dionysius Rex ad pædagogiam redactus est: Theogenes ad olitoriam, alij ad alia, & superiori seculo aliqui quinti Euangelij Architecti, & Ministri, meri Grammatici, inter quos Philippus Melanchthon, ad pistrinum, & id genus alia opificia deuoluti sunt. Nec dubito, quin id officij, si aliquo lucello respiret Scioppius, inter ingentia (quod in cæteris solet) de Republicâ Christianâ merita repositurus sit, præsertim si fœminis placiturus, ad fucum & pigmenta paranda manus admoueat.*

XI. Quæ quum ita se habeant, Scioppi; totque ac tam multa documenta necessaria quàm humillimè de te sentiendi tibi suppetant; quòd nihilominùs de fucatis tuis honoribus ac titulis adsciscendæ laudis caussâ intoleranter gloriatus sis, vnde rogo, nisi ex perenni ebullientis tuæ superbiæ venâ manare potest.

## §. II.

## *Ingens Scioppij in sui ingenij ac literarum prærogatiuis recensendis arrogantia.*

Hactenus Illustrissime sine comitatu *Comes* (nisi fortè Hæresis, atque impietatis) de tuis honoribus ac titulis affatim & liberaliter. Quid porrò comminisceris de tuo ingenio? quid de studijs? quid de scientiâ? monstra omnino noua, atque immania, qualia nulla vnquam Africa peperit, nulla vidit.

dit. Nec ausim ego manum, aut stylum ijs admouere, sed ea, quemadmodum tuis verbis à te sunt conformata, huc vltro se inferunt. Glorioso militi Plautino nihil concedens, miros Æsopeos Logos de te memoriæ ita prodis. a *Anno* CIↃICLXXXV. *qui erat octauus ætatis meæ exactus, quum iam legere, scribere, & nomina flectere per genera, & casus atque numeros didicissem, à patre in ludum literarium missus, intra vnum biennium non modò promptè & expeditè Latinè loqui didici (nam id mihi cum cæteris condiscipulis commune fuit) sed Græcam quoque Grammaticam, & Prosodiam Latinam; tum non minimam Logices partem, vt Prædicabilia, Prædicamenta, Enunciationes quasdam, definitiones, ac diuisiones, Syllogismorum partes, figuras, ac modos, Sophisticos denique elenchos priuati Præceptoris operâ celeriter arripui, vt sæpe me condiscipulis, siue potiùs Contubernalibus ac Conuictoribus in supremâ iam classe Dialecticæ operam dantibus, ac penè altero tanto natu me maioribus (ita vt nonnulli per ætatem mihi patres esse potuissent) non minimum negotij exhibere meminerim. Exacto illo biennio, Rhetoricæ (cuius non dicam non pessimæ, pœne autem dicam optimæ notæ magistrum ceperam Iohannem Ingelstetterum Medicum & Philosophum) componendis versibus, Arithmeticæ, Græcæ, & Hebraicæ linguæ diligentem satis operam impendi, nec malè, vt ætas ferebat, Præceptorum de me spei respondi. In Logicis quidem tantum profeci, vt anno* CIↃIↃXCI. *quum cæteri mei Condiscipuli nondum omnes Logices partes audiuissent, iam tum mihi Iacobi Zabarellæ summi Peripatetici opera Logica quàm familiarissima essent reddita.*

II. Abunde, Scioppi, est. ne plura. Omnium literarum Mercurius es, Apollo es, Minerua es. Quid vis amplius? Ne quis verò de tantæ admirabilitatis veritate ambigat, ipse tu laudum tuarum Historicum agis non ieiunum, aut luculentum potiùs Panegyricū adornas. Quâ fide autem Poëticâ,

a *In Hypobolim. pag. 198.*

ticâ, an Græcâ, haud ſatis diſcriminârim. Certè tu Achilli facinorum ſuorum egregium Præconem Homerum quondam nacto, felicitatis herbam, ipſe tibi Præco Homero maior, porrigere noluiſti. At reponam, dicamque ego pariter, quod res eſt. Quia Plautum tibi frequentem in manu, ac familiariſſimum Scriptorem eſſe perſpicuè ſcribis in tuo Hypobolimæo; a Thraſonis, ac Pyrgopolinicæ mores tibi vel imprudenti quotidiana eius lectio paulatim adeò affricuit, vt tantundem auctoritatis tuo teſtimonio, quantum fabulatores, Attelanas dumtaxat, & Feſcenninos profeſſi, merentur, conciliâris. Quid enim? Portenta ingentia de te loqueris. Salem omnem doctrinarum in ipſo matris tuæ vtero à te eſſe abliguritum. Sanè decennis adhuc, promptè expediteque loquendi Latinè gnarus, Græcâ Grammaticâ, ac Proſodiâ imbutus, Dialecticæque peritus, contubernales tuos altero tanto te grandiores natu, hoc eſt, annorum viginti, nullo negotio, ſputo, vel talitro debellabas. Puſio ſcilicet lacertis Herculeis lacertoſior. Concinunt cætera. Græcæ, Hebraicæque linguæ cognitio, tum Rhetorices facultas comparata, Præceptorum de te ſpem non fefellit, & anno CIↃIↃXCI. hoc eſt, tuæ ætatis XIV. quum reliqui tui condiſcipuli nec dum Logices partes omnes audiſſent, iam tu Zabarellæ opera Logica cuncta voraueras, tenebasque tam probè, ac proprium nomen. Prô quanta tuæ memoriæ vis? quàm fidelis, tenaxque depoſiti, quum tu iſta an. CIↃIↃCVII. vnà cum tuo *Scaligero Hypobolymæo*, annum ipſe agens XXX. in vulgus emiſeris: tamen quæ olim puerilia inter crepundia, quatuor antè luſtris luſeras, tibi in mente tam pertinaciter, ac ſi nudiustertius ea tranſegiſſes, inſediſſe? Verùm hæc omnia lubens ego tibi aſſenſerim, ſi vnum mihi viciſſim,

a *Pag. 297.*

ſim, quod inficiari non potes, dederis; totidem nimirum hæc ipſa eſſe tuæ ambitionis atque arrogantiæ genuina chirographa.

III. At enim aliò, quàm ad tui commendationem hæc à te narratio relata eſt. Sic enim manifeſtò in eodem Elencho caues: a *Quæ nequaquam eo conſilio hîc narranda duxi, vt me magnum Lectori faciam, & admirandæ alicuius eruditionis ſuſpicionem commoueam (fateor enim pleraque eorum, quæ puer didiceram, poſterioribus annis, quum me amabilis veſtræ Critices inſania ludebat, & tempus, quod diſcendis magis ſerijs occupatum oportuit, libris edendis conterebam, mihi effluxiſſe) ſed potiùs, vt quæ de* ὀψιμαθείᾳ *tuâ iacis, exemplo meo ſuſpecta reddam. Quis enim ſum ego, ſi tecum in comparationem veniam? Vir priſcâ fide ac virtute, fateor* (at ego, ne fatear, ſed omnino diffitear, ſexcentis tuis piaculis, quæ partim enumeraui, agitauique, partim deinceps exponam, adigor) *ſed ea laus hîc non agitur, de qua te mihi minùs grauatè conceſſurum arbitror. De ingenio, &* εὐφυΐᾳ indole *ad perſpiciendas literas quæſtio eſt, quam laudem etſi neque tu ipſe fortaſſis planè à me abiudicatam cupis, aut ſi cupis, nequicquam cupis.*

Οὐ γὰρ πείσονται Τρῶες καὶ Δαρδανίωνες.

*Non etenim hoc Troes tibi credent, Dardanidæque.*

*Nemo, inquam, neque Hæreticorum, neque Catholicorum, quin plus etiam ingenij iudicio, & exiſtimatione ſuâ mihi relinquat, quàm ego in me agnoſcam.*

IV. Iam ſapis planè, Scioppi, dum pleraque eorum, quæ puer didiceras, tibi poſteà tum etiam, quum hæc ſcribebas, iam effluxiſſe, candidè fateris. Quod ego, vt facilè credo, ita etiam tibi, quid puer quondam egeris, quàm linguarum cognitionem,

a *Pag.* 199.

nem, aut doctrinarum facultatem, quoue ætatis anno hauseris, penitùs excidisse; ac proinde quæ de tuis puerilibus illis prærogatiuis ingeris, somnijs paria ac gemina meritò existimârim. Frustra verò tuam ambitionis noxiam quæsito colore diluere conaris, quum reapse tuamet dicta mendacij tu ipse coarguas. Nam recitatis hisce Scaligeri verbis: *Annos natus vndecim cum Leonardo & Iano Constantino fratribus Burdegalam à patre missus, triennium primis elementis Latinitatis operam dedi:* vt ista refutares, quorsum tam longam tuorum præconiorum caudam attexuisti, aut temerè inseruisti? O ingeniosum tuæ arrogantiæ artificium! vt gloriolæ tuæ nescio quæ scruta væno statim exponeres, Scaligeri in primis Latinæ linguæ elementis addiscendis, tarditatem minùs tibi veram videri, astutè simulâsti. Vt porrò suspicionem, aut simulationem tuam argumento non leui fulcires, quid fuci aut strophæ excogitâsti? dolium integrum totùmque tuarum laudum, quas in puerili ætate meritum te strenuè mentiris, euacuâsti, quo vt nihil intempestiuius, ita nihil superbius. Si tuæ in discendo celeritatis admirationem non fuisses aucupatus; aliorum exemplis extra iactantiæ periculum, quam tui, vti maluisses. Auertat autem Deus omen intestabile, vt quisquam suâ existimatione atque iudicio plus ingenij tibi, quàm tute in teipso, agnoscas (vt persuasum habes, & cuique esse etiam arbitraris) relinquat. Plus arrogantiæ, plus superbiæ, plus contumaciæ dixisses; mortalium nullus tergiuersaretur, omnes pronis capitibus assentirent. Atqui ego, Scioppi, non altus diu in Hæresi, vt tu; sed Catholicus ab incunabulis, palmarium tuum hoc mendacium tubâ canens, à nemine neque Hæreticorum, neque Catholicorum non plus tibi ingenij, quàm ipse tibi tribuas, indulgeri, impune tibi abire non sino: id enim

rotundè

rotundè pernego, aioque te multo minus & ingenij, & doctrinæ, quàm tibi sumas, habere; neque tantùm aio, sed validis quoque experimentis permultis ad id locorum iam planum feci, faciamque porrò infrà magis ex destinato.

V. Verùm has adeò turgidas tuæ arrogantiæ ac superbiæ vesicas, Scioppi, nondum tu satis inflatas autumans, quo magis ventosâ popularis auræ opinione captatâ distenderes, *Amphotidas Scioppianas* anno cIↃIↃCXI. etiam publicâsti, in quas, quidquid ad tui prædicationem nominis, eruditionis, scientiæ, ac doctrinæ, corradere, eblandiri, aut emendicare potuisti, diligentissimè, atque ambitiosissimè coniecisti. Neque his contentus, alium etiam libellum, cui à *Pædia* nomen indidisti, *Grammaticus* planè *Pædicus*, vt aptè à Lauandâ appellâris, Patauij anno cIↃIↃCXXXVI. luci commisisti, in quo immanem librorum à te quum editorum, tum edendorum multitudinem recenses, teque rerum humanarum ac diuinarum scientiâ perpolitum, tum artium omnium & doctrinarum promum condum, cœlestem Mystagogum, ac magnum veluti Numen è Iouis cerebro expressum circulatoriâ affectatione ac leuitate venditas.

VI. At quia paulò pòst longâ dissertatione, quàm nihil ferè literarum probè calleas, Scioppi, quàm rudis in cunctis disciplinis, quàm indoctus rabula, infansque idiota in libris, quos foras dedisti, doceas, quæ ignoras, ostendam; multoque dilucidiùs, ac solidiùs in meo *Dentiscalpio, Strigili, & Nouaculâ* reuincam; nolo hîc tibi de isto doctrinarum peculio, vel magniloquentiâ negotium facessere. Sat mihi in præsentiâ est, hanc tuam vesanam arrogantiam atque superbiam, in apertum è latebris prodeuntem, etiam lippis esse perspectam. Quid mirum, Scioppi? Est scilicet Grammaticorum natio superbissima. Idcirco Clemens

Alexandrinus *lib. 1. Stromatum*, Sophistas illos, qui se ob huiusmodi artem impotentius efferunt, perstringit, atque infelices vocat. Salaminius nescio quis horum è grege literator, Solem se haberi, atque adorari volebat. Appion eiusdem farinæ pistor, gloriabatur eos, quibus aliquid nugarum Grammaticarum despondebat, immortalitate à se donari; quem propterea Tiberius Cæsar *Mundi Cymbalum*, quia publicæ famæ tympanum adeò insanè ardebat, ridibundus meritò nuncupabat. At enim inter Grammaticos nemini te concedere, omniumque facilè principem te esse, censerique, te arbitro, te iudice, te præcone, iam dudum & vulgò notuit, & ego quoque, si de meris, non Grammaticis, sed Grammatistis sermo sit, vltro annuerim. Sed neque tu potes abnuere, quin hoc pariter Grammatici spiritûs nomine animum tibi ad intolerabilem superbiam inflatum esse, vultumque sublatum, haud ex vano colligatur. Iam verò, quàm sæpe superbia, atque arrogantia Hæresis pronuntiata sit, quàm minimè fallax, quàm certa prudentes rerum non fugit. Certè sapientum omnium iudicio liquet, innumeras penè Hæresin Orbe Christiano nonnisi ab aliquo Grammaticorum satas, ac propagatas. Veteres ac ferè antiquatas dissimulo. Philippus Melanchthon, Theodorus Beza, Martinus Lutherus, Petrus Martyr, alijque sexcenti Hypodidascali, vnde suas Hæreses, nisi è Grammatico Ludo, Grammaticoque tumore, ac supercilio auspicati sunt? Atqui in Grammatico puluere nemo te, Scioppi pulueruIentior, nemo turbulentior, nemo fastosior. Adeoque & tua ista superbia tanto certius, atque exploratius tuæ Hæresis proludium. Verùm vt superbia Hæreseos præuia semper est, ita eiusdem perpetuò solet esse pedisequa. *Omnibus* quippe *Hæreticis*, vt sapienter Diuus Bernardus animaduertit,

uertit, *a vna intentio semper fuit, captare gloriam de singularitate scientiæ.* Quod nemo contentiùs, aut operosiùs, quàm tu, Scioppi, vt constat, vbique præstat.

a *Serm. 65. in Cant.*

## Cap. II.

### Verruca secunda Scioppianæ Hæresis, Pharisaica hypocrisis, abditum superbiæ cubile, ac locuples auctarium.

I. NEscio, Scioppi, an duorum nominum Græcensium, *Hypocrisis*, atque *Hypocritæ*, pro alienæ personæ simulatione, ac simulatore vsurpandi potestatem, à te Grammaticorum morosissimo ac difficillimo nunc impetrare mihi fas erit. Sed vtcunque reclames, deliberatum iam mihi omnino est, ea, quum non solùm Ecclesiasticis Scriptoribus admodum familiaria, sed, quod caput est, atque hîc potissimùm quæro, tuæ Hæresis pustulis quoque, ac strumis designandis, recidendisque quàm aptissima sint, vel iratis tuis auribus oculisque sæpius obtrudere. *Omnis enim Hæreticus*, vt præclarè D. Hieronymus tradit, *a hypocrita est, aliud agens, & aliud simulans.*

II. At quid hypocritæ, rogo, Scioppi, tam in vsu, ac solemne, quàm tenebricosis superbiæ automatis in honorum, laudum, plausuumque verticem niti? Scirpus nimirum hypocrita est, cuius *radices*, vt Iobus testificatur, *b super aceruum petrarum densabuntur, & inter lapides commorabitur.* Quod oraculum Magnus Gregorius enucleans, vulpinantis ambitionis, atque hypocrisis speciem ac



a *In cap. 9. Isaiæ vers. 14.* b *Iob. 8.*

ac mores tibi quàm graphicè scitèque hisce non tam verbis, quàm coloribus effingit. a *Scirpus iste, qui inter lapides commoratur, super aceruum petrarum radices densat, quia omnis hypocrita cogitationes suas in exquirenda hominum admiratione multiplicat. Per omne enim, quod hypocritæ faciunt, quia occultis cogitationibus laudes hominum requirunt, quasi radices scirpi in aceruum petrarum mittunt. Operaturi quippe, laudes suas cogitant, laudari autem has, secum taciti in cogitationibus versant. Gaudent se præcipuos in humana æstimatione claruisse. Cumq; inflati fauoribus apud semetipsos intumescunt, sæpe mirantur taciti etiam ipsi, quod sunt. Videri quotidie semetipsis altiores cupiunt, ac miris inuentionibus in opere excrescunt, quia sicut virtus humilitatis omne vitium eneruat, sic arrogantia roborat. Cogit namque mentem iuuenescere, & contra vires valere, quia & quod negat vigor valetudinis, amor imperat laudis. Vnde & factis suis, vt diximus, arbitros inquirunt. Si verò eorum operi testes deesse contingat, narrant ipsi, quæ gesserint; cumq; efferri fauoribus cœperint, sæpe eisdem suis operibus, quæ egisse se referunt, mentiendo aliquid adiungunt.* Hæc sanctissimus Pontifex ad Hypocritarum imaginem exprimendam.

III. At enim Pharisaica hypocrisis, de quâ mihi iam pensiculatè anquirendum, eò maximè industriam suam artemque refert, vt de animi religione, de pietate, de iustitiâ, cæteroque virtutum paratu gloriam adipiscatur; atque vt adipiscatur, prærogatiuas suas, atque honestamenta id genus ostentare ac iactare nunquam desinit; ab eo, opinor, hypocritarum antesignano ac magistro instituta, quem strenuè sternuisse, ac magnificè de se ita locutum constat: b *Deus gratias ago tibi, quia non sum sicut cæteri hominum, raptores, iniusti, adulteri;*

a *Lib.8 Moral.cap.30.*
b *Luca 18.*

*teri; velut etiam hic Publicanus. Ieiuno bis in Sabbato, decimas do omnium, quæ poßideo.*

IV. Quæ quum citra controuersiam manifesta sint, noli, quæso, Scioppi, iam mihi succensere, si te quoque in album hypocritarum referendum iure, quàm qui optimo, contendo. Quis enim hominum admirationem magis venatur, quàm tu? quis occultis cuniculis, ad numerosas laudes hauriendas, magis populi opinamenta subruit? quis humanâ æstimatione se præcipuè claruisse magis gaudet? quis ventosis fauoribus magis intumescit? quis tacitè seipsum, quod est, magis admiratur? quis se cotidie altiorem videri magis cupit? quis suis non dico factis, sed fucis arbitros ac spectatores magis quærit? quis demum suis operibus, quæ prædicat, mentiendo plura affingit? Quàm abunde enim arrogantiam istam tuam, atque superbiam tuorum honorum, munerum, titulorum, ingenij, sollertiæ, literarum, ac disciplinarum phaleras enumerantem, insolenterque in cœlum tollentem, in theatrum iam dedimus? sed luculentior multò adhuc illa est, quæ virtutum obtentu, inaniq́ue gloriatione turgens, te nimioperè supinat, ac dementat, in quo Pharisaicæ hypocrisis caput præcipuè cernitur, atque eminet.

V. At tibi pectus valde, Scioppi, nunc peracescit, virent oculi, fremisq́ue calumniam istam tibi de nihilo planè strui. Calumniam ais? de nihilo? tibi? Quid si incorruptas produco tabulas? quid si chirographum tuum? quid si testem locupletissimum? quid renides? Mihi vt habeas fidem, non postulo: tibi haud dubiè habes summam. Teipsum ergo testem excito, tuos Codices profero, tuum *Scaligerum Hypobolimæum* appello, in quo tua ista Pharisaica hypocrisis paratragœdiat quàm maximè. Etiamdúmne obluctaris? Age ad fucillandam, vt vis, fidem, recitetur. Vbi primùm in

ſingulas hebdomadas rationem tuorum delicto-rum cum Sacerdote *Pœnitentiario* putare te ſolitum, tum abſtinentiæ, ac temperantiæ vltro te colligatum dixiſti, mox addis. a *Toto itaque biennio ſic in Germania vixi, vt integros dies aridus ſiccus, ac ieiunus in ſtudendo conſumerem, omninoq́ prandia ignorarem Veni poſteà in Italiam, vbi quum pleroſque omnes Scriptores veteres tam Græcos, quàm Latinos diligenti lectione contriuiſſem, excerpſiſſemq́ ſedulò omnia, quæ ad corrigendos ordinandosq́ mores, & affectus, & ad vitam quàm tranquilliſsimè agendam vſui fore viſa eſſent (nam de ritibus veſtium, vaſorum & ſcrutorum cuiuſque modi appellationibus priſcis, quorum hodie Criticorum iſtorum natio pueriliter ſatagere conſueuit, nunquam mihi curæ fuiſſe fateor) non modò bis, quod in Siculis ſibi non probari Plato oſtendit, ſed etiam ſemel in die ſaturum fieri, & vino carere nolle, non ſatis eo dignum eſſe deprehendi, quo ſibi legendis ſapientiæ magiſtris illis operæ pretium feciſſe videretur.* Prô quàm grandiloquum tuæ Stoicæ vitæ exordium! Verùm quî reapſe mores atque affectus tuos deinde correxeris, atque ordinaueris, non eſt, Scioppi, cur ex te hîc curioſè inſuper quæram, quum ex confirmatis ante teſſeris Hæreticum ſycophantam te planè eſſe iam oſtenderim.

VI. Tu verò perge. Extemplo allatis in medium Clementis Alexandrini, Senecæque de temperantiâ ſententijs, proximè ſubdis; *Quare ne in legendis iſtis oleum & operam perdidiſſem, tanquam germanus Stoicus, quiq́ ad vitam potiùs, quæ didiciſſet, quàm ad diſputationes referenda cenſeret, vinum aquâ ex præfluenti Tyberi hauſtâ mutaui, quod ignem ſcilicet, vt Plato ait, igni addendum non putarem: tum carnes in perpetuum à menſa meâ proſcripſi,* b *non ſolùm*

Διὰ

b *In Hypobolim. pag. 250.* b *Propter hebetudinem, qua ex carnium eſu generatur, ſed etiam exercitationis gratiâ, & ne caro nimis perpruriſcat ad Venerem.*

Διὰ τὴν νωθρείαν τὴν ἀπὸ τῆς κρεωφαγίας ἐγγινομένην, *sed etiam* ἀσκήσεως χάριν, καὶ τοῦ μὴ σφριγᾶν περὶ τὰ ἀφροδίσια τὴν σάρκα, *vt idem Clemens loquitur; quum verißimè à S. Hieronymo dictum sit;* esum carnis esse seminarium libIdinis. *Sed etiam piscibus & ouis culinâ ac mentâ meâ interdixi, a quòd hæc quidem* ςυπικὰ *plus satis experimentis didicissem, piscium verò esu maiorem etiam, quàm carnium voluptatem capere solerem. Quare dimidiato caule, & aliquanto orizæ cum pyro, aut pomo, & casei frustillo contentus, ipsas viginti quatuor horas durare soleo, eadem operâ ientans, prandens, cœnans, & comissans. Noctu, hoc est, vt nunc est, ad nonam decimamq; noctis horam, vt condignè cubem, curatum est. Cubitus scilicet est, qualem non habuit fortasse Seneca, quamuis eo duro ac corpori resistente vsum sese dicat: asseres scilicet sine vlla culcita, ceruicali tantùm duabusq; lodicibus instructi. Hoc ego lecto iuxta hyeme atque æstate vtor, neque quicquam purpuratis istis nostris delicias suas inuideo. Atque adeò sic mihi nunc vitæ istius modus ex plurium annorum consuetudine in naturam conuertit, vt in eo vel pauxillum migrare (quod rarissimè, nonnunquam tamen dans aliquid amicis facio) non minimâ ferè molestiâ exinde me afficiat. Id denique in omnibus meis studijs, atque actionibus dare operam soleo, vt ne cui vita mea à Stoico illo, quem in Elementis meis Stoicis informaui, multum discedere videar.*

VII. Quæ monstra de te audio, Scioppi? expecto reliqua auidissimè. Raudusculum accipe, quò ea alacriùs enitaris. Mora nulla est. Continuò subijcis: *Verumtamen multum me à vera animi tranquillitate,*



a *Pruriginem commouentia.*

*quillitate, tanto opere mihi quæsitâ, etiamnum abesse oporteret, nisi genio meo propitio in Fr. Costeri libellos incidissem. Quum enim in actionibus humanis duo spectari oporteat, quo modo affecto animo suscipiantur, & ad quem finem dirigantur: ita bene de me in vtroque genere meretur Costerus, vt eum omnis meæ beatitudinis, quæ in hac vita obtineri potest, auctorem secundùm Deum profiteri cogar; eius porrò, quam in se credentibus, & vsque ad finem perseuerantibus* (à quo te sæpius delirâsse, ac modò quoque aberrare perspicuum est) *promisit Christus, in cælis futurum sperare ausim* (sed frustra, dum in hoc tuæ nequitiæ luto hæsitas) *Effecit enim aureolis libellis suis, vt eadem actiones illæ, quas priùs humanæ sapientiæ præceptis auscultans, tanquam rectæ rationi consentaneas, suscipere solebam, multo nunc, vt spero, puriores & integriores exeant, vitiis scilicet ac peccatis, in quæ propter humanæ naturæ fragilitatem incidere solemus, Pænitentiæ sacramento lustratis & expiatis; passionibus autem & affectibus frequenti communicatione corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi, magnam partem elisis, & comminutis: Quum etiam priùs haud ferè aliud in agendo propositum haberem, quàm vt omni vitâ ad rectæ rationis normam directâ, quàm pacatißimè possem & tranquillißimè viuere, nunc sanctis Costeri commonitis, exhortationibus, & meditationibus commotus, ad Deum tanquam ad vltimum finem, in quo mens nostra poßit conquiescere, omnes meas actiones referre disco, & verè Sacerdotem* (*quod soli sapienti suo tribuunt Stoici*) *agere iam incipio, meipsum & omnia mea bene quum cogitata, tum dicta, tum facta, tam cultûs, & honoris, quàm placandi, & expiandi caußâ peccati, ei offerendo.*

VIII. O mellita acroamata! Estne aliquid amplius? sanè. *Est enim* (vt infrà appingis a) *quod in*

a *In Hypobol. pag. 299.*

*in Stoicis demonstraui, vti aliarum rerum, ita viuendi quoque & officij ars & disciplina, quam non iniuriâ nonnulli artem & scientiam scientiarum appellandam censuerunt. In qua quoniam plus operæ ac studij, quàm cæteros, consumpsisse me profiteor, atque etiam nunc dies ac noctes quum maximè hoc ago.* Mirum dictu! quid postremò? *Quotusquisque* (inquis *a*) *vllam mendacijs maledicis fidem auctoritatemq́; adiunget, non dico eorum, qui me familiariter nouerunt (apud hos enim præsens, experta atque perspecta, vitæ morumq́; integritas mea, obtrectatorum sermonibus lædi non potest) sed quorum ad aures fando nomen meum peruenit?* Intelligo, Scioppi, claude modò riuos, sat prata biberunt.

IX. Huc porrò sacrificuli omnes properè cum acerrâ & thure properate. Scioppio nunc terque quaterque pio & sesquisancto (nominum enim portenta, ad portentosam adeò, insolentemque sanctimoniæ formam deformandam, fabricanda sunt) curuate genua, & adolete honores. Accurrite viri, fœminæque omnes, & hominis lacernam, gausapinam, ac pallium, imò caligas & soleas ipsas, insigni sanctitudinis opobalsamo delibutas ore venerabundo suauiamini. Anachoretam inauditæ seueritudinis, admirabilique vitæ genere conspicuum suâ iam è solitudine quàm desertissimâ ereptantem, oculosque ac ora hominum in se vnum conuertentem, suspicite. Abstinentiæ ac temperantiæ omnino horridæ exemplúmne dicam, an prodigium? Aridus, siccus & ieiunus ignorat prandia, vino abstinet, carnes suâ à mensâ proscribit, nihil ouorum, piscium nihil libat, nedum comedit. Quo ergo vitam toleras? solo caule, neque integro, sed dimidiato, oryzæque pauxillo, cum pyro, & casei frustillo contentus, ipsas viginti quatuor horas, eâdem operâ

 ientans,

a *Ibid. pag.* 363.

ientans, prandens, ac cœnans durare ſolet. Lectus ille ſine culcitâ, nudi ferè aſſeres, etiam aduersùs hyemis iniurias nihilo inſtructiores. Sacris commentationibus vacat, diuina ſacramenta frequentat, omnes actiones ſuas ad Deum, tanquam ad vltimum finem collineat; quin, vt Sacerdos, cuncta benè & dicta, & facta, & cogitata eidem deuouet. In arte viuendi, hoc eſt, in ſcientiarum ſcientiâ plus operæ ac ſtudij quàm cæteros poſuiſſe ſe profitetur. Auſteriſmi Capuccini, diſcalceati Carmelitæ, aſperiores Auguſtiniani, cæteriq́ue Religioſi Viri dies noctesq́ue diuinæ interioriq́ue Philoſophiæ, vt toti Deo viuant, operantes, Scioppio herbam porrigant, neceſſe eſt, illi compoſiti, multis partibus, velint, nolint, ſunt inferiores, nihil agunt, neſciunt viuere, otiantur, nugantur. Denique expertam perſpectamq́ue vitæ ac morum illius integritatem deoſculamini, quam obtrectatorum ſermonibus lædi non poſſe ipſemet tradit, Auctor nimirum claſſicus, omniq́ue exceptione maior. Vno verbo, Scioppius Macarius ipſiſſimus eſt, aut alter Pachomius. Ne verò regina virtutum Caritas ei deeſſet, quid machinatus eſt? ipſe ſibi illam prolixè admodum impendit. Quum enim nemo huiuſmodi ornamenta virtutum ac prærogatiuas in eo vidiſſet, nemo ſuſpicatus eſſet, nemo cogitâſſet, multoq́ue minùs de ijs in lucem mittendis ſomniâſſet, ipſemet, ſui Præco loquax, ſagaxq́ue vertagus, abditas ſui laudes, cimmerias vmbras, nihil ſuprà, è tenebris eruit, atque oratione non illiberali vulgauit. Quid ergo ad ſanctitudinis apicem Scioppio iam deſit, quin de apotheoſi, ſeu conſecratione eidem decernendâ Purpurati Patres conſilium iam ineant, continuoq́ue ſuffragia ferant?

X. Verùm ſi tua, Scioppi, vita ad virtutum

normam, amoto fuco, exigatur; quàm vereor, ne quod Claudio Cæsari in ludo apud Senecam nomen suum cœlo ocyus, quàm par erat, inserere festinanti contigit, tibi quoque cadat. Nihil addo, nôsti reliqua. In primis verò Sacri Censores deprehendent extemplo tam Christianam humilitatem nunquam tibi, ne de nomine quidem notam, quàm superbiam, atque iactantiam semper in vsu, in ore, in oculis, in calamo, in dictis, factisque tuis monstrosè tumescentem. Nam etiamsi, quæ de te memoras, forent verissima (quod nemo sanus tibi mentiendi arte glorianti, mendaciorumque inusta fronti stigmata ostendenti, vt tuis è Codicibus liquet, infraque palàm vincam, facilè credet) non à te illa, sed ab alijs exponi, laudarique oportuisset. Iam verò quum tu id officij tam ambitiosè anteuerteris, quis tam hebes sit, quin ventosum tuum ingenium tui æstimatione fœdè extuberans confestim animaduertat?

XI. Neque est, cur Sanctorum exempla virorum, qui subinde, quæ ad sui etiam commendationem pertinebant, præconia, aut facinora non tacuerunt, ad tuæ culpam iactantiæ minuendam, diluendamque arcessas. Nam quoties illi quidpiam de se eximium, atque ad decus augendum nobile sibi ex ore, aut calamo excidere passi sunt, toties aut necessitate compulsi, aut diuinæ gloriæ studio, aut caritatis synceræ lege ad hanc præter morem indulgentiam adacti sunt. Semper tamen ita suis laudibus conniuerunt, vt nulla ipsorum in narrando iactantia, ostentatio nulla aut venditatio; sed modestia summa, pertinaxque sui demissio, atque contemptio simul coniuncta appareret. Tu verò nullo honesto inuitatus nomine, nullâ coactus necessitudine, quanquã vtilitatem ex tuo

exemplo in adolescentes redundaturam, quam & superbissimis quibusque comminisci pronum est, frustra prætexis; sed occasione non tam per vim importunissimè arreptâ, quam vltro ineptissimè ingestâ, longum tuis de virtutibus panegyricum concinnâsti, adeò iactanter, ac superbè, vt ne Senecam quidem lecto tam duro cubuisse, apertè tuleris; Purpuratis Dynastis suas delicias exprobraueris; plus cæteris viuendi artiste studuisse scripseris; tuorum innocentiam morum nullis obtrectatorum morsibus obnoxiam esse, insolentiùs prædicaueris. Quamobrem quum tanta tuis ex verbis arrogantia & superbia, minimè tecta aut laruata, sed positâ verecundiâ, personæque mendacio, cunctis adspectabilis, incurrat in oculos; quâ, obsecro, fronte in eodem tuo *Hypobolimæo* ( in quo superbiæ tuæ tam effusè fræna laxâsti ) cauere ausus es, nolle te cuiquam arrogantiæ suspicionem præbere? tam aptè nimirum, ac persuasibiliter, quàm qui scorto perditè mancipatus, libidinem suam cuiquam mortalium iure suspectari posse inficiatur. Nempe bipedes omnes ita stupidos, elephantique corio circumtectos arbitratus es, vt nemo tuæ arrogantiæ ac superbiæ lineamenta agnoscere, nemo à fuco posset secernere. Sed stupidissimus tu, & elephanto cerritior, qui tam pingui Mineruâ allucinatus es. At ex tam affectatâ tuarum virtutum prædicatione, ex tantâ venditatione, fastuque, quàm perspicua, quàm flagitiosa, quàm deformis Pharisaicæ tuæ hypocrisis species emicat?

XII. Minimè gentium, inquis. Nam in eodem *Hypobolimæo* a disertè testatus sum, *Francisco Costero Societatis Iesu Sacerdoti ac Theologo tantum debere me, quantum hominem homini debere vix credibile est. Hic enim vnus est, cuius sanctißimus, suauißimusq;*

a *Pag. 149.*

*simisq; verbis Christiani hominis officium non perfectè modò cognoui, sed ita etiam opere ipso facere didici.* Quin etiam *a studiosis bonarum rerum adolescentibus, in quacunque tandem religione natis, altis, educatisq;, quos plurimum amaui, auctor* omnino *fui, vt* eiusdem *Costeri Meditationes* tum *de Paßione Dominica,* tum *de Laudibus B Virginis,* tum *in hymnum, Aue maris stella,* tum *de Cantico, Salue Regina*; nec non *Enchiridion controuersiarum Religionis, & libellum Sodalitatis, siue Christianarum Institutionum,* sibi compararent, seduloque legerent. Hanccíne verò, Scioppi, tu ægidem hoc clypeum ad tuæ arrogantiæ, atque hypocrisis tela repellenda obducis? sed incassum prorsus, & tanquam caballus in cliuo, cum ventis litigans. Frustra Costeri libellos alijs commendas, quos tu ipse negligis. Quin imò his ipsis è libellis tua hypocrisis multo maior elucet. Nam si Costerum ex animo amas; si eiusdem libellos tuarum actionum, atque affectuum moderatores tibi delegisti; cur sumpto in manus scalpello, tuæ elationis tuber ex *lib. 2. Instit. cap. 5. de remedijs contra inanem gloriam*, tum ex *cap. 12. de medijs ad comparandam cordis humilitatem*, tum ex alijs similibus locis, in quibus omnes propriarum laudum fibræ, cupiditates, gloriationes ab eo damnantur, comprimuntur, euelluntur, non secuisti, ac persanâsti? Nimirum quæ túte neque dum addidicisti, alios intempestiuè, ac præposterè docere cupis, virtutemque, cuius expers es, ostentare, summa tibi votorum est, in quo Pharisaica tua hypocrisis triumphat quàm maximè. Hypocrita depilate, superbiam priùs dedisce tuam, & tunc cæteros modestiam, *exemplo monstrante viam*, rectè docueris.

XII. At aliud te in diuerticulum illatebras, iactabundamque tuam hypocrisim quæsitissimis



a *Pag. 251.*

hiſce verborum pigmentis callidè oblinis. a *Non vereor, ne cui videar ad oſtendendam pietatem hæc de me ipſo prædicâſſe, quum vni nempe Deo, qui corda, ac renes ſcrutatur, ante cuius etiam tribunal me & conſilium hoc meum ſcio manifeſtari oportere, quicquid huius facio, probare cupiam, & mercedem etiam à iuſto Iudice in die illa mihi repoſitam iri ſperem, quod certè fruſtra facerem, ſi vel minimum gloriolæ ex hac re quærerem, quum de ijs, qui gloriæ cauſſâ, & vt videantur ab hominibus, ſiue orant, ſiue ieiunant, pronuntiare Chriſtum ſciam:* Amen dico vobis, receperunt mercedem ſuam. Verùm Scioppi, laterem omnino tu lauas, atque in pertuſum ingeris dicta dolium. Cui enim ſycophantiarum, vbi diu multumque in ſuarum virtutum prærogatiuis amplificandis delaſſatus eſt, iſthæc eadem ſutela, & cauſſatio in promptu non ſit? mendacij res ipſa te coarguit; mihique crede, niſi te alia merces, ac ſtrena, quàm tuo iſto de conſilio, manet, ſpem omnem præmij tibi penitùs decollâſſe. Potes Diuos, hominesque inclamare: ſed nemini, iſthanc tuorum commemorationem præconiorum à magnâ tui venditatione ac ſuperbiâ abeſſe, nec de hypocriſis ſacco ſeu farinam, ſeu furfurem eſſe depromptum, perſuaſeris. Quid enim à Chriſtiani officio viri alienius, quàm ſublatum altè ſupercilium, & propriorum operum iactantia? At Dei famuli, ſi quando aliquid, quod in ſui celebritatẽ nominis cederet, vt caritati, vel neceſſitati ſeruirent, tetigerunt; ſancti nimirum erant; eò videlicet virtutis progreſſi, vt ab inani gloriâ nihil eis periculi immineret; tantâque diuinitus luce perfuſi, vt ſui amore probè ſubacto, diuinam tantùm gloriam à ſe quæri certum haberent. Tu verò hypocrita totus in ære tuæ exiſtimationis, totus è ſuperbiâ conflatus, an viſcatas tui laudes, picem ſcilicet ambitionis pellaciſſimam.

a *In Hypobol pag.* 264.

mam, ac tenacissimam piceatis tuæ arrogantiæ manibus tractabis, quin eidem ambitioni multò magis adhærescas, hypocrisíque intentiùs ancilleris? Apage. Vetulis ac deliris tantùm hæc deliria narrato.

XIV. Cæterùm nullo alio documento tam certo tuam hypocrisim in scenam produxisti, quàm quum tanto minio & cerusâ tuam victus & corporis austeritatem depinxisti, illi interdicto Christi Domini: *a Quum ieiunatis, nolite fieri, sicut hypocritæ tristes.* Et alteri gemino: *b Quum facis eleemosynam, noli tubâ canere ante te, sicut hypocritæ faciunt:* planè obnoxius. Quod si fortè tibi, quid hîc cauendum Assertor Orbis præcipiat, neque dum satis dilucet, clarum lumen menti tuæ magnus Mystes Augustinus ita præpandit; *c Aduertendum est, non in solo rerum corporearum nitore, atque pompâ, sed etiam in ipsis sordibus luctuosis esse posse iactantiam, & eo periculosiorem, quo sub nomine seruitutis Dei decipit.* Audin', Scioppi, quàm apertè tam consummatæ sapientiæ Antistes tuas percellat aures? recensio ista tuæ vitæ tot virtutibus coruscantis à te intrusa iactantiam eo periculosiorem, quo sub nomine seruitutis Dei decipis, ostendit. At expressè denuntiaui, inquis, non gloriolæ quærendæ gratiâ eam narrationem à me institutam, multóque minùs pietatis venditandæ caussâ. Nihil refert. Imò tantò magis sub nomine seruitutis Dei fallis, securiusque ambitioni tuæ velificas, quo blandiùs omnes gloriolæ phaleras à te ablegare videris.

XV. At reclamas pertinacissimè, & quàm inconsultè temereque tua consilia, & scripta in sequiorem partem à me trahantur, illo eiusdẽ Augustini aureo monito palàm vincere contendis, à quo eodẽ, quò paulò antè memoratũ est, loco hæc quoq; memoriæ

a *Matth.* 6. b *Ibid.* c *Tom.* 4. *liq.* 2. *de ser. Dom. cap.* 12.

memoriæ prodita, compertum est: a *Qui autem in professione Christianitatis inusitato squalore ac sordibus intentos in se oculos hominũ facit, quum id voluntate faciat, non necessitate patiatur; ex cæteris eius operibus potest conyci, vtrum hoc contemptu superflui cultus, an ambitione aliquâ faciat: quia & sub ouina pelle cauendos lupos Dominus præcepit: sed ex fructibus, inquit, eorum cognoscetis eos.* Iam quum mea ista victus, cubitusque seueritas, inquis, tam multis, præclarisque operum fructibus onusta, quemcunque, cui non doleant oculi, in longè aliam interpretationem, egregiè nempe, ac optimè de meâ virtute existimantem, ire cogat; quantæ inuidentiæ, quantæ malignitatis est, hanc ad fucum & probrum detorquere?

XVI. Itáne, Scioppe, immissa arrogantiæ, atque hypocrisis tela exis? O te infortunatum, qui hanc fructuum tuorum lacunam tam inauspicatò commouisti! quid enim infelicius, quid tuæ caussæ magis infestum excogitare potuisti? Vis, tuis ex operibus ac fructibus ego te metiar? pareo libentissimè. Quis mortalium, si tuos famosos Codices, atque hunc meum *Lydium Lapidem* diligenter euoluat, illico non cernat, te ore improbo ac sacrilego in omnem Christianæ Reipub. Ordinem, in sacros & profanos Principes, in Religiosos viros, in Sacerdotes, & Clericos, in Episcopos & *Cardinales*, in ipsum quoque Pontificem Maximum propudiosas contumelias, vt infrà tuis etiam verbis ipsissimis demonstrabo, a euomuisse? quis non videat Diuos & Cœlites pollutâ linguâ & calamo à te funestatos? quis non animaduertat Apostolicæ Sedis auctoritatem labefactatam atque irrisam, doctrinas falsas, noxiasque proseminatas, nullum prope turpitudinis genus mentiendo calumniandoque inausum esse relictum, vt ad id locorum iam luculenter docui, & deinceps

a *Cap. 7.*

porrò

porrò docebo ? quis denique non comperitur, omnes tuas curas in popularis auræ rumusculis excitandis, in tui laudibus emendicandis, vulgandis, exaggerandis, quò hominum oculos ad te rapias, quò tui admiratione cunctos impleas, quò teipso quotidie maior altiorque omnibus videaris, esse defixas ? Hi sunt nimirum genuini fructus tui, hæc tuarum actionum perspecta germina. Quid quod Stoicum dogma (an impietatem?) sectatus, Iosephum Scaligerum ad manus sibimet nefariè inferendas in eodemmet tuo *Hypobolimæo*, in quo tam multa, & mira de tuâ virtute prædicas, longè scelestissimè es adhortatus ? Nihil augeo. Numero tibi syllabatim tua verba. Recognoscísne hæc olim à te exarata ? a *Quare si mihi potes auscultare, & si facinus vis facere lepidum & festiuum, domi tua te abdes, ac suspendes clanculum, saltem tantisper, dum abscedat hæc à te agrimonia. Nam quid tibi opus est vitâ, qua nihil nisi publici contemptus, & irrisionis popularis ob inauditam mendaciorum turpitudinem propagatio esse queat ?* Et hæc merces ex fundo tuæ sanctimoniæ ingens, atque opima existit, hæ dotes ac fruges prædij luxuriantis tuæ iactantiæ. Vnde exoticam tuam in adiuuandâ Christianâ Repub. atque in Hæreticis ad Christi gregem reducendis industriam obseruare licet, qui vt Scaligerianæ superbiæ multiplici carcinomati medereris, huic ceratum expansum tuæ elationis omnino præposterum admouisti.

XVII. In eo quoque, Scioppi, apud vitæ tuæ inspectores haud leuiter, opinor, offendes, quod in tuæ virtutis supellectili nulla flagra, cilicia nulla, quibus linguam tuam adeò procacem abs te flagellari vtique, ac fodicari par erat, vspiam leguntur. Adde quod, quàm longo interuallo ab istâ temperantiæ, aut abstinentiæ vel normâ vel simula-

a *In Hypobol. pag* 140.

ſimulatione poſteà deflexeris, teſtes locupletes facilè docere poſſunt. Sed quia nuper quoque in tuâ literarum *Pædiâ a* abſtinentiam à ſuauibus & iucundis tibi adhuc cordi eſſe, mentiri non dubitâſti, mendacium tuum Eugenius Lauanda inultum tibi abire non ſinit, ſed totum lepidè non minùs, quàm liberè ſic exenterat. *b De abſtinentia à ſuauibus, & iucundis ita cenſeo. Crediderim id verum, quòd te inuidia, & ira ſic maceret, vt planè animo amareſcas, & amarulenta omnia ſentias, & facias. Sed hoc fortaſſe interdum, quum Stoicæ ſectæ alumnus Zenonem affectas, ex cuius ſchola exeunt, vt M. Tullius dixit 2 de Nat Deor.* Interdum acerbi. *Conſtat tamen te Ariſtippum profiteri conſtantiùs; vnde enim alioqui* aſotus *prodyſti, niſi ex huius diſciplinâ, ſi Stoicus es? At enim* aſotia *ſine ſuauibus, & iucundis non conſiſtit Proinde ſuauibus te oblectari non minùs, quàm vrſum fauo, ſimiam caſtaneis, plerique in Italia norunt; quippe qui bellaria, & electuaria diligenter ruſpari ſolitus es Quod ſi interdum abſtines, menſarum culpa eſt, quæ tui ventris inanimentis non conſulunt Tum enim vel Xenocratis caſeolo & fruſto panis, itemq; vappâ, vel ceruiſiâ procul paraſitando contentus, eſurioni Plauti litas.*

XVIII. Ex his igitur, aliiſque tui ingenii ac ſpiritûs fructibus, quos à te editos toto hoc *Lydio Lapide* confirmo, exploratiſſimum eſt, iſtam tuarum virtutum ac laudum nundinationem, nonniſi inſignitâ ambitione, ac ſuperbiâ à te monumentis mandatam; atque adeò parum abeſſe poteſt, quin tua ieiunia ficta, & commentitia ſint; certè quidem tua & iactantia vera, & arrogantia mera, & mera hypocriſis, merum Hæreſis tuæ inuolucrum, ac termes ſunt, dè quo ambigere nullo modo potes, Scioppi, ſi quod de Manichæis Hæreticis S. Leo Pontifex notat, de te pronuntiatum exiſtimes. Vide, an tuæ hypocriſis ſimulacrum, Hæreſiſque

a *Pag. 29.* b *In Pædico Gramm. pag. 67.*

sisque certum stolonem magis ad viuum queat ille reddere. *Neminem*, inquit, *a fallant discretionibus ciborum, sordibus vestium, vultuumque palloribus. Non sunt casta ieiunia, quæ non de ratione veniunt continentiæ, sed de arte fallaciæ.* Tum alibi: *b Non vos seducant deceptorijs artibus ficta & simulata ieiunia, quæ non ad purificationem, sed ad perditionem proficiunt animarum. Speciem quidem sibi pietatis, & castitatis adsumunt, sed hoc dolo actuum suorum obscæna circumtegunt, & de profani cordis penetralibus iacula, quibus simplices vulnerentur, emittunt.* Hæc cuncta porrò quàm ad vnguem in te quadrent, Scioppi, quum pareat, quid attinet dicere? Scenam equidem tuæ pietatis, tuæ abstinentiæ, tuæ rigidioris vitæ bellè lineâsti; at ea tota, non *de ratione continentiæ, sed de arte* tuæ *fallaciæ venit*; non ad *purificationem* tuam, *sed ad perditionem* spectat; non castis ieiunijs innititur, sed *dolo actuum* tuorum *obscæna circumtegit, deque profani* tui *cordis penetralibus iacula, quibus simplices vulnerentur,* fraudulenter *emittuntur*. Quæ sanè ipsa tua Pharisaica hypocrisis est, tuæ Hæresis tam parens, quàm proles.

a *Serm. 4. in Epiphan.* b *Serm. 3. de Natali Dom.*

## Cap. III.

## Verruca tertia Scioppianæ Hæresis, Talenta Iesu Christi impudenter à Scioppio arrogata.

I. ERit fortasse, Scioppi, ex tuis patronis non nemo, qui tuam arrogantiam, atque hypocrisin, quam paulò antè in Sole meridiantem spectauimus, iuuenilem dumtaxat æstum quendam animi, gloriæ libidine insanientem, qui temporis deinde tractu & longinquitate defer-

deferbuerit, ac veluti consenuerit, interpretabitur; ac proinde inconsultæ tuæ adolescentiæ imbecillitati, ac præcipitantiæ indulgendum censebit. Sed vtinam, Scioppi, vtinam in tuâ adolescentiâ tantummodò ita delirâsses. Quanquam, quum eâ fastus tui insignia ac vexilla tuo in *Hypobolymæo* erexisti, iam grandis natu vir, dudum antè ex ephebis excesseras, annumque tricesimum tum agebas. Atqui eandem illam arrogantiam, hypocrisinque, indiuiduas omnino comites, deinde quoque in istam tuam senectam vsque ætatem tuo lateri semper circumdedisti: quin vtraque ea infelix propago haud parum aucta, tuâ etiam in fronte iam duodesexagenariâ prodigialiter ante decennium reuiruit, luxuriosèque refloruit.

II. Ibis tu quidem hîc inficias strenuè, non dubito, iurabisque Iouem Lapidem, nihil tibi magnidicorum verborum post illam cum Scaligero velitationem excidisse. Sed atro, atque inominali die; nam tuus ille de humanarum, & diuinarum literarum *Pædiâ* libellus, plagularum mole perexiguus quidem, at ambitionis immensitate vastissimus, quem Patauij anno CIↃIↃCXXXVI. publicæ luci commisisti, planissimè te redarguit. Quid enim, quæso, Scioppi, fuit, quod ad tui famam nominis tibi conficiendam, teque ipsum supra cunctos mortales efferendum valeret, quod in eundem libellum *Pædiæ*, quò nimirum solus in solio sederes, operositate incredibili non coëgeris? At inter reliquæ tuæ elationis, ac simulationis monumenta illud sine controuersiâ primarium, quòd ipsa etiam Iesu Christi talenta rapere, ac venditare, plagiarius furcifer minimè erubuisti. Neque id dissimulas, aut vllos clam esse vis, sed vltro das, ac etiam iactas. Quid enim inibi *pag.* 23. scribis, an furis? disertissimè;

# TALENTA CHRISTI.

## *Gaspari Scioppio ad negotiandum credita.*

Matth. 25. Luc. 9.

Christus vocauit seruos suos, & tradidit illis bona sua, & vni dedit quinque talenta, alij autem duo, alij verò vnum, & dixit illis: Negotiamini, dum venio, vt veniens pecuniam meam exigam cum vsuris.

*Scioppio Christus duo Talenta dedit, quæ sunt bene de Ecclesia Christiana merendi Voluntas, ac Facultas.*

III. At ego, Scioppi, tua ista nugamenta, non duo Christi talenta, vt tu comminisceris; sed noua tuæ superbiæ ac simulationis documenta esse aio adeò illustria, & testata, vt, ne si mihi quidem liberam quidlibet de te fingendi potestatem sponte fecisses, casses vllos, aut transennas, ad geminam istam tuam sycophantiam penitùs circumretiendam constringendamque, fortiores ac firmiores à me excogitari potuisse, certum habeam. Quod ne fortè tu præfractè neges, aut dicis tantùm gratiâ à me occentari putes, age, in singulis tuis hisce talentis expendendis paulisper hæreamus.

## §. I.

### *Talentum Castitatis Scioppianæ.*

IV. Vbi duo talenta à Christo tibi data, bene de Ecclesiâ ac Repub. Christianâ merendi voluntatem, & facultatem, vt iam modò retuli, commemorâsti, promis continuò *Argumenta voluntatis*, & quidem *interna* priùs, atque in his primo loco numeras, prædicasque: a *Votum Continentiæ, seu Castitatis, idq; solius regni cœlorum caussâ susceptum, non vt opibus, aut honoribus Ecclesiasticis frui posses. Talia enim qui spectant, esse Eunuchos factos ab hominibus.*

a *In Pædia cit pag 23.*

V. Ego

V. Ego verò nollem, Scioppi (quò tibi, ac famæ tuæ modò bene consulam) nollem, mentionem vllam tuâ de castitate loco tam importuno intulisses. Quod enim chirographum certius ad tuam animi contumaciam pari fœderatam hypocrisi retegendam, conuincendamque in manus mihi præbere poteras? Nam quod ad votum attinet, quum in animi interna consilia nemo nisi è signis externis penetrare se possit, vt constat, quam tu vnquam tui istius voti continentiæ tesseram, quod specimen, quod indicium foris atque in aperto edidisti? maximum, inquis, in oculos omnium quoque palàm incurrens. Quodnam istuc? vxorem nunquam, vitam cœlibem perpetuò duxi. Hócne tu vestigium tui voti figis? Atqui plurimi in matrimonium nunquam eunt, egestate, aut vitio naturæ prohibiti, hominum mendicabula, insani, furiosi, veneficio contacti, præcantatarum herbarum succis potionati, insignitè monstrosi, longinquis morbis impliciti, vel diuturnis intabescentes, quocunque denique modo ad operam liberis dandam inhabiles. Deinde quęnam rogo muliercula vel quadrantaria, vt pulchrè Lauanda *a* philosophatur, nubat tibi, Scioppi, homuncioni scilicet peregrinabundo, nullius domicilij, sed è tuâ Stoicâ sectâ mundi ciui, nullâ certâ patriâ aut origine, nullâ stabili sede, sed erroni Ægyptio, hoc est, si vulgi vocem audire te non piget, mero *Cingaro*, qualem vultu quoque furuo atque obscuro planè refers?

VI. Verùm quia votum, vt nomen sonat, non tantùm vxoris non assumendæ, sed absolutæ etiam, & consummatæ castitatis sponsionem cum Deo factam redolere videtur; addo, huiusmodi votum aut fuisse ioculare & fabulosum, aut infandis piaculis à te fœdatum. Vtrum mauis, eligito.

Neuti-

a *In Gramm. Padic. pag. 48.*

Neutiquam ex animo ac verè vouisti? Ergo manifestus hypocrita, qui votum, quod nullum est, mentiris, ac venditas. Rite ac medullitus vouisti? ergo nihilo secius flagitiosus hypocrita, qui votum, quod tot flagitijs contaminâsti, iactare audes. At hîc vociferaris vsque ad rauim? Egóne votum meum pollui? Egóne, qui castis moribus nihil antiquius habui? Sed nihil agis, Scioppi, atque vtcunque tuâ de castitate magnificè loquaris, tamen ego tibi nullam prorsus fidem tribuo, & quo minùs tribuam, D. Hieronymus in caussâ est, à quo dudum antè iam didici, *a Difficile esse inuenire Hæreticum, qui diligat castitatem, non quòd eam præferre desistat in labijs suis, sed quòd non seruet in conscientia, aliud loquens, & aliud faciens: & quicunque amare pudicitiam se simulant, vt Manichæus, & Marcion, & Arius, & Tatianus, & Instauratores veteris Hæreseos, venenato ore mella promittunt*, quemadmodum idem S. Doctor obseruat? *b Cæterùm quæ secretè agunt, turpe est dicere.*

VII. At enim ego non inanibus verbis, sed solidis argumentis, quàm frequenter, quàm turpiter, quàm sceleste in leges continentiæ deliqueris, patefacio. Nam quo pacto, obsecro, castimoniam tibi cordi esse, mihi persuadere potes, qui in *Actione* tuâ *Perduellionis*, *c* vt te Forerus noster iure criminatur, de nouo *Iesuitissarum*, vt vocabant, Ordine differens, execrandas parentheses, atque obscœna interpretamenta Gomorrhæo exarata calamo, Pontificijs literis passim intexis? *d* qui de Iesuitarum Assessoribus inibi tam putidum, maleque olens epiphonema mendaci licentiâ adnectis? qui tam inuerecundè non solùm de nostris humaniorum literarum magistris, sed de vniuersis

a *In cap 9. Osee*, vers. Sicut vuam in deserto.
b *Ibidem cap.* 8. vers. Væ eis, quoniam.
c *In Antanatom sect* 8. *num.* 38. d *Pag.* 53.

vniuersis quoque nostræ Religionis viris loqueris? qui quos in tuâ *Anatomia* pygotribas, eos in *Actione Perduellionis* Germanico vocabulo parilis notionis turpissimè appellas? qui tam impudicè eodem in libello P. Bernardinum Castorium, virum vitæ integerrimæ, ac spectatissimæ traducis, illumque *Castronium infibulatum* nuncupas? Ita nimirum monenti Apostolo, a vt inter Christianæ fidei cœtus, atque clientes *fornicatio, turpitudo, scurrilitas*, aut quæcunque *immunditia* ne *nominetur* quidem, tu præclarè obtemperas, atque ad tuæ pudicitiæ nobile documentum, habenas nequiter laxas impudentiæ. Hoc enimuerò tuæ votum castitatis, Scioppi, inquinatissimum est.

VIII. An autem quicquam honestius tu pudori consulis, quum in tuo libello *de Scholarum & studiorum ratione*, vt nostros Præceptores despicatui habeas, tales illos esse perfidiosè fabularis, a quos *obscuro & plebeio natos loco, ista scholastici imperij species; & iuris epheborum natibus reddendi prouincia inflare, & feroces, suiq; ignorantes facere solet?* Nempe alios ex tuâ naturâ ac moribus fingis. An continentiæ ancillaris, quum in tuo Hypobolimæo licentiæ Venereæ ita indulges: b *In dimetiendis Priaporum, & Hermarum veretris, quod in quadrando circulo comperiunt. Quos enim visuros se præceperant pulchrè pensilibus peculiatos, & ad exemplum laboriosi illius iuuenis apud Arbitrum, ijs magnam partem minimè luculentam supellectilem esse vident?* An modestiæ velificas, quum in Iosephum Scaligerum impurata scommata in tuis *Literarijs Paradoxis*, c quæ Mediolani edidisti, verbis adeò prætextatis iacis, vt hîc recenseri sine rubore non possint? An castimoniæ florem legis, quum Isaaci Casauboni cognomentum in *Cazoboni* pro-

pudiosum

a *Consult.4 pag.109.* b *Pag.114.*
c *Paradox.15. pag.77.*

pudiosum ex Italicâ linguâ ludibrium spurcissimè vertis tum in tuâ Dissertatione Rhetoricâ, tum in cæteris tuis libris? An pudicitiæ litas, quum in *Arcanis Societatis, Ardinghelliq; Appendice* duodecimum Paradoxum tantâ verborum obscœnitate farcis, atque obruis, vt te impurissimi Petronij Arbitri fœdissimum sacricolam prodas, nec tam animam tibi, quàm te animo admodum maculoso fœtere, vt probè annotauit Forerus [a] antè laudatus, palàm omnibus facias?

IX. Quid quòd hac ipsâ tuâ turpitudine tibi dudum solemni, velut compertâ syngraphâ, probas, Commentarium illum in Priapea, quem olim elucubrâsti, ac publicâsti, à Iosepho Scaligero, vel Daniele Heinsio in vitâ de te conscriptâ, adeò tætrum spurcumque meritò fuisse reputatum, vt omnium antiquorum hoc in genere improbitatem excedat, nihilque ab hominum memoriâ fœdius ab vllo cinædo in lucem aliquando emissum sit? Ne porrò culpam omnem huiusce flagitij in Hæreticæ illius procacitatis effrænationem, quâ quondam, in Hæresi natus, miserè abripiebaris, transferas; quàm multa posteà quoque, ex quo Catholico gregi, in speciem saltem, es aggregatus, tuæ impudentiæ, ac lasciuiæ monumenta obscœna, atque infanda, etiam in senili istâ tuâ ætate, præsertim in tuâ *Relatione Vargianâ*, extare voluisti? scatent ijs vbique tui famosi Codices, quæ hîc reddere vetat pudor. At turpitudinem omnem supergrediuntur, teque totum ex Venere, & luxuriâ conflatum docent, quæ in eâdem Relatione, præcipuè *cap.* 3 6. 11. 12. 14. 15. & 46. è ganeis ac lupanaribus in medium ingenti cum fraude ac pernicie Lectorum profers, non calamo vllo vel scripto refellenda, sed vltricibus tantùm flammis vstulanda, atque expianda.

T X. Ve-

a *In Proteo Gramm. cap. 3 pag. 155.*

X. Verùm non satis sub Venere, Cupidine, atque Adonide te meruisse existimâsti, nisi patrocinium libidinis palàm quoque susciperes. Quid enim? Nónne teipsum, Scioppi, tam apertum impudicitiæ defensorem, quàm iuratum castitatis hostem manifesto detexisti, quum Iesuitas ob propugnatam morum honestatem, dum veteres Auctores, qui multâ fœditate turpati sunt, nisi priùs à cœno atque impuritate puros iuuentuti, quam erudiunt, nequaquam permittunt, & permittendos iure negant, in *Arcanis Societatis*, pag. 142. tam scurriliter vituperâsti, eaque propter publicæ rei damno quoque esse dementer asseuerâsti? quum in id egregium facinus, quo ijdem Iesuitæ non mediocrem custoditæ pudicitiæ laudem merentur, quam nec sine probro possent negligere, tu impotenter inuectus es? quum refractis omnibus pudoris ac verecundiæ repagulis, eò tuam istam obiurgationem collineâsti, vt pudicis adolescentibus impudentia ex impuris Scriptoribus propinaretur? Discuperes scilicet, pro tuo admirabili voto castitatis, vt Petronius Arbiter, Catullus, Tibullus, Propertius, similesque libri obscœnitate famosi, tenellis pueris, innocentique ætati traderentur in manus, atque è tuo in Priapea Commentario accuratè explicarentur, quò quàm primùm Virgines Musæ in meretrices, Parnassus in lupanar, discipuli cuncti in scorta verterentur. Quid? ipsemet obscœnus amorum doctor Ouidius inficiari non potuit, pudicitiam, impudici Poëtæ facibus admotis, absumi, disertè ita canens:

*Carmina quis potuit tutò legisse Tibulli?*
*Quis potuit lecto durus discedere Gallo?*

Tu verò Ouidio, Tibullo, & Gallo nequior, omnis impudicitiæ copiam adolescentibus, pro summo tuo Petronij ac Veneris studio, fieri iubes, ac manifestò sciscis.

XI. Quam-

XI. Quamobrem quum impudenter impudens, Scioppi, iam vereri perdideris, libidinique tam nauiter, atque improbè operatus sis, accipe tandem elogium plausumque dignissimum, quo tuum Continentiæ votum Eugenius Lauanda non minùs verè, quàm liberaliter ita donat: a *Si iuxta Sapientem, exteriora hominis de interioribus enuntiant; turpiloquia, obscœna, scurriles, blasphemæ facetiæ (& quid non in hoc genere?) quibus non pauca Scioppiana scatent, non arguunt Votum Castitatis & Continentiæ, nisi continuo sacrilegio teneatur; sed hominem ostendunt, vt loquitur Clemens Alexandrinus* lib. 2. Pædag. cap. 6. communem, gentilem, indoctum, intemperentem, petulantem. *Adde ex Terentio in* Adelph. *Scioppio familiari,* Lenonem, & perniciem communem adolescentium.

XII. Iam quum continentiam castitatemque tot ac tantis dehonestamentis, Scioppi, profligaueris, vt demonstraui; & nihilominùs de castitatis, & continentiæ voto intolerantissimè glorieris, vt liquet: nullum ampliùs excordi tuæ superbiæ, Pharisaicæque hypocrisi, quo minùs in confesso sint, diuerticulū, aut profugium relictum est.

a *In Gramm Pædico pag.* 49.

## §. II.

## *Talentum humilitatis Scioppianæ.*

I. De tuæ castitatis voto, Scioppi, quàm intempestiuè, atque improsperè mentio à te iacta sit, iam periculum, nec sine stomacho, fecimus. Nunc de tuâ humilitate quid comminiscaris, non de nihilo à te expostulo. Quid ais? Inter argumenta, inquis, voluntatis interna in eâdem *Pædiâ, pag.* 14. id quoque retuli: *Votum humilitatis.*

II. Scoppi, quid ex te audio? humilitatem tu appellare audes? Exhorresco. Crucis signo frontem ac pectus munire, metu trepidus, ne-

cesse habeo. Quid ita? quod exanimis penè, angar animo valde, ne quis cacodæmon fortè tua præcordia, linguamque subierit, ac superbiæ parens, humilitatis præposteræ ac fastosæ elementa consutis dolis te doceat, atque adeò non tam mihi cum homine, quàm cum Antitheo, atque Inferno tenebrione in præsens dimicandum sit. Túnc, Scioppi, portentum superbiæ, humilitatis nomen, ne dum vultum, sustinere queas? Quid huc vsque tam spissâ confertâque disputatione conati sumus? quid confecimus? quid à te extorsimus? nónne quàm plurima arrogantiæ atque elationis monstra, quæ nullam humilitatis particulam, aut vestigium tibi reliquum faciunt, à te parta, educata, & propagata? Et tu superbiæ mancipium flagitiosissimum, de humilitatis virtute ac voto gloriaris? Quo consilio? quo prouentu? nempe vt quo magis gloriaris, ipsâmet humilitatis gloriatione tanto tumidiorem fastum ostendas. Totus iste de humanarum ac diuinarum literarum *Pædiâ* tuus libellus, quid, obsecro, Scioppi, reapse est, nisi tuæ iactantiæ, ac superbiæ, vt antè quoque monui, theatrum, seu affectata tuæ existimationis nundinatio? In hoc miros tibi titulos vindicas, in hoc mira de te narras facinora, in hoc miras de te virtutes memoras, in hoc Principes, Reges, Cæsares, Pontifices in tui laudem mire conspirantes testaris, ad tui prædicationem nominis excitas, ad te vnum, velut quoddam Numen, ferè adorandum euocas: & nihilominus in hoc ipso eodem libello votum humilitatis profiteri non dubitas? Scioppi, si hæc portenta immania non sunt, quænam, rogo, sunt? si non somnia, si non intemperiæ, si non deliria, quænam tandem alia sunt?

III. At enim fallor, & nimis te vrgeo, qui humilitatis votum non indefinitè à te conceptum, sed arctè circumscriptum, *quantum ad Ecclesiasticas dignita-*

*dignitates & honores attinet*, explicatè eâ in *Padiâ* dixisti. Bene habet, Scioppi. Votum tuum Ecclesiasticarum dignitatum, ac honorum finibus includis, extra quos plus quàm arroganter superbum, vt rectè Lauanda, *a* te non negas. Scilicet Catholicæ Reipub. plurimum refert, te nobilem Franconem, Patritium Romanum, Equitem S. Petri, Comitem à Clarâ Valle, Cæsareum, & Regium Consiliarium, Legatum olim Principis Rege Attalo nihilo minoris, Ducem Thebarum à Sultani fratre designatum, ne quis fortè generis humilitatem, de quâ Forerus, & alij, tibi impingat, vbiuis gentium audire. Sed næ tu oppidò allucinaris, Scioppi. Quanquam non inuitus tibi, hoc est, Grammatico, qui superbiâ turgidus, quæ sit virtus humilitatis penitùs ignoras, ignoscendum censeo. Cæterùm humilitas non vulpina, sed genuina grandescentes spiritus comprimit; tu quotidie magis inflas: proteruitatem magna sibi pollicentem, ac præcerpentem coërcet; tu immissis habenis, subditisque calcaribus magis impellis: supercilium frontis demittit; tu attollis: iactantiam oris compescit; tu alis, ac foues: fastidium & contemptum aliorum procul arcet; tu continenter præ te fers. Verè humilis, si nescis, quieto & modesto spiritu, vt ex D. Petro *b* vincit Theologus, præditus est. At quod mare te magis irrequietum? quæ frons magis perfricta? Hæc ipsa tua Talenta tam impudenter à te venditata appello. Quod si fortè, Grammatice, oculos Theologo non adiecisti, disce saltem ex Tullio *c humilitatem modestiâ contineri*, vel certè ex Speusippo tuo pedicoso, vt ingerit tibi idem Lauanda, *d* humilitatem opponi superbiæ, *& esse facilitatem animæ omnis iracundiæ expertis.*



a *In Gramm. Padico pag 56.* b 1. *Petri* 3.
c *Lib. 2. de Inuent.* d *Ibid.*

*expertis.* At quid te inconſideratius? quid amentius? quid furioſius?

IV. Verùm quia S. Thomas quandam humilitatem extrinſecus accidentem, quam ait eſſe pœnalem, agnoſcit, vt quum quis, ne, quod ſpe deuorauerat, potiatur, ab alio deijcitur; vel certè vbi dura neceſſitas hominem abijcit, vt quùm ambiti honores ambitioſum fruſtrantur; vnde animus, niſi magnanimitate firmetur, ſtatim fatiſcit, tandemque deſperatus, collum in laqueum penè inſerit; tibi huiuſmodi humilitatem non deeſſe, ſed abundè ſuppetere vltro fateor. Hinc tam effrænis tua obtrectandi libido Regibus, Principibus, Pontificibus, Præſulibus, Dynaſtis, ac Proceribus, vt è tuis Satyris paret, quos emungere auro, vt optabas, ſcilicet non potuiſti. Hinc tam Vatiniana tua in Ieſuitas odia, quos tuis inſanijs obnoxios nanciſci tibi nempe non licuit. Hinc ſpes tibi omnis efflauit animam, tantumque ad reſtim res non redijt, quòd Catholicam Rempub. totam perturbare nitenti propitius Dei Nuntius interceſſit.

V. Quid hîc muginaris? quid obſtrepis? quid vociferaris? per calumniam te peti, qui explanatè in eâdem tuâ *Pædiâ* denuntiâris: *Nec vouiſſe te modò nullam vnquam dignitatem neque ambiturum, neque ſuſcepturum, ſed etiam ſedulò feciſſe omnia, ne cuiquam Pontificum, aut Epiſcoporum in mentem venire poſſet, vt te ad dignitates eueherent?* Hoc reor, aſylum eſt, quod tuo voto tuendo inuiolabile arbitrâris. Sed falleris. Id enim tibi aſylum aſylo non eſt, ſed exitio. Quî tandem? Aduerte, Scioppi, animum. In primis non puto cunctos, quibus pectus ſapit, ita fungos à te exiſtimari, vt neſciant, pellaciſſimum eſſe ambiendi genus, vbi minimè te ambire compoſitâ ad gratiam oratione maximè prædicas. Cui enim incompertum eſt, id à faſto-

à fastosis simulatè negari, quod summoperè ab iisdem expetitur? Quis ignorat, quàm plurimos, qui suâ sorte nequaquam contenti, suæ gradus conditionis grandiùs grandire, & ambitiosos grallatores vincere gestiunt, adumbratæ vrinatores demissionis priùs euadere? At tu, quorsum mouebas omnem lapidem, vt videreris, quibuscunque honoribus Ecclesiasticis nuntium magnâ animi destinatione penitùs remisisse? Nempe tentabundus, num tantò blandiùs eos eblandireris, vel feliciùs expiscareris; quod est impotentis ambitionis signum luculentum. Præterquam quod quid, versipellis Protee, adamaueris, cui rei inhiaueris, sat Romæ notuit. Sed incassum prensans, frustra sycophantans, nihilque proficiens, spe deceptus, expectatoque bolo circumductus, facessere ex Vrbe necesse habuisti, accidit que misero tibi, vt catè Lauanda notat, a *Quod cani vmbrâ carnis, quam ore gerebat, dum vadaret*, deluso, *aut vulpi, quum pyrum comesse vellet, & non posset.* Hinc, quum infestus casus ite tulisset, vt quod discupiebas anxiè, æruscare non posses, votum eo abstinendi à te cani cœptum est; quod tu quidem humilitatis nuncupas, at si absque fuco & fallaciâ loquereris, meram necessitudinem necessariò appellares.

VI. Nihilominùs, Scioppi, *fecisti omnia, ne cuiquam Pontificum, aut Episcoporum in mentem venire posset, vti te ad dignitates eueherent.* Portentum humilitatis. Quid, rogo, hîc blateras? scilicet Pontifices, atque Episcopi consilium de tuo capite infulis thiarisque ornando seriò inierant, vimque propemodum tibi obluctanti inferebant, ni maturatâ fugâ auolâsses. Fabulæ Misesiæ. Nihil vnquam hac de re illi cogitârunt, nihil somniârunt. Tu verò gloriabundus, vulgò persuasum



a *Loc. cit.*

vis, per te stetisse, quo minùs eueheretis. Quod etiam superbiæ magnæ documentum insigne est. Sed quis, obsecro, eras, Scioppi, aut, vt quicquam periculi ab Ecclesiasticis muneribus tibi imminetet, aut tui honore honestandi cura vlla in Pontificum, vel Episcoporum animos descenderet? homo trioboli, & nullius pretij. Eâdem quoque ratiocinandi lege & concinnitudine, baiuli de triuio, mediastini, fœnisecés, lanarij, messores, molochinarij, caupones, aquileges, pedisequi & reliqua plebes, maximam solicitudinem sibi strucnt, atque ostendent, ne fortè Principes, Reges ac Cæsares faciant, vt ipsi in Senatorum, Prætorum, Legatorum, Tribunorum, Prouincialium Præfectorum, aliarumque honestatum fastigia admoueantur. Quo nihil fingi potest ineptius, aut amentius.

VII. Sed vide liberalitatem, vel indulgentiam meam, Scioppi. *Sedulò fecisse te omnia, ne cuiquam Pontificum, aut Episcoporum in mentem venire posset, vti te ad dignitates eueherent*, apertè testificaris. Lubens do, annuo, concedo. At quænam sint illa omnia, quæ fecisti, operæ pretium est quærere. Cedò mihi, quænam sunt? longum nimis esset recensere singula: nonnulla tantùm ad specimen libata sat erunt. Quid egeris, Scioppi, quid molitus sis, quid pepereris, reuincunt planissimè libri tui famosi, hic Lydius Lapis, hæ tuæ Hęresis multiplices Tesseræ, hæ Verrucæ. Quid opus est easdem hîc denuò inculcare? Sedem Apostolicam Romanam euerberâsti, Summi Pontificis auctoritatem ludibrio habuisti, totam Christi Ecclesiam vulnerâsti, Religiosos Ordines proscidisti, Diuos ac Cœlites incestâsti, Hæreticorum generalem defensionem palàm arripuisti, Hæreticum manifestò te professus es, denique cætera, quæ partim enumeraui, partim deinde percurram, flagitia

gitia admisisti. Hæc cuncta sine controuersiâ, vt perspectum est, fecisti cumulatissimè. Et quisquam Pontificum, aut Episcoporum tam palmarem insaniret insaniam, vt in cogitationem vllam de honoribus Ecclesiasticis tibi mandandis incideret? Nemo vnus post homines natos. Quis enim tam vecors, aut tam improbus, qui adeò improbè tum munijs ipsis Ecclesiasticis, tum populorum saluti, tum propriæ conscientiæ, illorum procuratione tibi commissâ, consultum vellet? Hoc igitur sensu, ac notione, tuorum scilicet nundinatione scelerum *fecisti* tu sanè omnia *sedulò, ne cuiquam Pontificum, aut Episcoporum in mentem venire posset, vti te ad dignitates eueheret.* Effatum profectò quâuis Pythiâ voce certius.

VIII. Subdis porrò, Scioppi, continuò ipsummet a *Pontificem, & præcipuos Cardinalium testaturos, nullum vnquam se verbum nec publicè, nec priuatim vel à te audiuisse, vel in libris tuis legisse, quod auribus aut gratiæ ipsorum datum videri posset.* Iam collaudo ex animo candorem tuum, Scioppi. Nunc tandem semel, mendaciorum institor, veritatem tuo ex calamo fluere permisisti. Nam qui Episcoporum, *Cardinalium,* atque Pontificum decus ac famam probrosis conuicijs dedecorare, vt è tuis virulentis codicillis dilucet, & infrà b docebo, per execrandas calumnias annixus es; nihil vtique eorum gratiæ, aut auribus dedisti, sed totas habenas tuæ obtrectandi libidini effrænatè laxâsti. Quod verò statim pòst, inibi eundem Pontificem, & primores *Cardinales* testes facis, *te non rarò sic adhibuisse, vt culpâ tuâ vsu venire tibi sentires illud Comici,* Veritas odium parit; *ipseq; tua facere posses hæc Apostoli verba:* Inimicus factus sum vobis verum dicens. *Gal.* 1. Mendacium è tuâ officinâ decumanum est. Neque enim veritas, Scioppi, te inuisum Pon-



a *Loc. cit.* b *Cap.* 7.

tifici, ac purpuratis Patribus, reddidit, ſed tua nequitia, tua mentiendi, calumniandique impudentia, tuum ſeditioſum ingenium, tua Hæretici halitus graueolentia, tuorum demum flagitiorum fœculenta ſentina. Hæc nimirum ſunt, quæ tibi inuidiam iure conflant, quæ odium conciliant, quæ exilium indicunt, quæ te nuſpiam diutius conſiſtere patiuntur, quæ non rarò quoque lumbifragio, niſi clam præproperè te ſubduxiſſes, addixerunt. Cæterùm veritas ipſa nullum tibi odium peperit, aut parit, niſi quòd eam tu ipſe priùs, mentiendi artem, vt meis in *Vindicÿs* patefeci, a nempe profeſſus, odio habuiſti, atque eliminâſti. Hoc quidem cunctis, qui veritatem amant, te perodioſum meritò efficit, non veritas.

IX. At cui tandem rei, Scioppi, hoc tuæ humilitatis votum à te intempeſtiuè hîc celebratum, vſui eſt, niſi tuæ iactantiæ, ſuperbiæ, atque hypocriſi multò magis amplificandæ, ac demonſtrandæ? Id vnum ego venabar hoc loco potiſſimùm, adeoque voti, teipſo obſecundante, iam compos, ſuper hoc vltra te non obtundam.

a *Cap.14. §.6. num.*

## §. III.

## *Talentum Scioppianæ paupertatis.*

I. Quum ad Religionis ſtatum, Scioppi, tria Caſtitatis, Obedientiæ, & Paupertatis vota, vt nôſti, omnino requirantur, tu, vt nouam militiæ Chriſtianæ Legionem conſcriberes, Religioſoſque Ordines homo profanus æmulareris, tria quoque vota, ſed planè exotica, Caſtitatis, Humilitatis, ac Paupertatis tibi nuncupanda, aut potiùs comminiſcenda exiſtimâſti. De votis Caſtitatis, atque Humilitatis quàm maximas nugas garrineris, iam exploratum cuique eſt. Quas verò

de

de Paupertatis voto gerras, aut curculiunculos modò tu fabuleris, iuuat, te hîc auscultare.

II. In eâdem humanarum, & diuinarum literarum *Pædiâ* in tuorum quoque Talentorum ærarium tertio loco, si meministi, a refers *votum paupertatis quantum ad Regum Principumq; liberalitatem attinet:* aisque *te vouisse, nihil vnquam ab eis nec congiarij, siue muneris, aut doni, nec stipendij, aut pensionis accepturum, sed contentum fore fructibus, quos iam habes, quosq; te ex librorum tuorum editione redacturum confidis; complura etiam aureorum millia vltro tibi delata te repudiâsse.* O apinas! ô liras! ô ineptias!

III. Atqui ego, Scioppi, contendo, totum hoc tuæ paupertatis votum solidam, & pergraphicam esse sycophantiam, tuæ arrogantiæ atque hypocrisis manifestum auctarium. Quando enim, quæso, huiusmodi paupertatis votum, nugonum princeps, tu vouisti? vbi gentium? statímne, atque Hæresim olim à te eiuratam simulâsti? an multò pòst? an demum senecto iam tuo corpore? quid ais? Principiò sub ipsam tuam ad Catholicos migrationem, vel exin non diu? At tum sacrilegij prorsus teneris. Nam quoties tu eiusmodi voto fœdè illusisti? vouisse te iactas, *nihil vnquam à Principibus Regibusq; nec congiarij siue muneris aut doni, nec stipendij aut pensionis te accepturum.* Quid si vinco id à te non semel temeratum? Quos testes poscis? dabo vnum instar omnium quem? teipsum. Quas tabulas exigis? præsto sunt locupletissimæ. Quænam? tuæ. An non enim in eâdem illâ *Pædiâ* chirographum tuum agnoscis, vbi te à Regis Hispaniæ Ministris *pag* 25. disertè conquereris, *plus* XII. *millibus aureorũ fuisse fraudatum, tametsi Rex se tibi menstruam octoginta aureorum pensionem constituisse affirmet?* Hæ menstruæ pensiones à Rege constitutæ,

T 6 &

a *Pag.* 24.

& tibi aliquandiu solutæ, quanquam posteà sufflaminatæ, quid, rogo, Scioppi sunt, nisi aduersa tuo voto nihil pensionis à Regibus accipiendi totidem sacrilegia? Rursum in Præfatione tuæ Grammaticæ Philosophicæ *a* nónne maximè gloriaris, tibi à Catholico Rege, Ciuitatis Hispanæ ius ad capiendum ex Hispanicorum Sacerdotiorum fructibus mille aureorum vectigal, Ferdinandi Henricidis; Alcalæi Ducis ope, fuisse impetratum? Hoc verò vectigal quàm perspicuè te, tuumque votum sacrilegij coarguit? Præterea *Eminentissimus Cardinalis Augustinus Oregius*, vt scribit, testaturque Lauanda, *b antehac Summi Pontificis Vrbani* VIII. *Eleemosynarius* quàm enucleatè *haud semel fassus est, se in suis responsis habere, sat magnam vim pecuniæ, quâ tibi per menses numeratur? Certum præterea sibi esse, non minorem ab reliquis Italiæ Principibus, nundinatione tuorum meritorum percipere: cui quum quidam indigna remuneratione, erga Summum Pontificem, inique à vili homuncione traductum, merita recenseret, idq; alij constantiùs affirmâssent; hanc quidem ob caussam, aiebat, haud contracturum manum Summum Pontificem?* Hæc quoque stipendia toties à te accepta, an non multiplicis sacrilegij te damnant? Quorsum verò, quum congiaria Hispanica, aliquando muneris loco data, tibi non perennarent, in Hispaniam, vt idem Lauanda *c* animaduertit, peregrinabundus magnis itineribus, fortasse etiam non semel, concessisti, nisi vt ijs quoquo modo potireris? quorsum prouocata maledicæ tuæ linguæ vitio eâdem in regione fustuaria, pro tuendâ religione à te exantlata literis prodidisti, nisi vt exossati dorsi bellè compositâ fabulâ, & plausibili Reipub. causâ tui oris licentiæ obtentâ, quæsita dona & strenas à liberali Regê procli-

a *Pag.* 151. b *In Gramm. Padico pag.* 51.
c *Ibid. pag.* 55.

procliuiùs eliceres? At isthæc machinamenta à te adhibita quàm turpe sacrilegij stigma tuo inurunt voto, ac tibi? quàm impudenter complura aureorum millia annua vltro tibi delata, atque à te reiecta mentiris; qui tam queribundum te de menstruis pensionibus tibi non solutis ostendis, adeoque importunè, atque odiosè Principes, Dynastas, aliosque viros graues pecuniæ exprimendæ & corradendæ gratiâ, vt in meis *Vindicÿs cap.* 8. ex Forero docui, inquietâsti?

IV. Ego verò, inquis, sacrilegia ista, quæ oggeris, facilè expungo omnia, syncerè duntaxat caussatus, votum huiusmodi multo seriùs, quàm ponis, à me fuisse conceptum; ideoque quæcunque munera, congiaria, pensiones, dona, vel stipendia anteà à me accepta, religioni iniuria esse non potuisse. Audio: sapis, Scioppi, sapis. Quando ergo tandem in eam voti compedem sponte te coniecisti? Nempe postquam cunctis pensionibus ob tuam nequitiam, quam hactenus hisce Tesseris ac Verrucis lineatam intueri licet, præsertim verò ob effrænatam, atque insaturabilem tuam maledicendi procacitatem, quam paulò pòst *a* suis coloribus aliquanto accuratiùs adhuc expingam, orbatum te, iamque ære planè dirutum, atque ad incitas redactum vidisti: vel certè quum *cessante offâ, in quibusdam Germaniæ Monasterÿs dari solitâ*, vt sollerter Lauanda, *b tandem, ne Dictarius pœnæ obnoxius,* vt l. sæcularij, ff. de iniur. & famos. libell. decernitur, *fores, Patauium te contulisti, & medicamentariam exercere cœpisti* Tum enim, quum Principum, Regumque benignitatem tibi funditus perijsse, contraque in eorundem Regum, ac Principum odium offensionemque te irruisse sensisti, de vouendâ Paupertate consilia agitare cœpisti, atque in eâdem vrbe Patauij anno ᴍᴅᴄxxxvɪ.

 natum

a *Cap.* 5. b *Loc. cit.*

natum tibi votum in tuæ illius *Padia* cunas quàm mollissimè condidisti, Catholicæ Reipublicæ primùm nuntians, quum anteà ne verbo quidem vllum huiusce rei indicium fecisses, ιnum istud *votum paupertatis, quantum ad Regum Principumq; liberalitatem attinet.* Tum primùm quoque eodem anno cIↄIↄCXXXVI. editâ tuâ illâ *Padiâ, vouisse te nillil vnquam ab eis nec congiarÿ, siue muneris aut doni, nec stipendÿ aut pensionis accepturum* somniâsti. Bonum factum, Scioppi. Præclarum artificium. At nimis serum, nec serium, sed commentitium. Ceterùm in censum huiusmodi voti paupertatis à necessitate imperatæ facilè quoque tecum venient ad mendicitatem detrusi, in sublicium pontem translati, manum ad stipem porrigentes, pannosi quiq;, non pauci aleatores, manticularij complures, decoctores omnes; vt intelligas, quantum hinc laudis & gloriæ ad te redeat, nemini latêre.

V. Quod portò spondes, Scioppi, contentum fore te fructibus, quos iam habes, vix persuades. Quos enim habes? à quo habes? vnde habes? Num ex tuo, vt vocant, *Comitatu*, qui tibi præter inane nomen ne obolum quidem suppeditat? num ex prædijs ac fundis, quibus, semper extorris, erraticus, profugus, caruisti, ac etiamnum cares? num ex aliquâ pensione, quam nonnullus Principum tui commiseratione tactus, tibi reliquam adhuc facit? At voti, nullius pensionis à Principibus accipiendæ denuò polluti notam subibis. Num ex tuorum librorum, vt palàm indicas, editione? sed nisi aliunde victum nactus esses, næ tu fame iam dudum è vitâ excessisses. Quid enim lucri vnquam quotquot ad id locorum Codices in lucem dedisti, tibi addiderunt? Excute quodcunque tuum rationarium, ne raudusculum quidem. Decem anni ex quo Patauij anno cIↄIↄCXXXI. eam fructuum è tuorum publi-

catione

catione voluminum fiduciam proſcripſiſti, iam abierunt. Num toto hoc decennio nummum vnum, aut aſſem ex illis coëgiſti? Imò tam longinquâ temporis intercapedine quid tandem librorum recèns peruulgâſti? poſt illum annum CIↃIↃCXXXVI. quòd ſciam, nihil prorſus, & ſi quid emiſiſſes, Mediolanenſibus Bibliopolis curriculò mittendum curâſſes, quemadmodum duo poſtremi tui libelli de *Pædiâ* literarum vnus, alterque de ratione ſcholarum eodem anno CIↃIↃCXXXVI. foràs dati, extemplo ad librarias tabernas Mediolani proſtiterunt. At oppidò ego fallor, qui quæſtum omnem tuis è lucubrationibus tibi inuideo, quum tam multis libellis famoſis aduersùs Ieſuitas conſcriptis, atque in Hæreticorum territorio prelo commiſſis, tam magnam ab ijſdem Hæreticis gratiam inieris, nec leuem pecuniæ vim ſtrenæ nomine forſan etiam abſtuleris. Alioqui ſi tuis à Codicibus porrò emittendis tantùm ſenectutis tuæ ſubſidia adhuc expectas, tuâ de vitâ iam actū eſt. Perijſti funditus. Quum enim ætatem ferè ſeptuageſimam iam ingrediaris, quæ tibi de quæſticulo, aut lucello tuis è libris non edendis, ſed propediem tecum humandis ſpecula ſuperare poteſt?

VI. Quamobrem quum valde metuam, ne tua huiuſmodi fiducia malè tibi vertat, & vota fruſtretur tua, tuque eſuritionis cruciatu omnium maximè cruciabili animam amittere neceſſe habeas (cuius alioqui caput tam feſtiuum, orbique adeò neceſſarium, vnde ſcilicet totius Reipub. Chriſtianæ ſalus pendet, & abſque hoc foret, vtique de totâ Eccleſiâ Catholicâ. Erraui. De totâ Iudæorum *Synagogâ* volui dicere, tum de perditorum quoque hominum colluuione confecta res eſſet) duas ego alias rationes prætereà, vtramque commodiſſimam, quibus vitam tueri queas, & ſine vllà tui voti migrandi religione, vel ſcrupulo vti liceat,

liceat, tibi iam tempori & gratis suggero. Prima est, vt quoniam in tuis *Arcanis pag.* 48. fateris te *Romæ adolescentes ad Iesuitarum scholas deduxisse*, eâque re non obscurè fers, te Pædagogi officio olim functum, ad hanc ipsam Pædagogi artem, quò non tam famæ tuæ, quàm fami, opportunè consulas, quàm primum redeas. In hac tamen ratione haud modicum periculum est (ne quid dissimulem) ne Censores fidei Christianæ ac morum, quibus adolescentum honestas atque integritas curæ est, intercessuri, tibique eiusmodi munere interdicturi sint, valde scilicet veriti, & meritò, ne tuis corruptelis, quas habent perspectas, animos iuuenum transuersos agas, atque in vitia trudas.

VII. Altera ratio est, vt quia cunctos Magistros, & Pædagogos immortali obstrinxisti beneficio, quum in tui *Mercurij bilinguis* præfatione mirificum illud, arcanumque artificium, quo singuli eorum duobus aureorum millibus, discipulis docendis non ampliùs triginta, in singulos annos locupletari possint, ijs patefecisti, vt in meâ *Strigili cap.* 4. explanaui; tu Magistris hisce & Pædagogis mercenarijs vectigal aliquod, tuorum promeritorum nomine, imponas; ex quo complura aureorum millia quotannis nullo negotio colligere, étiamsi exiguam singuli pensionem soluant, redditus tam magnâ illorum multitudine augente, tibi fas erit. Sed huic quoque rationi, ne fucum facere videar, sua non deest remora. Quippe magistri ipsi, ac Pædagogi tuum hoc ingens beneficium nondum experti sunt, nondum agnoscunt; quin potiùs maleficium ac ludibrium perniciosum existimant. Quocirca tuo isti Mercurio, Grammaticæque Philosophicæ nullum habent alium honorem, nisi quod vtrumque inuolucris piscium, salis, ac piperis (adeò alioqui chartæ ipsæ per se insulsæ sunt) destinant; ideoque si quid

forte

fortè de pensione aut vectigali moueris, equidem non mediocri timore percellor, ne vberem potiùs virgindemiam ab eis collecturus sis, vt ex meo *Dentiscalpio, Strigili,* & *Nouaculâ* non ex vano quiuis coniectet.

VIII. Vtut tamen est, Scioppi, illud ego ex tuo isto paupertatis voto legitimè conficio, magnum te iactantiæ, superbiæ, atque hypocrisis esse mancipium, quandoquidem votum, quod vel nunquam concepisti, flagitiòsè venditas; vel si concepisti, tam sacrilegâ impudentiâ toties contaminâsti, & nihilominùs prædicare fronte nauiter perfrictâ non dubitas; vel ab ineluctabili necessitudine in tuâ istâ lassæ ac prope fractæ senectutis declinatâ ætate extortum, facinus mendicabulis & verberonibus quibuscunque commune, velut nouum Orbis miraculum in cœlum vsque stolidissimè effers.

## §. IV.

### *Talenta infamiæ ac mortis à Scioppio contempta.*

Vbi tria vota Castitatis, Humilitatis, & Paupertatis ad nouum tuę Religionis Ordinem, à quo Obedientia omnis, Hæretico Capitoni valde inimica, proscripta est, instituendum, commemorâsti, in tuis admirandis Talentis numeras quoque, *Contemptum infamiæ*, quam apud homines maledicentissimos, Iosephum Scaligerum in primis, pro fidei Catholicæ patrocinio fortiter subieris, vt in eâdem literarum *Tædiâ, pag.* 25. apertè iactas.

II. At huiusmodi quoque gloriatio, mi gloriose Miles, magnam sanè partem tralatitia, & falsa est. Et quidem quantum ad Scaligerum, vt cæteros præteream, quum ipsius illa de suâ nobilitate Epistola ad Dousam, quam tuo in *Hypoboli-*

*mæo*

*meo* atrocissimè tu, ac si in eâ totam Religionem Christianam funditus subruisset, concîdis, atque excrucias, nihil contra Catholicæ fidei dogmata, aut Ecclesiæ Christi scita doceat, ac proptereà neque à Sede Apostolicâ damnata sit; falsò omnino, & sycophantiosè laudem, lauream que propugnatæ Catholicæ Religionis, contemptæque eâ de caussâ infamiæ à maledicentissimis obtrectatoribus tibi conflatæ aucuparis, vt liquet.

III. Verùm longè aliam infamiam inustam tibi, Scioppi, ob fidem Christianam à te non defensam, sed tot insanis doctrinis, alijsque probrosis sceleribus dedecoratam, vt ijs ex Tesseris, ac Verrucis testatum est, à te contemni & vltro concedo, & tu ipse inficiari non potes. Est quidem omnis infamia, quæ à Catholicæ Religionis perduellibus Hæreticis præ veritate fidei ab eorundem calumnijs vindicatâ proficiscitur, admodum honorifica; neque tam infamia, quàm gloria singularis censenda est. At quam tu infamiam apud probos omnes Catholicos, æquosque rerum æstimatores, ob tuam nequitiam, ob tuos consutos dolos, ob tua mendacia, & calumnias, ob tuam inexhaustam detrahendi libidinem, multoque magis ob tam multa Hæretica tua monstra, vt infrà *a* suo loco planum destinato faciam, accessisti; turpissima, atque indignissima est, quam vt impudentissimè despicis, ita nonnisi ab infami despici, ac sperni potest, vt perspicuum est.

IV. Ab infamiæ contemptu, de quâ, quia dein mihi redibit sermo, hîc satis, pergis in eodem *Pædiæ* libello *pag.* 26. ad *contemptum mortis*, quem aurei instar Talenti pariter expendis, ac mirè extollis. At quod vnquam, Scioppi, specimen huiusmodi contemptus à te editum est? maximum, inquis, & gloriosissimum. Quodnam istuc? *b Ecclesia,*

a *Cap.* 19. b *Ibid.*

*clesiæ, & Sedis Apostolicæ defensio.* Túne Ecclesiæ, Sediq́ue Apostolicæ cum tui capitis periculo patrocinatus es? vtique. contra quos autem Aduersarios adeò manu promptos, vindictæq́ue auidos dimicâsti? a I. *Contra Gallos* II. *Contra Regem Angliæ.* III. *Contra Protestantes.* At quid ab his periculi tibi aliquando creatum est? quam in difficultatem istorum gratiâ vnquam incurristi? Summam omnino, lethiferam, atque humanitus inexplicabilem. Nugæ, & fabulæ non credo. Quam fidem, vt tibi habeam, tu ipse adhibes? Locupletissimam. Narras paulò pòst portentosam historiam b *Sicariorum vndecim de familia Oratoris Anglici; qui quum anno* CIↃIↃCXIV. *Madriti te*, Scioppi, *multis vulneribus, vt rebantur, confossum pro mortuo relinquerent, ita sibi per vias rem præclarè gestam gratulantes audiebantur* Euge! Iam tandem magnum illum Papistam iugulauimus? *quâ de re typis descriptam extare Narrationem etiam, quæ* Legatus Latro *inscribitur*, articulatè mones.

V. Nunc enimuero, Scioppi, vel tu ita cæsus, & confossus tuos omnes hostes admirabiliter profligâsti. Iam ouationem, ac triumphum in Capitolium adornare meritò potes. Ne cui porrò de incorruptâ rei gestæ veritate ambigere integrum sit, tua vnius ingens auctoritas prohibet, abundeq́ue est, eam à te compertissimæ fidei Historico, homine valde pudibundo, veritatisq́ue adeò in cunctis diligente, vt ne ioco quidem mentiri audeas, literis ac memoriæ prodi. Scilicet. Et cui putas tu hæc somnia esse vendibilia? Scioppi, quis, & qualis sis, vbicunque diuersaris, peruulgatum est; quod tuum ingenium, qui spiritus, qui mores, hic *Lydius Lapis* neminem, qui legat, & rationis potens, ac patiens sit, ignorare patitur. Mendaciorum

a *Ibid.* b *Pag.* 27.

ciorum faber faberrimus es, clancularius veritatis hostis sæpissimè, manifestarius frequenter, iuratus nonnunquam, Religiosorum Ordinum insectator, Catholicæ fidei corruptor, Ecclesiæ Christi contemptor, Diuorum irrisor, hominum integerrimorum obtrectator, innocentiæ denique à tuo ore calamoque nusquam tutæ calumniator, vt tum ex tuis famosis libellis, tum ex hisce tesseris ac verrucis palàm est. Et quisquam, cui sanum sinciput sit, tibi adeò intestabili mera monstra de teipso loquenti, sine vllo teste etiam, assentiatur? Delira fortè aliqua anus, vel stupidus de varonum grege pusio, aut incallidus lixa tuis præstigijs opportunus, nullus prætereà. Quocirca tota illa tua Narratio, cui à Latrone nomen indidisti, quin omni fabulositate fabulosior sit, ne quis iure dubitet, quia tu ipse solus narras, planè facis. Et quis ita hebes, ac stipes sit, vt non cernat, quàm ab omni probabilitate alienum sit, eiusmodi facinus, quod comminisceris, à Sicarijs Hæreticis Madriti tam Catholicâ vrbe, in Regis Hispaniarum oculis, in Sacrorum Quæsitorum seuerissimorum conspectu patratum? id eos in extraneâ regione ausos fuisse? eosdem inclamato *Papistæ* iugulati nomine, iactatâque nece, sese auctores sceleris detegere voluisse? impune tam atrox piaculum esse dilapsum? nihil pœnarum illos pependisse? nihil in eos animaduersum? neminem ipsorum in quæstionem datum? nullum de illis iudicium constitutum? nullum raptum in ius ad Prætorem? At delictum in latebris commissum procul ab arbitris, nullo teste reuinci, nullo indicari, aut confirmari potuit. Sed mentiris prodigialiter, mendaciumque tuum tuipse Scioppi, apertè refellis, dum scribis, ac refers, illos sicarios vndecim *per vias rem præclarè gestam sibi gratulantes auditos*: Euge! Iam tandem magnum illum Papistam iugulauimus. Audin'! editæ voces

exulta-

exultabundæ, non ab vno, sed ab vndecim sicarijs, vel saltem ab eorum compluribus, haud exiguum clamorem dabant, resonabant, audiebantur. Vbi? non in aliquo angulo. Sed in viâ; neque in vnâ viâ, sed in pluribus. *Per vias,* fateris tu ipsemet, *rem praeclarè gestam gratulantes sibi, audiebantur.* A quibus audiebantur? num à vespertilionibus tantùm? à felibus dumtaxat? à canibus solùm? Æsopei Logi. Mitte istos. Audiebantur profectò à viris, à fœminis, ab adolescentibus, à puellis, in compitis, in vicis, in plateis; & capitales Triumviri nullum illius sceleris vestigium odorari, nullam ansam, fibram nullam ad citandos reos sontesque plectendos reperire potuerunt? Apage cum his tam inficetis apologis.

VI. Verùm quia hoc fabulare tuum commentum de vulneribus Madriti tibi inflictis paulò obscurius est, quàm vt commodè ab ignaris tuarum futelarum intelligi queat, apposito Eugenij Lauandæ a Commentario hîc tempestiuè illustrandum reor, à quo monumentis mandatum video: non deesse, *qui excogitatum à te flagrione dicam, an flagratore? hunc dolum affirment, vt mercede conduceres, à quibus, ex composito obuiam factus,* horâ & *loco condictis, sponte vapulares, ictibus quidem streperis, sed dolore cassis; quum tu intereà, tanquam inter cruces, eiulatus ederes, totius viciniæ concursu, & commiseratione vix sedatos,* dilapsis interim qui cecidissent; *sed & humi prouolutus, & costas tibi fractas caussatus, erigi te, & in gestatoriam sellam reclinari es passus, donec circumstantiū quidam spem fecissent, vbi Regi Catholico innotuisset tanta patientis fortitudo, nihil non gratiæ & muneris inter honoratissimos additurum. Verùm agnitâ imposturâ, intercessere Ministri Regij, ex vsu prudentes improbitatis Scioppianæ; itaque factum, vt non aureo vnguento vibices & liuores obducerentur,*

*sed*

a *In Gramm. Pædic. pag. 55.*

*ſed pellibus dumtaxat ouium recentibus pſora & ſcabies antiqua obtegeretur.* Atque hoc mortis à te contemptæ argumentum palmare eſt. Fallor. Ridiculariū, & ridendum. Cætera, quæ de eodem mortis contemptu *pag.* 26. tuæ Pædiæ canis, quia ſpongiâ, & peniculo ab eodem Lauanda probè deleta, nec otium mihi, ea denuò expungere lubens prætereo.

VII. Iam quum geminum iſtud, Scioppi, Talentum infamiæ, ac mortis contemptæ, non pro fide Catholicâ, vel Sede Apoſtolicâ à te cuſum, ſignatumque, ſed coloratum dumtaxat, fictum, atque oſtentationi paratum ſit; quid tandem id, rogo, quid reapſe eſt, niſi tuæ arrogantiæ, tuæ ſuperbiæ, tuæ hypocriſis fœnus, vſura, kalendarium?

## §. V.

## *Alia Scioppij Talenta expenſa.*

I. Explicatis tuæ voluntatis, Scioppi, prioris nempe tui Talenti, argumentis internis, votis ſcilicet caſtitatis, humilitatis, ac paupertatis, contemptu infamiæ & mortis, quæ ego figurâ vſus, Talenta quoque meritò appellaui, nomenque totius Talenti cum partibus iure communicaui; in eâdem literarum *Pædiâ*, *pag.* 28. ad poſterioris tui Talenti, Facultatis nimirum argumenta interna tranſis, quæ ego eodem conſilio ac ratione Talenta itidem nuncupabo.

II. Quid porrò omnium primùm tu memoras? Generatim *ſcientiam rerum diuinarum*, cuius mox cauſſam affers: I. *Voluntatem, ſeu oblectationem in lege Domini* II. *Vacuitatem à negotijs, ſiue vitam quietam, nec multis actibus, aut negotijs impeditam.* III. *Abſtinentiam à ſuauibus, & iucundis.*

III. Hîc quò me vertam, Scioppi, vt verum fatear, penè neſcio, animi anceps valde, rideámne magis, an indigner, quòd Lectoribus rurſum tot nugamenta, tot ſomnia, tot deliria obtrudas. De

abſti-

abſtinentiâ à ſuauibus, & iucundis, quæ, & qualis, quàm falſa, quàm fucata, vel coacta tibi in vſu ſit, iam anteà *a cap.2. verſ.18.* ſatis docui, neque alio addidamento hîc opus eſt. De tuâ rerum diuinarum ſcientiâ infrà ſuo loco *b* periculum accuratè faciam. Nunc tuam *oblectationem in lege Domini* ad calculos voco. Ad calculos aio, an ad crucem? Quæ enim tibi lex Domini, quæ Numinis reuerentia, qui Dei Sanctiones nihili pendis? qui Chriſti ſponſam Eccleſiam nauci habes? qui tabulas, iuſſa, & ſcita Pontificum deſpicis? qui à Catholicâ Religione tam multis Hæreticæ amentiæ vulgatis Teſſeris, degenerâſti? qui, eiuſdem inſaniæ tot Verrucis extuberantibus, ab omni honeſtate deſciuiſti? qui tam ſcurriles facetias coagmentas, tam turpes fabulas glutinas, tam obſcœnâ loquacitate, vt iam ſuprà *c* vidimus, vt ex Foreri libris patet, hircum oles? Quo pacto igitur lex Domini voluptati tibi eſſe queat, Scioppi, qui eam tot nominibus ac modis ſine modo ludificas, ſpernis, turpas, elidis, obteris? Aliam omnino legem non Domini, ſed tui oris, & calami volebas, opinor, innuere, aut certè res ipſa hanc tibi in mentem reuocabat. Nam quũ obtrectationibus, mendacijs, atque calumnijs iam dudum, vt tam ex tuis propudioſis Codicibus, quàm meo iſto ex *Lydio Lapide*, tum ex meis *Vindicijs*, perſpicuũ eſt, & paulò infrà *d* etiam curatiùs euincam, coalueris, profectò obtrectandi, mentiendi, calumniandiq́ue legem tibi indixiſti, quâ ſcilicet dies, noctesq́; plurimum oblectaris, quod nemo, tuorũ morum probè gnarus, iure negauerit. Hæc enim lex tibi in ore, in linguâ, in calamo, in libris, in familiari ſermone planè ſolemnis, lex maledicendi, lex mentiendi, lex calumniandi: lex autem Domini omnino extranea, reiecta, expulſa. Neq; hæc ſanè te oblectat, ſed cruciat. IV at

a *Part.3.* b *Cap.7.* c *Part.3. cap.3. §.1.* d *Cap.6.*

IV. At negas tu præfractè; & vacuitate à negotijs, & vitâ quietâ bene beatèque te agere gloriaris. Sed cui, Scioppi, hos fucos vendis? Túne quiete, tu pace, tu tranquillitate fruaris? Quî tandem, quum in Aulis Principum tamdiu parasitatus sis? an moniti tuorum Stoicorum, qui pacatam vitam in Dynastarum Aulis inueniri negant, oblitus es? an tibi, quod Iesuitis conscientiæ Principum moderatoribus vitio vertis, tam citò excidit? an non ijs Aulas, quanquam has nonnisi sui muneris fungendi gratiâ adeant, velut Religiosæ disciplinæ ac spiritûs immanes scopulos exprobras? Quid te tuos in laqueos adeò turpiter induis? num tu solus ita ex omni parte beatus es, vt in irrequietis Procerum non tam Aulis, quàm Euripis in vtrumque conquiescas oculum, & quod ne Religiosis quidem viris concessum est, Alcedonia offendas? num ita ab omni mortalitate abiunctus es, vt Palatinæ ædes, quæ pacem viris quoque Deo penitùs deuotis inuident, auferuntque, tibi Macarij, aut Pachomij solitudinem, immotæ ac perennis tranquillitatis domicilium præstent? Fallor, iocor, rideo. Túne enim, vt te Lauandæ verbis *a* aggrediar, túne *in tot Aulis sycophantando tot annis spiritum hauseris? tu vitam quietam egeris, aut etiamnum agas*, qui inquies maximè, tot alios inquietas? tu vitam quietam? *qui extorris, vagabundus, fugitiuus, velut alter Cain, vbique Nemesin improbitatis opperiris, & ne somnum quidem extra formidinem capessis? Qui Iesuitas obiecto exemplo Petri Apostoli calumniatus es, hunc semel in Aula fuisse, & ter Christum abnegâsse? Quum ergo tu in tot Principum Aulis versatus, quadras præterea linxeris, quoties fidem humanam diuinamq́; cum Macchiauello maculâsti? quoties ex infamis illius Politica disciplinâ Atheismum affricuisti?* Et vitam quietam tu viuas, Scioppi?

*a* *In Gramm. Padic. pag. 66.*

Scioppi? scilicet vt omnes alios inquietos facias, quod iam ipsos triginta annos, & ampliùs operosè & continenter agis, exemploque Reipub. Venetæ euertendæ, quod infra exponam, *a* prævalidè confirmas.

V. Caussas scientiæ rerum diuinarum, quas ad tuæ *Facultatis* argumenta probanda deprompsisti, tralatitias, cassas, & nullas ostendi. Age nunc, effecta eiusmodi caussarum, quæ profers, sedulò expendamus. Quas tu fabas, aut fabellas cudis? quam primò pangis? *b Sermones extemporales de rebus diuinis, quos ex te audiunt, quibuscunque tecum cadere sermones libet.* Salue Anachoretarum coryphæe, qui pectus, cor, linguam, os, aures, oculosque diuinis rebus adeò inundatos geris, vt abdita quæque cœlestium incolarum sensa in numerato habeas. Verùm ego isthæc explorare penissimè iam occiperem, nisi me idem Lauanda bellè præuerteret. Is verò parum tibi propitius, ægrè admodum palpum sibi obtrudi patitur, sermonesque de rebus diuinis extemporales à te haberi pernegat. *Quis enim, inquit, c credat? scurriles facetiæ, libelli famosi, turpiloquia tua longè alia suadent. Quomodo enim tam fœdum os, mendacijs contumeliosis, & blasphemiis aßiduè spumans, verbum pium & ædificationis doctrinam eructet? nam quod sacræ Scripturæ sententias perperam volutes, in hoc quidem nihil differs ab Hæreticis, Politicis impijs & Atheis; sed ne à Cacodæmone quidem vafro & doloso; hoc tamen etiam isto es deterior, quod sæpe plusquam scelerate ludis in sacris verbis, vt te vehementer pudere oporteat, reuerentiâ sacrorum Diabolo inferiorem esse. Quanta demum pietate & sermonis castitate serere colloquia solitus sis, testes sunt, vt de cæteris taceam, Librariæ in Vrbe Tabernæ, illa præsertim, cui antehac* Signum Solis *prostabat.*

V

*a Part.3.cap.7.* b *In Pædiâ literar.pag.29.*
*c Loc.cit. pag.68.*

*prostabat. In his sanè tanquam in Scioppianâ Stoâ plurimi amici ex lasciuo, & fœculento ore tuo exceperunt, quæ si cupis, tuæ famæ dabuntur.* Hactenus eruditissimus Lauanda omnino ex tripode, cui verbum addere religio planè est.

VI. Quid exinde effectus, Scioppi, tuâ ex scientiâ rerum diuinarum expressum narras? *a Libros magno numero plenos nouorum & veterum.* At ego magnam tuorum librorū partem non esse libros, sed libellos, & quidem exiles, paucissimarumque plagularum, vt non tam libelli, quàm folia meritò appellandi sint, tum ex operosis nugis, apinis, somnijsque omnes conflatos in meâ *Nouaculâ, cap. 26.* ex professò demonstraui. Præterquam quod non quàm multa, sed quam bene elucubratus sis, pensiculatè trutinandum. At si ex cunctis tuis Codicibus, ineptiarum bullas, nugamentorum furfures, mendaciorum scaturigines, calumniarum perennitates, fraudium decipula, imperitiæ strumas, arrogantiæ folliculos, simulationis laruas, iactantiæ flabella, maledicentiæ dentes, insanæ doctrinæ monstra, & cætera alia id genus exemeris, quid tandem, rogo, superabit, quid? vix ad tenuis libelli breuiarium conficiendum, quod facilè, cui periculum facere adlubescet, de paucis saltem, deprehendet. Quare quod ad rerum humanarum tuam scientiam celebrandam in eâdem literarum *Pædia, pag 29.* libros multò plurimos Politicos, Ethicos, Logicos, Rhetoricos, Genealogicos, Criticos, & Grammaticos à te editos testaris, aquam tu cribro perridiculè hauris, nec tam tuæ scientiæ, quàm ignorantiæ documenta sollerti Lectori præbes, vt infrà *b* palàm ostendam.

VII. Quid prætereà, Scioppi, est, quod tui nominis laudi amplificandæ possit conducere? *Fœdus Catholicum,* inquis, *c in Germania, cuius primum*

a *In Pædia liter. pag 29.*
b *Part. 5. cap. 7.* c *In Pædia literar. pag. 26.*

*Auctorem, & Actorem fuiſſe Scioppium, literis ipſius Cæſaris manu conſcriptis, & Treuirenſis Electoris teſtimonio doceri poteſt.* Iam tandem aliquid, quod ſine aſſentatione gloriæ commendari poteſt, attuliſti. Ego quoque, ſi tibi læua mens non fuit, laudo. Verùm huic laudationi ſtatim intercedit Lauanda, *a* inopinâ te quæſtione grauiter fatigans, cur poſteà præclaro eiuſmodi conſilio te abruperis? cur contraria partium ſtudia foueris? cur nulli fidelem, omnium deſertorem, animo verſipellem, religionis perduellem te detexeris? Num enim quemquam clam eſſe putas, quàm vafer ſis, quàm variæ fidei, quàm tumultuoſi ingenij; nunquam tibi conſtans, modò aiens, modò negans, in omnes horas alius atque alius tot nomina, & cognomina mentiẽs, quot chamæleon colores? Vincunt id planiſſimè tua famoſa volumina, quà iam proſcripta, quà deinceps proſcribenda. *Quod autem gloriaris,* ſubdit idem Lauanda, *b te à Comite Tillio poculo aureo donatum, cui inſcriptum fuerit, te fœderis illius primum fuiſſe auctorem* ( vt in eâdem tuâ *Pædia pag.* 27. Thraſoni geminus prædicas ) *non intelligis ſignificare Tillium, te in Principum conuiuijs pocillatorem, ſingulis adulationum & mendaciorum pocula miſcuiſſe, ac demum Vulcani inſtar, qui & ipſe menſis Deorum inſeruiuiſſe, & claudo pede riſum mouiſſe fingitur, te quoque, ſed claudâ, & diſtortâ mente, poſt pocula, armorum fabrum, diſcordiarum architectum extitiſſe; ſed riſum paucorum, in multorum planctus vertiſſe.* Quo autem nomine, Scioppi, quo iure Catholici laudem fœderis tibi primùm aſſerendam ſomnias? quis Germanicorum tumultuum (vt rectè dicam tibi Forerus noſter ſcribit) auctor potiſſimus fuit, niſi tu, & Hæreſis tua, quæ te genuit? Tu, qui claſſicum belli ſacri dudum ceciniſti?

V 2 Tu,

a *In Gramm. Pædic pag* 58. b *Ibid.*

b *In Appendice Protei, pag.* 471.

Tu, qui Heldum rediuiuum sæpius in theatrum produxisti? Tu, qui in tuo Ecclesiastico, Carolo Quinto Imperatori octodecim grauissima errata ex modicâ fide de Dei auxilio profecta exprobrâsti? Tu, qui Cæsaris, & aliorum Principum Consiliarios mollibus suis Consilijs Hæresim fouentes in malam maximam crucem facessere iussisti? Aliam igitur laureolam quærito; nam in hoc mustaceo quam aucuparis, iam tibi penitùs exaruit.

VIII. Quid postremò, Scioppi, restat, quo tibi singulariter placeas? *Sacra*, ais, *a in Mahometanos expeditio, in quam Scioppio agente complures Principes ac Respublicæ tantum opis collaturos se spoponderunt, quantum si ipsi satis putarent, ad rem ex ingenti totius Christianitatis vsu gerendam nihil prætereà requirendum foret.* Hîc etiam panegyricum, quo egregiam istam operam à te nauatam in cœlum ferrem, iam ego adornabam, quum hanc partem officij Eugenius Lauanda pulchrè ita præcepit. b *Scilicet tum Asia*, quum de tuâ hac expeditione inaudijt, *trepidauit, Europa conuulsa, & Africa penè ad Antipodas conuersa est, quando etiam Scioppio agente pisces ex Ponto Euxino, & coturnices ex Epidauro in Siciliam migrarunt: Tum Græciam sibi designauit nouus hic verè Balduinus, & Ducatum suo nomini despondit, iam titulum Ducis Athenarum, vel, vt aliqui dicunt, Thebarum vsurpare gaudens. Hoc nempe fine tantum lapidem mouere nisus est Scioppius, & cui Europa non se credidit, is oculos Asiæ adiecit: neque hoc erat contra votum Humilitatis, & Paupertatis; quia tantùm in Europa, atque adeò inter Christianos se illo obstrinxit, non etiam inter Turcas & Asianos; ideò libenter Cardinalatum in Ecclesia Romana cum purpura inter Bassas permutabit Princeps seu Thebarum, seu Athenarum, Præfectus totius Græciæ mox futurus, & nouus Bassa Scioppius, non tantùm vultu*

a *In Pædia liter. pag. 27.* b *In Gramm. Pædic. pag. 59.*

*vultu, sed etiam ingenio commendatus. Qui enim Macchiauellum adeò strenuè propugnârat, dubio procul in Alchorano illustrando, atque adeò in Turcico Imperio cum secta promouendo, non est segnior futurus. Adhac Claraualli sua Achor, cuius Comitem se scribit, vicinior esset, si in Turciam se conferret, atque exinde non paruam vim auri quotannis conficere posset ad medendum mendicitati tuæ.* Hucusque Lauanda catè, ac lepidè.

IX. Recensui ad id locorum, Scioppi, Talenta, & Argumenta, quæ in tuâ literarum *Padia* ad tuam voluntatem, & Facultatem bene de Ecclesia ac Republicâ Christianâ merendi in maius celebrandas enumerâsti; etsi ego Talenti nomen, vt iam monui, non tantùm voluntati, & Facultati, vt tu, sed votis quoque, & cæteris prærogatiuis, aut phaleris à te venditatis, seu per metonymiam, seu per catachresim attribui. Verùm quàm ludicra, quàm commentitia, quàm falsa hæc tua Talenta sint, quàm inania tuæ gloriationis crepitacula, quàm ridicula tuæ iactantiæ muscaria, satis hîc dictum habeo, sapienterque Lauanda a toties laudatus surrectas nimis tuas istas bene merendi de Ecclesiâ, & Republicâ Christianâ ambitiosas cristas decutit, præciditque disertè animaduertens, huiusmodi tuâ voluntate & Facultate nequaquam te è grege sutorum, sartorum, restionum, aliorumque id genus opificum eximi, qui etiam, pro suis quisque viribus, bene de Ecclesiâ, è Republicâ Christianâ mereri & voluntate, & operis ipsis student, vel si laniones sint, lictores, aut carnifices, vel si quid etiam vilius istis.

X. Quid si ego, Scioppi, complura alterius generis Talenta verè tua, germana prorsus ac genuina, quæ tu ipse oscitanter transiuisti, quanquam ea otiari minimè siuisti, tibi in præsentiâ, vt te inex-



a *In Gramm Padic. pag. 68.*

inexpectato beneficio mihi deuinciam, patefacio? Nihil te moror. Age. Quam virtutem, quod officium existimas, Apostolicæ Sedis auctoritatem, impactis perfidiæ cornibus labefactare? Tuum, Scioppi, Talentum est. Quam prærogatiuam, maledicam linguam, & calamum in probos cuiusque Ordinis viros, sacros, & profanos infigere? Tuum omnino Talentum. Quod facinus, serere concordes inter Religiosos cœtus, discordias? Tuum vtique Talentum. Quam præstantiam; Religiosam familiam à Pontificibus Maximis, Generalique Concilio probatam, atque laudatam probris onerare? Tuum sine dubio Talentum. Quæ animi ornamenta, impiam Macchiauelli doctrinam tueri, incautisque hauriendam propinare; libros à Sede Apostolicâ damnatos recudere; sacras literas corrumpere; Catholicos Doctores mutilare, fraudulenterque ad testimonium citare; mentiendi & calumniandi artem perpetuò exercere; vniuersæ Ecclesiæ suffragia nihili ducere; Sanctos cœli accolas deniq; ludibrio habere? Talenta profectò Scioppiana, hoc est, tua; tibi non sanè à Christo Domino, sed à Cacodæmone ipso ad negotiandum credita, Talenta dęmonica planè, Talenta Tartarea, Talenta omni dirarum imprecatione meritò defigenda.

XI. Nihilominùs ex illis ipsis Talentis, quæ per somnium vidisti, Scioppi, ac tibi frustra vindicâsti, enormis tua superbia, atque hypocrisis adeò perspicuè lucet, vt oculis planè ac manibus teneatur. Quæ enim maior superbia, quàm tua vota continentię, humilitatis, & paupertatis insolenter prædicare? quàm infamiæ, mortisque contemptum, Religionis Catholicæ studio, ostentare? quàm scientiam rerum humanarũ, ac diuinarum venditare? quàm librorum multitudinem, oblectationem in lege Domini, diurnam nocturnamq; sacrę Scripturę Lectionem, vacuitatem à negotijs,

abstinen-

abstinentiam à suauibus, sermones extemporales de rebus diuinis, vsum rerum & hominum, fœdus Catholicum in Germaniâ, sacram demum in Mahometanos expeditionem sublatè iactare? Hæc cuncta flagitia à te suscepta, & tua literarum *Pædia* fidem facit, & suprà iam docui. Rursum quæ impudentior hypocrisis, quàm hæc eadem tot ac tanta virtutum ac disciplinarum decora tibi, qui ijs omnibus cares, impotenter asserere? quàm cunctis tuis famosis Codicibus aduersùs Societatem nostram emissis, tamq; infandis calumnijs eidem instructis præcipuũ communis boni, maximè autem eiusdem Societatis iuuandæ, instaurandæque studium prętexere? quo etiam refers *Examen disciplinæ Scholasticæ Societatis Iesu tam morum, quàm diuinarum, & humanarum literarum ratione*, quem librum à te conscriptũ, in eâdem tuâ *Pædia, pag.* 13. apertè fers. Et tamen ex Foreri Apologeticis, atque ex meis *Vindicijs*, tum ex hoc *Lydio Lapide*, planissimè constat, efferatũ Societatis nostræ hostem, atque insectatorẽ te esse, nec non immania in Remp. Christianam detrimenta iam intulisse, & porrò inferre. Quàm inexplicabilia tua in Ecclesiam Catholicã promerita inflatis buccis crepare; nunc te in Præfatione fragmenti Pædagogiæ Regiæ efferendo, quòd *plus quàm dimidiam vitæ partem in errantiũ ad viam veritatis reductione contriueris.* Iam in tuo *Hypobolimæo, pag.* 363. hæc literis de te consignando: *Quem tot omnium Ordinum & nationũ viri boni quum amant ipsi, tum, vt ab alijs amer, elaborant. Ac ne de Italis, & Germanis meis quemquam appellem, non mihi trium Gallicæ nationis heroũ & Cardinalium Illustrißimorum Giutij, Perionij, & Seraphini tam præclara de me iudicia, & perhibita virtuti meritisq; meis apud Summos Principes testimonia, meritò spem optimam de cæterorum in primis Gallorum hominũ iudicio afferant?* modò in tuâ literarum *Pædia, pag.* 25. è Re-

gijs tabulis narrando *menstruam octoginta aureorum pensionem tibi ob magna erga Religionem Catholicam promerita, vtq; porrò etiam vtilem Ecclesiæ operam nauare possis*, ab Hispaniarum Rege, vt antè quoque memoraui, *esse constitutam?* At quæ tua magna erga Religionem Catholicam merita reuera sint, abundè, Scioppi, hæ tuæ Hæresis tam multæ Tesseræ, ac Verrucæ explicant.

XII. Sed audio prætereà, neque dubijs nuntijs intellexi, te etiamnum sacrosancta Mysteria sæpenumero obire, cœlestique Mensæ identidem accumbere. Hæc nimirum vna tuæ hypocrisi coronis, quò esset summa, Scioppi, deerat, vt purissimum Iesu ChristiCorpus, quoque ore animoque tot sceleribus, quot hoc in Lapide perstricta cernis, contaminato, minimeque expiato acciperes, sacrilegâque labe pollueres. Quasi verò Sagæ etiam, Lamiæ, Venefici, ac Magi bipedum tæterrimi, diuinam hostiam in singulas ferè hebdomadas, aut crebriùs etiam, ad sua nefaria facinora tegenda, artemque Cacodæmonis dissimulandam, non libent, vnaque incestent. Quasi verò Melanchthonis olim assecla, nostros inter tirones, quo totam nostram Societatem, Christique Ecclesiam Hæresi imbueret, ac perderet, cooptari se, vt suprà *part.* 2. *cap.* 1. iam exposui, non curauerit, nihiloque rariùs, quàm tu diuinum vitæ Epulum ad certum animæ immortalis interitum liguriuerit. Quasi verò plerique etiam Catholicorum improbissimi in cœlestis Agni dapes, ad suam infucandam nequitiam, inquinatâ conscientiâ non inuolent, ac ruant. Nihil igitur, Scioppi, tua ista diuinæ Communionis frequentia tibi prodest, sed multò magis tuam Hypocrisim prodit.

XIII. Verùm sicut ex hac tuorum Talentorum ventosâ prædicatione tua hypocrisis magis perlucet, vt ostendi; ita planè tua hæc ipsa hypo-

crisis

crisis ingens certa, ac monstrosa tuæ Hæresis Verruca est, quam vnam hic quæro. Legisti, opinor, apud Salomonem, quantum vastitatis, paruulæ vulpes vineis importent. *Capite*, inquit, a *nobis vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineas.* Disce nunc huiusmodi vulpes esse Hypocritas Hæreticos, & si mihi credis, accede D. Bernardo, qui arcanum hunc nucleum præclarè sic enucleat. c *Ecce ego ad vulpes istas. Ipsæ sunt, quæ prætergrediuntur viam, & vindemiant vineam. Non sunt contenta deserere viam, nisi & desertare vineam poßint, addentes præuaricationem. Non sufficit Hæreticos esse, nisi & hypocritæ sint, vt sit supra modum peccans peccatum. An non tibi vtraque res impleta videtur, vbi & fide plebs, & plebibus Sacerdotes depradati inueniuntur. Quinam isti prædones? Hi oues sunt habitu* (audi Scioppi, & aufer, quod tuum est) *astu vulpes, actu, & crudelitate lupi. Hi sunt, qui boni videri, non esse; mali non videri, sed esse volunt. Mali sunt, & boni videri volunt, vt soli sint mali: mali videri timent, ne parum sint mali. Etenim minùs semper malitia palàm nocuit, nec vnquam bonus, nisi boni simulatione deceptus est. Ita ergo in malum bonorum, boni apparere student: mali nolunt, vt plus liceat malignari. Neque enim apud eos est virtutes colere, sed vitia colorare, quodam quasi virtutum minio. Denique superstitionis impietatem nomine religionis intitulant; innocentiam definiunt, tantùm in aperto non lædere, innocentiæ proinde solum sibi vendicantes colorem.* At diuinus hic Mystagogus non poterat, Scioppi, melioribus coloribus Hæreticam tuam hypocrisim in antecessum exprimere, quam & ego quum expingendam sumpserim, votî iam compos, manum tollo de tabulâ.

a *Cant.* 2. b *Serm.* 66. *in Cant.*

## Cap. IV.

## Verruca quarta Scioppianæ Hæresis, Principum literæ commendatitiæ, insigniumque virorum testimonia insolenter iactata.

I. Qvum tuam humanarum ac diuinarum literarum *Pædiam* vsque adhuc non indiligenter excusserim; patere, quæso, Scioppi, aliam modò, quæ superest, tuam sycophantiam longè maximam me patefacere. Nam quum in eiusdem *Pædiæ* mediam veluti aciem quicquid ad tui ingenij, eruditionis, prudentiæ, doctrinæ, pietatis, ac virtutis fauorabilem existimationem colligendam, amplificandamque excogitare potuisti, conieciſſes, vt ex eâ liquet, & iam commemoraui; illam nihilominùs haud satis firmam, si ijs dumtaxat elogijs, quæ tu ipse solus de te scripsisses, tuoq; vnius testimonio muniuisses, eandem armâsses, meritò ratus, frontem quoque ac tergum eiusdem libelli, externis copijs vallanda tibi censuisti.

II. At quibus tandem copijs, atque præsidijs? Commendatitijs variorum Principum literis, quibus tu ornatus, nonnihil nominis per Europam, nondum de callidâ circumuentione suspectus, corrasisti. Ac à fronte quidem locas I. *Breue Apostolicum Vrbani* VIII. *ad Ludouicum Francorum Regem*. II. *Francisci Barberini* tabulas ad omnes, quibus Româ amotus, & profugus accidisses. III. *Ferdinandi Magni Etruriæ Ducis* ad suæ ditionis homines IV. *Christianæ Lotharingiæ Magnæ item Ducis ad Claudiam Filiam Archiducem*. V. *Caroli primi Ducis Mantuæ* ad omnes, qui te peregrinabundum seu vagabundum offendissent, pittacia. Atque hisce propugnaculis *Pædiæ* illius capiti prospicis. Quæ

autem

autem vt tergo caueas ac pedibus, ſubijcis? I *Priuilegium Vrbani* VIII. quo Typographus, & tuorum librorum diſtractioni conſulitur. II. Tria *Ferdinandi Imperatoris* diplomata. III. Epiſtolam eiuſdem Imperatoris ad te datam. IV. Aliam eiuſdem Ferdinandi Epiſtolam *ad Ferdinandum Cardinalem Infantem Hiſpaniarum.* V. *Priuilegium Philippi* IV *Regis Catholici.* Ita tuam illam *Pædiam*, tot arcibus anticis & poſticis hinc atque illinc excitatis, inexpugnabilem, Lectoribusque formidabilem occupas reddere.

III. At ego, Scioppi, formidinem omnem in riſum maximum transfero, gratesque ingentes tibi, qui me tam ridiculo ſpectaculo, cui ſine Chriſtiani officij & Religioſę ſeueritatis fraude intereſſe mihi fas fuit, iucundè oblectâſtî, etſi non exſoluo, vt cupio, habeo tamē prolixè, vt poſſum. Quid enim? Vidiſtin' vnquam agyrtas in foro circulantes, vt neſcio quæ terræ eiectamenta, ſuffitus, antidota, amuleta, fucatique medicamenta candoris imperitæ plebeculæ luculentè vendant, ad fidem pręſtigijs auctoritatemque adijciendam, vncta quędam ac ſemilacera Principum nonnullorum diplomata, de perâ promere, hęc circumfuſæ coronæ oſtentare, hæc ad ſuæ virtutis, atque excellentiæ commendationem explicare, hæc ceu verſum intercalarium oggerere; his audientiam ſibi facere, his clamores tollere, his ſe alteros veluti Æſculapios, & Chirones prædicare? Parem omnino ludum tu quoque hîc ludis, Scioppi, qui, vt tuæ illius *Pædiæ*, hoc eſt, tuæ ſcientiæ facultatis, literaturæ, pietatis, ac virtutis vnguentatum paſtillum væno exponeres, proniusque abalienares, tot Principum literas, priuilegia, diplomata, quaſi hederas præ tabernæ foribus, vtrinque ſuſpendiſti. Quo ſanè in ludo importunas tuas vertigines, ardelio inſtonſtantiſſime, intueri primùm licet,

qui quum in tuâ *Actione Perduellionis, pag.* 27. tum in *Anatomia, pag.* 11. cauillatus sis, Iesuitas *conciliare sibi auctoritatem familiaritate, & testimonijs Principum, & Magnatum, exemplo Pharisaeorum tubis ante se canentium:* tu ipse deinde duodecim seu diplomata, seu priuilegia, seu literas Pontificum, Cæsarum, Regum, Principum, temerè assuta, nihilque proposito congruentia in exiguum, & paucissimarum plagularum libellum vernaliter infarsisti. Cedò nunc, Scioppi, quis vnquam Iesuitarum tam monstrosè ineptiuit? quis adeò enormiter insanijt? Nullum prorsus reperies. Quis verò Pharisæorum sibi tubis præcinit magis, magisque Principum familiaritati sese infert, quàm tu? quis suis in libris hoc nomine sibi magis palpatur? quis suo fastui ventulum huiusmodi flabellis putidiùs, atque odiosiùs facit? Præclarus omnino Censor nunc audies, qui, vt semel iam innui, non furandum prædicas, & omnium maximè latrocinaris; qui scortandum negas, & effrænatè mœcharis; qui idola execraris, & sacrilegium admittis.

IV. Quid si iam doceo, Scioppi, te omnibus hisce diplomatis, ac priuilegijs indignissimum? obluctaris? fremis? Ad vos me verto, Serenissimi Principes, quotquot vestris literis ambitioso Grammatico virtutis opinionem comparâstis, atque ad vos contentis clamo lateribus; quod, quæso, monstrum hominis, tam eximijs vestris elogijs decorâstis? Quid contrà iste tam honorificæ vestræ de se testificationi reposuit? quid tam singulari beneficentiæ rependit? quàm bene quondam de vobis sensit, ac meritus est? Aio disertissimè, vos omnes à vaferrimo præstigiatore flagitiosè circumuentos; aio ipsum probra & contumelias infandas, vestro nomini ante annos facilè triginta imposuisse, literisque mandâsse; aio his de piaculis, ne quis mihi fidem deroget, eiusdem Consul-

tationem

cationem Augustæ Vindelicorum anno CIↃIↃCXVI. iam pridem signatam stylo, atque explicatam in promptu esse. Recitetur.

*Principes hodie nullum literarum gustum habent, nec quicquam cuipiam temerè largiuntur, nisi quo vel voluptatis suæ, vel vtilitatis Ministro vti queant. Itaque Assentatores & Ridiculi, siue Parasiti, hilaritatis per meliora dicta artifices, tum vel maximè lenones ac perductores, & stuprorum atque adulteriorum interpretes, & Sequestri in bene auctâ parte passim apud Reges, & cuiusque generis Principes* (nempe tam sacros, quàm profanos) *inueniuntur, quoniam eis iucundi sunt, & voluptatem creant, in qua illi ferè placitis Epicuri conuenienter, felicitatis humanæ summam collocare solent.*

V. Hæc, Principes Excelsissimi, quàm turpi cum vestræ dignitatis ignominiâ ab ingratissimo, atque impudentissimo literatore de vobis omnibus generatim pronuntientur, neminem vestrum fugit. Num verò à tam fœdâ sententiâ, quam olim Scioppius de vestris moribus tulit, posteà discessit? minimè gentium, sed eandem constanter retinuit, medullitus sibi insculpsit in animo, demumque in libellum *de ratione scholarum & studiorum*, quem Pataui j anno CIↃIↃCXXXVI. forâs dedit, totidem planè verbis, quot ego paulò anteà eandem ipsam sententiam vobis recitaui, etiam retulit, candideque ac rotundè in eodem libello testatus insuper est, eiusmodi Consultationem iam pridem à se Augustæ Vindelicorum an. CIↃIↃCXVI. vt memoraui, fuisse elucubratam, etsi eam nonnisi tot annorum interuallo pòst, nempe anno CIↃIↃCXXXVI. typis vulgauit. Præter autem ista conuicia, quàm multa alia dehonestamenta deformissima compluribus famosis alijs Satyris in vos, vt ex istis satis compertum, & infrà distinctè



a Cap. 5.

ac fusè commonſtrabo, euomuit? ísne igitur oris, & calami tam improbi æruſcator, Proceres maximi, is in vos tam inſignitè iniurioſus, is tam perditus læſæ veſtræ Maieſtatis reus, à vobis hæc virtutis præconia, atque ornamenta iure expreſſerit? Fabulæ. Deceptos vos, in fraudem inductos, fucum vobis à circulatore factum meritò cauſſabimini.

VI. Nunc ad te redeo, Scioppi. Dic ſodes, quâ tu iniuriâ, & contumeliâ innocentes Principes afficis, nónne eâdem, ipſorum quoque diplomata, & literas tibi adimis? nónne omnem ijs auctoritatem detrahis? nónne teipſum cauſſamque tuam omnino iugulas? An illorum quiſquam, ſi tuam iſtam nequitiam tamdiu clam perennantem reſciuiſſet, adeò delirâſſet, vt tibi iſta, quæ iactas, priuilegia, vel diplomata indulgeret? nemo vnus, nemo penitùs. Quid ſi ijs ſummatibus tot Verrucæ, ac Teſſeræ multijugis tuæ Hæreſis, quas hic meus *Lydius Lapis* in lucem profert, aliquando ſuboluiſſent? Quanto minùs magna illa Capita, viri Catholicæ Religionis obſeruantiſſimi, ac retinentiſſimi vllam à te Epiſtolam, ne dum priuilegium, aut diploma in commendationem tui, nempe tenebrionis tam nequam, ſibi extorqueri paſſi fuiſſent? Nullus, citra perſpectæ eorum integræ religiònis non ferendam iniuriam poteſt ambigere. Quum ergo nihilominùs ea tu diplomata, & priuilegia ab illis abſtuleris, quanto magis ijdem ſe tuis dolis captos, tuâ perfidiâ circumſcriptos, tuis ſtrophis illuſos, aſſeuerabunt, conquerentur, indignabuntur?

VII. Sed quæro ex te prætereà, Scioppi, quum Principes, te iudice, ſtuprorum, atque adulteriorum interpretes, & ſequeſtros ditare ſoleant; quum aſſentatores, paraſiti, lenones in bene auctâ parte apud illos paſſim ſint; quum de ſcholâ Epicuri pe-

nè

nè egressi, humanæ felicitatis summam in voluptate, præsertim Venereâ collocent; apud quos tandem, ipsorum tuâ de præstantiâ, & virtute testimonium quicquam ponderis, vel auctoritatis habiturum censes? apud quos? enuntia. Profectò nonnisi apud Epicureos, & Sardanapalos, qui in eodem luto hæsitant: apud verò cordatos viros, prudentesque rerum æstimatores nihil omnino, ne pili quidem aut flocci: quin imò certum, manifestumque tuæ vitiositatis præiudiciũ à cunctis honestatis amantibus iure reputabitur. Quare diplomatis, & priuilegijs id genus gratiam, & famam ab improbis dumtaxat aucupari potes, vt liquet, quam nemo probus tibi inuidet, & si inuidet, probus non est.

VIII. At quid horum omnium, Scioppi, consequens est? quid istis Principum literis, ac diplomatis lucraris? nempe vt parasitus, vt leno, vt Epicureus, vt adulteriorum, atque stuprorum sequester habearis. Quid enim? si cuiusque generis Principes nonnisi vtilitatis, aut voluptatis administris, vt tu decernis, quicquam largiuntur; quum tu ijs nihil cōmodi, sed potiùs damni plurimum, in eorum Aulis liguriendo, emungendo, parasitando que attuleris; & tamen ijdem Principes tam aurea Diplomata tibi donârint, Rex Catholicus menstruam octoginta aureorum pensionem, nec non Ciuitatis Hispanæ ius ad capiendum ex Hispanicorum Sacerdotiorum *fructibus* mille aureorum vectigal, vt in tuâ literarum *Pædiâ, pag.* 25. & in Præfatione tuæ Grammaticæ Philosophicæ expressè tu ipse affirmas, constituerit, alijque passim viri primarij opiparè te munerati sint; quid hinc, tuis quoque calculis, necessariò efficitur, nisi voluptatem abs te illis fuisse creatam; ac propterea in lenonum, ac perductorum palæstrâ palmam à te pariter facilè occupatam?

IX. Ve-

IX. Verùm ſicut famoſam tuam impudentiam pleriſque Principibus ac Regibus integerrimis infamandis, Scioppi, plurimum nobilitâſti, ita tu maximè eandem mendacij & calumniæ palàm coarguis, quum tu ipſe quà in tuâ *Pædiâ*, quà in tuæ Grammaticæ Præfatione locis paulò antè laudatis dilucidè fatearis, elateque prædices, tot præmia, & ſtrenas tibi ab illis impertita, non quòd eis voluptatem creâris, aut Paraſiti vel Lenonis vices gratificatus ſis; ſed *propter magna tua* (ita illis impoſuiſti) *erga Religionem Catholicam promerita, vtq; porrò etiam vtilem Eccleſiæ operam nauare poſſis.* Vnde inconſultum tuum mendacium, & calumnia apertè ſe pandit. Quare nemo iam non cernit, tam Principes, Reges, Cæſares, ac Pontifices, qui tot diplomatis te honeſtârunt, à tuis conuicijs & contumelijs immunes, quàm à te per technas deceptos; ac proinde eorundem teſtimonia, & priuilegia, tanquam ſurreptitia, & per fraudem emendicata, falſa eſſe, omniqúe auctoritate, vt patet, caſſa & deſtituta.

X. Adhæc. Cui, Scioppi, catum humaniſſimorum Principum conſilium ignotum eſt, qui, quum tuæ nequitiæ veſtigia nondum adeò palàm impreſſiſſes, neque illi tuos mores probè adhuc introſpexiſſent; vt te Catholicæ Eccleſiæ Romanæ, cuius te quondam hoſtem ex Hæreticorum illam oppugnantium caſtris exceſſiſſe meminerant, omni beneficiorum genere demererentur, lenibusque blanditijs velut immitem feram cicurarent; tum ne in priſtinam Hæreſim relabereris, aut etiam in peiores rueres; tum, vt qualem te eſſe cuperent, non qualis eſſes, vſitato artificio indicarent; his te literis & diplomatis commendandum ſapienter iudicârunt. At nihil ea tibi in præſens, quum iam tuæ fraudes & ſcelera retecta ſint, opitulantur, neque te de Thraſonum, ac Sycophantarum grege [illegible] modo eximunt, vt perſpicuum eſt.

XI. Sed

XI. Sed alias quoque huiuſmodi literarum & diplomatum cauſſas ſollerter rimatur, ediſſeritque Lauanda, quem te audire, Scioppi, credo, non pœnitebit, certè quidem operæ pretium eſt. *Nôris Lector*, inquit ille, *a eam eſſe Principum humanitatem, vt fauorabiles ſint prenſantibus, ſi hi famâ non laborent. Quid mirum ſi irrepſit Scioppius, Grammaticâ præſertim farinâ inſperſus, ne omnino malus appareret? Diſcreuere nonnihil eum nota Cæſarea, ceu ſtragula picta agaſonem. His obtentum* Breue *illud Vrbani ad Ludouicum Regem. Cæſareis oculis gratioſum antè fecêre Ieſuitæ Religioſo candore, quum multa de ſe promittentem promotum vellent; præſertim vt videri cupiebat, ex Hæretico nuper inter Catholicos accenſitum. Acceßêre & commendatitiæ Pauli* V. *Pont Max. ad Ferdinandum haud dum Imperatorem. Nam quum Romæ Purpuratorum Aulas terere, & nonnullorum etiam quadras tergere didiciſſet, facile fuit aditum ad ipſum Pontificem inuenire, horum lacinijs inhærentem; idque gratiæ emendicare, quâ apud Archiducem admitteretur. In huius præcipuè Aulam ſeſe cupiebat iniectum ſagax Oribaſius; quia Cæſarem aliquando futurum olfecerat, eiusque filium diſciplinæ ſuæ creditum iri, certißimè ſibi perſuaſerat: quod fuiſſet lupo ouem cuſtodiendam dare. Et libenter Roma illo caruit, ne cognoſcere cogeretur. Quid non faceret Ferdinandus, prætento nomine Summi Pontificis? Quid non Pontifex, & Patres Purpurati, exhibitis ſignis Archiducalibus, mox etiam Cæſareis? In Germania iactabat ſe à Pontifice miſſum: Romæ & in Italia, ſe à Cæſare eſſe Legatum, pro ſumma rerum; ita non paucis imponebat. Verùm prudentibus non latuit baiulus Iſidis, quem Apuleius à roſis abſtentum voluiſſet. Romani certè priuatim in fabulam traduxerunt, nulli vt conuentus amicorum agerentur, in quibus Scioppij lenitas ludus non eſſet.* Hæc Lauanda germanâ fide, ac libertate verè iuxta ac falsè;

a *In Gramm. Padis. pag.* 9.

falsè; cuius dictum vnum paulò, quàm par est, breuius, paucis modò nonnihil magis explanandum. Libenter Roma te caruit, Scioppi, ne scilicet tuas Seditiones experiri cogeretur. Sed an Roma sola? Imò quis non? Profectò sapientes Principes, tuo ingenio præcipiti, factioso, superbo, turbulento, maledicendi arte & professione insignitè procaci, probè animaduerso atque explorato, qum vnusquisque te suis ab Aulis longè relegatum, quo tranquillitati consuleret, meritò exoptaret, quæcunque tu ab illis diplomata, vel literas quibuscunque etiam laudum suffimentis oblitas expetijsti, perleui momento, prolixèque tibi, vt latrantem Cerberum quaquâ tandem obsipatâ offâ amandarent, concesserunt. Vbi caussa genuina, & propria, cur nuspiam apud vllos Proceres, aut Dynastas diutius paulò commorari, ne dum permanere potueris, diligenter obseruanda est. Quænam autem hæc, nisi inquietus tuus spiritus, qui, vbicunque diuersatur, quietem omnem confestim exturbat? Hactenus de tuis Principum literis, & diplomatis.

XII. Verùm his tu minimè contentus, neque tuam literarum *Pædiam* satis adhuc communitam arbitratus, alia insuper testimonia eidem adijcis, ibique *pag.* 28. appellas in primis fidem *Amicorum, seu Beneuolentium, vt quatuor*, inquis, *Pontificum, duorum Cæsarum, Regum Hispaniæ, Cardinalium, præsertim Baronij, Bellarmini, Perronij, Bandini, & Seraphini, Ducum, Principum, & Clarissimorum totius Orbis Virorum Cuiusmodi testimonia magno numero extant in* Amphotidum Scioppianarum *libro, & in* Epistolis Clarorum Virorum *Coloniæ editis.* Atque his tam magnis nominibus tempestate etiam bene serenâ tonans, Olympum totum, Iouis æmulus, quatefacis.

XIII. Quid porrò animi, Scioppi, quid consilij, quid sententiæ mihi iam esse putas? Tam sub-

limium

limium ego virorum ſceptra, diademata, paludamenta, thiaras, faſces, apparitores tremo, mente conſternor, totus torpeo, totus horrore perfundor. Nihil contra regerere, nihil obducere, non mutire, non hiſcere audeo. At ita exanimato commodùm Lauanda affundit aquam, fugientemque ſpiritum reuocans, ac recreans, cuncta iſta tua, quæ cenſebantur, tonitrua, nonniſi veſiculæ diſploſæ inanes ſonitus eſſe bellè oſtendit. *Dico*, inquit, a *iuxta diſpoſitionem iuris* l. plenum, §. Equitij, ff. de Vſu & Hab. *verba intelligenda eſſe ſecundùm diſpoſitionem perſonæ, ad quam diriguntur. Vnde qui Scioppio bonum teſtimonium dat, accipitur iuxta ea, quæ foris fictè exhibentur ab eodem Scioppio; tametſi malitia & peruerſitas occultetur: in huiuſmodi autem, acceſſorium non vitiat principale; proinde licet falſum dicant ex apparentibus, non ideò Scioppius in foro iudicij præſumitur bonus, aliunde quàm per teſtes cognitus. Sed demus Scioppio, ex merito & legitimè fuiſſe laudatum: tunc bonus fuit, vel nondum malus apparuit; cui verò dubium, diuerſitatem temporum diuerſificare etiam ſubſtantiam in iudicijs? Hodie quia ſecus apparet, nemo, niſi iners, bonum teſtimonium perhibeat Ecquid, quæſo, iuuat, cauſſam Iudæ Iſcariotis, fuiſſe aliquando connumeratum Apoſtolis, & laudatum, ſi poſteà proditor audijt? quid Iuliani Imperatoris, celebrem inter Philoſophos habitum, ſi deinde nomen Apoſtatæ tulit? ex horum præiudicio de ſeipſo Scioppius ſententiam ferat. Nouerit enim, quàm plures teſtimonijs etiam Summorum Pontificum, & Imperatorum Clariſſimos, deinde ſecuri Carnificis ſubiacuiſſe. Ecquid his profuit, ſubreptitias, an precarias, an etiam ſpontaneas habuiſſe commendationes, & ijs ad tempus iactabundos ſuperbijſſe?* b *Quæ tibi, quum bonus eſſe videreris, ſuffragia fuêre laudationum, hodie argumenta ſunt vituperij & ignominiæ.*

*Idem*

a *In Gramm Pædic pag.*62. b *Ibidem pag.*71.

*Idem aureus torques apud Philonem ornat militem bene de Rege meritum, & sustinet pendentem è furca, si preuaricetur. - Taceo interdum amicos & beneuolos placentia loqui, aut etiam dissimulare, propter spem melioris frugis.* Hoc pacto Lauanda tua ista maximorum Heroum, quos tibi suppetias venire contendisti, occursacula, & terriculamenta egregiè difflat omnia.

XIV. Nec dum tamen, Scioppi, tui celebrandi finem facis, sed alia super hæc ad laudem admirationemque obtinendam testimonia à *Cardinali* Bellarmino, à Iacobo Kellero, ab Ingolstadiensibus Iesuitis, à Paulo Bombino, ab Emmanuele Thesauro, à Laurentio Forero corrogas, eidemque tuæ literarum *Pædia* syllabatim descripta à *pag.* 30. vsque ad 38. inseris, quò scilicet vincas, Lectorique persuadeas, te, arbitris, & Censoribus etiam Iesuitis virum & bonum, & magnum, & octauum Sapientum esse. At summoperè allucinaris, nec quid Iesuitæ, quum tam plausibilia tuæ virtutis testimonia tibi tribuerunt, spectârunt, tecum reputâsti, vel cogitatione tibi depinxisti. Religiosi quippe viri pro suo non vulgari Hæreticorum ad Christi Domini signa traducendorum, traductosque omni humanitatis genere Catholicæ Ecclesiæ agglutinandi studio, atque Instituto; si nescis, quum te eiuratâ iam Hæresi in Christianum ouile ingressum bonâ fide existimâssent; in id sedulò incubuerunt semper, vt quamuis in te pleraque cernerent, quæ probare non possent, & necessariò improbanda nôssent optimè, & maximè etiam improbarent: nihilominùs quicquid in te, vel tuis libris vllam boni speciem præ se ferebat, quò te quibuscunque caritatis officijs delinirent, paulatimque ad omnes dediscendos errores, nec non ad prauos mores penitùs exuendos allicerent; liberaliter commendarent, ac prædicarent, dissimulantes

lantes interim prudenter, silentioque inuoluentes cætera omnia, quæ grauem alioqui seueramque animaduersionem omnino merebantur; ne fortè, si scalprum, aut nouaculam tuas in vomicas intempestiuè adegissent, ipse tu impotens animi, indignabundus, ac frendens ferendo non esses, stomachansque præcipuè sub initium Iesuitas minùs tibi propitios, aut palàm etiam aduersarios à te deprehensos, à Romanâ Ecclesiâ resilires, atque ad pristina tua Hæreticorum lustra propediem repedares.

XV. Hinc Bellarminus in suâ illâ ad te Epistolâ, quam recitas, quamuis tuum *Ecclesiasticum* laudat, ita tamen laudat, vt simul quoque apertè, sed quàm modestissimè indicet, se in quibusdam doctrinæ capitibus à te dissentire. At quotusquisque, Scioppi, ita malus est, vt nulla in eo boni particula superet? quis liber, etiam Hæreticorum, ita corruptus, vt in plerisque cum Ecclesiâ Catholicâ non concinat? Certè nostræ tempestatis Hæretici Deum Trinum, & Vnum, Christi Natalem diem, vitam, mortem, descensionem ad Inferos, reditum ad vitam, ascensum in cœlum, ad dexteram Patris sessionem, multaque alia Christianæ Religionis dogmata vnà cum Catholicis sine discrepantiâ agnoscunt, & credunt. Num propterea, cui boni quidpiam hæret, etiamsi nequitiâ aliàs obruatur, simpliciter bonus? nugæ. An vitiatus Codex, quia non vbique insanit, simpliciter defecatus, & probus? scilicet. Idem de te dictum autuma, Scioppi. Iesuitæ nonnulla in te, quæ verè & sine assentatione laudare possent, notârunt: laudauerunt. An idcirco tu, qui tot vitijs laboras, simpliciter bonus? an tui libri, qui tot scatent erroribus, simpliciter integri, & honesti? Somnia. Ecce. Peritiam sacrarum literarum, *Zelum*que conuersionis Hæreticorum Bellarminus, & Keller nominatim de te

prædi-

prædicant. At innumera alia à te in sacras literas admissa, & frequentata piacula, quorum aliquod specimen Lectori gustandum iam *par* 2. *cap*. 17. porrexi, tam multiplicia Hæresis insignia à te edita, demonstrant nunc, cordatis omnibus, illa Iesuitarum de tuâ virtute prçconia, non tuis meritis fuisse impensa, sed de magnâ çorundem Iesuitarum tui Christo adiungendi cupiditate depromptâ. Eo vel maximè, quod tuæ improbitatis, atque inscitiæ vlcera adeò iam extabuerunt, vt reliqua tua omnia, si qua erant, promerita, & prærogatiuas aut penitùs aboleuerint, aut turpissimè contaminârint. Atque adeò luculenta ista Iesuitarum, quæ affers, de te seu testimonia, seu elogia nihil aliud emolumenti tibi largiuntur, nisi quod in maius tui dedecus, tuâ nequitiâ, atque imperitia exaduersum pugnante, palàm redundant.

XVI. Verùm quia scientiæ, & probitatis laudem à Iesuitis tibi impertitam, à me tam animosè abripi ægrè admodum, Scioppi, pateris (quis enim id non odoretur?) age, Lauandam, quid de vtrâque sentiat, consulito. Ipsius iudicio stare vis? Occidisti. Sic ille te iugulat. a *Id testimonium vel est de literis, vel de moribus. Quod ad primum, nemo te Iesuitarum facile supra Grammaticum habuit. Forerus inter alios in suo Grammatico Proteo, te merum Grammaticum appellat. Quod Emmanuel Thesaurus* Regem eruditorum *vocet, catachresis est, vel certè intra Grammatici fines hyperbole. Sic & opifices in vrbibus habent suos Consules, baiuli etiam Reges, sicut & manticularij Neapoli* Regem maiorem; *quin, si verum est, quod ex amanuensi meo accipio, Viennæ Austriæ, qui Cloacas purgant,* nocturni Reges *dici consueuerunt. Porrò, te iudice (bene memini) ex Grammaticis* eruditi *dicuntur, quasi rude seu virgâ donati, quales*

a *In Gramm. Padic pag* 71.

*quales hodieq; vocantur in Sicilia* lictores, & apparitores, *quorum si te Regem Thesaurus Iesuita appellârit, per me licet: nisi tu malis eruditus dici, hoc est rude seu virgâ pulsatus; nam quod ad literarum eruditionem spectat, is certè, qui tuas* Suppetias Logicae *notis inussit, te rudentem potiùs, quàm eruditorum Regem satis ostendit. Vt ego aliquid de te moderatiùs enuntiem, eruditum dixero, sed non extra numerum Pædagogorum; quo munere & Romæ, & Mediolani, & alibi vtcunque functus es. Ac tantundem tribuit Pædagogis Quintilianus lib. 1. monet enim à Pædagogis exigendum*, vt eruditi sint, *qui adolescentes* erudire *queant. Eosdem tamen longè infra Præceptores ponit, eoq; in eos animaduertendum censet, quod (vt semper sunt superbissimi, meri Grammatici) cedere Præceptoribus indignantur, quos idem Quintilianus non eruditos solùm, sed etiam doctos ac peritos esse iubet, ac tales existimo esse Iesuitas, quibus Grammaticus Pædagogus Scioppius cedere nollet, cogitur tamen.* Hîc ego paucis, Scioppi, interfatus, aurem tibi peruello, sanctéque polliceor, incredibilem tuam Grammaticæ eruditionis ignorationem in propatulo quàm primùm à meo *Dentiscalpio, Strigili*, ac *Nouacula* collocandam; de reliquâ verò cæterarum disciplinarum pingui tuâ inscitiâ, paulò infrà specimen non pœnitendum cernes.

XVII. *Quod ad alterum* (pergit Lau[?]nda) *hoc est, ad Testimonium de moribus attinet, illud tibi melioris notæ commodarunt Iesuitæ; quia bonum esse, & non videri tantùm, candidè crediderunt. Non quæro modò, an tu precario commentitia verba, aut literas ab ijs emendicâris; constat te ab illis eiusmodi literas sæpius importunè postulâsse; constat item illos pro te intercessisse, & te, ne inurbanus videreris, de Iesuitis sublatè scripsisse; eorum institutum ore, & calamo celebrando. Cæterùm etsi aliqui ex ijs, te personam callidè*

*mentiri*

*mentiri animaduertissent ex stylo mentis, & actionum tuarum, non idcirco defuerunt, primis partibus, & tibi, officij sui, non tui meriti, caussâ, gratiam addiderunt: quàm plurimi tamen hypocrisi tuâ circumuenti sunt: quid ni? si & Principibus illusisti, quos tamen non existimo pòsthac præstigijs tuis irretiendos, vel si instar Apuleiani Circulatoris spatham præacutam mucrone infesto deuoraueris.* Hæc Lauanda.

XVIII. Sed aliud pręclarum tuum artificium, Scioppi, è Rhetorices medullis expressum hîc pręterire tacitus non possum. Nam vt Iesuitarum tuis de prærogatiuis ingenij, multâque virtute testimonijs fidei atque auctoritatis vim ineluctabilem addas, ante quàm hæc in tuâ illâ literarum *Tædiâ, pag.* 33. & deinceps recites, complura maledicta in Iesuitas olim à te in tuâ *Stoica Philosophia*, in tuo *Scaligero Hypobolimæo*, in tuo *Scioppianarum Amphotidum* libro, & longè pòst in tuis *Paradoxis*, & *Rudimentis* iacta, inibi *pag.* 30. & 31. refers, atque ad verbum exscribis, aisque hæc omnia ab ijsdem Iesuitis, qui te commendant, priusquam te commendarent, visa fuisse. Sed mentiris, Scioppi, prodigialiter, mentiris. Quomodo enim Bellarminus, qui anno CIƆIƆCXXI. viuere desijt, tua Paradoxa, & Rudimenta, quæ anno primùm CIƆIƆCXXVIII. & proximo CIƆIƆCXXIX. in lucem Mediolani emisisti, neque antè cum eo vnquam communicâsti, videre potuit? Num illum tui commenti infucandi gratiâ diuinum, num vatem, num hariolum, num Chaldæum, num sortilegum fingis? Recede de medio cum his fabellis. At si non Bellarminus, inquis, iam denatus, certè reliqui Iesuitæ in meis libris mea illa conuicia, quibus ego illos apertè verberaui, legerunt. Legerunt certè, Scioppi? Imò certè tu iterum strenuè mentiris. Et næ tu maiorem in modum falleris, si à Iesuitis tam vili tempus, quo nihil pretiosius,

tiosus, æstimari putat, vt illud tuorum voluminum ludibrijs, atque ineptijs peruolutandis otiosè ac frustra velint conterere, nec religioni sibi ducant. Eris mihi magnus Apollo, si modò recensita tua opera à Bellarmino, à Kellero, à Bombino, à Thesauro, à Forero, antequam tam honorificè de te, atque ad te scriberent, vnà cum tuis illis contumelijs visa fuisse, & lecta exploratis tabulis, vel testibus docueris: quod ad Kalendas, opinor, Gręcas haud dubiè præstabis, interim mendacij omnino manifestus. Forerus sanè, non nego, postquàm tu in Societatem nostram debacchari cœpisti, vt te compesceret, necesse deinde habuit tuas illas librorum quisquilias non sine ingenti molestiâ lustrare, quas anteà ne aspectu quidem dignatus fuerat: reliqui verò Iesuitæ cuncta tua monumenta scombris, mullis, anguillis, pisciculis minutis aptissima inuolucra, tineisque gratissimas dapes relinquunt.

XIX. At quid postremò, Scioppi, vbi cuncta Iesuitarum de te elogia, vel testimonia recensuisti, conclusionis loco subijcis? aculeatum scomma, quod in eâdem literarum *Pædiâ*, *pag.* 36. ita vibras:

De Foreri eiusque similium confessione Scioppij iudicium.

*Non accipio à Diabolo testimonium, sed confessionem. Inuitus dixit Diabolus, sed coactus & tortus, ait S. Ambrosius*, serm. 91.

Verùm quàm nullo prorsus iudicio id iudicium feceris, non operosè iam vincendum. An non enim post argumenta tuæ Voluntatis & Facultatis tam externa, quàm interna, Iesuitas ibidem *pag.* 30. tanto in honore habes, vt *Reuerendos Patres de Societate Iesu* appelles? Extra controuersiam est. Quo pacto igitur paulò pòst in eodem libello *pag.* 36. personam Diaboli ijsdem affingis? Nodum

præclarè ita notat Lauanda: a *Nimium sanè Diabolum*, Scioppi, *venereris; adeoq́; interest fidei tuæ fidem ab illo fieri, vt vel extortam precibus confessionem pretiosissimam habeas, ac religiosè venereris, dum pro disciplina & moribus tuis adhibeatur; cui consequens sit, oportet, plures te modios salis cum eodem consumpsisse; neque enim mutua familiaritas tantâ necessitudine & fiduciâ coalita, breui tempore potuit consistere: proinde nec tam rectè quemuis alium insimulaueris doctrina à Diabolo magistro acceptæ; ne intimæ consuetudinis, & fiduciæ tuæ cum eodem habitæ præiudicium facias. Viden' indocte, & impudens Grammatice, quò præcipites? atqui ego scio hoc loco Forerum Iesuitam facilè tibi pro Religiosa sua modestia responsurum, libenter se hanc, & quamuis aliam calumniam cum Christo ferre, Iudaico ore prolatam; quum nequeat Christiano loqui: ego tamen, bona eum eiusdem venia vindicabo caussam, & adstipulor, Forerum Iesuitam, etsi Diabolus non sit, quia de Societate Iesu, coactum nihilominùs, & tua nequitiâ multis modis prouocatum, de moribus tuis verum testimonium perhibuisse, ac quemadmodum tibi placet, confessionem extortam edidisse*; non sanè in illis literis ad te datis, quas tu profers, quasq́ue tuæ hypocrisi, tuo deceptus supercilio, & vultu indulsit, sed *in Grammatico Proteo, tum in Appendice, aliisq́; editis, & edendis: Te nimirùm esse mendacem, calumniatorem, indoctum, imprudentem, vafrum, & quidquid ad Categoriam nequissimi sycophantæ* directè, *vel, vt aiunt*, reductiuè *spectare potest: quod quidem ex parte clariùs explicatur in Grammatico Proteo, pag 155. Te scilicet esse iuratum veritatis hostem, imo & honestatis, turpissimè obscœnum, conspurcatorem, Arbitri sauricolam, animum gerentem maculosissimum, nec casto calamo, nec mente integrâ scribentem, exquisitissimis verbis lasciuum. Et testimonium hoc verum est, adeoq́; clarum, vt non admittat* proba-

a *In Gramm. Radic. pag. 74.*

*probationem in contrarium. Ita censeo, & si opus est, vadabor, vbi te Romæ adesse intellexero.* Hactenus Lauanda sine fuco, & fallaciâ.

XX. Sed quorsum, inquiet aliquis, tam longa de tuorum diplomatum, literarum, ac testimoniorum venditatione contentio, & disceptatio? nempe vt tuæ superbiæ, atque hypocrisis cornua prælonga & ramosa spectanda rursum Lectori ingererem, & quæ in anfractum conuoluta adhuc restabant, hîc planè explicarem. Nam quid, obsecro, Scioppi, totâ tuâ istâ literarum *Pædiâ* moliris? quid contendis? Pietatem tuam collaudas, doctrinam tuam prædicas, sapientiam tuam exaggeras, studium tuum Catholicæ Religionis promouendæ extollis, tua omnia virtutum ornamenta amplificas, atque hæc cuncta Principum, Illustriumque Virorum elogijs velut totidem furcillis, & ferculis in cœlum euehis; nos verò omnes varones demissis auriculis stupemus. At tu quid, rogo, hinc tandem efficis? vt tua portentosa arrogantia, fastus, contumacia, atque hypocrisis in omnium oculos incurrat.

XXI. Quid quod in eodem Pædiæ libello, homo profane, Lutheri scholâ, in speciem saltem, relictâ, nihil tibi in Ecclesiâ Catholicâ probari, omnia à te reformata velle, proscriptis tabellis, impudentissimè denuntias? Num tua hypocrisis ac superbia in altius iam fastigium potest euadere? Relege sis mecum vtriusque vestigia. Recens olim ab Hæresi, præstigiator versipellis Romam petis, hinc ad Archiducem Ferdinandum Græcium migras; inde in Italiam redis, ex Italiâ nauigas in Hispaniam, perque Aulas Principum, Regum, Cæsarum, atque Pontificum eundo, ac redeundo complures annos vagaris. Cuncta Catholicorum munera, & functiones curiosè inspicis;

nulli eorum album calculum apponis, omnia limis, & transuersa hirquis spectantibus intueris. Venis Grammaticorum Alpha in Grammatices Gymnasium, nil vltra sapiens; & statim mortales omnes ab orbe condito in eâ tradendâ cæcutiuisse, nouâque Grammaticâ, hoc est, tuâ opus esse clamas. *a* Mox in Rhetoricæ, ac Dialecticæ classes pedem infers, & in his quoque aberratum à ianuis vociferaris; tuâque recenti Logices, & Rhetorices *Pædiâ b* vtriusque facultatis apices vnius anni spatio facilè attingendos spondes. Ingrederis deinde Philosophiæ Lyceum, & hanc quoque perperam enucleatam quereris: tuâ nihilominùs Physices, & Metaphysices nouâ *Pædiâ c* vnico anno probè addiscendam polliceris. Penetras te exinde in Theologiæ sacraria, & hanc etiam à Scholasticis Doctoribus fœdè deformatam doles; at nouâ tuæ disciplinæ Scholasticæ *Pædiâ d* nullo negotio, suo restituendam nitori asseueras. Hinc in sacrarum adyta Scripturarum intras, & has pariter ineptè interpretatas expostulas; tuâ tamen nouâ Theologiæ Didacticæ *Pædiâ e* diuinè emedullandas, penè iuras. Spatiaris posteà per Aulas Principum, & hos quoque prauâ imbutos Politicâ deprehendis, quibus proinde nouam tuam Politices *Pædiam f* è Macchiauelli libris expressam, pestem quâuis cicutâ, & veneno nocentiorem propinas. Irrepis demum in Summorum Pontificum, *Cardinalium*, atque Episcoporum Basilicas, *g* in Monachorum, & Religiosarum familiarum claustra, in Sacerdotum, & Clericorum ædes, in profanorum denique omnium domicilia, & officinas: omnesque cuiusmodi gradus vel

condi-

a *In Præfat Grammaticæ.* b *In Pædia human. & diam liter pag* 10. *&* 15. c *Ibid pag.* 10. & 15. d *Ibid. pag.* 9. *&* 13. e *Ibid pag.* 11. *&* 19. f *Ibid pag.* 11. & 17. g *Ibid pag.* 12. 19. 20. 21.

conditionis Ordines è Dei regno iam excidisse, à vitæ æternæ tramite longè delirare, ad Orci fauces magnis itineribus rectà properare, dilucidè affirmas.

XXII. Quid ergo consilij ineundum, Scioppi? Peribunt vniuersi, errabundi sine ductore? ægri sine medico? vulnerati sine suturâ, ac fasciâ? Imò suppetias ego tempori adueniens, inquis, cunctos in viam salutis reduco, nouamque *Theologiæ Catorthomaticæ Pædiam*, a *ad dirigendam, & corrigendam, & perficiendam conscientiam, & vitam*, ijs suppedito, aioque disertissimè hanc esse *reuera artem seruandi animas*, I. *Summorum Pontificum*. II. *Regum & Prinsipum*. III. *Episcoporum, & Cardinalium*. IV. *Monachorum, & Clericorum, Regularium, & Secularium*. V. *Zelotarum quorumcunque, siue eorum, qui spirituales & deuoti inueniri postulant.* Nunc enimuerò omnes quotquot in Christianâ Repub. numerantur, acceptis à te tam præsentaneis decoctis, amuletis, catapotijs, alexipharmacis, reuiximus; ac vide, quàm bene de cunctorum sospitate meritus sis; nisi tu, nouus Assertor Orbis, Scioppi, Comes Illustrisime à Clarâ Valle, mortalibus denuò illuxisses, omnium salus erat penitùs conclamata, omnes nos obscuris inuoluti tenebris, sempiternis incendijs deuoti, æternùm morituri, vitam inconsolabilem viueremus. Vnum tamen est, quod maximè admiror, quum artem seruandi animas reliquorum omnium commentus sis, nullam adhuc seruandæ tuæ à te excogitatam. Infrunita, & præpostera caritas. Pergo. Vno postremùm verbo, Deus vis esse, Scioppi, maiusque hominibus Numen, instar nempe Simonis illius, *qui antè fuerat in Ciuitate magus, seducens gentem Samariæ, dicens se esse aliquem magnum.* Sed vbi is Samariam à pietate deducere conatus

 est,

a *Ibid pag.* 10. b *Act.* 8.

est, tu vniuersam Romanam Ecclesiam, Christianam Rempub. instaurare Vulcani, vel potius Lutheri pronepos, anniteris, hoc est multiplicem Hæresim in Catholicam Ecclesiam inuehere, vel Catholicam Ecclesiam ad Hæreticorum lupanaria transferre, ac prostituere studes. Vnde quanta tua superbia sit, quàm proiecta audacia, quàm perfrictæ frontis hypocrisis, satis perspectum est.

XXIII. Sed antequàm hinc abeo, operæ pretium existimo, an quid aliud consilij te ad istam tuam literarum *Pædiam* tam quæstuosam tuæ superbiæ, atque hypocrisis nundinationem coagmentandam impulerit, quærere. At nullâ quæstione opus, quum ingens abditumque mysterium Lauanda sagaciter admodum odoratus, ita in lucem extrahat. a *Gaspar Scioppius libellis notior, quàm Comitatu nobilior.* quum ob tæterrimas calumnias, Diuis, atque hominibus structas *humanæ, diuinæq. Maiestatis reus, caput legibus sacrum,* iam diu *fugitiuus, solius conscientiæ flagello actus, ne alicubi inter manus ad tribunal sistatur, circumferret,* post varios circuitus, atque errores metu trepidus Patauium tandem concessit. Auxerunt *hanc formidinem Laurentij Foreri Iesuitæ Germani plures Apologiæ, præcipuè Appendices vtriusque Maiestatis vindices, quæ iniurias lutulenti hominis, ore & calamo fusas, leni primùm ac leui detergunt manu: deinde verò maniam ipsam Scioppianam, varijs intectam personis, prorsus ad opprobrium denudant, atque ipsissimum Gasparem Scioppium in Orbis Scena spectandum producunt.* Ne igitur eâ quoque in vrbe *fugitiuarius rumor* illum *in medio foro proscriptum ostenderet*, quid fraudis, & sycophantiæ fabricatus est? Pædiam humanarum ac diuinarum literarum ibidem statim callidè *in vulgus misit, quasi testatus;*

NON

a *In Gramm. Pædic. pag. 1.*

NON *ego sum, quem Forerus Iesuita digito demonstrat, sed longè alius, qui scilicet ob virtutem & eruditionem meam iam dudum sum* NOTVS, ET EOIS, NOTVS ET HESPERIIS. *Neque huic Soli lucem eripiet vlla quantumuis pinguis nebula à Iesuitis offusa. Atque hic est scopus Scioppianæ Pædiæ.* Hæc Lauanda. Ex quibus magnum, Scioppi, tuæ superbiæ, atque hypocrisis auctarium compertum est.

XXIV. Verùm priùs, quàm tam manifestariæ vtriusque istius tuæ vitiositatis notas absoluo, lubet ex te, qui arrogantiam, hypocrisimque Iesuitis tam sæpe exprobras, sciscitari in præsentiâ, ecquis toto nostro ex Ordine, quem tu adeò despicis, de se ita magnificè, ac tu de tuis nugis, loquatur? ita se efferat? ita paratragœdiet? Si Religiosam suam familiam celebrant, iure; vt alij, quisque suam. At nemo de Societate Iesu, nemo se, vel sua, vt tu te, & tua, venditat. Fac verò etiam aliquem sibi quidpiam tribuere. At quis, rogo, tam plenis buccis, vt tu, suos honores, ingenium, virtutes, merita, opera, & miracula prædicat? Cedò mihi, non cohortes Iesuitarum, non manipulos, non perexiguum numerum, sed vnum dumtaxat, vnum tantùm, qui tuæ hypocrisis, & superbiæ imaginem aliquam adumbret, vel referat. Hic tua mendacia non prosunt, calumniæ tuæ pereunt omnes. Pari iure mecum decerta. Ego allatis in medium pugillaribus tecum dimicaui; tuismet libris ac stylis te confodi; tuis è Codicibus tanquam ex armamentario arma tuum in caput eduxi; testes tuis ex verbis, non aurâ dumtaxat iactatis, sed publico etiam typo exceptis aduersùs te excitaui. Redde iam vices, & mutuum fac, si audes. Iesuitam mihi vnum ita superbum, ita immodestum, ita arrogantem, ita fastuosum, hypocritam, ventosumque, vno verbo, tibi gemi-

num proprijs ex verbis ipsius depingito, vt ego te ad viuum expressi. Age. Societatis nostræ volumina omnia volue, reuolue, percurre, excute, perlustra. Si æqualia tuæ iactantiæ, atque hypocrisi, quid dico æqualia? si affinia tantùm, vel similia vestigia deprehenderis, per me omne tuæ hypocrisis, & superbiæ piaculum illico expiaueris. Interim quia tibi eruditorum regulo ignotum esse non potest, Alcibiadi splendidum ædium Platonis apparatum irridenti olim, seque Platonis fastum calcare glorianti, acutè à sollertissimo Philosopho extemplo fuisse repositum: *Calcas maiore fastu:* idem ego hìc tibi meritò occino. Tu Iesuitis superbiæ, atque hypocrisis crimina falsò allinis, hoc ipso criminationis nomine longè superbior, & multo maior hypocrita. Scilicet Iesuitæ, qui honestatum ac dignitatis cuiuscunque recusationem vouent, arrogantes sunt, hypocritæ sunt. Tu, Scioppi, qui tot affectas titulos, qui in tui gloriatione exaggerandâ totus es, qui cuncta superbiæ, atque hypocrisis argumenta præbes, demissi animi es, Christianæ humilitatis exemplar, speculum sine næuo Religiosæ simplicitatis.

XXV. At tempus, Scioppi, iam est, vt subductis tandem cunctis rationibus, tuæ Hæresis Verrucam, cuius gratiâ hæc à me sunt disputata, in apertum proferam. Superbiam omnium Hæresum matrem esse, iam suprà ex D. Augustino intellexisti, hypocrisim superbiæ primariam censeri sobolem, & Magnus Gregorius Pontifex palàm docet, & cæteri sancti Patres singulari suffragiorum conspiratione assentiuntur, & apud omnes sacros Doctores vulgatum est. Quum igitur præter alias tam multas tuæ hypocrisis, atque superbiæ tabulas & documenta, quæ antè iam expendi, hæc quoque Diplomatum, Literarum, Elogiorum, ac Testimoniorum crepitacula, tibias, sistra, fistulas,

las, & tympana concrepueris, satis iam tuæ Hæresis tubera extuberant.

## Cap. V.

## Verruca quinta Scioppianæ Hæresis, effrænis omnium Ordinum maledicentia.

I. Capitonibus, & refractarijs Iudæis solemne fuisse, vt à Christo Domino quà rationibus, quà exemplis, quà miraculis victi, domitique, veritati tamen minimè se dederent, sed ad perfidiam durati, veritatem ingerenti contumelias & maledicta regererent, èx diuinâ Euangelij historiâ testatum, Scioppi, est. Non audire ipsos Dei verba, *a* quia ex Deo non essent, verissimè Assertor Orbis monuerat. At illi cœlesti monitori pro verbis probra rependunt, Samaritanum & Cacodæmonis mancipium appellant. Nimirum quia *ratione superati sunt*, vt probè à Ruperto animaduersum, *b furiosè ad conuicia proruunt*, aut *quia conuicti sunt*, vt illic notat Glossa, *non esse filij Abraha, vel Dei, sed Diaboli; ingerunt conuicia: quia non poterant ipsi aliter resistere.* Hanc verò obtrectandi detrahendique libidinem quàm strenuè imitentur, atque æmulentur Hæretici, planiùs omnino autumo, quàm vt vllo teste, vel oratione indigeat. Eorum certè linguæ, & calami, non linguæ, neque calami, sed tela & sagittæ sunt, quæ omnium famam, atque existimationem feriunt, sauciant, perimunt. Meritò proinde à D. Hieronymo literis mandatum est, *c Sagittam per diem volitare per Hareticos in sanctarum intelligentiâ Scripturarum*, quod scilicet ipsa spicula,

X 5 flagi-

a *Ioan.* 8. b *In ea verba Io.* 8. Nónne benedicimus, &c. c *Lib.* 1. *aduersùs Pelagianos.*

flagitiosâ sacrorum verborum interpretatione, vel vsurâ, tanquam veneno illita, quò vulnus grauius infligant, sæpenumero eiaculantur. Quâ sanè in arenâ & tu quoque, Scioppi, vetus Lanista & Lanius, non facilè palmam tibi ab vllo conuiciatorum, quum omnes planè Christianæ Reipublicæ Ordines, sacros & profanos impudentissimæ obtrectationis stylo lancinaueris, eripi patieris. Quod ne per calumniam tibi impingere videar, partitè iam de singulis periculum, age, faciamus.

## §. I.

## *Scioppius omnium Religionum cœtus maligno dente ferit.*

II. Ordior primùm à Religiosis cohortibus Deo solemni ritu authoratis, quas Hipponacteis præconijs à te esse addictas, atque in infamiam populo positas, & indignissimè fero, Scioppi, & meritissimò criminor. Nam quàm grauiter Religiosis familijs, quæ mendicantes vocantur, dum in tuâ *Astrologia Ecclesiastica cap.20. pag.74. prædicandi prouinciam nemini rectiùs mandari, quàm Monachis Hospitalitatis, & Beneficentiæ lege obligatis* statuis, ignominiam inuris, à quibus, quanquam eximiâ doctrinâ, nec vulgari sanctimoniâ floreant, tamen quòd hospitalitatis officia non vsqueadeo præstent, vt Monachi, qui tibi offam, atq; offulas tam liberaliter non semel suppeditârunt, Concionatores sacros nonnisi ineptos, aut parum idoneos Ecclesię Christi subministrari non obscurè cauillaris? quàm iniuriosè Patres Franciscanos, velut delicatos perstringis, quos ibidem *cap. 6. pag. 22.* ais, *Si toto anno nihil aliud pij homines* ijs *præbeant, quàm nectar & ambrosiam, ea cum gratiarum actione sine vllo periculo sumere posse;*

&

& *cap 9. pag. 34. Nihil officio egredi, si cupedias & scitamenta comedant, quibus donantur?* quàm nefariè in tuâ *Anatomia, pag* 48. Patribus Capuccinis, quorum Religiosæ virtutes atque innocentes mores Orbi Christiano spectatissimi sunt, duo fœda imponis crimina, tum quòd Bibliothecam Collegij Paderbornensis à Duce Brunsuicensi Iesuitis per vim non ita pridem ereptam, sibique dono datam, rem scilicet alienam inuito domino, iniquè retinuerint; tum quod facinus graue ac scelus, quod inibi narras, contra caritatis & iustitiæ leges euulgârint: quorum vtrumque vt falsum, & ab exploratâ tam Religiosorum virorum integritate longè alienum; ita à te dumtaxat per summam fraudem atque impudentiam cum insigni eorum probro excogitatū est? Præ quo ludus profectò & iocus est, pleraque te in eorundem Patrum Capuccinorum simplicitatem garrire solitum, vt ex Epistolâ Benedictini Monachi, apud Forerum, in *Protei Appendice, pag.* 438. multoque magis ex tuo conuiciandi more perspectum est.

III. Parúmne verò, Scioppi, iniuriæ Sanctissimis Ordinibus prætereà tu conflas, quorum auitam & communem inter se pacem, dum ad certamen prouocas, & mutuas inter illos discordias seris, malignè turbas? parúmne Patribus tum Benedictinis, tum Franciscanis, quos exitiosis de paupertate dissidijs, quanquam pingui errore excitatis, vt suprà *part.2. cap.* 10. vidimus, mutuò non sine ingenti inuidiâ committis? parúmne S. Dominici, & D. Francisci asseclis, de quibus in tuâ *Astrologia, cap.10. pag* 34. intempestiuè omnino, atque extra crepidam scribis: *Habere cur sententiam mutent, quibus magno errore, rerumq; ante nos gestarum imperitiâ adhuc persuasum fuit, quo tempore S Dominicus, & S. Franciscus in Orbem terrarum missi fuerunt, omnem penè virtutem ac pietatem in Ec-*

*clesiâ fuisse extinctam?* parúmne tam varijs multisque alijs Religiosis cœtibus Monasteria, quæ olim in Benedictinorum potestate erant, deinde auctoritate Apostolicâ alteri addicta Ordini, hodiernâ etiam tempestate incolentibus, vt *part. 2. cap.* 4. ostendi, quos omnes inexpiabilis sacrilegij reos eâ de caussâ in tuâ Anatomiâ *pag.* 15. & 86. vt ibidem docui, esse pronuntias? parúmne cunctis trium prouinciarum Stiriæ, Carinthiæ & Carniolæ Monasterijs, quibus Parœciæ non paucæ subiectæ sunt, atque à Religiosis illorum Viris gubernantur, quos ferè omnes, dum in tuis *Arcanis Societatis*, *pag.* 164. refers, lustratione iussu Pauli V. Pont. Max. peractâ, *sex omnino Sacerdotes, qui non essent Concubinarij, in tribus illis prouincijs esse inuentos*, velut concubinarum mancipia Orbi vniuerso obtrudis?

IV. At quid inhonestius, vel execrabilius, Scioppi, sacris hominibus obiectari potest, quàm plerosque Catholicorum ob eorum corruptelas, ad Hæreticorum popinas, Ecclesiâ Romanâ desertâ, migrâsse, tum ipsosmet Antistites, qui exemplo cæteris prælucere debuissent, ventri dumtaxat & gulæ litauisse? Mentior ego flagitiosissimè, nisi tu hæc omnia dehonestamenta in tuo *Scorpiaco pag.* 10. ad D. Ioannem *Regularium Præpositum* S. Crucis Augustæ anno CIↃIↃCXII. exarâsti; Monachisque atque *Abbatibus* ingessisti, quos tam perditè se gessisse affirmas, vt *propter* eorum *Epicurismum morumq́ue dissolutionem parentes & aui* Hæreticorum in Germaniâ *discessionem à Romana Ecclesia* superiore seculo *fecerint*: pauloque pòst memoras, *alicubi disciplinæ Monasticæ instaurationem morumq́ue in priscam innocentiam ac sanctitatem reformationem ideo frustra tentatam fuisse, quòd Abbates, ac Præpositi leges quidem egregias probè figere, earumq́ue obseruantiam austeritate ac metu sancire didicissent,*

*dicissent, ipsos autem intereà cum domesticis aduenisq́ cuticulam molliter curare, maioremq́ fructuum Monasticorum partem gulæ, ventriq́ pollucere, nihil ad rem referre existiment.*

V. Sed num posteà ab illo anno CIↃIↃCXII. in gratiam, Scioppi, cum Monachis redijsti, ijsque maculâ, atque ignominiâ notandis temperâsti? Imò tuâ in *Anatomiâ, tabulâ* 13. *pag.* 19. (quamuis eos propagandos suscepisse videri cupis) tauri instar illos inuadis, atque ijs *fermentum quoddam ob Iesuiticam disciplinam inhærere* testificaris, *vt munditiem in supellectili ac re diuinâ, tum quandam gestuum ac sermonis concinnitatem consectentur, caritatis ac misericordiæ non æquè memores; sed in vectigalibus magnâ accessione & incremento amplificandis, & præsidijs fundisq́ continuandis curam omnem & cogitationem defigentes; vnde fieri necesse sit, vt alij eos velut Auaros contemnant, & oderint, omniaq́ eorum opera ludibrio habeant; alij eos propter nomen sanctitatis, quod habent, imitentur, eoq́ pacto Deus auaritiæ peccato per totum corpus pertinente, grauissimè offensus, & suæ parentans iniuriæ, super Germaniam effundat indignationem furoris sui, & forte bellum, & comburat eam in circuitu,* Isaiæ 24. Hæc & similia in alios à nostro Religiosos Ordines, ac viros quàm contumeliosè, à te Scioppi, dicantur, sapientum nullus ignorat.

VI. Verùm in nullos magis inueteratam tuam maledicendi licentiam, quàm in Iesuitas laxatis habenis immittis. Quatuor supra decem libellos famosos, & ampliùs, omni conuiciorum genere refertissimos in eos iam dudum luci commisisti. Ex his vnicam solamque tuam *Anatomiam*, vt cæteras Satyras tuas in præsens dissimulem, si vel primoribus labris degusto, quid non iniuriosum, quid non acerbum, quid non dedecórum, quid non asperum è singulis plagulis sese profert, atque

in faciem exit? Iesuitas ibidem *pag.* 21. clamas, *Bellorum Ciuilium esse incentores atque tubicines.* Rursum *pag* 41. tua vox est, Nostros *Superiores plerosque Pharisæis persimiles, introrsum turpes, pelle decorâ speciosos.* Insuper *pag.* 20. *Iesuitas* rumificas, *velle vtilitatis suæ causâ, in Pontifice dominandi libidinem accendere, eiq; suadere, vt potestate vtatur, quam non habet, & auctoritatem Apostolicam ad ea conferat, quæ potiùs destructionis sunt, quàm ædificationis, dando monasteria Cardinalibus, & Nepotibus in commendas, & annuis pensionibus illa onerando.* Quid præthereà? *pag.* 85. decernis, *Iesuitas Satellites esse AntiChristi sapientes carnalia, vel bestialia.* Quid aliud? *pag.* 41. *Si Romæ euoluantur Patris Generalis scrinia, ne vnum quidem in tota Societate virum bonum inuentum iri, saltem eorum, qui Româ absunt longiùs, nec Generali noti sunt.* Quid postremò? *pag.* 79. *Hodiernos Iesuitas à Iesu & Ignatij quum doctrina, tum exemplo desciuisse, vt siue Gentilium, siue Pharisæorum nomen multo meliore iure, quàm Christianorum, aut Iesuitarum, in eos conueniat.*

VII. Hæc atque alia opprobramenta tam in Societatem nostram, & Socios, quàm in cæteros Religiosos Ordines, ac Viros à te edita, quum à Forero nostro in *Antanatomia*, atque in *Proteo* elisa penitùs iam sint, securus omnis næui hîc recito, Scioppi, tuæ maledicentiæ in familias, hominesque Religiosos euomitæ documenta tantummodò conquirens, quæ quum esse luculentissima iam planum fecerim, vltra verbum non addo.

§. II.

## §. II.

## *Scioppiana maledicentia in Sacerdotes, & Clericos furit.*

I. Quàm illoto ore, venenatoque calamo in cunctas Religiosorum hominum stirpes, Scioppi, inclementer sæuieris, iam iam velut in imagine spectauimus. Nunc quo pacto externos Sacerdotes, & Clericos Religiosæ disciplinæ lege solutos, vnaque cum profanis ferme degentes tractâris, periclitemur.

II. Atqui iam ego periclitatus sum. Nam sex tantùm Sacerdotes in tribus Styriæ, Carinthiæ, & Carniolæ prouincijs, qui Concubinis obærati non fuerint, repertos esse, quorum pars maxima non è Monachorum Ordine vtique erat, te fabulantem paulò antè produxi. Sed atrox iniuria, quâ Sacerdotalis dignitas à te laceratur, non fabularis sanè, sed vera omnino est, vt constat. Nihil leniùs Clerici quoque à te, Scioppi, expectent. In tuâ *Anatomia, Tabula* 13. *pag.* 19. iam laudatâ, nónne cœno illos planè oblinis, quum palàm vociferaris, *fructum Societatis deprauatæ esse etiam Epicurismum Sadducæorum, siue Clericorum sæcularium, qui sic viuunt, vt nec Resurrectionem mortuorum, nec Angelum, aut Spiritum credere videantur?* quum in *Consultatione Fratris Iuniperi, pag.*66. *Clero* Germaniæ vniuerso horrendorum scelerum *Epicurismi* rursum, atque *Atheismi* fœdissimam labem imfamiamque adspergis? quum eodem loco vitam eiusdem *lutulento porco, quàm homine, digniorem* constituis? Et quisquam ampliùs de tuâ virulentâ Sacerdotibus, & Clericis obtrectandi malignitate ambigat? Sed quàm immanis, & plusquam flagitiosa tua ista criminatio est, tam profectò falsa, atq; impudens, nonnisi ab animo, aspidis,

&

& basilisci aconitis imbuto, hoc est, tuo, ad plurimorum integerrimorum, totiusque Ecclesiæ Catholicæ dehonestamentum, intorta.

## §. III.

### *Scioppij maledicentia sacros Præsules, Episcopos, &* Cardinales *exagitat.*

I. Verùm tuam, Scioppi, obtrectandi Religiosis viris, Sacerdotibus, & Clericis nequitiam, ac temeritatem haud satis procacem existimâsti, nisi eam quoque illustrissimorum Antistitum, atque Episcoporum infamiâ nobilitares.

II. Quis enim, cui pectus sapit, tibi intolerabilem, quam Apostolico muneri irrogas, iniuriam etiam atque etiam non succenseat, quum cernit te in *Anatomia, tabula* 13. *pag.* 19. *inter Societatis depravatæ fructus* numerare *Episcoporum inhabilitatem, & ineptiam ad munus suum*, atque ita indiscriminatim, cœcoque impetu in quoscunq; eorum etiam innoxios debacchari? quum in tuâ *Fratris Iuniperi Consultatione, pag.* 54. legit, ijsdem Episcopis supinum planè sui neglectum officij à te vitio verti, nec non *contaminatos*, vt qui *nec sciant, nec faciant, nec velint facere*, eosdem appellari? quum animaduertit idem abs te infrà *pag.* 74. ibidem repeti *omnes Germaniæ Episcopos esse contaminatos*, addiqúe propterea *Deum offensum, eam dedisse ad internecionem, & blasphemiam?*

III. Sed quò impudentiæ, quo vesaniæ tuâ in *Astrologia* non raperis? quid contumeliarum, quid opprobriorum in infulata capita illic non ingeris? Age, eructa, excrea. Meministíne, quæ tibi *cap.* 8. *pag.* 32. ibidem exciderint? *Incircumcisa sunt Episcoporum plerorumque aures, & audire non possunt.*

Recogno-

Recognoſce; tua ſunt verba. Quid paulò pòſt adieceris? Epiſcopi *ſe fructuum Eccleſiaſticorum Dominos eſſe credunt, nulláq; obiectâ religione, peccata populi comedunt, etiam quum vix tertiam muneris ſui partem implent.* Recognoſce; tuæ voces ſunt. Quid mox ibi ſubdideris? Epiſcopi *opum ſacrarum fures, & raptores, & patrimonia pauperum depeculantes.* Recognoſce; tui ructus ſunt: Quibus omnino congruenter anno CIↃ.ↃCXXXV. Nonis Iunij in Murenſi Benedictinorum *Monaſterio*, quum inauſpicatus hoſpes conuiuio ſuperueniſſes, *Illuſtriſſimos Archiepiſcopos, & Epiſcopos, inuerecundè furens, latrones, venatores, & ne mercenariorum quidem nomine dignos, vniuerſim, & nullo per Imperium excepto* (quemadmodum Benedictinus Monachus, qui menſæ tum quoque aſſedit, teſtisque auritus, & oculatus fuit, ad Rectorem noſtri Collegij Lucernenſis datâ Epiſtolâ, quæ apud Forerum a proſtat, ſcribit) *aſſeruiſti.*

IV. Adde nunc hiſce conuitijs, ſi quid potes. Mora nulla eſt, nec leue ignominiarum auctarium in promptu. Epiſcopos ferè cunctos in auaritiæ, fraudis, rapinæ, ſacrilegij, impietatis multiplex crimen vocas. Nam *cap 6.* eiuſdem *Aſtrologiæ, pag.* 23. & 24. in margine doces, *Epiſcopos oportere Paupertatem colere, ſed oneroſam; aliter eſſe Principes fatuos, & fraudulentos, & raptores, & ſacrilegos, & homicidas, & Atheos diuinam prouidentiam non credentes.* At enim è tuâ ſententiâ, Scioppi, vix vllus Epiſcoporum talem paupertatem colit. Quid igitur his facies? omnes propemodum in fatuorum, fraudulentorum, raptorum, ſacrilegorum, homicidarum, ac *Atheorum* gregem rediges? omnino. Sic quippe *cap.* 15. *pag* 55. apertè ſciſcis. *Hoc ferè peccato vitioſi Eccleſiæ Principes tenentur, vt aut auari ſint, quod eſt idola colere, aut Athei, ſeu impij, res humanas*

*Deo*

a *In Protei Appendice pag.* 433.

*Deo cura esse minimè credentes.* Nec minùs enucleatè eodem loco in margine: *Per Monachorum psalmodiam omnes Hæreticorum conatus fiunt irriti, nisi Episcoporum Auaritia, & Atheismus eis suffragaretur.* Quò etiam pertinet, quod illic pariter *cap. 8.* criminaris, *Episcopos Auaritia, & Mammonæ seruire, Deosq; alienos colere.* O ferreum tuum os, Scioppi! ô infamem calamum!

V. Quid iam dedécorum, quid macularum restat? Cunctos Episcopos, qui subiectos sibi populos Scioppiana Grammaticâ hoc est, tuâ deinceps vti, vetere penitùs proscriptâ, non cogunt, in tuo *de Scholarum ratione* libello *Consultat. 4. pag. 107.* pronuntias in culpâ esse quum temporis, tum pecuniarum iacturæ, quam ijdem populi in quinquennij victum expendentes faciunt, quos *frugibus diuino beneficio inuentis, adhuc in siluas amandant, & concussa quercu glandes legere, & porcorum conuiuas fieri* subigunt. At in porcorum haras tu non populos tantùm, sed Episcopos quoque; pro tuâ in eos summâ obseruantiâ, compellis. Suarius profectò tu non minùs fœdus, quàm falsus. Nam vnde, nisi ex haris fimetum illud, quod in tuam Relationem Vargianam *cap. 50. pag. 109.* traduxisti, eruere potuisti? *Dolendum,* ais, an fremis? *dolendum Episcopos legi ex medio porcorum.* Satin' hoc furiosè? Extemplo post, pari rabie, ac temulentiâ: *Iustißimam dolendi, ac populi sortem deplorandi caussam,* inquis, *habent, quum Episcopos ex suilibus, aut porcorum caulis, siue haris legi vident, qui nutriti in croceis, amplexantur stercora,* Thren. 4. Cuius tui dicti consequens, Scioppi, ineluctabile, vt vides, est, omnia *Canonicorum,* vt appellantur, Collegia, è quibus leguntur Episcopi, velut in Germaniâ, porcorum stabula, ipsosque Episcopos porcos, ac sues à te nuncupari. Quibus tam immanibus execrandisque iniurijs quo pacto splendidissimum Episcoporum

ſcoporum Ordinem tua maledicentia magis onerare queat, vt penſi tu non habes, ita ego vix diſpicio. Nam vt nonnemo ex his ſuo deſit muneri; *de omnibus tamen aut pleriſque tam horrida, tamq; infanda aſſeuerare*, vt ſapienter te vrget Forerus, a *extremæ profectò eſt improbitatis*.

VI. Iam quum Epiſcopos tam inuerecundâ linguâ, calamoque, Scioppi, dehoneſtaueris, malè ego *Cardinalibus* metuo, quos tuæ immunes excandeſcentiæ abituros, ægrè mihi perſuadeo. Vis modò explorem, quid reuerentiæ eorum tribueris? Euro ocyus pareo. Túne reuerentiæ officiũ cenſes, quòd tuâ in *Anatomia*, *pag.* 60. Purpuratos illos Patres, operæ ſecordiùs impenſæ, quaſi Collegio Germanico morum magiſtrum nonniſi hominem deterrimum præfecerint, petulanter, ac falsò prorſum accuſas? reuerentiæ, quòd in *Conſultatione Fratris Iuniperi, pag.* 35. & 36. proruptâ audaciâ affirmas, *Sacrilegium* eſſe, & Spiritui ſancto aduerſari, quoties Summus Pontifex *monaſterium* aliquod alicui ex *Cardinalibus in commendam* concedit? reuerentiæ, qnod ibidẽ clamas, id nihil aliud eſſe, *quàm res Deo ſacras dare lupis in prædam?* reuerentiæ, quod hinc neceſſariò efficis, quotquot ab initio *Cardinales* vixerunt, vel etiamnum ſuperant, qui aliquod eiuſmodi *Monaſterium* Pontificiâ auctoritate adepti ſunt, in prędonum, luporumq; numero eſſe ponendos? reuerentiæ, quod *Cardinalis* Bellarmini ſolidæ doctrinæ ſcita in tuis *Arcanis, Opuſculo* 3. velut paradoxa *impia, nefaria, ſcandaloſa, & peſtifera* execraris? reuerentiæ, quòd hæc eadem ſcita tam comperta, ac vera in tuâ *Statera, cap.* 6. *pag.* 67. *mendacia*, & *blaſphemias* mendaciſſimâ procacitate appellas? reuerentiæ, quod ibidem *cap.* 1. *pag.* 12. palàm fateris Auctorem *Myſteriorum Societatis Ieſu*, hoc eſt, teipſum, vt in *Vindicijs* meis *cap.* 5. oſtendi,

a *In Proteo, pag.* 379.

di, dare operam & conari *Franciscum Toletum, & Robertum Bellarminum ex Iesuitarum secta Cardinales in odium & contemptum apud omnes tam Catholicos, quàm Acatholicos pertrahere?* reuerentiæ denique, quòd *Cardinalem* Turrecrematam, è florentissimâ Dominicanorum familiâ virum doctissimum, in eâdem *Statera, cap. 7. pag. 73. impuram Cloacam*, quia Pontificis Maximi auctoritati iure optimo patrocinatus est, tu quouis luto impurior, & cœnosior, nominare, ac dedecorare non dubitas?

VII. Hæc & pleraque alia huius generis opprobramenta quàm impudicâ impudentiâ, Scioppi, in amplissimam Episcoporum, & *Cardinalium* dignitatem à te euomantur, quem, rogo fugit? quis non animaduertit? quis non stomachatur? Neque ego sanè tantam tuam effrænationem hîc inultam relinquerem, sed acri omnino, vt par est, censurâ compescerem, nisi eam Forerus noster tum in *Antanatomia*, tum in *Mantissa*, tum in *Proteo*, tum in *Appendice* probè iam pridem compressisset, & ego quoque meritas pœuas ab eâdem infrà commodiùs essem repetiturus; hoc loco tuæ dumtaxat libidinis faciendi contumelias Infulatis etiam, & Purpuratis Patribus explicandæ, insolandæque solicitus, quod iam executus abundè sum, ac proinde ad aliud tuæ procacitatis caput festino.

## §. IV.

### *Scioppius maledicentiâ ipsum quoque Pontificem Maximum lacerat.*

I. Verùm etsi tuam impudentiam, Scioppi, Episcopis, & *Cardinalibus* malignè lacerandis maximè illustrâsti, nunquam tamen omnes verecundiæ fines obtrectando tam inuerecundè transijsti, quàm

quum

quum ipſum quoque Sacrorum Antiſtitem Summum, totius Eccleſiæ Catholicæ caput aſpectabile, Chriſtique Domini Vicarium propudioſis conuicijs nequiſſimè es conſectatus. Noli tergiuerſari; teneris; erubeſce. Faxo iam temerè à te miſſæ voces tuum per iugulum manifeſtò redeant.

II. Nam quæro ex te; quàm nauiter os tuum, Scioppi, perfricuiſti, quum tuâ in *Relatione Vargianâ, cap.4.pag.14.* inſcientiæ notam Vrbano VIII. ſcientiſſimo Pontifici tam petulanter inuſſiſti? *Vrbanum Octauum Pontificem,* inquis, *Doctorem non dicam, quum Theologiæ ne diſcipulus quidem vnquam fuerit.* At vnde tu, Mome ter Maxime, id accepiſti? à tuâ iuratâ maledicentiâ. Scilicet Pontificum ille diſertiſſimus, quia in tuam infamandi diſciplinam tæterrimam, quam tu ſolam Theologiam nôſti, nunquam ſe dedit, diuinam illam ſcientiam non calluit. Nihil ineptius. Quàm inoperto prætereà capite non Vrbano tantùm, ſed cuicunque etiam Romano Præſidi in eodem *Relationis* libello *cap 38.pag.84.* illudis, dum eum in *Monaſteriorum* bonis diſpertiendis humana, ac diuina iura è genio Romanæ Curiæ ſus deque ferre, adeóque nonniſi nefariè eadem bona, cunctis legibus fruſtra reclamantibus, prodigorum Epiſcoporum auiditati addicere, lautorum *Cardinalium* amplitudini largiri, Aulæ Pontificalis ſeruitijs tributaria facere cauillaris? Num inficias ire potes, ita planè illic memoriæ à te iam dudum eſſe proditum? *Si Cæſar Pontificem Romanæ Curiæ ingenio vti, deq; Monaſterijs arbitratu ſuo ſtatuere permittat, vt nulla diuini humaniq; iuris religione, alia Cardinalibus in Commendam concedat, alia Epiſcoporum prodigorum, maleq; rem gerentium menſis applicet, alia penſiones annuas Aulæ Pontificiæ Vernu'is præſtare iubeat,* &c.? At quæ Sibylla hæc tibi portenta locuta eſt? iurata tua maledicentia. Num quia Chriſti

prorex

prorex in terrarum Orbe, Ecclesiasticis reditibus diribendis in diribitorem te non adhibet, neque audit, illico tot eum piaculis obnoxium tu clamas? nihil malignius. Quàm præmortuo insuper pudore Summos Pontifices generatim velut suarum tam perdita mancipia cupiditatum accusas, vt à ratione abduci se sinant, vt in transuersum acti, lubidini suæ dumtaxat obsequantur, vt honestatis consulta nihili pendant? At tuamet verba, quæ tibi fortè exciderunt, tibi iam impingi postulas. a Eccilla: *Pontifices velut homines, vix possunt, quin imperio, & dominatione gaudeant, eiusq; dulcedine facilè transuerso agantur, vt se pro Domino gerant, non pro seruo, id est, vt in actionibus suis appetitu potiùs agantur, quàm ratione, nec priùs considerent, quid liceat, quid deceat, quidúe expediat.* At quæ inauspicata cornix hæc tibi deliria in aurem garriuit? Iurata tua maledicentia. Num quia Pontifices suam administrandæ Ecclesiæ normam ad importunam tuarum vertiginum formulam non exigunt, extemplo eam peruersam vociferaris? nihil scelestius.

III. Neque tamen hîc desinit tuâ, Scioppi, maledicentia. Quàm ferrea enim tibi frons est, quum tuâ in *Consultatione Fratris Iuniperi pag.* 35. & 36. quoties Summus Antistes *Monasterium* aliquod alicui ex *Cardinalibus*, aut Episcopis *in commendam* concedit, toties sacrilegium esse, & Spiritui sancto aduersari, idque nihil aliud esse, *quàm res Deo sacras dare lupis in prædam*, quemadmodum paulò antè de Episcopis à te dehonestatis agens, tibi iam semel exprobraui, decernis? quàm durum os, quum honorificum Pontificis Maximi de S. Ignatij Societate dictum huiusmodi: *Digitus Dei est hic*: tu in tuâ *Statera, cap.* 4. *pag* 42. virulento

a *Ex tua* Anatomiâ, pag. 85. *vbi ita insanis.*

virulento isto sarcasmo eludis : *'An Pontifex chiromantiam exerceat, Iesuitis expendendum relinquo?* quàm illoti pedes, & verba, quum tuis in *Mysterijs, Aphorismo 9.* recitato Francisci Toleti placito, qui *lib. 5. Summa, cap* 19. D. Thomam, & cæteros Theologos secutus, docet concubitus pretium à meretricibus, etiamsi hoc communem meretricij pretij modum super sit, posse, quando vltro ijs donatur, iustè retineri; tu, ex fraudibus totus compactus, ludibriosam hanc appendicem, cuius apud Toletum nullum prorsus vestigium cernitur, de tuo appingis: *Si autem quæratur, quod sit iustum pretium meretricium, & vbi illud designetur, difficile est respondere: & necesse est, vt ea de re Romanus Pontifex consulatur?* Quod scomma vt fœdissimum est, atque eodem characteris genere additum, perinde ac si à Toleto ipso, qui nihil huiusmodi somniauit, exisset; ita merum, & impurissimum pus, ad Pontificis Maximi decus tantummodò dedecorandum, tuo ex ore calamoque depromptum.

IV. Sed neque dum tot probris ter geminæ tiaræ ingestis tua, Scioppi, maledicentia exaturata est. Perge. Dentes omnes Supremi Capitis sanguine cruenta. Quid irritate canis, quid molosse ferox, quid immitis vertage baubaris? Pontificem & *Cardinalium* præcipuos tanquam veritatis hostes elatè allatras, ac mordes, latratumque tuum, ac morsus in tuâ literarum *Pædia pag* 24. stylo ita exeris: *Testabitur ipse Pontifex, & præcipui Cardinalium nullum vnquam se verbum nec publicè, nec priuatim vel à Scioppio audiuisse, vel in libris eius legisse, quod auribus aut gratiæ ipsorum datum videri posset: fatebuntur autem eum non rarò sic se adhibuisse, vt culpâ suâ vsuuenire sibi sentiret illud Comici,* Veritas odium parit: *ipseq; sua facere posset hæc Apostoli verba:* Inimicus factus sum vobis, verum dicens. An quæro hominibus placere?

placere? si adhuc hominibus placerem Christi seruus non essem. *Galat.* 1. & 4. At quo pacto, Scioppi, Pontificem & Cardinalium præcipuos à te abalienatos intellexisti, aut expertus es? num quòd ab ijs Româ facessere iussus es? sed næ tu oppidò allucinaris, si discessum illum tuum ab Vrbe, veritatis prædicandæ studio acceptum refers. Non veritas à te enuntiata, sed linguæ & calami intemperantia, tua decumana mendacia, tui improbi mores, tua intolerabilis maledicentia excedere te Româ meritissimò coëgerunt.

V. Verùm adeóne tandem omnia pudoris, & reuerentiæ claustra refregisti, Scioppi, vt Romanos Pontifices non tantùm veritatis osores palàm criminareris, sed tanquam etiam piscatores & aucupes non animarum, sed pecuniarum; tum quamcunque hominis animam cuiuis vel tenuissimo quæsticulo posthabentes adunco naso, risúque Sardonio insolentissimè traduceres? omnino: Quò enim tuis in *Arcanis, pag.* 45. nisi huc, captatâ Pauli V. calumniandi occasione, tuæ obtrectationis spicula collineas, dum Pontifices Maximos vniuersè ita vulneras? *Adeò præstat acquirendarum pecuniarum, quàm animarum, studiosum & peritum esse, apud illos certè, qui quum animarum Christi sanguine redemptarum curam in se receperint, vel quid anima sit, nesciunt, vel non pluris animam hominis, quàm piscis faciunt, quod credo suum officium Piscatum quendam aliquando per strepitum inaudierint; quibus propterea gratior fuerit, qui animam Auri cum Paracelso, quàm animam Saxoniæ Electoris inuenisse se nuntiet.* Quæ profectò *calumnia*, vt sapienter Forerus in *Proteo, pag.* 84. *non ex humano ore, sed ex Inferorum spiraculis emissa est:* vnde tu eam, Scioppi, hausisti, vt mox in Christi Domini Vicarios procaciter euomeres, quod nequissimè præstitisti.

VI. Sed quid ego tuam Pontifici Maximo maledicendi nequitiam pluribus, hîc frustra cædo, quum eam iam suprà multò copiosiùs explicârim, ac penitùs iugulârim? Quam insigni enim ignominiæ labe adspergitur Summus Pontifex, quum Apostolica Sedes despicitur, conspuitur, labefactatur? tu illam, vt *par. 2. cap 3.* ostendi, flagitiosè despexisti, conspuisti, labefactasti. Quum Pontificalis auctoritas in bona Ecclesiastica atteritur, mutilatur, exploditur? tu illam, vt inibi *cap.* 4. planum feci, improbè attriuisti, mutilâsti, explosisti. quum totius Ecclesiæ calculi, honorem Viris Sanctis statuentes, erroris arguuntur? tu eos, vt ibidem *par. 2. cap.* 5 docui, erroris, nefariè arguisti. Quum Religiosus Ordo Pontificijs suffragijs approbatus exagitatur? tu eum, vt suprà *cap* 8. vici, inhumaniter exagitâsti. Quum libri à Sede Apostolicâ proscripti, iterum eduntur, ac defenduntur? tu eos, vt ibi *cap.* 14. demonstraui, edidisti rursum, ac defendisti. Quum Sancti Viri Pontificio decreto asserti cœlo, ludibrio habentur? tu illos, vt illic *cap.* 6. & 7. probaui, ludibrio impiè habuisti. Quum denique patrocinium Hæreticorum omnium, qui Vicarium Christi maximè detestantur, suscipitur? tu id, vt *cap.* 19. eeuici, impudentissimè suscepisti.

## §. V.

### *Maledicentia Scioppij profanos etiam Principes, Reges, Cæsares, Regiones ac Respublicas mordet.*

I. Hactenus, Scioppi, meâ oratione, si animum attendis, iam effeci, vt nullum sacrorum hominum Ordinem, non Religiosas familias, non Sacerdotes, non *Clericos*, non Episcopos, non *Cardinales*, non ipsos Summos Pontifices à tuâ obtre-

ſtandi temeritate, atque impudentiâ intactos euaſiſſe, cunctis Lectoribus ſatis modò perſuaſum ſit. Nunc equidem curioſitate ingenti titillor, an profanis ſaltem viris, qui in ſacros adeò ſæuijſti, peperceris. Scilicet. In hos quoque, profane Grammatice, in Dynaſtas præſertim, ac Principes, quàm contumelioſiſſimè declamâſti. Ne hiſcas: perijſti.

II. Quâ veteratoriâ quippe arte immanem, quam Summatibus viris conflas, iniuriam expunges, qui in tuis *Arcanis, pag.* 81. ais, *Principes, qui Ieſuitis vtuntur Confeſſarijs, religioni non habere, monaſteria vexare, ſpoliare, exactionibus grauare, ab illis decimas exigere ad belli impenſas?* leue iſtud. Qui mox inuidiam auges, *quòd credant*, nempe Principes *magnas opes eſſe cauſſas corruptæ monaſticæ diſciplinæ?* Hoc etiam diſſimulo. Qui continuò hinc colligis, *haud multo optabiliorem eſſe Monachorum ſub talibus Principibus conditionem, quàm ſub Principibus Proteſtantium*, hoc eſt, Hæreticorum? qui hæc omnia ſine vllâ probatione ad bonorum Principum laudem commaculandam fingis? Hoc verò non ferendum, ſed flagris coërcendum.

III. Quid porrò tibi erit animi, Scioppi, quum ijdem Catholici Principes linguæ tuæ amentiam, vt delicti gratiam etiam tibi faciant, fuſtuario minimùm luendam tibi, iure contendent? quæris, quid cauſſati? quòd ipſos furibus apertè adnumeraueris, illiſque eam Iſaiæ *cap.* 1. obiurgationem: *Principes tui infideles, focij furum*, alteramque Dauidis huic geminam. *Si videbas furem, currebas cum eo*, Pſal. 41. in tuâ *Anatomia, pag.* 102. flagitioſè aptaueris. Quo probro quid inhoneſtius? quid turpius? At enim, vt hunc declines ſcopulum, continuò ibi mones, nolle te *hoc eò accipi, quòd ipſe tales eos eſſe ſuſpiceris.* Imò hæc tua bella ludificatio eſt, verbis à reipsâ fruſtra diſſentiens; perinde ac ſi excuſſiſſimâ palmâ me depal-

mares, deinde solatij loco hæc mihi blandimenta dares: Macte virtute, ne trepida; nolo te offendere, quæ vtique iniuriam non leuarent; sed ipso ludibrio duplicarent.

IV. Sed num aliquanto lenius, aut suauius Excelsissimorum virorum auribus accidet, quod in eâdem *Anatomia* PseudoMarianæ subscribens, *pag* 44 rotundo ore canis: *In Principibus esse vanitatem, hypocrisim, auaritiam, siue sordes, & stuporem ingenij, atque imperitiam?* Egregium enimuero de primorum Capitum dignitate præconium! Fabulæ. Probrum omnino infame. An gratius, & iucundius, quod in *Fratris Iuniperi Relatione, cap.* 25. *pag* 88. pronuntias, eosdem Principes grandis doli, fraudis, atque impietatis *in negotio conscientiæ & salutis* reos esse, *maligneq; ac duplici corde ad Deum accedere?* Præclarum de tantis viris elogium. Iocor. Abominandum conuicium. An mollius, atque hilarius, quod in Codicillo *de ratione Scholarum, Consultat.* 2. *pag.* 63. vt suprà *cap.* 4. iam fusè commemoraui, ijsdem vitio vertis, fremisque, Aulas ipsorum Assentatoribus, Parasitis, Lenonibus, Perductoribus, stuprorum atque adulteriorum Interpretibus esse stipatas, eosdemque Principes adulterijs ac stupris oblectari, summamque humanæ felicitatis vnà cum Epicuro in re Venereâ collocare? Festiua, opinor, ac lepida acroamata. Nugæ. Famosa dicteria, ac peracerbæ Satyræ.

V. At tam graues iniurias, quibus tot innoxios Principes, Scioppi, oneras, longè ab ijs tuo munere propulsatas, vel à te redemptas, tum ipsos eximio etiam beneficio tibi deuinctos, quum tuas *Suppetias Logicas*, Politicæ disciplinæ delicias, perennes auri fodinas, abditas, ignoratasque regnandi artes Mediolani anno CIↃIↃC XXIII. recusas ijsdem condonâsti, forsan censebis. Túne verò hîc audes, Scioppi, tuas illas

*Suppetias Logicas* appellare? tu muneris, tu beneficij eâ strenâ apud Principes locati mentionem inijcere? Si maleficia beneficiorum nomen vicemque sibi vindicant, atque apud te instar habent, beneficijs sine dubio amplissimis cunctos Principes, fateor, obstrinxisti. Sed quæ sunt ista beneficia? quòd Macchiauelli damnatam Politicen tuis illis *Suppetijs Logicis* in ora Summatum virorum iterum, vt *par*. 2. *cap*. 13. 14. & 15. demonstraui, ingessisti? quòd improbissimi præstigiatoris fraudes, impietatem, nequitiam, scelerum omnium licentiam, vt ibidem exposui, ijsdem eodem libello propinâsti? quòd eosdem Principes ijsdem quoque *Suppetijs* maximoperè dedecorâsti? Quid enim? negas? an tu ad laudem Principum pertinere autumas, quòd intra ducentos annos paucissimi ex ijs, qui dolo, perfidiâ, apertâ vi grassati non sint, ac Principatum non maculârint, recenseri possint? quid ais? hócne tu ad prędicationet primorum Capitum refers? At quis non videt in summam eorum infamiam redundare? Quid tum posteà? inquis. Quid mea interest? quid tua? quid tum posteà? quòd tu tot hisce probris eosdem Principes in ijsdem tuis *Suppetijs Logicis* planissimè obruisti. Cuius enim, nisi tua, quæ illic leguntur, hæc verba sunt? *Plerosque Principatus, qui iam à ducentis circiter annis in Orbe Christiano fuerunt, certissimum est neque simpliciter, neque etiam pro locorum hominumq; conditione optimos fuisse; quoniam potestas Principum nimis soluta ac libera erat, nec satis legum vinculis cdstricta, ita vt Aristotele indice, tolerabiliores quædam Tyrannides existimari possint. Hos tamen constat, non tam iure, ac legibus, aut fidei obseruantia, quam partim vi apertâ, partim dolo, & fide violandâ conseruatos, & notabilibus incrementis auctos, atque in posteritatem propagatos fuisse, Deo propter occulta populorum peccata id permittente.* Et

poteriásne

poterásne conuiciatorum antesignane, ad laudem atque existimationem tot tantorumque Principum, qui ante proximos annos ducentos vixerunt, obterendam, istis contumelijs, atque ignominijs quicquam fœdius aut inquinatius elatrare?

VI. Neque verò, Scioppi, quum Principes ita turpas, & premis, Reges exceptos vis, quos nihilo meliores à te reputari, haud obscurè innuis. Nec Regibus tantùm obrectas, sed Cæsares quoque tuâ maledicentiâ aggrederis. Possem hîc in inuidiam non leuem vocare, quòd Carolo V. Imperatori strenuissimo octodecim errata grauissima ex modicâ Numinis fiduciâ, in tuo *Ecclesiastico, cap* 115 *pag.* 399. & 400. culpæ dedisti. At longè impudentior tua procacitas est, quòd impuratissimam linguam tuam ne Ferdinando quidem II. semper Augusto abstinuisti. Quum autem Ferdinandum II. nomino, eum ego designo, qui tantâ humanitate, quum etiam Cæsareo solio non dum potitus esset, te complexus est; qui tam multa beneficia in te contulit; qui tot officijs te prosecutus est; qui tam præclaris testimonijs te ornauit; qui primus, quum principio Hæresi nuntium à te remissum obtendisti, manum tibi errabundo porrexit, egenum, obscurum, desertumque suo patrocinio leuauit, luce donauit, stipe recreauit. Iam quid tu huic Cæsari adeò de te bene merito reponis? quid gratiæ persoluis? Eum Iesuitarum mancipium in honestissimorum virorum corona apud Benedictinos Monachos Maurensis Cœnobij anno CIↃ ↃCXXXV. Nonis Iunij, quemadmodum Religiosus ex eâdem familiâ vir, qui tuo ex ore tum id accepit, in Epistolâ apud Forerum *a* disertè testificatur, dictitâsti, ac agitâsti. An modica hæc labes Cæsareæ dignitatis, quæ assueta imperio, nullis



a *In Protei Appendice, pag.* 433.

nullis tenetur vinclis? Et tu mortalium ingratissime, & flagitiosissime, tam insigni notâ augustum illud caput notare non dubitâsti? O impudentiam! Nimirum, quia sapientissimum, ac integerrimum Imperatorem tuis sycophantijs mancipare non potuisti, quòd nemini Catholicorum, ne dum Iesuitarum probari fas erat; continuò mancipium eorundem Iesuitarum illum renuntiâsti, quæ tua est acutissima Dialectica, & lepidissima insania.

VI. At ego hanc tibi non inuitus indulserim; quippe quæ tametsi est improba, multo tamen adhuc improbiore vincitur. Quænam ista? rogas? Rogo ego te vicissim. Quâ tu fronte, Scioppi, eundem Ferdinandum Augustum morum planè innocentissimorum, quòd diuinis, humanisque legibus omnino neglectis, *Monasteria* ad alterius Ordinis Religiosos transtulerit, multiplicis sacrilegij postulare, eaque propter & pœnis grauissimis à Deo multatum affirmare ausus es? Quid? negásne? Repete sis illico, quæ in tuâ *Relatione Vargiana, cap. 49. pag.* 107. insubidis hisce verbis effutiuisti: *Eat nunc aliquis, & miretur, cur Cæsar iustißimi propositi Iesuitarum suorum impulsu mutati* (vt strenuè tu, quemadmodum & P. Forerus non semel, & P. Layman in libro *de caussâ Monasteriorum* patefaciunt, more tuo mentiris) *totq; Monasteriorum inuitis diuinis & humanis legibus, aliò translatorum, hoc nunc pretium ferat, vt domi suæ inimicos Reges, ac Principes summa imis miscere, ferro & flammâ grassari, omnia denique ex libidine videat, ac neque in seruis suis quidquam fidei inueniat.* Ita tu maxima, & plurima beneficia, quibus te Imperatorum Religiosissimus liberali manu adeò mactauit, dedecore, mendacio, iniuriâ, laniatu, perfidiâ, ingratissimæ vicis monstro remuneras.

VII. Verùm haud satis habuisti, Scioppi, tuæ linguæ intemperantiâ singulares tantùm insectari

personas,

personas, nisi integras quoque nationes scurriliter inuaderes. Effrænis tua maledicentia non alueo, non ripis paucorum, quorum famam obtrectando mergere studuisti, se ampliùs continet; in arua, in campos, in plagas, in æquora aperta latè patentium regionum sese eijcit, erumpit, exundat. Testis in primis amplissimum Galliarum regnum, quorum populos tanquam Ecclesiæ, & Sedis Apostolicæ, quam à te defensam iactas, perduelles atque hostes in tuâ literarum *Pædia, pag. 26*, generatim non minùs falsè, quàm iniuriosè ita proscribis: *Ecclesiæ, & Sedis Apostolicæ defensio contra Gallos, à quibus Ecclesiasticus* tuus *publicè crematus fuit.* Testes rursum ijdem Galli omnes, in quorum mores alterâ tuâ Consultatione *de Scholarum ratione, pag. 42* petulce ardelio, hoc pacto impetum facis; *De Gallica lingua quod sigillatim, & distinctè moneam, non habeo, quum animum, vt eam addiscerem, nunquam inducere potuerim. Nescio enim, quo modo semper fui suspicatus, eiusdem hominis esse, aliter loqui, quàm scribat* (vt Gallis scilicet, qui aliter pronuntiant, quàm scribunt, in more est) *& aliter sentire, quàm loquatur* (quod tu ijsdem Gallis non sine ingenti conuicio, parique calumniâ affingis) *in qua quidem suspicione non parum me confirmauit, quod ex magno eorum numero, qui in Gallijs fuerunt, & linguam illam egregiè didicisse visi sunt, neminem adhuc cognoui, qui melior, quàm illuc profectus fuerat, in Germaniam reuerterit. Plerosque omnes si minus ab honestate animiq; integritate, à Germanica quidem certè grauitate, & maturitate plurimum desciuisse, & animos regulis quibusdam sine Maximis Statui Romani Imperij infestißimis imbutos retulisse, multi boni atque intelligentes viri non minimo cum dolore compererunt. Itaque si quis me audiat, aut in tenera adhuc ætate liberos in Galliam mittet, quum & linguam faciliùs pronuntiare discunt, neque corruptelas illas imbibere poßunt,* &c.

VIII. Testis Hispania vniuersa, in Catholicâ Religione mordicus tuendâ nulli prouinciarum secunda, Christianæque Reipub. singulari prælucens exemplo, quam nihilominùs contaminatam asseuerare, atque infamare, infamis furcifer, execrabilisque Hæretice in tuâ *Vargiana Relatione, cap.* 38. *pag.* 124. hac ipsâ inuerecundâ oratione pensi non habuisti. *Quis ergo tam non agnoscat Hispaniam non minùs nunc pestifero Hæresis veneno, quàm Germaniam, esse imbutam, eiusq; conditionem hoc ipso multo miserabiliorem, quòd in Germania nulli sint Episcopi, nulli Antistites, aut magni Doctores, qui Sedis Apostolicæ, & Pontificis iudicium, censuram, & auctoritatem vsque eo contemnant Itaque pro certo haberi debet propediem aut omnem Hispaniam fore Hæreticam, & ab Ecclesiæ Romanæ communione separatam*, &c. Quam Hæresis calumniam, vel potiùs *Atheismi* eidem Hispaniæ eodem in libello *cap.* 18. *pag.* 48. impingis, vt hac compendiariâ ratione, dum Regnum illud Catholicæ professione fidei studioque florentissimum Hæresis, atque *Atheismi* infandis criminibus non minore mendacio, quàm flagitio arcessis, te omnium maximè Hæreticum, *Atheum*que prodas; vel certè, quia vtriusque sceleris contubernium diuiduum est, te de Hæretico in Atheum planè degenerâsse demonstres.

IX. Testis Serenissima Respublica Veneta, in quam complura probra à te manipulatim sæpius iacta fidem locupletem faciunt plerique integri viri, qui ea tuo ex ore haud semel exceperunt. Nec verbis contentus, quem Lapidem an. CIↃIↃCXXX. Ratisponæ in illis Cæsareis Comitijs, vt Eugenius Lauanda in Grammatico Pædico *pag.* 66. refert, non mouisti, quò ingens malum eidem Reipublicæ creares, *in quem finem te consilia minimè aspernanda suppeditaturum, quibus terra mariq; illa posset euerti*, liberaliter pollicitus es? Testis iterum Ve-

netus Senatus, ac nomen, quibus in tuo Auctorum Latinæ linguæ Syllabo, quem tuis Paradoxis literarijs addidisti, de M. Tullij Ciceronis Operibus loquens *pag.* 99 ita procaciter maledicis: *Eius Veneta editiones recentiores flammis aboleri debebant, cruces verò figi Typographis, vt documento sint alijs, ne tam improbo furto emptores argento emungere, & depeculari audeant. Senatui certè Veneto curæ esse oportebat, ne ista Typographorum fraudes tam deformem Veneto Nomini maculam imprimant.* Quæ nefaria Consilia in nobilissimæ illius Reipublicæ perniciem à te inita, tamque inhonorata excelsissimi Senatus sugillatio à te edita, num te, Scioppi, de eâdem Repub. adeò bene meritum probent, ostendantque, vt in Venetâ regione Patauij deinceps versari, & pro tuâ lubidine bacchari impune possis, idem prudentissimus Senatus pro singulari suâ sapientiâ decernet. Lauanda quidem paulò antè laudatus, non irritus vates, neque vanus hariolus, negat esse, *cur inclyta illa Respublica hanc viperam in sinu suo, hanc pestem in territorio suo vltra foueat; quia ab ipsa non stabit diutius, quàm quoad in rem suam ipse esse indicauerit.* Nihil verius.

X. Testes postremò Christiani Orbis præcipuæ Ciuitates, aliaque Oppida, vbicunque degunt Iesuitæ, non in vnâ dumtaxat regione, sed vbique gentium, non in Europâ tantùm, sed in Africâ quoque, in Asiâ, atque Americâ, quarum tu incolas omnes insaniam insanire maximam non minimo pudoris impendio, enormique tot populorum iniuriâ in tua *Stoica Philosophia, pag.* 12. memoras. Quid ita? quia Iesuitas receperunt, nec furcis expellunt. Quid ergo Romæ vrbium principi, quæ Iesuitas suo fouet sinu, & tam multa in Collegia domosque tributos cernit, Scioppi, facies? tuo calculo insanissima est. Quid Neapoli, quæ Iesuitis tot domicilia tam liberaliter condidit?

dit? te arbitro, insanissima est. Quid Messanæ, quæ Iesuitas tam benignè suscepit, totque beneficijs sibi demeretur? tuo suffragio insanissima est. Quid denique Mediolano, quid Genuæ, quid Lutetiæ Parisiorum, quid Antuerpiæ, quid Lugduno, quid Viennæ Austriæ, quid Monachio, quid alijs quàmplurimis Vrbibus, quæ Societati Iesu, ac Iesuitis tot Collegia extruxerunt, tot Gymnasia præbuerunt, tot ædes concesserunt, neque illos inde abigunt? te iudice, insanissimæ omnes sunt, ac ne quis de tuâ sententiâ ambigere queat; enucleatè pronuntias: a *Insanire iuuenes, qui argentum* Iesuitis *afferunt, atque his etiam deteriores esse si qui illos, quorum cura ad se pertinet, ijsdem commisit. Omnium postremò insanissimas esse illas Ciuitates, quæ illos recipiunt, nec furcis expellunt.* Quo insano tuo iudicio nulla, Scioppi, insanior insania; at suppar quoque, vt tot Vrbium contumelia, ita & tua impudentia.

a *Loc. cit.*

## § VI.

## *Maledicendi palma Scioppij propria.*

I. Iam quid amplius, quæso, tuæ malignitati, quò progredi adhuc poscit, Scioppi, restat, quum tua conuiciandi effrænatio fores atque ostia omnium Christianæ Reipublicæ Ordinum iam occentauerit, totque ac tam amplas Orbis regiones obtrectando, differendo, inclamando, mordendo, laniando peragrârit? Fallor. Est etiamnum aliquid, quo vno maledicendi palmam tibi omnium maximè succrescere, ac deberi, vt nulla quoque alia intemperantis linguæ documenta posteà dedisses, iam pridem persuasisti.

esti. Mirum dictu! quid istuc? narra. Quid hæres? addam ego operam. In procliui est.

II. Infamandi artem, opinor, non pronuper, aut nudius tertius, Scioppi, sed iam olim te professum, non exiguæ molis *Elenchus* tuus, quem *Hypobolimæum* inscripsisti, omnino vincit; in quo Iosephum Scaligerum tam spissâ contumeliarum grandine obruis, vt etiam vbi nullos Christianæ fidei errores, in quos desertor ille veræ Religionis perditè lapsus est, refellis, sed immania tantùm eius de nobilitate commenta difflas, nihilominùs atroci verborum carnificinâ eum dilaceres. Porrò quum iam omnia ferè dedecorum plaustra in illum exonerâsses; tamen quasi nullum hactenus conuicium ei fecisses, hæc tandem subijcis.

III. *Ego tibi, ne quid forte beneficio meo parciùs vtendum putes, meâ fide, hoc est, priscâ & bonâ, & (quod ambitione relegatâ dicere queo) compluribus principibus, ac proceribus spectatâ probatâq; recipio, ac polliceor, vbi hac maledicta* (nempe ea, quæ illic longo ordine recensuisti, pluresque plagulas ijs refersisti a) *è balistario omnia emiseris, alia me largiter suggesturum esse: idq; tanto prolixiùs, ac liberaliùs, quanto ea res minori negotio à me præstari potest. Magnam enim mihi, vt scias, Romanæ eloquentiæ penum superioribus annis ornaui, & instruxi; in qua etiam, vt ne quando à maledictorum penuria periculum esset, satis prouisum est.*

— τὰ πολλὰ δε
πάλαι πϱοκοψας, ὀ πόνȣ πολλȣ̃ γε δεῖ.

— Sed multa quum
Iam præparauerim, non labore magno opust.

*Itaque si puerum ei rei allegauero, vt ipse in promptuario meo (quod facillimum est) quærat, quæ ex Cicerone, Plauto,*



a *In Hypobolim. pag 360.*

*Plauto, Terentio, Arbitro, Liuio, Curtio, Cæsare, Nepo-tes, Lucretio, Fabio, Senecâ, & paucis alijs (idq; precario) magnâ cum accuratione, & quodam obseruandi artificio, atque vsu excepta illuc conieci, eademq; exscribat, & quo iussus fuerat, referat, iam copiam nouorum conuiciorum, cuius nos minimè pœniteat, paratam habituri sumus.* Hucusque tua dictio. Præclarè, lautè, dapsiliter.

IV. Ecquis iam, rogo, Scioppi, ex cunctis scurris, quis cauillatorum, quis sannionum in conuiciandi palæstrâ herbam tibi rediuiuo Momo lubens non porrigat? Nam quid eodem ipso tuo *Hypobolimæo*, vt cæteros tuos catulos pari felle atque aconito imbutos in præsens prætercam, mordacius? quid asperius? quid vehementius? Ecce. Maledictorum pœnum apud te extare locupletissimam tu ipse gloriaris? si cui maledicendi libido sit, & maledicendi materia desit, te largiter suggesturum spondes; tum maturè à te, ne quando periculum vllum à maledictorum penuriâ ingrueret, esse prouisum; promptuarium etiam conuiciorum, in quod omne contumeliarum genus conieceris, atque ex eo quicquid probrorum libeat, illico sine labore haurire fas sit, à te instructum; obloquendi denique, carpendi, vellicandique numeros omnes atque articulos tibi in numerato esse prædicas. Et audeat quisquam tibi de conuiciandi maledicendique prærogatiuâ litem intendere? Nec sanè promissis te ditiorem, quàm factis strenuè probâsti. Nam fidem, quam ibi oppignerâsti, cumulatissimè statim exoluisti; adeoque sexcentas insectandi formulas in eundem tuum *Hypobolimæum* plenâ manu coëgisti: ac primùm quidem *pag* 354. maledicta in indoctum rudem & imperitum; deinde *pag.* 356 in mores, mox *pag.* 357. in vitæ genera, demum *pag.* 359. in ignobilem effudisti, atque vnde accipienda ea sint, docuisti vnà, ac præstitisti.

V. Hîc

V. Hic enimuerò, Scioppi, calculos ego posco; vt quantus conuiciator, atque obtrectator sis, accuratè supputemus. Vide sis. Iosephum Scaligerum tu ipse linguæ & calami mordacissimi accusas, bipedumque audacissimum, petulantissimum, ac maledicentissimum esse ais, nec solùm voce tenus ais, sed validis etiam argumentis toto eo *Elencho* in ipsum scripto conuincis. Et tamen huiusmodi conuiciator, atque obtrectator, quanquam palmarius, tuus dumtaxat discipulus, & quidem nonnisi rudis est, quem tu propterea infinitis alijs maledicendi formulis erudiendum, ornandum, ditandumque suscepisti, affatimque erudiuisti, ornâsti, locupletâsti. Quare si ingeniosus ille pictor ad immensam Gigantis proceritatem exiguâ in tabulâ exprimendam, Satyros complures vnum tantummodò eiusdem digitum longâ decempedâ metientes acutissimè finxit, quo ego alio iam radio, aut lineâ, Scioppi, tuam possum delineare infinitam maledicentiam, quam hoc tuo tam insignito maledicendi magisterio, quod tibi ipsi asseris, eoque supra hominem maledicentissimum adeò excellis, vt quum idem ille Scaliger tam egregiæ disciplinæ lauream sibi dudum anteà decerpserit, in tuâ nihilominùs scholâ elementarius solùm, ac penè elinguis pusio sessitare adhuc necesse habeat? Quantus igitur cornu, Scioppi, emines, cui taurus Scaliger pila est?

VI. Quum posteà verò ab edito tuo illo *Hypobolimæo* anno CIↃIↃCVII. tuam maledicendi peritiam iam tot lustris prodigialiter auxeris, amplificaueris, propagaueris, quum in Religiosas familias incurreris, quum Monachos agitaueris, quum Sacerdotes perstrinxeris, quum Clericos consputaueris, quum Episcopos proculcaueris, quum Cardinales afflixeris, quum Pontifices Maximos ludos feceris, quum denique Reges, Imperatores,

 Prin-

Principes, Respublicas, & nationes dedecoraueris; quis modò maledicendi primas tibi iure non deferat: quis conuiciatorum non cedat, ac manum tollat? quis obtrectatorum fasces non submittat? Vicisti, Scioppi, vicisti linguæ calamique procacitate, quoscunque infamandi licentia infames fecit. Archilochus suis Iambis aculeum vllum præ tuis famosis libellis inesse negat, Hipponax suos scazontes innocentes iurat, Iuuenalis in suis Satyris Satyræ nihil offendit, Persius in suis Spiculis cuspidem nullam cernit, Theon rabiosam suam loquacitatem edentulam fatetur. Momus ipse de circulo se subducit, labascit, gradum refert, terga vertit, auito carpendi iure ac principatu excidit, tibique vtrumque vel inuitus concedit: atque adeò iam æmulorum securus, maledicentiæ tuæ triumphum meritissimò deportare potes. Sed quò? non in gloriæ Capitolium, ne fortè à recto deerres tramite, sed ignominiæ Cloacas. Huc pergis, huc properas, huc curris. Hîc tuâ linguâ, ore & calamo hospitium dignissimũ reperies.

## §. VII.

### *Scioppianæ maledicentiæ alexipharmacum.*

I. Ne quis tamen triumphalem istam coronam tibi inuideat, Scioppi, meque turpiter præuaricatum, qui intempestiuè eam tibi adornârim, rideat, vel etiam indignetur, ego sanè non mediocriter, nec de nihilo vereor. Nonnulli quippe conuicia cuiusque modi adeò trepidanter exaudiunt, aut legunt, vt periculosè admodum commemorari quoque, ne dum ingeri arbitrentur; ac propterea hanc tuæ maledicentiæ nomenclationem pariter, quanquam seuerè à me castigatam, in ius, ac reprehensionem faciè vocabunt, id vnum caussati,

istâ

istâ tot dehonestamentorum recensione magnorum virorum existimationem atteri semper nonnihil, quæ, dum opprobratur, aut opprobrata refertur, vtcunque etiam probra validè diluantur, si non vritur penitùs, infumata saltem, vel fuligine, turpata censetur; ac proinde operæ fuisse pretium hæc omnia æternis potiùs damnare tenebris, quàm denuò in lucem trahere.

II. Verùm quàm dictu ista procliuia sunt, atque ex leui momento obducuntur, Scioppi, tam mihi in expedito iam est, & tuo triumpho ( ne putes me parum bene de me merere) & meo consilio patrocinari. Nam qui ita sibi sapiunt, vt suam ipsorū sapientiam haustam diuinitus credi, suspicique velint; reliquos verò cunctos in alia omnia abeuntes desipere omnino iudicent, nondum mihi se solos esse sapientes probârunt, neque vt ipsis in præsentiâ auscultem, vllo modo persuadent. Qui enim verè sapit, vt cordatè catus Seneca, *a non respicit, quid homines turpe iudicent, aut miserum: non it quà populus, sed vt sidera contrarium mundo iter intendunt, ita hic aduersùs opinionem omniū* (nempe de vulgo, tametsi interdum etiam chlamydato) *vadit.*

III. Imò verò ad hanc famæ infamatæ aleam inani obiectam terriculo euerberandam nullo sapientum calculo mihi opus, neque omnium sententiæ obluctandum, sed potiùs velificandum. Quotusquisque enim hominum, qui humanitatis & rationis penitùs obliti non sunt, illico non animaduertat, Scioppi, ex istorum placitis complurima grauissimorum Scriptorum volumina, huiusmodi noxiæ cæteroqui immunia, & labis integra, fœdis astutum piaculis fore obnoxia? Age. Meticulosus iste prætextus, & trepidatio, quanquam inconsulta, oraculi tamen instar obtineat. Quid innumeris penè Auctoribꝰ maximè in Christianâ

a *Lib. quod in Sapientem, &c cap.* 14.

stianâ Repub. existimationis fiet? Tollantur statim de medio omnia ferè, quotquot aduersùs Hæreticos Apologetica hactenus prodierunt, in quibus non solùm, quæ ij contra Catholicam doctrinam in tuto positam vomunt; sed etiam quæ in mores plurimorum de Ecclesiæ Romanæ gremio (etsi horum nonnulli extra omnem iustæ censuræ ictum haud quaquam sint) iaculantur, pleraque & apertè recitantur, & solidè refutantur. Tollantur omnes Vitæ Sanctorum literis consignatæ, in quibus contumeliæ ab improbis in eos congestæ leguntur. Tollantur cuncti Annales Ecclesiastici, præsertim Baronij, qui vt maximorum virorum præclara facinora, ita & probra à flagitiosis in insontes iacta denarrant. Tollantur historiæ omnes, etiam profanæ, quæ crimina magnis Principibus quoque falsò imposita pari libertate patefaciunt. Tollatur etiam ipsummet sacrosanctum Euangelium, quod Christum Dominum ab impijs & Samaritanum, & comessatorem, & potatorem, & Cacodæmonis ludibrium contumeliosè appellatum, tum summâ diritate excruciatum, ac patibulatum testatur. Tollatur demum vtrumque Testamentum priscum, ac recens, in quo plures ignominiæ viris integerrimis perfidiosè inustæ, candidè in Sole exponuntur. Nam si nouos istos Catones, recoctosque Salomones audimus, ex huiusmodi narrationibus macula magnis, & sanctis viris, Sanctorumque Capiti, ac Redemptori Christo semel impressa, adhuc hæret non leuis, si non probos apud Catholicos, apud eos certè, qui Euangelium fabulis annumerant, vel, vtcunque etiam Christianum præferant nomen, & crepent, perinde tamen ac Æsopi commenta reapsè pendunt: atque adeò ex horum Saperdarum Senatusconsulto præstitisset, eiusmodi libros omnes supprimere, quàm foras dare. Quæ, vt vides, omnia

delirantis

delirantis vetulæ inſana ſomnia ſunt, nemini ſyncerè Catholicorum vllâ ratione probata. Quippe Illuſtrium Virorum gloria, vel fama ex lutulentis maledici oris vocibus memoriæ proditis nullâ dedecoris notâ, aut ſuſpicione aſpergitur, ſed illimis prorſus ac munda æuum fert, ac perennat.

IV. Haud ſecus, Scioppi, inſignium nomina virorum, quanquam fœdiſſimè à te, vt ſuprà monſtraui, proſciſſa, nihil tamen omnino detrimenti faciunt, nihil de priſtinæ dignitatis ſecundâ admurmuratione deperdunt. Quid enim ipſorum innocentiæ, atque ſplendori, perfrictæ frontis Grammatice, incommodare tu queas, qui nihil eorum, quæ in illis temerè ac malignè ſugillas, vel productis tabulis, vel libratis rationibus munis? qui maledicentiæ prærogatiuam, vt docui, *a* omnibus præripis, tibique vni vindicas? qui mentiendi artem, vt mox liquebit, *b* pudore nullo profiteris? qui in calumniandi palæſtrâ, vt confeſtim etiam lucebit, nemini concedis? qui verbis factisque tecum ipſe, vt infrà *c* conſtabit pariter, toties digladiaris, totiesque, quæ dicis, flagitioſè contradicendo expungis? qui præ aggeratis ſceleribus multiplici infamiâ, vt paulò pòſt *d* ex deſtinato vincam, iam dudum flagras? qui Hæreticæ luis tam multis Teſſeris, ac Verrucis Hæreticus tæterrimus, vt totus hic *Lydius Lapis* clamat, perſpicuè reuictus es? A tuáne igitur linguâ, calamoque tam fæcutino, Scioppi, vllum famæ, vel gloriæ infuſcandæ diſcrimen Pontificibus, Imperatoribus, *Cardinalibus*, Epiſcopis, Sacerdotibus, Religioſis, Regnis, & Prouincijs, cæteriſque honeſtiſſimis viris immineat? Scilicet.

V. Longè aliter profectò omnes, quicunque iudicio præſtant, philoſophantur, vnaque cum

Antiſthene

a *Infrà cap.6.* b *Ibid.* c *Cap.8.*
d *Cap 10.*

Antisthene, a qui cum intellexisset, se ab improbis laudari, vereri se dixit, ne quid imprudens fecerit: vt laudem à sceleratis tributam, certum probri argumentum; ita vituperationem ab ijsdem profectam, incorruptum laudis esse chirographum, meritò ratiocinantur. Quamobrem Ioannes Picus, ingeniorum ille phœnix, sapientiæque Princeps, Franciscum ex fratre filium hoc ipso perbeatum nomine, pulchrè celebrat. b *Felix es fili, quando non solùm id tibi tribuit Deus, vt bene viuas, sed vt bene viuens à malis tamen ob id maximè, quia bene viuis, interim malè audias. Æqua enim laus à laudatis laudari, & improbari ab improbis.* Quid quòd Clarissimi Viri, quo ab hominibus vehementiùs agitantur, eo impensiùs à te propugnantur, atque exornantur? c Moyses sanè, vbi Aaronis, atque Æthiopis strictos in se dentes acerbè expertus est, profusas, & miras à Numin laudes, vt ab Origene sollerter obseruatum cernimus, pleno excepit sinu. *Audistis*, inquit, d *quid sibi incidij obtrectatores, & male loqui, & damnationis acquirant. Audite nunc, & quantum beneficij conferant ijs, quibus obtrectant. Nunquam inuenimus tantas laudes Deum dixisse de Moyse famulo suo, quantas nunc dici videmus, quando ab hominibus ei derogatum est.*

VI. Adde præterea in re præsenti, tuos Codices maledicentiæ veneno prætinctos, ac pollutos per manus hominum passim volitare, neque tamen omnes à Sede Apostolicâ hactenus nominatim fuisse damnatos; ac proinde vt ij sine necessario antidoto grassantes, cum famæ tot tantorumque virorum fraude circumferuntur; ita præsentaneum hoc alexipharmacum eidem maledicentiæ admoueri nunc planè oportuisse.

VII. De-

a *Mant lib 7. Apophteg.* b *Epist. 1. ad eundem.*
c *Numer. 12.* d *Ibid.*

VII. Denique Catholicæ quoque Religionis interfuit sine dubio quàm maximè hanc tuæ virulentissimæ obtrectationis scenam, ad tuæ Hæresis speciem colorandam retegere, cunctisque spectandam hîc exhibere, vt mox longè adhuc contentiùs enitar, & distinctiùs exequar. Quæ quum ita se habeant, Scioppi, quicunque sanæ mentis est, cuncta ista putidorum vitiligatorum fulgura ex vitro vanissimi spectri dumtaxat micantia, vel hac tantùm religionis asserendæ gratiâ, nauci habenda, & contemnenda, facilè existimabit.

## §. VIII.

### *Scioppianæ maledicentiæ Epilogus.*

I. Quanta tua sit maledicentia, Scioppi, hactenus non tralatitiâ, reor, operâ, exploraui. Reliquum modò est, vt venam mihi tui non brachij, sed animi, vt quâ fide tandem, Catholicâ, an Hæreticâ imbutus sis, non leui brachio, vt innui, pertentem, ingenuè tu porrigas. Consiste. Pulsum iam attingo, totius hominis habitum contemplor, graueolentem oris halitum, infestamque naribus animam excipio. Ne plura, satis est. Responsum, ac iudicium expectas? Tam Hæresim, Scioppi, manifestò sapis, quàm hircus hircum; quod tu oraculum ex tripode omnino reputa. Nam etsi cæteræ Tesseræ, & Verrucæ minùs forent compertæ, hæc vtique compertissima. *Naturâ* quippe *Hæreticus etiam turbulentus* (vt probè Tertullianus Hermogeni dicam scribit a) *qui loquacitatem facundiam existimet; & impudentiam constantiam deputet: & maledicere singulis, officium bonæ conscientiæ iudicet.* Sapientissimè.

II. Num

a *Lib. aduersùs Hermog.*

II. Num iam, Scioppi, Hæretici nebulonis naturam cupis penitùs introſpicere? Hæc in eo ſita eſt, Tertulliano iudice, vt *maledicere ſingulis officium bonæ conſcientiæ* cenſeat. Quis porrò te, verſipellis Protee, vel naturâ turbulentior, vel ingenij effrænatione ſolutior, vel doctrinæ temeritate dementior, qui, quum inconſultâ loquacitate, quicquid tibi in buccam venit, effundis, tum maximè te diſertum, & facundum arbitraris; quum autem fines omnes pudoris migras; conſtantiæ laudem potiſſimùm mereri te autumas? Quis maledicendi artem tam indefeſſo conatu exercet, vt tu, qui, vt te ab Hæreticis tot annorum interuallo, quo inter Catholicos, lupus inter oues, tam diu verſaris, nihil degenerâſſe oſtendas, *maledicere ſingulis*, vt copiosâ diſſertatione iam vici, *officium bonæ conſcientiæ iudicas?*

III. Quis verò, niſi Hæreticus, Franciſcanos Patres toto anno ambroſiâ, & nectare ſine piaculo vitam poſſe traducere, Monachos caritatis & miſericordiæ non æquè memores, auaritiæ ſordibus inquinatos, fermento Phariſæorum infectos eſſe, mentiretur? Mentitus planiſſimè, Scioppi, es. Quis, niſi Hæreticus, eos omnes viros Religioſos, quicunque *Monaſteria*, quæ Benedictini Ordinis aliquando fuerint, olim poſſederunt, aut etiamnum poſſident, licèt Summi Pontificis auctoritate ea nacti ſint, ſacrilegos eſſe: plerorumque Monachorum *Epicuriſmo* plurimos è Catholicis ab Eccleſiâ Romanâ diſceſſionem feciſſe: *Abbates* alicubi, & Præpoſitos cuticulam molliter curare, maioremque fructuum *Monaſteriorum* partem gulæ ac ventri pollucere, aſſeueraret? Tu Scioppi, aſſeuerâſti. Quis, niſi Hæreticus, Ieſuitas hodiernos à Ieſu, & Ignatij quum doctrinâ, tum exemplo adeò deſciuiſſe, vt ſiue *Gentilium*, ſiue Phariſæorum nomen multo meliore iure, quàm Chri-

ſtiano-

ſtianorum, aut Ieſuitarum in eos conueniat, ſcriberet? Tu Scioppi, ſcripſiſti. Quis, Sacerdotes omnes tribus in Prouincijs Styriæ, Carinthiæ, & Carniolæ, præter ſex, *Concubinarios* inuentos fuiſſe; *Clericorumq; Secularium, qui ſic viuunt, vt nec Reſurrectionem, nec Angelum, aut Spiritum credere videantur, Epicuriſmum* vigere fabularentur, niſi Hæreticâ malignitate inſtigatus? Quis *Atheiſmi* labem iiſdem Clericis aſpergeret, vitamque illorum *lutulento porco, quàm homine digniorem* dictitaret, niſi Hæretico œſtro percitus? Quis Epiſcopos ad opus & munus ſuum inhabiles, atque ineptos, opum ſacrarum fures, raptores, patrimonia pauperum depeculantes, ac latrones eſſe: auaritiæ, & Mammonæ ſeruire, Deosque alienos colere, criminaretur, niſi Hæretico ſpiritu infatuatus? Tu, Scioppi, fabulatus es, dictitâſti, criminatus es.

IV. Quis, niſi in Hæreticorum ſtabulis educatus, vt tu, ſtomacho, atque ore impuriſſimo eructare auſus fuiſſet, Epiſcopos ſacrilegos, homicidas, atque *Atheos* eſſe, ex ſuilibus, aut porcorum caulis, ſiue haris lectos, in croceis nutritos, ſtercora amplexari? Quis *Cardinali* Bellarmino paradoxa impia, nefaria, *ſcandaloſa*, & peſtifera, niſi Hæretico furore amens, vt tu, affinxiſſet? Quis Curiam Romanam, Romanosque Pontifices nullam habere in diſpertiendis *Monaſteriorum* bonis diuini humaniúe iuris religionem, *Monaſteria, Cardinalibus*, ceu lupis dare in prædam; in actionibus potiùs appetitu, quàm ratione, duci, nec quid deceat, liceatque, conſiderare; niſi Hæreticis actus intemperijs, vt tu, fronte perfrictâ cauillatus eſſet? Quis poteſtatem Apoſtolicæ Sedis adeò ſcurriliter tam ſæpe irriſiſſet, imprudentes, ſtultosque omnes Chriſti Vicarios, quotquot Ieſuitarum Ordinem approbârunt, pronuntiâſſet; eoſdem, quòd quum animarum Chriſti Domini ſanguine redempta-

rum curam in se receperint, vel quid anima sit, nesciant, vel non pluris animam hominis, quàm piscis, faciant, nisi Hæretico tinctus liuore, vt tu, perstrinxisset? Quis denique, nisi Hæreticâ impudentiâ incitatus, Summum Pontificem de iusto meretricis pretio necessariò consulendum, nisi tu, calumniatus esset?

V. Ita nimirum, Scioppi, Hæreticorum vestigijs ad vnguem insistens, *maledicere singulis, officium bonæ conscientiæ iudicâsti*, atque hoc pacto tuæ Hæresis Verrucam monstrosè extuberantem, omnibus conspicuam, neminique occultam voluisti. Exploratum quippe apud Sapientes est, neque tibi, vt reor, incompertum, cunctos, qui Viris Ecclesiasticis obtrectant, in Hæresis suspicionem venire, vt eruditè, solideque Petrus de Auiles contra Ioannem Spinum *art. 3. num.* 319. vsque ad 336, ex communi Doctorum scito demonstrat. Neque verò est, cur hîc aliquis tui patronus excipiat, & pleraque acerrimè scripta non solùm ab Hæreticis, sed etiam à Catholicis, imò & à Catholicorum sanctissimis obijciat, si quidem, quàm magno hæc interuallo à tuis conuicijs & maledictis disterminentur, operosâ ac productâ disceptatione in meis *Vindicijs, cap.* 10. iam demonstraui.

## Cap. VI.

## Verruca sexta Scioppianæ Hæresis, propudiosa mendaciorum, & calumniarum textrina.

I. VT sunt ex technis fraudibusque conflati Hæretici, ita mentiendi, & calumniandi artem exercent impudentissimè; *à Diabolo* nimirum, qui calumniatorum antesignanus est, proseminati, à parente filij minimè degeneres, opera

opera illius conantur perficere. Et verò tum in Deum ipsum, tum in homines sua mendacia, & calumnias non minùs impiè, quàm contentè intorquent. In Deum quidem, dum *circumdant Hæretici Dominum in mendacio*, vt egregiè monet S. Hieronymus, *a imò in negatione: Quicquid enim loquuntur, negatio, imò mendacium est; & circumdant eum in dolo, siue in impietate domus Israël: dum vniuersa, quæ simulant, artifici sermone componunt, & impietatem loquuntur contra Dominum.* In homines autem, quia *istæ sunt machinæ Hæreticorum*, quemadmodũ idem D. Hieronymus compertè notat, *b vt conuicti de perfidia ad maledicta se conferant Sic Eustathius Antiochenus Episcopus filios dum nescit, inuenit. Sic Athanasius Alexandrinæ vrbis Pontifex tertiam Arsenij amputauit manum: du/us enim, qui mortuus priùs fingebatur, viuens posteà habere monstratus est.*

II. Nec æui nostri Hæretici, exempla vel potiùs monstra similis impudentiæ deesse patiuntur. Nam *sic etiam*, vt disertè scribit Forerus, *c Robertus Bellarminus mille sexcentas concubinas (quarum tamen nullam tetigit vnquam, aut vidit) dum Cardinalis esset, habuit, & plerasque earum cum plurimis liberis ferro, igni, veneno, aquis crudeliter interemit: Sic Iesuitæ Molshemienses, qui tamen adhuc hodie viuunt, ex theatro, quum personam Lutheri agerent, Cacodæmon spectante totâ Ciuium coronâ, ad Orcum rapuit; vti Famosus libellus anno CIƆIƆCXIV. Lauingæ editus mentitus est: sic multi alij maximi & sanctissimi viri horrenda & immania scelera perpetrârunt, de quibus tamen nullam vnquam cogitationem susceperunt*; adeò potens, adeò fœcundum, adeò sollers Hæreticorum ingenium est, quod isthæc omnia, & sexcenta alia commenta per adipata mendacia, & insanas calumnias compositè architectàtur.

III. Nunc

a *In cap 11 Oseæ, vers. 11.* b *Lib. 3 in Ruffinum.*
c *In Appendice Protei, pag. 463.*

III. Nunc interrogo te bonâ fide, Scioppi; si in hac nequitiæ palæstrâ palmam tibi sine controuersiâ deberi contendam, indignaberísne? si vltro ingeram, reijciésne? si mentiendi calumniandique licentiâ nullum sycophantam tibi parem esse pronuntiauero, fateberísne? At velis nolis, vincam id etiam ingratijs tuis. Nam primò quid non mendaciorum, quid non calumniarum in Deum ipsum vomuisti? Caue, abnuas; caue, hiscas. Alioqui rursum te per omnes tuæ multiplicis Hæresis Tesseras, quas hactenus protuli, circumducam, denuoque tibi, quot tuæ amentiæ tela in Diuos, ac Cœlites, in Christi Domini Ecclesiam, sacrasque Scripturas eiaculaueris, quæ & Deum quoque, vt liquet, dedecorant, patefaciam. Quid enim hæc omnia sunt, nisi flagitiosæ tuæ doctrinæ totidem planè mendacia, & candidæ veritatis atræ calumniæ? In homines verò quæ mendaciorum portenta, quæ calumniarum monstra non edidisti? Quàm luculenter meis in *Vindicijs, cap.* 14 §. 5 & 6. hæc ego intento digito commonstraui, in lucem traxi, recensui, simulque mactaui? Quid illa, quæ in Religiosorum virorum sacras familias, in Clericos, in Sacerdotes, in Episcopos, in *Cardinales*, in Pontifices Maximos, in Principes, in Reges, & Cæsares, vt paulò antè *a* docui, temerè admodum, ac nefariè elatrâsti, quàm infandis ex mendacijs & calumnijs nequissimè es fabricatus?

IV. Nihilominùs ne me hîc actum agere, tuæque mentiendi, & calumniandi prærogatiuæ iam dudum compertæ nihil lucri ex commemoratis hactenus, perspectisque tuarum strophatum documentis accedere conqueraris; age Scioppi, vtriusque istius tui flagitij auctarium non pœnitendum, sed tanto magis pudendum iam accipe: cum eo tamen, ne tibi, quod in *Vindicijs* meis loco laudato tempestiuè præfatus sum, excidat, non

*a* *Cap.* 5.

ignorare

ignorare me calumniæ mendacium ita semper esse agglutinatum, vt hoc illi necessariò, ac perpetuò hæreat, illa verò huic minimè, quum pleraque mendacia sint, quæ ab omni calumniâ penitùs vacant: quanquam tu mendacijs calumnias pariter pro tuâ procaci veritatis adulterandæ libidine agglomerare operosè studuisti, vt in pręsentiâ ostendam.

V. Quid enim rogo, fuit, quod te de mentis potestate adeò deturbauit, vt in tuâ *Astrologia Ecclesiastica, cap. 3. pag.* 10. Iesuitas vocares *geminos germanos eorum*, quos Paulus 2 *Corinth* 2. 4. & 11. *Pseudoapostolos, operarios subdolos, transfigurantes se in Apostolos Christi, seipsos commendantes, & occultantes dedecora sua, ambulantes in astutia, adulterantes, dolosè tractantes, & cauponantes verbum Dei; nec ex synceritate, sicut coram Deo, loquentes* appellat? incredibilis mentiendi, calumniandique cupiditas. Quid te impulit, vt ibidem mox adderes, eosdem Iesuitas velut *canes & malos operarios, inimicos Crucis Christi, quorum Deus venter est, qui terrena sapiunt, & quærunt, quæ sua sunt, non quæ sunt Iesu,* ex *cap.* 1. & 2. Epistolæ ad Philippenses esse cauendos? mentiendi, & calumniandi stata professio. Quid te solicitauit, vt eodem in libro *cap.* 4. *pag.* 15. Societatem Iesu nostrumque Ordinem, *Sodalitatem hominum Religiosorum, qui Pharisæorum more dicunt, & non faciunt,* nuncupares? mentiendi, calumniandique orexis inexplebilis. Quid, vt illic paulò pòst traderes, *à Clericis* Societutis *Monachorum paupertatem, & humilitatem, tanquam literas nescientium, & stolidorum derideri?* Quid, *vt cap.* 5. *pag.* 18. somniares, Iesuitas *paupertate vouendâ Ananiæ, & Sapphiræ exemplo defraudare, ac Spiritui sancto mentiri,* a *dupliciq; corde ad Deum accedere, cor plenum dolo & fallaciâ habentes?* b Quid, vt *cap.* 11. *pag.* 41.

Z

a *Act.* 5. b *Eccl.* 1.

*pag.* 41. fabulareris, eosdem Iesuitas *non modò non exsoluere, quod non rapuerunt, sed etiam ad maiorem Dei gloriam rapinas concupiscere?* a mentiendi & calumniandi effrænata temeritas.

VI. Non me fugit, à te eodem *cap.* 11. *pag.* 42. literis esse consignatum, Iesuitas *partim meritis suis extollendis, alienis deprimendis; partim peccatis diuitum & potentum, siue silentio alendis, siue excusatione, & venia prosequendis, & incendendis, partim Pharisæorum artificia imitando, homines auro & argento callidè emungere.* Sed quem testem istius criminationis profers? mendacium dumtaxat, & calumniam. Scio illic *cap* 12. *pag.* 45. à te Iesuitis rursum imponi, quòd *credant maius esse aurum, quàm templum; & maius, siue melius esse donum aureum, vel argenteum in altari, quàm ipsum altare.* Sed quo Auctore hæc monstra loqueris? mendacio tantùm, & calumniâ. Non me clam est, eosdem Iesuitas à te eodem libro *cap.* 19. *pag* 68. accusari, quòd *factis suis suspicionem moueant, se vouisse paupertatem, vt paupertatem effugerent; similiterq; vouisse obedientiam, vt non solùm multis puerorum, & epheborum gregibus, sed etiam principibus ac magnatibus imperarent* Sed quo ex tripode has intemperias eruis? è mendacio solùm, & calumniâ. Noui iisdem Iesuitis abs te inibi *cap.* 20. *pag.* 75. & 76. dicam impingi, quòd *Ordinem S. Benedicti velut inutilem suis Monasteriis velint euertere*; quòd *æmuli Benedictinorum sint, & Ordinem S. Benedicti cupiant extinctum.* Sed quo ex oraculo hæc malignitatis deliramenta promis? ex mendacio tantummodò, & calumniâ.

VII. Quid prætereà? Expostulas in tuis *Arcanis Societatis, pag* 115 *Iesuitas omnes Scholas, omnes Cathedras totius Orbis terrarum suis hominibus occupasse.* Quis tibi id in aurem garriuit? spiritus mentiendi

a *Psal.* 61.

mentiendi, & calumniandi. Narras in tuâ *Anatomia, Tabulâ* 11. Monachusque Benedictinus in suâ ad Forerum Epistolâ, quam is in sui *Protei Appendice, pag* 436. exhibet, à te repetitum testatur, *Summum Societatis meritum esse, quod in Concilio Tridentino reformationem impediuerit Cleri.* Quis vatum hoc tibi insusurrauit? tuus mentiendi, & calumniandi genius. Exprobras in eâdem *Anatomia, Tabulâ* 13. *Tyrannicum imperandi modum* in Societate nostrâ vigere. Quæ Sibylla id tibi aperuit? tuâ mentiendi, & calumniandi licentia. Fabulam hanc tuis in *Arcanis, pag.* 108. & 109. Pontificiâ Vrbani VIII. fibulâ subnectis, de quo cantilenam improbè ita componis: *Hic apertè fert Generalis Iesuitarum Imperium esse despoticum, siue herile, hoc est, Tyrannicum. Nemo enim nisi improbus Tyrannidem in homines ingenuos, ac bonis natos non sane peiùs odisse, atque execrari potest. Dum autem Tyrannidem in eo Imperio Pontifex agnoscit, eâdem operâ fatetur ei adesse illa, sine quibus Imperij forma subsistere non potest.* Sed quâ ex haruspicinâ hæc, aurium ludibria hausisti? ex tuâ mentiendi, calumniandique sentinâ.

VIII. Perge, & in *Mysterijs Societatis, pag.* 78. tironis personam induens, nostrum Ordinem, hac adspersâ cauillâ, traducito: *Satis iam tandem de hoc capite instructus sum, & nolo rogare vlteriùs, quare in nostræ Sanctæ Societatis Ordinationibus, siue Constitutionibus, pag* 308. *scriptum sit, ipsos* (nempe Iesuitas) *debere Tyrannos aggredi, siue inuadere.* At ego nihil te; nihil ista moror, quæ ex mendacijs dumtaxat, & calumnijs coagmentâsti. Perge, & in Arcanis, *pag* 125. memora à Iesuitis iactari, *Gregorij* XIII *Pontificis viuæ vocis oraculo sibi permissum esse, vt quoties Societatis salus & conseruatio id postulare videtur, Sacramenti Confeßionis secretum sine vllo piaculo Superioribus reuelare, illisq; etiam*

*aliena peccata, quamuis occultißima aperire poßint.* At quis tam pepo, tam fungus est, qui cuncta hæc non rideat, quæ ex ſolo tuorum mendaciorum, & calumniarum pollubro fudiſti? Perge denique, & in *Monaſterio* Murenſi, vt Monachus Benedictinus in Epiſtolâ iam laudatâ apud Forerum fidem facit, enuntia, nonniſi *duas Chriſti Societatę* à te *noſci, quarum alterutram Ieſuitis nolis inuidere; vnam in ſtabulo cum aſino, alteram in cruce cum latrone; nihil obſtare te, quin aut aſini patres eſſe velint, aut dici latrones.* At quis ex aſinis adeò obbruteſcit, quis ex latronibus ita efferatur, vt iſthæc omnia ex ſolâ tuâ mendaciorum, & calumniarum officinâ prodire non cernat, ac proinde ſola pedum ſupploſione obruenda non cenſeat?

IX. Quibus ſanè, alijsque mendacijs, & calumnijs tuis quàm plurimis à te, Scioppi, falsè factis, à te congeſtis, à te in tam multos libellos famoſos diſtributis, & publicatis, etſi perennem illum inexhauſtumque omnis veritatis fontem, æternum Numen indidem laceſſitum maximè, ac temeratum, pro eo, ac par eſt, doleo vehementer; tantùm tamen abeſt, vt mouear, vel perturber, vt gaudio potiùs ingenti planè triumphem. Cui enim Chriſti Domini effatum, quo ſuos diſcipulos, *quum* ijs *maledixerint homines, & perſecuti eos fuerint, & dixerint omne malum aduersùm illos mentientes propter ſe.* Matth. 5, beatos eſſe prædicat, ſolatio magno non ſit? Cui non inſigni leuationi, quod ibi mox Aſſertor Orbis addit: *Gaudete, & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in Cælis. Sic enim perſecuti ſunt Prophetas, qui fuerunt ante nos?* Cui non volupe ſummoperè, quòd calumnias non Prophetis tantùm, ſed ipſi quoque Prophetarum conditori, qui ſecula omnia præceſſit, ſtructas fuiſſe compertum eſt? quòd Iudæi, vt refert Ioannes 7. obganniunt; *Seducit turbas?* quòd falſi teſtes, vt tradit

Lucas

Lucas 23. mentiuntur: *Hunc inuenimus subuertentem gentem nostram, & prohibentem tributa dare Cæsari?* quòd peruersi homines, vt memorat Matthæus 11. sugillant: *Ecce homo vorax, & potator vini?* quòd impij, vt exponit Marcus 3. fremunt: *Beelzebub habet, & quia in principe Dæmoniorum eijcit Dæmonia?*

X. Cæterùm, Scioppi, non est Iesuitis nouum, Societatem nostram his & similibus, quæ modò perstrinxi, mendacijs, atque calumnijs à Catholicæ Religionis hostibus, atque à te potissimùm istorum Cliente, ac Patrono simul, non tam infamari, quàm nobilitari. Quin nos omnes, quotquot in mentem reuocamus, Apostolos *à conspectu Concilij, quoniam digni habiti sunt, pro nomine Iesu contumeliam pati*, lætabundos discessisse, vt in Actis 5. testificatur Lucas, cuncta à te in nos iacta probra eximij beneficij loco numeramus, vt pluribus ego in meis *Vindicijs cap.* 1. 2. *&* 9. edissertaui.

XI. Porrò quæ tu nobis scelera procaciter affinxisti, ego securus omnis noxæ, è venenato tui in nos odij poculo cuiuis Lectori tutò propinari hîc à me posse meritò existimaui, quòd istiusmodi criminum simulacra adeò falsa, & commentitia sint, rebusque à Societate nostrâ in publicâ luce gestis è regione prorsus ita aduersentur, vt apud quemcunque veritatis liberum vindicem fidem omnem, statim ac lecta, vel audita sunt, amittant: præsertim quum sine vllâ probatione, sine vllo argumentorum colore à tuo cerrito capite ficta, tuum mentiendi, calumniandique cacoëthes cuiuis non omnino inerti ac stupido ob oculos actutum ponant, vt in meis *Vindicijs* toto capite 14. planissimè demonstraui.

XII. Verùm si hoc etiam loco id animi gratiâ vno alteroúe documento experiri adlubescat; Scioppi, non inuitus hoc tibi quoque gratifica-

bor. Quæro ex te, Grammaticorum Signifer maxime, quum totius Orbis Cathedras à Iesuitis occupatas ais, ac indignaris; num multis tabulis ac testibus, quò tuum hoc apertum mendacium, euidensque calumnia reuincatur, opus est? Quàm de subito tu Iesuitas in Armeniam, in Parthiam, in Bithyniam, in Thraciam, in Macedoniam, in Cappadociam, in Pontum, in Scythiam, in Phrygiam, cæterasque in regiones tam multas, tam magnas, tam numerosas, in quas Societas nostra nec dum se penetrare potuit, nec scio, an nostrum quisquam aliquando eas attigerit, intulisti? quàm repentinò nostris hominibus in tam peregrinis prouincijs hospitia nactus es? quàm prodigialiter Collegia exstruxisti? Gymnasia literaria condidisti? Athenæa excitâsti? exedras inædificâsti? fundis & vectigalibus donâsti? agris fructuarijs, lautisque stipendijs munerâsti? At hæc ridicula mendacia tua sunt, insulsæque calumniæ. Nam tibi tam vastæ regiones, quia in ijs Iesuitæ minimè reperiuntur, Orbis partes non sunt? At rursum mentiris, & calumniaris quàm ineptissimè. Sed tu de cauillatione expostulas, ac de Orbe Christiano dumtaxat te locutum magnâ animi religione asseueras, ac penè iuras. Esto. At quàm multæ etiam in Catholicâ Repub. vrbes, ne dum oppidula, aut pagi, adhuc superant, in quibus Societas nostra nullum domicilium hodie habet? Sed quo illustrius tuum mendacium, & calumnia euaderet, necesse fuit, tot ac tam nobiles Ciuitates totidem extare vtriusque tuæ sycophantiæ testes omnino ineluctabiles. Vide, quò te Principatus Grammatici impotens ambitio, Scioppi, impulerit. Tam anxiè nimirum cruciabaris, ac verebaris, ne vllum gurgustiolum, in quo Pædagogum agere posses, aut pueros, quibus tuam Grammaticam operam haud gratis locares, tibi

reliquos Iesuitæ facerent, vt propterea omnes Mundi Scholas à nostri Ordinis præceptoribus iam vbique obsessas, enormi mendacio tuis in Arcanis numerandum tibi necessariò censueris.

XIII. At enim Cleri reformationem Iesuitæ in Concilio Tridentino impediuerunt. Itáne impediuerunt? omnino. Sed quibus tu Scioppi, fucum hunc facis? putásne hoc tuum mendacium Milesijs fabulis quicquam concedere? putas calumniam istam iam iam euerberatam, vel hilo esse plausibiliorem? Nihilominùs agnosce hîc facilitatem meam. Ego non modò his omnibus commentis, sed multo etiam fabulosioribus, dummodò vnde hæc tu hauseris, concinnè fabulari queas, meam protinus adiungam fidem. A quo enim mortalium tu accepisti, Iesuitas in Tridentinis Comitijs dilapsæ Ecclesiasticorum hominum disciplinæ reuocandæ, ac componendæ intercessisse? quem tui istius dicti auctorem nuncupas? nullum. Quem Historicum appellas? nullum. Quem bipedum, vel quadrupedum memoras? nullum prorsus. Quo pacto igitur, quæ centum propè ab hinc annis Tridenti gesta sunt, in tuam notitiam peruenerunt? Quem ignotæ huius rei notorem das? silent tabulæ, monumenta tacent, vestigia nulla, fibræ nullæ sunt. Num tu eo in Concilio stetisti? At quî tandem, quum tu annum septuagenum necdum expleueris, Conuentus autem ille amplissimus, antequàm hac lucis vsurâ tu fruereris, iam anno CIↃIↃLXIII. peractus, dimissus, ac penitùs dissolutus fuerit? Nihil refert, inquis. Nihil? An tu oculatus testis eidem Concilio multò antè, quàm natus esses, interfuisti? Minimè gentium. At sine portentoso huiusmodi miraculo tuum hoc mendacium, & calumnia, vtroque pede, vt liquet, perridiculè claudicat. Sed fac etiam præterito seculo te vi-

xisse, illudque Concilium tuis in oculis indictum atque habitum fuisse: scitor ex te, quinam Iesuitarum in eo comparuerunt? cedò, quinam? sub eam tempestatem, in quam nostri Ordinis exortus inciderat, & prima cunabula tum ferè adhuc tenebant, nonnisi paucissimi, vnus, alterque Iacobus Lainius, & Alphonsus Salmeron, illuc Pontificis Maximi iussu à S. Ignatio parente nostro, tum Petrus Canisius, & Claudius Iaius, nullusque prætereà, quod sciam, vt vulgati Annales fidem locupletem faciunt, destinati. Et quatuor hi viri præstantissimi, doctrinæ abundantiâ, Religionis cultu, disciplinæ seueritate, morum candore, cæterisque virtutum ornamentis spectatissimi, Censoriam in perditos Sacerdotes, & Clericos animaduersionem, quam summoperè expetebant, atque vrgebant, sufflaminârunt? ô temulentum mendacium! ô impudentem calumniam!

XIV. At nihilo saniùs insanis, Scioppi, quum statam Societatis nostræ gubernandæ rationem, quæ ab vno supremo Moderatore tota pendet, nobisque etiamnum in vsu est, tyrannidis insimulas. Nam effrænatam tuam istam vecordiam infamis mendacij, calumniæque damnat in primis ipsemet S. Ignatius, qui eam instituit: damnant tot Summi Pontifices, qui eandem toties confirmârunt; damnat vniuersa Ecclesia, cui eadem moderandi forma, vnum Christi Vicarium in terris agnoscens, vsitata est; damnant tam multa alia, quæ ad hanc veritatem suo in lumine collocandam eruditè congerunt, tum Bellarminus *lib.* 1. *de Romano Pontifice, cap.* 16. tum Forerus in *Grammatico Proteo, pag.* 7. tum plerique alij alibi; damnat denique Concilium Tridentinum, quod *Sess.* 25. *cap.* 16. *de Regularibus* eandem approbauit, pijque instituti nomine cohonestauit. Quid iam tu oggannire potes? an tyrannidem tibi sapit, quod

pium

pium eſt? At inſipiens tua iſta ſapientia mendacium, atque calumniam non tantùm ſapit, ſed omnino exhalat. Et nihilominùs ab Vrbano VIII. vituperatum noſtræ Societatis regimen, quod multi alij Pontifices, Patresque Tridentini Concilij laudârunt, fingere non erubeſcis? At quis, niſi Tragico Oreſte, vel Athamante dementior, hoc tuum mendacium auctum mendacio, calumniamque exaggeratam calumniâ accredat tibi?

XV. Vnde verò tu iniquam Tyrannorum aggreſſionem à noſtris Conſtitutionibus commendari, vt tuis in *Myſterijs* cauillaris, didiciſti? à tuâ mentiendi calumniandique improbitate. Quis enim vnquam ſciti huius, vel conſilij flagitioſiſſimi apicem vllum, ne dum ſyllabam, aut literulam noſtris in Conſtitutionibus, vel Regulis, aut alijs monumentis legit, vel offendit? nemo vnus. Soli tui oculi, Scioppi, quos inueteratum, & plus, quàm Vatinianum in Societatem noſtram odium iam pridem cæcauit, quod cupis, cernunt; quod cernis, peruertunt. Nequaquam, inquis, ſed Ieſuitæ Lectoribus per bellam ludificationem imponunt. Quum enim apud illos, vt in *Statera* meâ, *cap.* 8. *pag.* 98. nota vi, *Conſtitutiones diuerſi generis ſint*, aliæ vulgares, *ſecretiores* aliæ; hæ nonniſi *paucis innoteſcunt*, adeoque non mirum, ſi vulgo latent. At hoc quoque trabale mendacium tuum tam cuique perſpicuum eſt, quàm noſtras Conſtitutiones vnico prorſus volumine contineri, omnibusque ex noſtris, qui eas peruolutare cupiunt, præſto eſſe, exploratum.

XVI. Conſimilis pariter ſuccus atræ tuæ loliginis de ſecreto piacularis confeſſionis, ex Gregorij XIII. indulgentiâ reuelando totus è tuo duntaxat calamo, Scioppi, fluit. Nam quis Catholicorum tam bardus eſt, qui neſciat, ſacramenti illius arcanum adeò arcto Religionis ſigillo diui-

nitus, atque humanitus obsignari, vt Pontifici Maximo nihil penitùs iuris ad illud, vel minimâ labeculâ in eo cognitâ, ac proditâ, nec cuiuscunque etiam boni consequendi, aut mali vitandi gratiâ, labefactandum, relictum sit, moriq́ue potiùs quis debeat, quàm illud temerare? An ergo credibile, Scioppi, est, Gregorium XIII. sapientissimum, atque integerrimum Pontificem, hoc diuinum, humanumq́ue ius impio sacrilegio perrumpere voluisse? Imò verò certum, te, qui Romanos Pontifices despicatui habes, qui Sedem Apostolicam obteris, qui totam Ecclesiam quoque in Sanctorum consecratione allucinari posse, ais, vt in hoc *Lydio a* iam ostendi, hæc atque alia crimina Christi Domini Vicarijs per atrocem calumniam, & summum nefas imponere. Porrò viuæ vocis oraculum, quod Gregorius neque vnquam edidit, neque vnquam edere iure potuit, Iesuitarum nullus aliquando retulit, multò minùs vsurpauit, sed tu solus pro tuâ mentiendi, calumniandiq́ue libidine, sine vllâ rationis, aut fidei adhibitæ vmbrâ euulgâsti.

XVII. Haud secus procliue mihi, & cuiuis tuarum fraudium non ignaro, Scioppi, est, & reliquas quoque omnes, quæ restant, calumnias, & mendacia à te texta, quemadmodum iam in paucis his præstiti, retexere, atque in crucem agere, quum ijs cunctis nullum aliud fulcrum, præter insitam tuam nostræ Societatis maleuolentiam, subieceris. At pauca hæc documenta tuorum quum mendaciorum, tum calumniarum hîc à me data, cæterorum quoque specimen præbent, atque ad Hæresis Verrucam exenterandam abundè sufficiunt.

a *Part.2.*

CAP.

## CAP. VII.

## Verruca ſeptima Scioppianæ Hæreſis, ſupina ignorantia, atque inſcitia.

I. QVanquam Hæretici eruditionis doctrinæque nomine intolerantiſſimè ſeſe efferunt, vt nôſti, Scioppi; tamen quum veritatis Catholicæ lumen, obſtinatâ cæcitate capti, intueri renuant; pingui eos denſâque multorum errorum caligine obſideri, neceſſe eſt. Quid mirum? *Reliquerunt* perduelles ac refractarij, vt ſapienter notat D. Hieronymus, a *regnum Dauid, & Ieruſalem, id eſt, Chriſtum, & Eccleſiam: & ideò æternâ nocte cooperti ſunt, nec habent ſcientiam Dei, & repelluntur à Domino.* At quis tam immodicus ſuarum æſtimator literarum, quàm tu? quis de ſcientiæ diuite gazâ ſibi comparatâ ſublatiùs, inſolentiusque gloriatur, quàm tu? Satis anteà b huiuſmodi tuam venditationem atque oſtentationem ſpectauimus, nec ſine ſtomacho. Sed quamuis tam multa tibi ſcire videaris, vnum tamen profectò adhuc eſt, quod planè neſcis, quàm obeſæ inſcitiæ adipe tua omnis ſcientia differta ſit. Nam etſi fieri nonnunquam poteſt, vt Hæretici, qui in Chriſtianæ Religionis dogmatis acie oculorum deficiuntur, aliarum artium tamen bene periti ſint; nihilominùs tu pleroſque Hæreticorum, hac etiam prærogatiuâ, quòd in ſingulis abſurdè, pueriliterque multa allucinaris, omnino ſuperas, vt mox conſtabit.

a *In cap.4.Oſee, ad ea:* Nocte tacere feci, *&c.*
b *Part.3.cap.1.§.1.*

## §. I.

## *Scioppiana Grammatices imperitia.*

II. Si quâ in re, Scioppi, plebi te eximis, pauloque inter congerrones tuos, ac rabulas emines, nullus equidem dubito, quin Grammaticis in tricis regnare prorsus, ac triumphare tibi videaris. Hinc in tuâ *humanarum, & diuinarum literarum Pædia*, hoc est, in tuorum librorum Catalogo Grammaticas lucubrationes à te elucubratas tam operosè recenses. Hinc *pag.* 9. ibidem tam magnificè à te celebratur *Pædia Grammatica, seu Mystagogus Latinitatis: cuius vsus erit, vt qui nullum omnino verbum Latinum intelligit, vno anno quamcunque Ciceronis Epistolam Marte suo interpretari, omniumq; rationes certiùs & expeditiùs reddere queat, quàm alius vel triginta annis in linguæ Latinæ studio & exercitio versatus* Hinc *pag.* 13. in cœlum à te tollitur *Mercurius bilinguis, siue noua & compendiosa ratio Latinæ, aut Italicæ linguæ intra vertentem annum perdiscendæ: cuius generis parati iam sunt alij Mercurij ad intelligentiam linguarum Hebrææ, Græcæ, Hispanicæ, Gallicæ, Anglicæ, Germanicæ, Boëmicæ, & Sclauonicæ, siue Illyricæ.* Hinc *pag.* 14. mirè à te prædicatur *Grammatica Philosophica pro linguæ Latinæ Magistris & Tironibus, vt scilicet Tirones Magistri, Magistri autem Tirones fiant.* Hinc statim iactanter à te proscribitur *Minerua Sanctiana, siue Commentarius de Linguæ Latinæ caussis ipsi etiam Ciceroni, Varroni, Quinctiliano ignotis.* Hinc inibi verbis ampullantibus à te euulgantur *Paradoxa literaria, in quibus multa de literis nouè contra Ciceronis, Varronis, Quinctiliani, aliorumq; literatorum hominum tam veterum, quàm recentiorum sententiam disputantur.* Hinc actutum ductu vno, singularique paratu in aciem à te euocantur tum *Rudimenta Grammaticæ Philosophicæ,*

*sophica, in vsum Tironum*, tum *Auctarium Grammatica Philosophica, in quo etiam de Lexicorum Latinorum virtutibus, ac vitijs disseritur*, tum *Septem rationes, qua religionem seu scrupulum Episcopis injicere debent, ne veterem Grammaticam diutius in scholis tolerare, sed nouam in eam inducere velint* Quibus omnibus laboribus plusquàm Herculeis egregiè defunctus, in Grammaticorum omnium Numen iam pridem te esse dilapsum, facilè, opinor, censebis, & cunctis quoque quàm persuasissimum esse, si non iudicabis, certè quidem voles.

III. Nihilominùs quantum fuci, Scioppi, tam speciosis opulentæ tuæ literaturæ titulis Lectori facias, quamque impensè tuâ existimatione fal-laris, non tralatitiâ ego operâ, sed iustis omnino voluminibus, nempe *Dentiscalpio, Strigili*, & *Nouaculâ*, quæ luci, quàm primùm licebit, committam, palàm demonstro. At si hoc loco multiplicem tuam Grammatices inscitiam coner ex professo reuincere, cogar planè eosdem Codices hîc ita integros solidosque infarcire, sed ex superuacuo prorsus, atque otiosè. Quocirca satiùs, opinor, esse hos meos ad libros Lectorem in præsentiâ dimittere, tuæque imperitiæ Grammatices specimen dumtaxat eidem hîc carptim dare.

IV. Quæro igitur ex te, Scioppi, quum Grammaticam, disciplinarum ianuam iam olim nuncupatam non ignores; quid de eo, qui in ipsomet Grammaticæ limine turpiter offendit, sentiendum autumas? num bonum Grammaticum tu eum censeas? non credo, nec quisquam te adeò delirare putet. Quid porrò in Grammatices ipso vestibulo tam hæret, quàm vitiorum, quæ purum sermonem inquinant, diuisio, siue partitio? At tu hæc ipsa vitia quo pacto secas, ac distinguis? Redísne in memoriam, quid in tuâ *Rhetoricarum Exercitationum Dissertatione*, nec non in tuâ quoq;

*Politices Pædia* ferè initio pronuntiâris? *Sermonis vitia*, inquis, *quæ puritati aduersantur, sunt omnino quinque, Barbarismus, Solœcismus, Nouatio, peregrinitas, & Archaismus, siue obsoleti verbi vsus.* Sed næ tu ab ipsâ aberras ianuâ, Scioppi. Nam cui, rogo, plus fidei, tibíne nugonum Coryphæo, an Quinctiliano, qui, Martiale teste, *Vagæ moderator summus iuuentæ, & gloria Romanæ togæ* fuit, habendum est? Da manus, nec dedignare disertissimo dicendi magistro te posthaberi. At quot is in oratione virtutes exigit, quot? tres omnino, non ampliùs, vt emendata, vt dilucida, vt ornata sit. Sic enim *lib. 1. Instit. cap 9.* apertè decernit: Quot verò vitia numerat? totidem prorsus ijs aduersa virtutibus, orationem barbaram, obscuram, inornatam. Quem autem clam est, vnumquodque istorum piaculorum in plures alias species tribui? Certè quidem puro dilucidoque sermoni obscurus, non minùs, quàm limpidæ aquæ turbida, vt rectè noster VVangnereckius *a* tibi aurem vellit, aduersatur. At tuâ in diuisione vitiorum puræ orationis vbi obscuritas? nuspiam. Et mancam mutilamque eam non cernis? An parum verò pleraque alia orationis flagitia, *Cacophaton*, siue obscœnum dictum, *Tapinosis, Tautologia*, & pleraque alia istius modi ornatum ipsum dehonestant? Atqui nihil horum tua diuisio vel partitio in vitio ponit, vt vitiosam eam esse & lippis constet. Quid quod Archaismus, hoc est, constructio, vt deficiunt Grammatici, *quâ prisca vetustas potissimùm vsa fuit*, non vitio semper vertitur, sed in orationis figuras frequenter ascribitur? Vulgatum iam eiusdem Quinctiliani *lib. 1. cap. 6.* monitum est, *Verba à vetustate repetita non solùm magnos assertores habere, sed etiam orationi maiestatem aliquam afferre non sine delectatione, &*

*quia*

a *In Vindicijs Politicis lib. 1. cap. 2. § 4.*

*quia intermissa sunt, gratiam nouitati similem parare.* Quid quod vocum noua ipsa fabricatio, quum eximij Auctores complura verba subinde, aut necessitate adacti, aut aliâ ratione idoneâ permoti, nouârint; reprehendi perpetuò non potest? quid ergo hanc tu penitùs damnas? vt te damnatæ audaciæ, atque imperitiæ Grammaticum agnoscamus.

V. Nunc inscitiæ tuæ Grammaticæ foribus commodùm ita patefactis, quantam eam, quàm enormem, quàm adipatam, si huius in artis ipsa penetralia iam ingrediamur, nullo negotio reperiemus? At nolo hîc tam longam spissamque his de tuis mendis disputationem ordiri, istorum omnium pœnas *Dentiscalpio, Nouacula,* & *Strigili*, vt dixi, contentus à te non segniter repetijsse. Sat verò in præsens sit externa aliorum iudicia, qui tuos Grammaticos libros aut excusserunt ipsi, aut excussos ab alijs acceperunt, fideliter referre. Narro tibi. Hortensius Portius non de triuio Grammaticus Neapoli, quum in Academicorum Cœtu, vt Eugenius Lauanda a auritus testis tradit, multa mala tuo Capiti dixisset, post ingentem conuiciorum vim, quam ebullijt, *vtinam*, aiebat, *literator iste, literarum pestis adesset! ego ego semicinctium homini malè sarto deriperem*; ad quem nonnemo ex coronâ, quum te Grosippum ille appellâsset, falleris, inquit, non Grosippus, sed Scioppius istius Grammaticæ auctor est; tum ille magis obstrepens, *hunc ipsum Scorpium, seu Scoppium aio* (ita seu excandescentiâ, seu lubentiâ errabat in nomine) *hunc ego, sed motos* &c. adeò tibi tuæque Grammaticæ infensus erat.

VI. Quid verò Romæ? Pompeius Lætus honestus illic Ciuis nihilo tibi placatior. Indignatus propterea quàm maximè, vt ibidem Lauanda scribit, quod filium duodecennem à Iesuitarũ scholis

te

a *In Grammat. Padic pag.* 16. b *Ibid.*

te suasore atque impulsore abductum famoso cuidam Ludimagistro, qui intra semestre tempns ductu suo eum in Latio planè regnaturum, quem ijdem Iesuitæ primis elementis vix toto triennio imbuissent, confidenter spondebat, Grosippinis quisquilijs erudiendum, an perdendum? crediderit. Iam tertius seducti adolescentis agebatur annus, tantumque abfuit, vt peruersè institutus profecerit, vt præceptor quoque ipse Grosippo intelligendo mentem non modò torserit, sed etiam euerterit; adolescens verò, quod rectè didicerat, dediscens, nec spei compos, vix tandem forensi actuario dignus Amanuensis euaserit, cæteroqui ingenij non mediocris, & qui de literis Latinis non inter postremos bene mereri potuisset.

VII. At quid ego vnum alterumúe hominem, vel duas vrbes nomino, quum in reliquâ Italiâ etiam, vbi Iesuitarum scholæ nullæ sunt, pro Pascasio Grosippo initiando, hoc est, pro Gaspare Scioppio, seu pro tuâ Grammaticâ inaugurandâ, Lucæ præsertim, Pisis, Vrbini, alibique non parum, vt ex eodem Lauanda *a* compertum est, laboratum sit, nec tu inficiari possis? sed malâ omnino scæuâ. Vidit enim idem Lauanda libellos datos, vidit & eorum abolitionem, magistratu ipso ita iubente, ac ferè in hanc sententiam decernente: *Scruta esse, & literatoris famelici reiectanea.* Quin & Ludi moderatores pleriqne eandem tuam Grammaticam stylis confixêre, testati *exuuias esse infectas, quas Scioppius Transtyberinus obambulator ex arte veteramentariâ consuisset, ac pro nouis venditaret*: alij interesse Catholicæ Reipublicæ, huiusmodi nouitatum ardeliones vndique Ciuitatibus proscribi, exemplo Mathematicorum olim Vrbe pulsorum: esse quippe Grammaticos nouos genus superbissimum perinde, atque indoctum, in Hæresin

a *In Gramm. Tadic. pag* 16.

ſin omnem procliue, impudens, audax, inuerecundum: alij, huiuſmodi Grammaticæ inſolentiam veſtigijs inſtituti Iuliani Apoſtatæ prorſus inſiſtere, nihilque Iuliano ſimilius, quàm Scioppium in cunctis ſuis *Pædijs*, vt ouum planè ouo. Nec in Italiâ dumtaxat, ſed in Germaniâ quoque nonnullis Epiſcopis eandem tuam Grammaticam obtruſam vnà cum ſeptem tuis Rationibus, ac à pleriſque repudiatas, quòd nouam Grammaticam nouam Hęreſin, nouum Grammaticum nouum Hæreſiarcum ex ſeculari Germanis prouerbio exiſtimâſſent; vnum tamen alterumúe Epiſcopum Ludimagiſtris permiſiſſe, vt periculum facerent; hisque viſum eſſe, nec ſibi dediſcendum, nec pueros dedocendos, ni ſtabularij eſſe vellent, idem, quem ſæpius iam laudaui, Lauanda *a* commemorat, additque continuò Paſcaſianam Grammaticam, nempe tuam, in Boëmiâ quidem admiſſam, ſed Ioannis Huſſij, & Hieronymi Pragenſis appellatione obnuptam, ac decoratam, quorum alterum tu ore habituque; alterum ingenio ac ſtudio ad vnguem exprimas. Quo autem fructu, & prouentu, iam ex alijs exemplis facile eſt diſpicere, nimirum caſſo, irrito, nullo.

VIII. Hactenus, Scioppi, inſcitiæ Grammaticæ fanum omnino profanum extrinſecus dumtaxat, luſtraui, & circumiui. Quid ſi iam id introſpiciam, & quanquam pedes non inferam, adyta nihilominùs ipſius è longinquo ſaltem intuear, atque à limine ſalutem? quot tuæ ignorationis Grammaticæ portenta illico obuia erunt? quàm fœcunda & denſa tuorum ſeges errorum in falcem ſtatim incurret? quàm frequentes, quàm inſani tuarum in Grammaticorum Repub. ſeditionum tumultus repentinò ſe prodent? Quid obluctaris? quid ringeris? Nónne tuâ in Grammaticâ modos

*a* *Ibid.*

modos omnes Verborum de medio penitùs sustulisti? sed ingenti temeritate. Nónne modum *potentialem*, & *permissiuum*, vt vocant, perpetuo exilio damnâsti? sed infrunito prorsus ore. Nónne *Gerunda* vniuersa, seu *Gerundia* in crucem egisti? sed tu ipse propterea cruciarius insignis. Nónne & *Supina* cuncta peremisti? at supinâ valde incogitantiâ. Quid amplius? Cunctis *Adiectiuis* adimis genera. Quid imperitius? Cunctis Nominibus personas detrahis. Quid insubidius? Cuncta verba neutra explodis. Quid amentius? cuncta verba *Impersonalia* abrogas. Quid ineptius? Quid prætereà? Negas vllum *Genitiuum* ab aliquo *Adiectiuo* regi. Nihil absurdius. Negas *Datiuum* nominibus similitudinem, vtilitatem, facultatem aut contrà, sonantibus addictum. Nihil stolidius. Negas *Accusatiuum* nominibus dimensionem partemúe redolentibus acceptum referri. Nihil vesanius. Negas *Ablatiuum* à nominibus adiectiuis gradum comparationis, instrumentum, caussam, modum, aut similem circumstantiam præ se ferentibus imperari. Nihil stupidius. Perge. Verbum *Substantiuum Genitiuo* & *Ablatiuo* spolias. Flagitiosè. Actiuis Verbis duplicem *Accusatiuum* nunquam concedendum clamas. Inconsultè. *Accusatiuum* spatij, vel temporis, verbis inuides. Improbè. *Ablatiuum* cum præpositione A, vel Ab, rem agentem enuntiante in Verbi *Passiui* potestate esse inficiaris. Ineruditè. Num aliquid insuper tuæ procacitati restat? Immania tuæ inscientiæ, multijugisque allucinationis deliramenta. *Accusatiuum* cum verbis motum ad locum significantibus copulatum, à Supinis pendere negas. Negas *Genitiuum* vllum à *Participijs* in *Dus* exeuntibus manare. Negas vlla Nomina communis esse, aut omnis generis; cuncta Aduerbia *Genitiuis* suis, cæterisque casibus fraudas, *Substantiua* nomina

mina in *Adiectiua* vertis, pleraque in *Adiectiua* pariter transformas, aliaque ſexcenta id genus piacula paſſim frequentas, quæ ego omnia vel meo vno Dentiſcalpio penitùs iugulo, tua Paradoxa temulenta probo, tuam Mineruam inſulſam reuinco, tuum Myſtagogum Latinitatis faпaticum oſtendo, tuum Mercurium bilinguem meâ *Strigili* elinguo, cæteras tuas Sordes Grammaticas *Nouacula* meâ funditus erado. In quibus omnibus tuæ inſcitiæ Grammaticæ ſpecimen, quod hîc dare tantummodò conſilij mei eſt, ſatis, opinor, cernitur.

## §. II.

## *Scioppius Logices, Rhetorices, atque Eloquentiæ ignarus.*

I. Quàm inauſpicatis auibus Grammatices Lauream tibi aſſeruiſti, tam atro atque inominali die Logices, Rhetoricæque Præfecturam nunc tibi, Scioppi, vindicas. Quis vnquam, rogo, ſomniâſſet hæc te ſomnia aliquando ſomniaturum? & tamen à te ſomniata ſomnium non eſt, ac tu ipſe in tuorum Operum Catalogo memoriæ ita prodidiſti; *Pædia Logica, & Rhetorica: cuius vſus erit, vt vnius anni ſtudio Auditores ſatis inſtructi ſint ad bonorum Auctorum Lectionem & obſeruationem, & ad acroaſes, ſeu Lectiones publicas Interpretum Organi, & Rhetoricæ Ariſtotelis, ſimiliterq; Medicorum, Iuriſconſultorum, & Theologorum Practicorum.*

II. At infortunatus planè tubicen, victoriam ante bellum intempeſtiuè, ac temerè omnino canis. Nam quod ad priorem prærogatiuam attinet, *tam es Logicus,* Scioppi, vt catè Lauanda, a *quàm Sileni vector lyricen*, quod tua de pleriſque iudicandi, arguendique peritia oſtendit. Quàm oſcitan-

ter

a Pag. 29.

ſter enim, quàm anguſtè Dialectices peccata recenſes? In tuis Suppetijs Logicis, *Rationis*, inquis, *in vniuerſum quinque numerantur vitia, Obſcurum, Ambiguum, Falſum, Inconſequens, & Alienum.* O Amuſſitatam ex Logices formulâ partitionem! fallor. O fœdam tuæ imperitiæ Logicæ partitudinem? Hæccíne enim omnia Logices flagitia, nulla alia prætereà? nulla? at vbi Mutilum, ſeu Mancum, vt rectè te vrget Vangnereck, *a* quum in rei alicuius tractatione pars primaria aut magni momenti prætermittitur? Hoc ſanè vitium neque Obſcurum, neque Ambiguum, neque vllum aliud ex cæteris, quæ tu enumerâſti, quiſquam iure dixerit, ſed pleriſque horum eo grauius, quo magis præcipuum, atque ad rem cognoſcendam magis neceſſarium illud eſt, quod in mutilâ, ſeu mancâ eiuſmodi tractatione omittitur. Cur id igitur tuâ illâ in diuiſione es prætergreſſus? tua nimirum Dialectices inſcitia ita iuſſit.

III. At quum aliquid non ſuo, ſed alieno loco, non antè, vt par eſt, ſed præpoſterè diſſeritur, nulláne rationis labes, aut ſaltem papula eſt? imò & vlcus, nec leue, commodeq́ue vitium inordinatum appellari poteſt; *b* & tamen quinque illis à te paulò antè recenſitis minimè continetur, niſi Ordinis tanta ſit perturbatio, vt obſcuritatem quoque gignat: tum enim ad obſcurum ſimul pertinebit. Tu verò quod inordinatum eſt, Alienum ineptè nuncupas. Num enim res propria, quia ſuo non collocatur ordine, illico euadit aliena? Apage. Alienum quippe id dumtaxat propriè dicitur, quod aliò ſpectat, aut diuerſi generis eſt. Rurſum tu Alienum duplex in ijſdem tuis *Suppetÿs* agnoſcens, genere nempe, ac loco; tum vtrumque vnâ definitione generatim complectens, ais eſſe id, quod

a *Lib. I. Vindiciar. cap. 2. §. 3. & 5.*
b *Ex Wangnereckio loc. cit.*

quod *nec explicationi, nec probationi est accommodatum.* Quàm pueriliter? quàm ridiculè? An res quæcunque suam explicandi, aut probandi vim, quâ suo in genere, & loco potitur, in alieno statim amittit? nugæ. An aurum clam surreptum, in manu furis pretij nullius extemplo fit? fabulæ. Quid quod tu ipse falsæ tuæ definitionis immemor, tribus post versibus fateris continuò, *Alienum loco* esse *eiusdem quidem generis, & rem explicandi, aut probandi vim habere, tamen priùs, aut posteriùs, non præsenti loco afferri debere?* Ergo neque Alienum loco, propriè alienum est, neque hæc tua definitio Alieno, sed Falso, atque Inconsequenti, vt vocas, conuenit. Quis enim adeò hebes, vel amussus est, cui exploratum non sit, propositionis falsæ in explicando vim, vitiosæ autem argumentationis in probando potestatem nullam penitùs esse?

IV. Verùm tua isthæc diuisio non solùm, quia duo vitia Mutilum, atque Inordinatum turpiter præterit, sed etiam quia membra ipsa non rectè secernit, sed alterum altero contra leges aptæ diuisionis includit, monstrosè claudicat. Quid enim? An non Obscuro Ambiguum, Falso Inconsequens continetur? Quis ambigat? Nihilo igitur egregia tua diuisio concinnior, quàm hæc: *Viuentium genera sunt quinque: Planta, Arbor, Animal, Homo, Brutum:* quæ in Logicâ risum stomachumque vel tironum tardissimo haud dubiè moueat. Nam arbor species plantæ est, homo & brutum animalis; genus autem cum specie numerum non facere, sed illud hac comprehendi, istamque ei subiectam nemo Dialecticorum ignorat. Atqui similem quoque Obscuri, atque Ambigui rationem esse, vel ex Grammaticis, qui orationem ambiguam sub obscurâ, velut speciem sub genere collocant, perspectum est. An verò, quod Ambiguum est, quisquam Obscurum esse neget? quî autem? Profectò

fectò si clarum esset, ambiguum non esset. Ergo ambiguum claritate claret. Ergo obscurum quoque. Neque officit tua Obscuri, Ambiguique definitio, ac differentia, dum ita mones; *Obscuritas porrò caussa est, vt planè non intelligatur, Ambiguitas verò, vt aliter, atque oportet, intelligatur.* Vt enim ita sit, adhuc non tollitur, quin quod Ambiguum obscurum pariter sit, atque hoc ceu genus illo tanquam specie comprehendatur. Omne igitur Ambiguum obscurum est, quanquam non omne obscurum simul etiam ambiguum, adeoque hoc sub illo velut genere, non iuxta illud ponitur.

V. Tantundem pariter de Falso quoque, & Inconsequenti statuendum, Scioppi, est, quorum illud *in compositione, & diuisione, siue in enuntiatione*, hoc *in argumentatione spectari* pronuntias. At enim Veritas, aut Falsitas non in Enuntiatione dumtaxat, sed in argumentatione etiam, seu inconsequentiâ extat. Quippe vt enuntiatio, quæ, quod est, ait esse, aut quod non est, negat, vera est; ita & argumentatio, quæ efficit, aut colligit esse, vel non esse, quod ex antecedenti exprimitur, vera itidem est. Falso è contrario, quæ ex antecedente elicit, quod minimè ex eo sequitur. Quocirca & Consequentiam Legitimam damus, prauam explodimus. Ergo veritas, cui assentimur; & falsitas, à quâ dissentimus, hinc omnino emicant. Quin idipsum quoque vulgato Philosophorum, ac Theologorum effato, quo veritas, conuenientia rei atque intelligentiæ; falsitas verò vtriusque discordia dicitur, apertè vincitur. Quemadmodum autem enuntiatio, partis subiectæ ac attributæ connexui congruens, vera est; dissonans, falsa; sic argumentatio quadrans antecedentis, & consequentis vinculo, vera itidem; repugnans, aut discrepans, falsa. Tam argumentatio igitur, quàm Enuntiatio veritatem, & fal-

sitatem

sitatem promiscuè participant; & tam verum, quàm falsum, ceu genera duæ species inferiores, enuntiatio scilicet, & argumentatio respiciunt, quam vtramque generatim tum complectimur, quum verum falsumque non in simplici notione esse, sed in compositione, & diuisione asseueramus. Quæ est perspicua Aristotelis *lib 3. de Anima, cap. 6* & 7. mens, vbi docet, verum, & falsum esse in *compositione quadam cognitionum.* Atqui hæc compositio non solùm in enunciatione, sed in argumentatione quoque locum habet. Vt enim illa ex subiectæ, attributæque partis conceptu coagmentatur, ita hæc & antecedentis, & consequentis notitiâ conflatur. Vnde dilucet planissimè, quàm inscienter compositionem, & diuisionem, iu quâ verum, & falsum existit, soli enuntiationi addixeris. Quare tua vitiorum rationis diuisio, & superuacaneis redundat membris, & necessarijs destituitur, tuæ ignorantiæ Logicæ certum ac nobile documentum.

VI. Linquamus modò vitiorum Logices diuisionem, Scioppi, eiusdemque Logices, seu Rationis instrumenta exploremus. Quot tu hæc, & quæ esse existimas? Duo, inquis in eâdem tuâ *Politices Pædiâ*, seu *Logicis Suppetijs*. Quænam ista? *Inuentionem, & Dispositionem.* Itáne? admodum. At hoc tuæ inscitiæ Logicæ auctarium sanè palmare est, sed eo magis pudendum, quo tuismet verbis mox teipsum ibidem induis, dum articulatè decernis *Artis instrumenta* ea esse, *quorum adiumenta, sine ope præstat opifex, quæ sui sunt officij:* dum ipsum artis officium illic denuntias, *esse opus extremum, quod ab artifice præstari potest*, quodque si præstat, non habet vltra, quod agat; alioqui extremum non esset; dum Logicæ officium eâdem in *Pædia* initio esse

statuis,

statuis, *dirigere, & rectificare mentis actiones, siue operationes*: inter quas *Inuentionem* quoque, & *Dispositionem* à te numerari, ex vtriusque definitione, quam eodem loco affers, compertum est. *Inuentio* enim, te iudice, *est ratio excogitandi argumenti ad quæstionem tractandam*: *Dispositio verò est apta inuentorum collocatio*. At quæ verba, quæ sententiæ tibi, Scioppi, exciderunt? Non animaduertis hæc totidem esse laqueos, quibus teipsum illaqueas? Cedò. Quæ per artem diriguntur, & rectificantur (tuas voces ipsissimas, ne dolum vllum hîc à me dolari suspiceris, de industriâ vsurpo) súntne eiusdem artis instrumenta? Nullo modo. Nam quæ diriguntur, & rectificantur in Logicâ, sunt mentis actiones, seu operationes, vt tu ipse sancis. At hæ eædem nullo pacto eiusdem Logices instrumenta, quorum nimirum ope artifex Logicus dirigit, & rectificat operationes, vt tu quoque tradis, esse queunt. Id enim quod dirigitur, & rectificatur ab instrumento, cuius ope ab artifice dirigitur, & rectificatur, necessariò distinctum est, vt euidenter constat. Ergo Logices instrumenta ab operationibus mentis, quæ diriguntur, & rectificantur à Logico, secernuntur. Quis porrò nescit, mentis operationes, quales inuentio quoque, & dispositio sunt, à Logicâ ex genuino, ac proprio officio, per sua præcepta, quæ eiusdem artis instrumenta sunt, dirigi, & rectificari? Ergo Inuentio, & Dispositio non sunt Logicæ instrumenta, sed ad eiusdem materiam, & finem pertinent. Ergo tu rudis, & agrestis es Logicus, qui in alia omnia discedens, Logices instrumenta Inuentionem, & Dispositionem affirmas.

VII. Haudquaquam, inquis, sed tu diuinator, & coniector pessimus, qui mentem meam minimè assecutus, atque aliorsum trahens, hęc monstra loqueris. Nam ego reapse Inuentionis, & Disposi-

tionis nominibus nihil aliud, quàm ipſa inueniendi, & diſponendi præcepta, quæ Logices eſſe Inſtrumenta extra controuerſiam eſt, deſignaui. Ingenioſè. Quis neget? At neque dum, Scioppi, è pedicis euadis. Nam vbi hinc exis, aliunde adhuc manifeſtò teneris. Quippe (vt omittam, tuum hunc loquendi modum valde eſſe inſolentem) inſtrumenta Logices ab ipſis eiuſdem Logices præceptis, quorum adiumento ipſa operationes mentis dirigit, & rectificat, atque ita officium ſuum præſtat, quod inſtrumenti cuiuſque artis proprium eſſe tu ipſe ſcribis, diuerſa non ſunt: ac proinde perperam omnino quatuor res in Logicâ, tanquam inter ſe diſtinctas, *Finem, Materiam*, ſeu Subiectum, vel Obiectum, *Officium*, & *Inſtrumenta* tuarum *Suppetiarum Logicarum* principio numeras: quandoquidem inſtrumenta, ſeu præcepta in Logicâ ab eiuſdem Logices officio minimè diſcrepant, ſed in id prorſus coaleſcunt. Nam officium Logicæ tu ipſe ais eſſe: *Dirigere, & rectificare mentis actiones*. At quid, quæſo, præcepta agunt, præſtantque, niſi quod eaſdem actiones dirigunt, & rectificant? Ergo tua inſcitia Logica, & hîc etiam in confeſſo eſt.

VIII. Aggrederis deinde partitionem Diſpoſitionis, quam in *Enuntiationem*, in *Argumentationem*, & *Methodum* diuidis. Sed heus tu, an ſatis vigilas, qui has ineptias funditas? Quàm imperitè enim tu animam generatim in plantam, brutum, & hominem, eo quòd tria ſint corporum viuentium genera, vegetans, ſentiens, intelligens, diſtribueres? Atqui ſicut anima non eſt planta, nec animal, nec homo, ſed horum forma naturalis; ita Diſpoſitio non eſt Enuntiatio, nec Argumentatio, aut Methodus; ſed iſtorum forma artificioſa, regulis Logicis conſentanea. Ergo flagitioſè rurſum hæc ipſa membra, Logice reclaman-

te, dispescis; adeoque hîc dormitare videris, vt vel primorum principiorum memoriam omnem deleueris. An non enim te planè oblitum ostendis, totum sui parte maius esse, ideoque illud idem non esse, atque istam; ac propterea neque hanc de eo posse prædicari? Viden' iterum, quàm imperitè Logicen vulneres?

IX. Sed multo adhuc imperitiùs eandem affligis, quum inibi simplicem terminum, vt Dialectici appellant, seu vocem simplicem tu quæstionem vocas. Sic enim admirabiliter philosopharis a *Qum argumentum explicans collocatur cum quæstione, vel themate simplici, vocatur enuntiatio, aut propositio, in qua thema simplex est id, quod de themate dicitur, vt si dicam:* Virtus est habitus: *Virtus est quæstio, siue thema simplex,* habitus *est argumentum explicans. Quum verò argumentum collocatur cum themate coniuncto, dicitur argumentatio, vt si dicam:* Virtus est habitus; quum crebris actionibus acquiratur. O ineptas tuas, Scioppi, apinas! ô puerilitatis intemperias! Nam quis vnquam Philosophorum, vel Logicorum simplicem terminum, seu nudum, solumque vocabulum, quod neque probationem habet, neque interrogationem, quæstionis nomine donauit? Nemo præter te, qui fallere, & falli sæpenumero suetus, in hac quoque appellatione oscitanter peccas. Aduertistíne aliquando animum, quid Aristoteles *lib.* 1. *Topicorum*, *cap.* 3. vbi quatuor genera attributorum recenset, te, & geminos tibi, inscitiâ & temeritate nobiles doceat? Nam paululum Summo Philosopho operam. *Nemo nos*, inquit, *existimet dicere, quod aliquid* (proprium videlicet, definitio, genus, accidens) *per se prolatum, propositio, aut problema sit. Sed quod ex his & problemata, & propositiones fiant.* An clariùs Peripateticorum princeps tuam Logices

a *In Pædia Politices.*

ces hebetudinem poterat euerberare? An ita ſtipes & fungus es, vt hîc tam propoſitionem, quam problema pro quæſtione ab Ariſtotele accipi, (quamuis ipſo quærendi modo problema à propoſitione diſtingui ibidem tradit) non cernas? Diſce igitur præceps, audaxque Grammatice, à Philoſophiæ Sole, thema ſimplex, ſeu terminum ſimplicem non eſſe quæſtionem, ſed quæſtionem ex illo fieri. Nihilo feliciùs Argumentationem definis, aiſque *eſſe, quum argumentum probans collocatur cum themate coniuncto.* Nam quid, rogo, eſt thema coniunctum? an concluſio? ſed quis ita loquitur? an antecedens? ſed quis ita ineptijt? an ſumptio? ſed quis ita nugatur? an cucumer? an pepo? an rhaphanus? ſed quis hæc, & alia tua deliria auribus excipit, qui Logicis iſtis tuis affanijs ferulam non imprecetur? Quis œdipus tuam huiuſmodi finitionem adeò tenebricoſam percipiat?

X. At exitum non reperiet oratio, ſi cuncta tuæ inſcientiæ Logicæ exempla percenſere velim. Hæc pauca nihilominùs ex doctiſſimo Henrico VVangnereckio excerpta, fidem reliquorum, quæ hîc prætereo, locupletem facilè, opinor, facient. Præter quàm quod plurima quoque alia tua in Dialecticam peccata abſona, ſtolida, ridicula in meo Dentiſcalpio palàm detegam, ac penitùs tranſuerberabo. Verùm antequàm hinc abſcedo, quum tam multa, Scioppi, documenta de præceptrice Logicâ, quanquam inuitâ Mineruâ, enixus ſis, nec tam dederis, quàm peruerteris; bellè equidem curioſus ſum, quo pacto tandem tu ipſe ea in vſum reuoces, cognoſcendi. Sed quid ago? quid expeto? infinitis planè experimentis, vndique è tuorum librorum farragine exilientibus cin-



a *Lib.1.Vindiciar.cap* 1. §.3.4.15.

gor, obruorque. Quare vt tam confertam obsidionem commodè soluam, vnum tantummodò ex omnibus, sed luculentum deligo.

XI. In tuâ *Anatomia, pag.* 28. & sequentibus, Generalem Iesuitarum Moderatorem Mutium Vitellescum ambitus reum agis, quòd totius Orbis arbitrium, ac dominatum occupare conetur. Immane omnino crimen Sed quo argumento id probas? Nam ego, & Iesuitæ omnes inficiamur constantissimè, simulque in sinu ridemus perliberaliter. Mora nulla est, inquis. Quod culpo, iam exculpo. An non enim in Societate Iesu Magistri in Philosophiæ, ac Theologiæ Gymnasijs, domi commentata discipulis cunctis excipienda Patris Generalis seu permissu, seu iussu dictant? Non abnuo. Sed quorsum istuc? Ergo Pater Generalis (mox consequentiam, nescio, an tonitru, elicis, exprimisque) tali dictatione velut instrumento *ad vniuersalem totius Orbis Monarchiam, làtißimiq; Imperij Maiestatem obtinendam* vtitur. Hîc enimuerò, Scioppi, hac tuâ inopinatâ consecutione, tanquam cœli fragore percussus, totus exhorresco, pili mihi surriguntur, vox hæret faucibus, caligant oculi, nutant pedes, exanimis cado. Ecquis enim vniuerso quoque è cœtu Peripateticornm non trepidet? quis Dialecticorum non expallescat? Ipsemet Aristoteles terga pariter vertet, fugâque sibi consulet. Vicisti. Generalis Iesuitarum Præses acutissimo tui enthymematis venabulo traiectus, tenetur. Actum est, perijt. Iam triumphum de hoste debellato agere potes amplissimum, iam insignis laureâ, vrbem inire, iam victor in Capitolium inuehi, iam templũ Iouis gratans, ouansque intrare At tuo isto in triumpho pro lætis acclamationibus risum tibi propinant effusissimum, quicunque rationis sunt compotes, quòd rationis omne vestigium sustuleris. Nam extra iocum,

Scioppi,

Scioppi, quis, obſecro, Caprimulgus tam bardus id concluſionum genus è ſui capitis cucurbitâ, vt tu, extundat? O vos Conſultores, & Scriptores Politicos, qui de regnorum ſubigendorum ratione tam operosè diſputatis, potiſſimâ, omniumque facillimâ per leuem dictandi laborem iiſdem regnis potiendi turpiter omiſsâ, imprudentes, ac tardos! Vos verò Principes, vos Reges, vos Cæſares, quorſum ad veſtras prouincias dilatandas tot militum copias conſcribitis? quorſum tam multos, ac numeroſos exercitus cogitis? Erratis. Ponite gladios, ponite arma. Scioppius à Clarâ Valle iubet. Parendum eſt. Vertite nunc omnes tela in calamos, nitrati pulueris thecas in atramenti ſcriptorij pyxides, milites in diſcipulos; extemploque vniuerſum terrarum Orbem in veſtram poteſtatem non acriter prælíando, ſed leniter dictando, non ſanguinem fundendo, ſed papyrum tantummodò denigrando, ita fatidico Scioppianæ Logices oraculo ſpondente, ac ludificante, redigetis. Exemplum poſcitis? præſto eſt. Ieſuitæ in Scholis Philoſophiæ, ac Theologiæ, ſuis diſcipulis, quæ ſecum meditati ſunt, Patris Generalis ſui conceſſu dictant. Ergo Pater Generalis hoc dictandi inſtrumentum, *ad vniuerſalem totius Orbis Monarchiam obtinendam*, adhibet. Ergo ſi vos quoque hoc vtamini, votis potiemini. Sic ſtatuit, ſic pollicetur, ſic mandat Scioppius, rerum Politicarum magnus hariolus, Logicæque artis ſummus myſtagogus. Sed quis hanc tuam, vecors Protee, ingenioſam conſequentiam audiens, non optimo iure hinc colligat, te ſtultorum omnium principatum maximopere ambire, propediemque conſecuturum? Hæc ſunt nempe myſteria, & prodigia è tuæ Logices medullis emedullata, quibus nihil inſanius vlli ludioni, aut morioni aliquando excidit.

XII. Atqui, Scioppi, non Iesuitæ dumtaxat, sed Dominicani quoque, Franciscani, Carmelitæ, alijque Religiosi Ordines suis Magistris hodie quoque annuunt, teste ipsomet Marianâ, quem in eâdem tuâ *Anatomiâ, pag.* 15. laudas, probasque, *vt suas Lectiones dictent.* Neque secus profani quoque Præceptores, qui in Academijs docent, priuatim domesticos inter parietes dictare solent. Rogo nunc, quot oppida isti omnes à tot seculis, quibus ista dictandi consuetudo apud eos perennat, quot vrbes, quot prouincias, quot regna inuaserunt, ac tributa pendere coëgerunt? Nugæ. Ne ligulam quidem cuiusquam attigerunt. At enim nugonum ter maxime, nisi tuæ Logices regulæ egregiè mentirentur, totum Orbem terrarum ab infinitâ prope ista Dictatorum, vel dictantium multitudine iam pridem captum fuisse, insessumque, necesse omnino foret.

XIII. Quod porrò tuam Logices Pædiam Medicis, Iurisconsultis, Practicisque Theologis conducibilem prædicas, Scioppi, nondum id Eugenio Lauandæ a persuasisti, qui palàm, scitèque tuam stropham ita exenterat. *Mirare, quæso, hominem, qui & Theologis præscribat nouus Abderites, muribus & ranis præficiendus; Iurisperitum non negârim, si præsertim de pinguibus agatur; nam qui diu in Heluetia latenter coxit, quique Patauij medicamentariam profiteri cœpit, horum gnarus sit, oportet: si de legum tractandarum peritiâ existimes, eius clientela ne rapum quidem tutò commiseris.* Hactenus de tuâ Logices inscitiâ.

XIV. Nunc quid in Rhetoricis possis, aut quæ tuæ facundiæ vis sit, b qui *Latinæ* quoque *eloquentiæ Pædiam, cuius vsus erit, vt purè, eleganter, ornatè, & copiosè scribendi facultas paretur*, à te elucubratam

a *In Gramm. Pædico, pag.* 21.

b *In Pædia diuinar. & human. literar. pag.* 11.

cubratam scribis, explorare operæ pretium est. At ego, Scioppi, tuam omnem prosam eloquentiam, dicendique vim oratoriam nullam prorsus esse, non sanè magniloquentiâ, aut copiosâ longâque oratione, sed Laconismo quàm breuissimo, quem mihi quoque tu ipse in manum porrigis, liquidò vincam. Nam ex cunctis tuorum librorum quisquilijs, quibus Editorum typos frequenter contamināsti, quem mihi præbere, aut nominare potes, in quo germanæ eloquentiæ decus verè splendescat? quem? dic sodes, quem? vnum saltem appella, & palmam illico lucrator. Quam vnquam tu orationem elaborāsti? quem panegyricum concinnāsti? quid operis, in quo suadelam propitiam habuisse videaris, edidisti? nihil penitùs. In famosis tuis Codicibus vbique sanè maledicendi procacitas, vbique mentiendi libido, vbique calumniandi impudentia mephitim Lectori inhalat. Hæc tua natiua eloquentia est, hæc tua genuina facultas, hæc tua Hæretica facundia, quâ incredibiliter excellis. Cæterùm reginam illam fori, atque templorum, illam animorum dominatricem, illam populorum domitricem eloquentiam, ne per somnium quidem vidisti. Fallor. Oculos in eam coniecisti. At te ipsa auersata est. Illam tibi conciliare studuisti. Recusauit. Ad te multis blandimentis pellicere adortus es. Reiecit. Labore improbo, summâque contentione expugnare, atque ad te pertrahere conatus es. Cum stomacho explosit. Quare quum spes eius tibi demerendæ & comparandæ prorsus decollâsset, patientiâ in iram versâ, illam ludibrio habere, traducere, execrari cœpisti, vulpis Æsopicæ ingenium præclarè æmulatus, quæ quod vnguibus inuncare nequit, gloriabunda despicit.

XV. At tu reclamas quàm maximè, mecumque de iniuriâ tibi factâ implacabiliter expostulas,

quòd hanc probrosæ repulsæ notam nullo teste, nullâ tabulâ, nullo chirographo tibi audeam inurere. Egóne, Scioppi, sine vllâ fide quicquam affingam tibi? nulla mihi ad probandum, quod exprobraui, tabula suppetit? *Disputatio de Rhetoricis Exercitationibus*, tua se esse pugillaria vociferatur. Nullum chirographum ad manum est? In eâ quot verba numerantur, totidem tua sunt chirographa. Nullus testis in promptu? Tu ipse hîc testis oculatus omni exceptione maior es. Nam in eodem libello ita disertè pronuntias: a *In oratione polienda multoq; cum labore dimetienda occupari, effœminatum, minimeq; maturi iudicij viro dignum videri.* At quid, inconsulte Grammatice, blateras? Facultas purè, eleganter, ornatè, & copiosè scribendi, quam tuæ Pædiæ Latinæ eloquentiæ vsu parari tradis, nullóne laboris impendio, nullâ orationis liturâ, nullâ rhytmorum curâ creatur? solutè ac negligenter agentibus contingit? oscitantibus, atque indormientibus obuenit? indiligentibus, incuriosis, ac supinis per otium, & segnitiem ingeritur? O amentiam! elegantia, & ornatus dictionis, sine quo non existit eloquentia, vltro ac sponte suâ è calamo fluit? sine numerorum concinnitudine efflorescit? sine reconditis, exquisitisque sententijs nitescit? ô ineptias! & lepôres isti ac lumina sine studio, sine cultu, sine commentatione, sine sedulitate, sine accuratione ex inerti, & festinato stylo de subito emicabunt? ô insaniam? Nihilominùs polire ac dimetiri diligenter orationem, hominis otiosi, mollis, atque effœminati negotium esse tu arbitraris. O stuporem! ô delirium! Quid ergo (malum!) *Pædiam Latinæ eloquentiæ de facultate purè, eleganter, ornatè, & copiosè scribendi* tu ipse fabricas? vt viros effœmines? vt emollias animos? vt virtutem eneruès? vt sapientiæ

a Pag. 17.

pientiæ articulos omnes malaciſſes? Flagitium nequiſſimum. At non tam rei ipſius, in quâ nullum peccatum eſt, quàm peruerſæ mentis, & conſilij. Cur verò oratio expolita, multoque labore dimenſa, effœminatum hominem tibi Stoicorum ductori maximo ſapit? nempe quia ſermonem tuum expolire neſcis; incultum, agreſtem, ſquallidum, inamœnum, pœdore obſitum, velis nolis, vſurpare cogeris. Hæc genuina cauſſa. Tetigi acu punctum. Obmuteſce. Quo pacto autem, quum eloquentiam ignores, tamque inteſtinas cum eâ exerceas ſimultates, hanc alios tu doceas, Latinæque eloquentiæ Pædiam cunctis pollicearis? Et putas tu Lectores omnes adeò bardos, vt hanc tuæ non eloquentiæ, ſed loquentiæ, non Pædiam, ſed Sycophantiam non odorentur?

XVI. Eugenium certè Lauandam [a] non fefelliſti, qui tuam iſtam Pædiam egregiè ita interpretatur: *Per eloquentiam Lector, intellige hoc loco* loquentiam, *cuius facultatem ipſe ſibi tôto vitæ tempore naturæ ductu parauit: præcipuè verò in libellis exercuit, verbosè, inſcitè, calumniosè, veteratoriè, ſeruili ingenio, impurè, impudicè, copioſiſſimis abſque delectu mendacijs citra verecundiam, & religionem. Hinc Epiſtola amici indigetat* Mediaſtinum, *&* Bacularium. *In eundem rectè vſurpaueris illud Probi, ſeu Salluſtij:* Satis loquentiæ, ſaqientiæ parum. *Qua de cauſſa viri ſapientes in Romanis coronis Scioppium* Locutuleium *dixerunt, hoc eſt, in verba proiectum, blateronem, & loquacem, cuius lingua, vt cum Gellio loquamur* (lib. 1. cap. 15.) tam prodiga infreniſque eſt, vt tæterrima colluuione verborum fluat ſemper, & æſtuet.

XVII. Vt verò aliquid paulo lenius, Scioppi, ego de te enuntiem, cui obluctari non poſſis; profectò tuâ dicendi vi, & quacunque facundiâ, quanquam multorum vrbes vidiſti, & mores nô-



[a] *In Gramm. Pædico, pag 23.*

-sti, nemini tamen mortalium adhuc persuasisti, vt monet sapienter idem Lauanda, a te esse virum probum. Obstant enim omnes huiusce Lydij Tesseræ, & Verrucæ, quæ te bipedum improbissimum demonstrant. Ex quibus, quanta tua Rhetorices & Eloquentiæ quoque non minùs, quàm Logices inscientia sit, nemo tam inscius modò est, quin facilè colligat, secumque caussatius reputet;

a *In Gramm. Pædico, pag 21.*

## §. III.

### *Scioppij in Physicis, Metaphysicis, atque Ethicis hebetudo.*

I. Quum Physices, & Metaphysices disciplinas, Scioppi, nomino, infestissima tibi nomina nomino, & nihilominùs pro tuâ quidlibet audendi & comminiscendi inueteratâ consuetudine, *Pædiam Physicæ, & Metaphysicæ* tu venditas, *cuius*, inquis, a *vsus erit, vt Logicâ & Rhetoricâ Pædia imbuti vno anno Physicam, & Metaphysicam sic addiscant, vt rerum scientiâ longè omnes illos superent, qui triennę Philosophiæ curriculum apud Semitarios illos sapientiæ institores confecerunt: etsi de nonnullis otiosis quæstionibus, quarum nullus extra scholas vsus est, non æquè altercari & vociferari poterunt.*

II. At ego sine vllâ altercatione aio placidissimè, ac verissimè, te hac tuâ promercali *Pædiâ* vano expositâ, non philosophari, sed parasitari. Sed ne fortè id tibi acriùs inacescat, age Scioppi, calculos exhibe. Rationes putemus. Ecce in Logicis imperitissimè allucinatus es, & vel à ianuâ, vt ex documentis paulò antè expensis patet, aberrâsti: & in Physices, & Metaphysices adyta te penetrabis? Ducem te alijs præstabis; qui

a *In Pædia human. & diuin. liter. pag. 10.*

qui in limine Philosophiæ, vtroque claudus pede ingenij, & iudicij caput solo afflixisti? qui huiusmodi disciplinarum operta nunquam indagâsti? qui hisce in studijs nullum vestigium fecisti? qui ad arcanorum vtriusque istius scientiæ acumina & subtilitates mentis acie rimandas permeandasque tam idoneum te semper ostendisti, quàm vecors rudensque Apuleij asellus ad lyram? Sed Philosophiam quid ego memoro? Grammaticam tuam, Mercuriumque bilinguem; fide tuâ sanctè oppigneratâ, Latinæ linguæ quum intelligentiam, tum rationes intra vertentem annum à discipulis, eiusdem Grammaticæ, & Mercurij ope, atque vsu, nullo negotio fore addiscendas, iam ab anno CIƆIƆCXXVIII. publicasti. Quis, rogo, quod pollicitus tam liberaliter es, non fallaciter expertus est? omnes omnino. Fucum fecisti, imposuisti, ludificâsti, meras offucias obtrusisti. Nunquam promissis tuis fides extitit. Tua omnia nugamenta tam multis intra tot annos tentamentis explorata, nullo vnquam vsu comprobata, nullo documento spectata; tua Grammatica nunquam recusa, perpetuis damnata tenebris, ab omnibus Magistris, quotquot eius periculum fecerunt, in malam crucem iussa facessere, ludibrioque semper habita. Adeò scatet erroribus, adeò flagitijs referta est. An ergò qui vel in Grammaticis crepundijs tam pueriliter delirâsti, Scioppi, inuoluta Philosophiæ mysteria sollerter, medullitusque enucleabis? docebis, quæ non didicisti? edisseres, quæ nescis? fidem, quam in Grammaticâ, & in Logica circulatorijs fefellisti præstigijs, in Physicis, & Metaphysicis, mentiendi tam exercitatus artifex, religiosè seruabis? Actum profectò de fide, actum de totâ Philosophiâ est, si Lector fidem tibi Thrasoni tam versicolori habet.

III. Ne porrò habeat, non ego solus, sed Eugenius quoque Lauanda a mecum bellè ita intercedit: *Experto crede. Scioppius quinquaginta prope annis iam cerebrum fatigat, & tantùm Physicè, & Metaphysicè sapit, quantum Sorex Æsopius de molendinaria. Hic fortè ingressus in molendinum, quum puluere farina caudam inspersus, iterum ad socios rediisset,* Eia, *inquit,* molitor sum, docebo vos artem, vitam posthac ducendi, non in foraminibus, sed in farinarijs: *vt porrò felem prope sensit, cursu concito proreptus, cum farina artem excussit. Fabula significat, Scioppium leuissimo scientiarum puluere inspersum, iactare se in tuto magnificè apud sui similes; si periclitandum sit, farinam euanescere. Tirones semitarij in plerisque libris Scioppianis deprehendunt, vix rite Syllogismum formari, ne dum rectè quidpiam concludi: quod ex Principiorum ignorantia procedit. Hoc si in Physicis, quid in abstractis à sensu? in Metaphysicis, inquam, ad quæ consideranda nunquam assurgit, qui inter portas indocto calle pergens cespitare consueuit. Ab hoc homine quis Physica, & Metaphysica institutionem requirat? non quidquid farinâ inspersum est, ad molendinum spectat: & meritò Paulus Iurisconsultus negat, asinam molendinariam eâ appellatione contineri.*

IV. At qui in Physicis, & Metaphysicis tam absurdè operam ludis, Scioppi; minùs insubidè fortasse Ethica vtpote non adeò abstrusa tractabis. Tu quidem certè animum minimè despondes, sed cristas impotenter erigis, speciosoque huiusmodi titulo maximè paratragœdias: a *Pædia Ethica, seu Moralis Philosophia: cuius vsus erit magis ad rectè & beatè viuendum, quàm ad ingeniosè & expeditè de moribus disputandum.*

V. Verùm aquam, mihi crede, Scioppi, tundis in mortario. Nam futelæ tuæ, ac præstigiæ cui iam ignotæ? circumforaneæ tuæ pollicitationes, cui non

a *In Pædia human. & diuin. liter. pag. 11.*

non compertæ? Quum Æthiops ſuum exuet nigrorem, atrámue cutem, tum verba dare, os ſublinere, circumducere, ſycophantari tu deſines. Negáſne? ſed fruſtra. Non longè abeo. Si aliàs vnquam inſcitiæ, ac dementiæ litâſti, in Ethicâ profectò, vel ſolitaurilibus, aut hecatombe ei litas quàm maximè. Nolo cunctos tuos Codices, in quibus pleraque de moribus garriuiſti, in præſens excutere. Solum tuum Logicarum Suppetiarum perexiguum libellum ad rectæ diſciplinæ normam exigo, nec totum, ne longior euadat oratio, ſed carptim dumtaxat libatum, prout vſus erit.

VI. In moralibus ſanè columen præcipuum eſt cuiuſuis actionis officium. At quàm inargutè abſoneque id tu diſcriminas, dum officium, quo *affectuum regimen*, ſeu *quomodo vitioſos animi affectus medicari, vel moderari oporteat*, explicatur, *officium internum*; officium vero, quod *regulas actionum tradit*, quodque *Deum & homines ſpectat*, *externum* nuncupas? Quo enim, rogo, nomine hoc tu externum vocas? an quia Deus, & homines extra nos ſunt? Incallidè. Ex te enim ſcitor. Quum Deum ex toto, atque omnibus modis, proximum autem, ſicut noſipſos, diligimus, nónne officij noſtri partes explemus? Extra controuerſiam eſt. At quid magis homini internum, quàm amor? quàm quidquid in animo agitur? quàm ipſemet Deus? Deinde pericula quoque, & Diuitiæ nónne extra hominem pariter ſunt? fateri cogeris. Et tamen iſtarum cupiditatem, illorumque timorem cohibere, ac moderari, officium externum, ne tu quidem autumas, etſi id, quò refertur, foris ſit. Ergo diſcrimen à te ſomniatum inane eſt.

VII. Sed quàm malè officia diuidis, tam inſcienter Ethicorum morali Philoſophiæ eandem facis. *Ethica*, inquis, a *ſeu moralis Philoſophia, quæ*



a *In Suppetijs loc. cit.*

ars bene viuendi *definitur*. At quo tu ex libro Aristotelis, quo ex loco, quâ ex plagulâ Scientiam Moralem, Ethicæ nomine ab ipso insignitam docere potes? volue, reuolue, quære, scrutare latebras omnes, rimam huius appellationis in eo nullam offendes. Cæterùm Ethica, si quâ eiusdem Aristotelis reuerentia tibi reliqua est, Politices pars dumtaxat ponitur; Politice autem præter Ethicam, vniuersam etiam Philosophiam Moralem, vt eruditè disertissimus VVangnereckius *a* reuincit, complectitur, quod te planè fugit. Sed ne id porrò ignores, aduerte, sis, animum. Nam quorsum, quæso, Philosophus initio Ethicorum ad Nicomachum, in quibus de Morali disputat Philosophiâ, Politicam se tractare, nullâ alterius scientiæ mentione iniectâ, articulatè profitetur? quorsum *lib.* 1. ibidem *cap.* 3. summum bonum, siue finem vltimum, tanquam materiam propriam eidem Politicæ asserit, reliquas verò scientias illi velut principi subijcit? quorsum inibi enumeratis præcipuis scientijs à Politicâ diuersis, Ethicam omninò præterit, nisi vt hanc extra Politiæ ditionem minimè versari, sed istius esse partem, Politicam verò eandem prorsus ac Moralem Philosophiam manifestò prodat? Quid quod *lib.* 10. Ethicorum, *cap.* 9. & libris Politicorum doctrinam de ferendis Legibus, & de Republicâ explicat, & de eâdem doctrinâ ibidem, non vt de nouâ scientiâ, sed de eius, quam in Ethicorum libris exposuit, parte disertè præfatur.

VIII. Quàm perspicuè etiam hoc ipsum ex tribus viuendi generibus, quæ tum *lib.* 1. Ethicorum, *cap.* 5. tum *lib.* 1. Eudemiorum *cap.* 1. & 2. recenset, elicitur? *Quum ad vitam beatam*, inquit eo *cap.* 2. *ordinata sint tria, quæ priùs dicta sunt, velut potissima bona; Virtus, & Sapientia, & Voluptas: videmus*

a *Lib.* 1. *Vindic. Politicarum, cap.* 5. §. 6.

*mus esse vitas, quas cuncti sui compotes agere eligunt, Politicam, Philosophiam, Voluptuariam. Ex his Philosophus expetit Sapientiam, & Contemplationem veritatis, Politicus actiones honestas (hæ enim sunt, quæ à virtute proueniunt) Voluptuarius verò voluptatem corporis.* Cernis hîc, vt virtus, actionesque virtutis ad Politicen tantùm, & Politicos, nec ad aliam vllam facultatem, ex Aristotelis sententiâ pertineant, ideoq; nullum aliud virtuti genus viuendi, quàm Politicum, ab eodem Philosopho tributum sit? At meridianâ luce clariùs *lib.* 1. Magnorum Moralim, *cap.* 1. huic etiam scito idem Philosophus ita adstipulatur: *Quia constituimus dicere de moribus, primum considerandum est, cuiusnam facultatis pars, sit mos. Vt igitur breuiter dicam, videtur non alterius, quàm Politicæ pars esse. Non enim potest in Politicis quidquam effici, nisi quis qualis sit: qualem autem dico probum. Probum verò esse, est virtutem habere. Oportet igitur eum qui Politica geret, moribus probum esse. Quare pars est, vti videtur, & Principium Politicæ Tractatio de Moribus. Totam verò appellationem rectè videtur habere hæc Tractatio, non Moralem,* seu Ethicam, *sed Politicam.* An planiùs Aristoteles, alioqui non vbique planissimus, hîc loqui potest? Viden', vt Philosophia Moralis ex eiusdem placito nulla alia sit, quàm Politica? viden', vt Ethica Politicæ pars censeatur? viden, vt Ethica non secus ad Politicam, quàm dissertatio de terminis, vt aiunt, simplicibus, & de enuntiatione ad Logicam spectet? viden', vt doctrina de Legibus, & de Republica, sicut disquisitio, & sanctio de Syllogismo, & demonstratione est Logices pars principalis, ita Politices primaria pars sit, huiusque nomen veluti per antonomasiam retineat? Ineptè igitur, ac perturbatè Ethicam, ac Moralem Philosophiam eandem esse pronuntias, & quæ valde disparantur, perperam imperiteque confundis.

Nam,

Nam, vt egregiè te premit VVangnereckius, non tantùm Aristotelis opinatione, sed etiam documento, quemadmodum ars quædam bene viuendi priuatim est, quæ per antonomasiam Ethica dicitur; ita alia ars bene viuendi publicè est, quam Politicam appellamus. At verò vniuersa morum scientia, vel facultas, quæ Philosophia Moralis, & Politica quoque nuncupatur, tanquam genus Ethicam, Politicamque particularem, veluti species suo ambitu continet: ac proinde inscitè, ac peruersè speciem generi, Ethicam Philosophiæ Morali eandem asseueras.

IX. Hinc tam ruinoso fundamento semel iacto, haud mirum, si parietes tam lapsabundos inædificas, improbeque tradis, non esse Politici muneris, hominum animos ab impotentissimâ dominatione, seu Tyrannide aucupandâ abducere. *Ex his*, ais, a *facile est intellectu, quàm sit Ethicæ proprium, & à Politica alienum, quod Censores isti à Politicis tractari postulant. Nam deterrere hominum animos ab affectanda, vel tuendâ Tyrannide, ad partem Ethicæ Paraneticam, seu Præceptiuam pertinet; Tyrannidis verò Turpitudinem describere ad partem dogmaticam, cuius est de honesto & turpi disputare, quæ sunt forma, ac veluti anima virtutis, & vitij.* Imò verò, Scioppi, ex his multo pronius est, intelligere, te hîc nihil intelligere, sed planè desipere. Túne enim à scientiâ alienum reputes, quod ad scientiæ partem spectat? non eris, credo, adeò vecors, vt vecordiam hanc tibi patiaris excidere. At deterrere hominum animos ab affectandâ Tyrannide, huiusque turpitudinem describere Ethicæ præcipuum seu à naturâ, seu ab humanâ institutione datum esse, tu ipse in tuis *Suppetijs*, vt modò retuli. Hæc porrò Ethica Politicæ pars, auctore Aristotele, vt ostendi, est. Quî igitur à Politicâ munus

a *In Suppetijs loc. cit.*

munus deterrendi homines à Tyrannide affectandâ, huiusque turpitudinem describendi alienum sit? Scilicet. Nisi fortè pari amentiâ statuas, quod in libris Perihermenias à Philosopho explanatur, à Logicâ esse alienum. Quin Aristoteles Ethicam Politicæ ita addicit, vt illam huius appellatione comprehensam velit, & duplici quidem ex caussâ; tum quia homo naturâ ciuile animal est, vt *lib.1. Politic. cap 2.* & alibi sæpe docet; cui consequens est mores humanos, & plerasque virtutes ad ciuilem societatem referri, atque in hac exerceri, ac perfici; tum quia sine Legibus, & Repub. non facilè mores ad virtutem formari, neque vitia coërceri possunt, vt *lib.10. Ethicorum, cap. 9.* animaduertit.

X. Sed tuæ Ethicæ imperitiæ ac stupiditatis longè fœdior adhuc labes, Scioppi, est, quum ex attributo quæstionis constare vis, ad quam ista scientiam attingat. Memoro tibi tua, quæ exarâsti, verba; hæc sunt enim ipsissima: *a Vt à Methodi Magistris docemur, omnis quæstio, aut disputatio eius artis propria est, cuius fuerit Prædicatum, siue Attributum, vt hæc quæstio,* Sítne Auaritia liberalitati contraria? *non est Ethica, sed Dialecticæ. Nam quid sit contrarium, ex Dialectica discitur, quamuis subiecta sint Ethica. Docet autem Dialectica esse contraria illa,* quæ sub eodem genere posita plurimum dissident. Et vnde tu hæc tuæ ignorantiæ commenta hausisti? à Methodi Magistris? Methodi, inquis? imò distortionis, allucinationis, errationis. Quis enim ita delirauit vnquam, vt te adeò flagitiosè, non tam imbueret, quàm infatuaret? Nemo, nisi tu ipse, aut tui similes, qui earum rerum, quas nunquam, aut nonnisi vitiosè didicerunt, magisterium temerè sibi arrogant. Quid? ea quæstio, *Sítne Auaritia Liberalitati contraria?* te arbitro, in Dialecticæ censu est?

a *In Suppetijs loc.cit.*

est? Quid ergo huic facies: *An, & cur Caro aduersetur spiritui, atque huic contraria sit?* de quâ Apostolus ad Galatas 6. alibique disputat? Dialecticæ quoque eodem philosophandi acumine mancipes, statuasque, Dialectici esse, modum caussasque rebellionis, quam præ originali piaculo experimur, edissertare, necesse est; quo scito nihil inscitius. Quid huic; *An Deus sit trinus, & vnus?* quid huic: *An Sacramenta sint septem?* quid huic; *An partes Pœnitentiæ tres?* eâdem ratiocinandi fatuitate ad Arithmeticam has & similes, quia huiusmodi cuncta attributa numero sint comitata; numerus autem materia arithmeticæ sit, amandare cogêris; quâ dementiâ nihil dementius. Quid denique huic: *An esse æternum, immensum, infinitum, omnipotentem, sit Deo proprium?* eâdem delirandi temeritate non Theologo, sed Logico, quia is proprij naturam exponit, definiendam adiudicabis. Quâ stoliditate nihil stolidius. Tua igitur opinio, Scioppi, quæstionem ei adscribens arti, è quâ illius attributum ducitur, & omnibus inopinata, & falsa omnino est. Nam tametsi, vbi attributum pluribus scientijs commune est, adeoque & communium scientiarum effatis stabiliendum est, eiusdem attributi explicatio, & definitio ab aliquâ facultate frequenter petitur, atque ad quæstionem, aut conclusionem alterius scientiæ disceptandam, vel probandam tanquam proloquium, seu enuntiatum destinatur; non proptereà tamen quæstio, aut conclusio huiusmodi in communis scientiæ iugo sedet, sed particularis vestigijs insistit. Absque hoc enim foret, quorsum Aristoteles *lib.* 1. *Poster cap.* 8. effata communia à proprijs secreuisset, si quæstio, aut conclusio, quæ communi attributo, atque à communi, vel superiori scientiâ explanato gaudet, non ad hanc, sed ad inferiorem, seu singularem, cuius

pars subiecta propria est, spectaret? Hinc Ethicus contrariorum definitionem à Logicâ quidem, seu à Metaphysicâ, vbi de ijs Aristoteles *lib.* 10. copiosè agit, mutuam sumit, quâ assumptâ, virtutem vitio, & liberalitatem auaritiæ esse contrariam, ex virtutis, & vitij; liberalitatis, & auaritiæ, horumque proprietatibus demonstrat; & tamen istorum disquisitionem non in Logicam, sed in Ethicam cadere, in confesso est, eademque norma ad cætera quoque porrigitur.

XI. Parili prorsus allucinatione, & virtutis mediocritatem ad Logicam, vel Metaphysicam, Scioppi, reijcis. Quid mussas? nónne hoc tuum chirographum omnino est? *Similiter quæstio hæc,* a Sitne virtus mediocritas, *siue,* in medio duorum vitiorum posita? *rectiùs in Logica, aut Metaphysica, quàm in Ethica tractatur.* Quo modo id probas? Sollertissimè. *Ex Metaphysicis* enim *discimus*, inquis, vnum vni tantùm esse contrarium. Aristotelis 10. Metaph. 4. *verba sunt:* Planum est, fieri non posse, vt vni plura sint contraria. In quam sententiam vbi nonnulla alia coëgisti, demum ita colligis: *Igitur Metaphysicæ doctrinæ consentaneum est, virtutem inter duo vitia nequaquam esse positam. Aliter duo ei vitia essent contraria, quum semper virtus, & vitium sint contraria.* Quorum omnium necessariò consequens est, vt si Ethicus nihilominùs de virtutis mediocritate disceptet, falcem in messem alienam, te iudice, mittat, atque aliena pertractet.

XII. At ego te non mediocriter istâ opinionis insolentiâ delirare, & iure pertendo, & nullo negotio ex nostro VVangnereckio euinco. Quanquã enim effatum Metaphysicum no ignoro: a *In omni re continua, & quæ partes habet, & plus minus, & æquale reperiri, idq; secundùm rem, vel quod ad nos æquale verè*

a *In Suppetijs loc. cit.*
b *Loc. cit.* §. 14.

*verò esse medium inter excessum, & defectum*: tamen disquirere, an virtus in medio, seu mediocritate sita sit, non Metaphysici, neque Logici, vt tu somnias, sed Ethici, qui virtutem spectat, vtique interest. Hinc Aristoteles *lib. 2. Ethic. cap. 6.* & deinceps, etsi hoc eodem Metaphysices principio maximè nititur, nihilominùs in virtutis mediocritate, vitiorum verò exuperantiâ, defectuque generatim ostendendo, singillatim autem in consequentibus libris patefaciendo totus est. An ergo ab Ethico instituto alienum tu iudicas, quod Philosophus maximâ librorum Ethicorum parte, tantâq; animi destinatione persequitur? Caue, ne tu potiùs ab omni iudicij rectâ trutinâ alienus meritò existimeris. An in ijsdem libris aliena plerumque castra eundem Aristotelem occupâsse criminaberis? sed cuncti Philosophi mendacij te & calumniæ extemplo damnabunt. Vnde tuæ Ethicæ imperitiæ capreolus, vtcunque eum inuoluas, palàm euoluitur.

XIII. Quo verò tu œstro percitus, virtutem duo inter vitia collocatam, duoque vitia ei contraria esse inficiaris? Quæro ex te, num auctoritas & ratio quicquam ponderis apud te habet? admodum. Atqui Aristoteles vtrâque te in terram penitùs arietat. Quo enim pacto virtutem eo *cap. 2.* definit? *Habitum* scilicet, *quo eligimus mediocritatem, quod ad nos, à ratione determinatam, prout prudens determinauerit.* Mediocritas autem, in quo versatur? *Inter duo vitia*, inquit, *consistit, vnum quidem in excessu, alterum in defectu situm.* Quam sententiam pluribus argumentis ibi confirmat, & singulis quoque virtutibus moralibus *cap. 7.* eiusdem *lib. 2.* disertim aptat; tum earundem explicationem operosè, præsertim *lib. 3.* & 4. *Ethicorum* inculcat. In eandem & D. Thomas tam in horum librorum Commentarijs, quàm 1. 2 *quæst. 64. art. 1.*

manibus

manibus & pedibus transit, eoque potissimùm illam roborat, quòd humanarum actionum norma & regula sit recta ratio. *Bonum autem*, ait, *cuiuslibet mensurati & regulati consistit in hoc, quod conformetur sua regula, sicut bonum in artificiatis est, vt sequatur regulam artis Malum autem per consequens in huiusmodi est per hoc, quod aliquid discordat à sua regula, vel mensurâ. Quod quidem contingit per hoc, quod deficit ab ea Sicut manifestè apparet in omnibus regulatis, & mensuratis; & ideò patet, quod bonum virtutis moralis consistit in adæquatione ad mensuram rationis. Manifestum est autem, quod inter excessum, & defectum medium est æqualitas, siue conformitas. Vnde manifestè apparet, quod virtus moralis in medio consistit.* Hæc sanctissimus, & sapientissimus Doctor.

XIV. Quis porrò Philosophorum, Scioppi, quis Theologorum ab hác tam exploratâ, communique doctrinâ discedit? nemo prorsus, nemo Tu solus, non Philosophus, nec Theologus, nec Grammatista, & rabula obstrepere inconsultò, ac temerè ausus es, cuius Volusianas chartas, tam apertæ veritati oggannientes tamdiu fuisse toleratas, non immeritò miratur disertissimus VVangnereckius.a At enim *vni non esse, nisi vnum contrarium*, iam tibi, & cæteris ex Aristotele, alijsque Philosophis, tum etiam ex sacris literis persuasum clamas. Audio. Sed quorsum istuc? quid hinc exprimis? quid conficis? quum de vno tantùm eodemque respectu sermo est, ei pronuntiato locum esse, *contrarium vni non esse, nisi vnum*, quod tamen nihil prohibet, quin eidem plura contraria diuerso respectu esse possint; virtuti nimirum duo vitia, vnum respectu exuperationis, alterum respectu defectûs, vt S Thomas 1.2 *quæst* 71.*art.*1 ad 1. obseruat. Vel certè, si hæc interpretatio minùs tibi arridet: huiusmodi effatum Aristoteleum non ad omnia, &

a *Loc cit* § 15.

qualia-

qualiacunque contraria, sed ad sola contraria perfecta necessariò referendum esse, quemadmodum ex eodem *lib.* 10. *Metaphys. cap.* 5. *tex.* 14. perspicuè constat, vbi Philosophus tuam incogitantiam ita non obscurè redarguit: *Quum autem multipliciter dicantur contraria, sic ea sequitur, quod perfectum est, sicut eis competit esse contraria. His autem positis manifestum est, quod non contingit vni plura contraria esse: neque enim vltimo vlterius est aliquid, neque vnius distantia plura sunt, quàm duo extrema. Et vniuersim, si contrarietas est differentia, differentia autem duorum est, ergo & ipsa perfecta. Sed necesse est etiam alias definitiones contrariorum veras esse.* Sic Aristoteles. Neque hoc dumtaxat loco alia contrariorum discrimina, sed libro etiam 5. *Metaphys. cap.* 10. *Tex.* 16. distinctè enumerat, aitque, *Contraria dici & ea, quæ simul eidem inesse non possunt, quum genere differant; & quæ plurimum differunt ex ijs, quæ sunt eiusdem generis; & quæ plurimum differunt ex ijs, quæ sub eandem potentiam cadunt; & quorum differentia est maxima, aut simpliciter, aut secundùm speciem.* Etsi verò duo vitia à virtute non plurimum sub eodem genere distent, rectè tamen ei contraria alijs modis dicuntur, quia vt boni maliq́ue genus commune non habent, ita eidem simul inesse non possunt. Quocirca idem Philosophus tum *lib.* 2. Ethic. *cap* 8. tum alibi sæpe monet, *Habitus extremos & medio habitui, & sibi contrarios esse, & medium extremis: maiorem item esse extremorum inter se, quàm cum medio, repugnantiam; longiùs enim à se mutuò, quàm à medio, distare.*

XV. Ex quibus ita conclusis, quàm indoctus ignarusq́ue rerum Ethicarum, Scioppi, sis, specimen sanè luculentum, quod tibi, & Lectoribus do, præsto est. At mox alia insuper documenta eiusdem tuæ inscitiæ in apertum proferam.

§. IV.

## §. IV.

## Alia Scioppianæ in Moralibus inſcitiæ documenta.

I. Quanquam quæ modò expendi, tuam Ethices imperitiam ſatis delineant, iuuat tamen hîc pleroſque alios eiuſdem colores intueri. De auaritiâ & liberalitate noua monſtra paris, quæ tuomet penicillo graphicè ſic expingis: a *Iam verò Auaritiam Ethicus ſub alio genere ponit, ſub alio liberalitatem. Nam liberalitas eſt ſub habitu alienandi, ſeu largiendi, Auaritia ſub habitu non alienandi, ſed acquirendi, aut conſeruandi. Liberalitati ergo contrario nomine opponitur effuſio, Auaritiæ parcimonia. Quum enim liberalitas & effuſio ſint ſub eodem genere, ſub habitu nempe largiendi, plurimum inter ſe diſſident, quoniam illa honeſta eſt, hæc verò turpis. Similiter Auaritia & Parcimonia ſub eodem habitu non largiendi, ſed retinendi plurimum inter ſe diſſident. Nam parcus non dat, ſed retinet, quia turpe eſt dare, honeſtum verò retinere. Auarus autem retinet, etiam vbi turpe eſt retinere, honeſtum verò largiri.*

II. Hîc enimuerò, Scioppi, non auarè, nec parcè, ſed liberaliter, & profusè Lectorem tuæ ignorantiæ ſpectaculo recreas. Quod ne inficieris, cedò mihi, quid princeps Ethicorum Ariſtoteles, quem in doctrinâ morali anteſignanum Philoſophi, ac Theologi venerantur, hac de re ſtatuit? quid decernit? b vnam eſſe virtutem, & duo vitia huic oppoſita, vt vidimus. Sic vnam liberalitatem *lib* 4. *Ethic. cap.* 1. & duo vitia, auaritiam, & prodigalitatem circa communem vſum pecuniarum agnoſcit, quorum genus aliud eſſe non poteſt, quàm habitus pecunijs promiſcuè vtens, quem

a *In Suppetijs loc cit*
b *Ex Wangnereckio loc. cit. §. 12.*

quem proximè licet diuidere in eum, qui rectè pecunijs vtitur, neque à liberalitate diuersus est; & in oppositum, qui pecunijs abutitur. Porrò quum hic duplici scopulo vel superlationis, vel defectus expositus sit, in duo alia vitia infimæ speciei, nempe in Prodigalitatem, quæ in dando excedit; & in Auaritiam, quæ deficit, iterum diuiditur. Quære nunc tu in Aristotele, vbi circa communem pecuniarum vsum, præter liberalitatem, prodigalitatem, & auaritiam, aliam virtutem, vitiumque constituat. Nuspiam reperies. Quid igitur tu comminisceris tam insolenter, habitumque alienandi ab habitu acquirendi dispescens, sub illo Liberalitatem, & Prodigalitatem, sub hoc Auaritiam, & Parcimoniam collocas? An non te huiusce futilitatis pudet? an non Philosophum tibi refragantem animaduertis? an non habitum alienandi, seu largiendi ab habitu acquirendi, seu conseruandi distinctum eidem Philosopho planè incompertum cernis? Quàm enim enucleatè *lib. 4. Ethic. cap 1.* eiusdem habitus docet esse, dare, & accipere, siue acquirere? quàm disertè vtrumque Liberalitati, etsi illud magis, quàm istud, ascribit? quàm apertè hîc suam mentem verbis minimè dubijs edisserit? Age, recito tibi syllabatim singula: *At enim vsus diuitiarum in sumptibus, & expensis consistere videmus, acceptio verò & custodia magis ad possessionem pertinet. Quocirca liberalis potiùs est dare, quibus oportet, quàm accipere, vnde oportet, aut non accipere, vnde non oportet* Neque verò rerum custodiam, siue conseruationem liberali interdicit Aristoteles, quin potiùs illam huic manifestè paulò pòst ibidem ita tribuit: *Neque sua negliget, qui vult inde alijs opem ferre. Neque quibusuis dabit, vt possit dare, quibus oportet, & quando, & vbi honestum est.* Quam vtramque partem in vitijs quoque oppositis mox hac ratione explicat: *Prodigalitas igitur*

*tur dando & non accipiendo excedit, accipiendo deficit. Illiberalitas* (siue auaritia) *dando quidem deficit, sed accipiendo excedit.* Quam inuito igitur ac repugnante Philosopho, Scioppi, liberalitatem habitu alienando includis, & ab acquirendi habitu excludis? Vnus idemque genere dandi, & accipiendi habitus est, quem enumeratæ tres illæ species, Liberalitas, Prodigalitas, Auaritia quadantenus singulæ participant, quod hactenus ignorâsti. Nam ne prodigalitatem quidem quicquam prohibet, quin & ipsa accipiat, & sua conseruet, etsi non accipiat, vti oportet, & quantum oportet; neque sua conseruet, vti oportet. Auaritia pariter dat, licèt non accipiat, vti oportet; quod minimè vsque adhuc es assecutus.

III. Iam quid tandem ex his, Scioppi, necessariò cogitur? quid? nec Parcimoniam à liberalitate esse diuersam, quod tu pro tuâ fabulandi lubidine confingere non dubitâsti. Quam enim aliam virtutem, præter liberalitatem, Aristoteles tum *lib.4. Ethic cap.1.* & 2. tum *lib. 2. cap. 7.* circa communem pecuniarum vsum commemorat? nullam penitùs. Aristotelis verò sententiæ subscribit Diuus Thomas ibi in Commentario, & 2.2.*quæst.*117. 118. 119. 134. 135. nec non omnis prorsus quum Philosophorum, tum Theologorum natio adstipulatur: & ratio quoque præualida suffragatur. Nam liberalitas pecuniarum vsui, qui, nisi quis det, quibus, & quæ, & quando oportet, resque suas ita curet, vt habeat, vnde det, rectus non est, prudenter moderatur; adeoque retinet quoque, quum retinere honestum est. Ergo tua, Scioppi, Parcimonia superuacanea est; vel certè nonnisi partem aliquam, officiumque liberalitatis præstat. Quæ sanè virtus inde nomen suum, teste D.Thomâ 2.2. *quæst.*177. *art.*1. nacta præipuè videtur, quòd liberalis dando, & accipiendo, ac retinendo, animum

suum ab omni pecuniarum inordinato affectu liberum ostendit, etsi ei multò antiquius sit dare, magisque id ipsamet liberalitas, & liberalis nomenclatura præ se ferat. Vnde sat iam perspectum, quàm tu his in literis hospes, quàm infans sis.

IV. Aude nunc aliquod aliud, dignum tuâ temeritate portentum. Negas rotundè Auaritiam liberalitati esse contrariam, quia *opposita*, inquis, a *discimus ex Dialectica dici secundùm idem, & ad idem, & eodem tempore, ac loco. - Auaritia autem non est defectus, neque oppositum liberalitati, quoniam reuera non circa idem internum, seu* formale, *vt sic dicam, obiectum versantur. Nam formale, & internum liberalitatis officium est alienare rem familiarem: Auaritia verò non alienare, sed retinere.* At tuæ inscitiæ genuinum, Scioppi, officium est, prodigialiter etiam, quæ obuia, & conspicua sunt, allucinari. Quid ais? *Opposita secundùm idem, ad idem, & eodem tempore, & loco dici?* Quis id in dubium reuocat? Quid tum posteà? progredere. Num idcirco illud quoque, in quo ea opponuntur sibi, mutuasque exercent inimicitias, idem prorsus ijsdem est, nihilque intercedit discriminis? Hóccine te docet tua Dialectica? hoc tu ex Philosophiâ discis? ô te fungum, & cucurbitam, si ita existimas! Imò verò neque idem esse oppositis debet illud, nec potest, in quo hæc ei aduersantur, sed ista ab illo distincta omnino sint, necesse est. Sic quippe album, & nigrum contraria appellantur, quia ab eodem, vt vocant, *subiecto* vnà ac simul minimè tolerantur. At ipsorum essentia, ratione cuius non possunt simul consistere, necessariò diuersa est, non solum inter se, sed etiam ab eodem *subiecto*, vt liquet. Haud secus igitur Auaritia quoque, & liberalitas, eandem genere materiam, diuitias nimirum, seu pecunias, istarumque vsum, non autem eandem

specie;

a *In Suppetijs loc. cit.*

ſpecie: nam hæc moderatè dat, & moderatè accipit, illa dando deficit, & accipiendo excedit, quemadmodum ſuprà ex Ariſtotele notaui. Quorum conſequens neceſſariò eſt, & obiectum formale, vt aiunt, eſſe diuerſum, & *formalitatem* obiecti (ita enim cum Philoſophis loqui cogimur) in *formalitatem* habitus, & actuum redundare, neque vnam ab alterâ ſecerni, aut abiungi poſſe; Habitus namque, & actus ſuam ab obiectis eſſentiam ſibi, vt compertum eſt, arceſſunt. Quare actuum contrariorum obiectum genere idem planè eſſe opus eſt, vt eodem genere ijdem actus contineri; ſpecie autem differre, vt contrarij eſſe poſſint.

V. At continuò tu intercedis, monesque: a *Ex euentu tamen, ſeu per accidens Liberalitatem, & Auaritiam contraria dici poſſe, quoniam ipſa eorum obiecta, alienare, & non alienare inter ſe pugnant.* Sed inauſpicatò, ſed inconſultò. Quid enim? an non paulò antè alienare, liberalitatis formale obiectum, non alienare verò auaritiæ (quanquam falsò, temerèque, vt reuici) ſtatuiſti? Tergiuerſari non potes. Ergo contrarietas illa, quam huiuſmodi habitus inde ſortiuntur, non per accidens, vt tu blateras, ſed per ſe omnino ijſdem habitus congruat, neceſſe eſt, quandoquidem eſſentiam ſuam tales habitus, quatenus contrarij, ſuis ab obiectis petunt, ſibique aſciſcunt. Fruſtra igitur tuæ inſcitiæ, ſuppetias quæſito hoc diuerticulo aduenis.

VI. Quid prætereà? Ethicam tuam doctrinam hoc perabſurdo decreto claudis: b *Eodem modo per accidens vitium in medio duarum virtutum ſpectari, velut alterius nimium ſiue exceſſum, alterius parum ſeu defectum; ſic auaritiam & effuſionem itidem inter liberalitatem, & parcimoniam mediam eſſe.* At qui-



a *In Suppetijs loc. cit.* b *In Suppetijs loc. cit.*

bus tibi cum hominibus, quum has affanias ingeris, rem esse autumas? a cum bubulcis? cum opilionibus? cum suarijs? Quibus enim alijs eas tu allinas? Ab istis discedito. Operam certè ludes. Nam luculenter paulò antè docui, Parcimoniam vel à liberalitate non esse distinctam, vel certè huius esse partem; ac proinde nullum vitium inter vtramque esse posse, manifestum est. Vt omittam tuum hoc psephisma cum Aristotele, qui *lib.* 2. Ethic. *cap.* 6. palàm decernit, *Nullo modo in excessu, & defectu esse mediocritatem, neque in mediocritate excessum*, apertè pugnare. Exuperantia enim & defectus extrema sunt: extrema autem esse eadem, ac medium, aut in medio esse posita, impossibile omnino est, eademque ratio de vitijs quoque, quæ in superlatione, defectuque versantur, censenda, adeoque & tua hæc veternosa oscitatio prorsus exibilanda est.

VII. Estne aliquid amplius? flagitium immane, infandum, incredibile. Turpem *Apadeusia* dicam plerisque Politicorum Censoribus ipso statim tuarum *Suppetiarum* initio immeritò inscienterque scribis, quod scuticâ dignum piaculum sanè est. At quàm enormi auctu id crescit, quum in tuæ imperitiæ patrocinium, Aristotelem etiam *lib.* 1. *Ethic. Eudam. cap.* 1. temerè hoc pacto vocas: *Ibi duo quadam inuenies, qua non in illorum magis temporum aquales, quàm in homines atatis nostra dicta videantur.* Audio. Quænam ista? *Primum aïs*, inquis, *quibusdam, qui de Politicis rebus disserant, non parum sæpe vsu venire, vt in medium afferant*, ἀλλοτρίους λόγους τῆς πραγματείας, καὶ κενούς, *id est*, rationes à negotio proposito alienas, atque inanes. Quodnam alterum? *Deinde contingere non rarò* (actutum subdis) *vt homines vsu periti, & in rebus agendis*

a *Ex Wangnereckio loc. cit.* §. 16.

*agendis versati ab alijs disputando vincantur, qui artem ipsam Ciuilem, siue Politicam didicerunt. Vtriusque verò rei caussam, eorum, qui vincuntur, aut aliena efferunt, Apadeusiæ aßignat, quæ quid sit, totidem verbis mox declarat.* Ἀπαιδευσία ἐστὶ περὶ ἕκαστον πρᾶγμα, τὸ μὴ δύνασθαι κρίνειν τοὺς τε οἰκείους λόγους τοῦ πράγματος, καὶ τοὺς ἀλλοτρίους. *Id est,* Ignoratio Pædiæ est, non posse iudicare in vnaquaque re, quæ rationes propriæ, quæ alienæ afferantur. Sed quorsum hæc? *Atque hinc* (extemplo colligis) *intelligi potest, vt quis rectè de Politicis disserat, nequaquam satis esse, si vel multo studio, vel hominum rerumq; vsu Politicam didicerit, sed hoc ampliùs requiri, vt sit* πεπαιδευμένος, *siue Pædia instructus.*

VIII. At ego, Scioppi, non te Pædiæ compotem, sed mentis impotem, ac rudem Pædagogum arbitror, qui inscitiam tuam etiam mendacio auges, auctamque multo plausibiliorem, ac vendibiliorem opinaris. Quid enim eo *cap.6.* Aristoteles vrget? quos nominatim perstringit? num Politicos speciatim, vt tu hariolaris? nihil minus. Quos ergo? Philosophos illos vniuersè carpit, meritoque increpat, qui *vt Philosophi videantur, quum nihil sciunt, nihil dicere, sed debito modo sæpe nesciunt: rationes alienas à re propositâ, & inanes afferentes.* Qui germanissimus horum verborum, quæ illic leguntur, sensus est. Εἰσὶ γὰρ τινὲς, οἱ διὰ τὸ δοκεῖν φιλοσόφου εἶναι, τὸ μηδὲν λέγειν, ἀλλὰ μετὰ τρόπου, πολλάκις λανθάνουσι, λέγοντες ἀλλοτρίους λόγους τῆς πραγματείας, καὶ κενούς. Hæc porrò quàm peruersè tu interpretaris? quàm prauè torques? quàm improbè, quæ eodem

loco Philosophus tradit, perturbas? Quid abnuis? recitentur hîc, quæ ibi subijcit Aristoteles. Τοῦτο δὲ ποιοῦσιν, ὁτὲ μὲν δὶ ἄγνοιαν, ὁτὲ δὶ ἀλαζονείαν. ὑφ' ὧν ἁλισκεσθαι συμβαίνει καὶ τοὺς ἐμπείρους δυναμένους πράττειν, ὑπὸ τούτων, τῶν μήτ' ἐχόντων, μήτε δυναμένων διάνοιαν ἀρχιτεκτονικὴν, ἢ πρακτικήν. πάσχουσι δὲ τοῦτο δὶ ἀπαιδευσίαν. Nunc redde tu ista Latinè fide omnino incorruptâ. Quid pigraris? properare propera. At iam te præuertit Henricus VVangnereckius, a atque hoc labore subleuauit, eiusmodi verbis ita præclarè versis: *Id verò faciunt; aliquando quidem ex inscitia, aliquando ex superbia. Quibus vinci contingit etiam expertos, & ad agendum idoneos ab his, qui nec præditi sunt, nec valent intelligentiâ architectonicâ, aut practicâ. Patiuntur verò id propter imperitiam.*

IX. Sciscitor iam ego ex te, Scioppi. Quinam hoc loco ab Aristotele Apædeusiæ arguuntur? quinam? effare. An *qui multo studio, vel rerum, hominumq; usu Politiam, aut aliam scientiam didicerunt,* vt tu ipse scribis? minimè gentium. Sed hæc mera tua fabula est, mera fraus, mera sycophantia. Quinam igitur? illi nimirum, qui Philosophici aucupes nominis, rationes alienas, & inanes, proprijs, & solidis destituti, imperitè, aut arroganter cumulant, quumque tacendum esset, loquuntur, quemadmodum ex verbis ipsis perspicuum est. Neque ait Philosophus illos ab istis disputando vinci, vt tu inconsideratè comminisceris, sed ignorantiâ; hac appositâ circumstantiâ, denuntians scilicet, eos non rationibus, sed clamoribus, non doctrinæ pondere, sed iniquis ardelionum

a *Loc. cit.* §. 11.

delionum istorum iudicijs expugnari, obruique, à quibus viri illi docti & periti calumniâ frequenter non ob suam, sed ipsorum Apædeusiam, & imperitiam onerentur. Quæ enim alioqui ratio efficit, aut suadet, hos, qui vsum cum multo rerum, hominumque studio coniunxerunt, ab illis reapse superari, qui intelligentiâ architectonicâ, aut practicâ, Aristotele teste, neque præditi sunt, neque valent: quum si isti ante eos forent, alterutro istos valere necesse omnino esset? Non es, mihi crede, Scioppi, non tanti es, vt tui gratiâ animum inducamus, Aristotelem tam sibi, quàm veritati aduersari. Illud potiùs vtrique, hoc est Aristoteli, & veritati dandum, vt eiusmodi interpretes, seu potiùs rabulas, qui insanè oblatrando primas auferunt, imperitis, vel arrogantibus Philosophis accenseamus.

X. At quo rapior, Scioppi? Intersisto. Hæc tuæ in moralibus inscitiæ monumenta, quanquam tam multa, tam fœda, tam pudenda, præter pleraque alia à VVangnereckio eruta, & simul diruta, ex vno tamen, vt dixi, tenuique tuæ Pædiæ Politicæ, seu Logicarum Suppetiarum libello dumtaxat libata sunt. Quid si iam reliquos tuos Codices omnes, rationis obrussâ exploraremus? quid si pari lance trutinaremur? quid si accuratè, sollerteque censeremus? quàm magna, quàm immanis, quàm incredibilis tuæ imperitiæ Ethicæ vis vndique in oculis, & calamum incurreret, & vel infatigabilem manum delassaret? I nunc superciliose, ac ventose Grammatice, deque moralium rerum cognitione laureolam in mustaceo quærito. Ito, & tuam inscitiam semel recognoscito, hac vnâ tuæ imperitiæ notitiâ haud parum de pingui tuâ ignoratione detracturus. Quam in notitiam vt porrò tu venias, Eugenio Lauandæ oracula certa

fundenti aures diligenter præbe. *O beatum*, inquit, a *Scioppium, & Doctorem Philosophiæ Moralis de cœlo lapsum! hic Asotus ex Aristippi scholâ mores docebit? ad rectè beatèq; viuendum facem mortalibus praferet? & quisnam? Homo ex vitiorum colluuione factus ad probra, calumnias, mendacia, & quidquid scelestum esse potest: qui Deo, Religione, & conscientiâ posthabitis, iurisiurandi sacramento affirmare ausit de viris Religiosis, nullius vnquam sceleris compertis, quæ ipse nefanda plusquàm nefariè confinxit? Scioppius Philosophiam Moralem doceat? Gnosticus rectè & beatè viuendi pracepta tradat? Noueris, Scioppi; aliud esse adulterare monetam, aliud mores: Diogenes Sinopensis ad Philosophos confugere potuit, bonus Ethicus nunquam fuit.*

a *In Gramm. Pædic. pag. 24.*

## §. V.

## *Scioppij in Politicis, ac rebus sacris deliramenta.*

I. Politices nomine hîc, Scioppi, non vniuersam Philosophiam Moralem, exemplo Aristotelis paulò antè ostenso, designo; sed singularem eius dumtaxat partem, quæ de Legibus, & de Repub. disserit, intelligo, vt nunc vulgo vtimur. Non est verò, cur verearis, ne tuas Macchiauellicæ sectæ, adipatæque imperitiæ enormes strumas, quas *par.* 2. huiusce *cap.* 13. 14. & 15. iam excîdi, hoc loco denuò repetam; aut, ne hîc eorum omnium, quæ isto in genere peccâsti plurima, pœnas à te modò exigam. Quî enim possim, ni breuis sermocinatio in immane volumen necessariò excrescat? Quo labore etsi Henricus VVangnereckius, Vindicijs Politicis elucubratis, luciq; commissis, luculenter defunctus est, tuamque rerum Politicarum inscientiam, & stupiditatem in apertum planissimè

mè retulit; nihilominùs nondum tuum istud Augiæ stabulum totum repurgauit, cunctisque immunditijs, quæ cæteros tuos Codices passim turpant, penitùs liberauit. Ego, ne nouam ordiar Iliadem tuarum sordium, neúe stylum per alienam censuram iam in te actam otiosè circumducam, satis in præsentiâ ad id, quod constituo, existimo, vel vnico documento, sed palmario, quàm nobilis, & acutus Ciuilis doctrinæ faber, aut potiùs coriarius sis, patefacere.

II. Age Scioppi: scalprum, dolabram, subulam, vel cultrum sutorium in Politices materiam adigito. De hac tradis disertè tuis in *Suppetijs Logicis* ab Aristotele, & D. Thomâ *quum absolutè, tum comparatè agi. Absolutè quidem, dum demonstrant, Politici esse, non tantùm de optimâ, sed etiam de qualicunque Reipub. formâ quamuis deteriori, & vitiosâ præcipere. Comparatè autem, dum Politici, plus de vitiosis, quàm de rectis, & laudabilibus Reipub. formis laborandum esse affirmant. Quod nihil est aliud dicere, quàm Tyrannidem, cæterasq; vitiosas formas esse artis Politicæ obiectum, & quidem magis proprium, quàm regnum, aliasq; rectas, & laudabiles formas.*

III. His paucis, Scioppi, verbis quot tu flagitia cumulas? Probi sanè Politici formas non tantùm legitimæ, sed vitiosæ etiam Reipub. absolutè explicant. Nullus dubito. Sed num propterea de vtrisque, pari eodemque modo etiam præcipiunt? haudquaquam; sed de illâ vt amplectendâ; de hac verò vt fugiendâ, vel emendandâ disceptant. Quod consilium an tibi arrideat, ego equidem animi pendeo. Quid enim? probas? improbus ergo tu, qui Pseudopoliticos scelerum non vitandorum, sed faciendorum auctores, suasoresque propugnandos suscipis. Improbas? ergo tu rursum improbus, qui id tibi improbari minimè indicâsti; adeoque meditatæ ac nefariæ ambiguita-

tis meritò suspectus es. Ita nequiter iuxtaque imperitè absolutam de Repub. tractationem perturbas, aut peruertis.

IV. Quid iam de comparatâ quisquam sibi polliceatur, vel à te expectet? Quàm fallaciter, falsoque tua commenta, & intemperias viris celeberrimis imponis? Aristoteles, & S. Thomas, quum aiunt Politico *a* non plus de vitiosis, quàm de rectis Reipublicæ formis laborandum esse, quid sibi volunt? quid sciscunt? an plus operæ vitiosis explicandis, instituendis, tuendisque impendendum esse? apage. Imò auersandis, abrogandis, vel retractandis, Eâ quippe curâ corruptarum Rerumpublicarum exponendarum, legitimæ minimè indigent, aut certè si quâ vitij labe inquinantur, totum id leuiore spongiâ, vel manu aboletur. Hoc porrò quum ita se habeat, num idcirco Aristoteles, & D. Thomas vitiosas formas esse Politicæ artis magis proprium *obiectum*, quàm regnum, aliasque rectas & laudabiles formas, decernunt? decernunt autem? & tu affingere id his veritatis Duumviris, non erubescis, quod ne in mentem quidem ijs venire potuit? Quid? nonne Philosophus tum *lib.* 1. *Ethic. cap.* 1. tum sæpe alibi articulatè docet, *Artem omnem, omnemq; disciplinam; actionem item, atque electionem bonum aliquod*, tanquam finem, & *obiectum* suum proprium *appetere?* Extra controuersiam est. Malum igitur extra obiectum artis, & disciplinæ est. Ambigere non licet. At quid, obsecro, in Politicâ arte, mali instar est, artisque vel scientiæ error habetur, nisi praua ipsa Reipublicæ forma, non minùs, quàm Barbarismus, & Solœcismus in Grammaticâ, Sophisma in Dialecticâ, monstrum in naturâ, peccatum in Theologiâ? Quo pacto igitur vitiosa forma Reipublicæ, finis Politicæ, *ob-*

*iectum*que

a *Ex Wangnereckio lib.* 1. *Vindic. Polit. cap.* 4. 6. 3.

*iectum*que proprium esse queat, quum hæc rectam formam tantùm respiciat, deprauatam autem auersetur? Hinc disce, nugiuende Grammatice, disce sequiores Reipublicæ formas, *obiectum* tantummodò considerationis, siue contemplationis, perinde ac vitia, & errores in alijs artibus; non autem actionis, seu operationis Politicæ dici posse, quandoquidem à regulis artis Politicæ desciscunt. Quum verò scientiæ practicæ, & artes ad actionem præcipuè referantur, illud sine dubio earum obiectum magis proprium, quod ipsæ docent facere, quàm quod fugere, esse palàm est; etsi vtrumque etiam spectent: ideoque in practicis quoque eandem oppositorum esse scientiam omnes consentiant.

V. Verùm quàm inuitâ, & reflante omni arte Politicâ, de comparatâ Politices tractatione sermonem institueris, satis ad id locorum, Scioppi, expendimus. Sed núm felicioribus auspicijs Aristotelis, ac D. Thomæ disputationẽ de officio veri Politici ex *lib.4. Politic. cap.1.* in ijsdem tuis *Suppetijs* Logicis commemorâsti? Videamus. Ais rotundè eundem Philosophum, Theologumq́ue, *quàm Plato illud* officij *custodierit, operosè demonstrare.* Atqui ego minimè operosè demonstro, te insignitè mentiri, aut certè minimùm, nullum vernalium allucitarum tibi parem esse. Nego enim ab Aristotele Platonem eo loco appellari, nego à S. Thomâ Platonem ibidem nominari, nego eum ab alterutro vel tacitè oppugnari. Nam quos illic, quæso, Philosophus, cuius placitis subscribit D. Thomas, redarguit, nisi eos, qui de optimâ solùm Repub. tractant, quosq́ue idem Aristoteles pronuntiat, *rectè quidem dicere, sed à rebus vtilibus aberrare?* Inter hos verò num Platonem numerat? scilicet. Num censet? nugæ. Num censere potest? nullo modo. Quippini? quia illius Rempub.

non optimam, sed vitiosam *lib. 2. Polit cap. 1. 2.* & 4. ostendit. Ergo is inter eos, quos rectè de optimâ Repub. disputâsse hîc *lib. 4. Polit. cap.* 1. prædicat, quum tot ipsius errores illic recitet, ac strenuè refellat, iure existimari non potest. At tu imperitiam tuam fraude quoque amplificas. Nam quæ ipse Aristoteles numero plurali ita effert; καὶ οἱ τ' ἄλλα λέγουσι καλῶς, τῶν δέ γε χρησίμων διαμαρτάνουσιν, ac syncerè fideliterque hoc pacto vertenda sunt: *Etiamsi cætera præclarè dicant, à rebus tamen vtilibus aberrant*, tu singulari, vt in Platonem enuntiata persuadeas, interpretaris, ac pro *dicant*, *dicat*; pro *aberrant*, *aberras*, substituis, quæ tua & inscitia, & stropha comperta est.

VI. Haud absimili temeritate, atque ignorantiâ in ijsdem *Suppetÿs Logicis* iubes Politicum Respublicas ex hypothesi, nempe vitiosas, conseruare, apertè ferens, *Medicum quamuis valetudinem, etiam deterrimam nôsse, & restituere, ac conseruare debere.* Sed næ tu, Scioppi, & Medico, & helleboro summopere indiges, qui insaniam tam vecordem insanis. Aliud enim est, locutuleie princeps, tenere, quibus modis Tyrannis aut febris, vel quicunque morbus conseruetur; aliud hæc conseruare & alere. Illud præstantis Politici, ac Medici est; istud flagitiosi hominis vel amentis. Elige tu, quod vis, aut, si mauis, vtrumque fatere.

VII. Sed mittamus iam, Scioppi, Politica, quorum imperitiam tuam hîc delibâsse sat est, nec attinet longiore oratione eam exagitare, quum Henricus VVangnereckius, vt innui, suis *Politicis Vindicÿs*, illam toti Orbi spectandam iam pridem dederit. Iuuat nunc, si pateris, in sacra penetralia intrare. Fortasse in his, qui in Grammaticâ, in Logicâ, in Rhetoricâ, in Physicâ, & Metaphysicâ, in

in Ethicâ, atque Politicâ tam pueriliter, tam ineptè, tam inscitè, tam absonè delirâsti, Stoica tua Philosophia lucrificam aliquam faculam tibi auibus melioribus allucebit. Sed quæ tam excors, & multibiba anus fabellam hanc adeò monstrosam sibi adlini sinat? Nihilominùs, ne fortè te inauditum, indictâque caussâ damnari, iure expostulare mecum queas, periculum anteà mirificæ tuæ sapientiæ faciamus.

VIII. Scio te non ignorare, ab erudito Auctore Caueæ Turturis, qui libri titulus est, de honoribus viro Religioso fugiendis ita scriptum, *pag* 102. *Monachum veteres perinde ab Episcopo, vt à fœmina oculos auertere iusserunt, quod æquè ambitionis illecebræ fugiendæ sint.* Nunc ex te, Scioppi, morum Censor maxime, quid hoc de scito maiorum sentias, candidè quæro. Quid videtur? quid reris? In tuis *Arcanis, Opusculo 3. cap. 5. num. 6.* sententiam tuam minimè arcanam voluisti, vbi hoc ipsum eiusdem Scriptoris effatum, ceu paradoxum contra omnium opinionem, dementiæque plenum carpis, traducis, exibilas. At nihilo planè obscurior tua quoque imperitia, tua petulantia, tua nequitia indidem emicat. Quid baccharis? quid furis? aureum de ambitione à Monachis cauendâ documentum paulò antè commemoratū, priscorumque Patrum suffragijs commendatum eleuare, velut paradoxum ridere, tanquam delirium explodere tu audes? ô impudens audaciæ columen! itane Scioppi, paradoxum, deliriumque ridendum est, quod ipsemet Christus Dominus suomet exemplo, *a* quum eorum oculis, qui honoribus illum mactare statuerant, sese subduxit, tanquam diuinæ sapientiæ monumentum æternum consecrauit? paradoxum, & delirium, quod S. Ambrosius, S. Gregorius Magnus, B. Pe-



a *Io.6.*

trus Damiani, Cælestinus Pontifex, Gregorius Nazianzenus, compluresque alij Viri Sanctissimi, Christi Domini insistentes vestigia, oblatasque infulas idcirco constanter repudiantes, frequentârunt? paradoxum, & delirium, quod ipsa vniuersa Ecclesia, Christi sponsa, in Romano Breuiario præcipuis laudibus exornat, atque hoc nomine sanctum Stanislaum Nonis Maij, S. Vbaldum XVII. Kal. Iunij, sanctum Norbertum VII. Idus eiusdem mensis, sanctum Bernardum XIII. Kal. Septembris, sanctum Brunonem pridie Non. Octobris, sanctum Philippum Nerium VII. Kal. Iunij in cœlum tollit? paradoxum, & delirium, quod Ioannes Cassianus *lib.* II. *Instit. cap.* 16. communi veterum Patrum Sanctione decretum, fixumque memorat, prædicat, atque his totidem verbis explicat? *Quapropter hæc est antiquitus Patrum permanens nunc vsque sententia, Monachum fugere debere mulieres, & Episcopos. Neuter enim sinit eum, quem semel suæ familiaritati deuinxerit, vel quieti cellulæ vlterius operam dare, vel diuinæ theoriæ per sanctarum rerum intuitum purissimis oculis inhærere.* Hæc verò, Scioppi, iam tu audis, cernisque, & inscitiæ tuæ pudore non conficeris? Hunc ipsum Cassiani locum Auctor Caueæ Turturis ad marginem expressè appellauit. Dic nunc sodes, quum in eundem Auctorem calamum strinxisti, illúmne vidisti locum, ac perpendisti? Minimè. Ergo ignauus, insciensque, quod planè nescis, allatras. Maximè? ergo bardus, & malignus, & improbus, qui quod antiquorum Patrum chirographo laudatum, obsignatumque intueris, vituperare, conuellere, & consputare non dubitas. Hoc enimuerò tuæ ignorantiæ, ac nequitiæ paradoxum, & delirium genuinum vtique, & tæterrimum est.

IX. Nihilominùs iactas tu nauiter, Scioppi, *diurnam, & nocturnam sacræ Scripturæ lectionem, vt*

*sis perfectus, & ad omne opus bonum instructus* a Sed quid tandem commodi, aut fructus ex tam assiduâ diuinorum librorum librorum volutatione in rem tuam hactenus conuer'isti, quantosque in interiore Philosophiâ processus effecisti? inquirendi nunc equidem, atque excolubrandi sum percuriosus. Dic Scioppi, dic, quid compendij inde, vel emolumenti fecisti? Quid hæres? quid trepidas? excrea, quod celare non potes. Nam ego iam non tralatitiâ operâ suprà *par.2.* huius *Lydij, cap.* 17. demonstraui, te in sacris literis contaminandis, mutilandis, deprauandis, corrumpendis, truncandis, peruertendisque nemini facilè esse secundum. Hæc tua germana laus, hæc tua prærogatiua, hæc frugum optima, atque vberrima, quam ex ipsis percepisti. Præterquàm quod tam multiplices tuæ Hæresis Tesseræ, ac Verrucæ hactenus recensitæ, nec non famosi tui libri publico decreto notati, erroresque collecti, qui ad Sacræ Congregationis Romanę puteal hodie etiamnum seruantur, quid aliud, nisi tuam sacrarum literarum, ac rerum imperitiam, fraudes, ac dehonestamenta produnt, loquuntur, testificantur? Nec immeritò addit Lauanda, b *Legere, & non intelligere, esse negligere: nec quicquam frequentius apud Acatholicos, etiam opifices, quàm sacra Scriptura sententias memoriter, vel inter pocula blaterare, & nihil ad rem garrire.* Quam enim concinnè, aut sollerter loca diuini diplomatis enodes, tractesque, ex notis quum Foreri, tum aliorum Catholicorum, qui palàm vincunt, paradoxa tam absona, atque à mente Spiritûs Sancti adeò aliena, à te ita crebrò propinari, vt nullus coquus de figuris Geometricis turpiùs, ac temulentiùs ratiocinari possit, abundè perspectum est.

X. Quod

a *In Pædia human. & diuin. liter pag.* 28.
b *In Gramm. Pædico, pag.* 65.

X. Quod ſi fortè, Scioppi, hunc Solem vel mero meridie lucere tu negas, tuam ego infrunitam peruicaciam vel vnico frangam exemplo. Te percontor, Myſtarum ſceleſtiſſime, quibus tu cauſſis inualetudinem corporis, dolores, tentationes, commotiunculas, morbos omnes acceptos refers? Quæſtione, inquis, opus non eſt. *Quis* enim *dubitet*, vt in meæ Pædiæ Politices admonitione ad Lectorem dilucidè ſcripſi, *quin morborum omnium cauſſa ſint peccata?* At ego, mi Circulator, non ſolùm dubito, ſed omnino pernego, teque inſcitè admodum, turpiterque deſipere aio præcisè, & nullo negotio etiam conuinco. Nam, vt hominum ſcelera morborum carnificinâ diuinitus, interdum, aut ſæpenumero quoque cruciari, & puniri, Catholicis omnibus, qui diuina chirographa vel leuiter inſpexerunt, exploratum eſt; ita ex æquo planè falſum, morbos omnes à peccatis creari. Quoties enim morbi aliunde, quàm à flagitijs oriuntur? quoties ab aëris inclementiâ, quoties à corporis ipſius prauâ conſtitutione, quoties ab aliorum morboſorum contagione proficiſcuntur? quoties à Deo ipſo, ſine vllâ ægri culpâ incutiuntur? Cæcatur Tobias. An huius cæcitatem tu criminis alicuius pediſequam cenſes? At te mendacij ſacer Hiſtoricus Tobiæ 2. luculenter ita coarguit: *Hanc autem tentationem ideò permiſit Dominus euenire illi, vt poſteris daretur exemplum patientiæ eius, ſicut & ſancti Iob. Nam quum ab infantia ſua, ſemper Deum timuerit, & mandata eius cuſtodierit, non eſt contriſtatus contra Deum, quòd plaga cæcitatis euenerit ei.* Purulentâ ſanie taboque circumfluit Iobus. Num hunc etiam, alicuius ſceleris pœnas, extabeſcendo luere autumas? At te ſupinæ inſcitiæ manifeſtum docent ſacroſanctæ tabulæ, Iob. 1. vbi *vir ſimplex & rectus, ac timens Deum, & recedens à malo* nuncupatur. Nonnemo ex Iudæis antequàm lucem cernat,

nat, lumina amittit oculorum, à cæco matris vtero cæcus in Orbem ingreditur. An hunc pariter, vel saltem huius parentes in alicuius delicti multam detrudis? At te prorsus cæcutire, ipsemet Orbis conditor, assertorque apertè denuntiat, seriò testatus: a *Neque hunc peccauisse, neque parentes eius, sed vt manifestentur opera Dei in illo.* Vnde, tanquam ex vngue leonem æstimare, & quanta tua sit in sacris literis hebetudo, colligere procliue cuique est.

XI. Non propterea tamen tu despondes animum, sed nescio, quæ adhuc miracula de tuæ Theologiæ arcanis, reapse meras oculorum auriumque pręstigias, magnidicis verbis canis, *Padiam*que *Theologiæ Catorthomaticæ* spondes, *cuius*, ais, b *vsus erit in dirigenda ac perficienda conscientia, & vita, estque reuera*, inquis, *ars seruandi animas Summorum Pontificum, Regum, & Principum, Episcoporum, & Cardinalium, Monachorum, & Clericorum, Regularium, & Secularium, Zelotarum quorumcunque siue eorum, qui Spirituales & Deuoti inueniri postulant.* Ne plura, quæso, Scioppi, ne plura. Nam tuis hisce suffimentis ad nares admotis, iam sternuo adeò contentè, ac vehementer, vt quassu ipso penè dirumpar. Quis enim tam firmo sit capite, vt ad portenta tam insolentia, atque improuisa non concutiatur? Eras tu iam dudum in Agyrtarum turbâ facilè primarius, eoque te circulatorem ego non semel iure vocaui, & salutaui. At te in doctorem, in medicum, in institutorem Summorum Pontificum, Regum, Principum, & tot Capitum repentinò migrâsse, planè ignorabam, nec vllus, opinor, diuinâsset. Quid enim? Homo profanus es, & inter profanos scordalus. Nihilominùs de aliorum conscientiâ, & vitâ dirigendâ, & perficiendâ disputas. Et quisquam risum teneat! Grammaticus petulcus es. Tamen negotia animarum Pontificum,

a *Ionan.9.* b *In Padiahuman.ac diuin.liter.pag.11.*

cum, Regum, & Principum agis. Et quis cachinnis temperet? Ex Hæreticorum lustris ereptâsti, Catholicæ Ecclesiæ fucum insignitè fecisti, & pergis facere. Attamen sanctimoniæ magisterium profiteris, & Episcoporum, *Cardinalium*, Monachorum, Clericorum, *Regularium*, & *Secularium* æternæ saluti à te egregiè consultum gloriaris. Et quis supplosione pedum te non obturbet? Pietate denique, & spiritu Dei cares; tuarum scilicet appetitionum perditum mancipium, intemperiarum fœdum ludibrium. Nihilominùs operam tuam viris *deuotis*, & *spiritualibus* effingendis locas. Quis te non exibilet? quis non execretur?

XII. Est porrò nodus, Scioppi, in tuâ istâ Theologiâ sanè inenodabilis, quòd qui de cæterarum animarum salute tam anxius es, tuam penitùs negligis, imò perimis. Mentiris, obtrectas, calumniaris, cuiusuis facinoris ac sceleris audendi permissâ tibi licentiâ, baccharis, animamque tuam effrænatè prodigis, Orcoque deuoues, ac si illam vnà cum corpore extingui prorsus arbitrareris, alienarum tamen animarum seruandi mirè sollicitus. O scurram perridiculum! ísne rectus, & legitimus caritatis ordo est, quem tu in tuâ Theologiâ laudas, ac sequeris? quippini? At quid facies, Scioppi, Lactantio Firmiano *a* reclamanti, ac monenti, non posse excusationem, virtuti terga vertentium amputari, *nisi vt is, qui docet, faciat, quæ docet, & sit quasi prænius, & manum porrigat secuturo?* Nihil ego Lactantium, ais, moror, qui in alia omnia discedo, nec facio, quæ doceo; sed quæ doceo probè, vitâ improbâ dedoceo. Præclara Theologia. Quid respondebis Theophylacto, qui tibi Auctor est, *b* vt *potens sis primùm in opere, deinde & verbi sollicitudinem habeas?* Quid ego hunc curo,

a *Lib.4.Instit.cap.24.* b *In ea verba,* Propheta potens in opere, & sermone; *Luca 24.*

curò, qui aliter sentio, & sollicitudine alienæ salutis maximè vrgeor, meæ autem ne tangor quidem? eximia Theologia. Quomodo occurres D. Ambrosio *a* palàm sciscitanti, *quòd in altitudine virtutum consistere debet, qui docet iustitiam: - verborumq́; suorum sit exemplum, vt magis opere doceat, quàm sermone?* Nihil refert. Diuersus ego abeo, qui in vitiorum cœno iaceo, & tamen honestatem alijs vendito, prauisq́ue exemplis, & moribus, quod verbis aio, statim abrogo. Aurea Theologia. Quo pacto obsistes Magno Gregorio *b* pronuntianti; *Illam vocem libentiùs auditorum corda penetrare, quam dicentis vita commendat, quia quod loquendo imperat, ostendendo adiuuat, vt fiat?* Hæc pariter ego sus deq́ue fero, qui voces meas vitâ meâ innoxiâ non commendo, sed nequitiâ dedecoro, neque quod suadeo, adiuuo, vt fiat; sed ne fiat, prohibeo. Palmaris Theologia.

XIII. Sed quousque tandem, Scioppi, tuas istas sycophantias patior? quamdiu trisulcum Apostoli *c* fulmen, quod rectà te ferit, differo? Itáne *qui alium doces, teipsum non doces? qui prædicas non furandum, furaris? qui dicis non mœchandum mœcharis? qui abominaris idola, sacrilegium facis?* Quod enim furtnm grauius, quàm plurimorum innocentissimorum virorum, ipsorum Summorum Capitum, & Moderatorum tum Ecclesię Christi, tum Reipub. profanæ, Pontificum, Cæsarum, Episcoporum, Principum, Religiosorum, Sacerdotum, & Clericorum famam, atque existimationem subducere, rapere, obterere? Tu subduxisti, rapuisti, obtriuisti. *d* Quod mœchimonium execrabilius, quàm cœleste temerare diploma, quàm Hæreticos errores cum Catholicâ doctrinâ coagmentare, omnia sacra, & profana miscere, ac perturbare?

Tu

a *In Luc cap. 6.* Stetit in loco campestri.
b *Part. 2. Pastor. cap. 3.* c *Rom. 2.* d *Suprà par. 3. cap. 5.*

Tu temerâsti, coagmentâsti, perturbâsti: *a* Quod sacrilegium horribilius, quàm Diuos de cœlo deijcere, *b* Heroas sanctissimos à Christi Vicario ritè consecratos polluto ore incestare, totam Ecclesiam Catholicam, in diuinis honoribus mortali imbecillitati feliciter victrici asserendis, errori obnoxiam asseuerare? Tu ipse deiecisti, *c* asseuerâsti, incestâsti, quemadmodum anteà singillatim, cumulateque probaui. Quocirca tua hæc Theologia, non præclara, sed insana; non eximia, sed exitiosa; non aurea, sed lutea; non palmaris, sed pernicialis omnino est. Et quibus, obsecro, rebus synceram Theologiam tu calleas, qui antehac, quum in Clericorum Seminario hîc Mediolani ageres, neque dum totas habenas amentiæ laxâsses, te illius imperitum apertè fassus es, eamque à viris Religiosis addiscendam esse, seriò, ac liberè edixisti, quemadmodum vir grauissimus, ac fide dignissimus, qui in eodem Seminario tum vnà tecum diuersabatur, mihi non semel affirmatissimè testificatus est?

XIV. At ego, Scioppi, tam exaggerato tuæ inscitiæ Theologicæ fimeto euerrendo iam oppidò lassus sum, imparque operi, fatisco planè, ac succumbo, adeoque Eugenij Lauandæ auxiliari manu prorsus indigeo. Eia Vir Clarissime, tempori subuenta mihi, Suppetias affer, actutum aduola. Præsto sum, inquit. *d Deo laus. Gaspar Scioppius ex Grammatico-politico Pater Spiritualis factus est. Nihil ampliùs Mystica Theologiæ valeat Hierotheus, nihil Dionysius Areopagita. Scioppius* Casus Conscientiæ *profitetur, Catechismum docet. Magnus profectò & mirabilis Zelus docere alios seruare animas suas, de sua verò seruandâ parum esse sollicitum.* Verùm *vt Scioppius hanc*, quam erga aliorum animas seruandas mentitur,

a *Part. 2. cap. 17. & 15.* b *Ibid. cap. 6. & 7.*
c *Ibid cap. 5.* d *In Gramm. Pædico, pag. 17.*

*titur, pietatem mihi suadeat, multa, quæ impiè dixit, scripsit, fecit, retractet, oportet, & palinodiam canat. Alioqui verebor lupum ouibus verba facientem, etsi pastoritiâ penulâ contectum; & legi tentatorem Christi Eremitico habitu, qui non erat, simulantem. Spiritum non sapit, qui opera carnis facit, iras, rixas, contentiones, dissensiones, æmulationes, odia, & id genus, adulando, susurrando, clancularié fodicando, decipiendo, versipelli nequitiâ omnia miscendo, suscitat, & fouet. Quibus omnibus quum sordeat Scioppius, in huius animum, spiritum Sapientiæ quisquam ingressurum credat? huius fidei, & pietati Se Summi Pontifices, Reges, & Principes, Episcopi, & Cardinales, omnes denique cuiuscunque status, & conditionis homines committant? actum sit de Ecclesia, si huc deueniatur. Sed animaduerto, quid cogites, Lector; hominem nempe nauci tantum sibi arrogare, quantum sanctißimi, peritißimiq́; conscientiæ tractandæ magistri promittere vix ausint; huic tanta illustratio mentis, tam supra numerum excellens? nisi fortasse ex doctrina Macchiauellica ad Euangelicæ veritatis normam directione. Væ Principibus, qui hunc magistrum, & animæ directorem adsciscunt, procul dubio in foueam præcipitantibus.* Hæc Lauanda ex tripode: cui non minùs tu, quàm ego, gratias habere debemus immortales; tu, quòd oracula tam explicata, & comperta fuderit, tibiq́ue gratificatus sit; ego, quòd mihi laboranti tempestiuè, ac ita strenuè opitulatus sit.

XV. Nunc si quid Catorthomaticæ tuæ Theologiæ tibi superat, enuntia, Scioppi, præproperè. Restat, inquis, a *Ars artium, & Scientia scientiarum, conseruandi animam Summi Pontificis, opus ab Vrbano* VIII. *lectum, probatum, & laudatum.* Hîc ego attonitus hæreo. Adeò enim hisce Pontificij nominis, atque auctoritatis, iudicij, atque approbationis fulgetris meos perstrinxisti oculos, linguamq́ue,

a *In Tædia human. & diuin. liter pag. 19.*

guamque, & calamum penitùs siderâsti, vt mutire, vel hiscere ampliùs nec audeam, nec possim. Sed euge factum bellè: Idem Lauanda *a* vltro operam addit, meamque vicem egregiè ita repræsentat: *Consuetudo est quibusdam adulandi: cuius comes mendacium, stimulus egestas: qua tamen subinde palliat stulta quædam præsumptio, præfidens sui. Quantum Scioppium excuset garrulitas illa circulatoria, quâ ex vsu circumforanei, solitus est suis electuarijs petitum sibi obolum ad panem lucrandum conciliare. Ita quippe ieiunus est is liber, vt à quouis mendico stipem suis cantiunculis fœnerante, simile quid impetrare queas: vt rectè dixerit, ex Pontificijs Camerarijs vnus aliquis, tam aptè sedere illi nomen* Artis Artium, & Scientiæ Scientiarum, *quàm si quis lappam Regem florum, noctuam Reginam auium, Suem Imperatorem quadrupedum vocet. Quod* verò *Vrbanus Pontifex id libri legerit* (si tamen legit; quis enim mendaci, & periuro, etiam iurato credat?) *humanitatis fuit, obtrudentem non repellere. Quod probârit, & laudârit* (de quo æquè dubium est) *officiosè fecit. Neque enim decebat Pontificem dicere,* Sus Mineruam; *quod tamen alij dixêre: sed prudentiæ fuit dissimulare, vel si Scioppius centonatus fuisset (ex quorum sanè turbâ videbatur esse) libellum pro eleemosyna porrecturus, alioqui à Satellitibus, &* Admissionali Pontificio *non admittendus, vtpote homuncio fuscus, furuus, minax, & tætro aspectu, nisi posteà ex quibusdam ridiculis patuisset, lepidum caput esse, vt quem Principes post mensas adhibere possent.* Hucusque Lauanda, aquam exanimi affundens in tempore.

XVI. Scioppi, narro tibi. Equidem respiraui. Statimque cupido ingens in me incessit Gordiani nodi explicandi, cur tantus Pontifex Vrbanus VIII. si tam nobilis excellensque conscientiæ, & salutis procurandæ moderator es, te à se dimiserit: dimisit

a *Loc cit.*

dimiſit tamen; nec vltra quæro. Nôſti, cur Româ auolaueris. Et mirum profectò eſt, quum te Pontificum, Cæſarum, *Cardinalium*, Epiſcoporum, ac Principum magiſtrum iactes, à nullo iſtorum te diutilè tolerari potuiſſe; quumque in pleriſque Principum Aulis iuſculum de ollis, & cacabis tam ſæpe linxeris, vnde iuriſperitus quidem, ſed iurulentus, iureconſultus nunquam, repentè euaſiſti; nuſpiam te longiore inueruallo apud illos hærere, aut ſubſiſtere, multo minus perennare potuiſſe, ſed profugum ſemper, ſemper errabundum, vertere ſolum fuiſſe coactum. Scilicet te non conſcientiæ, aut ſalutis rectorem, ſed nequitiæ atque exitij magiſtrum prudentiſſimi quique odorati ſunt: adeoque te procul habere meritò ſtuduerunt.

XVII. At tu rurſum *Funiculum triplicem, ſeu periculoſum Antiſtitum, & Sacerdotum Statum* ingeris, *a rationemq́; ſeruandi animas Cardinalium, Epiſcoporum, & Clericorum* inſcribis. *Opus Romæ à nonnullis Cardinalibus lectum, laudatum, & deſcriptum.* Sed iterum iure optimo tuis hiſce ſtrophis intercedit Lauanda, *b* memoratque abs te factum id etiam *precariò, & obtrudendo* (ſi tamen factum, & tu ſolens more tuo non mentiris) *vnde quod legerint, dignationis fuit, qui vel ſupplices reorum, ne dum pauperum, libellos legere conſueuerunt. Quod deſcribi voluerint (ſi non fallus) caritatis fuit, ne quod tibi darent, eleemoſynæ potiùs nomine, quàm meriti qualiſcunque pretio conferre viderentur, licèt alioqui tuis inteſtinis conſultum vellent.* Cæterùm opus hoc tuum, cuicuimodi ſit, quin ijſdem flagitijs, quibus & reliqua huius farinæ hactenus recenſita, præſcateat, quis ambigat? ſatis id ex ijs, quæ modò in tuam non artem, ſed fraudem, ſeruandi animam Summi Pontificis deprompta ſunt, pateſcit.

XVIII.

a *Loc. cit pag. 20.* b *Loc. cit.*

XVIII. At ego incredibili curiositate titillor, Scioppi, cognoscendi, cur tam præclara opera, quæ tu venditas, à Pontifice Maximo, atque ab Eminentissimis *Cardinalibus* probata, & laudata, dudum à te absoluta, tot annos luci inuideas, neque ea in publicum exire patiaris: quum tamen tot alios nequissimos, & noxiosissimos Codices intereà temporis, diuino humanoque iure contempto, iuris imperitissimus extruseris? Quid caussæ est? quid moram facis? Nempe metuis, ne tuæ propudiosæ doctrinæ, ineptiæ, doli, mendacia, corruptelę detegantur, meritoque fustuario à cunctis veritatis vindicibus excipiantur, Orbique terrarum palàm fiat, huiusmodi tuas quisquilias à Summo Pontifice, ac Purpuratis Patribus non fuisse probatas, nec laudatas, sed cum stomacho mereiectas, & vituperatas. Disce igitur, disce, memoriæque etiam, atque etiam manda, te rerum sacrarum, Theologiæ vtriusque, diuinarumque literarum esse imperitissimum, nihiloque Politicarum sanctionum intelligentiorem, quod hîc euincendum suprà proposui.

## §. VI.

### *Scioppianæ ignorantiæ, atque inscitiæ coronis.*

I. Volebam, Scioppi, receptui canere, atque ex hac tuæ imperitiæ pugnâ dudum pugnatâ, iam victoriâ potitus, excedere. At quia in tuarum Pædiarum fine nouum bellum indicis, *a* cogis planè me prælium redintegrare. Quid obducis? quid garris? Aristotelis verba ex *lib. 3. Politic. cap. 7.* vel 11. non sine iactantiæ intolerabilis suffitu ita recitas: *Inueniuntur quidam omnium ferè artium Pædiâ præditi, quibus tam concedimus iudicare de artibus*

a *In Pædia human. & diuin. liter pag. 12.*

*tibus quàm ijs , qui earum tenent sententiam.* Sed quorsum isthæc? vt te omnium doctrinarum promum condum eruditi omnes intelligant, suscipiant, admirentur. Huc tuas istas sutelas collineas, huc is, huc properas, quo nimirum rectè de omnibus iudicare, non secus, ac si omnium scientiâ ornatus fores, tametsi reapse minimè sis, vulgo censearis.

II. At tua ista affectata prærogatiua, Scioppi, non tuæ præstantiæ additamentum, sed tuæ sycophantiæ auctarium; non tuæ doctrinæ corona, sed tuæ inscientiæ coronis est. Quid enim tu ex laudato iam Aristotelis loco extundis? quid exprimis? omnium disciplinarum *encyclopædiam*, vt vocant, plerisque à Philosopho ita tributam, vt etiamsi rerum omnium scientiam non habeant, de omnibus tamen iudicent? hanc ipsissimam. Ain' tu istam? admodum. Atqui ego sine fuco & falláciâ pronuntio disertissimè, te palàm falli, ac fallere, Græcumque Philosophum à te *a* Latiniensi Grammatico, & Pædagogo minimè intellectum. Nam vbi, quæso, toto eo capite VII. *Pædiæ* meminit Aristoteles? nuspiam. Vbi hanc vocem vsurpat? nusquam. Sed participio πεπαιδευμένος pro eo, qui vsu peritus est, atque à puero expertus, vtitur. Verùm tibi ad *pedantariam* facto (ignoscant mihi, obsecro, Latinæ aures hanc Italici vocabuli licentiam) *Pædia* in delicijs valde est, in ore semper, & calamo. Sed mitto de nomine ipso tibi litem intendere. Quid illic agit Philosophus? num quæstionem vllam suo definit calculo? nihil minùs, sed tentabundus, & disputantis more vtramque eius partem versat, quod tu pro tuâ allucinandi, stertendique consuetudine neutiquam obseruâsti. Quid porrò controuersiæ ibi proponit? quid enucleat? an peritiam aliquam tam longè latèque



*a Ex Lauanda in Gramm. Pædie. pag. 41.*

pertinentem, vt cunctas omnino artes peruagetur, nullisque terminis circumscribatur, aut angustetur? minimè gentium. Minimè? inquis. Ita. Minimè gentium; atque vt iurgandi omnem ansam tibi præcidam, en tibi ipsamet Aristotelis verba: *Sed habet dubitationem huiusmodi ordinatio Reipublicæ.* Audin', *dubitationem?* animaduerte, quam præterieras, & de tuâ oscitatione ne dubita. Pergit Philosophus: *Primùm quia videretur eiusdem esse hominis scire iudicare, quis rectè medelam attulit, qui ipse sciat etiam mederi, ac sanitatem ægrotantibus afferre. Hic autem est medicus: eodem modo de alijs facultatibus, & artibus. Vt enim medicum rationem suæ medelæ apud alios medicos reddere oportet, ita & alios apud similes. Medicus autem est & ille, qui agit, & ille qui præcipit, & ostendit, & tertio loco ille, qui à pueritia expertus est circa artem. Sunt enim quidam tales in cunctis (vt ita dixerim) artibus. Tribuimus verò iudicium non minùs expertis, quàm scientibus.* Hæc Aristoteles.

III. Iam quàm toto penè cœlo, Scioppi, hæc à delirio, quod tanto imponis Philosopho, distant? quâ de re hîc Peripateticorum Coryphæus loquitur? an de ijs, qui de omnibus artibus iudicium ferre queunt, vel vt tu comminisceris, omnium ferè artium pædiâ præditi sunt? apage. Nihil ipsi de his vnquam in mentem venit; & næ ille, si ita, vt tu fabularis, sanxisset, vnà tecum ridiculè ineptiuisset. Quid enim absurdius, aut amentius? At de vnaquâque arte secundùm sui naturam spectatâ manifestò differit, statuitque in cunctis artibus singillatim reperiri nonnullos, qui experientiâ magistrâ iudicare possunt, etsi caussas indagare, vel enucleare minimè didicerint. Quod verò aliqui præter experientiam, & iudicium, quo in singulari & certâ arte præstant, de cunctis alijs quoque artibus iudicandi facultatem nacti sint,

nihil

nihil innuit Philosophus, nihil somniat, merumque tuum mendacium est.

IV. Tantum autem, Scioppi, abest, vt huiusmodi ludificatione omnium artium, scientiarumque peritiam, quemadmodum conatus es, tibi vindicaueris, vt ne vnius quidem facultatis ex duodecim generibus, quæ in tuâ literarum *Pædiâ* enumeras, vsum tibi, nisi perturbatam, atque indigestam Grammatices notitiam, iure arrogare possis. Quippe hanc dumtaxat à puero, & ex triuio; cæteras verò neque doctrinâ, neque vsu es assecutus. *Vnum fortè sit*, vt catè coniectat Lauanda, a *quod Grammaticum* tuum *cerebrum turbauit. Nam quum circumforaneus factus in medicinis faciendis verseris, & in Aristotele, loco citato exemplum doctrinæ à medico subijci legeris; existimâsti, sicut circulatores medicamentarij megalia, & Pancrestia, omnia mentiendo pollicentur; ita te hoc ipso, quod medicinam faceres, omnem aliarum artium peritiam adeptum Sed nihil minùs. Sufficiat modò* tibi *esse Grammaticum, & in Aristotelis gratiam aliqua ex parte etiam Medicum, ne semper Circulator audias. Nam vt paulò antè vidimus ex eodem Aristotele, Medicus etiam est is, qui alio præscribente medicinam facit, & is, qui docet, quod vtrumque præstas, Scioppi.* At *non possum, quin hoc loco indicem præclarum in arte medendi specimen, quod prope Curiam in Monasterio Fabariensi ante aliquot annos edidisti.* Eò tum *venisti, & reperisti Abbatem S. R. I. Principem omni humanitate humaniorem, & suo candido pectore alios metientem Huic garrulitate circulatoriâ, omnia summa persuasisti, atq; etiam porrexisti hauriendam tantam Antimonij copiam, vt animam non omnino exhalâsse statim Principem, in miraculis habitum fuerit. Nunquam tamen posteà conualescere potuit; donec superiore anno, ipso die Pentecostes vitam finijt. Ita non solùm Religiosi illius Cænobij, sed*



a *Loc. cit.*

*& ipsemet Dominus Abbas, antequàm moreretur, palàm testatus fuit.* Cui medicæ artis experimento à te capto multa alia similia, nihiloque feliciora in cæteris quoque artibus, ac scientijs à te frequentari solita, facilè, si per otium liceret, vinci posset.

V. Verùm orationis opera, Scioppi, hîc mihi demum compendifacienda est. Ex tam multis enim, varijsque tuæ inscitiæ documentis, quæ ad id locorum non plena quidem manu dedi, sed, parcâ admodum, ne messis alioqui infinita calamum obrueret, scribendique, & criminandi exitu prohiberet, ad specimen dumtaxat libaui, cuiuis rerum non inepto æstimatori abunde liquere iam arbitror, quàm mustulenta, & pinguis tua imperitia & Grammatices, & Rhetoricæ, & Dialecticæ, & Philosophiæ, & Theologiæ, & Politices, Ethicæque, nec non & reliquarum disciplinarum sit, tametsi tu cunctarum patrimonium, & censum tuo in pectore, cerebroque conditum cerebrosus, atque ambitiosus agyrtes inaniter, ac stolidè glorieris. I nunc homo trium literarum, ventosumque caput, & doctissimos quosque, disertissimosque Viros imperitiæ arcessito, præsertim è nostrâ Societate. Aude iam, Pædagoge despicatissime, cum nostri Ordinis primarijs Luminaribus Bellarmino, Toleto, Suario, Valentiâ, Maldonato, Gretsero, Perpiniano, quos tu ipse olim, nondum adeò infatuatus, ceu magna virorum nomina amanda, & colenda in tuo *Scaligero Hypobolymæo* a distinctè confessus es, componere; aude te his, & similibus æquare; aude etiam anteferre. Dignæ profectò ranâ voces, quibus pro strenâ cœnum, pro congiario paludem deberi compertum est. At coaxa, vt lubet, obstrigillato, vt placet, iam frustra omnino es. Nam ex tam multiplici tuâ ignorantiâ immanis

a *Pag. 247.*

nis Verruca tuæ Hæresis dudum nata, adeò monstrosè extuberat, vt nullo illam fuco iam queas oblinere, nullâ laruâ oculis intuentiũ subducere.

## Cap. VIII.

## Verruca octaua Scioppianæ Hæresis, inconsulta dictorum, ac sententiarum inconstantia, & repugnantia.

I. Hæretici, vbi à veritatis tramite semel delirârunt, Scioppi, cæcis mentis semel inuoluti tenebris, in obuias quasque errorum foueas ita ruunt præcipites, tamque rapido temeritatis turbine auferuntur, & circumuoluuntur, vt ne in ipsis quidem erroribus, mendacijs, & calumnijs vestigia satis firma ponant, ac figant, quin subinde vacillent, non rarò à se dissentiant, sæpenumero secum ipsi dimicent. *Atqui par erat*, quemadmodum Magnus Nazianzenus obseruatè notat, a *vt, vel quod accusant, non facerent; vel quod faciunt, non accusarent: si saltem sibijpsis constare proponerent, ac non & sua, & Aduersariorum dogmata commemorare. Talis nimirum est vecordia: & secum ipsa, & cum veritate pugnat: vt nec in seipsos reuolui sentiant, nec erubescant.*

II. Te ego iam priscâ fide, interrogo, Scioppi, an huiusmodi leuitatis, atque inconstantiæ arundo, Hæresis certa proles, & Verruca, tuo ex capite, tuâ è linguâ, & calamo aliquando pullulârit? Nihil ab hac labe mihi, inquis, possum metuere, qui Stoicum me profiteor, cui de suo statu, vel Phalaridis tauro non demigrare, sed in sententiâ perstare, ludus est. Atqui ego te, Scioppi, non Stoi-



a *Epist. 2. ad Cledonium.*

cum, sed Vertumnum, & Proteum esse, qui animum demutes, mentisque colores atque imagines pro tuâ lubentiâ induas, exuasque, tam perspicuè ostendam, quàm ebrij hominis gressus titubare indubium est. Vidistíne vnquam, Censor maxime, Bacchi, & Cereris stipendiarios, appotos probè, vinoque madentes, vbi è propinâ domum, sensibus adhuc mero victis, remigrare volunt, aut pótiùs coguntur, incertis pedibus viam capessere, transuersos ferri, lapsabundos incedere, angiportorum parietibus vtrinque reciprocari? O quàm turpiter (vtinam etiam nón tam frequenter) vt ingeniosus Poëta meritò ridet, an luget? a

*Pallidus horror occupat ora,*
*Errat cursu gradus incerto.*
*Colla labascunt, crura tremiscunt,*
*Corporis pariter, mentis & impos,*
*Latice quisquis madet Iacchi.*

Adijce paulum his oculos, & mentiar, nisi his ipsis *nutat cum facie terra,* vt D. Ambrosij totidem verba b tibi hîc reddam, *subitò eadem erigi, & inclinari videtur, &, quasi vertatur, timentes, in faciem ruunt, & solum manibus apprehendunt, aut concurrentibus montibus sibi videntur includi.*

III. Quis, inquis, solitudinis tam pertinax incola, ab omni hominum cœtu, conuictuque abiunctus adeò est, vt in istiusmodi monstra interdum non inciderit? Spectaui sæpius cum indignatione, & stomacho, vituperaui admodum, semper execratus sum. Sed quorsum fluunt ista? quo serpunt? caue, ne temulentiam intempestiuè hîc lineans, sugillansque, temeto hilariùs indulsisse, neque dum crapulam edormisse, videaris. Intempestiuè, ain' tu? Imò verò si vnquam aliàs apposítè,

a *Marius Bettinus in Rubeno Act. 2. Salt. 1. Cant. 1.*
b *Libro de Elia, & ieiunio, cap. 10.*

sitè, si vnquam concinnè, si vnquam accommodatè verba de te feci, nunc equidem ebrietatis mentionem tui vnius gratiâ quàm aptissimè inieci, nihilque huiusmodi tempestiuitate tempestiuius. Nam teipsum, Scioppi, te inquam, non alium; quum hominem ebriosum modò expinxi, non obscurè, neque de nihilo designaui. Quis enim vino, somnoque mersus magis nutabundis vestigijs iactatur, quàm tu sententiarum tuarum, dictorum, factorumque dissidijs, quibus tui libri, præsertim famosi, passim obnoxij sunt, mutuoque inter se pugnant, tam fœdè, ac tam sæpe agitatus? Inspexistíne vnquam teipsum, quæ tibi cutis sit, qui color? contemplatúsne aliquando es, quæ sint tui vultûs lineamenta, quæ species, quæ forma? excussistíne, quid verborum tuo ex ore, calamoque subinde exciderit? Atqui ego iam tibi speculum tam læue, tam nobile, tam nitidum conflo, vt simul à tuis oculis consuletur, illico te ebrium, non sanè Massico, aut Opimiano potum, sed odij, sed furoris, sed amentiæ Falerno madentem in eo sis deprehensurus: actutumque parebit, vtri insanum sinciput sit, tibíne, an mihi. Non te demoror. Experiamur.

IV. An non tum in *Actione Perduellionis*, tum in *Anatomia*, *pag*. 3. fateris: *Corruptelam Societatis nonnisi ad paucos pertinere, maximamq; partem Iesuitarum*, vt addis *pag*.99. *esse innocentem*? Extra controuersiam est. Quid ergo tam in eâdem *Anatomia*, quàm in cæteris tuis Satyris omnem summo conatu moues lapidem, vt Lectori persuadeas, Iesuitas omnes vniuersè criminosos, turpiterque desertæ, & violatæ Regulæ reos pronuntiari posse? quid in eâdem pariter *Anatomia*, *pag* 4. tuam fraudem, & perfidiam agnoscens, de teipso ita scribis? *Quæ nonnisi paucorum culpa est, eius reliquos, nullo suo merito, participes facere videor, quum*

*quæ delinquuntur*, ita γενικῶς *vel vniuersè à Iesuitis designata insimulo.* Hæc inter se quomodo congruunt? tam bellè, ac mulier formosa supernè desinens in piscem. Quid mirum? odij in Iesuitas vino temulentus es; mentis & calami tui dicta constare sibi non possunt. Perge.

V. Nónne in tuis *Arcanis Societatis Iesu*, pag 81. statuis? *Principes, qui Iesuitis vtuntur Confessarijs, religioni non habere, monasteria vexare, spoliare, exactionibus grauare, ab illis decimas exigere ad belli impensas, &c. quòd credant Iesuitis, magnas opes esse caussas corruptæ monasticæ disciplinæ, &c. vt ideò haud multo optabilior sit Monachorum sub talibus Principibus conditio, quàm sub Principibus Protestantium*, hoc est, Hæreticorum: diffiteri non potes. Hîc ego non quæram, Scioppi, quàm immanis hæc non tantùm in Iesuitas, sed complures etiam Principes calumnia sit, quàm nequiter à te sine vllâ probatione conficta, quàm nefariè sine vllâ religione vulgata: vt omittam, si cuncta delinquentium scelera ex tuâ arguendi normâ, conscientiarum ipsorum in arcanâ Confessione arbitris quoque hærent, notamque inurunt, de ipsorum innocentiâ actum penitùs esse, omnesque fore perditos, siquidem piacularis confessionis materia remota, nonnisi ipsa flagitia esse possunt, quæ ijdem relaxant: quâ criminatione nihil mendacius, nihil iniquius. At illud ego in præsentiâ vrgeo dumtaxat; quo pacto hoc conuicium à te in Iesuitas iactum cum egregio elogio, quo eosdem Iesuitas in tuâ *Ecclesiastica Astrologia*, cap 1 pag. 5. exornas, cohæreat? Quàm articulatè enim hîc testaris: *Societatis Iesu Patres hoc vno meliùs, quàm vllâ re aliâ, Cæsari ac patriæ consuluisse, quòd Auctores S. Cæs. Maiestati fuerint, veteres Religiosorum hominum Ordines omni gratiâ complectendi, & in Germania ab eorum instauratione, calamitatum publicarum medicinam. &*

*seculi*

*seculi felicitatem expectandi.* Scioppi, quid loqueris? an veteres Religiosorum hominum Ordines omni gratiâ complecti, cuius Auctores Cæsari Iesuitas fuisse hîc narras, idem omnino putas, ac eorum *monasteria vexare, spoliare, exactionibus grauare*, vt alibi in *Arcanis* cauillaris? quis nisi temulentus ita insaniat? Quî rursum hæc tua obtrectatio cum eâ laude, quam in eâdem *Astrologia, cap.* 20. *pag.* 84. eidem Cæsari tribuis, concinit, dum hunc mirificè effers, quia *vniuersis omnibus planum fecerit, se suosq; in monasteriorum negotio nil decreuisse, nisi quod ad iustitiæ, & conscientiæ præscriptum examußim conuenerit?* Et tu ad iustitiæ, & conscientiæ præscriptum decernere, tantundem valere autumas, ac *monasteria vexare, spoliare, exactionibus grauare?* ô ebriosi ructus! Perge.

VI. An non in *Anatomiâ, pag.* 3. disertè prædicas; *Minimè vulgare tuum esse in Societatem promeritum, quum hac eius Anatome institutum eius ab omni reprehensione vindices?* Rursumque *pag.* 15. *Societatem primigeniam à S. Ignatio conditam, & ab Apostolica Sede probatam esse, cuius institutum nemo Catholicus, siue propter Apostolicæ Sedis approbationem, siue propter Conditoris pietatem, non magnopere commendare poßit, quin Socijs ex Regulæ præscripto viuentibus, libenter illa Apostoli verba impertiatur, 1. Cor. 1.* Fidelis Deus, per quem vocati estis in Societatem Filij eius Iesu? Nemo potest ambigere. At quàm importunâ capitis vertigine circumactus, in eâdem *Anatomiâ* hoc ipsum Societatis Iesu Institutum, cuius te vindicem spondes, manifestò iugulas? Si enim id ab omni reprehensione, vt præ te fers, vindicas, cur ibi *pag.* 17. *Tabul.* 11. § *Interni: Societati primigeniæ*, quam S. Ignatius instituit, *Eunomiæ vitium, & Nomothesiæ defectum* obiectas? cur S. Ignatio ibidem, & *pag.* 32. imperitiam, & ignorantiam rerum scitu necessariarum exprobras? cur vnà cum Pseudo-

Marianâ Institutum Societatis *tribulationibus, & offendiculis obnoxium* esse, eâdem paginâ clamitas? cur infrà *pag.* 30. cum eodem Momo affirmas, in *Instituto non pauca fuisse mutata propter euidentiam inconuenientium, quæ inde sequebantur?* Cur inibi, eodem calumniatore nixus, S. Ignatium præcipitantiæ in condendis Regulis accusas? cur eum viam, *quam calcauerunt viri iniqui,* ingressum esse, eodem loco pronuntias? cur *pag* 43. eidem Pseudo-Marianæ asseueranti, *Societatis Leges, & Constitutiones à Canonibus, & iure communi plurimum dissentire; nihilq; in Societate firmum, ac stabile esse;* subscribis? Estne hoc, Scioppi, *Societatis Institutum ab omni reprehensione,* vt apertè ais, *vindicare?* hoc, ipsum *ob Sedis Apostolica approbationem, & Conditoris pietatem,* vt explicatè memoras, *magnoperè commendare?* hæc illa Societas, cui ea Pauli sententia conueniat, *Fidelis Deus, per quem vocati estis in Societatem Filij eius Iesu?* Illa, quam *Ecclesiæ Christi plus, quàm Hæreticos, nocere,* in tuâ *Astrologia, cap.* 19 *pag* 61. mentiris? illa, quam *Latronum, & Sicariorum* Societatem in *Anatomia, pag* 40 vociferaris? Desinant, Scioppi, Dialectici, desinant de disparatis, seu, vt nunc loquuntur, de *contradictorijs,* vel contrarijs disserere, si hæc disparata, & contraria non sunt. Cæterùm quia tanta veritatis vis est, vt tibi hanc confessionem extorserit, *neminem Catholicum non magnopere commendare Societatis Institutum,* te profectò, Scioppi, qui idem Institutum non solùm minimè commendâsti, sed contrà hostiliter, & crudeliter insectatus es, & porrò insectari quotidie acerbiùs pergis, te, inquam, non Catholicum, sed Hæreticum, vel tuo etiam ipsiusmet ore renuntiatum & conuictum esse, necesse est. Pergo.

VII. Quo raptus turbine, in *Anatomia, pag.* 31. Pseudo-Marianæ assentiens, expostulas; *Valde paucos* in Societate *euadere literatos, nullos esse in ea Excellentes*

*cellentes Concionatores, nullos Ecclesiasticarum rerum, nullos humaniorum literarum peritos?* At quàm de subito id, quod hîc temulenter vomis, infrà in eâdem *Anatomia, pag.* 40. alacriter sursum sorbes, cum eodem Pseudo-Marianâ palàm decernens: *In Societate longè plurimos esse prudentiâ, literis, ac virtute præstantes:* tum *pag.* 34. cauillans: *Generalem, & tres, aut quatuor Iesuitas in vnaquaque Prouincia vniuersum Societatis regimen sibi vendicare, neque reliquos in partem admittere, etiamsi sint grauißimæ, & doctißimæ personæ totius Ecclesiæ Catholicæ?* Sed quî tandem, Scioppi? vbînam sunt in Societate hæ tot personæ grauissimæ, & doctissimæ, vbi longè plurimi prudentiâ, literis, & virtute præstantes, vt hîc sancis, si nulli sint in eâ Excellentes Concionatores, si pauci literati, si nulli rerum Ecclesiasticarum, vel humaniorum literarum periti, vt inibi fabularis? cernis, quàm aduersis, longisque cornibus hæc mutuò sese incursent? Nequaquam. Quid mirum? ebriacus odio, oculos habes exoculatos.

VIII. Hinc in eâdem *Anatomia, pag* 33. §. *Quidam,* edicis planissimè vnà cum Pseudo-Marianâ, *vnicum remedium esse, ad seruandam sententiarum concordiam in docenda Theologia, & Philosophia, si docentibus vnus certus Auctor præscribatur, quem discipulis explanent, vt ab eo discedere non audeant: periculum enim esse, ne se ingenia præcipitent, nisi eis libertas ista ad suas, ac nouas opiniones penitùs adimatur.* Intelligo, Scioppi, opinionem tuam, video consilium. Sanumúe, an secus, hîc sus deque fero, contentus id à Forero nostro in *Anatomia, Sect.* 8 probè iam esse excussum. At hoc dumtaxat titillat curiositatem meam, quamdiu huiusmodi placitùm tibi sit placiturum. Non postulo à te mentis in eo stabilitatem, longis temporum interuallis exploratam; non expecto permansionem lustra

iam superantem, non peto constantiam in annos excurrentem: sed vt in eodem *Anatomiæ* libello tantùm tibi ipsi consentias; ne eadem, quæ sciscis, abroges; ne turpiter à te desciscas, hoc iure optimo à te exigo, hoc meritò cupio, hoc medullitus flagito. Sed frustra. Id impetrare abs te nefas. Nam haud ita multò pòst, *pag.* 35. & 36. ibidem exaduersum omnino, eidem Pseudo-Marianæ adstipulans, rotundè criminaris Claudium Aquauiuam Generalem nostri Ordinis Præsidem, eumque imprudentiæ accusas, *quod Theologis quasdam certas sententias, quas in Theologia amplecti deberent, præscribere conatus sit: & caussam huius erroris fuisse, quod minimè intellexerit, quæ sit natura humani ingenij; quamque ardua res sit, imperium in hominum doctorum animos sibi arrogare.* Scioppi, expergiscere. Veternum excute. Quàm flagitiosum est tuum istud verborum duellum? si enim humani ingenij libertas frænum huiusmodi imperij minimè patitur, quid tu Societatis nostræ Doctores vni dumtaxat Auctori, vnique sententiæ esse mancipandos pertendis? Quid tua consilia in vtramque partem inconsultè reciprocas? Quam vberem virgindemiam tuâ istâ desultoriâ leuitate commereris? At ignosco; memor, temulentos in eodem vestigio diu hærere non posse.

IX. Tu verò facesse hinc curriculo, ac tuis in *Arcanis, pag.* 37. Iesuitas ab Aulis eapropter arcendos eructa: *Quia sint homines de schola, pædagogicique loci, ac iudicij, qui facilè aberrent, & allucinentur in dandis Consilijs Politicis, & Oeconomicis; vnde omnis rei malè gestæ in ipsos culpa imponi soleat.* At quàm perspicuè hæc à te in eodem Codice *pag.* 45. contradicuntur, dum ais: *In contrahendis rebus maioris paulò momenti, inque nuptiarum conciliaturis nihil feliciùs, nisi Iesuitis proxenetis transigi?* Dum addis: *Pontificem Paulum* V. *in cura rei familiaris, siue constabilienda,*

*stabilienda, siue locupletanda, Iesuitarum Procuratore vsum esse?* dum *pag* 46 Iesuitas tales fateris, *Qui aurum & argentum cumulare sciant?* dum *pag.* 56. eosdem Iesuitas eo esse ingenio refers, vt *minimè incallidi, momenta & articulos omnes commoditatis teneant?* Scioppi, euigila. Vbi est acumen tuum? Itáne tu *homines de schola, pædagogicíque loci, & iudicij*, ad danda Consilia Politica, atque Oeconomica ineptos iure appellaueris, quos tu ipse *in contrahendis rebus maioris momenti* tam felices prædicas? quos nôsse *aurum & argentum cumulare* scribis? quos *momenta omnia commoditatis tenere* asseueras? Quàm pulchrè ista sibi respondent? nempe vt humida siccis, calida frigidis. Neque tamen hæc eò ego collineo, vt Iesuitas ob Scientiam, seu Politicam, seu Oeconomicam commendari velim, quos multo magis conari par est, vt cū D. Paulo *a Sciant Iesum, & hunc Crucifixum*, quàm vt artem coacervandi opes, hoc est, *volatica ludibria temporum, & b lucrum luteum*, vt eas vocat S. Augustinus, teneant: sed vt tantùm ostendam, quàm tua, quæ in Iesuitas è tuæ maledicentiæ pharetrâ contorques, tela, imbecilla, quàm inualida, quàm obtusa sint.

X. I nunc, Scioppi, i, ac tuis in *Arcanis, pag.* 80. illud Laymanni Iesuitæ scitum rabiosè lacera: *Hæreticos mandatis, minis, ac pœnis reduci debere: & hunc esse optimum eos ad fidem Catholicam conuertendi modum.* I, atque in tuâ *Astrologia, cap.* 10 *pag.* 38. *Ministros Satanæ, Pseudo-Apostolos, & subdolos operarios*, voca, qui armis, & violentiâ Hæreticos ad Christi Ecclesiam compellendos docent. I, atque in eodem libello, *cap.* 16. *pag.* 59. clama eos, qui ita sentiant, ac suadeant, non *cum Pastore Christo oues colligere, sed cum lupis rapere.* At quis tibi credat, Scioppi, quum his locis tam impudenter, ac palàm mentiaris, teque ipsum mendacij, tuamet verba



a 1. *Corinth.* 2. b *Lib.* 5. *Confess. cap.* 11.

apertè coarguant? quis manifestam eorum pugnam non intuetur, quum in tuo *Hypobolimao pag.* 321. statuis: *Hareticos centum plagis, vt Salomon loquitur, hoc est, pœnis, & incommodis terreri, & ad maiorem salutis sua curam, & ad inuestigationem veritatis excitari, atque impelli debere?* quum paulò pòst ibidem *pag.* 322. enuntias, *Nullius magis, quàm ipsorummet Hareticorum interesse vt quàm primum exorti fuerint, de medio tollantur?* quum *pag.* proximâ 323. vociferaris, eosdem Hæreticos *ignominiâ, opprobrio, accusatione, morte denique afficiendos, non solum vt ne alijs noceant, quod fieri oportet si viuant, propter contagionis, vt dixi, periculum, & quia lupi quum sint, rapiunt, & dispergunt oues, minimeq; gregi parcentes, conantur, quod Poeta dicit:* Multas illustres animas præmittere ad Orcum? Quis magnum dissidium non animaduertit, quū illic *pag.* 329. pérsonas, *Sanctos Patres odisse, & fugere Hareticos iussisse; S. Augustinū testari, experimentis se probâsse, multu prodesse, cogi ad fidem: Constitutionibus Imperatorijs, & Legibus de Hareticis vltimo supplicio afficiendis; plenum esse titulum Codicis de Hareticis; has Leges à SS: Patribus laude dignißimas fuisse iudicatas?* quum inibi *pag.* 331. & seq. memoras à S. Leone, *Epist.* 91 ad *Turibium, cap* 1. *palàm fuisse supplicium Priscilliani probatum; eundē Leonem planè, & disertè affirmare, Leges, qua corporali supplicio, & ense non solùm Auctores errorum Hareticos, sed etiam pertinaciores, & importuniores eorū discipulos prosequūtur, prodesse, & adiumento esse Ecclesia?* Quis confessam discordiam non videt, simulq; non ridet, quum in tuo *Ecclesiastico, cap.* 107. decernis; *Theologorū disputationes infructuosas esse, neq; Hareticos, aut eorū discipulos ad verū conuertere, nisi magistratus seculares latis Legibus, & pœnarū terrore obedientiā Episcopis debitam sanciant, & pestilente, siue Haretico multato, stultos eius discipulos sapientiores reddant.* Quis denique hæc, & plura alia, quæ iam suprà *part.* 2. *cap* 7. *nū.* 9. recensui, legat, & conferat, qui te adeò dissentanea, atq; aduersa

aduersa flare simul, ac reflare non comperiatur? At quàm oppidò improuida tua procacitas est, qui eam doctrinam, quam tu ipse tuis in libris tot annos contentiosissimè propugnâsti, quamque Legibus quà sacris, quà profanis congruentem iam anteà capite illo 7. demonstraui, & cunctis alijs Religiosis familijs communem Forerus in *Antimelandro par.1.cap.5. num.22.* probat, Iesuitis vitio vertere, & quidem solis, non dubitas?

XI. Sed tu nihilominùs nauiter frontem perfricas, iterumque tuâ in *Astrologia, cap.4. pag.15.* Iesuitas traducis, quòd *saturati, diuites facti, & regnantes, animaque suæ suaues, eam ieiunio, abstinentijs, vigilijs, cucullo, amictu aspero, horrido, & contempto affligere caueant.* At quàm sycophantiosè? quàm petulanter? Ego verò insulsam hanc, fatuamque tuam criminationem, quam à Forero nostro in *Proteo, Animaduers. 4. pag 348.* & deinceps egregiè euerberatam scio, nihil in præsens moror: Te dumtaxat tuo in *Ecclesiastico, pag.55.* tecum ridiculè rixantem, digladiantemque spectare paulisper iuuat. *Haud vidi* (inquis) *magis* obedientes, *quàm Iesuitas; quum obedientia demum illud sit, quo plerique Societatis eius Institutum præ cæteris Religiosorum, ac Monachorum Sodalitatibus alioquin adamantes, ab eius ingressu absterreri solent, eamque rem lippi & tonsores nôrunt, neque ipse Rex Angliæ nescit, si quis Iesuita siue à Pontifice, siue à Præposito in Angliam proficisci iubeatur, eum ex voto, quo se ad parendum obstrinxit, ac velut Sacramento dicto auctorauit, confestim illinc ad paratam sibi crucem, mortemque perspicuam abiturum.* Huc iam, Scioppi, propera, huc aduola. Si lippi, & tonsores, vt hîc enucleatè affirmas, nôrunt, tam multos à Societatis nostræ ingressu præ obedientiæ durissimâ conditione, quæ accipienda necessariò est, absterreri; nónne tu quouis lippo luscitiosior, & quauis tonsorum cucurbitulâ obtusior, qui Iesuitarum vitam ceu

suauem,

ſuauem, omnisque auſteritatis expertem adunco ſuſpendis naſo? Si enim obedientia *maxima virtus eſt*; ſi *mater, & origo virtutum aliarum*; ſi *ſola cæteras menti inſerit, inſertasq; cuſtodit*, quemadmodum communi veterum Patrum decreto ſancitum Forerus loco iam laudato, compluresque alij patefaciunt, & ego quoque in meis *Vindicijs, cap.* 14. § 7. *num.* 103. notaui; ſi in Societate adeò difficilis, atque ardua, vt plerique ob eam conſternati, animum deſpondeant, quem tamen aliarum Religionum cilicio, cucullo, ſilentio, vigilijs, amictui aſpero, alijsque incommodis, ac pœnis alacriter vorandis parem fortaſſe gerunt; qui, rogo, Societatis Inſtitutum, velut delicatum, ac mollius ſugillare potes? Si Obedientiæ votum, quod omnium auſteriſſimum eſt, in eâ quàm maximè florere tu ipſe teſtaris, virtusque huiuſmodi reliquarum quoque genitrix, & parens eſt, quomodo hæc etiam abſtinentiam, precandi ſtudium, ieiunium, carnis cruciamenta, cæterasque animi dotes non procreabit? Et te tot diſſenſionum, quas tecum ipſe ſeris, pudor nullus adhuc ſubit?

XII. Periclitemur iam tuæ *Aſtrologiæ, cap.* 12. 13. & 14. Quid in his, Scioppi, moliris? quò is? totus in eo es, vt probes, ad frugiferam Euangelij ſementem faciendam nullos eſſe aptiores, quàm qui totam vitam ſuam contemplationi deputant, quique Mariæ exemplo ad pedes Domini, vt narrat Lucas 7. ſeſſitantes, *cum ipſo vnum fieri* ſtudent, *quod Chriſto longè gratius accidat, quàm quicunque labor, ipſius, & proximorum cauſſâ ſuſceptus*; qualem & Martha exercuit, quando *ſatagebat circa frequens miniſterium, & turbabatur erga plurima.* Quâ de re iam anteà *part.* 2. *cap.* 12. & alibi non ieiunè actum eſt. Nunc inſuper abs te quæro, Scioppi. Manebúntne tibi ſemel placita in hac tua *Aſtrologia*, neque vlla in huiuſmodi pſephiſmatis litura erit?

Scilicet,

Scilicet, Infrà *cap.* 10 *pag.* 74. tui planè oblitus, vel impos mentis, quod priùs effutiueras, inducis prorſus, ac reuocas, præcisè ſciſcens: *Nemini rectiùs, quàm illis, qui hoſpitalitatis legibus obligati ſunt, prouinciam Euangelij Hæreticis, & Gentilibus prædicandi mandari.* Heus tu! Quàm inconditos hîc proflas rhonchos? Cedò ſis. Hoſpitalitas cui operam ſuam, officiumque præſtat, Marthæ, an Mariæ? Marthæ vtique, nec quiſquam eodem temporis articulo vtrique ſimul vacare poteſt. Qui autem viciſſim Mariæ, & Marthæ ſeruit, is non ſoli contemplationi deuotus ſanè eſt, quum inter hoſpitalitatem, ac rerum diuinarum commentationem plurimum diſconuenire perſpectum ſit: neque facile intellectu eſt, quomodo qui ſe hoſpitalitatis etiam Legibus obſtrinxit, is totam vitam ſuam contemplationi deputaſſe verè dici poſſit. At hæc tuæ mentis deliria ſunt, ſed à te, qui tuum opinioſiſſimum caput in vtriuſque partis parietem impingis, manare nouum non eſt.

XIII. Nihilo ſaniùs in tuâ *Politices Pædia* inſanis, ſine circuitione docens: *Ioſia quidem, S. Ludouico, alijsq; ſpectatiſſimæ pietatis Regibus, non aliam ob cauſſam parum proſperè plura eueniſſe.* Prô facinus indignum! ô decretum fanaticum! Mitto id falſum eſſe, quum exempla infortunati euentus, quæ pijs Regibus infeſta fuerunt, ſi piè iſti ſe geſſerunt, rara ſint, & maioribus compenſata bonis, vt obſeruat VVangnereckius, *a* hanc inſanã tuam amentiam validè compeſcens. Sed age. Tu ipſe hoc tuum ſcitum inſcitum ſtricto tui ſtyli mucrone tranſuerbera. Non faciam. Non facies? minimè. Atqui vel inuitus. Quis me coget? ego, tuorúmmet verborum acinace euaginato. Quid enim? In eodem Politices libello quàm clarè, vnaque quàm turpiter, ipsâmet Lectoris admonitione,



a *In Vindicijs Polit. lib.* 2. *cap.* 3. §. 7.

tibi ita refragaris? *Qui pius est, Deo reddit debitum, adeoq; iustus est, & vir bonus, vnde aliorum erga illum existit amor; & quum Deus sit iustus, abesse non potest, quin Principem sui amantem, & reuerentem redamet, & aduersùs inimicos tueatur: vnde eum ab hominibus respectari, coliq; contingit.* At quàm magis adhuc dilucidè, multoque inflatiùs in tuo *Belli Sacri Claßico* classicum aduersùs teipsum in *Polstices Pædia* his verbis canis? *a Denique si bene calculum ponimus, nullum ex omni memoria exemplum commemorari potest hominis bello superati, qui iustam caussam Deo solo fretus, & corde perfecto in eum credens tueretur.* Dic modò, Scioppi, quid est in contraria castra Punicâ fide transfugere, si hoc non est? quid palles? obriguisti. Salua res est.

XIV. Prome iam, si quid prætereà reconditi in arcâ habes. Imò in eâdem, inquis, *Politices Pædiâ*, sollerter animaduerto, & *Opinionem, seu famam pietatis conseruare imperium, sicut pietas seruat animam. Ac propterea sicut in acroasi Theologicâ Princeps, vt animã seruet, iubetur esse verè pius, item in Politica Schola, vt statum seruet, docetur existimari pius.* Agnosco tuæ nequitiæ pilum, Scioppi. Agnosco placitum non minùs falsum, quàm flagitiosum, à VVangnereckio *b* tam probè pinsitum, obtritumque, vt à me nullum hîc fustuariũ insuper tibi metuendum sit. At quod *statum opinione pietatis*, non autem verâ pietate conseruari hoc loco tradas, ac proinde addas quoque, *etiamsi* Princeps *reuera pius sit*, si tamen *impius credatur*, odio & contemptui futurum; prætermittere non possum, quin tuis verbis ex eodem Politices libello penitùs elidam. Quid? in ipsâmet Lectoris admonitione nónne expressè in antecessum ita denuntias? *Politicus pietatem ante omnia Principi commendabit quoniàm ea hominũ animos illi reddat propitios, vt eum ament, tum reuereantur, quibus duabus*

a *Cap. 17.* b *Loc. cit. lib. 2. cap. 4. §. 7.*

*duabus rebus imperium conseruari palam est.* Concedo, inquis. Sed pietatem hîc non veram, sed fucatam, seu quæ solâ opinione, vel famâ constat, intelligendam facilè, qui sapit, cernit. Imò te ineptè desipere, & manifestò mentiri, tuamet, quæ ibi proximè subdis, verba huiusmodi omnino vincunt; *Abesse non potest, quin Deus, quum iustus sit, Principem sui amantem, & reuerentem redamet, & aduersùs inimicos tueatur, vnde eum ab hominibus respectari coliq; contingit.* Quæ & paulò antè protuli, sed hîc necessariò tibi rursum ingero, vt ineluctabilem tuæ improbitatis repugnantiam perspicias. Quæro enim. Deus quem redamat, ac defendit? an qui pietatis tantùm opinione personatus est? Neutiquam, nefasque immane, id cogitare. Quem ergo? qui verâ pietate præstat, vereque pius, & iustus est. Idcircò tu quoque in eâdem Lectoris admonitione destinatò sancis: *Pietatem, quum ingentes ad conseruandũ Statum vires habeat, omnino à Politico præcipi debere, & ab eodem ante omnia Principi commendare* oportere. Egregiè. Quid ergo (malum!) paulò post veræ pietati detrahis, quod simulatæ tribuis, vt hęc *Statum seruet,* illa autem minimè, sed potiùs affligat? quid garris, *in Theologia, Catechismo, Ethicâ similia præcipi debere, non in Politica*; quũ paulò antè Lectorem monueris, *Pietatem à Politico præcipi debere?* & *ante omnia Principi commendari?* Estne, Scioppi, vllus Euripus ita fluens, ac refluens, vt tua dicta, quà eunt, mox redeunt; quà currunt, statim recurrunt; quà vadunt, extemplo redeunt? *Præcipi debere pietatem à Politico,* & *non debere,* tibi paria sunt, qui ebrius amentiâ, ratiocinandi, ac rectà incedendi lege solutus es.

XV. Eâdem verò licentiâ aliud Politicum effatum in eodem *Politices* Codicillo ita venditas: *Sicut quorundam vitiorum opinio nihil aut nocet, aut disconducit saluti Principatus, similiter quarundam virtutum opinio nihil prodest, sed potiùs obest.* Quænam

nam porrò hæ virtutes minimè vtiles, quarum existimatio nocet, sunt? Apud paucos versus infrà nominatim hoc pacto indicas: *Itaque si Politicus præcipit, liberalitatis, & clementiæ famam Principi nocere, nihil pro temporum conditione dixit falsi.* At ista quomodo ijs, quæ ibidem proximè anteà scribis, congruunt? *Si Princeps,* ais, *sit impius, auarus, crudelis; habeatur autem pro pio, liberali, & clemente, sine dubio subditi eum amabunt, & respectabunt, seu reuerebuntur.* Vide iam, Scioppi, qui te tam impeditis è pedicis expedias. Quarundam virtutum opinio, Principatûs saluti, te auctore, obest: huiusmodi conditionis liberalitas & clementia est, quarum fama Principi nocet. Et nihilominus si is habeatur pro liberali, & clemente, subditi eum amabunt, & respectabunt, *quibus duabus rebus imperium conseruari,* vt paulò antè retuli, tu ipse pronuntias. Ergo opinio liberalitatis, & clementiæ Principi nocet, & non nocet. Conator laqueum hunc tuæ circulatoriæ inconstantiæ explicare, & eris mihi magnus Agyrtes.

XVI. Interim caue alios casses, in quos te induo. In *humanarum & diuinarum literarum Pædia, pag* 24. magnificè sanè te prædicas: *Voto paupertatis adstrictum, quantum ad Regum, Principumq; liberalitatem attinet. Vouisse enim te nihil vnquam ab eis nec congiarij, siue muneris, aut doni, nec stipendij, aut pensionis accepturum.* At quibus præstigijs te è visco, aut euerriculo extricabis, qui inibi *pag* 25. *contemptum paupertatis* refers, *cuius specimen dederis in* Consilio Regio, *quo libro Carthusianorum iura, & bona contra Regis Hispaniæ ministros ita tutatus sis, vt propterea plus* XII *aureorum millibus fraudatus fueris, tametsi Rex se tibi menstruam octoginta aureorum pensionem constituisse affirmet?* Quæso te, Scioppi, quid hominis, aut potiùs monstri es! Vbi tua mens? vbi intelligentia? vbi memoria? vbi mica

ſalis? in cucumere? in lebete? in cácabo? Quo enim modo votum tuum paupertatis cum paupertatis contemptu concinit? quomodo qui nihil vnquam à Regibus vllo titulo, nec ſtipendij, nec penſionis te accepturum vouiſti, ſtatim narras octoginta aureorum menſtruam penſionem à Rege Hiſpaniæ tibi conſtitutam, nec à te repudiatam? quomodo te pluſquàm duodecim millibus aureorum idcirco fraudatum conquereris? Compone tu iſta diſſidia, vel tuo Mercurio bilingui ad tibi opitulandum euocato. Sed fruſtra. Ita tui indecorè immemor es, ſemperque mendax, vt ſapienter Lauanda. a

XVII. Poſtremò, quânam linguæ calamique effrænatione in noſtrum Ordinem contumelias, & calumnias plenis modijs ſine modo effuderis, duodecim, & ampliùs famoſis libellis omni conuiciorum impudentiâ refertiſſimis, vniuerſo Orbi iam dudum planum feciſti, quorum tenue aliquod ſpecimen ego quoque tum in hoc *Lydio*, tum in meis *Vindicijs* Lectori dedi. At è diuerſo quàm præclara, quàm illuſtria, quàm luculenta elogia in noſtri pariter Ordinis laudem, vt in ijſdem *Vindicijs* meis *cap* 14. §.7. è tuis verbis ſyllabatim recitatis oſtendi, edidiſti, quibus omnes omnino calumnias nobis ſtructas perimis, tibique calumniatoris mendaciſſimi labem aſpergis? Plura alia diſparata, diſſentanea, & contraria tuis è Codicibus excerpunt tum Forerus, tum VVangnereckius libris ſæpe laudatis, quibus ego alium ingentem cumulum in meâ *Nouaculâ cap.* 25. adiungo.

XVIII. Ex quâ verſipelli tuâ naturâ, Scioppi, meritò colligo, nullum eſſe, vt ſuprà innui, & iam probaui, Chameleontem tam varium, nullum Proteum tam inſtabilem, nullum Vertumnum tam verſatilem, quem tu perpetuâ æſtuans vertigine,

a *In Gramm. Pædio, pag.* 55.

gine, non solùm adæques, sed etiam superes. Nempe vt Thrasones, mensarum vmbræ, asseclæque, linguam gulę ac palato fœnerantes, quibusuis iocis, atque mendacijs vel vnius oboli, boliúe abiectissimo lucello fœdè prostituunt; ita prorsus tu, desertâ semel Catholicâ Religione, arreptâque Hæresi, ad incitas demum redactus, nullam mentiendi, calumniandi, oblatrandi, discrepantia, & secum pugnantia blaterandi conditionem, quanquam turpissimam, quò aliquid obsonij, vel argenti à cunctis, qui mimis, Satyris, ludijsque oblectantur, eblandiaris, recusandam existimas. At quæ, rogo, Hæretici spiritus verruca certior, aut maior, quàm ad gratiæ, vel auri quemcunque quęsticulum non patrium solum dumtaxat, sed ipsam quoque fidem, linguam, & calamum in dies pro variâ cupiditate perpetuò vertere?

## Cap. IX.

### Verruca nona Scioppianæ Hæresis, versuta Catholicæ Religionis simulatio.

I. DEpromptis ad id locorum tot tantisque multiplicis tuæ Hæresis Tesseris, ac Verrucis, in pristinam amentiam Hæreticam te, Scioppi, qui ab Hæreticis ortus parentibus, ad Catholicorum cœtum migrâsti, posteà relapsum, perspicuè validèque, ni me fallis opinio, hactenus demonstraui. Quid si nunc te ex eâdem Hæresi, quanquam Romanæ Ecclesiæ te aggregatum simulâsti, Catholicique viri personam complures annos induisti, & etiamnum subdolè mentiris, nunquã tamen verè, ac synceriter elapsum ostendo? Hîc tu, sat scio, elatè obstrepes, ringêris, fremes, tumultuaberis. Sed frustra, quum strictis argumen-

argumentorum gladijs, tuo iugulo vndique iam immineam.

II. Nam primò, quòd Hæresim maternis ab vberibus suxeris, huiusque malitiam deinde non leuibus vitiati adhuc animi vestigijs olere semper visus sis; an tu indicium leue tuæ perfidiæ nunquam à te ex animo expectoratæ arbitraberis? Haud quaquam sanè hoc loco illos omnes, qui lucem ab Hæreticis parentibus hauserunt, orthodoxâque religione posteriùs sunt initiati, in suspicionem mali doli, ac nequitiæ, generatim ego adductos velim; quibus auitos errores, vbi medullitus resipuerunt, nullumque eorum surculum sibi exinde hærere, nec repullulare passi sunt, minimè esse fraudi, neque obesse, in confesso apud omnes est. At quum Ecclesiæ Catholicæ recèns adiuncti, ita se gerunt, vt *Curios simulent, & Bacchanalia viuant*; quum virus malè sanæ doctrinæ ijs, quibuscum agunt, inhalant; quum mentis corruptæ insignia identidem produnt; tum enimuerò Hæretica prosapia, graui admodum præiudicio veteris sectæ adhuc adamatæ, & retentæ illos vrget, ac premit. Ita quippe & Medici quoque, vbi quempiam eodem morbi genere, quo eius parentes, sæpius corripi animaduertunt, vitium illico in semine, & contagionem agnoscunt, firmæque spem valetudinis incisam prorsus intelligunt.

III. Iam si animi tui pulsum, veluti arteriárum percussum, ac repercussum exploro, Scioppi, mirum profectò est, quàm eum inæqualem, quàm citatum, quàm lentum, quàm formicantem reperiam. Quid enim tam multa tuæ Hęresis documenta, quæ huc vsque dedi, aliud sunt, quàm quædam febrientis, ac delirantis mentis tuæ micantes venæ? In morbo scilicet es, errorum tabe exederis, pus Hæreticum frequenter excreas: ac proinde tuæ stirpis non oblitus, Hæresim te olim vnà

cum

eum lacte imbibisse, nec non à *Prædicantium*, vt vocant, tribu te esse oriundum, vt in meis *Vindicijs*, *cap*. 8. ex Forero docui, neque inde pedem vnquam germanâ fide, ac sine fallaciâ te extulisse, nullo negotio cuiuis indicas, omninoque persuades; vt diuinum Ezechielis oraculum ad amussim tibi planè conueniat: a *Radix tua, & generatio tua de Terra Chanaan: Pater tuus Amorrhæus, & mater tua Chetæa: Et quando nata es, in diebus ortus tui non est præcisus vmbilicus tuus.* Nam tot errorum flagitia, quæ ore calamoque admisisti, quàm luculenter testificantur, Hæresim, quam vnà cum vitali spiritu ex patrio more libâsti, adhuc tibi in animo insculptam? quàm palàm faciunt, quum olim in Romanæ Ecclesiæ album relatus, nouam auspicari vitam visus es, pristinæ perfidiæ vmbilicum tibi non fuisse præcisum? quàm apertè vincunt, infectam illam morbidamque impietatis radicem imis semper præcordijs tibi insedisse, multijuges eius fibras nunquam penitùs auulsas, virides adhuc, & luxuriantes capreolos etiamnum perennare?

IV. Quid intestinum, atque implacabile istud odium, quo in Iesuitas semper arsisti, quid nostræ Societatis inexplebilis insectatio, cui, tot famosis libellis contra nos peruulgatis tam cumulatè litauisti, incertóne aut imbecillo est argumento, te ab Hæreticorum insaniâ, quòd idem in nos odiũ, quo ipsi flagrant nimiopere, non solùm minimè restrinxeris, neque fregeris, sed multo etiam magis inflammâris, nunquam penitùs discessisse? Quamuis enim inter Catholicos quoque non desint, qui nostro Ordini minùs sibi comperto per alienam fraudem infensi sunt, aut probè sibi cognito per animi æstuantis impotentiam obtrectant; tamen, quia orthodoxâ fide à Christianis parentibus imbuti sunt, suspicionem Hæresis nequaquam

a *Ezech*. 16.

quaquam mouent tam facilè, nec adeò vehementer. At tu, qui ex Hęreticorum ſcopulis in Catholicæ Eccleſiæ portum te recepiſti; dum Ieſuitarum priſcum odium adhuc foues, manetque id tibi altâ mente repoſitum, quàm acri ſtimulo ad coniectandum impellis etiam prudentes, te ex eorundem Hæreticorum caſtris nunquam omnino exceſſiſſe? Quum enim nemo non cernat, Societatis noſtræ homines, Gymnaſia, munera, libros, omneſque Inſtituti noſtri partes à te hoſtiliter oppugnari, nec non arma cum iiſdem Hæreticis ad eandem noſtram Societatẽ arietandam, excidendamque pertinaciter coniungi, quis non meritiſſimô hinc cogit, te altero adhuc pede eorundem congerronum tuorum pedicis ſemper fuiſſe irretitum? Vident ipſi pariter Hæretici, ac rident in ſinu, impreſſionem in Ieſuitas, hoc eſt, in ſuos potiſſimos Aduerſarios, à quibus non ſegniter cæduntur, incitatiſſimam à te fieri, ſignaque omnis maleuolentiæ inferri; ac propterea te ſuum eiuſdem belli ſocium, ac patronum libenter quoque agnoſcunt, ſibique ac tibi prolixo animo gratulantur.

V. Adde nunc, Scioppi, incredibili iſti tuo in Ieſuitas odio ſummum rerum nouarum docendi ſtudium, quo ſemper te duci, incendique non obſcurè tuliſti. Quàm immani enim acceſſione monumenta tuæ Hęreſis nunquam tuo è pectore funditus exturbatæ id cumulabit? Legiſtíne aliquando, quæ Alphonſus à Caſtro vir doctiſſimus *lib. 1. aduersùs Hæreſes, cap. 14. de agnoſcendis Hæreticis* diſputans, de hac ipsâ nouitatis libidine, non leui Hæreſis notâ, præclariſſimè commentatur? Ne te ea non vidiſſe, aut iam oblitum eſſe, fortè cauſſeris, hîc ad verbum recitentur. *Neſcio, an omnium maxima coniectura ſit, velle res nouas, & quæ parum conducunt, prædicare, aut docere. Qui enim rerum no-*

*uarum est amicus, & eas semper quærit, vt prædicet, aut doceat, signum est, quod placere vult, quod existimationem sui in populo quærit, quod seipsum vult prædicare, non Iesum Christum. Ex quo conuincitur, eum à semetipso loqui, & non à Deo, quoniam vt est apud Ioannem, cap 7.* Qui à semetipso loquitur, gloriam propriam quærit. *Qui autem propriam gloriam quærit, eamq; per nouæ doctrinæ prædicationem captandam sperat, etiamsi quid erroneum inuenerit, ipsâ nouitate delectatus probabit, & sperans se inde gloriam habiturum, non solùm prædicare non metuet, imò tanquam pretiosam gemmam populo venditabit.* Quam coniecturam multis exemplis, rationibus, ac sententijs è diuino Diplomate probat solidè idem Castro, è quibus cunctis vnum instar omnium, illud Pauli Apostoli monitum sit: a *O Timothee depositum custodi, deuitans profanas vocum nouitates, & oppositiones falsi nominis scientiæ, quam quidam promittentes, circa fidem exciderunt.* Quocirca subijcit demum idem Auctor prudentissimè: *Qui talibus nouitatibus delectatur, easq; inquirit anxius, vt inde inanem captet gloriam, hac solâ ratione conijcio eum esse Hæreticum, aut in Hæresim pronum, & qui facilè in eam labetur.*

VI. At quis nouis rebus serendis, excitandis, venditandis, intrudendisque operam, Scioppi, operosiorem, quàm tu, ex quo paternæ Hæresi nuntium te remisisse finxisti, vbicunque terrarum apud Catholicos diuersatus es, nauauit? Quàm manifestò id quum tua acta omnia, tum dicta minimè ignota testantur? quàm impensè hoc cuncti libri à te post susceptam Catholicam Religionem editi confirmant? quàm multas in his, quàm nouas, quàm insanas doctrinas de Franciscanorum paupertate, de Episcoporum inopiâ, de Macchiauelli impiâ Politicâ, de Summi Pontificis in bona Ecclesiastica auctoritate publicâsti? quàm exotica, & lymphatica pleraque alia monstra opinionum

a 1. *Timoth.* 6.

num inuexiſti? Tuus ille *de humanarum & diuinarum Literarum Pædiâ* libellus, quid continet, niſi decem omnino *Pædias*, inopinatas, peregrinas, inſolentes? quò à te is deſtinatur, niſi ad totum Orbem Chriſtianum regignendum, & reconflandum? Quò alterum Codicem à te compoſitum, niſi ad inaudita, atque inexcogitata diuulganda collineas, in quo dilucidè profiteris, quemadmodum in eâdem *Literarum Pædia, pag* 19. gloriaris, à te concinnari *Symbola Prophetica, hoc eſt, plurimorum Sacræ Scripturæ locorum nouos ſenſus ſpirituales, & literales ad docendum, arguendum, corripiendum, & in iuſtitia erudiendum idoneos?* Qui ſunt porrò hi tui noui diuinarum Literarum ſenſus, niſi priſcis Patribus, cæteriſque Catholicis Doctoribus hactenus ignorati? quod denique in Chriſtianâ Repub. munus, quis gradus, quis ordo eſt, quem tu nouam ad formam redigere, vt anteà *cap.* 4 probaui, ſemper quà libris, quà conſilijs, quà hortamentis, quà alijs machinationibus non contenderis? Quum igitur hanc rerum nouarum moliendarum inſaniam in te à proſcriptâ iam Hæreſi penitùs deferbuiſſe nunquam, nedum deſijſſe, oſtenderis; quis non te hoc etiam nomine ab eâdem Hæreſi nunquam candidè omnino fuiſſe depurgatum, iure cenſeat?

VII. At immodico rerum nouarum ſtudio, effrænis pronuntiandi, ſtatuendiq́ue libertas, indiuidua comes ſemper coniuncta, Scioppi, eſt, Hæreſis & ipſa prænuntia, indexq́ue adeò non fallax, vt idem Alphonſus à Caſtro loco iam laudato aſſeuerare non dubitet, eum, *qui liberrimè de rebus ſerijs, & ad fidem ſpectantibus pronuntiat, & quacunque facillimè ratione perſuaſus, ſine vlteriore inueſtigatione, aut doctorum aliorum virorum conſilio, ſtatim decernit, ſibijpſi fidens, meritò ſuſpicionem Hæretici incurrere, vt Hæreticus eſſe putetur, vel in Hæreſim*

*eum citissimè lapsurum credatur.* Sed quid, obsecro te, Scioppi, tuo ore, calamoque in pronuntiando de rebus serijs, ad fidem Catholicam etiam pertinentibus, in decernendo, in sanciendo, in definiendo quicquid in buccam tibi venit, liberius? quid inconsideratius? quid confidentius? quid præcipitantius? quis aliorum consilia contemptim magis conterit, quàm tu? quis sibi ipsi blandius palpatur? quis suo vnius iudicio cuncta arrogantiùs metitur? Testor ego vniuersum hunc *Lydium Lapidem*, in quo hæc omnia tua portenta oculis non semel subiecimus. Vnde aliud tuæ Hæresis nunquam elisæ prorsus, vestigium non leuiter impressum præsto est. Quamobrem quum ab Hæreticis parentibus, Scioppi, in lucem editus sis; quum in Hæresi educatus; quum odio in Iesuitas, etiam post relictam Hæresim (si tamen verè à te relicta est) semper arseris; quum rerum nouarum semper cupidus fueris; in affirmando, ac decernendo semper audax, temerarius, præceps, & procax; quis, nisi bardus, & stupidus sibi persuadeat, te aliquando ex Hęreticorum cœno, & palude pedem vtrumque extraxisse? Hoc nimirum Hæreticorum ingenium est, hæc stropha, hic dolus est, vt *post multas fornicationes & deceptiones animarum*, teste D. Hieronymo, a *simulent se reuerti ad pristinam veritatem; non vt deponant venena pectorũ, sed vt cæteris insinuent.*

VIII. Quod sanè tu tam multis sutelis, ac pręstigijs semper ita impudenter præstitisti, vt quamuis multiplicis Hęresis manifestus omnino, quemadmodum totus hic *Lydius* vociferatur, tenearis, & nonnisi laqueum, securim, machæram, aut potiùs ignem, ad pœnas, quas meritus iam dudum es, luendas expectare possis; nihilominùs adhuc polliceri non erubescas *Pædiã Theologiæ Agonisticæ*, cuius,

a *In Ierem. cap. 3.* Tamen reuertere ad me.

*ouius*, inquis, *a vsus erit, vt Theologiæ Scholasticæ origo, progreßio, & inclinatio, tum vera Hæreticos refellendi ratio, etiam sapientißimis, & exercitatißimis Theologis parum adhuc perspecta, cognoscatur.*

IX. O audaciæ columen! si Sacræ Censores fidei tuas has sycophantias intelligant, quàm lautum tu lumbifragium illico auferes? quàm bellè tergum tuum pigmentis pingetur vlmeis? quàm liberalibus plagis tua ista procacitas dolabitur? Neque ego profectò calamum, quin mihi quoque de tuæ impudentiæ corio satisfaceres, abstinerem, nisi id Eugenius Lauanda *b* officiosè præuerteret, teque presso stylo ita pulchrè concideret: *Pró malum! nullis vnquam Ecclesiæ Catholicæ lacrymis sat plorandum; eam caruisse tot seculis Grammatico, qui Hæreticos refellere doceret, & ignorâsse veram refellendi rationem. O Ambrosi! ô Hieronyme! ô Augustine! ô doctißimi omnes, & Sanctißimi Patres, Ecclesiæ Catholicæ lumina! qui sedistis tamdiu in tenebris, & tantâ ignorantiâ laborâstis? ô sacra Concilia, quæ inutiliter complura sanxistis! in quæ tempora incidistis? quibus hunc Grammaticum videre, & audire non contigerit, à quo illuminati saperetis, & veram Hæreticos refellendi rationem doceremini! O Christe Deus, cur Spiritus tuus à te missus Ecclesiam tanto tempore docere distulit? Cur hunc Grammaticum expectare, eumq; solum adeò doctum, & illuminatum voluit, vt Sanctißimis Ecclesiæ Patribus hoc lumen, & hanc sapientiam absconderet? O Spiritus Sancte Deus, siccíne Ecclesiam in virtute tuâ congregatam, à tot seculis in tam necessaria profeßione non illustrâsti, sed vni obscuro, & minimè humili in suis oculis Grammatico, tantum donum reseruâsti, dici vt iam non poßit, reuelatum paruulis, seu humilibus, quod Pater à Sapientibus abscondit, sed ostensum iactabundo, & impudenti Grammaticopoli-*



a *In Pædia human & diuin liter. pag.* 11.
b *In Gramm. Pædico, pag.* 14.

*tico, præ quo sanctissimi viri tantâ inscitiâ, vt ipse indicat, laborârunt! Apage insaniam virgis mactandam. Scioppius doceat veram Hæreticos refellendi rationem, qui nunquam verè, & syncerè Catholicus fuit? nunquam siue intra, siue extra pocula de religione disseruit, quin se ipsum ignorantiâ suâ implicaret? Scioppius Hæreticos ad Fidem Catholicam adducat, qui peruersæ mentis improbitate tot infamibus Scriptionibus propalatâ, totum Orbem Christianum scandalizat? Scioppius ad publicas cum Hæreticis disputationes authoratus prodeat, de cuius nedum doctrinâ, sed animo dubites, de exemplo vero certus sis, illum nec stabularium quidem Hæreticum posse ad pietatem erudire? Scioppius hanc mentem, vel si merus Grammaticus non sit, induat, qui omnia alia, quàm Zelum animarum sectatur, pacem Ecclesiæ turbat, Religiosos committit, Religionem traducit, Episcopos mendacissimè criminatur, fastu propè supra Luciferum turget, indoctus, insanus Grammaticopoliticus, omnia miscet?* Hæc Lauanda non sine lixiuiâ, & Mattiacis pilis, seu causticâ spumâ, ad tui vesani capitis intemperias extergendas appositè, & congruenter. Scilicet cum Hæreticis pro orthodoxâ fide dimicaturus, tu Scioppi, omnium optimè congrediaris, qui perniciabiles errores passim differis; qui Hæreticum halitum, spiritumque efflas; qui impias Hæreses foues, ac tueris; qui cunctis Hæreticis subdolè, ac nefariè patrocinaris.

X. Ex quibus satis, opinor, perspicuum est, quàm non de nihilo, sed iure optimo, sub huius contentionis initium denuntiarim, fucum à te factum Catholicæ Ecclesiæ, auitam Hæresim non ex animo deletam, peremptamque, Catholici viri personam fraudulenter indutam, officia Christiani hominis nequiter simulata; quæ sanè tuæ Hæresis non solùm Verruca immanis est, sed etiam

dolosa

dolosa larua, primis tuis fascijs, & cunabulis nequiter inducta.

## Cap. X.

## Verruca decima Scioppianæ Hęresis, multiplex variorum scelerum infamia.

I. EAm esse scelerum, quæ concipiuntur, educanturque, turpitudinem, vt suos Auctores, à quibus committuntur, insigni notent ignominiâ, fœdâque adspergant infamiâ, non ignoras, credo, pro tuâ eruditionis ambitione, Scioppi. Certè quidem humanis Legibus quà sacris, quà profanis esse ita sanctum constat, tum *cap ob carmen*.4. *quæst*. 3. vnà cum Glossâ *ibidem*; tum l. *lex Cornelia*, §. *si quis librum*, additâ hîc Glossâ etiam, *verbo*, *intestabilis*, ff. *de iniurijs*, & *fam. libell.* tum l. *ob carmen*, ff. *de Testib.* tum l. *cum lege*, & l. *is cui*, §. *vltimo*, ff *de Testam.* quæ iura referunt, expendunt, atque illustrant Farinacius *quæst*, 105 *num* 438. Guttierez *Pract. Crimin. quæst*. 141. *num*. 10. & alij, qui cæteros Doctores longo agmine recensent; & ego quoque suprà *part*. 1. huius *Lydij*. *cap*. 5. animaduerti.

II. Porrò inter crimina, quæ nomen infamiæ subijciunt, iniuriæ alteri oblatæ, nominatim numerantur, ac propterea eum, qui actione, vel iudicio iniuriarum vrgetur, mox populo in infamiam poni, apertè decernitur l. *iniuriarum*, & l. *si te*, C. *Ex quibus caussis infam. irrogatur*, & tradunt disertè Hugo Donell. *lib*. 18. *Comm. cap*. 8. vbi Ossualdum quoque memorat Ludouicus Molina *Tom*. 5. *de Iust. disp*. 9. Dom. Amaya in l. *vnica num*. 54. C. *de infamibus*, & Petrus de Auiles in *Apolo-*

*getico* contra Ioannem Spinum *art.3.num.*379.redditque rationem commodissimam Pichardus in §. *Ex quibusdam, Instit de Pœnis, num.*14. hoc pacto sapienter differens: *Iniuriarum autem iudicium infamiam irrogare, iustissimum esse, quis dubitet? Nam quum is, qui iniuriam facit, in contemptum, & infamiam alterius id aggrediatur* &c. *Æquum est, eum potiùs infamiam subire, & existimationis damnum, vt in illam incidat, quam aduersùs alium machinatus est.*

III. Quorsum iam ista euadant, Scioppi, non es, puto, nare tam stupidâ, vt non facilè odoreris. Quàm innumeras enim tu iniurias, quàm indignas, quàm magnas, quàm acerbas plerisque viris integerrimis intulisti? quàm insignes Religiosis hominibus, & Ordinibus irrogâsti? quàm graues Sacerdotibus, & Clericis imposuisti? quàm atroces Episcopis, *Cardinalibus*, & Pontificibus Maximis conflauisti? quàm nefarias in Principes, in Reges, in Imperatores, in Respublicas, ac Prouincias immisisti? quid muginaris? quid abnuis? quid obluctaris? quàm certis exploratisque tabulis, quin & tuismet verbis ipsissimis istorum omnium piaculorum reus superiùs *cap.* 5. à me peractus, & conuictus es? Quàm explicatè verò Laurentius Forerus, quàm seriò, quàm acriter ob hæc tua flagitia tam immania actionem iniuriarum, atque iudicium in suo *Antimelandro*, in *Antanatomia*, in *Mantissa*, in *Proteo*, & in *Appendice* tibi intendit? Quàm multiplex igitur, quàm fœda ex tot tantisque iniurijs sceleratè factis ad te redit infamia? quàm honesta macula? quàm probrosum dedecus? quàm exaggerata ignominia? iustissimâ nimirum talionis lege, vt quàm multos tuâ effræni maledicendi procacitate infamare, ac dehonestare tu studuisti, totidem planè infamiæ stigmata, & dehonestamenta tuæ fronti inurantur.

IV. At

IV. At ex cunctis iniurijs grauiſſima, minimeque ferenda ea, quæ famoſo libello proſcripto, alterius exiſtimationem lædit, apud omnes gentes perpetuò habita eſt. Quocirca famoſorum huiuſmodi libellorum tum Auctores, tum editores maximâ infamiâ, vt ex Imperatorum ſcitis compertum eſt, adſpergũtur, ac proinde nullâ penitùs fide digni, omninoque inteſtabiles, qui neque teſtamentum ſcribere, vel facere, neque teſtimonium dicere vllo modo poſſint, atque à cunctis tribunalibus arceantur, ſine controuerſiâ cenſentur, vt ex laudatis anteà Sanctionibus, l. *ob carmen*, ff. *de teſtibus*, l. *cum lege*, & l. *is, cui*, § *vltimo*, l. *lex Cornelia*, § *ſi quis librum*, vnà cum Gloſsâ, *verbo*, *Inteſtabilis*, ff. *de iniur.* perſpicuè dilucet, iuriſq; Conſultiſſimi ſolide conficiunt, Angelus in relatum, § *ſi quis librum*, *num.* 1. & 4. Gloſſa in *cap*, *de primâ*, *Verbo*, *De primâ*, 5. *quaſt* 1. Bellamera *ibid num.* 1. Archidiaconus in eundem locum *num.* 1. Alexander, & Turrecremata in *cap qui in alterius*, *eâdem cauſâ*, *& quaſtione*, idemque ſentiunt, ac docent Summa Angelica *Verbo*, *libellus famoſus*, Silueſter in *Summâ*, *eodem verbo*, *quaſt.* 5. Azo in *Summâ*, *de iniur. num.* 5. Petrus à Plach in *Epitom delict lib* 1. *cap.* 3. *verſ. ex principali tandem.* Burſatus *Conſ* 20. *num.* 55. Clarus in *pract. crim* § *Teſtamentũ*, *quaſt* 25. Capra *Concluſ.* 111. *num.* 199 denique Proſperus Farinacius *part.* 3. *Praxis Crimin quaſt.* 105 *num.* 437 Quot verò tu, Scioppi, famoſos libellos ſummoperè iniurios, contumelioſos, infandos, execrabiles, longè tæterrimos in omnes Reipub. Ordines, condidiſti, emiſiſti, proſeminâſti? Catalogum eorum iam ſuprà *par.* 2. *cap.* 1. deſcripſi, illoſque omni conuiciorum ac dedecorum labe eſſe contaminatiſſimos, & refertiſſimos toto huius Operis paratu demonſtraui; tibi autem vni parenti, fabro, promocondo aſſerendos in meis *Vindicÿs*, *cap.* 4. 5. 6. & 7. planiſſimum feci.

Quid igitur ex tam fœcundâ libellorum famosorum tuâ segete, Scioppi, lucratus es, nisi quod opimam improbámque infamiæ messem tibi demessuisti.

V. Verùm si qua turpis, & propudiosa infamia est, illa sanè est, quâ Hæretici siue manifesti, siue occulti, seu ipso iure, seu ipso facto, vt aiunt, laborant, aut pulsantur. Sed num hanc subeant iure ipso, statim ab editâ Heresi, etiam ante Iudicis sententiam, Doctores inter se controuersantur, ac plerique inficias eunt, sed disertè affirmant, pugnantque validè Alphonsus à Castro *lib.* 2. *de Iust. Haret. punit cap.* 9. Azeuedo *lib* 8 *recop. tit.* 3. *lib.* 3. *num* 32. Peregrinus *de iure fisci, lib.* 5. *tit.* 1. *num.* 172. *vers Notandum tamen.* Cæterùm si crimen Hæresis *euidentiâ facti*, vt loquuntur, *notorium* sit, tunc facti infamiâ Hæreticum extemplo notari, ex ijs, quæ paulò antè *num.* 1 obseruaui, palàm colligitur, & compluribus documentis euincunt. Azor *part.* 1. *lib.* 8. *Instit. cap* 13 post *quæst* 7. in *septima Hæreticorum pœnâ,* & Sanchez *lib.* 2. *in Decalog cap,* 26. *nũ.* 2. Quot verò, Scioppi, & quàm multa Hæresis capita, quot nomina, quot tesseræ, quot verrucæ te vrgent? quid attinet ista hoc loco otiosè repetere? Iam hæc cuncta produxi, recensui, expendi, confirmaui, eaque nota, vulgo esse, ac manifestaria, vt nullâ tergiuersatione à te celari, vel negari queant, ostendi. Totidem igitur nominibus in tam variam rursus, ineluctabilemque infamiam accedis, quique alios summis ignominijs appetere contentè adeò enixus es, omnium maximè ignominiosus existis. Dignum prorsus patellâ operculum, tuâque Hæresi diadema; postrema verruca, sed prima strena.

# LAPIDIS LYDII PARS QVARTA.

*Expositis hactenus, accurateq; probatis multiplicibus tuæ Hæresis, Scioppi, Tesseris, & Verrucis; supersunt pauca quædam de nonnullis eiusdem tuæ Hæresis adiunctis, seu attributis corollaria, quàm breuissimè hoc postremo loco examinanda.*

## Cap. I.

## Qualis Hæreticus Scioppius sit, quo iure appellatus, & publicatus Hæreticus.

I. EX *Lydio* isto *Lapide* tui ingenij, spiritûs, ac morum hucusque elaborato, abunde iam, Scioppi, in aperto est, te Hæreticum esse minimùm materialem, seu *obiectiuum*, vt *part. 2. cap. 1. num. 12.* tempestiuè denuntiaui. Nam quum Hæreticus materialis ille sit, vt *part: 1. cap. 1. num 9.* notaui, qui materialem Hæresim committit, hæc autem eadem omnino sit, ac propositio Hęretica, seu quæ propositioni fide credendæ aduersatur, vt *ibidem, num. 3. & 4.* indicaui; quo pacto, quæso, tu huiusmodi materialis Hæretici nomen, labemque potes eluere, qui tam multas propositiones Hæreticas coagmentâsti, scriptisque mandâsti? præsertim quia Hæreticus etiam dicitur, laxatâ paululùm huiusce nominis notione, *Quisquis in Hæresim quomodolibet lapsus est*, vt eodem loco *num 9.* ex Alphonso à Castro animaduerti. At tu quoties in plerasque Hæreses varijs modis incidisti? ruisti? præcipitâsti? *Lydius*

hic meus locupletissimus testis est. De nomine igitur ac probro materialis Hæretici, quin vtrumque tibi omnino hæreat, nemo iure potest ambigere.

II. Quid verò de appellatione, & ignominiâ formalis Hæretici, Scioppi, existimas? Subeat te recordatio, quod *part* 1 *cap* 1 *num* 11. monui, eum, qui propositionem non solùm fide credendam, sed Theologicam quoque dumtaxat inficiatur, quanquam Hæreticus formalis, seu pertinax reapse minimè sit, nihilominùs tamen in foro externo formalem *præsumi*, ac reputari. Quanto magis ergo tu, qui tot propositiones non Theologicas tantummodò, sed fide etiam credendas, vt suis locis suprà reuici, præfractè negâsti, Hæreticus formalis in foro externo, de quo iam loquor, iure censeris? Quid quod Arnaldus Albertinus *lib de agnoscendis assertionibus, quæst.* 19. *num.* 25. enucleatè docet, manifestum Hæreticum eum esse habendum, dijudicandumque, qui Hæreticorum errores propugnat? Talem igitur te fatearis, necesse est, qui Hæreticis omnibus generale patrocinium gratificatus es, qui librorum Hæreticorum caussæ nefariæ aduocatus fuisti, qui te Hæreticum palàm, abiectâ personâ, tandem professus es, vt *part* 2. *cap.* 14. 19. & 20. perspicuo in lumine collocaui.

III. Sed mitto iam de materiali, vel existimato Hæretico plura quærere; de formali percontor te, Scioppi, quid statuas, immunísne huiusmodi notæ reuerâ sis. At priùs reuoco tibi in mentem, quod *part.* 1 *cap.* 1 *num* 5. tradidi, ad formalem Hæresim, Hæreticumque, pertinaciam omnino desiderari; ad huiusmodi autem pertinaciam, doctrinæ alicuius ab Ecclesiâ propositæ tanquam Catholicæ cognitionem esse necessariam; eumque, qui prudens contra talem doctrinam errat, pertinacem iam reputari, vt *ibidem, num.* 8. exposui.

IV. Nunc

IV. Nunc porrò simpliciter, & porrò candidè te interrogo, Scioppi; quam Catholicorum dogmatum, contra quæ tam multas Hæreses, seu propositiones Hæreticas vomuisti, ignorationem potes obtendere? rogo, quam? Sine paulisper, animi tui nonnullas venas modo pertentem. An te fugit, vbi nulla alia ratio ad refractarios Hæreticos insaniam dedocendos, Ecclesiæque Catholicæ reddendos suppetit, licere, atque operæ pretium esse, armis eos aggredi, & ad fidem Catholicam, vel ad debitas pœnas persoluendas cogere, scitumque huiusmodi Sanctorum Patrum, & Ecclesiæ Suffragijs ratum, fixumque esse? Imò quid apertiùs, ac frequentiùs tuo calamo prædicâsti? quid attinet hîc singula loca, & verba tuis è libris expressa, quæ suprà *part* 2.*cap*.7.*num* 9 & *par* 3 *cap*.8. *num*.10 congessi, frustra replicare? Quàm articulatè in tuo *Hypobolimæo*, *pag*. 329. vt reliqua dissimulem, scribis: *Constitutionibus Imperatorijs & Legibus de Hæreticis vltimo supplicio afficiendis plenum esse titulum Codicis de Hæreticis; hasq; Leges à Sanctis Patribus, laude dignißimas fuisse iudicatas?* quàm distinctè in tuo *Ecclesiastico*, *pag* 379. fateris, *Deum promisisse Ecclesiæ, fore vt lupi de medio tollantur: Hæreticos autem esse lupos: Itaque tollendos, non manu, sed ferro, & igni?* Nihilominùs hanc Ecclesiæ Catholicam doctrinam à te agnitam, à te laudatam, à te toties tuo obsignatam sigillo, posteà in tuâ *Astrologia Ecclesiastica*, quam tuo proprio nomine sine fallaciâ addito vulgâsti, tuamque genuinam esse prolem in tuorum librorum Catalogo tu ipse testaris, manifestò explodis, Satanæque ministros, & subdolos operarios qui id suadeant, insolenter pronuntias, vt iam anteà, illo *cap*.7.*num*.10.*par*.2. & *cap*.8.*num*.10.*par* 3. luculenter ostendi. Nulla igitur inscientia hîc tibi præsidio esse potest, vbi te quæsita prodit malitia.

V. De Societatis verò nostræ Instituto quid sentis? Id ego, quantum ad simplicia vota, impugnari sine Catholicæ fidei fraude non posse, iam suprà *part.2.cap.*8. probaui. At tibi, Scioppi, quid videtur? an tibi, hoc iam dudum probè non enotuit? an nescius es? quî autem? an non vulgo compertum, te in omnibus ijs, quæ ad Iesuitas quoquo modo spectant, indagandis, eruendisque admodum esse industrium, & sagacissimum? an non perspicuum, te in Iesuitarum libris, qui eorundem Institutum explicant, rimandis sedulum, atque in excutiendis bene esse volutatum? an non extra controuersiam certum, huiusmodi Instituti Apostolicam approbationē iam pridem tibi fuisse perspectā? Túne Pontificiæ istius sanctionis ignarus sis, qui in tuâ *Mulsi fideliâ*, quam proprio tuo nomine Moguntiæ luci commisisti, explanatè *pag.* 118 asseueras, Societatem Iesu *ad tutandam Catholicæ Fidei veritatem, & Religionum instaurationem diuinitus esse excitatam?* qui in tuo *Amphotidum Scioppianarum* libro Parisijs foras dato *pag.* 128. consignatissimè credere te ais: *Societatis Iesu Institutum ab ipso Deo Auctore profectum, totiq; Reipub. Christianæ non modò summopere vtile, sed omnino necessarium esse, neque cuiquam sine scelere aliter videri posse?* qui in *Anatomia, pag.* 15. disertè mones, *neminem Catholicorum non magnopere commendare posse Societatis Institutum siue propter Apostolicæ Sedis approbationem, siue propter Conditoris pietatem?* Túne in hoc eodem Instituto hospes planè sis, qui in tuâ *diuinarum & humanarum literarum Pædiâ*, tuorum librorū tum emissorum, tum emittendorū Catalogum texens, inter hos *pag.* 13. recenses etiam *Examen disciplinæ Scholasticæ Societatis Iesu, tam morum, quàm diuinarum & humanarum literarum ratione?* Túne ignarus, & peregrinus, qui in eodem libello *pag.* 18. hoc aliud Opusculum à te elucubratum memoras: *Stateram*

*teram Religiosam, siue Examen operæ pretij Monachorum, & Iesuitarum in procurandâ proximorum Salute?* Quâ ratione igitur, Scioppi, qui in Iesuitarum Instituto examinando, ponderandoque tam multus es; qui in horum libris voluendis tam assiduus; qui illud ab ipso Deo profectum, & Christianæ Reipub. omnino necessarium, nec aliter cuiquam sine scelere videri posse vociferaris; qui geminam etiam trutinam tum disciplinæ, tum operæ pretij Societatis Iesu fabricâsti; Gregorij XIII. Pontificis Maximi diploma, quo idem Societatis Instituum confirmat, in nostris libris toties inculcatum; nostrique Suarez disputationem, quâ illud ipsum Institutum sine Fidei Catholicæ errore conuelli non posse vincit, de quo suprà *par.* 2. *cap.* 8. enucleatè satis superque, nunquam legisti? nunquam attigisti? nunquam inspexisti? Scilicet. Imò nihil horum sanè, te adeò satageum, totumque oculeum fefellit. Tamen eiusdem Instituti tibi in theatro propositi, pernoti, & decantati vota simplicia, vt eodem illo *cap* 8 patefeci, exagitâsti, arietâsti, vulnerâsti, consputâsti. Frustra igitur tuæ isti Hæreticæ amentiæ, ignorantiæ vela potes prætexere.

VI. Quam verò rationem, Scioppi, de Politicâ Macchiauelli doctrinâ nunc mihi exigenti reddes? Quid opinaris? quæ tua mens? quæ sententia? Grauissimi profectò Scriptores iam suprà *par.* 2 *cap.* 14: recitati, qui magistrum illum impietatis refutant, eiusdem dogmata Hæretica, ipsumque Hæreticum pronuntiant, ac proptereà eiusdem quoq; monumenta Politica, in primam librorum prohibitorum classem, vnà cum Hæreticis, Pontificio interdicto relata commemorant. An non hæc res omnino clara est, totoque Christiano Orbe celeberrima? an te vnum dumtaxat præterit? Quasi verò cuncta hæc tam probè non teneas, ac propriũ

tuum

tuum nomen, vsque adeò, vt in tuâ *literarum Pædia, pag.* 17. explicatè etiam edicas, Apologiam à te conscriptam, quâ Ecclesiæ decreta de Macchiauelli libris defenduntur. Nihilominus Hæreticam hanc eiusdem Macchiauelli doctrinam ab Ecclesiâ damnatam, tibique cognitam, deinde in tuo *Logicarum Suppetiarum* libello, quem tuo proprio addito nomine euulgâsti, non solùm approbâsti, sed operosâ etiam sycophantiâ propugnâsti; Ecclesiæ decreta, etsi per Hæreticam fraudem à te defendi mentitus es, reapse tamen despicatui habuisti; Catholicos Scriptores, qui Macchiauelli doctrinam Hæresis, atque impietatis conuincunt, tanquam imperitos, & plebeios irrisisti; Apologiam, quâ innocentia Macchiauelli propugnatur, à te conflatam, Macchiauellicorum operæpretium à te coagmentatum, Synopsin libri de Principe Macchiauelli à te coactam, exporrectâ fronte gloriatus es, quemadmodum suprà *par. 2. cap.* 13. 14. & 15. commonstraui. I nunc, & ab incogitantiâ tuæ isti Hæresi patrocinium quærito; mox omnium risu pedumque supplosione dignè consalutandus.

VII. Sed quid opus singularibus de tuâ singularum Hæresum notione documentis, quum tu ipse, Scioppi, Hæreticis satus parentibus, atque in Hæresi educatus, vbi posteà ad Catholicæ Ecclesiæ signa te recepisti, auitos errores, haustasque vnà cum lacte Hæreses dediscere, singillatimque execrari ex Christianâ lege necesse habueris, ac proinde cuncta ea deliria clam te esse, nullo modo potuerint? Quid quod in Catholicorum album iam adscriptus, artem refellendi Hæreticorum adeò professus es, vt non solùm in ipsorum aduersùs Romanam Ecclesiam controuersijs apprimè versatum te esse facilè persuaseris, sed illorũ etiam omnium, quicunque huiusmodi de Catholicâ re-

gione

gione concertationibus ſtuduerunt, eâque re fidelem operam Apoſtolicæ Sedi hactenus impenderunt, porroque ſtrenuè admodum nauant, magiſterium tibi ambitiosè vindicaueris, quin principatum quoque ſuperbiſſimo libri à te confecti titulo in tuâ *Literarum Pædia, pag.* 11. proſcripto, impotenter inuaſeris; exertiſſimè pollicitus: *Pædiam Theologiæ Agoniſticæ*, vt ſuprà quoque retuli, *cuius vſus*, inquis, *erit, vt Theologiæ Scholaſticæ origo, progreſſio, & inclinatio, tum vera Hæreſeos refellendi ratio, etiam ſapientiſſimis, & exercitatiſſimis Theologis parum adhuc perſpecta?* quid quod in eâdem *Literarum Pædia, pag.* 18. octo volumina, quæ in Hæreticos literis olim mandâſti, enumeras? quid quod multis antè annis Apologiam pro Cardinalis Bellarmini Controuerſijs aduersùs Hunnium Hæreticum emiſiſti? quid quod tuis in libris denique cognitionem controuerſiarum tum eiuſdem Bellarmini, tum aliorum Catholicorum aduersùs Hęreticos, identidem præ te fers habere quàm maximam? Quo pacto igitur tibi tam ſollerti Controuerſiarum omnium, quæ de fide Catholicâ agitantur, venditatori, ac præconi latêre potuit, aut poteſt, cunctas illas Hæreticas propoſitiones, quarum à me anteà *part.* 1. validè conuictus es, à Concilijs, à Patribus, à Pontificibus, atque ab Eccleſiâ fuiſſe iugulatas? Ne tu bipedum ſtupidiſſimus es, ſi tuæ Hęreſi tam variæ, vllum inſcitiæ, aut ignorationis aſylum relictum arbitraris.

VIII. Quibus accedit inſuper, quod errores, quorum te poſtulaui, Scioppi, non de rebus dubijs, obſcuris, aut in caſu poſitis, ſed de certis omnino, perſpicuis, atque ab Eccleſiâ Catholicâ iam pridem ſancitis explorati ſunt, atque adeò tibi etiam comperti. Adde prætereà, quum error fidei Catholicæ aduerſus, in illis rebus verſatur, quas ex officio quis tenere debet, vel quas homines talis

condi-

conditionis communiter sciunt, si inculpatę ignorantiæ scuto tueri se velit, in foro externo ei minimè credi, vt *part.* 1. *cap.* 1. *num.* 7. vnà cum Doctoribus obseruaui; Quid autem hominis, tu, quæso, Scioppi, es? Is nempe, qui non solùm omnium quæstionum de Fide Catholicâ ab Hæreticis pulsatâ articulos tibi perceptos, & pertractatos; sed sapientissimos quosque Theologos, atque exercitatissimos à te doceri apertè fers; ac proinde tuum ad officium spectat, nihil istorum à te ignorari; quumque qui tali funguntur munere, hæc passim calleant, non est, cur inscientiæ fuco tuam hîc nequitiam oblini ampliùs posse speres.

IX. Quare quum Hæreticas propositiones non solùm vtcunque enuntiaris, sed prudens quoque, ac sciens, quamuis eas esse Hæreticas, atque ab Ecclesiâ damnatas non ignorares, præfractè tamen propugnaueris, vt planum feci; iam Hæreticum te esse non modò *obiectiuum*, vt vocant, & materialem, sed pertinacem etiam, & formalem, ex scito antè *num.* 3. indicato manifestum est. Adijce verò, quòd Hæreticus pertinax & formalis, vt Arnaldus Albertin9 *lib. de agnoscendis assertionibus, q.* 30. *nũ.* 38. 39. 40. & 40. egregiè probat, ille sine dubio est, qui assertionẽ aliquam Catholicam, quam anteà fuerat confessus, posteà inficiatur. At tu, Scioppi, Catholicas doctrinas tum hîc breuiter repetitas, tum *part* 1. in singulis Tesseris fusè explanatas quoties agnouisti? quoties laudâsti? quoties extulisti? postmodò autem quoties despexisti, obtriuisti, explosisti? Ergo testatâ, & confessâ pertinacis, & formalis Hæretici compede, planè teneris. Porrò quum hanc tuam pertinaciam Hæreticam etiam in ipsâ tuâ *Astrologia Ecclesiastica*, atque in tuis *Suppetijs Logicis*, quos libellos & tuo inscriptos nomine publicâsti, & in tuorum Operum Catalogo, tuos esse fateris, detexeris; quis non & reliqua-

rum

rum etiam Hæresum, quas alijs in Codicibus supposititio illusis nomine enixus es, suspicione, iure optimo te adspergat, tametsi te eorundem Codicum germanum esse Auctorem, argumentis non omnino ineluctabilibus vinceretur? quanto magis autem, quum documenta firmissima, quæ hoc ipsum prorsus extorquent, vt in meis *Vindicijs cap* 4. 5. 6. & 7. ostendi, abunde suppetant?

X. Verùm tua in Hæresi, pertinacia eò nobilior, atque execrabilior, Scioppi, est, quò de tuis Hæreticis erroribus, non tantùm à mutis, & tacitis Catholicorum libris certior factus, sicut hactenus expendi; sed etiam à viuis doctissimorum virorum oraculis monitus, resipiscere noluisti, insanire perrexisti, intolerantiâ incredibili eximia caritatis officia vltus es; quæ peruicacis Hæretici nota germanissima vtique est. Quippe refractarius Hæreticus *simul atque à quopiam fuerit admonitus*, vt sapienter Alphonsus à Castro *lib* 1. *aduersùs Hæreticos, cap.* 14. philosophatur, *statim pro benefacto regerit maledictum, conuicijs, & contumelijs insaniens, impatiens ab alio doceri. Si enim commonefacis, vt ab errore resipiscat, non emendatior, verùm deterior, & pestilentior euadit. De his ait Paulus:* Mali homines, & seductores proficiunt in peius, *in errorem mittentes, & ipsi errantes. Huius rei apertißimum se nobis præbuit exemplum Lutherus, qui quum pauculos quosdam à principio effutijsset errores, de eis admonitus à pluribus doctis viris, tantum abfuit, vt recantare vellet, vt peiores multò plures addiderit errores. Deinde verò quum à Serenißimo Anglorum Rege per Scripturam fuisset correptus, quumq; regratiari illi debuisset, aut saltem modestè respondere, conuicijs, & iniurijs eum affecit. Demum quum à Summo Pontifice Leone Decimo admonitus obedire nollet, bonus Pastor, ne ouis putrida reliquas attactu inficeret oues, ab ouili Ec-*

*clesiæ*

*clesiæ procul abegit. Huius autem censura Lutherus impatiens, cœpit debacchari in Pontificem Romanum, & reliquos omnes Ecclesiæ Ordines. Hoc igitur manifestum est Hæretici signum, medicinam nullam ferre, nullam manum medicantis admittere: vnde euenit, vt insanabilis permaneat. Quomodo enim curari potest, qui se tractari non patitur? aut quo modo tractari potest, quem si quid doces, nugatur? si quid mones, irascitur? si quid hortaris, obnititur? si quid placas, incenditur?* Hæc Alphonsus à Castro ad rem præsentem accommodatissimè.

XI. Nam quo, obsecro, penicillo vir grauissimus tuos nobis mores, Scioppi, aptiùs, quàm huiusmodi oratione, potuit exprimere? Quid enim? quum vesanæ doctrinæ pleraque portenta quà in familiaribus colloquijs, quà in Codicibus typo impressis, tibi Catholicæ Ecclesiæ vtcunque iam adiuncto excidissent, neque dubia multorum errorum vestigia apparerent; quàm frequenter ab amicis, eruditisque viris, vt eos antiquares, atque ad sanitatem redires, rogatus es; & tamen contempsisti, multoque nocentius tuæ virus perfidiæ subinde exhalâsti? Quid posthæc? quàm grauiter, quàm seriò P. Laurentius Forerus, vir quantus? in Catholicæ fidei Controuersijs, vt cætera silentio inuoluam, maximè volutatus, compluribus monumentis in Hæreticos euulgatis inclytus, Conscientiæ Illustrissimi Henrici Episcopi, & Principis Augustani arbiter, atque à teipso in libro, quem *Fundamenta Pacis* inscripsisti, doctissimus Societatis Iesu Theologus nuncupatus; aurem vtramque tibi peruulsit, varijsque Apologeticis publicatis, re de tuâ amentiâ, peruersisque opinionibus liberè admonuit, neque tu huiusmodi admonitionis ignorationem, vt in meis *Vindicijs, cap.* 4 § & 14 § 1. reuici, vllo modo caussari potes? sed quod tu hinc operæ pretium fecisti? num

ob

ob tam singulare beneficium gratias illi egisti? num ad frugem te correxisti? Imò alios infames libellos, haud paruo cæteris turpiores multo impudentiùs, quàm antè, proseminâsti. Quid exinde? Strinxit tandem & ipsa Apostolica Sedes gladium suum, noxiosque tuos Codices interdicto damnauit. At num tantæ Maiestatis auctoritas te deterruit? num flexit? num mitigauit? Nihil minùs. Eadem tu volumina iam damnata obstinatè retinuisti. Parum est. Eadem alijs quoque legenda dedisti. Non est satis. Eadem per Catholicorum manus ire curâsti. Adhuc exiguum. Eadem, iteratâ editione, solo ferè titulo variato, paucisque verbis additis, vel detractis (vt suprà *pars.*2. *cap* 14. & in meis *Vindicijs, cap.* 4 5. & 6. palàm feci) recudisti. Hoc verò improbum valde. Nondum tamen tuam nequitiam exhaurit. Alia insuper peruersorum aconîta dogmatum, multo magis adhuc tabifica posteà fudisti, ac Lectoribus propinâsti. Sed an oblitus, Scioppi, es, quod *part.*1.*cap.*1. *num* 10 & 11. notaui, eum, qui à viro docto de aliquâ Hæresi monitus, hanc continuò à se non relegat, pertinacem, & formalem Hæreticum omnino censeri? Regredere in memoriam. Exploratum est. At te à doctissimis viris, de tuis Hæreticis erroribus sæpius, & frustra monitum esse, æquè certum. Igitur & pertinacem, formalemque te Hæreticum quoque esse, pariter indubitatum.

XII. Quid quæris ampliùs? Prosperum Farinacium actutum consule, atque ex communi Doctorum sententiâ, nemine refragante, libro de *Hæresi, quæst.*180. *num* 14. ab eo discito, illum, qui librum Hæreses continentem scripsit, Hæreticum esse, & quidem pertinacem. Iacobum Gretserum adi, atque ex *part.*2. *Supplementi pro duobus libris de iure, & more,* &c. animaduerte, Hæreticorum morem esse, vt ex destinato illic ostendit, *vulgare libros*

*Anonymos*

*Anonymos sub falso nomine* Eundem *cap.2.* proximo perlege, atque ex eo obserua, *Hæreticorum proprium esse*, quod permultis documentis ibidem euincit, *libros supponere, & falsare.* At tu, Scioppi, quot libros Hæreticos scatentes erroribus exarâsti, ac vulgâsti? quot sine nomine, vel falsò apposito, foras emisisti? quot è fraudibus, corruptelis, ac dolis coagmentâsti? cui Hæreticorum in istâ deprauandi decipiendique palæstrâ quicquam concessisti, aut nunc concedis? Si hîc repugnas, aut hiscis, meus hic *Lydius*, meæque *Vindiciæ* mox tibi vocem omnem includent. Ergo communibus Doctorum suffragijs Hæreticus pertinax renuntiatus, omnino teneris. Quocirca ab Eminentissimo quodam Purpuratorum Patrum, quum fortè mentio de te incidisset, meritò asseueratum intellexi, te ipsum maximum omnium nostri temporis, qui in Europâ versentur, Hæreticum existere.

XIII. Quid plura? tu ipse, Scioppi, iam Catholici fastidiens nominis, ne dum vitæ, Lutheranæ Hæresis Sectatorem, atque Alumnum, te tum in *Actione Perduellionis*, tum in *Flagello Iesuitico*, vt Forerus notauit, apertè professus es, tum in *Verdæana Statera* etiam, haud perplexè, vt *part. 2. cap 20* vidimus, detexisti. Quis enim in pertinacem, & formalem Hæreticum se migrasse, penitusque esse transcriptum significantiùs prodat, quàm qui veros Catholicos vocat Hæreticos, contra verò ipsosmet Hereticos, verorũ Catholicorum nomine cohonestat? qui Apostolicam Sedem, pestilentiæ Sedem, more Hæreticorum appellat? qui *Missæ* verendum Sacrificium ludificat? qui pœnitentiæ Sacramentum sugillat? qui cunctas Diuorum Apparitiones fabulis annumerat? qui Romanam Ecclesiam ab orthodoxâ fide degenerâsse mentitur? Atqui hæc omnia à te acta, & peracta

cognoscet

cognoſcet ſtatim, quicunque eandem illam Stateram inſpexerit, & quæ ex eâ iam anteà *part.1. cap.10.* excerpſi, reguſtauerit. Quid mirum igitur, Scioppi, ſi tantum commercij cum Hæreticis, vt ſatis ex hoc Lydio pateſcit, & in *Vindicijs* meis *cap.4.* & 5. præmonſtraui, habes, colis, exerces, foues? Nempe mutuò muli ſcabunt. Ex quibus rite ita concluſis, liquet planiſſimè, te Hæreticum eſſe non modò materialem aut exiſtimatum, ſed formalem etiam, ac verum.

XIV. Reliquum eſt, vt quo iure à me in hoc Lydio, & alibi appelleris Hæreticus, atque hoc inſignitus nomine, toto iam Orbe proſcribaris, paucis ediſſeram. Denuntio in primis, quanquam ego tibi, Scioppi, Hæretici nomen, quantum mihi ex tuis dictis, ſcriptis, & factis licuit colligere, meritò impoſui; nihilominùs; an adhuc in Hæreſi ita perſiſtas, vt Catholici omnes ad te verè Hæreticum compertum, latâque ſententiâ damnatum cenſendum, ac vitandum, nexu quodam adigantur, hoc enimuerò decernere, iudicij tantùm externi, ac publici eſſe, quod nulli priuato conuenit, ſed ad Sedem Apoſtolicam dumtaxat, atque ad illos, qui ab eâ ſubſtituuntur, pertinet, quemadmodum *part.1.cap.3.§.1.* enucleatè docui; quibus proinde totum id integrum omnino intactumque, vt par eſt, venerabundus ego relinquo.

XV. Deinde aio, quum præter forenſe, & publicum de Hæreſi, atque Hæretico iudicium, aliud quoque de eâdem Hæreſi, atque Hæretico, iudicium priuatum, tametſi omni iuriſdictione, obligandique facultate penitùs carens, licitum ſit, vt eodem illo *cap* 3 & deinceps ad 10. vſque validiſſimè commonſtraui; Hæretici nomen tibi à me iure optimo inditum, librisque in lucem editis rectè peruulgatum. Quis enim, Scioppi, neſcit, fas vtique, vel ipsâ naturâ prælucente, eſſe, ſæuien-

tes

tes lupos à caulis arcere, clam insidiantes voce, & clamoribus, quò facessant, prodere, obstinatè grassantes excitatâ, euocatâque totâ viciniâ repellere? Quis verò hunc *Lydium* verset, quis *Vindicias* meas voluat, qui te lupum Hæreticum esse non materialem tantummodò, sed formalem etiam, vt probaui, illico vel manibus ipsis, ne dum oculis, non deprehendat? Quid ni igitur mihi integrum, & officium Religioso planè viro dignum sit, tam infestum lupum, istius ope *Lydij*, fucatâ ouis pelle detractâ, Christianæ Reipub. detegere, & conspiciendum præbere? Scioppi, quid indignaris? quid quereris? Hæreticum equidem te nomino, atque ostendo, sed veterum, & Sanctorum Patrum ductus exemplo, sed Classicorum Doctorum nixus auctoritate, sed Maximorum Pontificum fretus decretis. Quid obgannis? id officij Historicorum consuetudo mihi persuasit, id iustæ defensionis necessitas iniunxit, id famæ atque innocentiæ plurimorum, quam nefariè dilaniâsti, tuendæ studium imperauit, quid fremis? Ipsamet Catholica Religio tuis Hæreticis libris, & moribus grauiter sauciata, iussit me, quocumque modo possem, tot detrimentis à te ipsi importatis obuiam ire. Quid obstrepis? Haud satis, versipellis Protee, est, quò serpens tuæ Hæresis contagio coërceatur, tuum nomen ad Sacrorum Quæsitorum tribunal deferri, sed, ne tuæ fraudes, doli, vitiosa doctrina, mores flagitiosi Catholicis hominibus imponant, simplicesque, vel oculatos etiam, sed minùs suspiciosos porrò irretiant, ac circumueniant, necesse præthereà est, cuncta tam subdoli veteratoris lineamenta chartis illinere, publiceque spectanda vulgare, vt ex ijs, quæ *par.* 1. toto illo *cap* 3. copiosè disceptaui, perspicuè testatum est. Quid quod alia caritatis remedia ad te adeò efferatum Cerberum mitigandum, cicurandumque

dumque, frustra tentata sunt omnia; ac proinde opus mihi omnino fuit, hæc alia machinamenta ad te comprimendum periclitari?

XVI. At tu rursum oblatras, mihique furenter irasceris, quòd te virum honestissimâ famâ celebratissimum tam inhonesto Hæretici nomine per summum nefas dehonestare non dubitem. Sed in quem, rogo, Scioppi, istum stomachum iam erumpis? an in me? in me, qui cunctas vitæ tuæ rationes, in tabulas iam dudum relatas præsto habeo? Narro tibi; Etiamsi darem tibi, & tui gratiâ fingerem, Catholici viri famam adhuc integram, incolumemque tibi superare, teque Hæreticum occultum omnino esse: nihilominùs mihi hodieque ius fasque esse, nomen Hæretici publicè tibi imponere, emissoque in lucem libro, vniuerso Orbi cum tuæ etiam famæ iacturâ denuntiare. Quid ita? quia quum hinc certum fixumque sit, famosos libellos complures à te fabricatos in lucem exijsse, vt in meis *Vindicijs, cap* 4. 5 6. & 7. reuici; hos autem eosdem libellos multiplicis Hæresis pestiferâ contagione afflatos esse, jam suprà *part.*2. & 3. huiusce *Lydij* docuerim; illinc verò propius fidem sit, & cuique spectatissimum, Hæresim à te, doloso lupo ouis corium mentiente, ijs, quibuscum agis, blandissimè instillari? solutum mihi, liberumque est ad tantam Hęresis perniciem auertendam, (quæ aliter auerti omnino nequaquam potest) delato priùs tuo ad Sacræ Fidei Præsides nomine, te Hęreticum appellare, vulgatoq; postmodum etiam libro, etsi Hæreticus clancularius fores, cunctis te patefacere, Lectoresque omnes, vt sibi à tui consortione omnino caueant, admonere; vt ex ijs, quæ *part.*1.*cap* 3 §.6. expendi, apertissimè dilucet. Damnum præterea, quod ex tuorum infamium Codicum Hæreticis dogmatis, & calumnijs tum in Catholicam Fidem, tum in maximorum, & Re-

ligiosorum virorum innocentiam redundat, planè grauissimum, eiusmodi est (etsi nullum aliud prætereà, è tuis moribus in tuos familiares manare, vltro ponerem) vt illud totum leuare, & resarcire Sacri Inquisitores, quamuis te etiam æternis tenebris, vinculisq; mandarēt, minimè possint. Nam tua flagitiosa volumina vltra Alpes adhuc impune bacchantur, neq; Italiam intactam linquunt, aliaque detrimenta tum ab his, tum à tuis factionibus, ac fraudibus, Reipub. Christianæ, innoxijsque viris iniunguntur, quibus arcendis, compescendisque ijdē Inquisitores pares esse nequeunt, vt *part. 1. c. 3. §. 7.* copiosè explicaui. Quum igitur clades immanis à tuâ multijugi Hæresi, vitâque improbâ, à tuis nefarijs libellis, & moribus illata, quotidie gliscat, neque à Fidei diuinæ Vindicibus coërceri possit, quis non intelligit, fas mihi sanè esse, eam, quoad melius mihi licet, comprimere, Hæreses tuas retundere, te Hæreticum omnium teterrimum, quamuis tenebricosus omnino etiamnū delitesceres, vocare, tuâque famâ, ad tantum damnum resarciendū, etiam iustè oblisâ, cunctis denuntiare?

XVII. Verùm enimuerò, Scioppi, Hæreticus is es, qui nequaquam in latebris, aut in recessu degis, sed in publicâ luce, oculisque omnium, Hæresis iam pridem, vt *part. 2. cap. 2.* palàm feci, infamatus, versaris. Quocirca meus hic *Lydius*, meæque *Vindiciæ* te Hæreticum nuncupantes, nullâ profectò infamiâ tibi conflatâ, tuam famam turpant, aut obscurant. Nam iuris infamiam, quæ pœna est, atque à Iudice dumtaxat irrogatur, quum ego iudex tui, iurisdictione, & potestate præditus non sim, nullam tibi meus iste *Lydius*, nullam meæ *Vindiciæ* inurunt, neque possunt inurere, vt liquet: imò ne facti quidem infamiam vllam tibi adspergunt, quippe Hæresis iam manifesto, atque adeò te infamatū priùs, tantummodò redarguunt, vt pluribus

*part. 2.*

*part.*1. *cap.*3. §.11. & *cap.*5.& 6. edissertaui. Neque est, cur iniuriam tibi, cui Hæretici dicam, omne tui patrocinium anteuertens impingo, à me fieri expostules; si quidem infamiam facti tu ipse tuis scelestis facinoribus vltro subis, quæ præuiæ tui defensioni nullum locum sinit, sed iusto Dei iudicio, & iure quoque gentium indiuulsa ipsorummet criminum semper comes est, vt eodem *cap.*3. *part.* 1. ampliùs enucleaui. De conuicijs verò, & contumelijs, seu de acerrimo meo tui refellendi modo, ac genere, si fortè litem mihi intendas, iam ego hanc in antecessum suprà *part.*1.*cap.*4.§.3.& in *Vindicijs* meis toto *cap.*10. penitùs diremi; ex quâ vbere, robustâque disceptatione contumelias, & conuicia formalia à meis Apologeticis longè abesse; istorum autem dictionem stylumque quàm vehementissimum iure esse, extemplo, ac manifestò colliges.

XVIII. At tu rursum negotium mihi facessis, deque prauo, atque in te iniurioso mei animi affectu summoperè conquereris. Quid audio, Scioppi? Meum tu animum criminaris? ego in te iniuriosus? meum pectus tui odio, vlciscendiq; libidine æstuat? Deus tam inuisum mihi omen obruat. Omnem tibi suspicionem huiusmodi, mox euellam. Sed recole tu priùs, quæ ego 1 *part.* suprà, *cap* 4 §.2.præmisi, vbi solidè docui, *num.*4. etiamsi verba ipsa vel facta suâpte naturâ sint iniuriosa, ac proinde in dubio mens iniuriæ cupida præsumatur, nihilominùs per coniecturas euinci, eadem verba vel facta non iniuriæ inferendæ consilio fuisse enuntiata, aut patrata: caussam porrò iustam eadem ipsa verba proferendi, vel facta gerendi tam validam esse, vt quamuis sint ea iniuriosa, tamen non animo iniuriæ imponendæ, sed ex causâ illa esse prolata, aut gesta, persuadeat, atque adeò ab omni etiam iniuriarum actione omnino liberet,

vt *ibidem, num.* 5. enotaui: denique, vt illic pariter addidi, eum, qui aliquid pro Reipub. honore agit, quamuis alium lædat, actione injuriarum minimè teneri, quia in eo iniuriæ irrogandæ præsumptio cessat.

XIX. Nunc adesto, Scioppi: Rogo te. Quorsum ego hunc *Lydium*, quorsum nostræ Societatis *Vindicias* elucubraui, quorsum te in his pertinacem Hæreticum esse ostendo, nisi vt Catholicam Fidem à tuâ multiplici Hæresi, innocentiamque plurimorum ab atrocibus tuis calumnijs quàm honestissimè vindicem? At quæ iustior caussa, quæ actio pro Reipub. honore luculentior, quàm hoc ipsum Catholicæ Religionis, & innocentiæ patrocinium, esse queat? Quàm egregiè igitur id mea dicta, & facta ex omni iniuriæ piaculo exemit? quàm longè omnem hostilis vel deprauati animi existimationem à me propulsat? Sed præter iustam caussam, decusque Reipublicę, iam personarum etiam qualitatem adijcito, à quâ infesti coniecturam animi arcessendam esse Farinacius *quæst.* 105. *num.* 121. obseruatè tradit. Memineris tamen, vt idem Auctor *ibidem, num.* 223. animaduertit, esse nonnullos, qui perturbatæ mentis præsumptâ opinione penitùs carent. At num in his me quoque esse numerandum, vitæ meæ ratio ab ipsâ adolescentiâ, quum me Deo in Religioso nostro Ordine deuoui, instituta, atque ad hunc vsque diem retenta, tum meæ actiones, & mores exinde mihi familiares, iure suo postulant? malo equidem, vt tu pro tuâ alios censendi licentiâ anquiras, vel certè quicunque legitimi recuperatores dati dijudicent, quàm vt vox mihi vlla præter modestiæ leges imprudenter excidat. Hoc tamen diuinâ fultus gratiâ & conscientiâ recreatus, non minùs sanctè, quàm animosè profiteri queo, me tuas calumnias omnes, vtcunque compositas, vtcunque

cunque fraudulentas, vtcunque vendibiles nihil omnino vereri, ſed ludibundum deſpicere; nec temerè mihi polliceor, quemcunque Iudicem à ſtudio partium ſolutum liquidò deprehenſurum, ſubitoque pronuntiaturum, nullas animi erga te malè affecti fibras in me, ſed alia omnia, comparere.

X X. Adde prætereà, Scioppi, tam frequentem iuſtæ meæ voluntatis teſtificationem literis conſignatam. Quoties enim in hoc *Lydio*, quoties in meis *Vindicijs* explicatè denuntiaui, hos omnes meos ad te frangendum impenſos labores eò dumtaxat à me referri, vt Catholicæ Religioni, & innocentiæ multorum à te nequiter vexatæ conſultum eam? Sed ego tuæ iſti, inquies, denuntiationi, & teſtificationi tantum fidei habeo, quantum Æſopi fabulis. At ego vtramque iam ſolemni etiam iureiurando ex formulâ iurato confirmo; & moriar, niſi publicæ huic vtilitati, propugnatæ Chriſtianæ fidei, ac innocentiæ, conatu maximo velificatus ſum. Quaſi verò plus fidei, reponis, tuo iſti iuriiurando, quàm ſimplici aſſeuerationi tribuendum ſit. Atqui prauus animus, ſi neſcis, Scioppi, nunquam præſumitur, ſed excluditur, quoties quis eum à ſe abeſſe, iureiurando interpoſito teſtatur, coniecturæque & præſumptiones idem iuſiurandum quodammodo fulciunt, vt Farinacius cum pleriſque alijs *quæſt.* 105. iam laudatâ, *num.* 116. decernit. Quum igitur meam denuntiationem ſtipent vndique, hinc iuſiurandum, hinc coniecturæ, hinc præſumptiones iam expoſitæ, quæ procul à me quemcunque prauum animum ſubmouent, hunc à me prorſus exulare, velis nolis, vel peruicacibus capitonibus perſuaſiſſimum eſt.

X X I. Denique quæro ego de te, Scioppi, quid eſt cauſſæ cur meum animum à te alienum tibique infenſum ſuſpiceris? quæ mihi tecum inimi-

citiæ fuerunt, aut sunt, qui nunquam te vidi? Quâ in simultate tu mecum fuisti? Quæ mutua odia exercuimus? nihil horum intercessit, nihil in præsens intercedit; ac proinde meo animo iniuriæ tibi à me inferendæ, calumniam quidem struere potes, probabilitatem vllam, quum eum à me abesse hinc certò, teste Farinacio eâdem *quæst.* 105. *num.* 122. vincatur, circumponere non potes. At enim Iesuitas, inquis, ego, compluribus libellis peracerbis in eos luci commissis, abalienaui omnes, atque inimicissimos mihi reddidi; nec tu ipse odia, quibus mutuò flagramus, in tuis *Vindicijs*, *cap.* 14. §. 4. dissimulare potuisti. Acutè, & tempori. Fallor, serò nimis, & parum sapis. Nam vt ordiar ab hac vltimâ tuâ cauillâ; eo *cap.* 14. *Vindiciarum*, ostendi quidem hostilem tuum in Societatem nostram animum, odiumque inueteratum; at odij vices tibi à Iesuitis redditas, minimè; imò ibidem *cap.* 3. pertinacissima tua in nos odia magno patientiæ documento à nobis tolerata. Deinde tu ipse post editos tuos omnes famosos libellos in Ordinem nostrum, non obscurè multos Iesuitarum ex albo tuorum hostium deles, in tuâ *Literarum Pædia, pag.* 32. disertè testatus, inter Iesuitas *multos insigni virtute, ac doctrinâ memorabiles, omniumq; bonorum amore dignos numerari.* At quo pacto hos insigni virtute memorabiles, omniumque bonorum amore dignos tu censeas, si eos tui hostes existimas? Quæro enim. Istósne tu amas, Scioppi? maximè. Tuos inimicos? admodum. Itáne ad apicem Christianæ Philosophiæ, verticemque omnis sanctimoniæ tam repentinò peruenisti? Fabula est adeò portentosa, vt ei credendæ, nullæ aures satis credulæ sint. Non amas? Te igitur improbum fateris, qui quos omnium bonorum amore dignos clamas, minimè amas. Hoc ex decipulo, aut muscipulâ aliter euadere non potes,

quàm

quàm vt candidè fatearis, non omnes Iesuitas à te tui hostes, etiam postquam tot Satyris in eos debacchatus es, reputari. Iam verò cur ego, etsi neque doctrinâ, neque insigni virtute memorabilis, neque omnium bonorum amore dignus, tantâ tamen salutis æternæ solicitudine minimè afficiar, vt à culpâ hostilis animi absim, tuum est probare. Sed esto. Me tui hostem vociferator, vt lubet. Num ignoras eum, qui suum hostem à Repub. damnatum & proscriptum occidit, existimari occidisse, non priuatæ inimicitiæ caussâ, sed ob publicam Reipub. vindictam, vt expresse tradunt M. Mantua in G. *Quæ Ecclesiarum, num* 35. *de Constit.* & Petrus Gerar. Sin. 14. *num.* 11. *cum seqq.* Ergo etsi mutuas Scioppi, inter nos simultates intercedere non inficiarer, quum tamen Reipub. intersit summopere, vt *part.* 1 *cap.* 3. & *seqq.* demonstraui, Hæreses tuas, atque calumnias retundi, iure optimo iudicandum est, hunc meum *Lydium*, & *Vindicias* iustissimo hoc titulo à me esse conscriptos.

XXII. Quæ quum ita se habeant, Scioppi, has omnes multiplices tuæ Hæresis Tesseras, & Verrucas, quas ego, Catholicæ Ecclesiæ damna à tui oris, calami, ac libellorum contagione propagari ægerrimè cernens, in hunc *Lydium Lapidem*, vt matri laboranti, minimus licèt omnium filius, qualemcunque tamen opem, tanquam priuatus miles, priuatorum Theologorum more, ac iure, vt totâ 1. *parte* ostendi, afferrem, conieci; nunc Apostolicæ Sedi examinandas, què ipsâ suâ, quâ præstat, auctoritate diuinâ, & humanâ, totam pestem auertat, flexis poplitibus osculabundus sisto, eiusdemque sapientissimo, atque incorruptissimo iudicio, vt initio quoque præfatus sum, penitùs subijcio.

## Cap. II.

## Scioppius non minùs frustra, quàm fraudulenter suos errores, atque Hæreses excusat.

I. At dum, Scioppi, in Gemonias, fallor; ad molem, pontemque Adriani, ceu Hæreticus pertinax iugulandus, mactandus, vrendus raptaris; nescio, quas tuas quiritationes, atque eiulatus exaudire mihi videor, tum Dei, hominumque fidem te voce inconditâ inclamantem, barbam tibi, pilosque vellentem, genas & caput desperanter cædentem intueri. Méne Hæreticum existimari? me Hæresis notatum? Atqui si mihi quid per imprudentiam minùs rectum, minùs Apostolicæ Sedis regulæ consentaneum excidit, id palàm à me non vno in loco reuocatum, inductum, abrogatumque est.

II. Quàm enim reuerenter meam *Astrologiam Ecclesiasticam*, pag. 3. his ipsissimis verbis auspicatus sum? *Gaspar Scioppius se sacra Romana Ecclesia doctrinam, & fidem, non modò verbis & scriptis propugnare, sed impensâ quoque sanguinis confirmare, sicut adhuc locorum fuit, similiter Deo iuuante, porrò quoque paratum fore profitetur. Itaque si quid in scriptis suis inueniatur, quod vel cum sacris literis, vel cum sacrorum Conciliorum, aut eiusdem Ecclesia decretis, vel cum eo, quod SS Patres consensu docuerunt, minùs conspiret, id se dictum, aut scriptum nolle, sed abiudicare, ac reÿcere, correctumq́, aut inductum, & abolitum velle testatur* Quàm accuratè *in Pædia diuinarum & humanarum literarum*, pag 21. in eandem prorsus sententiam ita caui? *Gaspar Scioppius in istis, & alÿs octoginta libris suis nihil se scripsisse testatur, quin ex animi sententia id Sacra Scriptura, sacrorum Conciliorum decretis, concordi sanctorum Patrum*

*sententiæ, sancta denique Catholicæ Ecclesiæ sanctionibus consentaneum esse censuerit, & diuinarum, humanarumq; literarum studiosis, præcipuè verò populi Christiani Capitibus non minimum vtilitatis allaturum sperauerit. Sin autem aliquid alterius notæ ei exciderit, id imprudentiæ suæ assignari postulat, seq; id pro suo non agnoscere, sed correctum, inductum, abolitum, & peremptum cupere profitetur.* His ergo propugnaculis, ac præsidijs munitus, Hæresis, aut Hæretici notam, crimenúe nullus timeo, nullum timere possum. Hæc pro te versutè, versutiloque Scioppi.

III. Quid si ego iam tibi operam addo, tuæque caussæ auram afflans, ingens Iurisconsultorum agmen ad opitulandum tibi euoco? Certè prædictio, quam *Protestationem* nominant, tantâ valet potentiâ, vt omnem noxiam ab eo etiam, qui Hæreticas propositiones profert, si tempestiuè vsurpetur, auertat, quemadmodum perspicuè sciscitur, *cap. Dixit Apostolus, 24 quæst 3.* explicantque pulchrè, Simancas in *Cathol. Instit. Tit. 55 de Protest. num* 4. Tiberius Decianus *lib. 5. Prax. Crimin. cap. 18. num. 11.* Petrus de Auiles in *Apologetico contra Ioannem Spinum, art. 4 num* 465 & com plures alij, quos laudat, probatque Farinacius *de Hæresi. quæst. 178 §. 8. num. 159.*

IV. Verùm nihil agis, versipellis fallacia, nihil proficis, inconsulta temeritas. Frustra, Scioppi, scelerum compertissime, tuis facinoribus laruam inducis. Frustra versatilis, ac lubrice Protee, tot in habitus, vultusque migras, quo securiùs decipias. Nam quamuis adeò vafer, & fraudulentus sis, nondum tamen fraudes tuas, ac vaframenta ita abdere didicisti, vt ego ea, & quiuis alius non omnino fungus, vel stipes, non agnoscamus. Non dubito sanè, quin *Ecclesia pœnitentes*, vt S. Hieronymi [a] verbis vtar, *recipiat*; &, si ex animo veteres tuos

 errores

[a] *Epist. ad Pammach. aduersùs Luciferianos.*

errores detestareris; nec tralatitiâ te pœnitentiâ angi, cruciariq́ue monstrares, à natiuo tuo insitoq́ue Hæresis morbo vtique conualesceres. At quia tota hæc tua errorum, Hæresumq́ue abolitio commentitia prorsus, & falsa est, atque à te dolosè simulata; hoc ipso dolo nouam tuæ Hæresis Tesseram, ac Verrucam, Hæreticorum mores, genium, artesq́; non ignorantibus, prodis exploratissimã.

V. Hi nempe fuerunt cunctis Hæresum Architectis fuci solemnes, & sycophantiæ, vt obsequium Catholicæ deuotum Ecclesiæ bellè obtenderent, erroresq́; suos à se abiudicatos subdolè mentirentur. His sutelis, atq; præstigijs Pelagius, Cælestius, Sabellius, Valens, Berengarius, alijq́; sexcenti Hæretici non semel veteribus Patribus, atque Concilijs imposuerunt, ora sapientissimorum virorum subleuerunt, grauissimos, doctissimosq́ue Theologos, atque Antistites, quin totam etiam Christi Ecclesiam circumuenerunt. Vt verò de cæteris sileam, Valens Mursensis Episcopus Arrianâ deprauatus Hęresi. *Professus est* (inquit D. Hieronymus a) *se Arrianum non esse, & penitùs ab eorum blasphemijs abhorrere* Deinde in totius Synodi Ariminensis Conuentu omnes Arrij errores damnauit, summâque imprecatione defixit. Quibus gestis, Concilium solutum est. *Sed diu scelera non latent* (subdit eodem loco Hieronymus) *& cicatrix malè obducta, incocto pure dirumpitur. Cæperunt* enim *posteà Valens; & Vrsatius, cæteriq́; nequitiæ eorum socij, egregij videlicet Christi Sacerdotes, palmas suas iactitare: dicentes se Filium non creaturam negâsse, sed similem cæteris creaturis. Tunc Vsiæ nomen abolitum est, tunc Nycena fidei damnatio conclamata est Ingemuit totus Orbis, & Arrianum se esse miratus est.* Quid verò Pelagius diuinæ gratiæ, quam negabat, hostis? Accipe, quod de eo S. Augustinus b monumentis prodidit.

Quan-

a *Aduersus Luciferianos.*

b *Lib. 1. contra Pelagium, & Calestiũ, cap. 5. Tom. 7.*

*Quandoquidem ipse Pelagius* ( inquit ) *cum Episcopalibus gestis sine vlla recusatione damnauit eos, qui dicunt gratiam Dei, & adiutorium non ad singulos actus dari, sed in libero arbitrio esse, vel in lege, atq; doctrinâ: vbi putabamus, eius de hac re omnes tergiuersationes esse consumptas: damnauerit etiam eos, qui docent gratiam Dei secundùm merita nostra dari: tamen in libris, quos edidit pro libero arbitrio: quorum mentionem facit in Epistola, quam Romam misit, nihil aliud sentire monstratur, quàm id, quod damnâsse videbatur. Nam gratiam Dei, & adiutorium, quo adiuuamur ad non peccandum, aut in natura, & libero ponit arbitrio, aut in lege, atque doctrinâ.* Hæc Augustinus. Quocirca gratiæ retento nomine, quam in solis naturæ viribus, vel externâ lege tortuosus Hæreticus collocabat, eandem prorsus Hæresim, quæ diuinam gratiam intrinsecus animas percellentem de medio tollit, tuebatur, eamq; anteà à se nonnisi adumbratam, atque ad speciem fuisse repudiatam ostendit.

VI. Rursum idem Pelagius inficiabatur, peccatum originale in paruulis; & tamen in Concilio Palæstino *corrigi paratum se esse*, eodem Augustino teste, a denunciauit, *si ei, tanquam homini error obrepserit.* At num ex sententiâ? num synceré? Scilicet. Episcopos ita ludificauit, vt narrat idem sanctus Doctor, ac si damnâsset eos, *qui tenent, quod Adæ peccatum, ipsum solum læserit, & non genus humanũ, & quod infantes, qui nascuntur, in eo statu sint, in quo Adam fuit ante prauaricationem. Quid ergo hic aliud Episcopi Iudices intelligere potuerunt; nisi eum confiteri, quod peccatũ ex Adam in paruulos transeat?* Nihilominùs etsi ita in eo Concilio sentire visus est, reapse tamen eandẽ illam Hæresim, quæ modò commemoratã originis labem non agnoscit, mordicus semper, vt eodem loco, alijsque compluribus idem D. Augustinus b reuincit, propugnauit.



a *Ibid. cap.* 12. b *Ibid. cap.* 13. *& seqq.*

VII. Quid Lutherus, Hæreticorum nostri temporis antesignanus fraudulentissimus? In eo opere, quod Leoni X. Pontifici Maximo despondit, suæ Hæresi, atque amentiæ gratiam, vt Alphonsus à Castro *lib.1.de iusta Haret punit cap.*11.refert, hisce quàm pellacissimis verbis studuit conciliare: *Primùm protestor, me prorsus nihil dicere, aut tenere velle, nisi quod in, & ex sacris literis primò, deinde Ecclesiasticis Patribus ab Ecclesia Romana receptis, hucusque seruatis, & ex Canonibus, ac Decretalibus Pontificis habetur, & haberi potest.* O quàm blandus sermo! quàm religiosus! quàm pudibundus! Quid tum posteà? *Hac meâ protestatione* (subdit Lutherus) *credo, satis manifestum fieri, quod errare potero; sed Hæreticus non ero.* Et cuius aures oratio tam honesta, illicio prope Thessalo non excantet? sed fallor valde, nisi oppidò fallit Lutherus. Non fuit ea Christiani pectoris syncera prædictio, sed Tartarei sibilus serpentis. Nam *quàm vera fuerit hæc protestatio*, subijcit statim Alphonsus iam iam laudatus, *& quam ex animo facta, ipse non longè posteà declarauit, quum ab eodem Leone Decimo de suis erroribus admonitus, nec ad illius præceptum Hæreses suas reuocauit, sed pertinaciùs easdem tutatus est, & in eundem Leonem Decimum, cuius censuræ priùs se subijci finxerat, posteà debacchatus est.*

VIII. Verùm nihil ponderis, Scioppi, nihil virium subdola huiusmodi formula, errorum ablegandorum gratiâ vsurpata, ad Hæresis, Hæreticique nomen, ac probrum arcendum habet, nec veritati fucum potest allinere. Quamuis enim, *qui nesciens errat in fide circa ea, quæ scire non obligatur,* quemadmodum idem Alphonsus præclarè inibi philosophatur, *excusatus est ab Ecclesia per talem generalem reuocationem*; tamen *quisquis asserit aliquid contra id, quod scit esse Ecclesiæ Catholicæ fidem, aut dubitat de illo, quamuis generalem fidei protestationem fecerit,*

*fecerit, nullo modo talis fidei protestatio illi suffragari potest, quin sit ab Ecclesia pro Hæretico reputandus. Is enim pertinax est; quia etsi dicat, se paratum de errore suo ab Ecclesia corrigi, reuerà non est paratus. Nam qui fieri potest, vt quis sit obedire paratus illi, quem aperto Marte oppugnat? At is, qui ab Ecclesiæ sententiâ sciens discedit, apertè Ecclesiam oppugnat. Non est igitur ille paratus errorem suum ad Ecclesiæ præceptum emendare. Quo fit, vt pertinax, & Hæreticus sit dicendus, quamuis generalem fidei protestationem fecerit. Alioquin latissima via pateret omnibus, per quam omnes, quas vellent, introducerent Hæreses; imò maxima præstaretur Hæreticis occasio quamlibet Hæresim impune docere. Faciet enim quisque Hæreticus primùm generalem fidei protestationem, & conditionalem cuiusque Hæresis, in quam labi contingeret, reuocationem, & satis sibi esse putabit, vt, quamuis pestilentissimam Hæresim posteà asserat, ab Hæretica notâ se possit excusare. Nam huiusmodi dolo, & astutiâ vsus est hoc sæculo Martinus Lutherus, Hæreticorum omnium pestilentissimus, qui in eo opere, quod Leoni Decimo Pontifici Maximo obtulit, quamuis multas, & apertissimas Hæreses in eo aspersit, eam tamen in principio Operis protestationem fecit, quam proximè suprà in hoc Capitulo retuli* ( & suprà paulò antè à me recitata est ) *Verùm etsi talem fecerat protestationem, idem Summus Pontifex Leo non dubitauit illi Hæreseos notam inurere, & meritò, quoniam simulatam esse, & non veram talem illius protestationem optimè intellexit, sicut ipse idem Lutherus in eiusdem Operis contextu declarauit.* Hæc Alphonsus à Castro, cuius doctrinam, qui non probet, neminem ex Catholicis reperio.

IX. Quin etiam è communi Doctorum sententiâ in *cap. Quum M. de Constitut.* decretum est, vbi enuntiata ab aliquo Hæresis manifestaria, & perspicua est, nullam huiusmodi crimini auertendo denuntiationem prodesse, vt nominatim docent,

ſuadentque Albertinus *de agnoſcend. aſſert. quæſt.* 12. *num.* 9. Gerſon *Tract de Proteſtat. Conſid.* 5. Simancas *de Cathol Inſtit. Tit.* 55. *num* 7. Franciſcus Penna 1. *part. Direct quæſt.* 12. *Comm.* 26. *verſ. Hactenus explicui.* Soſa in *Aphoriſm. lib.* 1. *cap* 14. *num.* 5. & 6. Farinacius *de Hæreſi, quæſt* 178. § 7. *num.* 153. & 155. cæterique paſſim ſacrarum Sanctionum Interpretes. Iure ſanè optimo. Tum quippe ipſa denuntiatio enuntiatæ Hæreſi è regione planè aduerſatur. At denuntiatio contraria facto, inanis omnino eſt, vt eodem *Cap Quum M. de Conſtitut. Cap. Gratum, de offic deleg.* & l. *Quum in plures, § Locator, ff. Locati* ſtatuitur, traduntque Mantica *Deciſ.* 100. *num.* 2. Surdus *Deciſ* 246 *num.* 4. Marianus Ant. *variar. Reſolut. lib.* 1. *Reſolut.* 55. *num.* 9. Cephalus *Conſ.* 222. *lib.* 2. & alij promiſcuè: adeoque & ipſamet denuntiatio fruſtra penitùs eſt.

X. Rurſum, vbi dogma aliquod ab Eccleſiâ definitum eſt, expreſſum, ac vulgo notum, ad oppoſitæ Hæreſis tutelam, vel excuſationem, incaſſum denuntiatio obducitur. Hinc Alphonſus à Caſtro *lib.* 1. *aduersùs Hæreſes cap.* 9. articulatè ſcribit; quum quis *in expreſſis, & ſemel definitis repugnat, & contradicit, etiamſi dicat ſe paratum corrigi per Eccleſiam, aut per Concilium; Hæreticum cenſendum eſſe, quoniam eo ipſo, quod Eccleſiæ definitioni cognitæ contradicit, pertinax eſt.* Hinc Arnaldus Albertinus *quæſt* 12. iam appellatâ, *num.* 16. & poſt eum Sanctarellus de *Hæreſi, cap.* 1. *dub.* 6. *num.* 27. allatis in medium Pegnâ, Simancâ, Torres, Nauarro, & Gantar. ſubnixus, diſertim obſeruat, *Proteſtationem in rebus notis non excuſare.* Quippini? quia *alioqui poſſet quilibet, factâ proteſtatione, Hæreſes docere, proferre; & ipſi etiam Hæretici aſſerunt, ſe nolle aliquid dicere, vel docere, quod ſit contra fidem.* Hinc Ferdinandus à Caſtro Palao *Tom.* 1. *Tract.* 4. *Diſput.* 3. *puncto* 2. *num.* 7. ſecutus Farinacium *de*

*Hæreſi.*

*Hæresi, quæst.* 178. *cit.* §. 7. à *num.* 138. palàm constituit: *Si verba non sint dubia, nec materia, circa quam errabatur, obscura; aut si præsumitur notitia, tunc protestationem ab Hæresi non excusare, quia facto ipso protestationem dissoluit; aliàs omnes Hæretici excusari possent, quum facillimo negotio possent hanc protestationem facere, & sæpe faciunt, vt suauiùs animos simplicium peruertant.*

XI. Hæc quum adeò apud Catholicos Doctores rata, & fixa sint; quid ex superuacuo ludicram eam in arcem Scioppi, confugis, vt te Romanæ Ecclesiæ fidem non modò verbis, & scriptis, sed impensâ quoque sanguinis tui confirmare paratum iactes? Quasi verò consutis hisce dolis, Hæretici hominis infamiam tibi inustam diluas, aut intorta hactenus in te tela exuas. Quasi verò Pelagius, Valens, Lutherus, cæterique Hæretici, huiusmodi fraudes non frequentârint. Quasi verò in his componendis præstigijs, cuiquam Hæreticorum vel hilum concedas. Quid? Nónne tu ille ipse es, in quo, vt superiore capite patefeci, omnium Hæreseon notitia, velut Iurisconsulti loquuntur, præsumitur? Quid aio, præsumitur? imò qui eam ex destinato professus es? & ioculari tuâ istâ exceptione ab Hæreticorum grege segregari te putas? Quid? in *Actione Perduellionis*, ac in *Flagello Iesuitico* nónne *Protestantium*, ac Lutheranorum Sectam apertè amplecteris? hæc autem à Romanæ Ecclesiæ Religione quàm aliena est? Quid in *Mysterijs Patrum*, nónne Sanctorum miracula, auctoritatem Sedis Apostolicæ, Immunitatem Ecclesiasticam, Institutum Religiosi Ordinis ab Ecclesiâ probati impudenter irrides? Quis Catholicorum id audet? quid? In *Iesuita exenterato* quàm apertè capitalem Romanæ Ecclesiæ hostem te prodis? quis ex Ca-

tholicis ita furit? Quid? In *Colloquio* inter Paulum V. Pontificem, Regem Hispanorum, & Ferdinandum Archiducem, quid aliud tam operosè præstas, quàm eiusdem Romanæ Ecclesiæ perduellem te demonstrare? Quis è Christianorum cœtu id non execratur? Quid? In *Anatomia Societatis*, in *Consultatione Fratru Iuniperi*, in *Arcanis Societatis*, in ipsâmet *Astrologia Ecclesiastica*, quam tam blandâ ac fallaci denuntiatione infucas, quàm multa præfractè tradis, quæ Catholicæ Fidei minimè consentiunt? Quis autem verè Catholicus ista non detestatur?

XII. Et nihilominùs in eâdem *Astrologia* modulatè canis, *Te dictum ac scriptum nolle, si quid in tuis scriptis inueniatur, quod vel cum sacris literis, vel cum sacrorum Conciliorum, aut Romanæ Ecclesiæ decretis, vel cum eo, quod SS. Patres consensu docuerunt, minùs conspiret.* O fraudulentas strophas! ô sycophantias Hæreticas! Sed cui Catholicorum in Religionis Christianæ scitis non omnino hospiti tu istas ingeris? cui obtrudis? cui venditas? Túne sacrorum Conciliorum decreta reuerearis, qui eandem ipsam *Astrologiam Ecclesiasticam*, in quâ Lectores huiusmodi palpo percutis, sine Ecclesiasticorum Præsidum facultate, atque approbatione legitimâ, secus omnino, quàm Concilium Lateranense *Sess.* 10. & Concilium Tridentinum *Sess.* 4. quod probè tenes, seuerissimè iubeant, in publicam lucem emisisti? Túne Romanæ Ecclesiæ sanctiones cordi habeas, qui tot libros famosos ab eâdem Ecclesiâ vetitos sine tuo genuino nomine, sine loci, & Typographorum appellatione, aduersùs Religiosum Ordinem ab eâdem Ecclesiâ pariter approbatum foras dedisti? Túne sacras literas incontaminatas velis, qui passim tum in eâdem *Astrologia*, tum in alijs tuis libris, ad calumnias & mendacia constabilienda, quod itidem præcisè à Con-

à Concilio Tridentino *Sess* 4. damnatur, earundem Scripturarum Sacramentis turpiter abuteris, vt partim ego iam suprà *part.* 2. & toto ferè hoc *Lydio* palàm feci, sed multo copiosiùs Laurentius Forerus in suo *Proteo* commonstrat? Túne conspirantem SS. Patrum consensum non tibi deferendum existimes, qui sacrarum Scripturarum sensus quàm plurimos, nouos, atque à SS. Patrum interpretatione valdè abhorrentes; vt idem Forerus in eodem *Proteo*, & in cæteris Apologeticis vincit, & suprà *part.* 2. *cap* 17. spectauimus, non solùm tu ipse depromis, sed alios quoque ad easdem *profanas nouitates*, quas *deuitare* iubet Apostolus 1. *Timoth.* 6. nequiter solicitas? Túne iudicium tuum Concilijs, vel Ecclesiæ subijcias, qui Institutum Societatis Iesu à tot Pontificibus, atque ab Ecclesiâ in ipso Concilio Tridentino approbatum hostiliter impugnas? Hæc cuncta flagitia post tuam illam denuntiationem, tuæ *Astrologia Ecclesiastica* præfixam, vel simul cum ipsâ denuntiatione in eâdem *Astrologia*, fecisti; coniunxisti, repetiuisti, cumulâsti; & quisquam tam bardus sit, vt eiusmodi tuam denuntiationem, fucatam, dolosam, & mendacem esse, ac proinde nullius pretij ac planè otiosam non intelligat? Vidisti, Scioppi, tuos errores à Forero in *Antimelandro*, in *Antanatomia*, in *Mantissa* detectos; vidisti sacris Literis (eodem Forero improbam tuam doctrinam iugulante) vidisti sacris Concilijs, vidisti Ecclesiæ decretis, vidisti Sanctis Patribus minimè congruentes, vidisti repugnantes, vidisti penitùs contrarios. Quid ampliùs? vidisti ab Ecclesiâ vnà cum vetitis libris vetitos, ac damnatos. Et tamen etiam post eam tam blandiloquam denuntiationem, eosdem errores, eandemque pestem in alios prætereà infames libellos, quos deinde euulgâsti, nefariè traduxisti, vt merus stipes prorsus sit, qui tuam

istam

istam denuntiationem inane tuæ Hæresis inuolucrum, & nimis rimosam laruam non intuetur.

XIII. Quid verò de alterâ cautione, errorumque reuocatione, quam tuorum librorum Catalogo in Literarum *Pædia*, vt antè memoraui, subdidisti, censendum? nihilo ea candidior, nihilo candidior, nihilo melior; de quâ ita præclarè Lauanda: *a Bonum factum: si fraudulenter non agat* (est enim qui nequiter se humiliat) *admittenda tam humilis submißio. Verùm quia non semel simulatè egit, præsumptio tanta videtur, vt non ampliùs sit admissura probationem in contrarium. Igitur ad tribunal compareat, & contestatis suis erroribus, ex octo generibus pœnarum, quas Tullius scribit, & leges admittunt, vltimo excepto (quod gratiæ dandum) reliqua suscipiat, & scripto deinde publico de more antiquo recantet, errores singulos clarigando, & inducendo: erit enimuerò, vt innumeri illi tractatus, quos in tot libellos dispescuit, bene & Catholicè excußi, ad pauca folia, quæ sanam doctrinam habeant, redigantur.* Hæc ille.

XIV. Non me clam est, Scioppi, similem cautionem, vt libri Auctor in fronte, vel in calce proclamet, si quid sibi per incogitantiam excidit, id se indictum, inductumque velle, Catholicis Scriptoribus vsitatam, ijsque omnino prodesse, quorum fides minimè dubia, neque vlli anteà errores in eorum libris reperti, aut damnati sunt, multoque minùs eosdem errores ijdem denuò cuderunt. At tu lucifuge tenebrio, huiusmodi scuto vti non potes, ac si fortè vtaris, vitro friabilius illico reperies. Quippe iam tui errores, Scioppi, perspecti sunt, iam publicis Vindicijs ad medullas vsque exenterati, iam Sedis Apostolicæ interdicto proscripti, quos tamen tu nihilosecius nouis alijs famosis libellis, etiam post fallacem illam prædictionem inseruisti de integro, regenuisti, recudisti. Quin etiã in ipsum quoque Codicem eiusmodi prædictione

a *In Gramm. Pædico, pag. 42.*

Lecto-

Lectoribus assentantem, gratiamque captantem procaciter infudisti. Quid quod omnes tuas mordaces Satyras tot adiunctis maledicentiæ, mendaciorũ, calumniarum, superbiæ, *hypocrisis*, cęterisque impietatis Verrucis occupâsti, refersisti, stipâsti, vt nullo penitùs sensu sit, ne dum orbatus oculis, qui multiplicem tuam Hæresim etiam per dolosam tuam istam denuntiationem cornua vndique exerentem, erigentemque non animaduertit? Et nondum cernis (adeò exoculatus es) hanc ipsam tuam denuntiationem iam fraudulentiæ esse manifestissimam, ac proinde ad Hæresis, Hæreticique nomen ac stigma tuum, inustum fronti eradendum, omnino inualidam?

XV. Quid si iam ego hæc omnia, quo magis, aut semel erubescas, palmari quoque S. Augustini, parem Pelagij Hæretici vafritiam depalmantis, suffragio corroboro? Scripserat callidus is veterator ad eundem Augustinum Epistolam, cui sanctus Doctor aliam officij plenam, eiusdemque Pelagij nomen non exiguâ laude etiam exornans, mox lubens reddidit. At Hæreticus hanc ipsam Augustini Epistolam Synodo XIII. Episcoporum obtulit, eiusque testimonio ab illâ extemplo, absolutus, & Catholicus, Patribus cunctis circumuentis, pronuntiatus est. Id verò quum D. Augustinus exinde rescîsset, ferendum minimè ratus, hostem gratiæ ab Ecclesiæ Luminaribus innocentem fuisse iudicatum; librum confestim contra gesta Pelagij, quemadmodum ipsemet *lib. 2. Retract. c. 42.* & Possidius in Indiculo testantur, elucubrauit, Patresque ab illo fuisse deceptos ostendit. Is liber iam quanquam inter opera Augustini non extet, nuper tamen inuentus, & separatim excusus est, vt notauit etiam Bellarminus *de Scriptoribus Ecclesiasticis* in Augustino, *Tom* 7. Inspice nunc, & perpende, Scioppi, quid *cap. 21.* istiusmet Codicis, maximum

Catholicæ

Catholicæ Fidei propugnaculum decernat. *Neque hoc dicens,* inquit, *iudicium arguo, vel negligentiam, vel; quod ab eis longè abhorrere certißimum est, impiorum dogmatum conſcientiam, ſed eorum iudicio pro merito, approbato, atque laudato, Pelagius tamen apud eos, quibus ampliùs, certiusq; notus est, non mihi videtur eſſe purgatus.* Quidni verò? quia malitioſus præſtigiator quædam verè ſibi vitio data, falsò negauit, quædam ſubdolè explicauit, quædam demum nē damnaretur, damnauit, vt idem Augustinus *lib. 1. contra Pelagium, & Celeſt* ediſſerit. *Proinde Pelagius* (ſubdit in eodem libro *de geſtis Pelagij* iam indicato, *cap. 19.*) *de quorumlibet Sanctorum amicitiâ ſe iactauerit, quorumlibet de ſuis laudibus literas legerit, qualibet purgationis ſuæ geſta protulerit; niſi ea, quæ contra Dei gratiam, quâ vocamur, & iuſtificamur, poſuiſſe in libris ſuis, idoneorum teſtium fide probatur, confeſſus anathematizauerit, ac deinde contra hæc ipſa ſcripſerit, & diſputauerit, nequaquam his, quibus plenius notus est, videbitur eſſe correctus.* O adamantinam, ne dum ferream clauam ad fraudulentum tuum, Scioppi, caput, vel primo ictu mactandum! Quæcunque enim Principum Diplomata prompſeris, quæcunque Regum Priuilegia recitaueris, quæcunque Cæſarum, atque Pontificum elogia produxeris, quæcunque denique aliorum quorumuis, & quantumcunque illuſtrium virorum teſtimonia circumtuleris, de quibus *part. 3. cap. 4.*; niſi priùs quæ contra ſacras literas, quæ contra generalia Concilia, quæ contra Sanctos Patres, quæ contra Eccleſiam Catholicam Romanam, quæ contra ſanam doctrinam, & bonos mores ore, calamo, dictis, factisque enuntiâſti, ſcripſiſti, egiſti, ſeriò reuocaueris, ſingula errata demiſsè confeſſus, abrogaueris, ſcriptoque publico, ex animo, ac legitimè execratus fueris; tu aquam cribro ſemper hauries, Æthiopem perpetuò

perpetuò lauabis, neque vnquam Catholicæ doctrinæ gnaris, *quibus planiùs, ampliùs, certiùsq́ notus es*, ex albo Hæreticorum te expunctum, multo minùs virum bonum esse, persuaseris.

XVI. Ex quibus compertissimum, Scioppi, est, pictis huiusmodi sutelis tuis multiplices tuæ Hæresis Tesseras, & Verrucas per commentitiæ cautionis, abolitionis, & reuocationis offucias, pietatem, religionem, Apostolicæ Sedis reuerentiam, Catholicæque Fidei studium, Hæreticorum more, simulando, obtendendo, mentiendo, à te haudquáquam perimi, sed multo magis potiùs confirmari. *Habent quippe hoc Hæretici proprium*, vt sapienter monet D. Gregorius, a *vt malis bona permisceant, quatenus facilè sensui audientis illudant. Si enim semper praua dicerent, citius in sua prauitate cogniti, quod vellent, minimè persuaderent. Rursum, si semper recta sentirent, profectò Hæretici non fuissent. Sed dum fallendi arte ad vtraque deseruiunt, & ex malis bona inficiunt, & ex bonis mala, vt recipiantur, abscondunt: sicut qui veneni poculum porrigit, ora poculi dulcedine mellis tangit; dumq́ hoc, quod dulce est, primo attactu delibatur; etiam illud, quod est mortiferum, indubitanter absorbetur.* Hæc porrò quàm aptè in te quadrent, Scioppi, nemo meliùs, quàm tu, nouit, qui colubrino planè ingenio tuæ venenum nequitiæ, atque errorum tam suaui simulationis, tergiuersationis, atque execrationis Falerno permiscuisti, vt Lectori non attentissimo facilè imponas.

a *Lib. 5. mor. cap. 10.*

CAP.

## Cap. III.

## Gasparis Scioppij germana effigies suis expicta coloribus.

I. Nonnullis abhinc annis mira tui effigies, Scioppi, inciso ære, substratâque papyro expressa, ambitiosâque prætereà inscriptione delineata, te virum probum, vt hedera suspensa vinum, prædicans, meas in manus peruenit, quam etiamnum integram, incolumemque tui gratiâ conseruo. Mitto, de tui corporis figurâ, habituque quicquam inquirere; De specie, formâque animi dumtaxat hoc loco te percontor; qualem eam cunctis tu ipse reddis? his totidem planè verbis:

Gasper Schoppius

*Anno* 1602. *Ætatis* 26.

Prisca Fide.

*Hostem esse, atq; inimicum hominum morumq; malorũ.*
*Contra defensorem hominum morumq; bonorum.*
*Magnificare hos, his bene velle, his viuere amicum.*

II. Sed num hæc tui imago, Scioppi, vera, num syncera? Hîc enimuerò scrutandum. Genuinum sanè tui simulacrum, ex omnibus istius *Lydij* Tesseris, & Verrucis satis pollucet. At modò aliquid denuo, quo id totum bono in lumine collocetur, appingendum est. Verùm quia ego pingendi, sculpendique artem minimè calleo, ne fortè nimis imperitè à me te repręsentatum, iure conquueraris, à D. Bernardi scitissimo non tam calamo, quàm penicillo, lineamenta omnia, colores, & ductus, quibus vir ille Sanctissimus Arnaldum à Brixiâ vaferrimum præstigiatorem, tibi omnino geminum, graphicè effingit, commodùm mutuabor, cernesque

cernesque actutum, nihil in eum nebulonem ab illo scriptum, quod in te quasi destinatò iactum in antecessum non videatur.

III. Non postulo à te, Scioppi, vt mihi iam operam naues, sed, vt melligeni Patris Epistolam 196. ad Constantiensem Episcopum legas, in quâ improbum eum morionem eleganter ita describit: *Adhuc forsan haretis, & miramini, quemnam dicere velim. Arnaldum loquor de Brixia, qui vtinam tam sana esset doctrina, quàm districta est vita. Et si vultis scire, homo est, neque manducans, neque bibens, solo cum diabolo esuriens, & sitiens sanguinem animarum. Vnus de numero illorum, quos Apostolica vigilantia notat, a* Habentes formam pietatis, virtutem illius penitùs abnegantes. *Et ipse Dominus:* Venient, *inquiens, b* ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces.

IV. Nunc aures, Scioppi, arrige, & quàm multiplicatâ voce tua imago hisce dictis resonet, diligenter attende. Videbis non tam sonorè emissas voces montium anfractibus repercuti, quàm Arnaldi mores à sinuoso tuo pectore explicatè reciprocantur. Nam etiamsi quid hominis tu sis, ad id locorum adumbrare conatus sum; si quis tamen te necdum bene nouit, nec quem designârim, penitùs intelligit, te Gasparem ego Scioppium de Franconiâ loquor, de proletariâ *Prædicantium*, vt vocant, tribu è Palatinatu oriundum, qui vtinam tam sanæ esses doctrinæ, quàm rugosi es supercilij, Stoicæ seueritatis, & vitæ, olim ad inuidiam vsque Anachoretarum ieiunæ, & siccæ. *c* Dimidiato caule, & aliquanto oryzæ cum pyro, aut pomo, caseique frustillo contentus, quondam ientabas simul, prandebas, & cœnabas. Sed quum vitæ austeritatem à te in delicijs habitam audio, illam

a 2. *Timoth* 3. b *Matth.* 7.
c *Vide suprà part.* 5. *cap.* 1.

illam ego interpretor, quæ sycophantarum propria est, quibus solemne, simulare Curios, & Bacchanalia viuere. Non est opus hîc repetere, quæ anteà *a* de insignitâ tuâ *hypocrisi* disputaui. Iam id vnum addo, quantum famis, & sitis extrinsecus aliàs mentitus es, tantundem iam cum Dæmone animarum sanguinem te esurire, ac sitire. Tu ille es, qui formam pietatis miris technis induis, at virtutem eius omnino exuis. Tu ille, qui ouinâ obuolutus pelle incedis, sed dentibus, & vnguibus es lupo rapacior.

V. *Is ergo* (pergit Bernardus) *vsque ad hanc ætatem vbicunque conuersatus est, tam fœda post se, & tam sæua reliquit vestigia, vt vbi semel fixerit pedem, illuc vltra redire omnino non audeat. Denique ipsam, in qua natus est, valde atrociter commouit terram, & conturbauit eam. Vnde & accusatus apud Dominum Papam schismate pessimo, natali solo pulsus est, etiam & abiurare compulsus reuersionem, nisi ad ipsius Apostolici permissionem. Pro simili deinde caussa, & à Regno Francorum exturbatus est schismaticus insignis.*

VI. Iam si cuncta tua facinora, Scioppi, inspicio, si quicquid à te, ex quo nomen inter Catholicos profiteri cœpisti, vbicunque locorum gestum est, exploro; cerno à te tam fœda maledicentiæ, superbiæ, arrogantiæ, mendaciorum, calumniarum, impiæ, infandæque doctrinæ vestigia post te relicta, vt erroneo vitæ genere toties solum vertendo, nusquam pedem, nisi in exilio figere; nusquam tutus, nisi in fugâ consistere iam possis. Cur Româ fueris amandatus, tu ipse explica; cur Mediolanum redire non audeas, tu ipse edoce; cur in Serenissimæ Familiæ Austriacæ territoria remigrare tibi integrum non sit, tu ipse enucleа. Vt verò tu hoc loco Seryphiâ ranâ, præter morem, taciturnior, nihil mutire velis; satis elatè, tot tamque multi flagitiosi, obscœni, virulenti, atrique

a *Ibid.*

tui

tui libelli caussam vociferantur. Quid non turbarum, vbi tu diuersaris, cies? quid non discordiarum seris? quid non pestis inhalas? Ipsam non dico terram, in quâ natus, Hæresi simul oppigneratus es; sed Christi Ecclesiam, in quâ renasci Deo videri voluisti, tuis erroribus infecisti, tuis moribus seditiosis inquietâsti, tuis libris longè tæterrimis, ab Apostolicâ Sede iam damnatis contaminâsti; totoque iam Orbe proscriptus in eâ bacchari nondum desinis.

VII. *Execratus quippe à Petro Apostolo* (Bernardi verba sunt) *adhæserat Petro Abailardo. Cuius omnes errores ab Ecclesia iam deprehensos atque damnatos cum illo etiam, & pro illo defendere acriter, & pertinaciter conabatur. Et in his omnibus non est auersus furor eius, sed adhuc manus eius extenta. Nam etiam ita vagus, & profugus super terram, quod iam non licet inter suos, non cessat apud alienos, tanquam leo rugiens circuiens, & quærens quem deuoret.*

VIII. Quàm ad amussim, Scioppi, quàm numeris omnibus Arnaldum tu æmularis? Negas, aduerte animū. Adhæsit ille Abailardo, tu Luthero, & huius affinibus catulisque. Complures errores à perditissimis rabulis proseminatos, atq; ab Ecclesiâ Catholicâ Romanâ inusto notatos stigmate tam auidè amplexus es, adeoq; pertinaciter seruâsti, vt contentiosam etiam aduocationē & patrociniū ijsdem in præsens quà dictis, quà scriptis tuis adhibeas; neque finem adhuc aut modum insaniæ ponas. Nam etiam ita vagus & profugus, quod olim diu inter tuos, hoc est, inter Hæreticos factitâsti, neque tibi inter Catholicos, quorum personam malè iam pridem refers, palàm licet; non cessas alienos à te, nempe Catholicos ipsos, clam inspirato veneno, vitiare, nec vnquam animarum laniatu, quas continenter vulneras, satur, tanquam leo rugiens, pestilentes tuos codicillos, &

Satyras, quærens perpetuò quem deuores, quaquauersum potes, emittis.

IX. Redeo ad Bernardum. *Et nunc (inquit) apud vos, sicut accepimus, operatur iniquitatem, & deuorat plebem vestram, sicut escam panis. Cuius maledictione & amaritudine os plenum est, veloces pedes eius ad effundendum sanguinem. Contritio, & infelicitas in vijs eius, & viam pacis non cognouit. Inimicus crucis Christi, seminator discordiæ, fabricator schismatum, turbator pacis, vnitatis diuisor. Cuius dentes arma, & sagittæ, & lingua eius gladius acutus.*

X. Hæc omnia, Scioppi, quàm aptè vndique tibi conueniant, nemini ignotum, nisi cui tua mens, mentum, manus, & lingua incomperta. Os tuum & calamum maledicentiâ, & amaritudine refertum toto hoc *Lydio*, sed præcipuè *part. 3. cap. 5.* demonstraui. Pedes tui ad effundendum sanguinem tardíne sint, an veloces, facilè dijudicabit, qui totius Christiani Orbis Principes ad integrum Religiosorum virorum Ordinem ab Apostolicâ Sede toties approbatum radicitus euellendum, penitusque delendum à te tot feralibus libris fuisse concitatos meminerit, teque turbarum, seditionum & tumultuum artificem & suasorem fuisse, vt satis tum in hoc *Lydio*, tum in *Vindicijs* patefeci, locum reputauerit. Quam porrò felicitatis speciem somniare tu queas, qui viam pacis in hac vitâ nunquam nôsti, atque id vnum solatij aucupari videris, vt alios tuis factionibus, & machinationibus desolatos intuearis? qui *inimicus Crucis Christi* es? qui *seminator discordiæ?* qui *fabricator schismatum?* qui *turbator pacis?* qui *vnitatis diuisor?* Si dentes exeris, totidem sagittas, & arma conspicio: si linguam acuis, gladium acutum ad feriendum, ad lacerandum, ad perimendum cerno, vt vbique *opereris iniquitatem, & deuores plebem, vt escam panis.*

XI. Sed

XI. Sed rursum Bernardus: *Molliti sunt*, inquit, *sermones eius super oleum, & ipsi sunt iacula. Vnde & solet sibi allicere blandis sermonibus, & simulatione virtutum diuites & potentes iuxta illud:* Sedet in insidijs cum diuitibus in occultis, vt interficiat innocentem.

XII. At ne pilum quidem, Scioppi, Arnaldo in sycophantiarum palæstrâ concedis. Nam sermones extemporales de rebus sacris & moralibus tam mellitos, tam blandos, tam officiosos melliturge loquax & lingulaca componis, & cædis, vt fucum etiam bene oculatis, nisi valde apud se sint, quàm mollissimè facias. Cæterùm mox in scorpium omnis tua tam dulcis sermocinatio desinit. Ex eo enim blanditiarum melle & saccharo venena, iacula & cultros promis, vt clam multos innocentes interimas. Virtutis colorem, boniqúe personam viri, quis te dolosiùs assimulat? Hac arte in procerum gratiam mirùm, quàm dexterè sensim, ac ferè reptabundus tete insinues, vt repentinò eos tuis erroribus ac fraudibus irretias.

XIIII. *Demum quum fuerit* (subdit Bernardus) *de illorum captata beneuolentia, & familiaritate securus, videbitis hominem apertè insurgere in Clerum, fretum tyrannide militari, insurgere in ipsos Episcopos, & in omnem passim Ecclesiasticum Ordinem desæuire.*

XIV. Nunc frontem exporrige, Scioppi, & nauiter perfrica. Nega, si potes, cuncta hæc tibi tam bellè congruere, quàm ouum ouo. Quis enim, vbi potentiorum animos inconditâ tuâ garrulitate tibi prorsus deuinctos putas, effrænatiùs, quàm tu, caninos dentes in Religiosas familias, in Sacerdotes, in Clericos, in Episcopos, in omnes Christianæ Reipub. Ordines, ne dum in solos Ecclesiasticos, barbarâ omnino immanitate, nedum militari tyrannide adigit? Recole sis, quæ *part 3. cap. 5.* de tuâ infinitâ maledicendi libidine abundè iam dixi.

XV. Audi postremò D. Bernardi de Arnaldo consilium, & perorationem: *Hoc scientes,* ait, *nescio, an meliùs, salubriusúe in tanto discrimine rerum agere valeatis, quàm iuxta Apostoli monitum auferre malum ex vobis: quanquam amicus sponsi ligare potiùs, quàm fugare curabit, ne iam discurrere, & eo nocere plus possit. Hoc enim & Dominus Papa, dum adhuc esset apud nos, ob mala, quæ de illo audiebat, fieri scribendo mandauit. Denique si capi vulpes pusillas demolientes vineam Scriptura salubriter monet: num multo magis lupus magnus & ferus religandus est, ne Christi irrumpat ouilia, oues mactet, & perdat.*

XVI. Quæ omnia pariter, Scioppi, tuum in caput recidunt, cuius improbitas & flagitia è tenebris in lucem solémque toto hoc *Lydio* pertracta, nullo negotio cuicunq; sanum est sinciput, ostendunt, an tutum, vel operæ pretium sit, te virulentam adeo viperam, Christianæque pietatis, & doctrinæ pestem in Catholicæ Ecclesiæ sinu tolerari, an verò præstet, solo te exturbari, vel carceri, ne cæteros ampliùs attaminare possis, mancipari. Equidem, vbi Pontifex Maximus, vel Sacri Quæsitores hæc cuncta tua piacula resciuerint, nullus dubito, quin strenuam daturi sint operam, ne Lucifugus verbero, ac tenebrio compedes, quas commereris, diutius euadas. Nam si pusillæ vulpes Christi Domini vineam demolientes, hoc est, Catholici nonnulli improbi ob aliquod patratum scelus, nunc ob geminas vxores simul ductas, nunc ꝙ *Missæ* sacrificium sine sacerdotio celebratum, nunc ob mulieres in Pœnitentiæ sacramento ad Venerem sollicitatas, in ergastula vinculaque, & meritò conijciuntur: quidni multo magis curandum, ne tu tam magnus, & ferus lupus tot Hæresum, aliorúmque criminum manifestus, elabaris, ne alioqui, si impune circumerres, in Christi ouile sæuiùs quotidie grasseris?

XVII. Ex his pronum iam erit, Scioppi, eorum versiculorum, quibus tui imaginem à te illustratam, vt supra retuli, voluisti, germanissimum sensum elicere. Quàm lepidi illi sint, nihil dico; quàm concinni, non quæro; quàm elegantes, dissimulo. Nunquam tam ingeniosi ac venusti toto in Parnasso auditi sunt, nunquam similes Apollini arriserunt.

*Hostem esse atq; inimicũ hominũ morumq; malorũ.*
*Contra defensorem hominum morumq; bonorum.*
*Magnificare hos, his bene velle, his viuere amicum.*

O lepores! ô gratias! ô veneres! apage. rideo. vix cachinnis tempero. nescio, an Apuleiana animans absurdiùs rudere potuisset. Sed de concinnitate carminum tu videris; ad sententiam quod attinet, malorum hominum, morumque hostem, contra verò proborum amicum priscâ fide virum te iactari palàm est; at reapse talem te esse, tam falsum, quàm Catholicæ fidei te corruptorem ac transfugam existere, minimè dubium. Nam isto in *Lydio* non tralatitiâ operâ monstratum à me est, te Hæreticorum congerronem, fauitorem ac patronum esse; quinam autem Hæretici, nisi bipedum sceleratissimi? proborum autem virorum, Sacerdotum, Monachorum, Religiosorum, Antistitum, *Cardinalium*, atque Pontificum inimicum iuratum, implacabilemq; obtrectatorem. Priscam verò, quam somnias, fidem, quicunque tuos sensus omnes cognitos habet, Punicam iure intelligit, aut quæ iam pridem tuo ab animo pulsa est; vel certè Hæreticam tot hactenus tesseris contestatam. Quid enim nostræ tempestatis Hæretici frequentiùs ore versant, memorantque, quàm priscam à se fidem coli, non hanc nouitiam, vt ipsi calumniantur, *Papistarum*? Cæterùm quid fidei tu habeas, Scioppi, aut merearis, qui tuos libros

innumeris & portentosis mendacijs compleuisti; qui iura omnia diuina & humana trucnlentis calumnijs vulnerâsti; qui turpi dictorum pugnâ à te ipso dissentis; qui diuinas literas, sacra Concilia, Doctorumque Catholicorum monumenta dolo malo truncâsti, lancinâsti, deprauâsti, vt hic ipse *Lydius* fidem locupletem iam fecit, nemoque iam tam excors est, qui non probè animaduertat? Quare imago illa atque effigies, quæ ære expressa circumfertur, nonnisi spuria est, ignique debetur; hæc autem, quæ tum hoc capite, tum reliquo opere, & meis *Vindicijs* expicta est, legitima, & vera censenda.

## CAP. IV.

## Totius Operis ad Gasparem Scioppium peroratio.

I. ABsolui tandem, Scioppi, *Lydium* hunc meum de tuo ingenio, spiritu, ac moribus *Lapidem*; quem ego non liuore vllo, vel aliâ æstuantis animi perturbatione solicitatus, sed Christianâ dumtaxat fide & caritate inuitatus, Religiosoque impulsus officio elaboraui; nempe vt publico bono prospicerem; vt damna, quæ tuis ex libris nocentissimis, quos diuulgâsti, factiosisque è turbis, quas cies, in Rempub. iam redundârunt, porroque imminent, quoad possem, resarcirem, atque auerterem; vt denique effrænatam tuam istam impudentiam quoquo saltem modo comprimerem.

II. Iam quia tu in calce tuæ *Anatomiæ, pag.* 103. speciosam illam clausulam: *Liber hic ad Romanæ Eclesiæ tribunal stat. Ibi se iudicari oportere aduersùs omnes proclamat:* non sine fraude, quò tuis libellis famosis auctoritatem adiungeres, subiecisti, similique dolo in *Consultatione Fratris Iuniperi, pag.* 46.

Aposto-

Apostolicæ Sedis iudicium à te postulari Lectoribus persuadere contendisti; ego pariter, sed dispari animo (quemadmodum in ipso quoque Operis huius vestibulo semel præfatus sum, idemque hic in fine lubens repeto) ad idem ego veritatis tribunal prouoco, non fictè, vt tu, sed sine fuco & falláciâ, eidemque Sedi Apostolicæ *Lydium* istum meum venerabundus sisto, vt iusta ab illo sententia de tuis tam multis erroribus, de calumnijs in nostram Societatem editis, de plerisque alijs tuis flagitijs, tum de omnibus coloribus, & penicillis, quos hîc ad te lineandum exprimendumque adhibui, rite feratur. Nomen meum, & cognomen verum non, vt tu, subduxi, sed candidè apposui, atque vbi gentium degam, quò ad caussam dicendam, si opus sit, facilè acciri possim, in ipsâ ad Lectorem Epistolâ nulli non compertum volui.

III. Verùm quia spes nulla, Scioppi, est, fore, vt tu vadimonium hoc Romæ obeas, Romanæque Curiæ Iudicibus, à quibus tuas calumnias, mendacia, ac libros damnatos iam atque proscriptos nôsti, tete credas; age, si vir es, si qua tibi ingenui sanguinis gutta superest, si quid honesti pudoris reliquum adhuc habes; scripto saltem, vulgatoque libro, ad ea omnia, quæ ego in hoc *Lydio* tibi vitio do, atque exprobro, responsum germanum expedi, quique Logices & Philosophiæ tam insigni peritiâ gloriaris, cuncta, quæ criminatus sum, Dialecticâ omnino lege accuratè, partitè, solidèque diluito. Nam quod S. Hieronymus *a* à Pammachio, id ego à te iure meo exigo. *Responde*, Scioppi, *ad singula, per huius* Lydij Lapidis *vestigia gradere, ne punctum quidem & apicem calumniæ* tuæ *transeas*. Quid iam tibi animi, dic sodes, quid consilij est? Audiui ego, nec semel, à magnis viris solemne tibi esse, quum tuorum deliramentorum ab amicis moneris, ro-



*a Epist ad Pammach. aduersùs errores Ioan. Ierosol.*

garisque, quo demum pacto tam confertas, armatasque aduersantium argumentorum, ac testium acies tuum calumniarum, errorum, atque existimationis iugulum strictis mucronibus petentes sustinere queas, aut repellere; ore vultuque stomachabundo contemnere, ac ne verbo quidem detectis tuis mendacijs repugnare ausum, fronte nauiter exporrectâ, sermonem aliò per bellam ludificationem traijcere. Quâ pariter sycophantiâ debellatum quoque à te Forerum existimâsti, quum aspernari te cimicis tam fœdi contactu digitos tuos inquinare scurriliter caussatus es, quemadmodum in meis *Vindicijs, cap.* 14. §. 1 iam docui. Verùm, si mihi, Scioppi, nullum responsum, sicut nihil etiam Foreri, Henricique Codicibus in te iam dudum publicatis, nisi conuicia aucta conuicijs hactenus reposuisti, deinde dederis, minimeq; his cunctis, quibus illaqueatus es, pedicis te explicaueris, nil tibi hæ tuæ artes proderunt, nihil suffragabuntur, quin potiùs te parasitorum omnium antesignanum ducemque tanto magis reuincent.

IV. Sed fortè crebram animi tui expiationem tibi aduocabis, crebramque sacrosanctæ Eucharistiæ refectionem tuæ integritatis patrocinio oppignerabis. Itáne verò tuæ integritatis patrocinio? Vide, quid loquaris. Quid verborum tibi excidit? dicta reuoca. Spatium indulgeo. Resipisce. Rennis, & adhuc innocentem te fabularis, credique vis? ô procacitatem! ô amentiam! Túne diuinorum Mysteriorum, quæ frequenter obieris, mentionem inieceris? ô polluto ore polluta Mysteria! ô sacrilego pectore cœlestem Hostiam contaminatam! ô adulterinæ tuæ pietatis ac religionis inspectorem, ac vindicem Deum! Scioppi, manus tuæ multo sanguine respersæ sunt, lingua tua innumeris delassata maledictis, cor tuum tot ac tam fœdis vitijs obsessũ; & tam multis in flagitijs

adhuc obfirmatus, ad tremendum IESV Christi Corpus, Sanguinemque sumendum, Iudâ scelerator, audes accedere? Tu plurimorum innocentium honestissimam famam turpissimis contumelijs & calumnijs iniquissimè commaculâsti; tu Religiosi Ordinis insaturabili odio extabescis; tu leges humanas & diuinas ad vlciscendi libidinem explendam migras; tu diuinas Scripturas ad proborum virorum dedecus torques, corrumpis, peruertis; tu quicquid ignominiarum aut propudiorum fœdum, infandumque excogitari potest, effræni ore in Principes, in Reges, in Cęsares, in Episcopos, in *Cardinales*, in Monachos, in Religiosos euomis; tu superbiâ & arrogantiâ turgidus, cæteros ferè despicis; tu viros Sanctos de cœlo detrahis, incruentum *Missæ* sacrificium ludificas, Diuinam illam victimam Christi Domini inanem corpore indicas, vetitos ab Ecclesiâ libros recudis, legis, disseminas, Christi sponsam eandem Ecclesiam viros eximiæ virtutis Sanctorum concilio cœtuique adscribentem erroris postulas, Apostolicam Romanam Sedem explodis, Caluini denique asseclam & discipulum apertè agis, ac te profiteris; quodque multo adhuc execrabilius est, hæc adeo tætra facinora iactas, sicut Sodoma, prædicas, instar Luciferi effers; quumque pessimè feceris, & facias, pessimis longè peiùs gloriaris, pessimeque triumphas: & labijs ita impuratis sacrosancto illi infinitæ puritatis conuiuio, Scioppi, te ingeris? Et has tuas infames corruptelas cunctis latêre tu autumas? At nota iam vulgo tua Pharisaica *hypocrisis*, notæ fallendi artes. Quamobrem desine tandem hac religionis laruâ rudibus imponere, desine simplices traducere, desine Christo, Ecclesiæ, reliquis, tibi illudere, memineris que diuinum illud, quod tibi Æternus Iudex denuntiat, præceptum: a *Si offers munus tuum ad altare, & ibi recor-*

a *Matth.5.*

*datus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduersum te: relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliare fratri tuo: & tunc veniens offeres munus tuum.* Hypocrita, i priùs, inueteratam obtrectandi & calumniandi nequitiam exue; i, purulentas animæ tuæ sordes emacula; i, multiplicia, quæ in Deum & Sanctos piacula commisisti, lacrymis expia; i, tot Hæresum portenta gemitibus eneca; tam grauia, quibus proximos afflixisti, detrimenta perenni saltem luctu, publicâque retractatione resarci; palinodiam tuorum famosorum Codicum salutarem, omninoq; necessariam festinato calamo scribe, manu confestim vulga, ore vbique persona; ac tum demum probè vndique defecatus diuinæ mensæ accumbito.

V. Cæterùm quoniam istas *Hæreticorum*, & impudentium calumniatorum *machinas esse*, ex S. Hieronymo a iam dudum didici, & supra *par. 3. cap. 6.* notaui, *vt conuicti de perfidia, ad maledicta se conferant*: tuque à Forero de sexcentis erroribus, mendacijs, & calumnijs appellatus, omissâ tui ingenuâ defensione, noua dumtaxat probra ei denuo regessisti; quid ego à te bipedum omnium maledicentissimo, maledicendique artem olim professo, & nunc continenter exercente pro candidâ responsione, & refutatione hîc aliud, quàm contumeliarum, & dedecorum omnium purgamenta expectare possum? At ego cuncta ista (in antecessum edico) ne pili quidem fecerim, tantum abest, vt ijs quicquam mouendus sim, aut perturbandus. Imò verò hæc ipsa opprobramenta auidissimè etiam expeto. Quid ita? cogor tibi fateri, quam dissimulare non possum, ambitionem meam. Cupio enim etiam atque etiam in tot diuersissimorum, ac nobilissimorum virorum, qui à te per summum nefas turpissimè agitati sunt, Ordinem cooptari,

a *Lib. 3. contra Ruffin.*

optari, tuìſque dehoneſtamentis bellè cohoneſtari. Nam quum noſtræ Societatis tot Patres vitæ innocentiâ, eruditionis copiâ, ſapientiæ prærogatiuâ ornatiſſimos à te morderi ac lacerari intueor: quid noſtros homines dico? Quum cerno, ne ſummis quidem capitibus te peperciſſe, nec Pontifices Maximos, nec purpuratos *Cardinales*, nec illuſtriſſimos Epiſcopos, nec innoxios Monachos, nec Auguſtiſſimos Cæſares, nec Sereniſſimos Principes, nec cæteros Chriſtianæ Reipub. alicuius nominis proceres, aut optimates extra tuæ maledicentiæ ictum poſitos eſſe, ſed cunctos promiſcuè probroſis dicterijs à te proſciſſos; an non auiditas ingens meritò me derepente inceſſat contumeliarum omnis generis tuo ex ore calamoque vnà cum tot Chriſtiani Orbis luminibus excipiendi, meique nominis hac ipsâ dedecorum conſociatione illuſtrandi?

VI. Nec ad irritum, ſpero, mea vota cadent. Conuiciorum enim & ignominiarum demenſum dabis, non dubito, abundè, effusè, prolixè; non modio, neque trimodio, ſed ipſo horreo. At neque exiguam etiam tantæ tuæ iſtius beneficentiæ ſtrenam à me feres. Quippe niſi tu mea argumenta, mea propugnacula, mea totius huius *Lapidis* firmamenta validè arietaueris, conuulſeris, labefactaueris, deieceris, eris planè occiſiſſimus. Rurſum enim à me cumulatè vapulabis. rurſum pœnas mihi perſolues, maiores, longiores, grauiores. Nam quid demum tuis maledictis de integro eiaculatis lucraberis? Vt ego deinde ſtylum meum quo longiùs tu atq; abſurdiùs à veritate ad mendacia, atque ineptias deflexeris, eo duriùs, atque immitiùs per tua omnia carcinomata, atque vlcera, clementiſſimâ inclementiâ iterum circumducam, pusque omne inde ac ſaniem inſaniæ tuæ, maleuolentiæ, odij, inuidiæ, inſcitiæ, impietatis, ac

reliquorum ſcelerum, te ad ſidera vſque nequicquam eiulante, ac vociferante, funditus exprimam.

VII. Quod ſi, vt aſſoles, ad Grammaticas offucias & tricas, quò te è tragulis, quibus à me irretitus es, extrices, Scioppi, diuerteris, ac nonnullos fortaſſe barbariſmos, vel ſolœciſmos ex hoc meo *Lydio*, aut alijs, quos Numine aſpirante propediem vulgabo, libris meis exterebrare ſeu iure, ſeu iniuriâ tentaueris, operam tu nihiloſecius, mihi crede, penitùs luſeris. Quid tum poſtea enim, etiamſi nonnullas ex his Latinitatis maculis in meis monumentis tu offenderes, quas magnus etiam Auguſtinus in ſuis inſuper habuit, & vel ipſi Ciceroni interdum excidiſſe, diſertiſſimè *lib.* II. *de Ordine cap.* 17. ita teſtatur? *Solœciſmos autem quos dicimus, fortaſſe quiſque doctus diligenter attendens in oratione mea reperiat: non enim defuit, qui mihi nonnulla huiuſmodi vitia ipſum Ciceronem feciſſe peritiſſimè perſuaſerit.* Quid quod M. Antonius Muretus vir eruditiſſimus, non modò M. Tullium, ſed alios etiam Latinæ linguæ locupletes Auctores Plautum, Terentium, Salluſtium, huiuſmodi ſeu infortunij, ſeu oſcitationis minimè immunes fuiſſe, *volum.* II. *lib.* I *epiſt.* 33. vt in meis Latinitatis *Menſuris cap.* 35. obſeruaui, luculenter demonſtrat?

VIII. Sed quid ego Grammaticam hîc, aut Rhetoricam, Scioppi, moror, quum non de vocum, nominum, vel dictionum ſtructurâ, ~~& ele-~~ ~~tâ~~, & elegantiâ, aut de barbariſmis, & ſolœciſmis lis ſit, ſed de barbariſmis & ſolœciſmis actionum & facinorum tuorum? Quæro enim de te; ſi quis furcifer, capitalis reus fraudis, dum equuleo impoſitus, exquiſitis tormentis vexatur, ſubiectisque candentibus laminis, quò crimen fateatur, vritur; de ipſo crimine nihil prorſus reſponderet,

ſed

ſed ad Notarium, Iudicemq́ue verſus, criminationis ſibi expoſitæ inelegantiam, ſtribiligines, imparilitates, ſolœca & barbariſmos tantummodo culparet, atque irrideret; num propterea ſuam vindicaret innocentiam? num obiectum crimen dilueret? num fuſtuarium, crucemq́ue effugeret? Neutiquam Nam in riſum quidem is Iudicem ac Notarium iſtiuſmodi ſtrophâ ſolueret, ſed non ſuo de flagitio quæſtionem. Atqui eâdem prorſus & tu Scioppi, oberras chordâ. Quippe non hîc de ſyllabis, non de verbis, non de conſtructione vel ornatu orationis quæſtio eſt, ſed de tuo ſpiritu, de tuâ fide, de tuâ veſanâ doctrinâ, de tuo Hæretico halitu, de tam multis tuæ Hæreſis teſſeris, & verrucis, de vitâ denique tuâ adeo improbâ, de tot ac tantis maleficijs tuis. Quare niſi copioſâ admodum pro his omnibus aduocatione vſus fueris, omnemque peccati labem à te remoueris, ſed nomina dumtaxat, & phraſes ad Orbilij cenſuram, & ſcuticam reuocaueris, aquam ſcilicet cribro tu hauſeris, nec ſupplicium, quod commeruiſti, vnquam eluſeris.

IX. At ne meum hunc Lydium Lapidem omnino ſine lapide, hoc eſt penitùs immunitum, improtectumq́ue linquam, hoc vnum, Scioppi, tecum reputes, velim, haud ſanè mirum eſſe, ſi quando etiam bonus Homerus dormitet, & magni quoque viri in aliquem errorem ſubinde rapiantur; imò de ſtultitiæ palmâ eum ſine dubio certare, qui nunquam ſe erraſſe inconſultè gloriatur. Quam ſententiam, atque modeſtiam quia hactenus ignoraſti, accipe eam nunc ex D. Auguſtini oraculo *epiſt* 7. totidem verbis. Recitetur: *Illæ autem literæ tuæ, quas Presbyter Vrbanus attulit, habent quæſtionem mihi propoſitam ex libris non diuinis, ſed meis, quos ſcripſi de libero arbitrio. In talibus autem quæſtionibus non multum laboro, quia etſi defendi*

*sententia mea liquidâ ratione non potest, mea est, non eius Auctoris, cuius sensum improbare fas non est, etiam quum, eo non intellecto, hoc inde sentitur, quod improbandum est. Ego proinde fateor me ex eorum numero esse conari, qui proficiendo scribunt, & scribendo proficiunt. Vnde si aliquid vel incautiùs, vel indoctius à me positum est, quod non solùm ab alijs, qui videre id possunt, meritò reprehendatur, verùm etiam à meipso, quia & ego saltem postea videre debeo, si proficio; nec mirandum est, nec dolendum, sed potiùs ignoscendum, atque gratulandum, non quia erratum est, sed quia improbatum. Nam nimis peruersè seipsum amat, qui & alios vult errare, vt error suus lateat. Quanto enim melius, & vtilius, vt vbi ipse errauit, alij non errent, quorum admonitu errore careat. Quod si noluerit, saltem comites erroris non habeat. Si enim mihi Deus, quod volo, præstiterit, vt omnium librorum meorum, quæcunque mihi rectissimè displicent, opere aliquo ad hoc ipsum instituto, colligam atque demonstrem: tunc videbunt omnes homines, quàm non sim acceptor personæ meæ. Vos autem, qui me multum diligitis, si talem me esse asseritis aduersùs eos, quorum malitiâ, vel imperitiâ reprehendor, vt me nusquam scriptorum meorum erràsse dicatis, frustra laboratis, non bonam caussam suscepistis. Facilè in eâ, me ipso Iudice, superamini: quoniam non mihi placet, quum à carissimis meis talis esse existimor, qualis non sum. Profectò enim non me, sed pro me alium sub nomine meo diligunt: si non quod sum, sed quod non sum, diligunt. Nam in quantum me nouerunt, vel de me verum credunt, ego ab eis diligor: in quantum autem mihi tribuunt, quod in me non cognoscunt, alium talem, qualem me putant, pro me diligunt.* Et paulò pòst: a Romani maximus auctor Tullius eloquij. *Nullum vnquam verbum, inquit, quod reuocare vellet, emisit* (nempe sapiens, de quo ibi loquitur)

a *Lucanus lib. 7.*

tur) *Quæ quidem laus, quamuis præclarißima videatur, tamen credibilior est de nimium fatuo, quàm de sapiente perfecto. Nam & illi, quos vulgo moriones vocant, quanto magis à sensu communi dissonant, magisq; absurdi, & insulsi sunt, tanto magis nullum verbum emittunt, quod reuocare velint, quia dicti mali, vel stulti, vel incommodi pœnitere vtique cordatorum est. Sed si in bonam partem accipiatur, vt quempiam talem fuisse credamus, qui quum sapienter omnia loqueretur, nullum vnquam verbum, quod reuocare reuocare vellet, emisit; hoc potiùs de hominibus Dei, qui Spiritu sancto acti locuti sunt, quam de illo, quem sic Cicero laudat, saluberrimâ pietate credendum est. Ab hac ergo excellentia tam longè absum, vt si nullum verbum, quod reuocare vellem, protulero, fatuo sim, quàm sapienti similior. Illius quippe scripta summâ sunt auctoritate dignißima, qui nullum verbum, non quod reuocare vellet, sed quod reuocare deberet, emisit. Hoc quisquis nondum est assecutus, secundas habeat partes modestiæ, quia primas non potuit habere sapientiæ; quia non valuit omnia non pœnitenda diligenter dixisse, pœniteat, quæ cognouerit dicenda non fuisse. Quum ergo, non sicut quidam carißimi mei putant, nulla, vel pauca, sed potiùs plura fortaße, quàm etiam maledici opinantur, verba dixerim, quæ mallem reuocare, si poßem, non mihi illa Tulliana blanditur sententia, quâ dictum est; nullum vnquam verbum, quod reuocare vellet, emisit: sed angit me planè Horatiana sententia:* Nescit vox missa reuerti. Hæc D. Augustinus, diuinus planè sapientiæ, ac modestiæ Mystes.

X. Quæ cuncta quum tantus Ecclesiæ Doctor, admirandumque doctrinarum omnium emporium de se adeo demisse prædicauerit; an ego, Scioppi, ita sim hebes, & fatuus, vt quæ diuinorum tantummodo Scriptorum, qui Spiritu sancto afflati sunt, peculiaris, & propria prærogatiua est, nullam scilicet vt vocem, quæ meritò reprehendi

possit,

possit, aut reuocari debeat, vnquam emiserint; hanc mihi impudentissimè, ac stolidissimè arrogem? Non tam lautè adhuc dementiæ litaui. Hominem me esse memini, ac proinde humani nihil etiam à me alienum puto, nouique optimum, qui minimis vrgetur, iure censeri. Idcirco quicunque errores meos, qui mihi imprudenti forsan illuserunt, coarguerit, mihique eripuerit, immortali me sibi obstringet beneficio. At is reuocet sibi etiam in memoriam ex Augustino, non mirandum, neque dolendum, si quando per incogitantiam allucinatus sum, sed potiùs ignoscendum, & gratulandum; non quia erraui, sed quia monitus erratum agnoui, ac reuocaui; ad quod me pronum semper paratumque ex animo, ac sine fuco polliceor.

XI. Nunc ad te redeo, Scioppi, teque longè alio orationis genere, quàm hactenus vsus sum, compellans, humi flexis genibus, per Iesu Christi sanguinē oro, atq; obtestor, vt te in hac senili tuâ ætate aliquando respicias, vt semel resipiscas, vt te animæ tuæ tandem misereat, vt extremū illud horrendumq; Dei iudiciū, à quo longè abesse non potes, & in quo omniū, quæ egisti, dixisti, cogitâsti, scripsisti, edidisti, rationem Æterno Iudici es redditurus, seriò mente voluas ac reuoluas, ne serò nimis te id neglexisse pœniteat. Quæso te, errabunda ouis, cuius anima animarum Pastori tàm caro stetit, tam caro empta est, in viam regredere. Sed vt redire possis, primum omnium superbiam istam tuam adeò proteruam, iudiciumque proprium ita obfirmatum, ac pertinax, vt id instar idoli colere videaris (quod tuarum certè omnium noxiarum, scelerum, errorum, atque ærumnarum radix primigenia est) probè frange, & contunde, iniectoque Christianæ humilitatis, ac moderationis fræno, sedulò, fortiterque coërce. Quo semel

à te

à te impetrato, & reliqua quoque tua omnia piacula nullo negotio recognoſces, ſyncerè execraberis, emiſſiſque quàm primùm, quod omnino neceſſe eſt, in lucem libris, Orbi vniuerſo, ea à te verè inducta, atque abolita, perſuadebis, ori tuo calamoque moderaberis, maledicentiam refrænabis, errorum atque Hæreſum inſignia auferes, famam, quibus debes, redintegrabis, cæteras Chriſtiani partes officij omnes explebis; quod vbi ego à te perfectum videro, tum enimuero gaudio exultabo, & cum Apoſtolo *a* libenter *impendam*, & *ſuperimpendar* pro animâ tuâ, pro quâ lucrifaciendâ nihil vnquam laboris, nihil operæ, aut moleſtiæ recuſabo. Interim autem vt id quàm primùm efficias, Deum totius miſericordiæ quotidianis ſacrificijs & precibus tibi propitiare non deſinam.

a 2. *Corinth.* 12.

*Omnia ad maiorem* DEI *gloriam.*

IN-

# INDEX
## RERVM, AC VERBORVM.

Primus numerus Lydij Lapidis partem, secundus partis caput, tertius paginam, vel §. quartus ac postremus capitis, vel §. numerum designat.


Accusatio, Accuso.

*Leges vetant solùm accusationes calumnijs factas de occultis delictis*, 1. 5 p. 140. n. 2 p. 141. n. 3.

Ambitio.

*Effatum de ambitione cauenda malè carpitur à Scioppio*, 3. 7. § 5. p. 577 n. 8

Apologeticum, vide *Defensio*.

*Apologetica pro fide Catholica, præter tribunal Inquisitionis, sunt necessaria*, 1. 3. § 6 p. 53. §. 7. p. 55. n. 1. ad 7. *Doctores exigentes ante infamiam iuris subeundam, Iudicis sententiam & declarationem non obstant Apologeticis*, §. 11 p. 86 n. 16. *Apologetica in Hæreticos, vel calumniatores accusantur velut famosi libelli*, 1. 4 p. 114 n. 2 *sed non esse reuincitur ex definitione libelli famosi*, 1. 4. §. 1. p 116 n. 3. *& ex alijs documentis ad* num. 15. *& diluuntur obiecta*, §. 4 p. 184. *Non sunt famosi libelli*, 1. 4 §. 2. p. 124 *nec præ sola verborum asperedine*, §. 3 p. 129. *In crimen innocentiæ temerè vexata frustra vocantur*, 1. 5. p. 139 *Fama calumniatoris, vel Hæretici exagitata non obest Apologeticis*, 1. 6. p. 146. *nec præuia interrogatio, ac monitio Hæretici prætermissa*, 1. 7. p. 148. *nam vtraque non habet locum in Hæretico pertinaci manifesto*, p. 149. n. 3. *& sine monitione sunt deferendi Hæretici ad Inquisitorē*, p. 152. n 8. *omittiturq; à Sede Apostolica*, n. 5 ad 16. *Apologetica nomen Hæretici imponunt certo homini ex solidis fundamentis sine vllo offendiculo, vel incommodo Reipub* 1. 8 p 158. *etsi non licet alia crimina exprobrare, omißâ accusatione, differt enim hæresis ab alijs delictis*, p. 159. n. 2. & seqq. *Apologeticis in Canones non aduersantur*, 1. 9. p. 161. *nec Pij V. Sanctio*, 1. 10 p. 88. *nec alia exempla*, 1. 11. p. 174.


Ap-

Appello.

*Non licet ab aperta hæresi appellare ad Pontificem*, 1.3.§.1.p.15.n.1.

Auaritia.

*Malè à Scioppio diuiditur*, 3.7.§.4 p 503.n.1.2. *dat, & accipit*, ibid. *malè negatur contraria liberalitati*, n.4. & 5.

S. Augustinus.

*Dialectices imperitus imperitè à Scioppio argui tur*, 2.7.p.234.n.7.

Bona Ecclesiastica, vide *Pontifex*.

Bulla *Cœna*.

*Alicubi non est recepta*, 1.3.§.7.p.55.n.2.

Calumnia, Calumniator, Calumnior.

*Apologetica in Calumniatores accusantur, vt famosi libelli*, 1.4.p.114. n.2. *sed frustra*, §.1.p.116. n. 3. *ad* 15. *accusationes calumnijs farta tantùm à legibus vetantur*, 1.5.p. 140.n.2. *quæ leges de occultis tantùm delictis loquuntur*, p.141.n.3. *Calumnias, conuicia, & contumelias sine vlla innocentis infamati notâ, alióue incommodo denarrari*; 3.5.§.7.p.508. & seqq. *Calumniæ sata à Scioppio* 3.6.p.514. ad finem.

Cano, vide *Canto*.

Canonizatio.

*Pontifex in* Canonizatione *Sanctorum non errat*, 2.5 p 213. n.2. *quod negat Scioppius*, n.3.4.5.6.

Canto, Cantus.

*Ministerium canendi, & psalmodia minoris est pretij, quàm cura prædicandi Euangelij, & lucrandi animas*, 2.8 p.247. n.7. *nam cantus etiam per* Laicos *exerceri potest*, ibid.

Canus.

*Opinio Cani de errabundo Pontifice in Religione approbanda improbabilis*, 2.8.p 251.n.11.

Castitas, Castus.

*Votum Castitatis à Scioppio vulneratum*, 2.9.p. 263.n.8. *infeliciter iactatum*, 3.3.§ 1.p.417. *Hæretici minimè casti*, p.419. n.6.

Christus.

*Plura etiam dedit, quàm accepit, nempe æterna, imò corporalia quoque*, 2.10. p.277.n 14.

Citatio, *Cito*.

*Reus non citatur, quando criminis euidentia defensionem irritam reddit*, 1.7.p.151.n.6.


Com-

Compendium.

*Compendium sententiarum vsitatum etiam Apostolis,* præf *n.7.*

Concilium.

*Concilij Tridentini quantus splendor, atque auctoritas,* 2.4. *p* 203.*n.*3.

Contemplator, Contemplor,

vide *Scioppius,par.*2. *cap.* 12 *pag.*290. *&* seqq.

*Qui saluti animarũ vacant, plus merentur, quàm contemplationi dediti,* 2. 11. *p*.196.*n*.8.9.

Contradico, Contradictio.

*Haretici sueti sibi contradicere,*3.8.*p*.593.*n*.1.

Contrarius.

*Scioppius malè negat duo vitia vni virtuti esse contraria,*3 7.§.3.*p*.559 *n*.11. 12.13. *quomodo vnum vni tantùm sit contrarium, n.* 14.

Contumelia, vide *Calumnia.*

Conuicium, vide *Calumnia.*

*Ad conuicium formale non satis sunt verba aspera materiata,* 1.4.§.3.*n* 2, *ad* 14. *Conuicia Auctor Lydij à Scioppio ambitiosè expectat,* 4.4.*n*.5.

Crimen, vide *Historicus.*

*Publicum crimen facto narrare, nulla ex se iniuria est,*1.4.§.1.*p*.116.*n*.5. 6.7 *nec quum per Iudicis sententiam publicatũ est, p*.120 *n* 8.*secus ante publicatam sententiam, p*.121. *n*.10.11 *Exprobrans occultum etiam crimen, si id manifestari prodest Reipub. non est iniuria reus, p*.122. *n*.13. *neque libelli famosi,*§.2.*p* 124 *n*.2. *quoties crimina ex iusta caussa obijciuntur, præsumitur, ex caussa, & non ex animo facienda iniuria id contigisse, legisq; interpretatio, quæ crimen excludit, præfertur, quando factum potest manare ex caussa, p*.126.*n*.5. *Qui verum crimen è prauo affectu exprobrat, reus est iniuria,*ibid.*Verum crimen extra iudicium per libellum famosum vulgare, si id Reipub.intersit, fas esse, tradunt plures Doctores,* 1.4.§.4.*p*.138 *n* 4 *Sine accusatione non licet exprobrare alia crimina, præter hæresim,*1.8. *p*.158 *n* 2. *&* seqq. *exprobrare alteri crimina etiam publica, nefas est,*1.9.*p*.166.*n*.10.*Crimen*

*men diluitur exprobrandi, quando probatur exprobratum ex caussa, n.10. & 11. Crimen publicū quodnam sit, 2.1 p.191.n.6.*

Cura.

*Cura animarum, & concionandi maioris pretij est, quàm psalmodia, 2.8. p.247.n.7.*

Datio, vide *Do.*

Defendo, Defensio, Defensor, vide *Apologeticum.*

*Ad defensionem innocentiæ, & fidei Catholicæ fas est, nominare Hæreticum singillatim,* 1.3.§.6. *p 44 n.1 ad 9. quia de iure naturæ est vtriusque defensio,* ibid. *Fides Catholica non satis defenditur contra hæresim, nisi exprimatur auctorem esse hæreticum, hæresimque ab eo commissum, p 49.n 7.& 8. Facti infamiâ omnes improbi sine defensionis clypeo laborant, 1.5.p 143. n 8 9. 10 quando euidentia criminis defensionem reddit irritam, non citatur Reus, 1.7.p.151. n 6.*

Detractio, Detractor.

*Iniuriosa tantùm detractio vetatur, 1.9 p.162. n.5.*

Deus.

*An poßit votis, & precibus contemplantium obsistere? vide* Scioppius, par 2. cap.12. p.290. & seqq.

Dignitas.

*Votum abstinendi dignitatibus Ecclesiasticis Scioppius ridiculè vouit, 3.3.§ 2. p 424 n 2 ad 9*

Do, Datio, vide *Receptio, Eleemosyna.*

Dominicani.

*Laudati, quibus Scioppius iniurius, 2.7.p 229. n.2.*

Ebrius.

*Describitur, 3 8.p.594. n 2.& 3.*

Eleemosyna.

*Christus docuit beatius esse dare, quàm accipere,* eleemosynas *tum* spirituales, *tum corporales, suo exemplo, 2.10.p.278. n.15. Non est perfectorum tantùm erogare* eleemosynam, *p 282 n.17.*

Episcopus.

*Obligatur ad perfectionem, quanquam nullum ius cogat eum statim esse perfectum, etsi in statu perfectorum, aliosque perficientium sit, 2.10 p.280. n 16. Quamuis omnes Episcopi forent*

*forent perfecti, nō propterea tamen largiri* eleemosynas *esset tantùm perfectorum, p.282. n 17. Episcopi ad paupertatem benedictinorum adiguntur à Scioppio, 2.11. p 284. n. 1. & 2. sed auso heretico ad p. 290. Domini enim sunt rerum, & possessionum, p. 286. n.4.*

Erro, Error.

*Nemo debet erubescere errorem à se in scribendo admissum, quum errent etiam summi viri, 4. 4. n.7.8.9.10.*

Ethica.

*Malè à Scioppio confunditur cum morali Philosophia, quum huius sit tantùm pars, 3.7.§.3.p.553. n.7.*

Factum, vide *Quæstio.*

Fama, vide *Infamia.*

*Manifesti Hæretici fama non læditur, 1.6 p 146. n. 2. Hæretici fama iure lædi potest, p.147.n.3.*

Fides Catholica, vide *Defensio.*

Gaspar Scioppius, vide *Scioppius.*

Grammaticus.

*Superbissimi Grammatici, satores hæresum, 3.1. §.2.p.397.n 6.*

Hæresis, vide *Apologeticum, Hæreticus, Scioppius.*

*Hæresis quid sit, 1.1 p.1. n. 1. alia materialis, alia formalis, p 2.n.3. quid sit materialis, n.3 quid formalis, p 3 n 4 formalis requirit pertinaciam, n. 4.* & seqq. *Ignorantia affectata ad formalem hæresim committendam minimùm requiritur, p.3. n 5. Ignorantia* concomitans *ab hæresi non liberat, p 4. n. 6. neque doctos excusat, n.7.*

*De Hæresi cognitio, & iudicium, vide* Iudicium de hæresi.

*Ab hæresi euidenti non licet appellare ad Pontificem, 1.3.§.1.p 15.n 5.*

*Hæresis expressè damnata, liberè hæresis appellanda, 1.3 §.2. p 17 n.3. Qui hæresis manifestò tenetur, ad Inquisitorem deferendus, p.18. n. 5. 6. à quo si hæresis extinguatur, nil vltra tentandū, p. 19 n 7.*

*Hæreses ortæ è contemptu Pontificis, 2.5.p.212. n.1.*

*Hypocrisis comes hæresis, 3.3. §.5.p.452.n. 13.*

Protestatio *suspicionem hæresis*

*hæresis aliquando auertit*, 4. 1. p 644 n. 3.

Hæreticus, vide *Apologeticum*, *Hæresis*, *Scioppius*.

*Quid sit*, 1. 1. p. 5. n 9. *alius materialis*, *alius formalis*, ibid *alius de hæresi suspectus*, ibid. *pertinax*, *qui monitus non resipiscit*, p 6. n. 11. *qui tantùm propositionem Theologicã negat*, *præsumitur saltem hæreticus*, p. 7. n. 12. *negans exteriùs fidem*, *licèt interiùs non negârit*, *præsumitur tamen hæreticus*, n 13. *Hæreticus in vno articulo*, *est hæreticus simpliciter in omnibus*, p 8 n 14.

*Hæretici alij manifesti*, *alij occulti*, 1. 2. p. 8. n. 1. *occulti mille modis ac dolis se tegunt*, *eoq; magis nocent*, p. 9. n 2. p 10 n. 3. *quales multi in Christi Ecclesia*, p 11 n 4. *officijs pietatis palliati*, p 10 n. 3.

*Hæretici cognitio*, *& iudicium*, vide Iudicium de Hæretico.

*Hæreticus vocandus*, *qui hæresi deprauatus est*, 1. 3. §. 2. p 18. n. 4.

*Quando damna ab Hæretico illata Ecclesiæ*, *ab Inquisitore*, *vel Sede Apostosica compesci nequeunt*, *fas doctu est*, *eum Hæreticũ singillatim appellare*, *vulgatoq; libro*, *tali illum nomine dehonestare*, *vt liquet ex Patrũ exemplis*, 1. 3. §. 3. p 20. *& ex facultate disputandi cum Hæreticis*, *scribendiq; contra eos*, § 4. p. 29. n. 2 ad 1 *an ad Theologum*, *vel ad Canonum peritum spectet decernere*, *quis sit Hæreticus in vtroque foro?* §. 4 p. 2. n 4 *Ex vsu Ecclesiæ auctores librorum hæreticorum*, *licèt è Catholicis nati*, *inter Catholicos etiam degant*, *tamen Hæretici singillatim nominantur*, p. 33. n 6. 7. 8. 9. 10. *neque obstat infamia*, *quum sit voluntaria*, ibidem. *Eadem ratio est Hæreticorum appellandorum tam in Italia*, *quàm tráns Alpes degentium*; ibid *Theologi multo magis possunt nominatim probare aliquem esse Hæreticum*, *quàm Historici solùm vocare*, 1. 3. §. 5 p. 43. n. 5 *præsertim ad innocentiæ & fidei defensionem*, §. 6. p. 44 n 1. ad 9. *licetq; occultus hæreticus prodendus foret*, p. 48. n 6 *modò certò constet*, *eum esse au-*

*ctorem*,

*ctorem, quò scilicet spolietur auctoritate*, ibid. *Nisi exprimatur esse Hæreticũ, non satis defenditur fides contra hæresim*, l. 3. §. 6 p.49. n.7.8. *Etsi tribunal Inquisitionis ad compescendos Hæreticos efficacius sit, quàm apologetica, hac tamen non omittenda*, p 53. n. 9. *neque illud ad hæreses extinguendas sufficit*, l.3.§.7.p 55 n.1. ad 7. *nec sat est prohibere librũ hæreticum*, ibid

*Fas esse, Hæreticum nominatim appellare, etiam pertinacem, etsi nec dum speciatim damnatum, sancit Gelasius*, l.3 §.11 p.73. *& scriptis etiam prodere*, ad p.88.

*Nihil est, quod vetet Hæretici nomen certo homini, etsi nondum damnato, ex validis indicijs imponere*, l.3 § 12. p 88 *Si qua verò lex id vetaret, foret inualida*, § 13 p 90. *quia ea esset Ecclesia noxia*, ibid. *tum ob alias rationes*. §.14 p 95. & § 15 p.97. *nec vllus auctor repugnat*, ibid.

*Hæreticus pertinax ex sententia Doctorum reputandus etiã est, qui à nullo Iudice declaratus est*, l.3. §.15 p 104. n. 12.

*Facultas nominandi Hæretici, ante Iudicis sententiam, viget, etsi ille è Catholicis natus inter Catholicos etiam viuat*, l.3.§.16. p. 108. *nec hæresis palàm quoque damnata sit*, §.17. p 110.

*Appellatio Hæretici grauis infamia afficit*, l. 5. p. 143. n 7. *Fama Hæretici manifesti non læditur*, l.6. p. 146. n. 2. *nec læsa obest Apologeticis*, ibid. *Potest notus Hæreticus à priuato capi, ac fama eius ita lædi, non tamen eius corpus*, p.147. n. 3. *Antequàm in foro externo quis vt Hæreticus damnetur, monendus ac interrogandus est*, n. 4. *Sedes Apostolica ex solo libro hæretico declarat meritò quem esse Hæreticum, omissa eius monitione, & interrogatione*, p.150 n 5 ad 16.

*Apologetica nomen imponunt Hæretici certò homini sine vllo Reipub incommodo, etsi id non licet in alijs delictis*, l. 8. p 158.

*Hæretici occulti sunt duplicis generis*, 2.1. p.178. n 1.

*Nota infamis Hæretici est, Sanctum suo cultum spoliare*, 2.6 p 219. n. 1.

*Hæreticos armis ad fidem Catholicam cogi posse, Scioppius olim fassus, postea impiè negauit*, 2. 7. p 236. n 9. 10. 11.

*Omnes Hæretici suas hæreses ex Scripturis fulciunt*, 2. 17 p 341 n 1.

*Hæretici ab Ecclesia puniri, atque ad fidem Catholicam compelli possunt*, 2. 19 p. 366. n. 1. ad p. 372. n 7.

*Superbia comes indiuidua Hæreticorum*, 3. 1. p. 382. n. 1.

*Hæreticorum ficta ieiunia*, 3. 2. p. 414 n. 18.

*Hæretici minimè casti*, 3. 3. § 1. p 419. n. 6.

*Hæretici maledicentissimi*, 3. 5 p. 477. n. 1. & §. 8 p. 511. n. 1. & 2.

*Hæretici mendaces in Deum, & in homines*, 3. 6. p. 515 n. 1. 2. *suis mendacijs Iesuitas nobilitant*, n. 9. 10. 11.

*Hæretici imperiti*, 3. 7. p. 527. n. 1 *sibi contradicere sueti*, 3. 8 p 593. n. 1. *fingunt hæresim à se relinqui*, 3. 9. p. 616 n. 7.

*Scioppius Hæreticus stolidè pollicetur pædiā confutandi Hæreticos*, 3. 9 p. 616. n. 8. 9.

*Hæretici fucatâ* protestatione *totam Ecclesiam decipiunt*, 4. 2. p. 644. n. 5. 6. 7. *quâ tamen non excusantur*, n 8. *quando hæresis manifesta est*, n 9. *vel dogma fidei notum*, n. 10.

*Hæretici bona malis miscent, vt fallant*, 4. 2. p. 567. n. 16.

Historia, Historicus, vide *Theologus*.

*Historicus potest memoria prodere crimina non omnino occulta*, 1. 3. §. 5. p. 40. n. 1. 2. 3. 4. 5. *etsi historia posset euadere famosus libellus*, p 40 n 2. *damnari tamen nequit eo quod alterius crimina non occulta scripsit*, p. 42. n. 3.

Humilitas.

*Votum humilitatis à Scioppio infeliciter iactatum*, 3 3 §. 1. p. 424. n 1. ad finem.

Hypocrisis, Hypocrita, vide *Scioppius*.

*Hypocrita ex superbia captat gloriam*, 3 2. p. 399 n. 1. *certa hæresis comes hypocrisis*, p 452. n. 13. *Hypocrisis ex iactatis talentis*, p 450. n. 11.

Ieiunium.

*Ficta Hæreticorum ieiunia*, 3.2.p.414 n.18.

Iesuitæ, vide *Societas* IESV.

*Institutum Iesuitarum inutile dicitur à Scioppio*, 2.8 p.250. n 10. *Hæretico spiritu* p 251 n.11.12. *Frustra Scioppius se à Iesuitis laudatum probat*, 3. 4. p. 464. n 14. ad 20. *qui eius scripta non legunt*, n. 18. *Nullus Iesuita tam gloriosè se effert, ac Scioppius, adeoq; ineptè ab eo arguuntur superbiæ, atque hypocrisis*, n. 24. *mendacijs, & calumnijs Hæreticorum non infamantur, sed nobilitantur, ideoq; securè illa narrantur*, 3. 6. p 520 n. 9 10. 11. *quæ diluuntur*, ad n. 17. *Obtrectationes Scioppij in Iesuitas compositæ refelluntur*, 3, 8. p. 593. n 1 ad p. 610.

S. Ignatius.

*A Scioppio fœdè dedecoratus*, 2.6. p. 219. n. 2. ad finem *arroditur ab eodem*, 2.8 p 24 n 8 & 9.

Ignorantia.

*Ignorantia affectata ad hæresim formalem minimùm requiritur*, 1.2. p. 3. n. 5. concomitans *ab hæresi non liberat*, n 6. p. 4. *nec doctos excusat*, n. 7.

Infamia, Infamis.

*Non obstat, quin prodatur Hæreticus, quum ea sit voluntaria*, 1.3. § 4. p. 37. n. 10. *Infamia iuris nemo notatur, nisi post Iudicis sententiam*, 1.3 §.11 p 52. n. 10. *alia facti, alia iuris*, p.83. n.11. & *quæ vtraque*, n. 12. 13. *Ad iuris infamiam subeundam sententia Iudicis semper requiritur*, p.84. n. 14. *non tollitur per damnatoriam Iudicis sententiam, sed roboratur magis*, 1. 4. §.3. p. 132. n 5. *Infamia pœna atrox, adeoq; nemo infamis dici potest, nisi à Iudice sit damnatus, nempe infamiâ iuris*, p 143. n 8. 9, 10. *secus de infamiâ facti, quâ omnes improbi sine defensionis præsidio laborant*, ibid. *Infamia Hæretici, vel calumniatoris refutati Apologetico, non obstat apologeticus*, 1.6 p. 145. *Potest inuri Scioppio etiam ab hoste*, 2. 2. p. 193. n 7. *calumnias, & contumelias sine vllâ innocentis infamati notâ denarrari*, 3 5. §.7 p 506. ad 509. *Irrogatur flagitioso à flagitijs*, 3, 10.

§. 10. p. 619. n. 1. *auctor iniuriæ notatur infamiâ, n.* 2. 3. *Itemq́ faber libelli famosi, n.* 4.

Iniuria.

*Sine iniuria graui famosus libellus esse nequit,* 1. 4. §. 1 p. 116 n. 5. 6 7. *Non est iniuria narrare publicum crimen,* p. 119. n. 7. *nec quum ex Iudicis sententia vulgatum est,* p. 120. n. 8. *secus ante sententiam,* p. 121. n. 9. 10. 11. *Exprobrans crimen, occultum quoque, si id Reipublicæ prodi expedit, pœna iniuriarum immunis est,* p. 122. n. 13. *affectum iniuriæ faciendæ abfuisse, probatur coniecturis, licèt verba iniuriam sonent,* 1. 4. §. 2. p. 121. n. 4. *quoties crimina ex iusta caussa obijciuntur, non præsumitur iniuria,* p. 126. n. 5. *quando verba sunt iniuriosa, animus malus iniuriæ inferendæ præsumitur,* ibid. *quando tamen iusta caussa adest, iniuriæ præsumptionem elidit,* ibid. *Imò quando etiam est iniusta,* ibid. *Vnde Apologetica nec iniuriam continent, nec sunt famosus libellus,* ibid. *Qui verum crimen ex uno prauo affectu exprobrat, reus est iniuriarum,* 1. 4. §. 2. p. 126. n. 5. *probata iniuria facta cum caussa, & sine prauo animo, diluit crimen,* 1. 9. p. 66. n. 10 & 11. *auctor iniuriæ notatur infamiâ,* 3. 10. p. 620. n. 2. 3.

Innocentia, vide *Apologeticum, Defensio, Infamia.*

Inquisitor, vide *Hæresis, Hæreticus.*

*Etsi tribunal Inquisitoris ad compescendos Hæreticos sit efficacius, quàm Apologetica, hæc tamen non omittenda,* 1. 3. §. 6. p. 53. *nec illud ad hæreses extinguendas sufficit,* §. 7. p. 55. n. 1. ad 7. *nisi liceret appellare Hæreticos singillatim, nemo ad eos deferendos obligaretur ad Inquisitorem,* §. 8 p. 61. *Vt quis aliquem deferre ad Inquisitorem debeat, scire debet eum esse Hæreticum,* p. 63. n. 5.

Iudicium de Hæresi, & de Hæretico, vide *Hæreticus.*

*Aliud publicum, aliud priuatum,* 1. 3. §. 2. p. 12. *forense spectat ad Concilium generale, ad Sedem Apostolicam,*

*stolicam, & ad Summum Pontificem*, l. 3 § 3 *p*.13. *n* 1. *non vero ad vllam Vniuersitatem, neque ad profanos Principes*, *p*. 14. *n*.4 *etsi committitur Episcopis, & Inquisitoribus*, *p* 15. *n* 5.

*An iudicium priuatum de hæresi, hæreticoq; necdum damnato nominatim Theologis liceat, nemo ex professo quæsiuit*, l. 3, §.2. *p*.16. *n*. 1. 2.

*Nisi liceret Theologis priuatum iudicium de Hæresi Hæreticoq;, nemo obligaretur ad Hæreticos ad Inquisitorem deferendos*, l. 3 §. 8.

*Etsi iudicium de Hæresi totum sit Ecclesiasticum, priuatum tamen de vtroq; Theologis licitum est, vt liquet ex priuata auctoritate interpretandi Scripturas*, l. 3. §.9 *p*. 66. *nec non ex potestate narrandi miracula de viris necdum consecratis*, §.10 *p* 68.

Ius, vide *Infamia, Quæstio.*

Latinitas, Latinus.

*Latina pleraque sunt, etiam extra nomenclatorum fines*, in Præf. *n* 5.

*Errores Latinitatis non erubescendi*, 4. 4. *n*.7.

Lex.

*Legis interpretatio crimen excludens præfertur, quando ex caussa potest factum manare*, l. 4. §. 2. *p*. 126. *n*.5.

Libellus famosus, vide *Crimen.*

*Ex historia iniuriosa fieri potest*, l. 3. §. 5. *p*.40. *n*. 2. *Crimen libelli famosi impingitur Apologeticis*, l. 4. *p*. 114. *sed frustra*, ibid. §.1 *p*.116. *n*. 3. *ad* 15. *Etsi crimen scriptura probrosa probrat, tamen libellus famosus est*, *p* 117. *n*. 4. *Debet occultum crimen pandere n* 4 *ad* 15. *Nequit esse famosus libellus, nisi grauem iniuriam inferat*, *n*. 5. 6. 7. *& occultum sit crimen, quod carpit*, ibid. *& p*. 122. *n*. 13. *Non est famosus libellus, quando crimina obiecta prodi expedit, vel probantur; nec Apologetica, quæ eadem exagitant*, l. 4. §. 2 *p*. 124. *nec quando prauus animus Auctoris non præsumitur*, *p*. 125. *n* 2. *nec tales sunt Apologetica*, §. 2. *p* 124. *Patres nequeunt de probro,*

*libro famosi libelli excusari, quòd neque dum leges de eo lata essent, §.3. n 3. Libellus famosus ex sola verborum aspredine nequit esse. §.3. p 129 ad crimen famosi libelli diluendum, non sat est Iudicii sententia damnatoria, p.133. n.5. pœna famosi libelli non vitatur, etsi nomen infamati non exprimatur verbis, si alijs adiunctis satis indicatur, 2. 2. p.190 n.4. Auctor famosi libelli notatur infamiâ, 3.10 p.619. n.4.*

Liber.

*Non satis est librum prohibere ad hæresim sopiendam, 1.3. §.7 p.55. n. 2. 3. 4. Index librorum prohibitorum vltra Alpex minimè receptus, n. 2. libri prohibiti à Scioppio iterum editi, 2.14 p.308. n.2.3.4.5.*

Liberalitas.

*Malè diuisa à Scioppio, 3.7. § 4. p.503 n.1.2. dat enim, & accipit etiam,* ibid. *malè quoque separata à parcimonia, n. 3. malè pariter negatur contraria auaritia, n 4. & 5.*

Logica.

*Scioppij in Logica errata, 3. 7. §.2. p.535.*

Lydius Lapis.

*Sine fuco concinnatus,* in præf. n. 4. *diuiditur,* par. 1. initio. *Ex caritate compositus, 4. 4. n 1. sistitur Romano tribunali, n.2.*

Machiauellus, vide *Scioppius, par. 2. cap. 15.*

*Defensus à Scioppio, 2. 13 p.300 n.1. Macchiauelli codex damnatus, defenditur à Scioppio, 2. 14. p. 311. n.4.5. 6. sed eâ defensione Scioppius se Hæreticum prodit, p. 315. n. 7. 8. p.320. n.13.*

Maledicentia, Maledico, Maledicus, vide *Scioppij maledicentia, par. 3. cap 5. pag 477.*

*Hæretici maledicentissimi, 3.5. p. 477.*

Mendacium, Mentior, vide *Scioppij mendacia par. 3 cap 6.*

*Hæreticorum mendacia nobilitant Iesuitas, 3. 6. pag. 520 n.9 10. 11.*

Methodus.

*Methodum prudentiæ repugnare methodo artis imperitè ait Scioppius, 2. 13. p 306. n. 10.*

Monasterium.

*In quo seruatur regula, non commendatur à Pontifice,*

*tifice, neque transfertur, 2.4.p.205.n 4 sed tantùm quum vacat, n.5. vel disciplinam Religiosam corrupit, n 5.6.7.*

Moneo, Monitio, Monitor.

*Monitio Haretici omissa non obstat Apologeticis, 1.7.p.148. quum ea in Haretico pertinaci noto non habeat locum, p. 149. n.2. & quia sine hac occulti Haretici deferendi sunt ad Inquisitorem, p 152. n.8. omittiturq; à Sede Apostolica in libris Hareticorum prohibendis, n. 5. ad 16. ante, quàm in foro externo damnetur, ut Hareticus, priùs monendus, & interrogandus est, n 4.*

Moralis Philosophia.

*Malè cum Ethica à Scioppio confunditur, 3.7.§.3. p.553 n. 7. quum hac illius pars dumtaxat sit, n. 8 9. eadem est, ac Politica, n.7.8.*

Morbus.

*Morbos omnes ob peccata creari, falsum, 3.7. §.5 p n 10.*

Obedientia.

*Tres gradus obedientia, 2. 9. p. 255. n.2. caca obedientia præstantia, p. 256. n. 3. Laudatur à Patribus, p. 257. n. 4. p. 259. n.5.*

Officium.

*Malè distinctum à Scioppio, 3. 7. §. 3. p. 553. n 6.*

Ordo, vide *Methodus.*

Pædia.

*Scioppius nomine Padia abutitur, 3. 7. §. 6. p. 588. n 1. 2. 3.*

Papa, vide *Pontifex Maximus.*

Parcimonia.

*Malè discerpitur à liberalitate, 3.7. §. 3. p. 504. n.3.*

Patres.

*A probro famosi libelli vindicari nequeunt, quòd nondum lata essent de eo leges, 1.4. §.3.p.130. n.3.*

Pauper, Paupertas.

*Scioppius paupertatem Benedictinorum diuitem prafert inopi paupertati Franciscanorum, 2. 10 p. 264 n 1. 2. Benedictinis assentans, p. 264. n 3. sed inuitis, p. 267. n 4. imperitè docet hospitalem paupertatem perfectorum tantum esse, p 268. n. 5. Franciscani plura dant, quàm Benedictini, nempe cælestia*

*stiæ, p.271. n. 8. minus perfecta paupertas est, retinere fundos & possessiones etiam in communi tantum, p.274. n. 11. 12. quod nefariè Scioppius negat; siquidem paupertatis imperfectioris est habere communes prouentus, p. 277. n.13. Episcopi ad paupertatem Benedictinorum à Scioppio hæreticâ temeritate adacti, 2.11. p. 284. n. 1. ad 290. Votum paupertatis infeliciter iactatum à Scioppio, & violatum, 3. 3. §.3. p. 430. n.1.* ad finem.

Peccatum.

*Non omnes morbi ob peccata creantur, 3. 7. §. 5. n.* 10.

Pertinacia, Pertinax.

*Pertinacia requiritur ad hæresim formalem, 1. 1 p. 3. n. 4 & 5. & qualis, p.4. n 8.*

Pietas, vide *Politica.*

*Hæretici pietatis officijs palliati, 1.2 p.10 n.3 & 4. 3.p 658.*

Politica, Politicus.

*Scioppius negat à Politicâ curam pietatis habendam, 2.13 p 300 n.2. aut quicquam dicendum de tyrannidis fœditate, fraude omnino hæreticâ, ad n. 10. politici improbi, qui flagitiosam Principis formam pro legitima proponunt, carpuntur, p 301. n. 3. Politica eadem est, ac moralis Philosophia, cuius pars tantum Ethica est, 3.7 § 3. p.553 n.2.8. malè Scioppius negat esse Politica deterrere ab aucupanda tyrannide, n. 9. Sceleste ait Aristotelem, & S Thomam præcipere de praua Politica, 3.7.§.5. p.573. n.1.2.3.4 quum hæc non sit obiectum actionis, sed tantum considerationis,* ibid.

Pontifex Maximus, vide *Sedes Apostolica.*

*Ius Pontificis in bona Ecclesiastica à Scioppio temeratum, 2.4 p.202. dispensator eorum est, p.203. n 2. potestate amplissimâ in eis gaudet, n 3. vbi seruatur regula, monasteria non commendat, nec transfert, p. 205. n 4 sed tantum, quum vacant, p 206. n 5. vel improbè viuunt, n. 5. 6. 7. quod temere negat Scioppius, n 8. 9. Hæreses ortæ ex contemtu Pontificis, 2. 5. p. 212 n, 1. falsò Pontificem in approbanda*

*Religione sine probabilitate Canus dixit posse*, 2. 8. p 251. n 11.

Princeps.

*Priuilegia Principum frustra à Scioppio iactata*, 3. 4 p 454 n. 1. ad finem.

Priuilegium.

*Priuilegia Principum frustra à Scioppio iactata*, 3. 4. p. 454 n. 1. ad finem.

Prodigalitas.

*Malè diuisa*, 3. 7. §. 4. p 503. n 12. *dat, & accipit*, ibid.

Porhibeo, vide *Liber*.

Propositio.

*Negans propositionem Theologicam, præsumitur saltem Hæreticus*, 1. 1. p. 7. n. 12.

Protestatio.

*Auertit suspicionem hæresis*, 4. 2. p 644. n. 3. *adhibita ab hæreticis, decipit totam Ecclesiam*, n. 5. 6. 7. *sed tamen non prodest illis, neque eos excusat*, n 8. *quando scilicet hæresis manifesta est*, n. 9. *vel fidei dogma notum*, n 10.

Publicus, vide *Crimen*.

Quæstio.

*Facultas scribendi contra hæreticos doctis concessa, complectitur quæstionem facti, & iuris*, 1. 3. §. 4. p. 31 n. 3. *ex prædicato quæstionis, constare, ad quam scientiam ea spectet, imperitè ait Scioppius*, 3. 7. § 3. p. 557. n 10. 11. 12.

Receptio, Recipio.

*Receptio voluntaria Christi gratiâ perfectior, quàm datio*, 2. 10 p 277. n. 14 *& Christus suo exemplo docuit perfectius esse dare, quàm accipere* eleemosynas spirituales, *& corporales*, p. 278. n. 15.

Religio, vide *Iesuitæ, Societas Iesu*.

*Opinio Cani de errabundo Pontifice in approbanda Religione improbabilis*, 2. 8. p. 251 n. 11 *Solus Pontifex potest eam approbare, in quo errare nequit*, ibid.

Reus.

*Non citatur, quando constat de eius crimine*, 1. 7 p. 15 . n. 6.

Sanctitas, Sanctus, vide *S Ignatius*.

*Pontifex in consecratione Sanctorum non errat*, 2. 5. p. 212. *nota hæretici est, spoliare Sanctum*

*cum cultu suo*, 2.6 *p*.219. *n*. 1. *proculcati Sancti à Scioppio*, *n* 2 *ad* 11 *&* 2.7. *p*.228.*n*.1. ad finem.

Scientia.

*Scioppius docet ridiculè constare ex* prædicato *quæstionis, ad quam scientiam ista pertineat*, 3.7 §.3. *p* 557. *n* 10.11.12.

Scioppius.

*Fraudulenter prouocat ad Sedem Apostolicam*, præf. *n*.3.

*Occultus lupus est Ecclesiam vastans*, 2.1 *p*.178. *n* 1. *Melancthonis exemplo*; *p* 179 *n*. 2. *Catholici viri personam induit*, *n* 3. *mox autem lupinum suũ ingenium prodit*, *p*. 180. *n*.4 *scenamq; plurimorum scelerum aperit*, *n*.4. 5. 6. *Quanti intersit Ecclesia, flagitia Scioppij detegi*, *p*. 183. *n*.7.

*Catalogus famosorum librorum, & aliorum, quos Scioppius edidit*, 2.1 *p*.184. *n* 8.9.10. *nec non aliorum in Scioppium*, *p*.186. *n*. 11. 12.

*Scioppius hæresis iam pridem infamatus*, 2.2, *p*. 188. *etiam ab hostibus infamari potest*, *p* 193. *n*.7.

*Scioppius Sedem Apostolicam irridet*, 2.3.*p* 198. *temerat ius Summi Pontificis in bona Ecclesiastica*. 2.4.*p*. 02. *negat Pontificem in Sanctorum consecratione immunem errorıs*, 2.5 *p*.212.

*Scioppius S. Ignatium, & alios Soc.* IESV *Sanctos dedecorat*, 2. 6 *p* 219 *nec non alios Sanctos ludibrio habet*, 2. 7. *p*.228. *Dominicanis iniurius*, *n*. 2.3.

*Omnibus Ecclesiasticis historijs crucem figit*, 2 7. *p*.232.. *n*.3.6. *imperitè arguit S. Augustinum Dialectices imperitum*, *p*. 234. *n*. 7. *hæretica fraude*, *p*. 235. *n*. 8. *Negat Hæreticos armis ad fidem Catholicam cogi posse, etsi olim affirmauit* *p* 236.*n* 9 10.11. *Deiparam turpat*, *p*.240. *n*.12.

*Carpit Societatis Iesu institutum*, 2 8 *p*. 240 *n à Pontificibus maximè laudatum*, *p* 241. *n* 2. 3. *vituperat paupertatẽ Scholasticorum Societatis Iesu*, *p* 244 *n* 4.5. *ausu hæretico*, *p* 245. *n* 6. *vitio vertit psalmodiam ab Ignatio neglectam*, *p* 249. *n* 8. *arrodit S Ignatium*, *p* 250. *n*. 9. *Institutum Iesuitarum*

*rum inutile esse ait, n.10. hæretico spiritu, p. 251. n. 11. & 12.*

*Cæcam obedientiam exibilat, 2. 9. p. 260. n. 6.7. votum castitatis vulnerat, p 263. n. 8 paupertatem Benedictinorum diuitem præfert inopi paupertati Franciscanorum, 2. 10, 264 n 1.2. Benedictinis assentans, sed inuitis, n. 3. p. 267. n 4 hospitalem paupertatem stultè ait perfectorum tantùm esse, p. 268. n. 5 perperam præfert erogantes è diuitijs superflua in pauperes, p. 269. n 6.7.8. dolo hæretico contra Patres, & Pontifices, n 9. 11. 12. 13.*

*Ineptè colligit perfectorum tantùm esse erogare* eleemosynas, 2. 10 *p* 282. *n* 17. *abutitur loco Pauli,* ibid.

*Adigit omnes Episcopos ad paupertatem Benedictinorum, 2. 11. p. 284. n 1.2. sed hæretica temeritate, ad p. 290. malè torquet Christi scitum de auro non possidendo, p. 288. n. 6. & 7.*

*Deum inuadit, negans eum posse obsistere precibus contemplantium, 2. 12. p. 290. n 2 sed perperam, quum possit illis vtique reluctari, n. 3. 4. flagitiosè numerat inter contemplantes, maximè actuosos, p. 293. n. 4 merita contemplantiũ anteponit cunctis laboribus concionatorum, curaq; animarum vacantium, p. 295. n 5. falsò D. Thomam auctorem talis opinionis nuncupat, n 6.7.8.10. Christiq; & Patrum scito repugnat, n. 8. 9.*

*Macchiauelli patronus, 2. 13. p 300. n. 1. negat à Politica curam pietatis habendam, n. 2 aut quicquam dicendum de tyrannidis turpitudine imperitè, & fraudulenter, ad n. 10. methodum prudentiæ ineptè ait repugnare methodo artis, secum ipse digladians, n. 10 p. 306.*

*Libros vetitos iterum cudit, 2. 14 p. 308 n 2.3. codiciq; damnato Macchiauelli patrocinatur, p. 311. n 4. 5. 6. infestus Auctoribus Macchiauellum refellentibus, p 312 n 5. Dum Macchiauellum tuetur, se Hæreticum prodit, p. 315. n 7. 8 p 320. n. 13, aliaq; flagitia addit, p. 321. n. 14. 15.*

*In defensione Macchiauelli prætexit Ecclesiæ patrocinium, 2.15 p 323. n.1. hæretico dolo, n.2.3.7. ad 16. siquidem Ecclesiæ censuram culpat, n.4. in qua illa decepta non est, n.5. neque de facto Macchiauelli hîc dubium vllum est,* ibid. *neque de iure doctrinæ, quin rectè damnata sit: & tamen Scioppius Ecclesiam prodit, n.6. Macchiauellus quippe ob falsam doctrinam damnatus est, n.7.8. neque à Scioppio vt innocens defendi potest: dum autem illius vituperatores carpit, Ecclesiæ decreta perimit, n. 9.*

*Communes Catholicorum sententias hæreticâ licentiâ oppugnat, 2.16 p. 335. n.1.2.3. Doctores Catholicos in odium Hæreticorum adducit, p 338 n 4. aliam docendi rationem docere Ecclesiam stultè vult, p. 339 n 5.6.*

*Iactat scientiam Scripturarum, 2.17. p. 341. quibus abutitur ad suas hæreses muniendas ausu hæretico, p 342. n 2. ad 11.*

*Corrumpit Catholicos Scriptores, 2.18 p. 354 n.1. iisq; ad calumnias abutitur, ad 11 p.366.*

*Hæreticorum omnium patronus, negat eos, etsi pertinaces pœnis multandos, tametsi Ecclesia eos punire vtique potest, & ad fidem compellere, 2. 19. p. 366. n.1. ad p.372. n.7.*

*Hæresim profitetur, 2. 20 p 372. n.1 ad p 382.*

*Superbè honores, ac titulos iactat, 3.1. § 1 p 383. n 3 ad p.392 n.11 tum sui ingenij, & literarum prærogatiuas, § 2. p 392. n.1. ad 99 frustra gloriatur dignitate equitis, & comitis, §.1. p. 383. n 1. ad p.391. n.10.*

*Maximus hypocrita, 3. 2. p 401. n 4. ad p 415. Sanctimoniæ suæ opera narrat ex superbia ad n. 10. quam frustra excusat, p. 407. n. 11.*

*Arrogat sibi Christi talenta, 3. p 415 n.1.2. iactat votum castitatis infausto omine, § 1 p. 417. documenta impudicitiæ Scioppij, ad p. 423. n.12.*

*Iactat votum humilitatis, 3.3. §.2. p.423. infeliciter, n 2.* ad finem. *votum abstinendi Ecclesiasti-*

*eis dignitatibus ridiculè vouit, n. 2 ad 9.*

*Iactat votum paupertatis infausto euentu, 3. 3. §. 3. p 430 n. 1.* ad finem *id enim violauit sæpius, p. 431. n. 3. 4. quod frustra excusat, p. 433 n. 4 Lucrum suis è libris inaniter sperat, p. 434 n. 5. 6. 7. 8.*

*Infamia contemptu ridiculè gloriatur, 3. 3. § 4. p. 437 n 1. 2. 3. mentitur se fidei Catholicæ gratiâ fuisse ab Hæreticis quæsitum ad necem & percussum, n. 4. 5. 6.*

*Ineptè iactat se oblectari in lege Domini, 3. 3. §. 5. p 442. n 3 & quietâ vitâ potiri procul à negotijs, p. 444 n. 4 & sermones extemporales de rebus diuinis à se cadi, p. 445. n. 5. multitudinem suorum librorum ridiculè iactat, n 6. frustra ait se Catholici fœderis auctorem, quum fuerit tumultus caussa, n. 7. ridicule narrat expeditionem in Mahometanos à se curatam, n 8.*

*Scelerum omnium exercitatio, vera Scioppij talenta, 3. 3. 8 p. 449 n 10. Sceleribus & hypocrita ex [illegible] saltem, n. 11. p. 450. ore polluto sacramenta frequentat, p 452. n. 12.*

*Commendatitias Principum literas iactat, 3. 4. p. 454. n. 1. 2. Circulatoriá leuitate, n. 3. peruerseq́; id Iesuitis exprobrat,* ibid. *Indignus his Principũ priuilegijs, quos dedecorauit, p 456. n. 4. 5. 6. adeoq́; nulla illa reddidit, n. 7 seseq́; infamauit, n. 8. nihilq́; ipsi ea prosunt, n. 9. 10. 11. frustra alia sua virtutis testimonia ostentat, n 12 frustraq́; se à Iesuitis laudatum docet, n. 14. ad 20. qui illius scripta non legunt, n 18. vnde tanto maior superbia, & hypocrisis Scioppij emicat, n. 20. ad 24. omnia Christianæ Reipub. munera carpit, & reformare cupit, n. 21. & 22. Nemo Iesuitarum se tam gloriosè effert, ac Scioppius, adeoq́; immeritò superbiæ, atque hypocrisis ab eo arguuntur, n. 24.*

*Maledicit Religiosis omnibus, 3. 5 §. 1. p. 478 n. 2. nec non cunctis Sacerdotibus, Clericisq́;, §. 12. p 489. tum Præsulibus, Episcopis, &* Cardinalibus, *§. [illegible] p 481 n 1. ad 7. sed falsò, n. 7. & Pontifici Maximo,*

§.4.p.488. n.1 ad 6. profanis quoque Principibus, Cæsari, & Regionibus, § 5. p.493.1 ad 502. Ingratissimus obtrectat Ferdinando Imperatori, p 497.n.6. 7. potitur palmâ maledicendi, § 6 p 502 n.1. Maledicentia Scioppij alexipharmacum, §.7. p.506. Maledicentia Scioppij hæresim redolet, § 8 p 511.

Mendacia, & calumnias nundinatur, 3.6 p 511. ad finem. ineptè mentitur omnes Cathedras à Iesuitis occupatas; p 521. n 12. & in Concilio Tridentino Cleri reformationem impeditam, n.33 ad finem.

Grammatices notitiam iactat, 3.7.§.1.p.528 n 1.2. sed imperitus ostenditur, ad p.535. Item Logices, 3. 7 §.2.p.535.n.1. malè eius vitia diuidit, p 536. n. 2. 3.4 5. & eius instrumenta, n. 6.7. malè dispositionem partitur, n. 8. simplicem terminū ineptè vocat quæstionem, n. 9. ridiculè arguit monarchiam orbis ex dictando affectari, n. 11.12.

Ignarus Rhetorices, 3.7. § 2. p 546 n 14 ad 17. nec non Physices, & Metaphysices, §.3.p.550.n.1.2.3. tum Ethices, n 4 & 15. & §.4. p.562. n.1. ad 10. officium malè discriminat, §. 3. p. 553. n. 6. perperam Ethicam cum morali Philosophia confundit, n.7.8.9 ridiculè docet ex attributo quæstionis constare, ad quā scientiam ea spectet, n. 10. 11. 12. stolidè negat duo vitia vni virtuti esse contraria, p.559 n 11.12.13.

Malè auaritiam, prodigalitatem, & liberalitatem diuidit, 3.7.§.4 p 563. n. 1. 2. quarum singulæ dant, & accipiunt, ibid. malè etiam parcimoniam à liberalitate discerpit, n. 3. & malè negat auaritiam esse liberalitati contrariā, n 4. 5. perperamq; ait vitium in medio duarum virtutum spectari, n. 5. imperitè interpretatur Aristotelem de apædeusiâ, n.6.7.8.9.

Imperitus Politices, 3.7. §.5 p 572.n.1. ad 7 sceleste ait Aristotelem, & S.Thomam præcipere de praua Politica, quum hæc non sit obiectum actionis, sed tantùm contemplationis. p.573 n.1.2.3.4 malè ridet effatum celebre de ambitione cauenda, p.577.n.8. de

*de Scriptura diuina, & rebus sacris ineptè differit, n 9. falsò ait omnes morbos ob peccata creari, n 10. Pátrem* Spiritualem *ab- surdè agit*, ibid. *satagitq; saluare animas aliorum, suam prodigens, n.* 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17.

*Pessimè Aristotelem exponit*, 3. 7. §. 6 *p.* 588. *n.* 1. 2. 3. *nomine Pædiæ abutitur flagitiosè, scientia rumq; notitiam omnium sibi malè arrogat, n.* 4. 5.

*Ebrij instar sibi contradicit*, 3. 8. *p.* 591. *n* 1. *ad p* 610. *Iesuitis frustra obtrectans*, ibid.

*Hæresim, etsi Catholicum se finxit, nunquam ferè expectorauit*, 3. 9 *p* 610, *ad* 619: *quia ab Hæreticis natus parentibus, n* 2. 3 4. *quia rerum nouarum molitor semper, n* 5. 6. *& effrani pronuntiandi libertate præditus, n.* 7 8.

*Scioppius Hæreticus præpostere pollicetur. pædiam confutandi Hæreticos*, 3. 9. *p.* 616. *n.* 8 9.

*Præ multis flagitijs infamis*, 3. 10 *p.* 619.

*Scioppius Hæreticus materialis*, 4. 1. *p.* 623. *n.* 1. *præsumiturq; etiam formalis, n* 2. *quin & conuincitur, n.* 3. *ad* 14. *monitus, obstinatè hæresim defendit, n.* 10. 11 *Institutum Iesuitarum, probè gnarus hæretici errorum, carpit, n.* 4. 5. *ignorantiam hæresum nequit prætexere, n.* 4. *& seqq.*

*Nomen Hæretici iure tributum Scioppio*, 4. 1. *p.* 635. *n.* 14 *&* 15. *etiamsi foret occultus, n.* 16 *neque tali nomine infamatur, n.* 17. *nec vlla suspicio animi Scioppio infensi in Auctore Lydij est, n.* 18. 19. 20. 21.

*Frustra suas hæreses fraudulentâ exceptione excusat*, 4 2 *p* 644. *n.* 1. 2. 4. 11. 12. 13. 14. *exemplo Pelagij frustra se pallianțis, n.* 15. 16.

*Scioppij germana effigies*, 4. 3 *p.* 658.

*Scioppius ad respondendum singulis criminationibus adigitur*, 4. 4 *n.* 3. *cui non prodest frequentia sacramentorum, n* 4. *à quo pro candido responso conuicia ambitiosè expectantur, n.* 5. *sed tamen vapulabit magis, n.* 6. *nec diluet ex alienis erroribus sua crimina, n.* 7. 8. *inuitatur*

*tatur ad pœnitentiam*, *n.* II.

Scriptura sacra.

*Scientia Scripturarum à Scioppio iactata*, 2. 17. *p.* 341. *n.* 1. *Hæretici omnes suas hæreses ex Scripturis fulciunt*, ibid. *Scioppius abutitur Scriptura ad calumnias*, *p.* 341. *n.* 2. ad finem.

Sedes Apostolica.

*Irrisa à Scioppio*, 2. 3. *p.* 198.

Sententia.

*Compendia sententiarum vsitata etiam Apostolis*, præf *n.* 7.

Societas IESV, vide *Iesuita.*

*Institutum Societatis carpitur à Scioppio*, 2. 8. *p.* 240 *laudatum maximè à Pontificibus*, *p.* 241. *n.* 2. 3 *paupertas eiusdem ab eodem vituperatur*, *p.* 344. *n.* 4. 5. *ausu haeretico*, *p.* 345. *n* 6.

Stylus, vide *Verbum.*

*Acer in capitones meritò vsurpatur*, præf. *n.* 6. *etsi oleo caritatis oblinitur*, *n* 7.

Superbia, Superbus, vide *Scioppij superbia*, *par.* 3. *cap.* 1. & *seqq.*

*Comes indiuidua Hæreticorum*, 3. 1. *p.* 382. *n.* 1. *Grammatici superbissimi*, 3. 1. § 2 *p* 397. *n.* 6. *hypocrita ex superbia captat gloriam*, 3. 2. *p.* 399. *n.* 1. *tum ex iactatis talentis*, 3. 3. § 5. *p* 450. *n.* 10.

Talentum, vide *Scioppij talenta.*

*Vera talenta Scioppij omnium scelerum exercitatio*, 3. 3. § 5. *p.* 449. *n.* 10.

Testimonium, Testis.

*Testimonia virtutis suæ frustra à Scioppio ostentata*, 3. 4. *p* 462. *n.* 12. 13.

Theologus.

*Multo magis potest appellare singulatim Hæreticum, quàm Historicus*, 1. 3. § 5. *p.* 43. *n.* 5.

S. Thomas Aquinas.

*A Scioppio irrisus*, 2. 7. *p.* 228. *n.* 1. 2. 3. 4. 5. 6. *sed vindicatur*, ibid.

Verbum.

*Licèt verba sonent iniuriam, tamen animum eius facienda absfuisse probatur coniecturis*, 1. 4. § 2. *n.* 4. *p* 125. *quando verba sunt iniuriosa, animus malus facienda iniuriæ præsumitur*, *p.* 126. *n.* 5. *quando*

*quando tamen adest iusta caussa, hac iniuria præsumptionem elidit*, ibid. *Imò etiam quum est iniusta*, ibid *Apologetica pra sola verborum asperdine non sunt famosi libelli*, 1.4 § 3. *p*.128. *quia verba austera materiata non sunt satis ad conuicia formalia constituenda*, *n*. 2, ibid. *ad* 14.

Virtus.

*Scioppius malè negat duo vitia vni virtuti esse contraria*, 3.6. § 3. *p*.359 *n*. 11. 12. 13. *perperamq; ait vitium in medio duarum virtutum spectari*, § 4. *p*. 505. *n* 5.

Vitium, vide *Virtus*.

Typographi

## Typographi menda sic emendantor; ac nonnulla etiam, quæ sunt prætermissa, supplentor.

*Prior numerus paginam, psterior plerunque paginæ versum, nonnunquam etiam capitis numerum designat; tertius vero subinde additus, talis numeri versum.*

| | Corrige. |
|---|---|
| 9. vltim. nolunt | volunt. |
| 18. 2. si | nisi |
| 18. 16. libellis | libello |
| 34. 1. particulatim | particulariter |
| 36. vlt. ponamus | (ponamus ita contingere, quod sanè potest. |
| 47. n. 22. Atque | Atqui |
| 51. 16. vtroque | vtrosque |
| 53. 9. vlt. clarè scit | clarescit |
| 55. 4. clanda | clauda |
| 70. 3. confertissimis | confertissimos |
| 73. ¶. 11. 2. explicatum | explicatum B. Gelasij |
| 77. 1. defensionem | definitionem |
| 79. n. 7. 14. propositio | propositioni |
| 97. 1. Episcopis | tum Episcopis |
| 106. n. 15. 11. aut in | aut vi |
| 108. ¶. 16. 14. vt eo | & eo |
| 109. 15. ostendere | obtendere |
| 111. 1. quasi | quando |
| 112. 14. proscriptum | proscriptam |
| 119. 18. consensus | consensui |
| Ibid. libellum | nec libellum |
| 120. 4. probatæ | prolatæ |
| 121. n. 9. 12. occultum | manet occultum |
| 128. 5. aliud | aliquid |

| | Corrige. |
|---|---|
| 134. 8. ijs | ijs, quæ |
| 137. n. 14. 1. conuicijque | conuicijs & |
| 145. 24. sui | sui ipsorum |
| 147. 15. A. qui enim | At enim |
| 148. n. 3. 15. omnino non sit | omnino sit |
| 153. 9. particulatim | particulariter |
| 157. n. 16. 1. priuatim | priuatam |
| 158. n. 1. 15. offendicula | quæ offendicula |
| 161. ¶. I X. | Cap. I X. |
| 165 14. adultero | adulterino |
| 168. c. 10. 17. ijsdem | ijsdemque |
| 169. vlt. distinguis | distinguis, vel non distinguis |
| 176. 3. explicare | explicatè |
| 178. c. 1. 2. num. 2. | cap. 2. |
| 180. 5 Hisaniamque | Hispaniamque |
| 182. n. 6. 12. leget | legit |
| 184. 4. Ac | At |
| 186. 32. ibi | vbi |
| 187. 9. Anatomiá | Antanatomia |
| 195. 10. qui in | qui te in |
| 196. 16. euincit | euincunt |
| 199. n. 3. 2. refero, | refero? |
| 203. 3. cuiusmodi | cuicuimodi |
| 206 14. propalas | propolas |
| 208 23. adductus | adductum |
| 225 34. verbis est, | verbis est, refertur) |
| 225. 35. prætermisso) | prætermisso. |

232. 22.

| | Corrige. |
|---|---|
| 232.22. omnesq; | omnesq; Christum |
| 234.3. accepisse? | accessisse? |
| 235. 19. suscipit? | suscipiet? |
| 236. 13. hunc | nunc |
| 238. n.10. 5. militatis | lenitatis |
| 263.n.8.8.lib.o. | lib. 9. |
| 265.n.2.9. poetare | portare |
| 268. 28. curæ | cura |
| 269.18.barbare | immanitate barbarus? |
| 281. 9.Thoma | Thoma b |
| 281.10. b Fateor | c Fateor |
| 281.12. c debere | d debere |
| 281.20.versuntur | versantur |
| 281.36.Valentia | d Valentia |
| 283. 29. infirmiores | firmiores |
| 284.n.2.12.Quod | Quid |
| 290. n. 2.1. Ipsa tum | Ipsa tua |
| 294. 9. voti | voci |
| 300. n. 2. 2. dementauit | infatuauit |
| 301.4. *violenta* | violentia |
| 303. 11. imprudenter | impudenter |
| 306.18. dementatæ | infatuatæ |
| 312.4.Quanquam | Quanquam enim |
| 312.n.3. eiusdem | eiusmodi |
| 320.n.13. 21. iugulatus | iugulatas |
| 323.n.1.17. superioris | sequioris |
| 326. n.6. 11. qui | quî |
| Ibid. qui | quî |
| 327.n.8.1.dolosè | dolosè |
| 329. 10. tanto facto | tantam facto |
| 333.19. proluxeris | præluxeris |
| 340. 2. commemorare de | commemorare. De |

| | Corrige. |
|---|---|
| 340. n.6. 2. disceptandi | disceptanti |
| 342. 2. peritiu | peritia |
| 350. 3. ait | ais |
| 353. n.11. 7. obtinendas | oblinendas |
| 353. n. 11. 7. ipse | iste |
| 356. 26. fors | forsan |
| 363. 1. ea | ea verò |
| 369.4. obsignant | obsignaret? |
| 371. 7. te | de |
| 378. 1. dicent | docent |
| 378. 1. edocere | docere |
| 378.penul.multa | multo |
| 380.7.8. *Mysticum* | *Missaticum* |
| 381. 10. interdixerit? | interdixit? |
| 382.c.1.n.1.12.qui | quia |
| 384.20.patritios | patricios |
| 398. 21. prænuntiata | prænuntia |
| 398.35. hæreseos | hæresi |
| 401. 4. 22. dementat | inflat |
| 403.7. *menta* | mensâ |
| 405. 9. toleras? | tolerat? |
| 406. 2. ille | illi |
| 410. 14. sycophantiarum | sycophantarum |
| 416.2. 18. plagiarius | plagiarius, ac |
| 428. 3. aut, vt | aut es, vt |
| 434. vlt. CIƆIƆCXXXI. | CIƆIƆCXXXVI. |
| 445. 5. 12. isthæc | istæc |
| 449.9. pen. laniones | lanij |
| 453.7.mihi credis | mihi non credis. |
| 470. 1. notat | enodat |
| 475.24. pen. fastuosum | fastosum |
| 478. n.2.14. offulas | ofellas |
| 481. n.5. 5. propagandos | propugnandos |

490. 1.

## Corrige.

| | |
|---|---|
| 490.1. prorex | proreta |
| 496.20. prædicationet | prædicationem |
| 497.6. obrectas | obtrectas |
| 500.9.8. ingers | ingens |
| 502.1.2. poscit | posit |
| 504.4. excepta | excerpta |
| 506.19. sed ignominiæ | sed in ignominiæ |
| 507.2.4. de me | de te |
| 510.15. à te | à Deo |
| 513.7. fabularentur | fabularetur |
| 522.19. Nam | Num |
| 523.4. numerandum | memorandum |
| 523.n.13.6. euerberatum | euerberata |
| 538.2. ciaret | caret |
| 533.n.7.2. Ethicorum | Ethicam |
| 556.n.9.2. retuli. Hæc | retuli, decernis. Hæc |
| 561.n.14.4. nec Grammatista | sed Grammatista |
| 565.5. alienando | alienandi |
| 566.4.29. liberalitas | liberalitas respicit |
| 570.13. Ia | Id |
| Ibid. faaiunt | faciunt |

## Corrige.

| | |
|---|---|
| 571.n.10.10. sollerteque | sollerterque |
| 571.n.10.12. oculis | oculos |
| 572.n.1.8. huiusce | huiusce Lydij |
| 576.n.6.8 princeps | præceps |
| 580.n 10.4. scelestißime | cælestißime |
| 587.8. iureconsultus | Iureconsultus autem |
| 593.n.2.6. vel Phalaridis | vel in Phalaridis |
| 595.18. simul a tuis | simul ac tuis ab |
| 599.4. sursum | rursum |
| 608.2. Apud | Ad |
| 610.1. fallis | fallit |
| 620.n.3.2. honesta | inhonesta |
| 640.19.11. eximit? | eximit? |
| 646.n.5. vlt. quod | quid |
| 655.13. tuum, | tuæ |
| 658.n.2.4. pollucet | pellucet |
| 672.4. assoles | soles |